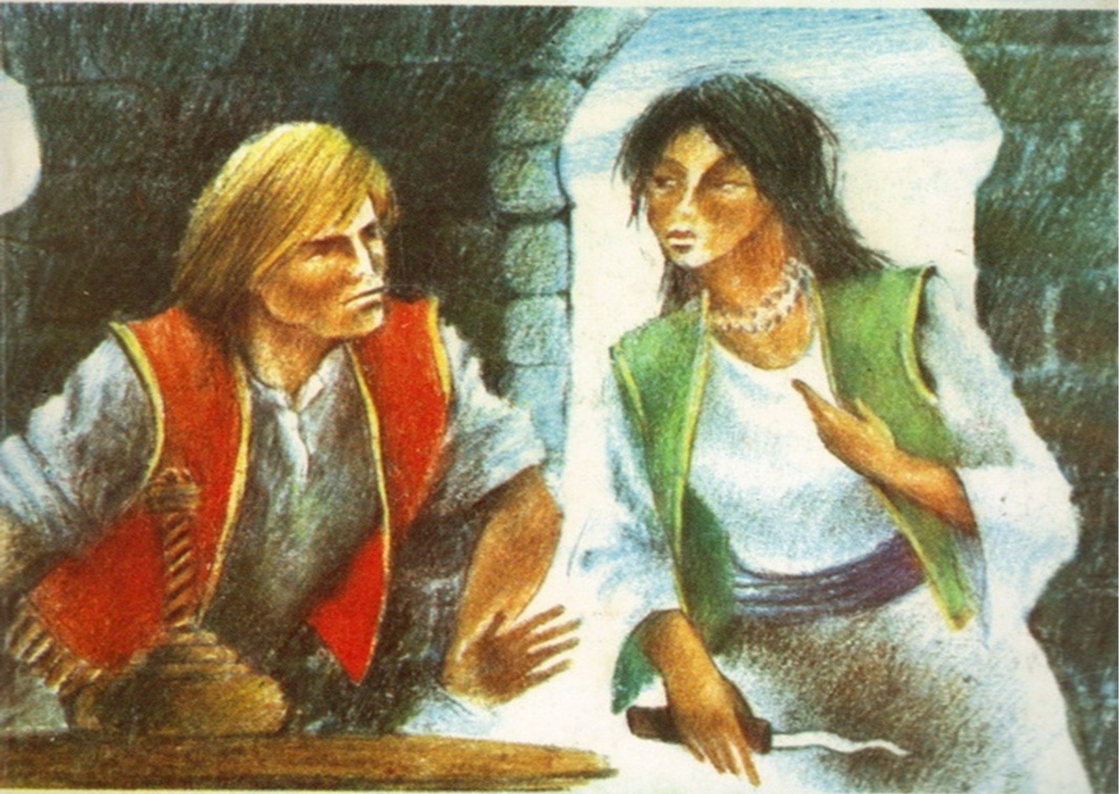
karl may

PRIN DEȘERT ȘI HAREM

EDITURA EDEN

Consilier literar
Dr. ANTONIU POPESCU

KARL MAY
DURCH WÜSTE
UND HAREM
„Karl May's — Gesammelte Reiseromane”, Band 1
Freiburg, 1892

Ediţia de faţă a folosit ca text de bază tălmăcirile lui C. Constantinescu, apărute sub genericul „Prin deşertul Saharei”, în două volume: *Tainele Orientului* şi *În ţara diavolului*, Bucureşti, „Fortuna”, f.a. Paginile, reunite au fost confruntate cu originalul german şi restilizate

KARL MAY

Opere – 33

PRIN DEŞERT ŞI HAREM

Roman

EDITURA EDEN
Bucureşti, 1998

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

I.S.B.N. 973-9141-68-4

CUPRINS

1. În luptă cu moartea

2. În faţa judecăţii

3. În harem

4. O răpire

5. Abu-Seif

6. O fugă cu peripeţii

7. La Mecca

8. La fluviul Tigru

9. În recunoaştere

10. Izbânda

11. La Închinătorii Diavolului

12. Sărbătoarea cea mare

Către cititor

1. În luptă cu moartea

— Ia spune, sidi, e chiar adevărat că vrei să rămâi un ghiaur, un necredincios, adică, ceea ce e mai vrednic de dispreţ decât un câine şi mai scârbos decât un şobolan, care nu mănâncă decât putreziciuni?

— Da.

— Effendi, eu îi urăsc pe necredincioşi şi le doresc să ajungă după moarte în Gheena, acolo unde sălăşluieşte diavolul, dar pe tine aş vrea să te scap de veşnica pierzanie, care te va ajunge fără doar şi poate, dacă nu te converteşti către Ikoar bil Lisan, Mărturia Sfântă. Tu eşti atât de bun, eşti cu totul altfel decât alţi sidi cărora le-am slujit şi de aceea te voi converti, fie că vrei sau nu.

Astfel vorbi Halef, servitorul şi călăuza mea, cu care m-am căţărat prin văgăunile şi prăpăstiile lui Djebel Aures, şi apoi am coborât spre Dra el Hauna, pentru ca, străbătând Djebel Tarfaui, să ajung la Seddada, Kris şi Dgaşe, localităţi de unde duce un drum spre Fetnassa şi Kbilli, peste vestitul Şott Djerid.

Halef avea înfăţişarea unui omuleţ interesant. Era atât de mic de statură, încât abia îmi ajungea până la coate şi atât de slăbuţ şi subţirel, încât ai fi putut spune că stătuse un deceniu întreg între foile de sugativă ale unui ierbar. Obrăjorul lui dispărea cu totul sub un turban uriaş cu un diametru de aproape un metru, iar burnusul său, care fusese cândva alb, dar care acum era unsuros şi murdar de-ţi venea rău când te uitai la el, fusese croit fără nici-o îndoială pentru un om mult mai împlinit la trup, astfel că, atunci când descăleca de pe cal şi voia să meargă pe jos, trebuia să-şi ridica poalele ca o amazoană în costum de călărie. Dar cu tot aspectul său firav, Halef merita toată stima. Era înzestrat cu un spirit de observaţie nemăsurat, cu mult curaj şi isteţime, şi cu o tărie

care-l făcea să învingă toate greutăţile. Şi deoarece pe lângă însuşirile acestea mai stăpânea şi toate dialectele care se vorbesc între sălaşul tribului Uelad Bu Seba şi Delta Nilului, vă puteţi lesne închipui că eram pe deplin mulţumit de el, aşa că îl socoteam mai mult prieten decât servitor.

Avea însă Halef acesta o însuşire, care uneori cam deranja: era un musulman fanatic şi, din dragoste pentru mine, luase hotărârea să mă convertească la islamism. Tocmai acum întreprinsese din nou una din încercările sale zadarnice şi-mi venea să râd privindu-l cât de caraghios arăta cu prilejul acesta.

Călăream pe un mic armăsar berber pe jumătate sălbatic şi picioarele aproape că-mi atingeau pământul; el însă, ca să-şi scoată la iveală făptura, îşi alesese o iapă bătrână, uscată, dar înaltă cât o prăjină, şi stătea cocoţat atât de sus, încât mă privea de la înălţime. În cursul convorbirii dădu dovadă de o vioiciune neobişnuită; îşi bălăbănea picioarele care nu erau ţinute în scări, gesticula cu braţele sale subţiri şi tuciurii, însoţindu-şi cuvintele cu gesturi atât de însufleţite, încât îmi dădeam toată osteneala ca să nu pufnesc în râs.

Văzând că nu prea mă grăbesc să-l răspund, Halef urmă:

— Ştii tu, sidi, ce se întâmplă cu ghiaurii după moarte?

— Ei?

— După moarte, toţi oamenii — fie că sunt musulmani, creştini sau evrei — intră în *barzakh*.

— Asta e starea aceea dintre moarte şi înviere, nu?

— Da, sidi. Din starea aceasta sunt treziţi toţi prin sunete de trâmbiţe, căci a venit El Jaum el aakhar (Ziua de Apoi) şi El Akhiret (Sfârşitul), când totul se prăpădeşte, afară de El Kuhr (Scaunul Domnului), Er Rukh (Duhul Sfânt), El Lauhel mafus şi El Kalam (tabela şi pana predestinaţiei divine).

— Şi altceva afară de asta nu mai dăinuie?

— Nu.

— Dar paradisul şi iadul?

— Sidi, eşti deştept şi înţelept; tu bagi de seamă îndată ce am uitat eu şi de aceea e mare păcat că vrei să rămâi un blestemat de ghiaur. Dar jur pe barba mea că te voi converti, cu sau fără voia ta.

Spunând acestea încruntă fruntea în şase cute ameninţătoare, îşi scărmănă cele şapte fire de păr din barbă, îşi răsuci cele opt de la dreapta şi cele nouă de la stânga buzei, care formau mustaţa, îşi azvârli picioarele în sus şi cu mâna pe care o avea liberă lovi cu atâta putere în grumazul bietei iepe, de parcă ea ar fi fost diavolul din ghearele căruia vroia să mă smulgă.

Animalul, trezit din visare în chip atât de brutal, dădu să se ridice în două picioare, dar se răzgândi repede, din consideraţie pentru vârsta sa înaintată, şi renunţă. Halef însă îşi urmă cuvântarea:

— Da, Djenet (paradisul) şi Djehenna (iadul) trebuie să dăinuiască şi ele, căci unde să se ducă altminteri fericiţii întru Domnul şi cei păcătoşi? Înainte de asta însă, cei reînviaţi trebuie să treacă puntea Sfirath, care duce peste lacul Handh, şi e atât de îngustă şi de ascuţită, ca tăişul unei spade.

— Ai mai uitat ceva.

— Ce anume?

— Apariţia Deddjelului.

— Aşa e! Sidi, tu cunoşti *Coranul* şi toate cărţile sfinte şi nu vrei totuşi să te converteşti la învăţătura cea adevărată! Dar n-avea grijă: voi face din tine un musulman credincios. Care vasăzică, înaintea judecăţii se va arăta Deddjelul, pe care ghiaurii îl numesc Anticrist — aşa e, effendi?

— Da.

— Apoi se deschide pentru fiecare cartea *Kitab*, în care sunt trecute faptele sale bune şi rele şi se faci *Hisab*-ul, examinarea acţiunilor sale, ceea ce ţine peste cincizeci de mii de ani, un timp care pentru cei buni trece ca o clipă, iar celor răi le apare ca o veşnicie. Asta este ceea ce se numeşte

Hukm, cântărirea tuturor faptelor omeneşti.

— Şi după aceea?

— După aceea urmează sentinţa. Acei ale căror fapte bune sunt precumpănitoare, ajung în paradis, iar păcătoşii necredincioşi în iad, în vreme ce musulmanii care au păcătuit sunt pedepsiţi numai pentru scurtă vreme. Vezi, deci, sidi, ce te aşteaptă, chiar dacă ai făcut mai multe fapte bune decât rele. Dar vei fi salvat, vei veni cu mine în Djenet, în paradis, căci eu te voi converti, cu sau fără voia ta.

Şi iarăşi începu să-şi bălăbănească picioarele atât de tare, încât bătrâna iapă ciuli urechile mirată şi privi pe furiş la el cu ochii ei mari.

— Şi ce mă aşteaptă în iadul acela al vostru? îl întrebai.

— În Djehenna arde *Nar*-ul, focul veşnic; curg acolo pâraie care miros atât de rău încât bietul păcătos, cu toată setea arzătoare care-l chinuie, nu se încumetă să bea din apa lor — şi mai sunt acolo copaci fioroşi, între care şi acela numit Zakum, pe crengile căruia cresc capete de diavoli.

— Brrr!

— Da, sidi, e înfiorător. Stăpânitorul Djehennei e îngerul răzbunător Thabek. Djehenna are şapte despărţăminte, la care duc tot atâtea porţi. În Djehennem, cel dintâi despărţământ, musulmanii păcătoşi trebuie să ispăşească până se curăţă de păcate; Ladha, al doilea despărţământ, este pentru creştini; Hothama, al treilea, e pentru evrei; Sair, al patrulea, pentru Sabiaţi; Sakar, al cincilea, pentru magi şi închinătorii focului, şi Gehim, al şaselea, pentru toţi acei care se închină la idoli sau fetişuri. Iar Zaoviat, al şaptelea despărţământ, care mai e numit şi Derk Asfal, este cel mai adânc şi mai fioros, în el ajung făţarnicii, ipocriţii. Toţi osândiţii sunt târâţi în aceste despărţăminte de către duhuri rele prin râuri de foc şi în vremea asta trebuie să mănânce din arborele Zakum capete de diavoli, care le sfârtecă măruntaiele. O, effendi, converteşte-te în credinţa Profetului, pentru ca să nu

rămâi decât puţin timp în Djehenna.

Clătinai capul şi răspunsei:

— Atunci ajung în iadul nostru, care e tot atât de înfiorător ca al vostru.

— Să nu-ţi închipui asta, sidi. Îţi jur pe Profetul şi pe toţi califii mei, că vei ajunge în paradis. Vrei să ţi-l zugrăvesc?

— Da.

— Djennetul se găseşte deasupra celor şapte ceruri şi are opt porţi. Mai întâi dai de fântâna cea mare, Havus Kevser, din care pot bea în acelaşi timp o sută de mii de fericiţi întru Domnul. Apa ei e mai albă ca laptele, mirosul e mai plăcut decât al moscului şi al mirtului, iar pe marginea acestei fântâni sunt milioane de cupe de aur încrustate cu diamante şi alte pietre preţioase. Ajungi apoi în nişte locuri unde preafericiţii se odihnesc pe nişte perne ţesute cu aur. Tineri nemuritori şi hurii veşnic tinere te servesc cu mâncăruri şi băuturi minunate. Urechea îţi este neîncetat încântată de cântecele îngerului Israfil şi de armoniile produse de copacii de care atârnă clopote mişcate de adierea venită de la tronul Domnului. Fiecare preafericit e lung de şaizeci de coţi şi îşi păstrează mereu vârsta de treizeci de ani. Deasupra tuturor copacilor, însă, se înalţă acela numit *tubah*, arborele fericirii, al cărui trunchi se află în palatul Marelui Profet şi ale cărui ramuri ajung până în locuinţele preafericiţilor, încărcate de tot ceea ce este nevoie pentru fericirea supremă. Din rădăcinile arborelui *tubah* izvorăsc toate apele paradisului, care poartă pe valurile lor lapte, vin, cafea şi miere.

Oricât de frumoasă ar fi această prezentare, trebuie să observ că Mahomed a extras concepţia din creştinism şi a modelat-o pentru hoardele sale de nomazi. Halef mă privi cu o mutră în care se putea citi lămurit că se aştepta să vadă că zugrăvirea paradisului pe care o făcuse el, mă dăduse gata.

— Ei, ce mai spui acum? mă întrebă dânsul, văzând că tac.

— Ca să fiu sincer, trebuie să-ţi spun că nu vreau să ajung lung de şaizeci de coţi; şi nici de hurii nu vreau să ştiu nimic, căci sunt duşmanul tuturor femeilor şi fetelor.

— Pentru ce? întrebă el, mirat peste măsură.

— Pentru că Profetul spune: „Glasul femeii este ca şi cântecul *bülbül*[1]-ului, dar limba ei e plină de venin, ca limba viperei". N-ai citit asta până acum?

— Ba am citit-o.

Halef lăsă capul în jos; îl bătusem cu vorbele propriului său Profet. Apoi îl auzii, întrebându-mă cu ceva mai puţină siguranţă ca până acum:

— Nu e totuşi frumoasă fericirea noastră supremă? N-ai nevoie să te uiţi la nici-o hurie.

— Eu rămân însă creştin.

— Dar nu e greu de spus: *La Illa*, *illa Allah*, *ve Muhammed Resul Allah*.

— Şi e mai greu oare, să te rogi aşa: *la abana 'lledsi*, *si's — semavati*, *jata — haddeso smoka*.

El mă privi furios.

— Ştiu eu bine că Isa Ben Marryam, pe care voi îl numiţi Iisus, v-a învăţat pe voi rugăciunea asta, căreia îi ziceţi *Tatăl nostru*. Tu cauţi mereu să mă întorci la credinţa ta, dar nu care cumva să-ţi închipui că mă vei face să-mi reneg *tauhid*-ul, credinţa în Allah.

Încercasem în repetate rânduri să întâmpin tentativele sale de convertire cu tentativele mele în aceeaşi direcţie. E drept că eram pe deplin încredinţat de zădărnicia sforţărilor ce le făceam, dar pe de altă parte acesta era singurul mijloc pentru a-l reduce la tăcere — ceea ce se întâmpla şi de data aceasta.

— Aşa că îi spusei: lasă-mă în credinţa mea, precum te las eu într-a ta.

El mormăi ceva în barbă, după care zise:

[1] Privighetoare.

— Dar te voi converti eu totuşi, fie că vrei sau nu. Ceea ce îmi pun eu în gând se face, căci eu sunt hagiul[2] Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah.

— Vasăzică, eşti fiul lui Abul Abbas, care la rândul lui e fiul lui Davud al Gossarah?

— Da.

— Şi amândoi au fost pelerini?

— Da.

— Şi tu eşti un hagiu?

— Da.

— Aşadar aţi fost câtuşi trei la Mecca şi aţi văzut sfânta Kaaba?

— Davud al Gossarah nu.

— Aşa! Şi cu toate astea îl numeşti şi pe el hagiu?

— Da, căci a şi fost. Locuia la Djebelul Şur-Şum şi când era tânăr a plecat în pelerinaj. A străbătut cu bine El Djuf, care e numit „Trupul Deşertului”, apoi s-a îmbolnăvit însă, şi a trebuit să rămână la fântâna Trasah. Acolo îşi luă o soţie şi muri, după ce-l văzuse pe fiul său Abul Abbas. Ei, nu poate fi numit el hagiu, pelerin?

— Hm! Dar Abul Abbas a fost la Mecca?

— Nu.

— Şi e şi dânsul hagiu?

— Da. A pornit în pelerinaj şi a ajuns până la Câmpia Admar, unde a trebuit să se oprească.

— Pentru ce?

— A zărit-o acolo pe Amareh, perla din Djuneth, şi s-a îndrăgostit de ea. Amareh a devenit soţia sa şi i-a dăruit pe Halef Omar, pe care-l vezi aici lângă tine. După care el muri. Ei, n-a fost hagiu?

— Hm! Dar tu însuţi ai fost la Mecca?

— Nu.

— Şi totuşi te numeşti pelerin.

---

[2] Pelerin la Mecca.

— Da. Când mi-a murit mama, am pornit în pelerinaj. Am luat-o către răsăritul şi apusul soarelui: am mers spre miazăzi şi miazănoapte; am cunoscut astfel toate oazele deşertului şi toate locurile Egiptului; la Mecca n-am fost încă, dar voi ajunge şi acolo. Ei, nu sunt deci un hagiu?

— Hm! Eu credeam că numai cine a fost la Mecca se poate numi hagiu.

— De fapt, aşa e; dar vezi că sunt în drum spre Mecca...

— Oi fi. Dar vei întâlni şi tu pe undeva vreo fecioară frumoasă şi vei rămâne cu ea; cu fiul tău, se va întâmpla la fel, căci aşa pare să fie *Kismet*-ul vostru şi după o sută de ani strănepotul tău va spune: „Eu sunt Hagi Mustafa Ben Hagi Ali Assabeth Ibn Hagi Said al Hamza Ben Hagi Şehab Tofail Ibn Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah”, şi niciunul din aceşti şapte pelerini nu va fi văzut Mecca şi nu va fi devenit un hagiu veritabil. E sau nu e aşa?

Oricât era el de serios în felul său, trebui totuşi să râdă de această mică răutate. Există foarte mulţi mahomedani care, mai ales faţă de străini, se dau drept hagii, fără să fi văzut vreodată Kaaba, fără să fi străbătut drumul către Ssafa şi Merveh, fără să fi fost în Arafah şi fără să se fi tuns şi bărbierit la Minah. Bunul meu Halef se dădu bătut, însă nu se arătă deloc supărat.

— Sidi, întrebă el, încetişor, o să spui la toţi că n-am fost încă la Mecca?

— Voi vorbi despre asta numai dacă vei mai încerca să mă converteşti la islamism; altminteri voi tăcea. Dar, ia te uită, nu se văd colo urme pe nisip?

Cotisem de mult în *vadi*[1] Tarfaui şi ajunsesem acum într-un loc unde vântul care suflă în deşert spulberase nisipul de pe înaltele maluri stâncoase. În nisipul acesta se puteau recunoaşte foarte lămurit urme.

— Pe aici au trecut călăreţi, spuse Halef, într-o doară.

[1] Vale, văgăună.

— Atunci vom descăleca, pentru a cerceta urmele acestea.

El mă privi întrebător.

— Sidi, asta e de prisos. E de ajuns să ştim că au trecut călăreţi pe aici. Pentru ce vrei să cercetezi urmele de copite?

— E bine să ştii totdeauna ce fel de oameni ai înaintea ta.

— Dacă ţii să cercetezi toate urmele întâlnite in drum, n-ajungi nici în două luni la Seddada. Ce te privesc pe tine oamenii care sunt înaintea noastră?

— Eu am fost prin ţări îndepărtate, unde sunt multe sălbăticiuni şi unde foarte adesea viaţa ta atârnă de cercetarea cu luare-aminte a tuturor urmelor din drum, pentru ca să poţi ştii, dacă vei da de un prieten sau de un duşman.

— Aici nu vei întâlni nici-un duşman, effendi.

— Nu poţi să ştii.

Descălecai. Se vedeau bine urmele a trei animale: o cămilă şi doi cai. Cămila era în orice caz una de călărie, după cum putui deduce din întipăritura copitei.

Cercetând mai cu atenţie urmele, constatai o particularitate a acestora, care mă făcu să presupun că unul din cai suferea de ceea ce se numeşte „bănuţ”. Asta era de mirare, căci mă aflam într-o ţară atât de bogată în cai, încât nu e nevoie să călăreşti dintr-aceia care suferă de această meteahnă. Aşa că, stăpânul calului sau nu era arab, sau era unul sărac lipit pământului.

Halef zâmbi văzând cu câtă grijă cercetam nisipul şi când ridicai capul de jos, numai ce-l auzii că mă întreabă:

— Ce-ai văzut acolo, sidi?

— Pe aici au trecut doi cai şi o cămilă.

— Doi şi un djemmel. Dumnezeu să-ţi binecuvânteze ochii! Eu am văzut acelaşi lucru, fără să fie nevoie să descalec. Te dai drept *taleb*, învăţat, şi faci totuşi unele lucruri de care râde un *hamahr*, un conducător de măgari. La ce-ţi

ajută comoara ştiinţei pe care ai ridicat-o de aici de jos?

— Ştiu în primul rând că cei trei călăreţi au trecut pe aici cu vreo patru ceasuri înaintea noastră.

— Cine-ţi dă vreun ban pentru descoperirea asta? Voi ăştia din Beled er Rumi, din Europa, sunteţi oameni ciudaţi.

Zicând acestea făcu o mutră plină de milă, dar eu preferai să nu-i răspund şi să ne continuăm drumul în tăcere.

Urmarăm dâra cam vreun ceas, până când ne strunirăm fără voie caii în locul unde valea făcea o cotitură şi o luarăm după colţul ei. Văzurăm acolo trei vulturi care stăteau ghemuiţi, nu departe de noi, îndărătul unei dune de nisip şi care, când ne zăriră, scoaseră ţipete răguşite şi-şi luară zborul.

— *El Budy*, vulturul cu barbă, spuse Halef. Acolo unde e el, se află, fără nici-o îndoială, un hoit.

— S-o fi prăpădit vreun animal pe acolo, răspunsei eu, pornind după Halef.

Abia ajunsese la dună, că el se opri brusc şi scoase o exclamaţie de spaimă.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Ce-i asta? Nu e un om, sidi, ăsta care zace aici?

— Aşa era. Un om, un bărbat zăcea acolo, şi vulturii se înfruptaseră din cadavrul lui. Sării repede de pe cal şi mă lăsai în genunchi lângă el. Îmbrăcămintea lui fusese sfâşiată de ghearele păsărilor de pradă, dar nenorocitul nu putea fi mort de multă vreme, lucru de care-mi dădui seama imediat ce-l atinsei.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv! Sidi, omul acesta a murit de moarte firească? întrebă Halef.

— Nu. Nu vezi rana de la gât şi gaura din ceafă? A fost ucis.

— *Allah* să-l prăpădească pe omul care a făcut asta. Sau să fi murit nenorocitul acesta într-o luptă cinstită?

— Ce numeşti tu luptă cinstită? Poate că a căzut jertfa

unei răzbunări de sânge. Ia să-l cercetăm niţeluş îmbrăcămintea!

Nu găsirăm nimic deosebit — până când privirea îmi căzu pe mâna mortului. Văzui pe unul din degete o verighetă de aur, i-o scosei cu greutate şi pe partea dinăuntru citii următoarele, gravate cu litere mici: „E. P. 15 juillet 1830”.

— Ce-ai găsit, sidi?

— Omul acesta nu e un arab.

— Atunci ce e?

— Un francez!

— Un frânc (francez), un creştin? De unde recunoşti asta?

— Când un creştin îşi ia o nevastă, cei doi soţi schimbă între ei un inel, pe care sunt săpate numele lor şi data când s-a încheiat căsătoria.

— Şi ăsta e un asemenea inel?

— Da.

— Dar cum îţi dai seama că mortul acesta face parte din neamul frâncilor? Ar putea foarte bine să se tragă din inglisi sau din nemsi.

— Ceea ce citesc aici e pe franţuzeşte.

— Totuşi, poate să facă parte din alt popor. Nu crezi, effendi, că un inel poate fi şi găsit sau furat?

— E adevărat ce spui. Dar ia priveşte cămaşa pe care o poartă! E o cămaşă de european.

— Cine l-a ucis?

— Cei doi însoţitori ai săi. Nu vezi că pământul e răscolit de luptă? Nu bagi de seamă că…

Îmi întrerupsei vorba. Mă ridicasem de lângă cadavru, ca să cercetez pământul, şi nu departe de locul unde zăcea mortul dădui de o dâră largă de sânge, care se continua în lături, printre stânci. Cu arma în mână mă luai după ea, căci se prea putea ca ucigaşii să fie încă pe aproape. Nu străbătusem o distanţă prea mare, când un vultur, bătând vajnic din aripi, îşi luă zborul şi pe locul de unde se ridicase

zării leşul unei cămile, în pieptul căreia se căsca o rană adâncă şi lată. Halef îşi împreună mâinile, compătimitor.

— Un hedjihn cenuşiu, şi ucigaşii ăştia, ticăloşii ăştia, câinii ăştia l-au ucis!

Era limpede că-l părea rău mai mult de superbul animal decât de francezul ucis. Ca un adevărat fiu al deşertului, căruia cel mai neînsemnat obiect îi poate deveni preţios, el se aplecă şi cercetă şaua cămilei. Nu găsi însă, nimic, desagii erau goi.

— Ucigaşii au luat totul, sidi. Dea Domnul să ardă în Djehenna în vecii-vecilor. N-au lăsat nimic, nimic, afară de cămilă... şi hârtiile alea care se văd colo în nisip.

Cuvintele acestea îmi treziră atenţia şi observai la oarecare depărtare de noi câteva hârtii făcute ghemotoc şi zvârlite ca nefolositoare. Mă dusei să le ridic, cu gândul că mi-ar putea servi ca punct de sprijin. Erau câteva foi de ziar. Le netezii şi obţinui două pagini din *Vigie algerienne* şi tot atâtea din *L'Indépendant* şi *Mahouna*. Cea dintâi gazetă apare la Alger, a doua la Constantinopol, iar a treia la Guelma. Cu toată deosebirea aceasta de localităţi, la o cercetare mai amănunţită observai o asemănare surprinzătoare cu privire la conţinutul celor trei foi de ziar: toate trei cuprindeau o dare de seamă asupra asasinării la Blidah a unui bogat negustor francez. Bănuiala cădea asupra unui neguţător armean, care dispăruse şi împotriva căruia se lansase mandat de arestare. Descrierea persoanei sale era la fel în toate trei ziarele.

Ce-l făcuse pe mortul căruia îi aparţinea cămila aceasta, să poarte ziarele cu el? Îl privea cazul într-o măsură oarecare? Era rudă cu negustorul din Blidah, era ucigaşul, sau era vreun poliţist, care se luase pe urma criminalului?

Vârâi foile în buzunar, pusei inelul în deget şi împreună cu Halef mă înapoiai la cadavru.

— Ce-ai de gând să faci acum, sidi? întrebă servitorul.

— Nu ne rămâne altceva decât să îngropăm cadavrul.

— Vrei să-l vâri în pământ?

— Nu, căci pentru asta ne lipsesc uneltele. Îl îngropăm sub un morman de pietre şi în felul acesta nu va putea fi sfâşiat de nici un animal.

— Şi crezi cu adevărat că e un ghiaur?

— E un creştin.

— Se prea poate să te înşeli totuşi, sidi; poate să fie, cu toate acestea, un dreptcredincios. De aceea te rog să-mi îngădui o rugăminte.

— Şi anume?

— Să-l aşezăm în aşa fel încât să privească cu faţa spre Mecca.

— N-am nimic împotrivă, căci în felul acesta va fi îndreptat în acelaşi timp şi spre Ierusalim, unde Mântuitorul a suferit şi a murit. Ia pune mâna!

Când mormanul de pietre fu destul de înalt încât să apere în întregime cadavrul de lăcomia sălbăticiunilor deşertului, făcui ce făcui, de alcătuii şi o cruce deasupra, apoi împreunai mâinile pentru rugăciune. Când sfârşii, Halef îşi îndreptă privirea spre răsărit şi rosti a o suta douăsprezecea rugă din *Coran*:

— „În numele atotmilostivului Dumnezeu! Grăieşte: Dumnezeu e singurul şi veşnicul Dumnezeu. El nu dă naştere şi nu e născut şi nici-o făptură nu se aseamănă cu el. Omul iubeşte viaţa care se duce şi trece cu vederea cea viitoare. Călătoria ta a început însă şi acum eşti mânat spre Stăpânul tău, care te va învia la o viaţă nouă. Facă-se ca numărul păcatelor tale să fie mic si acela al faptelor bune să fie tot atât de mare ca nisipul, în care dormi în deşert”.

După ce rosti aceste cuvinte, el îşi spălă în nisip mâinile, pe care şi le spurcase prin atingerea cadavrului.

— Aşa, sidi, acum sunt iarăşi *tahir*, ceea ce copiii lui Israel numesc *kaşer*, şi pot atinge din nou ceea ce este curat şi sfânt. Ce facem acum?

— Ne luăm după ucigaşi, ca să-l ajungem.

— Vrei să-l ucizi?

— Eu nu-s judecătorul lor. Voi vorbi cu ei şi voi afla de ce l-au omorât pe omul acesta. După aceea voi şti ce am de făcut.

— Nu pot fi oameni înţelepţi, căci altminteri n-ar fi ucis un *hedjihn*, care e mai de preţ decât caii lor.

— Cămila i-ar fi trădat poate şi de aceea au ucis-o şi pe ea. Uite aici urma ei. La drum! Sunt cu cinci ceasuri înaintea noastră; poate că dăm mâine de ei, înainte ca să ajungă la Seddada.

Cu toată căldura copleşitoare şi cu tot terenul stâncos, merserăm cu atâta repeziciune de parc-ar fi fost vorba să ajungem din urmă nişte gazele şi, în asemenea condiţii, ne fu cu neputinţă să mai stăm de vorbă. Dar bunul meu Halef nu putea răbda prea mult să stea cu gura închisă.

— Sidi, strigă el îndărătul meu, sidi, vrei să mă părăseşti?

Întorsei capul spre el:

— Să te părăsesc?

— Da. Iapa mea are picioare mai slabe decât armăsarul tău berber.

Într-adevăr, bătrâna mârţoagă era toată o apă şi gura îi era plină de spume.

— Dar azi nu putem face popas ca de obicei pe căldurile mari, ci trebuie să călărim până noaptea târziu, altminteri nu-i ajungem pe cei doi dinaintea noastră.

— Cine aleargă prea mult, nu ajunge mai departe decât acela care călăreşte încetişor, effendi, căci... *Allah akbar*, ia priveşte colo jos!

La depărtare de vreun sfert de ceas de drum înaintea noastră văzurăm doi călăreţi, sau mai bine zis doi oameni stând lângă o mică *sobha*[1]. Caii lor ronţăiau din mimozele uscate şi ţepoase, care creşteau pe acolo.

— Ah! Ei sunt!

---

[1] Băltoacă.

— Da, sidi, ei sunt. Le-a fost şi lor prea cald şi au hotărât să aştepta până ce va trece zăpuşeala mare.

— Ori s-au oprit ca să-şi împartă prada. Înapoi, Halef, înapoi, ca să nu te zărească! Vom părăsi valea şi vom călări puţintel spre apus, ca să dăm impresia că venim de la Rharsa.

— Pentru ce, effendi?

— Ca să nu bănuiască ei că am descoperit cadavrul celui ucis.

Urcarăm malul văii şi pornirăm de-a dreptul spre apus, în deşert. Făcurăm apoi o cotitură şi ne îndreptarăm spre locul unde se aflau cei doi. Ei nu ne puteau vedea venind, căci şedeau jos în vale, dar, desigur, ne vor auzi când vom fi mai aproape.

Într-adevăr, când ajunserăm la marginea văii ei se ridicară şi duseră mâna la pistoale. Eu m-am prefăcut tot atât de surprins ca şi ei de această întâlnire în pustiu, dar n-am socotit necesar să iau arma în mână.

— *Sallam aaleikum!* strigai în jos la dânşii, oprind calul.

— *Aaleikum!* răspunse cel mai în vârstă dintre ei. Cine sunteţi?

— Nişte călăreţi paşnici.

— De unde veniţi?

— Dinspre apus.

— Şi încotro mergeţi?

— Spre Seddada.

— Din ce trib faceţi parte?

Arătai spre Halef şi răspunsei:

— Acesta de aici e din Câmpia Admar, iar eu fac parte din tribul Beni-Sachsa. Dar voi cine sunteţi?

— Noi suntem din vestitul trib Uelad-Hamalek.

— Uelad-hamalekii sunt călăreţi buni şi războinici viteji. Dincotro veniţi?

— De la Gaffa.

— Atunci aţi făcut drum lung până aici. Încotro vă duceţi?

— Spre Bir Sauidi[1], unde avem prieteni.

Amândouă afirmaţiile lor — că veneau de la Gaffa şi mergeau spre Bir Sauidi — erau minciuni, dar eu mă făcui că-l cred şi întrebai:

— Ne îngăduiţi să poposim alături de voi?

— Rămânem aici până în zori, fu răspunsul, ceea ce însemna nici da, nici nu.

— Şi noi avem de gând să ne odihnim aici până la răsăritul soarelui. Aveţi apă destulă pentru noi amândoi precum şi pentru caii noştri? Putem rămâne la voi?

— Deşertul e al tuturor. *Marhaba*, fii bine venit.

Cu toată încuviinţarea aceasta, era lesne de ghicit că le-ar fi fost mai plăcut să ne vadă plecaţi; dar noi coborârăm călare povârnişul şi ne apropiarăm de tabăra lor, unde poposirăm.

Înfăţişarea celor doi nu inspira deloc încredere. Cel mai în vârstă, care vorbise până acum, era înalt şi uscăţiv. Burnusul îi spânzura pe trup ca la o sperietoare de păsări. De sub turbanul albastru-murdar priveau sinistru doi ochi mici, străpungători; o bărbuţă rară pornea de sub buzele subţiri şi palide şi nasul, nasul lui îmi amintea de vulturii pe care îi alungasem cu puţin înainte de pe cadavrul celui ucis. Da, nasul acesta avea forma unui cioc de vultur.

Celălalt era un tânăr de o frumuseţe deosebită, dar patimile îi puseseră cearcăne la ochi, îi slăbiseră nervii şi-i brăzdaseră de timpuriu fruntea şi faţa.

Cel mai în vârstă vorbea araba cu accentul de prin părţile Eufratului şi înfăţişarea tânărului mă făcea să presupun că nu e oriental, ci european. Caii lor, priponiţi prin apropiere, erau slabi şi munciţi, îmbrăcămintea celor doi arăta jalnic, în schimb armele lor erau minunate.

Acolo unde stătuseră înainte, se aflau împrăştiate felurite obiecte care, de altminteri, nu prea se întâlnesc în deşert şi probabil că rămăseseră aşa numai pentru că cei doi nu

---

[1] Fântână.

avuseseră vreme să le ascundă: o batistă de mătase, un ceas de aur cu lanţ, o busolă, un revolver minunat şi un carnet de notiţe legat în piele.

Mă prefăcui că nici nu băgasem de seamă aceste obiecte, scosei din desaga şeii un pumn de curmale şi începui să mănânc în tihnă.

— Ce căutaţi la Seddada? mă întrebă lunganul.

— Nimic. Mergem mai departe.

— Încotro?

— Peste şotul Djerid spre Fetnassa şi Kbilli.

O privire pe care o aruncă spre tovarăşul său mă făcu să ghicesc că şi ei aveau acelaşi drum.

— Ai afaceri la Fetnassa ori Kbilli? întrebă el mai departe.

— Da.

— Vrei să-ţi vinzi cirezile acolo?

— Nu.

— Atunci sclavii?

— Nu.

— Sau poate mărfurile pe care le aduci din Sudan.

— Nu.

— Atunci ce?

— Nimic. Un fiu al tribului meu nu face negoţ cu Fetnassa.

— Sau vrei poate să-ţi iei o nevastă de acolo?

Mă prefăcui foarte mânios.

— Nu ştii că e o insultă să vorbeşti unui bărbat despre soţia sa? Sau eşti cumva un ghiaur de n-ai aflat asta?

Pasămite, individul se înspăimântă la auzul acestor din urmă cuvinte, ceea ce îmi întări bănuiala că nu era oriental. N-avea câtuşi de puţin înfăţişare de beduin. Mai curând semăna a armean şi... ah! nu era oare un negustor armean cel care-l omorâse pe comerciantul acela din Blidah şi al cărui mandat de arestare era reprodus în foaia de ziar pe care o aveam în buzunar? E drept că nu avusesem încă timpul să citesc cu luare-aminte semnalmentele din mandatul cu

pricina. În vreme ce gândurile acestea îmi treceau cu iuţeala fulgerului prin minte, privirea îmi căzu din nou asupra revolverului; pe mânerul lui era o plăcuţă de argint în care era gravat un nume.

— Îmi dai voie!

Fără să aştept răspuns luai arma şi citii: *Paul Galingré*, *Marseille*. Fără îndoială că numele acesta nu era al fabricii, ci al stăpânului revolverului. Nu mă trădai însă cu nimic, ci întrebai într-o doară:

— Ce fel de armă e asta?

— O... o... armă cu repetiţie.

— Vrei să-mi arăţi cum se trage cu ea?

El îmi explică, iar eu ascultai cu atenţie, apoi spusei:

— Tu nu eşti un Uelad-Hamalek, ci un ghiaur.

— Pentru ce?

— Vezi c-am ghicit! Dacă ai fi un fiu al Profetului, m-ai împuşca imediat pentru că te-am făcut ghiaur. Doar necredincioşii au arme dintr-acestea. Cum să fi ajuns arma asta în mâinile unui Uelad-Hamalek? E un dar?

— Nu.

— Atunci ai cumpărat-o?

— Nu.

— Poate că e o pradă?

— Da.

— De la cine?

— De la un frânc.

— Cu care te-ai luptat?

— Da.

— Unde?

— Pe câmpul de luptă.

— Pe care anume?

— La El Guerara.

— Minţi!

Răbdarea lui ajunsese la capăt. Se ridică şi duse mâna la

revolver.

— Ce-ai spus? Mint? Să te culc la pământ ca pe...

Îi continuai vorba:

— Ca pe francezul acela, colo sus în valea Tarfaui.

Mâna cu revolverul căzu înapoi şi o paloare cadaverică acoperi chipul omului meu. Dar el se reculese şi zise, ameninţător:

— Ce vrei să spui cu aceste cuvinte?

Scosei din buzunar foile de ziar şi aruncai o privire pe ele, ca să dau de numele ucigaşului.

— E absolut sigur că nu eşti un Uelad-Hamalek. Numele tău îmi este foarte cunoscut: îţi zice Hamd el Amasat

Străinul se dădu înapoi şi întinse mâinile spre mine, ca pentru a se apăra de o ameninţare.

— De unde mă cunoşti?

— Te cunosc şi asta e de ajuns.

— Nu, nu mă cunoşti; nu mă numesc aşa precum spuneai; sunt un Uelad-Hamalek, şi pe cine nu crede asta, îl culc la pământ.

— Ale cui sunt lucrurile acestea?

— Ale mele.

Luai în mână batista şi văzui pe ea iniţialele „P.G.”. Deschisei ceasul şi pe partea dinăuntru a capacului găsi gravate aceleaşi litere.

— De unde le ai pe astea?

— Ce te priveşte? Pune-le înapoi!

Dar în loc să mă supun, deschisei şi agenda. Pe prima pagină a acesteia citii numele Paul Galingré; restul însă stenografiat şi eu nu cunoşteam stenografia.

— Pune cartea la loc, îţi spun!

Zicând acestea mă lovi peste mână, astfel că agenda căzu în băltoacă. Încercai s-o salvez, dar acum interveni şi cel mai tânăr, aşezându-se între mine şi apă.

Halef ascultase convorbirea, prefăcându-se nepăsător, dar

văzui bine că ţinea degetul pe trăgaciul puştii sale. Ar fi fost de ajuns un semn din partea mea, ca să tragă. Mă aplecai ca să ridic şi busola.

— Las-o acolo! E a mea! strigă potrivnicul meu.

Mă apucă de braţ, vrând prin aceasta să dea mai multă tărie cuvintelor sale, dar eu spusei cu cea mai mare linişte.

— Stai jos! Am de vorbit cu tine.

— Dar eu n-am treabă cu tine.

— În schimb am eu cu tine. Stai jos, dacă vrei să nu te culc la pământ.

Ameninţarea aceasta păru să-şi facă efectul. El se aşeză şi eu făcui la fel. Îmi scosei apoi revolverul şi începui:

— Uite că am şi eu un revolver dintr-acela cu repetiţie. Pune-l deoparte pe al tău, altminteri îl fac să scuipe foc pe al meu!

El puse încetişor arma jos, dar se ţinu pregătit.

— Ei, aşa e că nu eşti un Uelad-Hamalek?

— Ba sunt.

— Aşa e că nu vii din Gaffa?

— Ba de acolo vin.

— De cât timp călăreşti prin valea Tarfaui?

— Ce te priveşte?

— Mă priveşte foarte mult. Colo sus se află cadavrul unui om pe care l-ai ucis tu.

Faţa i se încruntă.

— Şi chiar dacă aş fi făcut-o, ce-ai avea de spus?

— Nu prea mult; doar câteva cuvinte.

— Şi anume?

— Cine a fost omul acela?

— Nu-l cunosc.

— De ce l-ai ucis pe el şi pe cămila lui?

— Pentru că aşa am vrut.

— Era un dreptcredincios?

— Nu, un ghiaur.

— I-ai luat ce-avea la el?

— Dar ce, să le fi lăsat acolo?

— Nu, deoarece le-ai luat pentru mine.

— Pentru tine...?

— Da.

— Nu pricep.

— Vei pricepe îndată. Mortul era un ghiaur; şi eu sunt un ghiaur şi voi fi răzbunătorul lui.

— Răzbunarea sângelui?

— Nu. Dac-ar fi fost aşa, acum n-ai fi în viaţă. Suntem în deşert, unde nu există altă lege decât aceea a celui mai tare. Nu vreau să încerc care din noi e cel mai puternic; te predau răzbunării lui Dumnezeu, Atotştiutorului, care vede tot şi care nu lasă nici-o faptă nepedepsită. Dar atâta îţi spun şi bagă-ţi bine în cap asta: scoate tot ce i-ai luat mortului!

El zâmbi sfidător.

— Crezi cu adevărat că voi face asta?

— Da, cred!

— Atunci ia ce vrei!

Făcu o mişcare cu mâna ca să ia revolverul, dar eu i-o luai înainte şi-i pusei în faţă ţeava armei mele.

— Astâmpără-te, ori de nu, trag!

Situaţia în care mă găseam era destul de ciudată. Din fericire, potrivnicul meu părea să fie înzestrat cu mai multă şiretenie decât curaj. El îşi retrase mâna şi păru că devine nehotărât.

— Ce vrei să faci cu obiectele?

— Le voi înapoia rubedeniilor mortului.

— Minţi! Vrei să le păstrezi pentru tine.

— Ba nu mint.

— Şi ce vei întreprinde împotriva mea?

— Acum nimic; dar fereşte-te să mai dai ochii cu mine vreodată!

— Şi zici că de aici călăreşti spre Seddada?

— Da.

— Şi dacă-ţi dau lucrurile ne vei lăsa să ne vedem nestingheriţi de drum?

— Da.

— Îmi făgăduieşti?

— Da.

— Jură-mi!

— Un ghiaur nu jură niciodată; cuvântul său e adevărat si fără jurământ.

— Ţine revolverul, ceasul, busola şi batista.

— Ce mai avea la el?

— Nimic.

— Avea bani.

— Pe ăştia îi păstrez.

— N-am nimic împotrivă; dar dă-mi punga sau portofelul în care erau banii.

— Ţi-o voi da.

Scoase din chimir o pungă din mărgele, pe care o goli, apoi mi-o întinse.

— Altceva nu mai avea la el?

— Nu. Vrei să mă cauţi?

— Nu.

— Atunci putem pleca?

— Da.

Acum părea că se simte mai uşurat ca înainte; însoţitorul său arăta să fie un om fricos, care era foarte bucuros să scape în felul acesta. Îşi strânseseră catrafusele şi încălecară.

— *Sallam aaleikum*, pace vouă!

Nu răspunsei şi ei întâmpinară cu nepăsare această lipsă de curtenie. Nu trecură nici câteva clipe şi dispărură în susul văii.

Halef nu rostise nici-un cuvânt în tot timpul acesta; acum însă rupse tăcerea:

— Sidi!

— Ce?

— Pot spune ceva?

— Da.

— Cunoşti struţul?

— Da.

— Ştii cum e?

— Ei?

— Prost, foarte prost.

— Mai departe!

— Iartă-mă, effendi, dar tu îmi faci o impresie şi mai rea decât struţul.

— Pentru ce?

— Pentru că i-ai lăsat să plece pe ticăloşii aceia.

— Nu puteam să-l opresc şi nici să-l ucid.

— De ce nu? Dacă ei ar fi ucis un dreptcredincios, fii sigur că i-aş fi trimis la Şeitan, la dracu'! Deoarece, însă era un ghiaur, îmi e totuna dacă îşi găsesc pedeapsa ori nu. Tu însă eşti creştin şi ai lăsat să scape ucigaşii unui creştin.

— Cine-ţi spune că vor scăpa?

— Păi au şi luat-o la goană. Vor ajunge la Bir Sauidi şi de acolo vor merge spre Debila şi El Ued, pentru ca să dispară în Areg[1].

— Nu se va întâmpla asta.

— Atunci ce? Spuneau doar că merg spre Bir Sauidi.

— Au minţit. Se vor duce la Seddada.

— Cine ţi-a spus asta?

— Ochii mei.

— Dumnezeu să-ţi binecuvânteze ochii cu care ai privit urmele din nisip. Aşa ca tine poate proceda numai un necredincios. Dar lasă că te-oi aduce eu la credinţa cea dreaptă!

— Atunci mă voi numi şi eu un pelerin, fără să fi fost la Mecca.

---

[1] Regiunea dunelor.

— Sidi...! Mi-ai făgăduit doar să nu spui asta.

— Da, atâta timp cât nu încerci să mă converteşti.

— Tu eşti stăpânul şi trebuie să mă supun. Dar ia spune, ce facem acum?

— Întâi de toate ne îngrijim de pielea noastră. Aici se poate lesne să ne nimerească un glonte. Trebuie să ne încredinţăm dacă ticăloşii au plecat cu adevărat.

Mă urcai pe creasta văii şi-i văzui pe cei doi călăreţi la foarte mare depărtare, gonind în direcţia nord-vest. Halef venise după mine.

— Uite-i colo! zise el. Asta e chiar drumul spre Bir Sauidi.

— Când se vor fi îndepărtat îndeajuns, se vor întoarce spre răsărit.

— Sidi, creierul tău îmi pare cam slab. Dacă ar face ei asta, atunci trebuie să ne pice iarăşi în mână.

— Ei îşi închipuie că noi plecăm abia mâine, şi cred astfel că vor avea un avans mare faţă de noi.

— Ghiceşti şi totuşi nu nimereşti adevărul.

— Crezi? Nu ţi-am spus eu colo sus că unul din caii lor are „bănuţ”?

— Da, am văzut asta când au plecat de aici.

— Atunci să ştii că şi acum voi avea dreptate când spun că ei se îndreaptă spre Seddada.

— De ce nu ne luăm imediat după ei?

— Pentru că astfel le-am lua-o înainte, deoarece ei vor da de urmele noastre şi se vor feri să se întâlnească iarăşi cu noi.

— Atunci să ne întoarcem la apă şi să ne odihnim până va veni timpul de plecare.

Aşa şi făcurăm. M-am tolănit pe pătura întinsă pe nisip, mi-am tras peste faţă capătul turbanului şi am închis ochii, nu pentru ca să dorm, ci pentru a chibzui asupra ultimei noastre aventuri. Dar cine e în stare, în căldura aceea înăbuşitoare a Saharei, să-şi frământe mintea cu o problemă, mai ales când

e atât de încâlcită? Aţipii şi după vreo două ceasuri trezindu-mă, pornirăm din nou la drum.

Vadi Tarfaui se îmbucă în Şot Rharsa; trebuia să-l părăsim deci dacă ţineam să ajungem la Seddada. După vreo două ceasuri de mers, dădurăm de urmele a doi cai, care duceau de la apus spre răsărit.

— Ei, Halef, cunoşti acest *ethar*, această urmă?

— *Maschallah*, aveai dreptate, sidi. Duce spre Seddada.

M-am dat jos de pe cal şi am cercetat urmele.

— Au trecut pe aici abia cu o jumătate de ceas înainte. Să călărim mai încet, altminteri ne vor zări în urma lor.

Când soarele dădu în asfinţit şi după câtva timp apăru luna pe cer, văzurăm Seddada, desfăşurându-se la picioarele noastre.

— O luăm într-acolo? întrebă Halef.

— Nu, vom dormi sub măslini, colo la poalele muntelui.

Cotirăm puţin din drumul nostru şi găsirăm sub trunchiurile măslinilor un loc minunat pentru bivuac. Eram obişnuiţi amândoi cu lătratul şacalilor, cu chelălăitul *fennak*-ului şi cu urletul hienei, aşa că ele nu ne tulburară somnul. Când ne trezirăm, cea dintâi grijă a mea fu să caut din nou urma din ajun. Eram încredinţat că aici, în apropierea unui sălaş omenesc, nu-mi va mai fi de folos, dar spre surprinderea mea am descoperit că ea nu ducea spre Seddada, ci spre miazăzi.

— De ce n-au pornit-o în jos? întrebă Halef.

— Ca să nu fie văzuţi. Un ucigaş urmărit trebuie să fie prevăzător.

— Dar încotro se duc?

— În orice caz spre Kris, pentru ca să străbată călare Djeridul. Atunci vor fi părăsit teritoriul Algeriei şi vor fi la adăpost.

— Dar ne şi aflăm în Tunis. Frontiera duce de la Bir el Khalla la Bir el Tam peste şotul Rharsa.

— Asta nu e de ajuns pentru astfel de oameni. Pun rămăşag că vor străbate Fezzan pentru a merge la Kufarah, căci abia acolo vor fi în deplină siguranţă.

— Sunt şi aici în siguranţă, dacă au un *bu-djeruldu*[1] al sultanului.

— Asta nu le-ar folosi prea mult faţă de un consul sau de un agent poliţienesc.

— Crezi? Eu n-aş sfătui pe nimeni să se împotrivească puternicei „*giölgeda padişahnün*”[2].

— Vorbeşti aşa cu toate că vrei să fii un arab liber?

— Da. Am văzut în Egipt ce e în stare sultanul; dar aici în deşert nu mă tem de el. Vom merge acum la Seddada?

— Da, ca să cumpărăm curmale şi să bem şi noi o dată apă bună. După aceea însă ne urmăm drumul.

— Spre Kris?

— Da.

După un sfert de ceas eram gata cu pregătirile şi pornirăm pe drumul care duce de la Seddada spre Kris. Sahara este o mare enigmă, care nici până azi n-a fost pe deplin lămurită. Încă din l845, Virlet d'Aoust a elaborat un proiect de a transforma o parte din pustiu în mare şi prin asta să facă din el o ţară rodnică şi să-l apropie astfel şi pe locuitorii acestor ţinuturi de progresele civilizaţiei. Dar proiectul a rămas proiect.

La poalele povârnişului de miazăzi al lui Djebel Aures şi a prelungirii răsăritene a acestui munte, adică al lui Djebel Hana, Djebel Tarfaui, Djebel Situna şi Djebel Hadifa, se întinde o câmpie nesfârşită, unduitoare pe alocuri, ale cărei adâncituri sunt acoperite cu cruste de sare. Acestea sunt rămăşiţele marilor lacuri de odinioară care pe partea algeriană poartă numele Şot, iar pe aceea tunisiană Sobha sau Sebcha. Frontiera acestui ţinut nespus de interesant este

---

[1] Legitimaţie, paşaport de călătorie.

[2] „În umbra padişahului”.

formată la apus de prelungirile platoului Beni-Mzab, la răsărit de istmul Gabes şi la miazăzi de regiunea de dune de la Ssuf şi Nifzaua precum şi Djebelul Tehaga.

Afară de un oarecare număr de mlaştini mai mici care în cursul verii sunt secate, ţinutul acesta este format din trei lacuri sărate mai mari şi anume: Şot Melrir, Şot Rharsa şi Şot Djerid, acesta din urmă mai fiind numit şi El Kebir. Aceste trei lacuri constituie o zonă a cărei jumătate apuseană se află la un nivel mai jos decât Marea Mediterană în timpul refluxului.

Partea adâncită a ţinutului soiurilor este acoperită în mare parte cu dune de nisip şi numai în mijlocul fiecărui bazin s-a menţinut o însemnată cantitate de apă, care prin înfăţişarea ei i-a îndemnat pe scriitorii şi călătorii arabi s-o asemene când cu un covor de camfor sau cu o oglindă de cristal, când cu o tavă de argint sau cu o cupă plină cu metal topit. Şoturile capătă această înfăţişare datorită crustei de sare, cu care sunt acoperite, a cărei grosime este diferită, variind între zece şi douăzeci de centimetri. Numai în unele locuri e cu putinţă să treci peste ea fără să-ţi pai viaţa în primejdie. Vai de acela care păşeşte numai cu un lat de palmă alături de poteca îngustă! Coaja se sparge şi prăpastia îşi înghite victima cât ai clipi din ochi, iar deasupra capului nenorocitului pătura de sare se închide imediat la loc. Vadurile înguste care duc peste ele devin cu deosebire primejdioase în anotimpul ploilor, pentru că atunci apa spală crusta acoperită de nisipul adus de vânturi.

Apa acestor şoturi este verde, groasă şi cu mult mai sărată decât aceea a mării. Se poate presupune că niciunul din aceste lacuri nu are o adâncime mai mare de cincizeci de metri. Adevărata primejdie când cazi într-unui din lacurile acestea o constituie însă suprafeţele acelea de nămol mişcător, care plutesc sub pătura de apă verzuie, adâncă de cincizeci până la optzeci de centimetri, care sunt un produs al

activităţii de milenii a *simun*[1]-ului, care a adus nisipul din deşert în apă.

Cei mai vechi geografi arabi, cum ar fi Ebn Djobeir, Ebn Batuta, Obeidah el Bekri, El Istakhri şi Omar Ebn el Wardi, sunt de acord asupra primejdiei pe care o constituie şoturile acestea pentru călător. Djeridul a înghiţit până acum mii de cămile şi oameni, care au dispărut fără urmă în adâncurile sale. În anul l826, o caravană compusă, din peste o mie de cămile de povară trebuia să străbată şotul. O întâmplare nenorocită făcu ca fruntaşa cămilelor, care mergea în capul caravanei, să păşească alături de poteca îngustă. Ea dispăru în abisul şotului, urmată de toate celelalte tovarăşe ale ei, care fură înghiţite de masa nămoloasă.

Abia dispăruse caravana, că pătura de sare îşi reluă forma obişnuită, şi nici cea mai neînsemnată schimbare nu mărturisi catastrofa petrecută cu puţin timp înainte. Ca să pricepem mai bine cum s-a putut întâmpla faptul de mai sus, trebuie să ne gândim că fiecare cămilă este obişnuită să urmeze orbeşte pe cea dinaintea ei — de care adesea este legată printr-o frânghie — şi că potecile peste şoturi sunt uneori atât de înguste încât unui animal şi cu atât mai mult unei caravane îi este cu neputinţă să se întoarcă din drum.

În unele locuri înfăţişarea acestor întinderi viclene, dedesubtul cărora stă la pândă moartea, dă impresia plumbului topit. Crusta este uneori tare şi străvezie ca sticla şi la fiecare pas răsună precum terenul din jurul craterului Solfatara la Neapole; adesea, însă, ea formează o masă moale, părând că te poţi încrede într-unsa, dar care posedă numai atâta tărie pentru a purta în spinare un strat subţire de nisip, însă la orice altă povară cedează, pentru a se închide la loc deasupra ei.

Drept puncte de orientare pentru călăuze sunt aşezate, din loc în loc, pietre mici. Înainte vreme se găseau împlântate

[1] Vânt fierbinte şi aprig în Sahara.

pe şotul El Kebir şi crengi de palmieri. Ramura curmalului se numeşte *djerid* şi acestei împrejurări îi datoreşte şotul al doilea numele. Grămăjoarele de pietre se numesc *gmaïr* şi lipsesc şi ele în acele puncte unde pe o lungime de câţiva metri terenul e acoperit de apă care ajunge calului până la piept.

Crusta şoturilor nu formează o suprafaţă netedă, uniformă, ci, dimpotrivă, ea prezintă unduiri, mai bine zis valuri care ating o înălţime până la treizeci de metri. Crestele acestor valuri formează tocmai acele poteci care sunt folosite de caravane şi între ele, în locurile adâncite, pândeşte moartea. Dar chiar la o adiere de vânt de tărie mijlocie pătura de sare începe să se legene şi face ca apa să ţâşnească cu putere din unele deschizături şi găuri...

Aşadar, la stânga noastră aveam această suprafaţă care sclipea îmbietor, dar era plină de pericole, când pornirăm pe drumul spre Kris, de unde trece o potecă peste şot la Fetnassa. Halef întinse mâna şi arătă în jos:

— Vezi şotul, sidi?

— Da.

— Ai călătorit vreodată peste vreun şot?

— Nu.

— Atunci mulţumeşte-i lui Allah, căci altminteri ai fi ajuns poate la strămoşii tăi. Şi trecem într-adevăr dincolo?

— Fireşte.

— *Bismillah*, în numele Domnului! Nădăjduiesc că prietenul meu Sadek o mai fi în viaţă.

— Cine-i ăsta?

— Fratele meu Sadek e cea mai vestită călăuză peste Şot Djerid. El face parte din tribul merasigilor şi a fost născut de mama sa în Mui Hammed, dar trăieşte la Kris, împreună cu fiul său, un războinic viteaz. El cunoaşte şotul ca nimeni altul şi e singurul pe mâna căruia aş dori să te încredinţez. Călătorim de-a dreptul spre Kris?

— Cât mai avem până acolo?

— Ceva mai mult ca o oră.

— Atunci cotim acum spre apus. Trebuie să vedem dacă dăm de vreo urmă a ucigaşilor.

— Crezi cu adevărat că şi ei s-au îndreptat spre Kris?

— În orice caz, ei şi-au ridicat tabăra sub cerul liber şi trebuie să fie acum înaintea noastră, ca să străbată zona şoturilor.

Părăsirăm drumul de până acum şi o luarăm spre apus. În apropierea potecii, dădurăm peste nenumărate urme pe care trebuia să le încrucişăm; apoi însă ele se răriră, până încetară cu totul. Acolo unde poteca de călărit duce spre El Hamma, observai în nisip urmele de copite a doi cai şi, după ce le cercetai bine, rămăsei încredinţat că erau cele căutate de noi. Ne luarăm după ele până aproape de Kris, unde se pierdeau în drumul larg. Dobândisem deci siguranţa că ucigaşii se găseau pe aici.

Halef devenise îngândurat.

— Sidi, vrei să-ţi spun ceva? zise el.

— Spune!

— Nu e rău dacă poţi citi în nisip.

— Mă bucură că ai ajuns să-ţi dai seama de asta. Dar uite că am ajuns la Kris. Unde locuieşte prietenul tău?

— Vino cu mine!

El ocoli satul, format din câteva corturi şi colibe aşezate sub palmieri, şi ajunse la un grup de migdali, la adăpostul cărora se afla o colibă largă şi scundă, dinăuntrul căreia, la vederea noastră, ieşi un arab, care alergă bucuros în întâmpinarea lui Halef.

— Sadek, fratele meu, tu răsfăţat al califilor!

— Halef, prietenul meu, tu binecuvântat al Profetului!

Îşi căzură în braţe şi se giugiuliră ca doi îndrăgostiţi.

După aceea arabul se întoarse spre mine;

— Iartă-mă că te-am uitat. Păşiţi în casa mea; ea e a

voastră.

Urmarăm invitaţia. Era singur acasă şi ne oferi tot felul de răcoritoare, iar noi nu ne lăsarăm rugaţi. Halef socoti acum că sosise momentul să mă prezinte prietenului său:

— Acesta este Kara Ben Nemsi, un mare taleb din Ţara Apusului, care vorbeşte cu păsările şi se pricepe să citească în nisip. Noi am reuşit să ducem la bun sfârşit multe fapte mari; eu sunt prietenul şi servitorul său şi vreau să-l convertesc la credinţa cea adevărată.

Bunul meu Halef mă întrebase cândva cum mă numesc şi păstrase în memorie numele „Karl”. Deoarece însă nu-l putea pronunţa, nu stătu mult la gânduri şi făcu dintr-unsul „Kara”, adăugând un „Ben Nemsi”, ceea ce înseamnă „urmaş al germanilor[1]„. Unde anume stătusem de vorbă cu păsările — cum zicea el — nu-mi puteam aduce aminte; oricum, prin asta mă punea în rând cu înţeleptul Solomon, despre care se spune că avusese darul să vorbească cu animalele. Nici despre faptele mari pe care le îndeplinisem împreună nu prea ştiam ceva, afară de împrejurarea că odată rămăsesem atârnat în mărăciniş, cu care prilej alunecasem de pe micul meu armăsar berber, iar acesta folosise prilejul pentru a se juca cu mine de-a v-aţi ascunselea. Dar punctul culminant al diplomaţiei... halefiene, era susţinerea că dorea să mă convertească la islamism — ceea ce-i aduse pedeapsa cuvenită din partea mea.

— Cunoşti numele întreg al prietenului tău Halef? îl întrebai eu pe Sadek.

— Da.

— Care e?

— Hagi Halef Omar.

— Nu e tot. El sună astfel: Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Vezi deci că el face parte

---

[1] Notaţie extrem de importantă pentru cei tentaţi să identifice persoana autorului cu cea a personajului său preferat.

dintr-o familie cucernică, plină de merite, ai cărei toţi membri au fost hagii, cu toate că...

— Sidi, mă întrerupse Halef, cu o spaimă comică întipărită pe figură, nu pomeni despre meritele servitorului tău! Ştii bine că te voi asculta mereu cu supunere.

— Aşa nădăjduiesc, Halef. Să nu vorbeşti despre tine şi despre mine; întreabă-l mai bine pe prietenul tău Sadek unde se află fiul său, despre care mi-ai pomenit.

— A pomenit într-adevăr de el, effendi? întrebă arabul. Allah să te binecuvânteze, Halef, că-ţi aminteşti de acei care te iubesc. Omar Ibn Sadek, fiul meu, a plecat peste şoturi la Seftimi şi se înapoiază chiar azi.

— Şi noi vrem să mergem peste şoturi şi am venit la tine ca să ne călăuzeşti, spuse Halef.

— Voi? Când?

— Chiar astăzi.

— Încotro, sidi?

— La Fetnassa. Cum e drumul într-acolo?

— Primejdios, foarte primejdios. Există numai două drumuri cu adevărat sigure spre ţărmul celălalt, şi anume El Toserija, între Toser şi Fetnassa, şi Es Suida, între Nefta şi Sarfin. Drumul de aici la Fetnassa este însă cel mai prost şi numai doi oameni îl cunosc bine: eu şi Arfan Rakedihm, de aici din Kris.

— Nu cunoaşte şi fiul tău drumul?

— Ba da, însă singur nu l-a străbătut până acum. În schimb cunoaşte foarte bine drumul care duce la Seftimi.

— Crezi că acesta merge o bucată împreună cu cel spre Fetnassa?

— Mai mult de două treimi, sidi.

— Dacă pornim la amiază, când ajungem la Fetnassa?

— Înainte de revărsatul zorilor, dacă-ţi sunt buni caii.

— Mergi şi în timpul nopţii peste şot?

— Dacă luminează luna, da. Dacă e întuneric însă,

înnoptăm pe şot, şi anume în locul unde sarea e atât de groasă că poate susţine tabăra pe dânsa.

— Vrei să ne călăuzeşti?

— Da, effendi.

— Atunci să mergem mai întâi să vedem cum arată zona şoturilor.

— N-ai străbătut-o până acum?

— Nu.

— Atunci haide! Vei vedea mlaştina morţii, lacul pierzaniei, marea tăcerii, peste care te voi călăuzi cu pas sigur.

Părăsirăm coliba şi pornirăm spre răsărit. După ce străbăturăm un teren larg, mlăştinos, ajunserăm la ţărmul propriu-zis al şotului, a cărui apă nu se putea vedea din pricina crustei de sare cu care era acoperită, înfipsei cuţitul într-unsa şi constatai că sarea avea o grosime de paisprezece centimetri. Şi era atât de tare, încât putea susţine un om de sutură mijlocie. Era acoperită de un strat subţire de nisip, care, în unele locuri, fusese împrăştiat de vânt.

În vreme ce mă îndeletniceam cu cercetarea locului cu pricina, auzii îndărătul meu un glas:

— *Sallarn aaleikum*, pace vouă!

Întorsei capul şi văzui un beduin zvelt, cu picioarele strâmbe, căruia îi lipsea nasul cu totul, probabil de pe urma vreunei boli sau a unui glonte.

— *Aaleikum!* răspunse Sadek. Ce caută fratele meu Arian Rakedihm aici la şot? îl văd în veşmânt de călătorie. Vrea să călăuzească oaspeţi străini peste Sobha?

— Aşa e, răspunse cel întrebat. Sunt doi bărbaţi care vor veni îndată.

— Încotro vor să meargă?

— La Fetnassa.

Omul se numea Arfan Rakedihm şi era deci cealaltă călăuză, despre care ne vorbise Sadek. El arătă acum spre

mine şi Halef şi întrebă:

— Şi aceşti doi străini vor să treacă lacul?

— Da?

— Încotro?

— Tot la Fetnassa.

— Şi îi călăuzeşti tu?

— Da.

— Pot merge cu mine; în felul acesta îţi cruţi tu osteneala.

— Sunt prieteni, care nu-mi vor face nici-o osteneală.

— Ştiu: tu eşti lacom şi nu-mi îngădui nici-un câştig. Nu mi-ai răpit tu totdeauna cei mai bogaţi călători?

— Eu nu răpesc pe nimeni altuia; călăuzesc numai pe acei care vin de bunăvoie la mine.

— De ce a devenit fiul tău, Omar, călăuză pentru Seftimi? Voi îmi luaţi cu sila pâinea de la gură, ca să flămânzesc. Allah vă va pedepsi însă şi vă va îndruma astfel paşii încât să vă înghită şotul.

Se prea putea ca să fi fost vorba aici de o duşmănie născută din concurenţă, dar omul acesta avea nişte ochi care nu-mi plăceau deloc şi eu unul nu m-aş fi încrezut într-unsul. El se îndepărtă de noi şi porni spre ţărm, unde la oarecare depărtare se iviră cei doi călăreţi pe care trebuia el să-l călăuzească. Erau aceiaşi pe care îi întâlnisem în deşert şi pe care i-am urmărit apoi.

— Sidi! exclamă Halef. Îi cunoşti?

— Da, îi cunosc.

— Să-l lăsăm să-şi vadă de drum în linişte?

El îşi ridicase arma, gata să tragă, dar eu îl oprii:

— Lasă-i! Nu ne scapă ei.

— Cine sunt oamenii aceia? întrebă călăuza noastră.

— Nişte criminali, răspunse Halef.

— Au ucis pe cineva din familia sau din tribul tău?

— Nu.

— Ai vreo răzbunare de sânge de socotit cu ei?

— Nu.

— Atunci lasă-i să-şi vadă de drum. Nu face să te amesteci în ciorba altuia.

Omul vorbea ca un adevărat beduin. Nici nu socotea necesar să-l învrednicească cu o privire pe oamenii care-i fuseseră arătaţi drept ucigaşi. Aceştia ne zăriseră şi ei la rândul lor şi ne recunoscuseră. Îi văzui grăbindu-se să ajungă pe suprafaţa întărită a lacului şi, după ce lucrul acesta se întâmplă, auzirăm un râs batjocoritor cu care ne întoarseră spatele.

Ne înapoiarăm la colibă, unde ne odihnirăm până la prânz, apoi făcurăm rost de ceva merinde şi pornirăm pe drumul plin de primejdii.

Am străbătut distanţe de zeci de mile, pe timp de iarnă, pe gheaţa unor fluvii necunoscute din ţări îndepărtate şi în fiecare clipă mă puteam aştepta să se rupă gheaţa de sub mine — dar niciodată n-am avut senzaţia de care mă simţeam năpădit acum, păşind pe suprafaţa de sare a şotului. Nu că mi-ar fi fost teamă, dar simţeam ceea ce simte un dansator pe sârmă, care nu ştie bine dacă sârma care-l ţine a fost destul de bine fixată. În loc de gheaţă, un culcuş de sare, asta era ceva cu totul nou pentru mine. Înainte de a face un pas încercam trăinicia tărâmului de sub picioarele mele. Pe alocuri acesta era atât de tare şi neted încât s-ar fi putut merge cu patine, dar în alte părţi avea înfăţişarea zăpezii topite şi murdare, nefiind în stare să susţină cea mai uşoară povară.

Abia după ce mă obişnuii puţin cu noul mediu încălecai pe. cal, lăsându-mă în voia călăuzei şi a instinctului. Micul meu armăsar părea să nu facă pentru întâia oară un astfel de drum. Unde ştia el că n-are de ce se teme mergea fără grijă, iar locurile în care nu avea încredere le ocolea cu dibăcie. Apleca atunci urechea înainte sau înapoi, adulmeca terenul, pufăia ca şi cum şi-ar fi luat răgaz să chibzuiască şi uneori

împingea prevederea atât de departe, încât cerceta mai întâi cu copita locul de sub el.

Călăuza călărea în frunte; în urma lui veneam eu, apoi Halef. Păşeam cu atâta prudenţă, încât vorbeam foarte puţin. Aşa se făcu că, abia după vreo trei ceasuri de drum, Sadek deschise vorba:

— Fii cu băgare de seamă, sidi! Acum vine partea cea mai primejdioasă a drumului.

— De ce?

— Poteca duce adesea peste o apă adâncă şi devine atât de îngustă pe o distanţă lungă, încât o poţi acoperi cu două laturi de palmă.

— Dar terenul e destul de tare acolo?

— Nu prea ştiu; tăria e foarte schimbătoare.

— Atunci voi descăleca, pentru ca să înjumătăţesc povara.

— Sidi, să nu faci asta; calul tău are pasul mai sigur decât tine.

Aici călăuza era stăpân; îl ascultai deci pe Sadek şi rămăsei în şa. Dar şi astăzi încă mă gândesc cu înfiorare la cele zece minute care urmară; zece minute care-mi părură o veşnicie.

Ajunsesem într-un loc unde adânciturile şi colinele urmau una după alta. Ridicăturile erau formate din sare tare, dar văile erau dintr-o masă topită, în care se găseau numai unele locuri înguste, pe care om şi animal nu puteau înainta decât cu mare băgare de seamă. Şi-apoi, cu toate că eram pe cal, apa verde îmi ajungea adesea până la coapse, astfel că locurile pe care se putea merge trebuiau căutate mai întâi sub apă.

Şi iar ajunserăm într-un loc care, pe o lungime de vreo douăzeci de metri, avea o potecă lată doar de zece palme, o potecă în care nu te puteai încrede prea mult.

— Sidi, fii cu băgare de seamă! Aici ne pândeşte moartea! strigă călăuza.

Şi în vreme ce dibuia drumul, îşi întoarse privirea spre răsărit şi, cu glas tare, imploră pe Sfânta Fatcha:

— În numele atotmilostivului Dumnezeu! Slavă şi preamărire Domnului, Stăpânul lumilor, Aceluia care stăpâneşte în ziua Judecăţii de Apoi. Ţie vrem să-ţi slujim şi pe tine vrem să te implorăm, ca să ne călăuzeşti pe drumul drept al acelora care se bucură de harul tău şi nu pe drumul acelora care ...

Halef se cufundase şi el în rugăciune îndărătul meu; deodată însă amuţiră amândoi în acelaşi timp; dintre cele două coline mai apropiate dinaintea noastră răsună o împuşcătură. Călăuza noastră ridică braţele în sus, scoase un ţipăt, căzu de pe cal şi, în clipa următoare, dispăru sub coaja de sare, care se închise la loc imediat deasupra lui.

În momente de felul acesta, spiritul omenesc dobândeşte o putere de încordare, care-l face să ghicească cu iuţeala fulgerului lucruri pentru care în împrejurări normale ar fi avut nevoie de ceasuri întregi. Încă nu se pierduse bine ecoul împuşcăturii; iar călăuza noastră nu fusese încă cu totul acoperită de mormântul de sare, că eu şi ghicisem cum stăteau lucrurile. Cei doi ucigaşi vroiau să scape de acuzatorii lor; câştigaseră de partea lor pe călăuza pe care şi-o tocmiseră, cu atât mai lesne cu cât acela îl pizmuia pe Sadek al nostru. Nouă n-aveau nevoie să ne facă nimic, era de ajuns să ne ucidă călăuza pentru a ne prăpădi. Aşa că se aşezaseră la pândă în locul cel mai primejdios şi-l uciseră cu un glonte pe Sadek, iar acum nu le mai rămânea decât să privească cum ne înecam şi noi.

Cu toată repeziciunea cu care se petrecuseră lucrurile, băgai de seamă că Sadek fusese nimerit de glonte în cap. Să fi atins acesta oare şi calul meu, sau se speriase animalul de împuşcătură? Fapt e că armăsarul se cutremură din cap până în picioare, îşi pierdu cumpăna şi se prăbuşi.

— Sidi! răcni îngrozit Halef îndărătul meu.

Aş fi fost pierdut, dacă nu m-ar fi salvat curajul: încă în vreme ce calul se afunda şi încerca zadarnic să se prindă cu copitele dinainte, eu îmi sprijinii amândouă mâinile pe ciochină, zvârlii picioarele în aer înapoi şi făcui un salt peste capul animalului, care fu împins cât ai clipi din ochi sub culcuşul de sare. În clipa cât zburam prin aer, lui Dumnezeu i-a fost dat să asculte cea mai fierbinte rugăciune pe care am rostit-o cândva...

Mă pomenii pe teren tare; dar în aceeaşi clipă acesta începu să-mi fugă de sub picioare; pe jumătate afundat, izbutii iarăşi să pun piciorul pe ceva tare şi mă săltai un pic; de câteva ori în şir mă afundai şi mă ridicai din nou, luptând din răsputeri să mă menţin la suprafaţă. Nu mai auzeam nimic, nu mai simţeam nimic, nu mai vedeam nimic decât pe cei trei oameni care stăteau colo pe colina de sare, şi dintre care doi aşteptau cu puştile îndreptate spre mine.

După eforturi supraomeneşti simţii în sfârşit sub picioare teren solid; era tot sare, dar mă ţinea bine. Două împuşcături detunară... Dumnezeu a dorit să mă ţină în viaţă: mă poticnisem şi căzusem jos, astfel că gloanţele trecură şuierând pe deasupra mea, fără să mă atingă. Printr-o minune, arma pe care o purtam pe umăr rămăsese acolo; dar nu mă gândeam acum la puşcă, ci, cu pumnii încleştaţi, mă năpustii asupra ticăloşilor. Ei însă nu stătură să mă aştepte... Călăuza o luă la fugă, iar cel mai în vârstă din cei doi ucigaşi o urmă imediat, ştiind că fără conducător era pierdut; pusei mâna numai pe cel mai tânăr. El se smulse însă şi o luă la picior, iar eu după dânsul. Nu ţinurăm seama niciunul nici altul încotro ne duceau picioarele...

Deodată îl auzii pe potrivnicul meu scoţând un urlet înfiorător şi, cât ai clipi, mă dădui înapoi. El dispăru sub spuma sărată, la numai câţiva metri de mine.

— Sidi, ajutor, ajutor! auzii atunci îndărătul meu.

Întorsei repede capul. Tocmai în locul unde mi se

întâmplase şi mie nenorocirea, Halef lupta cu moartea. Bietul de el se afundase, dar din fericire se ţinea de coaja de sare care în locul acela era destul de tare. Sării într-acolo, îmi smulsei puşca de pe spate şi, aşezându-mă cu faţa la pământ, o întinsei spre el.

— Apucă-te de curea! îi strigai.

— Gata, sidi! O, *Allah illa Allah!*

— Zvârle picioarele în sus; nu pot veni mai aproape. Ţine-te bine însă!

Halef făcu o sforţare supremă ca să-şi salte trupul in aer; în acelaşi timp trăsei cu putere de armă şi, în cele din urmă, izbutii să-l salvez pe bunul meu Halef. Abia îşi recăpătă răsuflarea, că se şi ridică în genunchi, rostind a şaizeci şi patra rugă din *Coran*:

— „Tot ce este în cer şi pe pământ slăveşte pe Dumnezeu; a Lui e împărăţia şi Lui i se cuvine lauda, căci El e în stare de orice”.

Halef, musulmanul, se ruga; eu însă, creştinul, nu găseam cuvinte de rugăciune. Îndărătul meu învelişul de sare era atât de liniştit, atât de nemişcat, de sclipitor... şi cu toate acestea el înghiţise cei doi cai ai noştri, îl înghiţise pe conducătorul nostru — iar în faţa noastră vedeam cum ne scapă ucigaşul căruia îi datoram toată nenorocirea. Fiecare fibră din mine tremura de mânie şi trecu mult timp până să mă liniştesc.

— Sidi, eşti rănit?

— Nu. Dar, omule, cum ai izbutit să te salvezi?

— Am sărit de pe cal, întocmai ca tine, effendi. Mai mult nu ştiu... Dar acum tot suntem pierduţi.

— Pentru ce?

— Pentru că n-avem călăuză. O, Sadek, prieten al sufletului meu, spiritul tău mă va ierta că sunt vinovat de moartea ta. Dar te voi răzbuna, ţi-o jur pe barba Profetului; te voi răzbuna dacă nu mă prăpădesc aici...

— Nu te vei prăpădi, Halef.

— Ba ne vom prăpădi, vom muri de foame şi de sete.

— Vom avea o călăuză.

— Pe cine?

— Pe Omar, fiul lui Sadek.

— Cum să ne găsească el aici?

— N-ai auzit că a plecat la Seftimi şi că se întoarce azi?

— Cu toate astea nu ne va găsi.

— Ba da. Nu spunea Sadek că, pe o distanţă de două treimi, drumul spre Seftimi şi cel spre Fetnassa este acelaşi?

— Effendi, tu îmi dai nădejde de viaţă. Da, vom aştepta până ce Omar va trece pe aici.

— Va fi un noroc pentru el să dea peste noi, altminteri s-ar prăpădi aici îndărătul nostru, căci vechea potecă a dispărut, fără ca el să ştie.

Ne culcarăm unul alături de altul; soarele ardea atât de tare, încât, numai în câteva minute, îmbrăcămintea noastră era uscată şi acoperită cu o pojghiţă de sare.

2. În faţa judecăţii

Deşi speram că fiul călăuzei noastre va veni, se putea totuşi ca în loc să treacă peste lac, să-l fi ocolit. Aşteptarăm deci cu nespusă încordare, ba chiar cu teamă. După-amiaza trecu; mai erau numai două ceasuri până seara. Deodată văzurăm dinspre răsărit, apropiindu-se o făptură omenească de locul unde ne aflam.

— El e! spuse Halef şi, făcând mâna pâlnie la gură strigă: „Omar Ben Sadek, vino încoace!”

Cel chemat îşi iuţi paşii şi în curând fu lângă noi. Îl recunoscu îndată pe prietenul tatălui său.

— Fii binevenit, Halef Omar!

— Hagi Halef Omar! îl corijă Halef.

— Iartă-mă! Vina acestei greşeli o poartă bucuria de a te vedea. Ai venit la tata, la Kris?

— Da.

— Unde e el? De vreme ce te afli aici, trebuie să fie şi el pe aproape.

— E pe aproape, răspunse Halef, solemn.

— Unde?

— Omar Ibn Sadek, dreptcredinciosul se cuvine să fie tare când îl loveşte *kismet*-ul.

— Vorbeşte, Halef, vorbeşte! S-a întâmplat o nenorocire?

— Da.

— Anume?

— Allah l-a chemat pe tatăl tău la strămoşii săi.

Tânărul rămase mut în faţa noastră. Privirea sa era aţintită asupra lui Halef şi chipul său se făcuse alb ca varul. Într-un târziu îşi redobândi glasul, dar spuse cu totul altceva decât m-aş fi aşteptat.

— Cine e acest sidi? întrebă el.

— E Kara Ben Nemsi, pe care l-am adus la tatăl tău. Urmăream doi ucigaşi care au străbătut şotul.

— Şi tata trebuia să vă călăuzească?

— Da, ne-a călăuzit chiar. Ucigaşii l-au mituit pe Arfan Rakedihm şi ne-au întins o cursă aici. Ei l-au împuşcat pe tatăl tău; el şi caii s-au înecat în mlaştină, pe noi însă ne-a ocrotit Dumnezeu.

— Unde sunt ucigaşii?

— Unul a murit înecat, celălalt însă s-a dus cu *chabir*[1]-ul la Fetnassa.

— Aşadar poteca de aici nu mai e bună?

— Nu. Nu mai poţi merge pe ea.

— În ce loc s-a înecat tata?

— Colo, la treizeci de paşi de noi.

Omar înaintă atât cât se putu, privi ţintă câtva timp în jos, apoi îşi întoarse faţa spre răsărit şi rosti:

— „Allah, tu Dumnezeu al atotputerniciei şi dreptăţii, ascultă-mă! Muhammed, Tu Profet al Celui mai înalt, ascultă-mă! Voi califi şi martiri ai credinţei, ascultaţi-mă! Eu, Omar Ben Sadek, nu voi mai râde, nu-mi voi mai rade barba, nu voi mai intra în moschee, până când Djehenna nu va fi primit în sânul ei pe ucigaşul tatălui meu! Jur!”.

Eram adânc mişcat de Jurământul acesta, dar n-aveam voie să spun nimic. Tânărul se aşeză apoi alături de noi şi, cu o linişte aproape nefirească, ne ceru:

— Povestiţi!

Halef îi făcu pe plac. Când sfârşi de povestit, tânărul se ridică de jos şi zise:

— Haideţi!

Doar atâta spuse, apoi porni înainte, în aceeaşi direcţie de unde venise.

Cele mai primejdioase porţiuni ale drumului le străbătusem. Merserăm toată seara şi toată noaptea, iar spre

---

[1] Călăuză.

dimineaţă păşirăm pe ţărmul peninsulei Nifzaua şi înaintea noastră se ivi Fetnassa.

— Ce facem acum? întrebă Halef.

— Urmaţi-mă! răspunse Omar.

Acesta era cel dintâi cuvânt pe care-l auzii din gura lui de când pornisem la drum. El se îndreptă spre coliba cea mai apropiată de ţărm, în faţa căreia şedea un bătrân.

— *Sallam aaleikum!* îl salută Omar.

— *Aaleikum*, mulţumi bătrânul.

— Tu eşti Abdullah el Hamiş, cântăritorul de sare?

— Da.

— L-ai văzut cumva pe *chabir*-ul Arfan Rakedihm din Kris?

— În revărsatul zorilor a fost aici cu un om străin.

— Ce făceau?

— *Chabir*-ul s-a odihnit la mine, apoi s-a dus la Bir Rekeb, pentru ca de acolo să se întoarcă la Kris. Străinul însă şi-a cumpărat de la fiu-meu un cal şi a întrebat de drumul care duce la Kbilli.

— Îţi mulţumesc, Abu el Malah[1].

Merse în tăcere mai departe şi ne duse într-o colibă unde mâncarăm câteva curmale şi băurăm o ceaşcă de lagmi. Apoi pornirăm spre Beşni, Negau şi Mansurah, unde aflarăm pretutindeni că ne găseam pe urmele celor căutaţi. De la Mansurah nu e prea departe până la marea oază Kbilli. Acolo se mai afla pe vremea aceea un vekil[2] turcesc, care sub supravegherea regentului din Tunis, administra peninsula Nifzaua. În scopul acesta i se puseseră la dispoziţie zece soldaţi.

Intrarăm într-o cafenea, dar Omar n-avu răbdare să rămână prea mult acolo. Ne părăsi, ca să mai adune informaţii, şi se întoarse abia după un ceas.

— L-am văzut! ne spuse el.

---

[1] „Tatăl sării”.

[2] Guvernator de provincie.

— Unde? întrebai eu.

— La vekil.

— La guvernator?

— Da. E oaspetele său şi poartă veşminte foarte scumpe. Dacă vreţi să vorbiţi cu el, atunci trebuie să veniţi chiar acum, căci e vremea audienţei.

Omar ne călăuzi spre o casă scundă, clădită din piatră, ale cărei ziduri împrejmuitoare n-aveau nici-o urmă de fereastră. În faţa uşii stăteau neferi[1] care făceau exerciţii militare înaintea unui onbaş[2], în timp ce saka[3] stătea sprijinit de uşă şi privea. Am fost lăsaţi să intrăm şi un negru ne întrebă care ne e pricina. El ne conduse apoi în selamlâc, o încăpere goală, în care nu se găsea decât un covor vechi, întins într-un colţ al odăii. Pe acesta şedea un bărbat cu trăsături nelămurite, care fuma dintr-o străveche *hukah* persană.

— Ce vreţi? ne întrebă el. Tonul cu care fusese pusă întrebarea nu-mi plăcea deloc. De aceea răspunsei cu altă întrebare:

— Cine eşti tu?

El mă privi uimit şi zise:

— Vekilul.

— Vrem să stăm de vorbă cu oaspetele care a sosit azi sau ieri la tine.

— Cine eşti tu?

— Uite paşaportul meu.

Îi dădui documentul, el aruncă o privire asupra lui, îl împături şi-l vârî în buzunarul şalvarilor.

— Cine e omul acesta? întrebă apoi, arătând spre Halef.

— Servitorul meu.

— Cum îl cheamă?

— Hagi Halef Omar.

---

[1] Soldaţi.

[2] Caporal.

[3] Subofiţer.

— Cine e celălalt?

— Călăuza Omar Ben Sadek.

— Şi tu însuţi cine eşti?

— Ai citit asta.

— Ba n-am citit nimic.

— Stă scris pe paşaportul meu.

— E scris cu semnele necredincioşilor. De la cine îl ai?

— De la guvernământul francez din Alger.

— Guvernământul francez din Alger n-are nici-o putere aici. Paşaportul acesta are aceeaşi valoare ca o simplă bucată de hârtie. Aşadar, cine eşti?

Luai hotărârea să-mi păstrez numele pe care mi-l dăduse Halef.

— Mă numesc Kara Ben Nemsi.

— Eşti un fiu al nemsilor? Nu-i cunosc. Unde locuiesc aceştia?

— De la apusul Turciei pană în ţările francezilor şi englezilor.

— E mare oaza în care trăiesc ei, ori au mai multe oaze mici?

— Ei locuiesc într-o singură oază, care e însă atât de întinsă încât trăiesc într-unsa cincizeci de milioane de oameni.

— *Allah akbar*. Dumnezeu e mare! Există oaze în care mişună făpturile. Are şi râuri oaza asta?

— Are cinci sute de fluvii şi milioane de râuri. Multe din aceste fluvii sunt atât de mari, încât umblă pe ele vapoare care duc pe dânsele mai mulţi oameni decât locuitori are Basma sau Rahmath.

— *Allah kerihm*. Dumnezeu e milostiv! Ce nenorocire ar fi dacă toate aceste vapoare ar fi înghiţite într-un ceas de fluviile pe care plutesc! În ce Dumnezeu cred nemsii?

— Ei cred în acelaşi Dumnezeu ca şi tine, dar nu-l numesc Allah, ci Tată ceresc.

— Atunci nu-s sunniţi, ci şiiţi.

— Sunt creştini.

— *Allah iharkilik*. Dumnezeu să te ardă! Aşadar eşti şi tu un creştin.

— Da.

— Un ghiaur? Şi cutezi să stai de vorbă cu vekilul din Kbilli. Voi pune să ţi se aplice bastonada, dacă nu dispari imediat din faţa ochilor mei!

— Am făcut ceva care e împotriva legilor, sau care te-a insultat?

— Da. Un ghiaur nu trebuie să îndrăznească niciodată să păşească în faţa ochilor mei. Aşadar, cum îl cheamă pe călăuza asta a ta?

— Omar Ben Sadek.

— Bine. Omar Ben Sadek, de când eşti în slujba acestui nemsi?

— De ieri.

— Asta nu e mult. Voi fi deci milostiv şi-ţi voi da numai douăzeci de lovituri la tălpi.

Şi întorcându-se spre mine, urmă:

— Şi cum îl cheamă pe servitorul tău aici de faţă?

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare, dar din păcate a făcut memoria ta atât de slabă încât nu poţi reţine nici măcar două nume. După cum ţi-am spus, servitorul meu se numeşte Hagi Halef Omar.

— Vrei să mă insulţi, ghiaure? Te voi judeca eu mai târziu. Aşadar, Halef Omar, tu eşti un hagiu şi slujeşti unui necredincios? Asta merită pedeapsă dublă. De câtă vreme eşti la el?

— De cinci săptămâni.

— Atunci vei căpăta şaizeci de lovituri la talpă şi timp de cinci zile vei suferi de foame şi sete. Şi acum tu, ghiaure, cum spuneai că te numeşti?

— Kara Ben Nemsi.

— Bine, Kara Ben Nemsi, tu ai făptuit trei crime mari.

— Care anume, sidi?

— Eu nu-s un sidi; trebuie să mă numeşti *djenabin-iz* sau *hazretin-iz*, adică mărinimia voastră sau alteţa voastră. Crimele tale sunt acestea: în primul rând ai ademenit doi dreptcredincioşi să te slujească, ceea ce face zece lovituri de baston; în al doilea rând ai cutezat să mă tulburi în *kef*-ul meu, ceea ce face alte cincisprezece lovituri de baston; în al treilea rând, te-ai îndoit de buna mea memorie, ceea ce face încă douăzeci şi cinci de lovituri de baston; în total, deci, cincizeci de lovituri la talpă. Şi deoarece e dreptul meu să pretind *vergi* (impozit) pentru fiecare sentinţă, tot ce ai asupra ta e al meu din clipa aceasta.

— O, mare *djenabin-iz*, te admir; dreptatea ta e sublimă, înţelepciunea ta foarte sublimă, milostenia ta şi mai sublimă, iar deşteptăciunea şi viclenia ta cât se poate de sublime! Dar te rog, nobile bei din Kbilli, îngăduie-ne să-l vedem pe oaspetele tău înainte de a ni se da loviturile.

— Ce vrei de la el?

— Bănuiesc că e un cunoscut al meu şi aş vrea să mă bucur văzându-l.

— Nu e un cunoscut al tău, căci el e un mare războinic, un nobil fiu al sultanului şi un adept fidel al *Coranului*; aşadar, n-a fost niciodată cunoscutul unui necredincios. Dar pentru ca să vadă şi el cum pedepseşte crimele vekilul din Kbilli, voi trimite să-l cheme. Nu te vei bucura văzându-l, ci el se va bucura de loviturile pe care le veţi căpăta. Ştia dânsul că veţi veni.

— De unde ştia?

— Aţi trecut mai adineauri pe dinaintea lui, fără să-l vedeţi, şi el mi s-a plâns mie. Dacă n-aţi fi venit singuri, v-aş fi adus eu.

— S-a plâns? Pentru ce?

— Asta o veţi afla. Şi veţi căpăta după aceea o pedeapsă şi mai mare ca aceea pe care v-am dat-o adineauri.

Audienţa noastră la slujbaşul acesta luase o întorsătură ciudată. Un vekil cu zece soldaţi într-o oază ca aceasta, uitată de Dumnezeu... În orice caz, el fusese înainte vreme cel mult un *ceauş*[1] sau *mülasim*[2] şi se ştie ce înseamnă un sublocotenent turc. Subalternii aceştia nu sunt sau n-au fost altceva decât lustruitorii cizmelor sau cei care umpleau pipele gradelor înalte.

Individul fusese înscăunat la Kbilli pentru a i se da prilejul să poarte de grijă de el însuşi şi apoi lăsat în plata Domnului, s-o scoată la capăt cum ştia el. Aşa că, vekilul nostru, ca să poată trăi, trebuia să „stoarcă" şi pentru că sistemul acesta, era primejdios de folosit faţă de băştinaşi, un străin ca mine îi era binevenit. El nu ştia nimic despre Germania; nu cunoştea însemnătatea consulatelor; trăia printre nomazi tâlhari, mă socotea lipsit de apărare şi presupunea deci că poate face nepedepsit tot ce vroia.

E drept că eu eram redus la propriile mele puteri, dar cu toate acestea nici nu-mi dădea în gând să mă tem de „alteţa sa", ba îmi făcea chiar plăcere să-l aud vorbindu-mi cu atâta înfumurare de bastonada cu care vroia să ne fericească. În acelaşi timp eram curios să văd dacă oaspetele său era cu adevărat omul pe care-l căutam noi.

Se putea ca Omar să se fi înşelat, ceea ce însă părea prea puţin probabil, dacă mă gândeam că acest oaspete ne văzuse şi se plânsese de noi. Bănuiam de ce crimă ne învinovăţise. În orice caz, trebuia să fie un cunoscut de-al vekilului şi folosea împrejurarea aceasta pentru a ne descuraja într-un fel oarecare.

Vekilul bătu din palme şi imediat apăru un servitor negru, care se aruncă la pământ înaintea lui ca înaintea sultanului însuşi. Stăpânul său îi şopti câteva cuvinte, după care omul se îndepărtă. Peste câtva timp uşa se deschise şi cei zece

---

[1] Ceauş — plutonier.

[2] Mülasim — sublocotenent.

soldaţi, în frunte cu onbaşul lor, intrară. Aveau o înfăţişare jalnică în veşmintele lor alcătuite din tot felul de cârpe, care nu aduceau câtuşi de puţin cu o uniformă militară; cei mai mulţi dintr-unşii erau cu picioarele goale şi toţi purtau puşti care puteau sluji la orice... afară de împuşcat. Ei se zvârliră claie peste grămadă la picioarele vekilului, care, după ce-i măsură cu o privire cât mai războinică cu putinţă, rosti comanda:

— *Kalkyn* — sculaţi!

Oamenii se ridicară şi caporalul îşi smulse *sarras*-ul uriaş din teacă.

— *Kylyn syraji* — strângeţi rândurile! tună el cu voce de stentor.

Ei se rânduiră unul lângă altul şi ţinură armele în mâini, care cum se pricepu.

— *Has — dur* — arma la umăr! comandă el acum.

Puştile ţâşniră în sus, se izbiră unele de altele, de pereţi sau de capetele camarazilor, dar până la urmă ajunseră să stea cum trebuie pe umerii proprietarilor lor.

— *Isalam — dur!* Prezentaţi arma!

Puştile formară iarăşi un ghemotoc încâlcit şi nu fu de mirare că, cu acest prilej, una din ele îşi pierdu ţeava... Soldatul se aplecă tacticos, o ridică, o cercetă pe toate părţile, o ţinu apoi în faţa luminii şi privi cu un ochi prin gaură, ca să se încredinţeze că aceasta mai exista, apoi scoase din buzunar o sforicică şi legă ţeava dezertată la locul cuvenit.

— *Sesfiz, sojle — me — niz!* Staţi liniştiţi şi lăsaţi flecăreala!

La comanda aceasta ei îşi apăsară buzele cât putură de tare şi printr-o clipire din ochi dădură de înţeles că voinţa lor nestrămutată era de a-şi ţine gura. Pricepuseră că fuseseră aduşi pentru a păzi trei criminali, aşa că se cernea să se arate băţoşi faţă de noi.

Îmi dădui toată osteneala să rămân serios în faţa acestei

mascarade şi, după cum băgai de seamă, buna mea dispoziţie întări curajul tovarăşilor mei.

Şi iarăşi se deschise uşa... Cel aşteptat intră. El era!

Fără să ne învrednicească cu o privire el se îndreptă spre covor, se aşeză alături de vekil şi luă pipa din mâna negrului, care intrase odată cu dânsul şi care i-o aprinse. Abia după asta ridică ochii şi ne învălui într-o privire atât de dispreţuitoare cum nu mai văzusem până atunci.

Vekilul luă cuvântul, adresându-mi-se:

— Acesta e omul pe care ai vrut să-l vezi. Îi un cunoscut al tău?

— Da.

— Ai grăit drept; e un cunoscut al tău, vreau să zic că îl cunoşti. Dar nu e prietenul tău.

— Nici eu nu ţin la prietenia lui. Cum îl cheamă?

— Abu en Nassr.

— Nu-i adevărat. Numele său e Hamd el Amasat.

— Ghiaure, să nu îndrăzneşti să mă faci mincinos, căci capeţi douăzeci de lovituri în plus. E drept că prietenul meu se numeşte Hamd el Amasat, dar află, câine necredincios, că pe când eram încă miralai la Stambul, am fost atacat într-o noapte de bandiţi şi atunci Hamd el Amasat mi-a sărit în ajutor, a stat de vorbă cu ei şi mi-a salvat viaţa. Din noaptea aceea îl cheamă Abu en Nassr, Tatăl victoriei, căci nimeni nu i se poate împotrivi, nici chiar un bandit grec.

Nu mă putui opri să râd şi întrebai:

— Zici c-ai fost miralai, adică colonel, la Stambul? La ce trupă?

— La regimentul de gardă, fiu de şacal ce eşti!

Făcui un pas spre el şi ridicai dreapta:

— Dacă mai îndrăzneşti o dată să mă insulţi, îţi dau o *ssile* adică o palmă atât de straşnică, încât mâine dimineaţă o să-ţi vezi nasul cât un minaret. Ai şi mutră de fost colonel!... Asta s-o spui eroilor tăi de pe aici, nu mie. Ai înţeles?

El se ridică cu o repeziciune de neînchipuit. Aşa ceva nu i se mai întâmplase; depăşea complet puterea sa de pricepere. Se uită la mine de parc-aş fi fost o stafie, apoi îngăimă — nu ştiu dacă de furie sau stinghereală:

— Omule, aş fi putut deveni chiar *lavi-paşă*, adică general-maior, dacă nu mi-ar fi fost mai plăcută slujba asta de aici.

— Ştiu eu, eşti un adevărat model de curaj şi de vitejie. Ai luptat cu nişte bandiţi pe care prietenul tău i-a învins prin simple cuvinte. Aşadar, el era un foarte bun cunoscut al lor, sau poate chiar un membru al bandei. A făptuit o crimă în Algeria, iar pe Şot Djerid mi-a împuşcat călăuza, pe tatăl acestui tânăr, pentru că vroia să mă prăpădească pe mine; l-am urmărit până la Kbilli şi dau acum de acest om ca prieten al aceluia, care susţine că a fost colonel în slujba sultanului. Îl acuz în faţa ta de crimă şi cer să-l arestezi.

Acum se ridică şi Abu en Nassr, strigând:

— Omul acesta e un ghiaur. A băut vin şi nu ştie ce vorbeşte. Să-şi doarmă întâi beţia, apoi va răspunde de tot ce-a vorbit.

Asta era prea mult. Cât ai clipi din ochi îl înhăţai, îl ridicai în sus, apoi îl zvârlii la pământ. El se ridică şi trase cuţitul.

— Câine, te-ai atins de un dreptcredincios; trebuie să mori!

Zicând acestea se năpusti cu toată puterea asupra mea. Dar eu îi dădui un pumn atât de zdravăn încât rămase întins la pământ.

— Puneţi mâna pe el! porunci vekilul soldaţilor săi, arătând spre mine.

Mă aşteptam să mă înhaţe imediat, dar văzui cu mirare că se întâmplă eu totul altfel: subofiţerul păşi în faţa frontului oamenilor săi şi comandă:

— *Komyn filahlari* — puneţi armele deoparte!

Toţi se aplecară în acelaşi timp, îşi puseră puştile pe pământ, apoi îşi reluară poziţia dinainte.

— *Dondurmek sagha* — ocolire la dreapta!

Ocoliră la dreapta şi stăteau acum înşiruiţi unul în spatele altuia.

— *Gityn erkek tşevresinde*, *kosbn-iz!* Luaţi pe omul acesta în mijloc, înainte marş!

Ca pe un câmp de manevre ridicară piciorul stâng; capul coloanei comanda: *sol-sagha*, *sol-sagha* (stâng-drept, stâng-drept!) Ei mărşăluiră în jurul meu şi când cercul fu format, rămaseră locului, la comanda subofiţerului.

— *Onu tutmyn!* Înhăţaţi-l!

Douăzeci de mâini, cu o sută de degete murdare, se întinseră spre mine din spate şi din faţă, de la dreapta şi de la stânga şi mă înhăţară de burnus.

— *Djenahin-iz*, *bizim — var heriju!* Alteţă, l-am înhăţat! raportă comandantul vitezei trupe.

— *Brakyn-jock onu tekrar azad!* Să nu-i daţi drumul! porunci guvernatorul.

Cele o sută de degete se înfipseră şi mai adânc în burnusul meu.

În cursul acestei scene Abu en Nassr se ridicase din nou. Cu ochi scăpărători de mânie şi sete de răzbunare, el se adresă vekilului:

— Vei pune să-l împuşte!

— Da, va fi împuşcat. Înainte de asta însă îi voi lua interogatoriul, căci eu sunt un judecător drept şi nu vreau să condamn pe nimeni fără să-l ascult. Să aud acuzaţia!

— Ghiaurul acesta, începu ucigaşul, mergea cu o călăuză şi cu servitorul său peste Şot; s-a întâlnit cu noi şi l-a îmbrâncit pe tovarăşul meu în apă, astfel încât bietul de el s-a înecat.

— De ce-a făcut asta?

— Din răzbunare.

— Pentru ce avea să se răzbune?

— A ucis un om în Vadi Tarfaui; noi am intervenit şi am

vrut să-l arestăm, dar el ne-a scăpat.

— Juri de cele ce spui?

— Pe barba Profetului.

— Asta-i de ajuns! Ai auzit cuvintele acestea? mi se adresă vekilul apoi mie.

— Da.

— Şi ce-ai de spus?

— Că e un ticălos. El e ucigaşul şi în acuzaţia sa n-a făcut decât să pună persoanele una în locul alteia.

— El a jurat şi tu eşti un ghiaur. Eu nu te cred pe tine ci pe el.

— Întreabă pe servitorul meu! El mi-e martor.

— Stă în slujba unui necredincios, aşa că vorbele sale nu preţuiesc nimic. Voi convoca Marele Consiliu al Oazei, căruia îi voi zugrăvi faptele şi ci va hotărî asupra ta.

— Nu vrei să mă crezi pe mine pentru că sunt creştin, şi totuşi acorzi încrederea ta unui ghiaur. Omul acesta e armean, aşadar nu-i musulman, ci creştin.

— A jurat pe Profet.

— Asta e o josnicie şi un păcat pentru care Dumnezeu îl va pedepsi. Dacă nu vrei să mă asculţi, îl voi acuza în faţa Consiliului Oazei.

— Un ghiaur nu poate acuza pe un dreptcredincios şi Consiliul Oazei nu-i poate face nimic, căci prietenul meu posedă un *bu-djeruldu* şi este deci un *giölgeda padişahnün*, unul care stă în umbra sultanului.

— Şi eu sunt un *giölgeda senin kyralün*, adică unul care stă în umbra regelui său. Şi eu am un *bu-djeruldu*, îl ai în buzunarul tău.

— E scris în limba ghiaurilor; m-aş spurca dacă l-aş citi. Cazul tău va fi luat în cercetare chiar astăzi, înainte însă veţi căpăta bastonada: tu cincizeci, servitorul tău şaizeci şi călăuza ta douăzeci la talpă. Duceţi-i jos în curte; vin şi eu!

— *Alykomün elleri* — retrageţi mâinile! am poruncii

imediat subofiţerului.

Cele o sută de degete se desprinseră de pe burnusul meu.

— *Alyn-iz tüfenkleri!* Ridicaţi armele de jos! comandă onbaşiul.

Eroii se năpustiră la puşti şi le ridicară.

— *Wirmyn hep — ütş!* Înconjuraţi-i pe toţi trei!

Cât ai clipi, comanda fu executată. Furăm duşi afară în curte, în mijlocul căreia se afla un soi de bancă de piatră. Forma acesteia dovedea că era hărăzită pentru acei care urmau să primească bastonada.

Deoarece eu mă supusesem fără crâcnire, cei doi însoţitori ai mei făcură la fel, dar citeam în ochii lor că nu aşteptau decât pilda mea pentru ca să pună capăt mascaradei.

Nu mult după ce ajunserăm în curte, se ivi şi vekilul, însoţit de Abu en Nassr. Negrul ducea covorul înaintea lor, îl aşternu pe pământ şi, după ce se aşezară, le aprinse pipele, care se stinseseră. Acum vekilul arătă spre mine şi zise:

— *Vermyn ona elli* — daţi-i cincizeci!

Venise momentul să intervin.

— Mai ai în buzunar *bu-djeruldu*-ul meu? îl întrebai.

— Da.

— Dă-mi-l!

— Nu-l vei recăpăta niciodată.

— Pentru ce?

— Pentru ca nici-un dreptcredincios să nu-şi murdărească mâinile cu el.

— Vrei într-adevăr să pui să mă bată?

— Da.

— Atunci îţi voi arăta cum procedează un nemsi când e silit să-şi caute singur dreptatea.

Curticica era închisă din trei părţi de un zid înalt şi ultima latură era formată din clădire; nu exista altă ieşire decât aceea prin care intrasem noi. Spectatori nu erau — eram deci

trei contra treisprezece. Armele ne fuseseră lăsate, căci aşa cerea cavalerismul deşertului; vekilul era complet inofensiv, la fel şi soldaţii săi, şi numai Abu en Nassr putea deveni primejdios. El trebuia scos din luptă în primul rând.

— Ai vreun şnur? îl întrebai încetişor pe, Omar.

— Da, acela de la burnusul meu.

— Desfă-l!

Iar lui Halef îi şoptii:

— Tu alergi spre ieşire şi nu laşi pe nimeni să treacă!

— Caută-ţi-l! îmi răspunsese intre timp vekilul.

— Îndată!

Zicând acestea sării brusc din mijlocul soldaţilor şi mă repezii la Abu en Nassr, îi răsucii braţele la spate şi-i apăsai genunchiul atât de tare în ceafă, încât el nu fu în stare să se mai mişte.

— Leagă-l! poruncii lui Omar.

Nici n-ar fi fost nevoie să-l spun, căci Omar pricepuse îndată ce doresc şi se şi apucase să lege fedeleş braţele armeanului. Cât ai clipi din ochi, era legat.

Intervenţia mea neaşteptată uluise atât de mult pe vekil şi garda sa, încât mă priviră cu gurile căscate. Cu mâna dreaptă scosei acum cuţitul din buzunar şi cu stânga îl apucai de ceafă pe „alteţa sa”. De groază, el întinse mâinile şi picioarele, ca şi cum ar fi fost mort; în schimb soldaţii se treziră cu atât mai mult la viaţă.

— *Hatşyn*, *aramin imdadi!* Alergaţi şi aduceţi ajutoare! strigă onbaşul, care-şi redobândise cel dintâi graiul.

Ca sabia să nu-i împiedice mişcările, o zvârli şi alergă spre ieşire, urmat de ceilalţi. Acolo, însă, dădură de Halef, gata să tragă.

— *Geri*; *durar — siz bunda!* Înapoi! Rămâneţi aici! le strigă el.

Ei se opriră, făcură stânga-mprejur şi se împrăştiară în toate patru direcţiile, ca să se pitească în ungherele zidurilor

care. Împrejmuiau curtea.

Omar îşi scosese şi el cuţitul şi, cu privirea încruntată, stătea gata să-l înfigă în pieptul lui Abu en Nassr.

— Mai trăieşti? îl întrebai pe vekil.

— Da, dar mă vei omorî?

— Depinde de tine, o, tu întruchipare a supremei dreptăţi şi vitejii! Atâta îţi spun doar, că viaţa ta atârnă de un fir foarte subţire.

— Ce anume ceri de la mine, sidi?

Înainte de a avea răgazul să-i răspund răsună un ţipăt înspăimântător de femeie. Ridicai privirea şi văzui o matroană mărunţică şi grasă, care venea dinspre intrare bălăbănindu-se ca o raţă.

— *Tut* — stai! îmi strigă ea, cu glas piţigăiat. *Öldirme onu*; *dir benim kodşa* — nu-l ucide; e bărbatul meu.

Care vasăzică această coniţă durdulie, voalată de sus până jos, care venea spre mine cu adevărate mişcări de înotătoare, era prea stimata doamnă guvernator... Fără îndoială că de la fereastra cu gratii de lemn a cămăruţei sale ea ţinuse să privească interesantul spectacol al execuţiei, şi spre nespusa ei groază trebui să observe acum că aceasta urma să fie îndeplinită asupra soţului ei.

— Cine eşti? o întrebai eu.

— *Im kary vekilün* — sunt soţia vekilului, răspunse ea.

— *Evet*, *dir benim avret*, *gül Kbillinün* — da, ea este soţia mea, Trandafirul din Kbilli — confirmă, oftând, guvernatorul.

— Cum o cheamă?

— *He demar Mersinah* — da, o cheamă Mersinah, răspunse vekilul.

De! faţă de o făptură atât de delicată cum era „Trandafirul din Kbilli” şi Mersinah (mirt) trebuia să fiu mai îngăduitor.

— Dacă-mi arăţi aurora chipului tău, o, floare a oazei, atunci voi lua mâna de pe el, spusei.

Cât ai clipi din ochi *iaşmak*-ul, vălul, zbură de pe chipul ei.

Ea trăise mult timp printre arabi, ale căror femei umblă neacoperite, aşa că devenise mai puţin rezervată ca celelalte turcoaice. Si-apoi, aici era vorba, după cum credeam eu, de preţioasa viaţă a soţului ei.

Când îşi descoperi faţa, văzui un chip buhăit, cu trăsături nelămurite, un chip atât de gras, încât abia puteai deosebi ochii şi născiorul cârn. Doamna vekil să tot fi avut patruzeci de ani, dar încercase să şteargă urmările vârstei prin sulimanuri. Două puncte negre, făcute cu cărbunele, pe o parte şi pe alta a obrazului, îi dădeau o înfăţişare pitorească şi când ea îşi scoase la iveală acum braţele, văzui că nu numai unghiile dar şi mâinile întregi îi erau vopsite cu roşu.

— Îţi mulţumesc, tu soare al Djeridului! o linguşii eu. Dacă-mi făgăduieşti că vekilul va rămâne liniştit, nu i se va întâmpla nimic deocamdată.

— *Kaladşak-dir* — va rămâne liniştit, ţi-o făgăduiesc.

— Atunci să-ţi mulţumească ţie că nu-l strivesc ca pe un indşir, ca pe o smochină la teasc. Glasul tău seamănă cu glasul flautului; ochiul tău străluceşte ca ochiul soarelui; făptura ta e ca făptura din *Şeherezada*. Numai de dragul tău fac jertfa de a-l lăsa în viaţă.

Luai mâna de pe vekil şi el se îndreptă, gemând uşurat, continuând totuşi să stea liniştit jos. Ea mă privi cu multă luare-aminte din cap până în picioare şi mă întrebă apoi cu glas mieros:

— Cine eşti tu?

— Eu sunt nemsi, un străin, a cărui patrie e departe de aici, peste mare.

— Sunt frumoase femeile voastre?

— Frumoase sunt, dar nu chiar ca femeile de pe aici.

Ea zâmbi cu mulţumire şi văzui că începusem să mă bucur de favoarea ei.

— Nemsi sunt oameni foarte deştepţi, foarte viteji şi foarte curtenitori, după cum am auzit adesea, mai spuse ea. Ne eşti

bine venit. Dar de ce l-ai legat pe omul acesta? De ce fug soldaţii noştri din faţa ta şi de ce vroiai să-l ucizi pe puternicul guvernator?

— L-am legat pe omul acesta pentru că e un ucigaş; soldaţii tăi au fugit de mine pentru că şi-au dat seama că-l voi învinge pe toţi unsprezece câţi sunt, iar pe vekil l-am legat pentru că vroia să mă bată şi, probabil, să mă condamne după aceea la moarte, fără să-mi facă dreptate.

— Ţi se va face dreptate!

După cât se vedea, papucul avea în Orient aceeaşi putere vrăjită ca şi în Occident. Vekilul îşi văzu autoritatea ameninţată şi făcu o încercare să şi-o redobândească.

— Eu sunt un judecător drept şi...

— *Sus-olmar-sen* — vei tăcea! îi porunci ea. Tu ştii că-l cunosc pe omul acesta, care-şi zice Abu en Nassr, Tatăl victoriei; ar trebui să se numească însă Abu el Ialani, Tatăl mincinoşilor. El e vinovat că ai fost trimis în Algeria, tocmai când puteai deveni mülasim; el e vinovat că ai venit apoi în Tunis şi te-ai înmormântat aici în singurătate şi, de câte ori a venit la tine, numai cu pagube te-ai ales. Îl urăsc, îl urăsc, şi n-am nimic împotrivă ca străinul acesta să-l ucidă. A meritat-o!

— El nu poate fi ucis, căci e un *giölgeda padişahnün*.

— *Tut aghyzi* — ţine-ţi gura! E un *giölgeda padişahnün*, ceea ce înseamnă că stă în umbra padişahului; acest străin însă e un *giölgeda vekilanün*, adică stă în umbra guvernatoarei, în umbra mea — auzi tu? Şi cine stă în umbra mea, pe acela nu-l poate prăpădi căldura ta. Scoală-te şi urmează-mă!

El se ridică; ea se pregăti de plecare Şi el dădu s-o urmeze. Asta era, însă, fireşte, împotriva intenţiei mele.

— Stai! poruncii eu, prinzându-l din nou de ceafă. Vei rămâne aici!

Ea se întoarse atunci spre mine:

— Parcă spuneai că vrei să-l redai libertatea?

— Da, însă numai cu condiţia ca să rămână pe locul său.

— Dar nu poate să stea aici în, vecii-vecilor...

— Ai dreptate, perlă din Kbilli; dar poate totuşi rămâne până când problema mea va fi limpezită.

— Păi a şi fost limpezită.

— În ce fel?

— N-am spus că ne eşti bine venit?

— Asta e adevărat.

— Eşti deci oaspetele nostru şi poţi locui cu însoţitorii tăi la noi până vei dori să ne părăseşti.

— Şi Abu en Nassr, pe care l-ai numit Abu el Ialani?

— Rămâne al tău şi poţi face cu el ce pofteşti.

— E adevărat, vekile?

El şovăi cu răspunsul, dar o privire aspră din ochii soţiei sale îl sili să vorbească:

— Da.

— Îmi juri?

— Îţi jur.

— Pe Allah şi Profetul său?

— Să jur pe asta? o întrebă el pe „Roza din Kbilli”.

— Da, să juri! răspunse ea cu hotărâre.

— Atunci jur pe Allah şi pe Profet.

— Acum poate merge cu mine? mă întrebă ea.

— Da, poate.

— Vei veni şi tu şi vei mânca cu noi berbec cu cuşcuş.

— Ai vreun loc unde pot pune la adăpost sigur pe Abu en Nassr?

— Nu. Leagă-l de un palmier, colo, lângă zid. N-o să-ţi scape, căci voi pune trupele noastre să-l păzească.

— Îl voi păzi eu însumi, răspunse Omar în locul meu. El n-o să-mi scape, ci va plăti cu moartea viaţa tatălui meu. Cuţitul meu va fi tot atât de ascuţit ca ochiul meu.

Din clipa când fusese legat, ucigaşul nu rostise un cuvânt,

dar ochiul său avu o lucire vicleană şi ciudată, când fu nevoit să ne urmeze la palmierul de care-l legarăm. Trebuie să spun că n-aveam de gând să-l iau viaţa; dar aici era chestie de o răzbunare de sânge şi ştiam că nici-o rugăminte din partea mea nu-l va putea îndupleca pe Omar să-l ierte. *Ed d'em b'ed d'em*, sau cum zice turcul: *Kan Kanü ödemar* — sângele se plăteşte cu sânge. Cu toate astea, cel mai plăcut lucru mi-ar fi fost dacă el ar fi izbutit să şteargă putina, fără ştiinţa mea; dar atâta timp cât fusesem pe urmele sale şi atâta timp cât se afla în puterea mea, trebuia să-l consider ca duşman şi ucigaş şi, deci, să-l tratez ca atare. Lucru absolut sigur era însă că el nu m-ar fi cruţat, dacă aş fi avut nenorocul să-l pic în mână.

Îl lăsai deci în seama lui Omar şi împreună cu Halef mă dusei în selamlâc. În drum, isteţul meu servitor mă întrebă:

— Spuneai că omul acesta nu este musulman. E adevărat?

— Da. E un creştin armean şi acolo unde socoate de cuviinţă se dă drept mahomedan.

— Şi îl ţii drept un om rău?

— Un om foarte rău.

— Vezi tu, effendi, că creştinii sunt oameni răi? Trebuie să te converteşti la credinţa cea dreaptă, dacă nu vrei să te prăjeşti în vecii-vecilor în Djehenna.

— Şi tu însuţi te vei prăji acolo în vecii-vecilor.

— Pentru ce?

— Nu-mi povesteai de curând că în Derk Asfal, în al şaptelea şi cel mai adânc iad, toţi mincinoşii şi făţarnicii se prăjesc în foc şi trebuie să mănânce capetele de diavoli din copacul acela numit Zakum?

— Da, însă ce am eu de-a face cu asta?

— Tu eşti un mincinos şi un făţarnic.

— Eu, sidi? Limba mea grăieşte adevărul şi în inima mea nu e nici-un bob de făţărnicie. Acela care mă numeşte aşa cum m-ai numit tu va fi nimerit de glonţul meu.

— Tu minţi când spui că ai văzut Mecca şi susţii cu făţărnicie că eşti un hagiu. Vrei să povestesc asta vekilului?

— Aman, aman, iartă-mă! Nu vei face asta cu Hagi Halef Omar, servitorul cel mai credincios pe care-l poţi găsi.

— Nu, n-o voi face, dar cunoşti şi condiţia sub care voi tăcea.

— O cunosc şi voi fi cu luare-aminte, totuşi tu vei deveni un adevărat credincios, ţi-o spun eu, cu voia sau fără voia ta, sidi.

Intrarăm în casă, unde vekilul ne şi aştepta. Mutra cu care mă întâmpină nu era dintre cele mai prietenoase.

— Ia loc! mă pofti dânsul.

Mă aşezai foarte aproape de el, în timp ce Halef îşi făcea de lucru cu pipele, care fuseseră pregătite într-un ungher al încăperii.

— De ce ţineai să vezi chipul soţiei mele? începu vekilul vorba.

— Pentru că sunt obişnuit să văd totdeauna chipul persoanei cu care stau de vorbă.

— Aveţi năravuri rele. Femeile noastre îşi ascund faţa, ale voastre însă se lasă văzute. Femeile noastre poartă veşminte care sunt lungi în partea de sus şi scurte în cea de jos; ale voastre au însă veşminte care sunt sus scurte şi jos lungi, şi adesea sunt scurte atât sus cât şi jos. Aţi văzut vreodată la voi pe una din femeile noastre? Fetele voastre vin la noi, şi pentru ce? O *jazik* — vai!

— Vekile, asta e ospitalitatea pe care mi-aţi oferit-o? De când e obiceiul, ca oaspetele să fie întâmpinat cu o insultă? N-am nevoie nici de berbecul, nici de cuşcuşul tău şi voi coborî în curte. Urmează-mă!

— Effendi, iartă-mă! Vroiam numai să-ţi spun ce gândesc, nicidecum să te insult.

— Cine nu vrea să insulte, nu trebuie să spună totdeauna ce gândeşte. Un om flecar e la fel cu o oală stricată, pe care

nimeni n-o poate folosi, pentru că nu poate păstra nimic în ea.

— Aşează-te la loc şi povesteşte-mi unde l-ai întâlnit pe Abu en Nassr!

Îi făcui o dare de seamă amănunţită asupra aventurii noastre. El ascultă în tăcere, apoi clătină capul şi mă întrebă:

— Crezi aşadar că el l-a ucis pe negustorul acela la Blidah?

— Da.

— N-ai fost de faţă.

— Nu. Trag concluzia.

— Numai Allah singur poate trage concluzii; el o atoateştiutor şi gândul omului este ca şi călăreţul pe care un cal neascultător îl duce într-acolo unde el n-ar vrea să (ajungă.

— Zici că numai Allah poate trage concluzii pentru că e atoateştiutor? O, vekile, spiritul tău e obosit din pricina marelui număr de berbeci cu cuşcuş pe care i-ai mâncat. Tocmai pentru că Allah e atoateştiutor n-are nevoie să tragă concluzii; cine trage concluzii înseamnă că el caută rezultatul deducţiilor sale, fără să-l cunoască dinainte.

— Văd că eşti un taleb, un învăţat, care a umblat prin multe şcoli, căci vorbeşti în cuvinte pe care nimeni nu le poate pricepe. Şi mai crezi că l-a omorât pe omul acela în valea Tarfaui?

— Da.

— Ai fost de faţă?

— Nu.

— Atunci ţi-a povestit-o mortul?

— Vekile, berbecii pe care i-ai mâncat ar fi ştiut că un mort nu mai poate vorbi.

— Effendi, acum ai rostit tu însuţi ceva necurtenitor. Aşadar n-ai fost de faţă şi mortul n-a putut să ţi-o spună; de unde vrei să ştii deci că e un ucigaş?

— Trag concluzia.

— Ţi-am mai spus-o că numai Allah poate trage concluzii.

— Am văzut urma lui şi m-am luat după ea şi, când l-am întâlnit, mi-a mărturisit crima.

— Că i-ai găsit urma, nu-i o dovadă că este un ucigaş, căci cu o urmă n-a omorât încă nimeni pe un om. Şi că ţi-a mărturisit crima, asta nu mă tulbură; el e un kuş-sakanün, un şugubăţ, care vroia să facă o glumă.

— Cu o crimă nu se glumeşte.

— În schimb, se poate glumi cu un om, şi acesta ai fost tu. Şi mă crezi, în sfârşit, că el l-a omorât pe Sadek, călăuza?

— Da.

— Ai fost de faţă?

— Da.

— Şi ai văzut?

— Foarte lămurit chiar. Hagi Halef Omar e martor.

— Ei bine, să zicem că l-a împuşcat; dar pentru asta vrei într-adevăr să susţii că el ar fi un ucigaş?

— Fireşte.

— Sidi, Allah să-ţi întărească gândurile, căci îţi vei da seama îndată că omul nu trebuie să tragă concluzii.

— Să auzim!

— Pentru că ai fost de faţă când l-a împuşcat pe Sadek, consideri că ar fi un ucigaş?

— Asta e de la sine înţeles.

— Greşeşti. Dar dacă ar fi fost o răzbunare a sângelui? În ţara ta nu există astfel de răzbunări?

— Nu.

— Atunci să ştii de la mine că răzbunătorul de sânge nu este niciodată un ucigaş. Nici-un judecător nu-l condamnă; numai aceia din familia cărora a făcut parte mortul au dreptul să-l urmărească pe răzbunător.

— Dar Sadek nu l-a insultat cu nimic.

— Atunci l-o fi insultat tribul din care făcea parte Sadek.

— Nici asta nu-i adevărat. Vekile, dă-mi voie să-ti spun că, în ce mă priveşte, nu vreau să am nimic de-a face cu acest

Abu en Nassr, care se numeşte de fapt Hamd el Amasat şi care o fi purtat înainte un nume armean — cu condiţia ca el să mă lase în pace. Dar el l-a împuşcat pe călăuza Sadek, al cărui fiu e Omar Ren Sadek, şi acesta din urmă are deci un drept asupra vieţii ucigaşului, după cum ai spus-o tu însuţi mai adineauri. Aranjează-te cu el, dar poartă de grijă şi ca acest Tată al victoriei să nu-mi mai iasă în cale, căci altfel mă socotesc eu cu el.

— Sidi, cuvintele tale sunt acum pline de înţelepciune. Voi sta de vorbă cu Omar şi-i voi cere să-l dea drumul; tu însă eşti oaspetele meu cât timp vei dori.

Se ridică şi porni spre ieşire. Ştiam dinainte că toate ostenelile sale faţă de Omar vor fi zadarnice. Şi, într-adevăr, după câtva timp se întoarse cu mutra întunecată şi rămase tăcut şi când berbecul fript în frigare fu servit la masă. Eu şi Halef începurăm să înfulecăm cu poftă şi vekilul tocmai îmi spunea că Omar va căpăta porţia sa în curte, pentru că nu-l putuse îndupleca să se îndepărteze de prizonierul său — când de afară se auzi un ţipăt puternic. Ciulii urechea şi strigătul se repetă:

— Breh, effendina — ajutor!

Chemarea aceasta mi se adresa mie. Sării repede la uşă şi ieşii afară. Omar zăcea la pământ şi se încăiera cu soldaţii — cât despre prizonier, nici urmă! La cealaltă ieşire însă stătea negrul şi-mi rânji cu mutra veselă:

— Plecat, sidi — călăreşte colo!

Din trei paşi am fost în faţa casei; tocmai la timp ca să-l mai văd pe Abu en Nassr dispărând printre palmieri. Călărea o cămilă foarte iute de picior. Ghicii totul fără multă bătaie de cap. Vekilul dăduse greş în încercările sale, dar vroia să-l scape cu orice preţ pe prietenul său; el poruncise negrului să ţină pregătită cămila, iar soldaţilor le ordonase să-l ţină pe Omar şi să taie legăturile prizonierului. Cei unsprezece eroi izbutiră să-l împiedice pe răzbunător şi lovitura reuşise.

E drept că plătiseră scump izbânda aceasta. Omar se folosise de cuţit şi, când izbutii să-l împrăştii pe luptători, văzui că unii din ei sângerau.

— A plecat, sidi! gâfâi tânărul, plin de mânie.

— Am văzut.

— Încotro?

— Într-acolo!

Arătai cu mâna direcţia în care dispăruse.

— Tu pedepseşte-i pe ăştia de aici, effendi, eu însă mă voi lua după fugar.

— Era pe o cămilă de călărie.

— Îl voi ajunge totuşi.

— Dar tu n-ai cămilă.

— Sidi, eu am prieteni pe aici, care îmi vor da un animal nobil, şi curmale şi burdufuri cu apă. Înainte ca el să dispară în zare, voi fi pe urma lui. Şi tu vei găsi urma mea, dacă vrei să vii după mine.

Zicând acestea, se făcu nevăzut.

Halef văzuse totul şi îmi dăduse ajutor să-l scot pe Omar din mâinile soldaţilor. Spumega de mânie.

— De ce i-aţi dat drumul acestui om, câinilor, urmaşi de şoareci şi guzgani…

Şi-ar fi continuat desigur peroraţia, dacă doamna vekil nu şi-ar fi făcut apariţia.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă ea pe mine.

— Trupele tale s-au năpustit asupra călăuzei mele…

— Ticăloşilor, laşilor! strigă ea, izbind din picior şi agitându-şi pumnii sub văl.

— Şi l-au făcut scăpat pe prizonier…

— Ticăloşilor, nemernicilor! urmă ea, şi făcu impresia că vrea să dea în ei.

— Din ordinul vekilului, adăugai eu.

— A vekilului? Viermele, neascultătorul, nefolositorul, încăpăţânatul! Mâna mea se va abate asupra lui şi asta

imediat, chiar în clipa aceasta, îşi răsuci trupul greoi şi porni plină de mânie spre selamlâc.

Halef făcu o mutră foarte mulţumită şi zise:

— Ea e vekilul şi el vekila, iar noi stăm aici mai bine în *giölgeda vekülanün*, în umbra doamnei guvernator, — decât dacă am fi avut un *bu-djeruldu* şi dacă ne-ar fi ocrotit *giölgeda padişahnün*, umbra sultanului. *Hamdulillah*, slăvit fie Allah, că nu sunt eu atât de fericit să fiu vechilul acestei vechilărese.

3. În harem

Era pe la vremea când soarele egiptean îşi trimite razele pe pământ cu arşiţa cea mai mare şi toţi acei pe care nevoia nu-i sileşte să iasă afară sub cerul liber, se retrag sub adăpostul acoperământului lor, căutând odihnă şi răcoare.

Şi eu stăteam întins pe divanul din locuinţa luată cu chirie, sorbeam din ceaşca cu cafea aromată şi zvârleam în aer nori de fum din pipă. Zidurile groase, fără ferestre, care dădeau în afară, împiedicau arşiţa soarelui să pătrundă înăuntru şi ulcioarele poroase de pământ, prin ai căror pereţi apa de Nil se evapora, făceau atmosfera atât de răcoroasă, încât era o plăcere să stai aşa întins.

Deodată, auzii de afară glasul furios al servitorului meu, aga Halef.

Halef aga? Da, isteţul şi mărunţelul meu Halef devenise agă, adică un domn; cine-l făcuse? Ei asta-i! Cine altul decât el însuşi?

Prin Tripoli şi Kufarah ajunsesem în Egipt, vizitasem Cairo, pe care egipteanul îl numeşte simplu el Masr, Capitala, sau el Kahira, Victorioasa, merserăm în susul Nilului, atâta cât îmi îngăduiră mijloacele restrânse de care dispuneam, şi ne luasem apoi pentru odihnă locuinţa, în care m-aş fi simţit cât se poate de bine, dacă divanul — de altfel foarte elegant — şi toate covoarele din odaie n-ar fi fost înţesate de acele vietăţi zglobii şi specializate în pişcături, din care se cunosc până acum următoarele specii: *Pulex canis*, cu ochii mari, roşcatul *Pulex muscali*, simpaticul *Pulex irritans* şi furiosul *Pulex penetrans*. Din păcate, trebuie să constat că Egiptul nu este patria *irrtans*-ului, ci aceea a *penetrans*-ului, aşadar a *Pulex*-ului „pătrunzător” şi nu a celui „iritant”, astfel că nu e nevoie să mai spun că odihna mea de prânz nu era prea desăvârşită.

(Cred că şi cititorul fără cunoştinţe de latină va fi înţeles că *pulex* înseamnă purice!)

De afară se auzi glasul furios al servitorului meu Halef aga, care mă smulse din visare:

— Ce? Cum? Pe cine?

— Pe effendi, fu răspunsul.

— Pe *effendi el kebir*, pe marele domn şi stăpân vrei să-l tulburi?

— Trebuie să-l vorbesc.

— Ce? Trebuie? Acum, în *kef*-ul său? Ţi-a umplut oare diavolul — Allah să mă păzească de el! capul cu nămol din Nil, astfel că nu poţi pricepe ce înseamnă un effendi, un hekim, un om pe care Profetul îl îndoapă cu înţelepciune, astfel că e în stare de orice, chiar să învie morţii, numai dacă-i spui din ce pricină au murit?!

Da, trebuie să mărturisesc că Halef al meu se schimbase mult, foarte mult aici în Egipt. Devenise extraordinar de mândru, nemăsurat de grosolan şi grozav de palavragiu — şi când e vorba de Orient, asta spune mult. În Orient fiecare german e socotit drept mare grădinar, fiecare străin drept bun puşcaş sau mare medic. Din. nefericire, la Cairo îmi căzuse în mână o mică şi veche farmacie homeopatică, numai pe jumătate plină; pe ici pe colo, încercasem asupra unui străin sau cunoscut cinci grăuncioare din diverse plante, apoi în cursul călătoriei pe Nil, dădusem marinarilor, ca leac, contra celor mai închipuite boli, câteva picături de lapte zaharat şi cu o repeziciune neînchipuită căpătai renumele de medic, care stă în legătură cu diavolul, pentru că poate învia morţii cu ajutorul a trei grăuncioare de mei.

Renumele acesta de care începui să mă bucur trezise în Halef al meu o înfumurare, care din fericire însă nu-l împiedica să rămână un servitor cât se poate de credincios şi atent. E de la sine înţeles că el era acela care contribuia în cea mai largă măsură la răspândirea renumelui meu; căzuse

cu totul în patima ruşinoasă a baronului Münchausen-senior şi încerca să strălucească printr-o grosolănie, care ameninţa să devină clasică.

Astfel, printre altele, îşi cumpărase din simbria sa redusă o biciuşcă, fără care nici nu se mai arăta. Cunoştea Egiptul dinainte, şi susţinea că fără bici n-o scoteai la capăt acolo, pentru că biciul făcea minuni mai mari decât curtenia şi banii.

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, sidi, auzii iarăşi glasul rugător de afară. Dar trebuie neapărat să-l văd pe effendi al tău, marele medic din Frankistan, trebuie să-l văd şi să-l vorbesc.

— Acum nu se poate.

— Trebuie neapărat, altminteri nu m-ar fi trimis stăpânul meu.

— Cine e stăpânul tău?

— Bogatul şi puternicul Abrahim Mamur, căruia Allah să-l dăruiască o mie de ani de viaţă.

— Abrahim Mamur? Dar cine e acest Abrahim Mamur şi cum se numea tatăl său? Cine a fost tatăl tatălui său şi tatăl tatălui, tatălui său? Cine l-a născut şi unde trăiesc aceia cărora le datoreşte el numele pe care-l poartă?

— Asta n-o ştiu, sidi, dar e un stăpân puternic, după cum îl arată şi numele.

— Numele? Ce vrei să spui cu asta?

— Mamur se numeşte căpetenie de provincie, şi îţi spun că-a fost într-adevăr un Mamur.

— A fost? Vasăzică nu mai e?

— Nu.

— Îmi închipuiam eu. Nimeni nu-l cunoaşte, şi nici chiar eu, aga Halef, viteazul prieten şi ocrotitor al stăpânului meu, n-am auzit încă de el şi n-am văzut încă niciodată vârful tarbuşului său. Pleacă, stăpânul meu n-are timp!

— Atunci spune-mi cel puţin, sidi, ce trebuie să fac ca s-ajung la el.

— Nu cunoşti cuvântul acela al cheii de argint, care deschide căile înţelepciunii?

— Cheia asta o am la mine.

— Atunci deschide, ce mai stai!

Ciulii urechea şi auzii zornăit de monede.

— Un piastru? Omule, gaura din broască e mai mare decât cheia ta; aceasta nu se potriveşte, căci e prea mică.

— Atunci trebuie s-o măresc.

Iarăşi se auzi zornăit de bani. Nu ştiam dacă trebuie să râd sau să mă supăr. Halef aga al meu devenise un portar din cei mai iscusiţi.

— Trei piaştri? Bine, în felul acesta te pot întreba cel puţin ce vrei de la effendi al meu?

— Să-l chem cu mine şi să aducă cu el şi doftoria aceea vrăjită.

— Omule, ce-ţi dă în minte! Pentru trei păcătoşi de piaştri să-l fac eu să dea doftoria aceea pe care i-o aduce o zână albă în cea dintâi noapte cu lună plină?

— E adevărat ce spui?

— Eu, Hagi Halef Omar Aga, Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah o spun. Am văzut-o eu însumi şi dacă nu vrei să crezi, vei face cunoştinţă cu kamşilama asta a mea — cu biciul meu, adică.

— Cred, sidi, cum să nu cred.

— Norocul tău.

— Şi-ţi voi mai da doi piaştri.

— Dă-i încoace! Dar, cine e bolnav în casa stăpânului tău?

— Asta e o taină pe care numai effendi o poate afla.

— Numai effendi? Ticălosule, nu sunt şi eu un effendi, eu care am văzut zâna? Pleacă acasă! Halef aga nu se lasă insultat.

— Iartă-mă, sidi! Ţi-oi spune.

— Acum nu mai vreau să ştiu. Cară-te de aici!

— Dar te rog...

— Cară-te!

— Să-ţi mai dau un piastru…

— Nu mai iau nimic.

— Sidi!

— Doi dacă dai…

— O, sidi, fruntea ta străluceşte de bunătate. Iată cei doi piaştri!

— Bun. Deci, cine e bolnav?

— Soţia stăpânului meu.

— Soţia stăpânului tău? Care soţie?

— Are numai una.

— Şi zici c-a fost Mamur?

— E atât de bogat, încât ar putea avea o mie, dar o iubeşte numai pe asta.

— Şi ce-i lipseşte?

— Nu ştie nimeni; dar trupul ei e bolnav şi sufletul ei e şi mai bolnav.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, dar eu nu. Stau aici cu biciuşca în mână şi mă îndeamnă inima să-ţi ard una peste spate. Pe barba Profetului, gura ta rosteşte o astfel de înţelepciune, de parcă ţi-ar fi căzut mintea în apă pe când veneai încoace cu barca. Nu ştii tu că o femeie n-are suflet şi de aceea nici nu se cade să urce la cer? Cum poate fi deci bolnav sufletul unei femei sau chiar şi mai bolnav încă decât trupul?

— Nu ştiu, sidi, dar aşa mi s-a spus. Lasă-mă să intru la effendi!

— N-am voie să fac asta!

— Pentru ce nu?

— Stăpânul meu cunoaşte *Coranul* şi dispreţuieşte deci femeile. Cea mai frumoasă perlă de femeie este pentru el ca scorpionul în nisip şi mâna sa n-a atins încă niciodată veşmântul unei muieri. El n-are voie să iubească nici-o femeie de pe pământ, căci atunci n-ar mai veni niciodată zâna.

Trebuia să admir din ce în ce mai mult talentul lui Halef, dar cu toate acestea aveam mare poftă să-l fac să simtă gustul propriei sale biciuşti.

— Trebuie să ştii, sidi — auzii din nou glasul străinului — că el nu va atinge veşmântul şi nu va vedea trupul ei. Va vorbi cu ea numai printre zăbrele.

— Admir înţelepciunea cuvintelor tale, omule. Nu bagi de seamă că tocmai printre zăbrele nu trebuie să vorbească cu ea?

— Pentru ce?

— Pentru că sănătatea, pe care ar urma să i-o dăruiască effendi al meu, nici n-ar ajunge la femeia aceea ci ar rămâne atârnată de zăbrele. Şi acum pleacă!

— N-am voie să plec, căci mi se vor da o sută de lovituri la talpă dacă nu-l aduc pe effendi cel alb.

— Mulţumeşte milostivului tău stăpân, tu sclav de egiptean ce eşti, că-ţi binecuvântează picioarele cu harul său. Nu vreau să-ţi răpesc fericirea aceasta. *Sallam aaleikum*, Allah fie cu tine, şi poartă sănătos cele o sută de lovituri la tălpi!

— Atunci dă-mi voie să-ţi mai spun ceva, viteazule agă. Stăpânul casei noastre are în tezaurul său mai multe pungi decât ai putea tu număra cândva. Mi-a poruncit să te aduc şi pe tine şi vei căpăta un bacşiş cum nici kedivul Egiptului nu ţi l-ar putea da.

În sfârşit, străinul îl atinsese pe Halef la partea ce-a mai simţitoare şi caracteristică a orientalului. Isteţul meu servitor îşi schimbă îndată tonul şi răspunse cu glas mult mai dulce ca până acum:

— Allah să-ţi binecuvânteze gura, prietene! Dar vezi că îmi place mai mult un piastru în mâna mea decât zece pungi în a altuia. Mâna ta însă este atât de slăbuţă ca şacalul în laţ sau ca deşertul de partea cealaltă a Mokattamului.

— Nu lăsa să şovăie sfatul pe care ţi-l dă inima, frate!

— Frate? Omule, gândeşte-te că eşti un sclav, pe câtă vreme eu îl însoţesc şi-l ocrotesc pe effendi al meu ca om liber. Inima mea nu-mi dă nici-un sfat. Cum poate da roade ţarina, când pică din cer atât de puţine picături de rouă?

— Ţine încă trei picături.

— Încă trei? Bine, mă duc să văd dacă-l pot tulbura pe effendi al meu, dacă effendi al tău dă într-adevăr un astfel de bacşiş. Aşteaptă!

Acum socotea în sfârşit că mă poate „tulbura”, şireata vulpe. De altfel, proceda după cum procedau toţi, astfel că era de iertat în oarecare măsură, cu atât mai mult cu cât puţinul ce-l primea de la mine ca simbrie era o nimica toată.

Ceea ce însă mă mira din toată chestia aceasta era împrejurarea că eram chemat la o femeie. Deoarece însă, afară de triburile rătăcitoare de nomazi, musulmanul nu lasă niciodată pe străin să-şi arunce privirea asupra locatarelor din încăperile femeilor, trebuia să fie vorba aici de una care nu mai era tânără, care prin însuşirile caracterului şi sufletului său îşi păstrase iubirea lui Abrahim Mamur.

Halef aga intră înăuntru la mine.

— Dormi, sidi? mă întrebă el.

— Nu. Ce vrei?

— Afară e un om care vrea să vorbească cu tine. Are o barcă pe Nil şi spune că trebuie să vin şi eu.

Şiretul de el ţinea să-şi asigure în felul acesta bacşişul făgăduit. Nu doream să-l pun în încurcătură, de aceea mă prefăcui că nu auzisem nimic.

— Ce vrea?

— E cineva bolnav.

— Grav?

— Foarte, effendi. Sufletul bolnavului e gata să părăsească pământul. De aceea trebuie să te grăbeşti, dacă vrei să-l opreşti să zboare la cer.

Hm! nu era diplomat prost.

— Să intre omul!

Halef ieşi şi-l împinse înăuntru pe sol. Acesta se înclină până la pământ, îşi scoase încălţămintea, apoi aşteptă să-l vorbesc eu.

— Apropie-te!

— *Sallam aaleikum!* Allah fie cu tine, o, stăpâne, şi deschide-ţi urechea la rugămintea smerită a celui mai neînsemnat dintre sclavii tăi.

— Cine eşti?

— Sunt un servitor al marelui Abrahim Mamur, care locuieşte în susul fluviului.

— Şi ce ai să-mi spui?

— O mare năpastă s-a abătut peste casa stăpânului meu, căci Güzela, coroana inimii sale, se prăpădeşte în umbra morţii. Nici-un medic, nici-un fachir şi nici-un vrăjitor nu e în stare să oprească mersul bolii sale. Atunci stăpânul meu — Allah să-l fericească! — a auzit de tine şi de renumele tău şi că moartea zboară în faţa glasului tău. El m-a trimis la tine şi te roagă să vii şi să iei roua pierzaniei de pe petalele floarei sale, iar mulţumirea sa va fi dulce şi luminoasă ca strălucirea aurului.

Această zugrăvire, care privea o femeie în vârstă, mi se părea puţin cam exagerată.

— Nu cunosc locul unde locuieşte stăpânul tău. E departe de aici?

— Locuieşte pe plajă şi-ţi trimite o barcă. Într-un ceas vei fi la el.

— Cine mă va aduce înapoi?

— Eu.

— Bine, vin! Aşteaptă afară!

El îşi puse papucii şi ieşi. Mă ridicai, îmbrăcai alt veşmânt peste cel pe care-l purtam, şi îmi luai lădiţa cu aconit, sulfură, pulsatila şi toate celelalte leacuri care se pot găsi în oricare farmacie. După cinci minute ne aflam cu toţii într-o barcă

mânată de patru lopătari, eu cufundat în gânduri, Halef aga însă mândru ca un paşă. La brâu purta pistoalele încrustate cu argint, pe care le căpătasem în dar la Cairo, şi pumnalul ascuţit, iar în mână nelipsita biciuşca. Cei patru oameni vâsleau din greu, făcând ca barca să alunece pe întinsul apei, până când ajunserăm într-un loc unde dispăruse orice vegetaţie, şi din mijlocul blocurilor de stâncă, vechi de mii de ani poate, se înălţa zidul pătrat prin care trebuia să intrăm.

Când ne-am apropiat, băgai de seamă că un canal îngust ducea pe sub zid, desigur pentru a alimenta cu apă pe locatari, fără ca aceştia să fie nevoiţi să-şi părăsească locuinţa. Călăuza noastră porni înainte, ocoli cu noi până la partea dinspre apă a zidului şi ciocăni în poarta aflătoare acolo, care ni se deschise imediat.

Chipul rânjit al unui negru ne întâmpină şi, fără să ne sinchisim de plecăciunea lui până la pământ, trecurăm înainte. Nu trebuia să mă aştept a găsi frumuseţe arhitectonică la un palat oriental, de aceea n-am fost surprins de faţada goală şi fără ferestre, pe care o aveam acum în faţa mea. Dar clima ţării avusese o înrâurire distrugătoare asupra zidurilor vechi ale clădirii şi eu n-aş fi sfătuit o femeie debilă, bolnavă să locuiască într-unsa.

Înainte vreme, plante ornamentale împodobiseră spaţiul îngust dintre zidul împrejmuitor şi clădire, oferind locatarelor o recreaţie plăcută; acum însă ele se veştejiseră de mult. Ori încotro privea ochiul, nu întâmpina decât pustietate şi doar stoluri de rândunele, care-şi făcuseră cuib în numeroasele crăpături ale clădirii, mai dădeau puţină viaţă şi mişcare tristei privelişti.

Călăuza noastră ne duse într-o curticică, al cărei mijloc era ocupat în întregime de un bazin. Deci până aici ducea canalul pe care-l observasem înainte şi constructorul acestei case stinghere se îngrijise în primul rând de ceea ce este mai trebuitor în ţinuturile cu climă fierbinte. Mai observai şi că

întreaga construcţie era astfel făcută, încât să poată rezista revărsărilor din fiecare an ale Nilului.

În curtea în care ne aflam acum, dădeau câteva ferestruici zăbrelite, îndărătul cărora se aflau desigur încăperi de locuit. N-aveam vreme să le dau vreo atenţie acum, ci făcui un semn lui Halef să aştepte aci, cu lădiţa pe care o purta atârnată în spinare, şi-l urmai pe trimisul lui Abrahim în selamlâc.

Acesta era o odaie încăpătoare şi înaltă, prin ale cărei ferestre zăbrelite pătrundea o lumină înăbuşită, dulce. Datorită tapetelor, arabescurilor şi ornamentelor lipite pe pereţi, odaia căpătase o înfăţişare intimă şi urcioarele cu apă aşezate într-o firidă dădeau o temperatură cât se poate de plăcută. Un parmalâc despărţea odaia în două, partea din faţă fiind pentru servitorime, iar cea din fund pentru stăpân şi oaspeţi. În fund, pe o ridicătură, se afla un divan larg, care ajungea de la un capăt până la celălalt al odăii, şi pe care şedea Abrahim Mamur, „proprietarul multor pungi”.

La intrarea mea el se ridică, dar, după obiceiul locului, rămase în picioare în faţa divanului. Deoarece nu purtam încălţăminte dintr-aceea care se purta pe acolo, nu mă puteam nici descălţa, după cum se cere, astfel că păşii cu cizmele mele de piele pe covoarele scumpe şi mă aşezai alături de stăpânul casei. Servitorii aduseră cafeaua de rigoare şi pipele nu mai puţin de rigoare, astfel că acum puteam începe vorba.

Cea dintâi privire mi-o îndreptai, fireşte, spre pipa sa, căci orice cunoscător al Orientului ştie că după aceasta se poate recunoaşte foarte bine starea socială a proprietarului ei. Ţeava lungă, frumos mirositoare şi înfăşurată cu sârmă de argint, aurită, trebuie să fi costat pe puţin o mie de piaştri. Mai scump însă era căpătâiul de chihlimbar, care era format din două părţi, legate între ele printr-un inel încrustat cu pietre scumpe. Omul părea să posede într-adevăr „multe pungi”, dar acesta nu era pentru mine un motiv de intimidare,

căci mulţi posesori ai unei pipe în valoare de zece mii de piaştri şi-au agonisit bogăţia de pe spinarea supuşilor aruncaţi în sclavie, sau prin jaf. Era deci nimerit să-l cercetez chipul.

Unde mai văzusem eu aceste trăsături frumoase fine şi totuşi diabolice prin lipsa lor de armonie? Cercetătoare, ascuţită, sfredelitoare, pătrunde privirea ochiului mic, fără gene, într-a mea, apoi se întoarce înapoi, rece şi parcă liniştită. Patimi arzătoare şi distrugătoare de nervi săpaseră urme din ce în ce mai adânci pe chipul acesta. Iubirea, ura, răzbunarea şi ambiţia îşi dăduseră mâna pentru a întipări în înfăţişarea acestui om acele semne care sunt o prevenire pentru cei cu care vine în legătură.

Unde l-am întâlnit eu pe acest om? De văzut l-am văzut trebuie numai să-mi amintesc unde. Simt însă că n-a fost în împrejurări prietenoase.

— *Sallam aaleikum!* auzii glasul molcom al omului cu barbă minunată, vopsită în negru.

— *Aaleikum!* răspunsei eu.

— Facă Allah să crească balsam pe urmele picioarelor tale şi să picure miere din vârfurile degetelor tale, pentru ca inima mea să nu mai audă glasul durerii ei.

— Dumnezeu să-ţi dea pace şi să-mi îngăduie să găsesc otrava care roade la rădăcina fericirii tale, răspunsei eu la salutul său, deoarece nici măcar medicul n-are voie să întrebe de soţia musulmanului, fără ca prin aceasta să nu se abată de la regulile curteniei şi obiceiurilor locului.

— Am auzit c-ai fi un hekim înţelept. În ce medresă[1] ai învăţat?

— În niciuna.

— În niciuna?

— Eu nu-s musulman.

— Nu? Dar ce eşti?

— Un nemsi.

[1] Şcoală superioară în Orient.

— Un nemsi! O, ştiu eu, nemsi sunt oameni deştepţi; ei cunosc piatra înţelepciunii şi „Abracadabra”-ul care alungă moartea.

— Nu există nici piatră a înţelepciunii, nici „Abracadabra”.

El mă privi rece în ochi.

— De mine nu trebuie să te ascunzi. Ştiu că vrăjitorii n-au voie să vorbească de arta lor şi nici nu vreau să ţi-o smulg, ci doresc numai să mă ajuţi. Prin ce alungi tu boala unui om, prin cuvinte sau printr-un talisman?

— Nici prin cuvinte, nici printr-un talisman, ci prin medicină.

— N-ai de ce să te ascunzi de mine, îţi spun încă o dată. Eu cred în tine, căci deşi tu nu eşti musulman, mâna ta e totuşi înzestrată cu noroc, de parcă ar fi binecuvântat-o Profetul. Tu vei descoperi boala şi o vei învinge.

— Domnul e atotputernic; el poate salva şi prăpădi şi numai lui i se cuvine cinstea. Dar dacă e vorba să dau ajutor, vorbeşte!

Această solicitare directă de a dezvălui o taină, oricât de neînsemnată ar fi fost, a casei sale păru să-l atingă în chip neplăcut, deşi trebuia să fie pregătit pentru ea; totuşi el încercă să-şi ascundă slăbiciunea şi dădu urmare cererii mele.

— Tu eşti din ţara necredincioşilor, unde nu e ruşine să vorbeşti de aceea care e fiica unei mame?

Mă simţii amuzat de felul cum căuta să ocolească a vorbi de „soţia sa”. Rămăsei însă cât se poate de serios şi răspunsei:

— Vrei să te ajut şi totuşi mă insulţi?

— Întrucât?

— Tu numeşti patria mea ţara necredincioşilor.

— Păi sunteţi necredincioşi.

— Noi credem într-un Dumnezeu care e acelaşi pe care voi îl numiţi Allah. Din punctul tău de vedere tu mă numeşti un necredincios; cu acelaşi drept te-aş putea numi şi eu la fel,

din punctul meu de vedere; dar n-o fac, pentru că noi, nemsi, nu batjocorim îndatorirea curteniei.

— Să nu vorbim despre credinţă. Musulmanul nu trebuie să pomenească de soţia sa; dar îmi îngădui să vorbesc despre femeile din Frankistan?

— Îţi îngădui.

— Când soţia unui frânc e bolnavă...

Se uită la mine ca şi cum s-ar fi aşteptat la o observaţie din partea mea; eu îi făcui însă semn să urmeze.

— Deci când e bolnavă şi nu mănâncă nimic...

— Nimic?

— Absolut nimic.

— Mai departe!

— Când îşi pierde strălucirea ochilor şi roşeaţa obrajilor, când e obosită şi totuşi nu mai cunoaşte plăcerea somnului...

— Mai departe!

— Când stă numai sprijinită şi umblă încetişor, târându-se, tremură de frig şi arde de căldură...

— Spune mai departe!

— Când se sperie şi se înfioră de fiecare zgomot — când nu doreşte, nu iubeşte şi nu urăşte nimic şi tremură la bătăile inimii sale...

— Vorbeşte înainte, te ascult!

— Când respiraţia i se stinge, când nu râde, nu plânge, nu vorbeşte, când nu rosteşte nici-un cuvânt de bucurie sau tânguire şi nu mai aude nici chiar oftaturile ei, când nu mai vrea să vadă lumina soarelui, iar noaptea stă ghemuită trează în unghere...

Iarăşi se uită la mine şi în privirea lui arzătoare se putea citi spaimă. Se vedea c-o iubea pe bolnavă, o iubea ou toată patima de care mai era în stare.

— N-ai sfârşit încă, îi zisei.

— Când scoate uneori pe negândite un ţipăt, ca şi cum i s-ar înfige un pumnal în piept, când şopteşte neîncetat un

cuvânt străin.

— Ce fel de cuvânt?

— Un nume.

— Mai departe!

— Când tuşeşte şi apoi curge sânge pe buzele ei palide...

Acum mă privi atât de înspăimântat, încât îmi dădui seama că hotărârea mea va fi pentru el o sentinţă, liberatoare sau nimicitoare. Eu nu şovăii s-o pronunţ pe cea din urmă:

— În cazul acesta va muri.

Câteva clipe rămase ca trăsnit, apoi însă sări în sus şi stătu ţeapăn în faţa mea. Fesul roşu îi alunecase de pe capul tuns mărunt, pipa îi căzuse din mână. Chipul său avea o expresie înfiorătoare; semăna cu acele imagini ale diavolului, pe care penelul genial al lui Dore se pricepuse să le zugrăvească. Ochiul său se aţintise asupra mea cu o expresie de groază, care se schimbă încetul cu încetul într-una de furie şi la urmă într-una ameninţătoare.

— Ghiaure! răcni el la mine.

— Ce-ai spus? întrebai eu, cu nepăsare.

— Ghiaure, am spus! Cutezi tu să-mi spui mie asta, câine? Biciul îţi va arăta cine sunt eu şi că trebuie să faci numai ceea ce-ţi poruncesc. Dacă ea va muri, vei muri şi tu; dacă însă o însănătoşeşti, atunci vei putea pleca de aici şi vei avea voie să ceri ce-ţi va pofti inima.

Încetişor şi netulburat mă ridicai şi eu de jos, mă înfipsei cu toată lungimea trupului în faţa lui şi-l întrebai:

— Ştii tu care e cea mai mare ruşine pentru un musulman?

— Care?

— Priveşte în jos la fesul tău! Abrahim Mamur, ce spune Profetul şi ce spune *Coranul* de faptul că ţi-ai descoperit ruşinea capului tău în faţa unui creştin?

În clipa următoare îşi acoperise capul şi, roşu la faţă de necaz, îşi smulse pumnalul de la brâu.

— Trebuie să mori, ghiaure!

— Când?

— Acum, îndată!

— Voi muri când va vrea Dumnezeu, nu când îţi va plăcea ţie.

— Vei muri! Fă-ţi rugăciunea!

— Abrahim Mamur, spusei cu aceeaşi linişte ca înainte, am vânat urşi şi am înotat după hipopotami; elefantul a auzit împuşcătura mea şi glonţul meu a nimerit leul. Mulţumeşte lui Allah că mai trăieşti şi roagă-te lui Dumnezeu să-ţi înfrâneze inima. Tu n-o poţi face, căci eşti prea slab pentru asta şi vei muri totuşi, dacă nu ţi-o înfrânezi imediat.

Asta era o nouă insultă, o insultă mai gravă decât cealaltă. El vru să mă înhaţe, dar se dădu îndată înapoi, căci şi în mâna mea sclipi acum arma de care niciodată nu trebuie să te lipseşti în locurile acestea. Stăteam singuri unul în faţa altuia, căci îndată după ce fuseseră servite cafelele şi pipele, el trimisese afară servitorii, pentru ca ei să nu audă nimic din convorbirea noastră.

Cu isteţul meu Halef n-aveam nici-un motiv să mă tem de locatarii vechii case; la nevoie, i-am fi putut împuşca pe toţi bărbaţii care se aflau acolo. Dar ştiam acum prea mult despre soarta bolnavei, care începuse să mă intereseze nespus. Trebuia s-o văd şi, dacă se putea, să schimb câteva cuvinte cu dânsa.

— Vrei să tragi? întrebă el furios, arătând spre revolverul meu.

— Da.

— Aici, în casa mea, pe divanul meu?

— Chiar aşa, dacă sunt nevoit să mă apăr.

— Câine, văd că e adevărat ceea ce mi s-a părut îndată ce te-am văzut intrând.

— Ce anume e adevărat, Abrahim Mamur?

— Că te-am mai văzut eu o dată.

— Unde?

— Nu ştiu

— Când?

— Nici asta nu ştiu; ceea ce e sigur însă e că n-a fost în împrejurări bune.

— Întocmai ca astăzi, căci m-aş mira dacă întâlnirea noastră de acum va sfârşi bine. M-ai făcut „câine” şi eu îţi spun că, dacă mai rosteşti o dată cuvântul acesta, în clipa următoare glontele meu îţi va găuri creierul. Ia aminte la asta, Abrahim Mamur!

— Voi chema servitorii.

— Cheamă-i, dacă vrei să le vezi cadavrele, după care vei sta şi tu mort alături de ei.

— Oho, că doar nu eşti un Dumnezeu!

— În schimb sunt un nemsi. Ai simţit vreodată mâna unui nemsi?

El zâmbi dispreţuitor.

— Bagă de seamă să n-o simţi odată. Ea nu e muiată în ulei de trandafir, ca a ta. Dar nu vreau să-ţi tulbur pacea casei. Rămâi cu bine! Nu vrei ca să înving moartea, facă-se deci voia ta! *Rabbena chaliek*, Dumnezeu să te ţină!

Vârâi revolverul în buzunar şi mă îndreptai spre uşă.

— Rămâi aici! strigă el după mine.

Eu îmi văzui totuşi de drum.

— Rămâi! strigă el si mai poruncitor.

Ajunsesem aproape de uşă, dar de întors nu mă întorsei.

— Atunci mori, ghiaure!

Cât ai clipi mă răsucii în călcâie şi mai avui tocmai timpul să mă dau la o parte. Pumnalul lui trecu pe lângă mine şi se înfipse adânc în perete.

— Acum eşti al meu, laşule!

Cu aceste cuvinte mă năpustii la el, îl înhăţai, îl ridicai în sus şi-l zvârlii de perete.

Câteva clipe rămase întins la pământ, apoi se ridică cu

greu de jos. Ochii îi erau larg deschişi, vinele de la frunte umflate şi buzele vinete de mânie; dar eu îi ţinui revolverul înainte şi el se opri în faţa mea, intimidat.

— Acum ai cunoscut mâna unui nemsi. Vezi să nu mai îndrăzneşti s-o întărâţi!

— Omule!

— Laşule! Cum se numeşte când cineva cheamă în ajutor un medic, îl insultă şi apoi încearcă să-l ucidă pe la spate? Credinţa care are astfel de adepţi, nu poate face multe parale.

— Vrăjitorule!

— Pentru ce?

— Dacă n-ai fi vrăjitor, pumnalul meu te-ar fi nimerit în mod sigur şi n-ai fi avut puterea să mă ridici în sus.

— Bine! Dacă, sunt un vrăjitor, atunci ţi-aş fi putut păstra în viaţă şi pe Güzela, soţia ta.

Rostii numele într-adins şi efectul nu întârzie să se arate.

— Cine ţi-a spus numele acesta?

— Trimisul tău.

— Un necredincios nu trebuie să rostească numele unei credincioase.

— Rostesc numai numele unei femei care nu mai departe ca mâine poate fi moartă.

Iarăşi mă privi cu ochii aceia ca de gheaţă, apoi însă îşi acoperi faţa cu mâinile şi întrebă:

— E adevărat, hekime, că ea poate fi moartă chiar mâine?

— E adevărat.

— Nu poate fi salvată?

— Poate că da.

— Nu spune „poate”, ci spune „sigur”! Vrei să mă ajuţi? Dacă se însănătoşeşte, poţi cere tot ce vrei.

— Bine, vreau să te ajut.

— Atunci dă-mi talismanul sau doftoria aceea a ta!

— N-am nici-un talisman şi doctorie nu-ţi pot da acum.

— Pentru ce nu?

— Medicul e în stare să ajute un bolnav numai dacă-l poate vedea. Hai să mergem la ea, sau cheam-o încoace!

El se dădu înapoi, de parc-ar fi fost îmbrâncit.

— *Maschallah*, eşti nebun? Duhul deşertului ţi-a ars creierul, încât nu mai ştii ce vorbeşti. Femeia asupra căreia se opreşte privirea unui bărbat trebuie să moară.

— Cu atât mai mult va muri dacă nu mă pot duce s-o văd. Trebuie să măsor bătaia pulsului ei şi să ascult răspunsurile ei la multe întrebări privitoare la boala de care suferă. Numai Dumnezeu e atotştiutor şi n-are nevoie să pună nimănui întrebări.

— E adevărat că nu vindeci prin talisman?

— E adevărat.

— Şi nici prin cuvinte?

— Nici.

— Sau prin rugăciuni?

— Mă rog pentru suferinzi, e drept, dar Dumnezeu ne-a pus în mână mijloacele pentru a-i însănătoşi.

— Care sunt aceste mijloace?

— Flori, metale şi pământuri, ale căror sucuri şi puteri noi le scoatem din ele.

— Nu sunt otrăvuri?

— Eu nu otrăvesc pe nici-un bolnav.

— Poţi să juri?

— În faţa oricărui judecător.

— Şi trebuie să vorbeşti cu ea?

— Da.

— Ce anume?

— Trebuie s-o întreb despre boala ei şi despre tot ce e în legătură cu ea.

— Despre alte lucruri nu?

— Nu.

— Îmi vei spune dinainte toate întrebările, pentru ca să-ţi

îngădui să i le pui?

— Fie şi aşa!

— Şi trebuie să-l atingi şi mâna?

— Da.

— Îţi îngădui asta timp de un minut. Trebuie să-l vezi chipul?

— Nu; poate rămâne cu vălul pe ea. Dar va trebui să meargă de câteva ori încolo şi încoace prin odaie.

— Pentru ce?

— Pentru că din mersul şi ţinuta omului se pot recunoaşte multe cu privire la boală.

— Îţi îngădui şi voi trimite s-o aducă încoace pe bolnavă.

— Asta nu trebuie s-o faci.

— Pentru ce nu?

— Trebuie s-o văd acolo unde locuieşte; trebuie să-mi arunc privirea prin toate odăile ei.

— Pentru care motiv?

— Pentru că există multe boli care, iau naştere numai în locuinţe nepotrivite, şi asta numai ochiul medicului poate observa.

— Vasăzică ţii într-adevăr să intri în haremul meu?

— Da.

— Tu, un necredincios?

— Un creştin.

— Nu îngădui asta!

— Atunci n-are decât să moară. *Sallam aaleikum*, pace vouă!

Mă pregătii să plec. Deşi din înşirarea simptomelor ghicisem că Güzela suferea de o boală sufletească, mă prefăcui faţă de el, ca şi cum ar fi vorba de o îmbolnăvire a trupului; căci tocmai pentru că presupuneam că suferinţa ei era urmarea unei silnicii, care o adusese în puterea acestui om, doream să fiu lămurit cât mai mult cu putinţă asupra tuturor împrejurărilor. El mă lăsă iarăşi să ajung până la uşă,

apoi însă strigă:

— Stai, hekime, rămâi aici! Poţi intra în harem.

Mă întorsei şi, fără să-l las să bage de seamă satisfacţia de care eram stăpânit, mă apropiai din nou de el. Ieşisem victorios şi eram cât se poate de mulţumit de îngăduinţa pe care mi-o dăduse, căci voi vedea acum lucruri pe care nici-un european nu le văzuse încă. Iubirea egipteanului acesta şi, prin urmare, şi grija sa pentru sănătatea soţiei trebuia să fi fost cu totul deosebită, de vreme ce se hotărâse să-mi dea voie să intru în haremul său. Fireşte, ura lui împotriva mea i se putea citi pe faţă, căci eram un intrus în misterele intime ale căsniciei sale, ştiind prea bine că după eventuala însănătoşire a bolnavei, el va rămâne duşmanul meu neîmpăcat, cu atât mai mult cu cât era şi dânsul convins, la fel ca mine, că ne mai întâlnisem cândva, în împrejurări nu prea bune.

Abrahim se îndepărtă, ca să orânduiască personal cele de cuviinţă, căci nici unul din servitorii săi nu trebuia să bănuiască, cum că îngăduia unui străin să intre în sanctuarul casei sale.

Se înapoie după o lipsă îndelungată. O expresie de hotărâre nestrămutată, aprigă, se întipărise pe chipul său şi cu o privire în care se ascundea ura, începu să mă instruiască:

— Te vei duce la ea…

— Asta mi-ai făgăduit-o.

— Şi-i vei vedea odăile…

— Fireşte.

— Şi pe ea însăşi.

— Cu văl pe faţă şi trup.

— Şi vei sta de vorbă cu ea;

— Altfel nu se poate.

— Îţi îngădui mult, foarte mult, effendi. Dar, pe fericirea tuturor cerurilor şi pe chinurile tuturor iadurilor, de îndată ce

vei rosti un cuvânt care nu-mi convine, sau vei face ceva care nu-ţi este îngăduit de mine, o culc la pământ. Tu eşti puternic şi bine înarmat, de aceea pumnalul meu nu va fi îndreptat împotriva ta, ci a ei. Îţi jur pe toate versetele *Coranului* şi pe toţi califii, a căror memorie Allah s-o binecuvânteze!

Vasăzică, făcuse cunoştinţă cu mine şi se gândea că asigurarea aceasta îi va fi de mai mare folos decât toate ameninţările îndreptate împotriva mea. De altfel, nici nu mi-ar fi dat în gând să mă ating de drepturile sale; numai că din atitudinea sa se năştea tot mai mult bănuiala pentru mine, că în raporturile sale cu bolnava exista un punct întunecat.

— Haide!

Pornirăm. El mergea înainte, eu îndărătul lui.

Trecurăm prin câteva încăperi ruinate aproape complet, unde mişunau tot soiul de vietăţi de noapte, apoi intrarăm într-o odaie ce părea să servească drept vestibul, iar după ea venea încăperea care, după toate aparenţele, trebuia să fie o cameră de femei. Toate obiectele împrăştiate acolo erau dintr-acelea folosite de femei.

— Acestea sunt odăile pe care ţineai să le vezi. Încearcă. dacă poţi să găseşti în ele demonul bolii! spuse Abrahim Mamur, cu un zâmbet pe jumătate batjocoritor.

— Şi odaia de alături?

— Acolo se află bolnava. O vei vedea şi pe aceea, dar înainte trebuie să mă încredinţez dacă soarele i-a acoperit chipul de ochiul străinului. Să nu cutezi să vii după mine, ci aşteaptă liniştit până mă înapoiez.

El ieşi, iar eu rămăsei singur.

Aşadar acolo se afla Güzela. Numele acesta înseamnă „frumoasa”. Faptul acesta şi toată purtarea egipteanului, făcură să se clatine presupunerea mea de mai înainte, că era vorba de o persoană mai în vârstă.

Îmi plimbai privirea prin încăpere. Totul era aici la fel ea în odaia stăpânului: parmaclâcul, divanul, firida cu urcioare.

După câtva timp Abrahim reapăru.

— Ai cercetat încăperile? mă întrebă el.

— Da.

— Ei, şi?

— Nu pot să-mi dau părerea până nu voi fi văzut pe bolnavă.

— Atunci haide, effendi. Dar te previn încă o dată…

— Bine, bine! Ştiu ce am de făcut.

Intrarăm în cealaltă încăpere. Îmbrăcată în veşminte largi, o femeie cu văluri groase pe faţă şedea lângă peretele din fund al odăii. Nu se vedea dintr-unsa altceva decât picioruşele încălţate în pantofi de catifea.

Pusei întrebările aşa ca să fie pe placul egipteanului, o îndemnai să facă o mică mişcare şi la urmă o rugai să-mi arate mâna. Cu toată situaţia serioasă, era cât pe ce să pufnesc în râs: mâna era înveşmântată într-un postav gros, încât era cu neputinţă să recunoşti prin acesta chiar numai aşezarea sau forma unui deget. Până şi braţul era acoperit în acelaşi fel. Mă întorsei spre Abrahim şi-i spusei:

— Mamur, bandajele acestea trebuie îndepărtate.

— Pentru ce?

— Pentru că altminteri nu pot simţi pulsul.

— Îndepărtează cârpele! porunci el Güzelei.

Ea îşi trase braţul sub veşmânt şi scoase la iveală o mână firavă, pe al cărei deget inelar văzui o verighetă foarte îngustă, cu o perlă la mijloc. Abrahim îmi urmărea mişcările cu luare-aminte. Pe când îmi apăsam cele trei degete pe încheietura mâinii, aplecai urechea mai jos, pentru ca să aud şi pulsul, nu numai să-l simt şi mă înşelam oare? prin văl se auzi, ca un suflu, încetişor de tot:

— *Kurtar Senitzaji* — salveaz-o pe Senitza.

— Eşti gata? întrebă Abrahim, apropiindu-se repede.

— Da.

— Ce-i lipseşte?

— Suferă de o boală mare, cea mai mare care există, dar… o voi salva.

Aceste din urmă trei cuvinte le adresai mai mult ei decât lui.

— Cum se numeşte boala?

— Are un nume străin pe care numai medicii îl pricep.

— Cât timp durează până se face bine?

— Asta se poate întâmpla curând, dar şi foarte târziu, după cum veţi asculta sfaturile mele.

— Şi anume ce trebuie să fac?

— Trebuie să-i dai în mod regulat doctoria pe care ţi-o voi indica.

— Voi face asta.

— Ea trebuie să rămână singură şi ferită de orice supărări.

— Aşa va fi.

— Trebuie să stau zilnic de vorbă cu ea.

— Tu? Pentru ce?

— Pentru ca să aplic mijloacele de vindecare după starea în care se va afla.

— Îţi voi spune eu însumi cum se simte.

— Asta n-o poţi face, pentru că nu eşti în măsură să judeci starea unui bolnav.

— Dar ce ai de vorbit cu ea?

— Numai ceea ce-mi vei îngădui.

— Şi unde vrei să faci asta?

— În încăperea aceasta în care ne aflăm acum.

— Spune exact cât timp trebuie să vii!

— Dacă-mi veţi da ascultare, atunci de azi până în cinci zile ea e scăpată de boală…

— Atunci dă-i doftoria!

— N-o am aici; e la servitorul meu, care se află jos în curte.

— Atunci hai la el!

Mă întorsei spre dânsa, ca să-mi iau un rămas bun mut

prin această mişcare a mea. Ea ridică mâinile ca în rugăciune, sub veşmânt, şi cuteză să rostească:

— *Eww' Allah*, cu Dumnezeu!

Dar el se întoarse cât ai clipi şi strigă:

— Taci! Vei vorbi numai când vei fi întrebată!

— Abrahim Mamur, zisei eu, foarte serios, n-am spus că trebuie să fie cruţată de orice supărare, de ori e necaz? Nu se vorbeşte aşa cu o bolnavă, în apropierea căreia se află moartea.

— Atunci să poarte ea însăşi de grijă mai întâi să nu se necăjească. Ştie că nu trebuie, să vorbească! Hai să plecăm!

Ne înapoiarăm în selamlâc şi trimisei după Halef, care sosi îndată cu farmacia, îi dădui *Ignatia*, cu prescripţiile trebuitoare, după care mă pregătii de plecare.

— Când vii mâine?

— La aceeaşi oră.

— Îţi voi trimite iarăşi barca mea. Cât ceri pentru vizita de azi?

— Nimic. Când bolnava se va însănătoşi, îmi vei da ce te va lăsa inima.

El vârî totuşi mâna în buzunar, scoase o pungă ţesută şi luă dintr-însa câteva monezi pe care i le întinse lui Halef.

— Ţine!

Agerul Halef luă banii cu o mutră de parcă ar fi făcut cine ştie ce favoare dăruitorului şi, vârând bacşişul în buzunar, spuse:

— Abrahim Mamur, mâna ta e deschisă şi a mea la fel. Eu n-o închid faţă de tine, pentru că Profetul spune că o mână deschisă este cea dintâi treaptă spre împărăţia cerurilor. Allah fie cu tine şi cu mine!

Plecarăm petrecuţi de egiptean până în grădină, unde un servitor ne deschise poarta din zid.

Când furăm singuri, Halef vârî mâna în buzunar, ca să vadă ce căpătase.

— Trei ţechini de aur, effendi! Profetul să-l binecuvânteze pe Abrahim Mamur şi facă el ca soţia sa să rămână bolnavă cât mai mult timp cu putinţă.

— Hagi Halef Omar!

— Sidi! Te supără că am şi eu parte de câţiva ţechini?

— Asta nu; dar mult mai de dorit e ca o bolnavă să aibă parte de sănătate.

— De câte ori te vei mai duce la ea, până să se însănătoşească?

— De vreo cinci ori, poate.

— De cinci ori trei fac cincisprezece ţechini; dacă se însănătoşeşte, poate mai capăt cincisprezece ţechini, ceea ce fac împreună treizeci. Voi cerceta dacă nu mai sunt şi alte bolnave pe aici prin părţile Nilului.

La barcă ne aşteptau vâslaşii. La cârmă stătea călăuza noastră dinainte şi, după ce ne îmbarcarăm, pornirăm cu repeziciune în josul apei, astfel că după o jumătate de oră ajunserăm la ţintă.

Oprirăm foarte aproape de o dahabie, care în timpul lipsei noastre fusese ancorată la ţărm. Odgoanele ei erau legate, pânzele strânse şi, după obiceiul mahomedan, reïssul, căpitanul vasului, îi chema pe oamenii săi la rugăciune:

— *Hai al el salah* — pregătiţi-vă de rugăciune!

Eram gata să-mi văd de drum, dar deodată întorsei repede capul. Glasul îmi părea cunoscut. Nu mă înşelam oare? Era acesta într-adevăr bătrânul Hassan, pe care oamenii îl numeau Abu el Reisahn, Tatăl marinarilor? La Kufarah, unde venise să viziteze pe unul din feciorii săi, eu şi Halef ne întâlnisem cu el şi ne întorseserăm cu toţii în Egipt. Legaserăm o prietenie foarte strânsă şi eram încredinţat că el va fi nespus de bucuros să mă revadă. Aşteptai deci până când rugăciunea se sfârşi, apoi strigai în sus spre punte:

— Hassan el Reisahn!

Chipul lui bătrân şi blajin se aplecă îndată în jos şi auzii

întrebarea:

— Cine e? O! *Allah akbar*, Dumnezeu e mare! Nu e acesta fiul meu, nemsiul Kara effendi?

— El e, Abu Hassan.

— Vino sus, fiule; vreau să te îmbrăţişez.

Urcai pe punte şi bătrânul mă îmbrăţişă călduros.

— Ce cauţi pe aici? mă întrebă apoi.

— Mă odihnesc de drum. Dar tu?

— Vin cu vasul meu de la Dongola, unde am luat o încărcătură de foi de sinamechie. Am avut o avarie şi am fost nevoit să ancorez aici.

— Cât timp rămâi?

— Numai ziua de mâine. Unde locuieşti?

— Colo la dreapta, în casa aceea singuratică.

— Ai gazdă bună?

— La şeicul[1] El Belet din sat, un om de care sunt foarte mulţumit. Vii astă-seară la mine, Abu Hassan?

— Voi veni, dacă pipele tale nu-s stricate.

— Am numai una, a mea; trebuie deci să ţi-o aduci pe a ta, dar vei fuma cel mai aromat Djebeli care a existat cândva.

— Vin neapărat. Mai rămâi mult timp aici?

— Nu. Vreau să mă întorc la Cairo.

— Atunci pleci cu mine. Ancorez la Bulakh[2].

Văzând oferta aceasta, îmi veni o idee;

— Hassan, m-ai numit prietenul tău.

— Aşa şi e. Cere de la mine ce vrei, şi dorinţa ţi se va împlini, dacă am sau pot face ceea ce-mi vei cere.

— Te-aş ruga ceva foarte însemnat.

— O pot face?

— Da.

— Atunci s-a şi făcut. Despre ce e vorba?

— Asta o vei afla diseară, când vom bea cafeluţa

---

[1] Judecător.

[2] Port lângă Cairo.

împreună.

— Voi veni... Dar, fiule, am uitat că sunt invitat pentru diseară.

— Unde?

— În aceeaşi casă unde locuieşti tu.

— La şeicul El Belet?

— Nu, ci la un om din Istambul, care a călătorit două zile cu mine şi a debarcat aici. A închiriat acolo o cămăruţă pentru el şi un loc pentru servitorul său.

— Ce meserie are?

— Nu ştiu; nu mi-a spus.

— Dar servitorul său putea să ţi-o spună.

Căpitanul râse, ceea ce nu prea era în firea lui.

— Servitorul acesta e un pierde-vară, care a auzit toate limbile şi totuşi n-a învăţat din niciuna prea mult. Fumează, fluieră şi cântă toată ziulica, iar la întrebări dă răspunsuri care azi sunt adevărate şi mâine mincinoase. Alaltăieri era turc, ieri muntenegrean, azi e kurd şi numai Allah ştie ce va fi mâine sau poimâine.

— Deci nu vei veni la mine?

— Voi veni după ce voi fuma o pipă cu celălalt. Allah să te aibă în pază; mai am de lucru.

Halef o luase înainte; plecai şi eu la rândul meu şi, ajuns în odaia mea, mă întinsei pe divan, ca să chibzuiesc asupra întâmplării din ziua aceea. N-avui însă răgazul, căci după câtva timp gazda intră la mine în odaie.

— *Sallam aaleikum*.

— *Aaleikum*.

— Effendi, vin să-ţi cer o îngăduinţă.

— Care anume?

— Un sidi străin a venit la mine şi m-a rugat de o odaie, pe care i-am şi dat-o.

— Unde e această odaie?

— Sus.

— Atunci nu mă stinghereşte defel. Fă precum îţi place, şeicule!

— Dar capul tău are mult de gândit, iar sidi acela are un servitor care fluieră şi cântă întruna.

— Dacă mă va stingheri cu asta, îl voi opri.

Omul plecă şi eu rămasei iarăşi singur, dar n-avui nici acum parte de linişte, căci auzii paşii a doi oameni care, unul venind din curte şi altul de afară, se întâlniră tocmai în faţa uşii mele.

— Ce cauţi aici? Cine eşti? îl auzii întrebând pe unul din ei, care nu era altcineva decât Halef al meu.

— Spune tu întâi cine eşti şi ce cauţi aici? întrebă celălalt.

— Eu? Eu fac parte din casa aceasta, răspunse Halef, ţanţoş.

— Şi eu.

— Dar cine eşti tu?

— Eu sunt Hamsad el Djerbaja.

— Şi eu sunt Hagi Halef Omar Aga.

— Un agă?

— Da; însoţitorul şi ocrotitorul stăpânului meu.

— Cine e stăpânul tău?

— Marele medic, care locuieşte aici în odaia asta.

— Un mare medic? Dar ce anume vindecă el?

— Totul.

— Totul? S-o spui altuia! Unul singur există care ştie să vindece totul.

— Şi cine e acela?

— Eu.

— Vasăzică şi tu eşti medic?

— Nu. Sunt şi eu ocrotitorul stăpânului meu.

— Cine e stăpânul tău?

— Asta nu se ştie. Ne-am mutat abia adineauri în casa asta.

— Puteaţi rămâne afară.

— Pentru ce?

— Pentru că sunteţi oameni nepoliticoşi şi nu răspundeţi când sunteţi întrebaţi. Vrei să-mi spui cine e stăpânul tău?

— Da.

— S-auzim!

— El e... el e... stăpânul meu, dar nu stăpânul tău.

— Măgarule!

După ce rostise cuvântul acesta, Halef se îndepărtă foarte indignat. Celălalt rămase locului şi începu să fluiere; apoi se porni să fredoneze încetişor, iar după aceea făcu o pauză şi imediat începu să cânte iarăşi.

Cât pe ce să sar în sus de bucurie, căci textul celor două strofe, pe care le cânta în limba arabă, erau traducerea unui cântec german cunoscut. Melodia era aceeaşi, notă cu notă, sunet cu sunet. Când sfârşi strofa a doua mă repezii la uşă, o deschisei şi văzui un om cu pantaloni largi, albaştri, haină de aceeaşi culoare, cizme de piele şi fes pe cap. Deci, nimic deosebit.

Când dădu cu ochii de mine îşi puse mâinile în şolduri, se înfipse în faţa mea şi întrebă fără nici-o altă introducere:

— Îţi place, effendi?

— Foarte mult. De unde ai luat cântecul acesta?

— L-am făcut eu însumi.

— Asta s-o spui altuia, nu mie! Şi melodia?

— Tot eu însumi am făcut-o.

— Mincinosule!

— Effendi, eu sunt Hamsad el Djerbaja şi să ştii că nu mă las insultat.

— Eşti Hamsad el Djerbaja şi totuşi o mare hahaleră. Melodia asta o cunosc.

— Atunci o fi cântat-o sau fluierat-o unul care a auzit-o de la mine.

— Şi tu de la cine ai auzit-o?

— De la nimeni.

— Eşti incorigibil, după cât se pare! Melodia aceasta este a unui cântec german.

— O, effendi, ce ştii tu despre Germania!

— Cântecul acesta glăsuieşte aşa:

Was kraucht nur dort im Busch herum?
Ich glaub', *es ist*...

— Ura, ce-i asta? mă întrerupse el, cuprins de o veselie fără margini. Nu cumva eşti german?

— Ba bine că nu!

— Adevărat? Un effendi german? De unde, dacă-mi dai voie să întreb, domnule Hekim-Başa?

— Din Saxonia.

— Eşti saxon? Tiii, hai să dărâmăm soba! Şi acum ai devenit turc?

— Nu. Dumneata eşti prusac? Te recunosc după vorbă.

— Fireşte: prusac din Jüterbog.

— Şi cum ai ajuns aici?

— Cu trenul, vaporul, calul, cămila, precum şi cu picioarele.

— Şi ce eşti de meserie?

— Frizer sau cam aşa ceva. Nu mi-a mai plăcut acasă şi atunci am plecat în lumea largă, când încolo, când încoace, până am ajuns aici.

— Toate astea va trebui să mi le istoriseşti. În slujba cui eşti acum?

— În slujba unui fiu de negustor din Constantinopol, căruia îi zice Isla Ben Maflei şi are o groază de parale, individul!

— Ce face aici?

— Ştiu eu! Caută ceva.

— Ce anume?

— Cred că o femeie.

— O femeie? Asta ar fi ciudat.

— Şi totuşi cred că e aşa.

— Ce fel de femeie este?

— O muntenegreancă. Una Senişa sau Seniţa, sau cum naiba s-o fi pronunţând asta!

— Cee? Seniţa îi zice?

— Da.

— Ştii asta în mod precis?

— Absolut sigur. În primul rând că are o fotografie de la ea, în al doilea rând mereu face... ia stai, mă cheamă sus, domnule; trebuie să mă duc.

Nu mă mai întinsei pe divan, ci începui să umblu prin odaie încolo şi încoace. Frizerul acesta din Jüterbog, care îşi spunea atât de poetic Hamsad el Djerbaja, prezenta mult interes pentru mine, dar şi mai mult încă se trezise interesul meu pentru stăpânul său, care căuta aici o muntenegreancă căreia îi zicea Seniţa. Din nefericire, veniră câţiva felahi, care se plângeau de dureri de cap sau de şale şi care aveau nevoie de leacurile mele vrăjite. După năravul oriental stătură un ceas întreg până să pot afla de la ei ce îi durea şi când sfârşi cu dânşii continuară să rămână până socotiră ci nimerit să sfârşească audienţa.

Între timp se făcu seară. Căpitanul sosi şi se duse sus, după o jumătate de oră intră la mine în odaie.

Halef servi cafeaua şi tutunul, după care se retrase. Peste câtva timp îl auzii sfădindu-se cu „turcul” din Jüterbog.

— Ţi-ai reparat stricăciunea? îl întrebai pe Hassan.

— Încă nu. Astăzi n-am putut decât să astup gaura şi să scot apa afară. Mai e şi mâine o zi, cu voia lui Allah.

— Şi când pleci?

— Poimâine dimineaţa.

— Mă iei şi pe mine?

— Sufletul meu s-ar bucura să te am cu mine.

— Şi dac-aş mai aduce pe cineva?

— În dahabie mea mai e loc destul. Despre cine e vorba?

— Nu-i un bărbat, ci o femeie.

— O femeie? Ţi-ai cumpărat o sclavă, effendi?

— Nu, e soţia altuia.

— Şi pleacă şi el?

— Nu.

— Atunci ai cumpărat-o de la dânsul?

— Nu.

— Ţi-a dăruit-o poate?

— Nu. I-o voi lua.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv. Vrei să i-o iei fără ca el să ştie?

— Poate.

— Ştii tu ce înseamnă asta?

— Ce înseamnă?

— O *tşikarma*, o răpire.

— E drept, aşa e.

— O *tşikarma* care se pedepseşte cu moartea. Ţi s-a întunecat spiritul, de vrei să te arunci în ghearele pierzaniei?

— Nu. Toată chestia e încă foarte îndoielnică. Ştiu că-mi eşti prieten şi te pricepi să taci. Îţi voi povesti deci totul.

— Deschide poarta inimii tale, fiule. Te ascult.

Îi istorisii toată aventura mea din ziua aceea şi el mă ascultă cu luare-aminte. Când sfârşii, se ridică şi-mi spuse:

— Ia-ţi pipa, fiule, şi urmează-mă!

— Încotro?

— Asta vei vedea imediat.

Bănuiam ce avea de gând şi-l urmai. El mă duse sus, în odaia negustorului. Servitorul acestuia nu era acolo, astfel că intrarăm de-a dreptul, după ce ne anunţarăm tuşind uşor de câteva ori, cum era obiceiul.

Omul care se ridică la intrarea noastră era tânăr; să fi avut 26 ani. Ciubucul din care fuma îmi adeveri că frizerul avusese dreptate spunând că are „o groază de parale”. Era o figură interesantă, simpatică, şi din prima clipă mă câştigase de

partea lui. Bătrânul Abu el Reisahn luă cuvântul, făcând prezentările:

— Acesta e marele negustor Isla Ben Maflei din Stambul, şi dumnealui e effendi Kara Ben Nemsi, prietenul meu, pe care-l iubesc din toată inima.

— Fiţi bineveniţi amândoi şi luaţi loc! răspunse tânărul.

— Vrei să-mi faci o favoare, Isla Ben Maflei? întrebă căpitanul.

— Cu plăcere. Spune-mi ce trebuie să fac.

— Istoriseşte acestui om povestea pe care mi-ai istorisit-o mie adineauri.

Pe chipul negustorului se zugrăvi uimire şi necaz.

— Hassan el Rtisahn, spuse el, mi-ai făgăduit că vei tăcea şi totuşi văd că ai vorbit.

— Întreabă-l pe prietenul meu dacă am suflat măcar un cuvânt.

— Atunci de ce l-ai adus aici şi-mi ceri să-l povestesc şi lui ce ţi-am povestit ţie?

— Îmi spuneai în drum că acolo unde va trebui să ancorez seara să fiu cu ochii deschişi şi să mă informez despre ceea ce ai pierdut. Mi-am ţinut ochii şi urechile deschise şi-ţi aduc pe omul acesta care cred că îţi va putea da lămuriri.

Zvârlind pipa cât colo, Isla sări de pe covor.

— E adevărat? Îmi poţi da lămuriri?

— Prietenul meu Hassan nu mi-a spus nici-un cuvânt şi de aceea nu ştiu asupra cărui lucru ţi-aş putea da lămuriri. Vorbeşte tu întâi!

— Effendi, dacă-mi poţi spune ceea ce doresc să aud, te voi răsplătii mai bine decât ar putea-o face un paşă.

— Nu râvnesc la nici-o răsplată. Vorbeşte!

— Caut o fecioară, căreia îi spune Seniţa.

— Şi eu cunosc o femeie care şi-a dat numele acesta.

— Unde, unde, effendi? Vorbeşte repede!

— N-ai vrea înainte să mi-o descrii pe fecioara aceea?

— O, e frumoasă ca trandafirul şi minunată ca aurora dimineţii; împrăştie un miros ca floarea de trandafir, iar glasul ei e ca şi cântecul huriilor. Părul ei e ca şi coada calului Gilja şi piciorul ei e ca piciorul Dalilei, care l-a trădat pe Samson. Din gura ei picură cuvinte de bunătate şi ochii ei...

Îl întrerupsei printr-o mişcare a braţului.

— Isla Ben Maflei, asta nu e o descriere aşa cum o cer eu. Nu vorbi cu limba unui logodnic, ci cu vorbele minţii. De când ai pierdut-o?

— De două luni.

— N-are ceva la ea după care poate fi recunoscută?

— O, effendi, ce anume să fie asta?

— Un giuvaier poate, un inel, un lănţişor...

— Un inel, un inel, da! I-am dat un inel, din aur subţire ca hârtia şi cu o perlă frumoasă la mijloc.

— L-am văzut.

— Unde, effendi? O, spune repede! Şi când?

— Astăzi, acum vreo câteva ceasuri.

— Unde?

— Aproape de locul unde ne aflăm, ca la vreun ceas de aici.

Tânărul se lăsă în genunchi lângă mine şi-mi puse amândouă mâinile pe umeri.

— E adevărat? Nu te înşeli cumva?

— E adevărat! Nu mă înşel deloc.

— Atunci haide, ridică-te! Trebuie să mergem la ea!

— Asta nu se poate.

— Ba da trebuie să se poată. Îţi dau o mie de piaştri, două, trei mii de piaştri, dacă mă duci la ea.

— Şi dacă mi-ai da o sută de mii de piaştri, tot nu le-aş putea duce la ea astăzi.

— Dar când? Mâine, mâine dis-de-dimineaţă?

— Ridică-ţi pipa, aprinde-o şi ia loc! Cine se grăbeşte riscă să încurce lucrurile. Trebuie să ne sfătuim.

— Effendi, nu pot. Sufletul meu e împovărat.

— Aprinde-ţi pipa!

— N-am timp pentru asta; trebuie să ...

— Bine! Dacă n-ai timp să stai de vorbă omeneşte, atunci voi pleca.

— Rămâi! Voi face tot ce pofteşti.

El se aşeză iar la locul său şi luă un tăciune din vasul ce se afla acolo, ca să-mi aprindă pipa.

— Sunt gata. Acum vorbeşte!

— Astăzi a trimis la mine un egiptean bogat, chemându-mă la el, pentru că soţia îi era bolnavă...

— Soţia lui...?

— Aşa spunea.

— Şi te-ai dus?

— M-am dus.

— Cine e omul acesta?

— Îşi zice Abrahim Mamur şi locuieşte în susul apei, într-o casă singuratică, ruinată, pe ţărmul Nilului.

— E împrejmuită de un zid?

— Da.

— Cine ar fi putut bănui asta! Am cercetat toace oraşele, satele şi cătunele de pe Nil, dar nu mi-a dat în gând că această casă ar fi locuită. E într-adevăr soţia sa femeia aceea?

— Nu ştiu, dar nu cred.

— Şi e bolnavă?

— Foarte bolnavă.

— *Vallahi*, pe Dumnezeul meu, o va plăti el dacă i se va întâmpla ceva rău! De ce boală suferă?

— Boala ei e la inimă. Ea îl urăşte; se perpeleşte de dorul de a pleca de lângă el şi va muri, dacă asta nu se întâmplă curând.

— Ea ţi-a spus asta?

— Nu, dar am băgat de seamă.

— Ai văzut-o?

— Da.

— Ai spionat-o?

— Nu. El m-a condus în haremul său, pentru ca să pot sta de vorbă cu bolnava.

— El însuşi? Cu neputinţă.

— O iubeşte...

— Allah să-l pedepsească! Şi se temea că ea va muri dacă nu-i voi veni în ajutor.

— Atunci ai vorbit şi cu ea?

— Da, însă numai cuvintele pe carp mi le-a îngăduit el. Dar ea a găsit mijlocul să-mi şoptească: „Salveaz-o pa Seniţa!”. Ceea ce înseamnă că ea poartă numele acesta, deşi el o numeşte Güzela.

— Şi ce i-ai răspuns?

— Că o voi salva.

— Effendi, stăpânul meu; viaţa mea e a ta. Eu a răpit-o şi a sedus-o. Prin înşelăciune a atras-o la el. Hai să mergem, effendi! Trebuie cel puţin să văd casa în care ea e ţinută închisă.

— Vei rămâne aici! Mâine mă duc iar la ea şi...

— Mă voi duce şi eu, sidi.

— Tu rămâi aici! Cunoaşte ea inelul pe care-l porţi în deget?

— Îl cunoaşte foarte bine.

— Vrei să mi-l încredinţezi?

— Cu plăcere. Dar pentru ce?

— Vorbesc mâine din nou cu ea şi voi potrivi lucrurile. În aşa fel încât ea să vadă inelul.

— Sidi, asta e cât se poate de bine. Ea va bănui îndată că eu sunt pe aproape. Dar ce se va întâmpla după aceea?

— Povesteşte tu întâi ceea ce trebuie să ştiu eu.

— Vei afla totul, effendi. Afacerea noastră e una din cele mai mari din Istambul; eu sunt singurul fiu al tatălui meu şi în

vreme ce el conduce bazarul şi supraveghează servitorime, eu mă îndeletnicesc cu călătoriile de afaceri. Am fost adesea şi la Skutari şi acolo am întâlnit-o pe Seniţa, pe când făcea o plimbare pe apă, însoţită de o prietenă. Mai târziu am revăzut-o. Tatăl ei nu locuieşte la Skutari, ci în munţii negri; ea venea însă din când în când în oraş, la prietena ei. Acum două luni, când mă aflam iar pe acolo, prietena cu bărbatul ei dispăruseră şi, odată cu ei şi Seniţa.

— Încotro?

— Nimeni nu ştia.

— Nici părinţii ei?

— Nici. Tatăl ei, viteazul Osco, părăsise Crna Gora, pornind în lume să-şi caute copila, eu însă a trebuit să plec în Egipt, pentru cumpărături. Pe Nil am întâlnit un vas cu aburi, care mergea în susul apei. Când *sandal*[1]-ul, pe care mă aflam eu, trecu pe lângă el, auzii rostindu-mi-se numele. Privii într-acolo şi o recunoscui pe Seniţa, care-şi luase vălul de pe faţă. Alături de ea stătea un bărbat frumos, întunecat la chip părea acoperi imediat iarăşi faţa cu *jaşmak*-ul... Mai mult n-am văzut. Din clipa aceea am pornit în căutarea ei.

— Deci nu ştii lămurit dacă şi-a părăsit patria de bunăvoie sau silită?

— De bunăvoie în nici-un caz.

— Îl cunoşteai pe bărbatul care stătea alături de ea?

— Nu.

— Asta e cât se poate de bine. Dar poate că te-ai înşelat totuşi, poate că femeia aceea semăna numai cu Seniţa?

— Dar atunci m-ar fi strigat pe nume şi ar fi întins mâinile spre mine, effendi?

— Asta aşa e.

— Sidi, i-ai făgăduit s-o salvezi?

— Da.

— Şi-ţi vei ţine făgăduiala?

[1] Mic vas cu pânze.

— Mi-o voi ţine.

— Şi zici că nu vrei să mă iei cu tine la ea. Atunci cum vei şti dacă e Seniţa?

— Inelul tău mă va încredinţa.

— Şi cum o vei scoate din casa aceea?

— Spunându-ţi ţie în ce fel o vei putea lua.

— O voi lua, de asta poţi fii încredinţat.

— Şi după aceea? Hassan el Reisahn, ai fi dispus s-o primeşti pe vasul tău?

— Sunt dispus, deşi nu-l cunosc pe omul în casa căruia se află.

— El îşi zice Mamur, după cum ţi-am spus.

— Dacă a fost într-adevăr un Mamur, stăpânitorul unei provincii, atunci e destul de puternic să ne prăpădească dacă pune mâna pe noi, spuse căpitanul. O răpire se pedepseşte cu moartea. Prietene Kara Ben Nemsi, va trebui să lucrezi mâine cu multă înţelepciune şi luare aminte.

În ceea ce mă privea, nu mă gândeam atât la primejdie, cât la aventura în sine. Fireşte că eram hotărât să nu fac nici-o mişcare, dacă Abrahim Mamur ar fi putut dovedi că are vreun drept asupra bolnavei.

Ne mai sfătuirăm multă vreme asupra celor ce aveam de făcut, apoi ne despărţirăm ca să ne ducem fiecare la culcare.

4. O răpire

Deoarece ne duseserăm foarte târziu la culcare, nu era de mirare că a doua zi dimineaţa mă trezii foarte târziu. Aş fi dormit poate şi mai mult, dacă nu m-ar fi sculat cântecul bărbierului. Acesta stătea sprijinit afară în poartă şi părea că vrea să epuizeze, în cinstea mea, tot repertoriul său de cântece germane.

Îl chemai înăuntru pe cântăreţ, ca să stau puţin de vorbă cu el şi găsii că era un băiat de ispravă, dar uşuratic, pe care nu l-aş fi schimbat, totuşi, cu toate că-mi era compatriot, cu bunul meu Halef. N-aveam de unde bănui atunci în ce împrejurări vitrege mă voi întâlni cu el mai târziu.

În cursul dimineţii îl vizitai pe Abu el Reisahn pe vaporul său şi abia luasem masa de prânz, că şi veni luntrea care urma să mă ia. Halef o pândise de mult.

— Effendi, merg şi eu? mă întrebă el.

Clătinai capul şi răspunsei în glumă:

— Astăzi n-am nevoie de tine.

— Cum ai spus? N-ai nevoie de mine?

— Nu.

— Dar dacă ţi se întâmplă ceva?

— Ce să mi se întâmple?

— S-ar putea să cazi în apă.

— Atunci voi înota.

— Sau Abrahim Mamur te-ar putea ucide. Am văzut după chipul lui că nu-ţi este prieten.

— Atunci nu m-ai putea ajuta nici tu.

— Nu? Sidi, Halef e omul pe care te poţi bizui oricând.

— Atunci vino!

Se înţelege că ceea ce-l interesa pe el era bacşişul.

Drumul îl făcurăm la fel ca în ajun, numai că acum eram

cu mai multă atenţie la tot ce mi-ar fi putut fi de folos. În grădina pe care trebuia s-o străbatem se aflau câţiva drugi groşi şi lungi. Atât poarta din afară cât şi cea dinăuntru se închideau totdeauna cu zăvoare late de lemn, a căror construcţie mi-o întipării bine în minte. N-am văzut nicăieri vreun câine, iar de la conducătorul bărcii aflai că, afară de stăpânul casei, de bolnavă şi o îngrijitoare, se mai aflau acolo unsprezece felahi. Stăpânul dormea pe divanul din selamlâcul său.

Când intrai acolo, el îmi ieşi înainte cu o mutră mai prietenoasă ca în ziua trecută.

— Fii binevenit, effendi! Eşti un mare medic.

— Zău!

— Ieri a şi mâncat ceva.

— Ah!

— A stat de vorbă cu îngrijitoarea.

— În chip prietenos?

— Da, în chip prietenos şi mult.

— Asta e bine. Poate că se va însănătoşi cu totul chiar în mai puţin de cinci zile.

— Şi azi-dimineaţă a şi cântat chiar puţintel.

— Asta e şi mai bine. De mult timp e soţia ta?

Chipul său se întunecă pe dată:

— Medicii necredincioşilor sunt foarte curioşi.

— Nu curioşi, ci numai doritori de a şti; dar aceasta dorinţă de a şti, salvează viaţa şi sănătatea multora, cărora medicii voştri nu le pot fi de ajutor.

— Oare întrebarea ta să fie, într-adevăr, folositoare?

— Da.

— Atunci află că ea e încă fată, deşi îmi aparţine.

— Atunci ajutorul meu este sigur.

El mă duse iarăşi în odaia în care aşteptasem în ajun şi unde aşteptai şi acum. Privii mai cu luare-aminte în jur şi văzui că nu erau ferestre; deschizăturile din ziduri, prin care

pătrundea lumina, erau zăbrelite. Zăbrelele de lemn erau astfel fixate încât formau o ferestruică ce putea fi deschisă scoţându-se un zăvor lung şi subţire. Luai repede o hotărâre şi trăsei afară zăvorul, aşezându-l astfel îndărătul zăbrelelor, încât să nu poată fi băgat în seamă. Abia sfârşisem treaba asta că Abrahim intră în încăpere, urmat de Seniţa.

Mă apropiai de ea şi începui să-i pun întrebările cuvenite. Într-acestea, prefăcându-mă foarte grijuliu de sănătatea ei, mă jucai nervos cu inelul pe care mi-l dăduse Isla şi-l scăpai jos din mână, ca într-o doară. El se rostogoli până la picioarele ei, iar ea se aplecă repede şi-l ridică. Cât ai clipi însă, Abrahim se apropie şi i-l luă din mână. Oricât de repede se desfăşurase scena aceasta, ea avusese totuşi timpul să arunce o privire pe inel şi din tresărirea ei precum şi din faptul că dusese fără voie mâna la inimă, văzui că-l recunoscuse. Aşa că, deocamdată, nu mai aveam ce căuta aici.

Abrahim mă întrebă cum o găsisem.

— Dumnezeu e bun şi atotputernic, îi răspunsei. El trimite alor Săi ajutor înainte ca ei să se aştepte. Dacă vrea El, atunci ea va fi sănătoasă chiar mâine. Să ia doctoria pe care i-o voi trimite şi să aştepte cu încredere până mă înapoiez.

În selamlâc aştepta Halef cu farmacia. Nu dădui altceva decât un praf de zahăr, în schimbul căruia micul agă căpătă un bacşiş şi mai mare ca în ziua trecută. Apoi plecarăm.

Căpitanul mă şi aştepta acasă la negustorul turc.

— Ai văzut-o? mă întrebă repede acesta din urmă.

— Da.

— A recunoscut inelul?

— L-a recunoscut.

— Atunci ştie că sunt pe aproape.

— Bănuieşte. Şi dacă o fi înţeles bine cuvintele mele, atunci ştie că va fi salvată în noaptea asta.

— Dar cum?

— Hassan el Heisahn, eşti gata cu reparaţia stricăciunii de

la vasul tău?

— Voi fi gata până diseară.

— Eşti dispus să ne iei pe vapor şi să ne duci la Cairo?

— Da.

— Bine, atunci ascultaţi! În casa aceea există două porţi, care sunt însă zăvorâte; prin ele nu putem deci intra. Dar mai există un alt drum, deşi mai greu. Isla Ben Maflei, ştii să înoţi?

— Da.

— Bine. Un canal duce de la Nil pe sub ziduri şi ajunge într-un bazin ce se află în mijlocul curţii. După miezul nopţii, când totul doarme, ne vom întâlni acolo şi tu vei pătrunde în curte prin canal şi bazin. Poarta pe care o vei găsi imediat, este închisă cu un zăvor, care e foarte uşor de tras. Deschizând-o, intri în grădină, a cărei poartă se deschide în acelaşi fel. Îndată ce porţile vor fi deschise, intru şi eu. Luăm din grădină un drug şi-l sprijinim de zid, pentru ca să ne urcăm spre ferestruica zăbrelită îndărătul căreia se află haremul. Eu am şi deschis-o pe dinăuntru.

— Şi apoi?

— Apoi ne vom călăuzi după împrejurări. Cu o luntre vom pleca până la locul unde trebuie să facem cea dintâi treabă, adică să scufundăm barca lui Abrahim Mamur, pentru ca el să nu ne poată urmări. În vremea asta, căpitanul îşi va pregăti vasul ca să fie gata de plecare.

Cu un creion desenai pe o hârtie schiţa casei, astfel ca Isla Ben Maflei să ştie ce are de făcut în seara aceea, când va ieşi din bazin. Ziua se scurse cu pregătirile trebuitoare; veni şi seara şi, când se făcu vremea de plecare, îl chemai pe Halef înăuntru şi-i dădui instrucţiunile de cuviinţă pentru aventura ce ne aştepta.

Halef împachetă repede boarfele noastre. Chiria locuinţei o plătisem dinainte.

Plecai la Hassan, iar Halef veni şi el acolo peste puţin timp, cu lucrurile noastre. Vasul era gata de plecare. După

câteva minute veni şi Isla însoţit de servitorul său, pe care-l puserăm în cunoştinţă cu toată povestea, şi abia acum ne îmbarcarăm cu toţii în barca lungă şi îngustă care aparţinea dahabie. Halef şi prusacul vâsleau, iar eu stăteam la cârmă.

Era una din acele nopţi în care natura e atât de liniştită, ca şi cum pe toată suprafaţa pământului n-ar exista nici-un element ameninţător.

Adierile uşoare, care se jucaseră cu umbrele înserării, se potoliseră; stelele Sudului zâmbeau prietenos din toba albastră a cerului şi apa venerabilului fluviu curgea liniştită în albia lui largă. Aceeaşi linişte din natură domnea şi în sufletul meu, deşi ar fi fost greu de crezut asta.

Poate că o răpire, la adăpostul nopţii, nici n-ar fi fost indicată. Mai curând l-am fi putut demasca pe Abrahim Mamur în faţa justiţiei. Dar nu ştiam cum stăteau lucrurile şi ce mijloace, cinstite sau murdare, avea el la dispoziţie pentru a-şi valorifica dreptul său asupra Seniţei. Numai de la ea puteam afla ceea ce vroiam să ştim şi să luăm măsuri împotriva lui. Şi asta se putea întâmpla numai dacă izbuteam să punem mâna pe ea fără ştirea lui Abrahim.

După vreun ceas ajunserăm la locul cu pricina. Oprirăm barca ceva mai departe de zid şi eu coborâi singur, ca să pornesc în recunoaştere. De jur-împrejurul casei nu dădui peste nici-o urmă de viaţă şi chiar dincolo de ziduri părea că totul doarme adânc. La gura canalului se afla barca lui Abrahim. Intrai în ea şi o adusei lângă a noastră.

— Luaţi-o în primire; duceţi-o ceva mai încolo, încărcaţi-o cu pietre şi daţi-i drumul la fund! spusei celor doi servitori. Lopeţile însă le putem păstra. Le luăm în barca noastră, pe care o veţi ţine pregătită, pentru ca să putem pleca îndată ce vom urca în ea. Isla Ben Maflei, urmează-mă!

Ne îndreptarăm amândoi spre canal. Zvârlii o piatră în apa acestuia şi văzui că nu era adâncă. Isla îşi scoase hainele şi intră înăuntru; apa îi ajungea până la bărbie.

— Ei, merge? îl întrebai.

— Cu înotatul merge mai bine decât cu umblatul. Canalul are atâta nămol, încât îmi ajunge aproape până la glezne.

— Mai eşti hotărât?

— Da. Adu-mi hainele până la poartă!

Ridică picioarele în sus, întinse braţele şi dispăru sub deschizătura din zid prin care intra apa.

Eu nu părăsii locul imediat, ci mai aşteptai câtva timp acolo, căci se prea putea să se întâmple ceva neprevăzut, care ar fi făcut necesară prezenţa mea. Şi făcusem bine, căci deodată capul înotătorului se ivi din nou în deschizătură.

— Te întorci?

— Da, n-am putut merge mai departe.

— Pentru ce?

— Effendi, n-o putem elibera pe Seniţa.

— De ce nu?

— Zidul e prea înalt...

— N-ar ajuta nici dac-ar fi mai scund, căci casa e bine ferecată.

— Şi canalul la fel.

— E zăbrelit?

— Da.

— Cu ce?

— Cu un grilaj tare de lemn.

— Nu l-ai putut înlătura?

— E peste puterile mele.

— Cât e de aici până acolo?

— Grilajul trebuie să fie tocmai la zidul de temelie al casei.

— Mă duc să văd eu. Îmbracă-te şi aşteaptă-mă aici cu hainele mele!

Îmi scosei numai veşmântul de pe deasupra şi mă afundai în apă. Înotai pe spate. Canalul nu era deschis nici în grădină, ci acoperit cu plăci de piatră. Când socotii că ajunsesem la casă, mă izbii de grilaj. Acesta avea aceeaşi lărgime şi

înălţime ca şi canalul şi era format din spiţe tari de lemn, bine fixate şi prinse de zid cu scoabe de fier.

Instalaţia aceasta avea şi scopul să nu lase să pătrundă în bazin guzgani, şoareci de apă şi alte spurcăciuni. Începui să zgâlţâi de el, dar nu cedă şi-mi dădui seama că, aşa cum era, nu putea fi îndepărtat în întregime.

Prinsei atunci o singură spiţă cu amândouă mâinile, mă opintii cu genunchii de zid, trăsei o dată din toate puterile şi spiţa se frânse. Făcusem deci o spărtură şi în mai puţin de două minute, mai smulsesem încă patru spiţe, astfel că se făcu o deschizătură prin care puteam trece.

Să mă întorc la Isla şi să las pe seama lui restul? Nu, căci asta ar fi însemnat timp pierdut. Tot eram în apă şi apoi cunoşteam locul mai bine decât el. Trecui deci prin deschizătură şi înotai mai departe prin apa care se îngroşase din cauza nămolului răscolit. Când ajunsei, după socoteala mea, cam dedesubtul curţii interioare, bolta coborî brusc până la suprafaţa apei şi-mi dădui seama că mă aflam acum în apropierea bazinului. De aici încolo canalul semăna cu un tub, care era atât de umplut cu apă, încât îţi tăia respiraţia. Restul drumului trebuia deci să-l străbat pe sub apă, ceea ce era nu numai neplăcut şi obositor, dar şi foarte primejdios. Ce s-ar întâmpla dacă aş întâlni o nouă piedică în drum şi nu m-aş putea întoarce nici măcar până acolo unde să pot respira iarăşi? Sau dacă la ieşirea din apă m-ar zări cineva? Nu era exclus ca vreun servitor să se afle în grădină.

Dar nu ţinui seamă de toate acestea, îmi umplui plămânii cu aer, mă afundai sub apă şi, mai înotând, mai umblând, înaintai cât putui de repede.

Străbătui astfel o bucată bună şi începui să şi simt lipsa de aer, când deodată dădui, într-adevăr, de o nouă piedică în cale. Era, după cum constatai, o placă de tablă găurită, care slujea, desigur, ca strecurătoare sau filtru a apei nămoloase.

În faţa acestei noi piedici mă simţii cuprins de spaimă

Înapoi nu mai puteam merge, căci înainte de a fi ajuns, la locul unde lărgimea mai mare a canalului mi-ar fi îngăduit să scot capul, din apă să respir, aş fi fost înăbuşit; pe de altă parte, strecurătoarea aceasta, părea să fie foarte bine înţepenită. Nu existau decât două posibilităţi: sau izbuteam să trec dincolo, sau mă înecam sa un şoarece. Nu era deci nici-o clipă de pierdut.

Mă opintii din toate puterile în tablă, dar în zadar. Toate încercările dădură greş. Şi chiar dacă treceam dincolo şi nu dădeam îndată de bazin, tot eram pierdut. Simţeam că puterile mă părăsesc. Mi se părea că o forţă uriaşă căuta să-mi sfâşie plămânii şi să-mi plesnească trupul. Moartea îşi întindea mâna umedă, de gheaţă, spre mine; îmi înhăţa inima cu o gheară nemiloasă, strângând-o ca s-o strivească; pulsul se opreşte, conştiinţa dispare, întreaga fiinţă se împotriveşte cu toată tăria grozăviei, o forţă uimitoare, ca din alte lumi, face ca tendoanele şi muşchii moleşiţi să se întindă... şi deodată aud un trosnet... şi lupta cu moartea izbutise să facă ceea ce viaţa nu putuse... Strecurătoarea cedează, se desprinde şi eu mă simt ridicat în sus. O respiraţie lungă şi adâncă, care-mi redădu imediat viaţa, apoi mă afundai din nou; se putea să fie cineva în curte şi să vadă capul meu, care ieşise la suprafaţă tocmai în mijlocul bazinului. Ieşii din nou la suprafaţă la marginea acestuia şi privii cercetător în jur.

Nu era lună, dar stelele răspândeau destulă lumină pentru ca să se poată deosebi toate obiectele. Ieşii din bazin şi dădui să mă furişez spre zid, când auzii un trosnet slab. Privii în sus spre zăbrelele îndărătul cărora se aflau încăperile femeilor. Deasupra mea, la dreapta, era locul unde scosesem zăvorul, iar la stânga acestui loc băgai de seamă o deschizătură în ferestruica zăbrelită a odăii în care nu mi se îngăduise să intru. Aceasta trebuie să fi fost dormitorul Seniţei. Rămăsese trează, ca să mă aştepte? Trosnetul pe care-l auzisem venea

de la grilajul pe care-l deschisese şi ea în odaia ei? Dacă era aşa, atunci mă văzuse ieşind din apă, iar acum se retrăsese, deoarece îi era cu neputinţă să mă recunoască.

Mă apropiai şi făcui mâinile pâlnie la gură.

— Seniţa! şoptii spre ea în sus.

Crăpătura se făcu mai mare şi un căpşor negru se ivi întrunsa.

— Cine eşti? o auzii şoptind.

— Hekimul care a fost la tine.

— Vii să mă salvezi?

— Da. Ai bănuit tu asta şi ai înţeles cuvintele mele?

— Da. Eşti singur?

— Isla Ben Maflei e afară.

— Ah! Va fi ucis.

— De către cine?

— De Abrahim. Toată noaptea el stă de veghe. Şi îngrijitoarea e în odaia vecină cu a mea. Sst! Ascultă. Oh, fugi repede!

Dindărătul uşii care ducea la selamlâc se auzi un zgomot. Deschizătura de sus se închise şi eu alergai repede înapoi la bazin. Era singurul loc unde puteam să mă ascund. Cu băgare de seamă, ca apa să nu facă unde, care să mă trădeze, mă afundai în ea.

Abia făcusem asta că uşa se deschise şi în pragul ei se ivi Abrahim, care porni prin curte, iscodind în toate părţile. Stăteam în apă până la gură şi capul mi-l ascunsesem sub bordură, astfel că egipteanul nu mă putea zări. El se încredinţă că poarta mai era închisă şi după ce-şi sfârşi rondul intră înapoi în selamlâc.

Ieşii iar afară din apă, mă furişai până la poartă, trăsei zăvorul şi o deschisei. Mă aflam în grădină. O străbătui repede, ca să mă duc să deschid şi poarta din zid, apoi aveam de gând să cotesc după colţ, ca să-l iau pe Isla Ben Maflei, când acesta tocmai se ivi.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul, effendi! Ai izbutit, după cum văd.

— Da. Însă am luptat cu moartea. Dă-mi haina!

Pantalonul şi vesta îmi erau leoarcă de apă. Pusei numai haina pe mine, ca să nu fiu stingherit în mişcări, apoi îi spusei:

— Am şi vorbit cu Seniţa.

— Adevărat, effendi?

— Ne aştepta.

— O, haide! Repede, repede!

— Mai aşteaptă puţin!

Mă dusei în grădină, ca să iau unul din drugii aceia pe care-i văzusem cu alt prilej. Apoi intrarăm în curte. Ferestruica de sus se întredeschisese iarăşi.

— Seniţa[1], steaua mea. Eu...! exclamă Isla cu glas înăbuşit, când îi arătai în sus.

Eu îl întrerupsei însă repede:

— Pentru Dumnezeu, taci! Nu e momentul acum pentru declaraţii de dragoste. Taci, iar de vorbit voi vorbi numai eu.

Şi ridicând capul, îi şopti ei:

— Eşti gata să vii cu noi?

— O, da!

— Prin odăi nu se poate?

— Nu. Dar colo sub stâlpii de lemn e o scară.

— Mă duc s-o aduc.

N-aveam nevoie deci nici de drug, nici de frânghia pe care o adusesem cu noi. Plecai să aduc scara şi după ce o sprijinii de zid Isla se urcă pe ea. În vremea asta eu mă furişai la uşa selamlâcului, ca să trag cu urechea.

Trecu câtva timp până văzui ivindu-se făptura fetei. Ea coborî, sprijinită de Isla. În clipa când puse piciorul la pământ, scara fu izbită; se clătină şi se răsturnă cu zgomot.

— Fugiţi repede spre barcă! le spusei eu.

---

[1] Seniţa e un cuvânt sârbesc şi înseamnă „lumina ochiului”.

Ei alergară spre poartă şi, în acelaşi timp, auzii paşi îndărătul uşii. Abrahim auzise zgomotul şi venea să vadă ce se întâmplase. Eu trebuia să acopăr retragerea fugarilor, astfel că-l urmai nu prea repede. Egipteanul mă zări, văzu scara răsturnată precum şi ferestruica deschisă.

— *Chirsytz, hajdut* — hoţi, bandiţi, staţi! Ajutor, ajutor! răcni el.

Şi, fără să mai stea pe gânduri, începu să alerge după mine.

Deoarece în Orient nu se cunosc paturile ca la noi şi, de cele mai multe ori oamenii dorm îmbrăcaţi pe divan, locatarii casei fură în picioare cât ai clipi din ochi.

Egipteanul aproape că mă ajunsese. Când mă aflai lângă poarta care dădea afară, privii îndărăt şi văzui că el era numai la zece paşi de mine şi că un alt urmăritor se şi ivise ceva mai încolo.

Isla Ben Maflei cu Seniţa alergau spre dreapta mea, ceea ce mă făcu s-o iau spre stânga. Viclenia izbuti: Abrahim nu-i văzu şi se luă după mine. Cotii pe după colţul zidului, în direcţia fluviului, în susul casei, pe câtă vreme barca noastră se afla în josul acesteia. Apoi alergai pe după al doilea colţ, de-a lungul ţărmului.

— Opreşte, ticălosule! Trag! răcni egipteanul îndărătul meu.

Eu nu mă sinchisii şi alergai înainte. Dacă mă nimerea glonţul său, eram mort sau prins, căci în urma lui veneau servitorii săi, după cum îmi dădeam seama din strigătele ce se auzeau. Glonţul porni. El trăsese în timp ce fugea, astfel că nu mă nimeri. Mă prefăcui totuşi că eram atins şi mă azvârlii la pământ.

Abrahim trecu pe lângă mine ca o furtună, căci observase acum barca în care Isla tocmai urca cu Seniţa. Când îl văzui trecut de mine mă ridicai de jos şi, din câteva sărituri, îl ajunsei din urmă, îl înhăţai de ceafă şi-l trântii la pământ.

Strigătele felahilor se auzeau acum aproape de tot îndărătul meu, căci pierdusem timp şi prin faptul că mă prefăcusem mort; ajunsei totuşi la barcă şi sării într-unsa. Halef o împinse de la ţărm şi când urmăritorii ajunseră la mal, noi ne depărtasem cu câţiva zeci de metri.

Abrahim se ridicase şi, dându-şi seama de situaţie, răcni:

— *Geri*, *geri erkekler* — înapoi, înapoi, băieţi! — Înapoi la barcă!

Toţi se întoarseră în direcţia canalului, unde ştiau că se află barca lor. Abrahim ajunse cel dintâi acolo şi scoase un răcnet de mânie: barca dispăruse.

În vremea asta noi ne îndepărtasem de ţărm şi ajunsesem în mijlocul curentului. Halef şi bărbierul vâsleau de zor. Eu şi Isla puserăm mâna pe câte o lopată din cele luate din barca lui Abrahim, şi astfel bărcuţa noastră ţâşni ca o săgeată în josul apei.

Toată aventura durase cam mult, astfel că zarea începu să se împurpureze acum şi se putea vedea la mare distanţă pe apa Nilului. Abrahim şi oamenii săi încă mai stăteau pe ţărm şi, mai în sus de ei, văzurăm un vas cu pânze, care sclipea în lumina aurorei.

— Un sandal! spuse Halef.

Da, era un sandal, una din acele bărci lungi, cu echipaj numeros, care aleargă atât de repede, încât s-ar putea lua la întrecere cu un vapor.

— Vor opri sandalul şi ne vor urmări cu ajutorul lui, spuse Isla.

— Să sperăm că sandalul e o corabie de comerţ şi nu va asculta de el.

— Dacă Abrahim va oferi căpitanului o sumă destul de mărişoară, atunci omul nu va refuza.

Dar şi în cazul acesta noi câştigăm timp. Până se opreşte sandalul şi căpitanul tratează cu Abrahim, trece, oricum, ceva vreme. Şi-apoi, înainte de a urca pe bord, egipteanul va trebui

să-şi ia de toate pentru o călătorie mai lungă, căci nu poate şti până unde va duce urmărirea.

Vasul cu pânze dispăru acum din faţa privirilor noastre şi barca pe care ne aflam mergea atât de repede, încât numai după o jumătate de ceas zărirăm dahabia, ce avea să ne ducă mai departe.

Bătrânul Abu El Reisahn stătea sprijinit de parapet. El văzu femeia din barcă şi ştia deci că întreprinderea izbutise.

— Apropiaţi! strigă spre noi. Scara e lăsată.

Urcarăm pe bord şi barca fu priponită la locul ei.

Odgoanele fură desfăşurate şi pânzele întinse. Nava îşi întoarse botul de la ţărm; vântul umflă pânzele şi ne îndreptarăm spre mijlocul fluviului, care ne duse acum în josul apei.

— Cum a mers? mă întrebă căpitanul.

— Foarte bine; îţi voi povesti mai târziu. Spune-mi însă dacă un sandal bun poate ajunge din urmă vasul tău.

— Suntem urmăriţi?

— Nu cred, dar se poate întâmpla.

— Dahabia mea — ţine la drum, dar un sandal bun poate ajunge din urmă orice dahabie.

— Atunci să ne dorim să nu fim urmăriţi.

Îi istorisii cum se desfăşurase aventura noastră, după care mă dusei în cabină, ca să-mi schimb hainele ude de pe mine.

Cabina era împărţită în două, o parte mai mică şi una mai mare. Cea dintâi era pentru Seniţa, cealaltă pentru căpitan, Isla Bei Maflei şi pentru mine.

Să fi trecut două ceasuri de la plecarea noastră, când zării în susul apei vârful unui vas cu pânze, care se făcea din ce în ce mai mare. Când se putu vedea şi restul, recunoscui sandalul de dimineaţă.

— Îl vezi? îl întrebai pe căpitan.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare şi întrebarea ta e şi ea mare, îmi răspunse el. Sunt un reïss, un căpitan de vas, şi

cum să nu văd o navă cu pânze care e atât de aproape îndărătul vasului meu?

— O fi un vas al kedivului?

— Nu.

— De unde recunoşti asta?

— Cunosc foarte bine sandalul acesta.

— Zău?

— E al reïssului Chalid Ben Mustafa.

— Îl cunoşti pe acest Chalid?

— Foarte bine chiar, dar nu suntem prieteni.

— Pentru ce?

— Un om cinstit nu poate fi prietenul unuia necinstit.

— Hm! atunci bănuiesc eu ceva.

— Ce anume?

— Că Abrahim Mamur se află pe bordul lui.

— Vom vedea.

— Ce vei face dacă sandalul se va apropia de dahabie?

— N-am încotro; va trebui să îngădui, căci aşa cere legea.

— Şi dacă eu nu îngădui?

— Cum vrei să faci tu asta? Eu sunt reïssul dahabiei mele şi trebuie să mă conformez legilor.

— Şi eu sunt reïssul voinţei mele.

Isla se apropie de noi şi luă cuvântul:

— Kara Ben Nemsi, tu eşti prietenul meu, cel mai bun prieten pe care l-am găsit. Să-ţi povestesc cum a ajuns Seniţa în puterea egipteanului?

— Cu multă plăcere aş dori să aflu asta, dar pentru o asemenea istorisire se cere linişte şi reculegere, două lucruri pe care nu le putem avea acum.

— Eşti neliniştit? Pentru ce?

El nu observase încă sandalul, care venea în urma noastră.

— Întoarce-te şi priveşte sandalul acela!

El se întoarse, văzu vasul şi întrebă:

— E Abrahim pe bord?

— Nu ştiu, dar e posibil, deoarece căpitanul e un ticălos care se va lăsa cumpărat de Abrahim.

— De unde ştii că e un ticălos?

— Abu el Reisahn o spune.

— Da, încuviinţă acesta. Cunosc atât pe căpitan cât şi vasul său.

— Şi ce vom face? întrebă Isla.

— Întâi să vedem dacă Abrahim se află pe bord.

— Şi dacă se află?

— Dacă se află nu va pune piciorul pe vasul nostru.

Căpitanul măsură viteza sandalului şi aceea a vasului nostru, apoi spuse:

— Se apropie tot mai mult. Voi adăuga o trikehta[1].

Asta se făcu îndată, dar numai după câteva clipe băgai de seamă că prin aceasta deznodământul era cel mult întârziat, nu însă înlăturat. Sandalul se apropia tot mai mult de noi, în cele din urmă fu numai la câteva lungimi de vapor şi strânse una din vântrele, pentru ca să-şi micşoreze iuţeala. Abrahim Mamur era pe punte.

— E acolo! spuse Isla.

— Unde stă? întrebă căpitanul.

— În faţă de tot, la proră.

— Kara Ben Nemsi, ce ne facem? Ne vor întreba şi trebuie să-le răspundem.

— Cine trebuie să răspundă, după regulament?

— Eu, stăpânul vasului.

— Ia aminte la ce-ţi spun, Abu el Reisahn! Eşti dispus să-mi închiriezi vasul de aici până la Cairo?

Căpitanul se uită mirat la mine, pricepu însă îndată ce urmăream şi răspunse:

— Da.

— Şi tu ca reïss va trebui atunci să faci ceea ce spun eu?

---

[1] Velă mai mică.

— Da.

— Şi nu eşti răspunzător pentru nimic?

— Nu.

— Bine! Adună-ţi oamenii!

La chemarea sa se strânseră toţi şi el le spuse:

— Băieţi, aflaţi că acest effendi, căruia îi spune Kara Ben Nemsi, a închiriat dahabia noastră de aici până la Cairo. Aşa e? mă întrebă pe mine.

— Da, aşa e! încuviinţai eu.

— Îmi puteţi deci fi martori că nu mai sunt stăpânul vasului? se adresă iar oamenilor.

— Da! răspunseră aceştia într-un glas.

— Bine, plecaţi la locurile voastre! Trebuie să ştiţi însă că păstrez conducerea, ca şi până acum, căci aşa mi-a ordonat Kara Ben Nemsi.

Oamenii plecară, vădit surprinşi de comunicarea ce li se făcuse.

Peste câteva clipe sandalul ajunsese în dreptul nostru. Căpitanul lui, un bătrân înalt, slăbănog, cu o pană de bâtlan pe tarbuş, veni la parapet şi strigă spre noi:

— Ei, dahabie, cine-i căpitanul?

Mă aplecai înainte şi răspunsei:

— Reïss Hassan.

— Hassan Abu el Reisahn?

— Da.

— Bun, îl cunosc! răspunse el cu bucurie răutăcioasă. Aveţi o femeie pe bord?

— Da.

— Daţi-o încoace!

— Chalid Ben Mustafa, eşti nebun.

— Vom vedea. Vom acosta lângă voi.

— Asta o vom împiedica.

— Cum ai de gând s-o faci?

— Vei vedea îndată. Fii cu băgare de seamă la pana de pe

tarbuşul tău!

Ridicai repede puşca, pe care, fără ca el s-o fi văzut, o ţinusem pregătită, ţintii şi apăsai pe trăgaci. Pana zbură cât colo. Nici cea mai grozavă nenorocire nu l-ar fi putut întărâta mai mult pe venerabilul Ben Mustafa, ca această împuşcătură prin care ţineam să-l previn. El sări atât de mult în sus, de parcă membrele sale slăbănoage ar fi fost din gumă, îşi prinse capul în mâini şi se refugie sub catarg.

— Acum ştii cum trag eu, Ben Mustafa, strigai la el. Dacă sandalul tău mai zăboveşte un singur minut lângă babordul nostru, îţi zbor nu pana de la tarbuş, ci sufletul din tine; în privinţa asta poţi fi sigur!

Ameninţarea avu efect imediat. El alergă la cârmă, împinse la o parte pe cel care o ţinuse până atunci şi o răsuci în direcţie contrară. Peste două minute sandalul se afla atât de departe de noi, încât glonţul meu nu l-ar mai, fi putut ajunge.

— Acum suntem în siguranţă pentru moment, spusei eu.

— N-o să se mai apropie el a doua oară, zise şi Hassan. Dar nici nu ne va lăsa din ochi, până vom ancora undeva, unde vom cere concursul autorităţilor. De asta nu mă tem, în schimb mă tem de altceva.

— Şi anume?

El arătă cu mâna înainte pe apă şi pricepurăm îndată despre ce e vorba.

De câtva timp băgaserăm de seamă că valurile deveniseră mai agitate şi malurile devenite stâncoase se apropiau tot mai mult unul de altul. Asta însemna că ne apropiam de una din acele cataracte care, mai mult sau mai puţin primejdioase pentru corăbier, formează pentru navigaţia pe Nil piedici aproape de neînvins. Acum duşmănia oamenilor trebuia să amuţească, pentru ca întreaga atenţie a tuturor să se poată concentra asupra elementului ameninţător. Glasul căpitanului răsună puternic de-a lungul

punţii:

— Băgaţi de seamă, băieţi, vine şellahlul, cataracta. Strângeţi-vă laolaltă şi rostiţi Sfânta Fatcha!

Oamenii se supuseră şi începură să se roage:

— Ocroteşte-ne, Doamne, de diavolul prefăcut de tine în piatră!

— În numele Atotmilostivului! glăsui căpitanul.

Ceilalţi interveniră şi ei şi rostiră Fatcha, prima sură din *Coran*.

Trebuie să mărturisesc că rugăciunea aceasta mă mişcă şi pe mine, dar nu de teama primejdiei, ci din respect pentru religiozitatea adânc înrădăcinată în inimile acestor oameni pe jumătate sălbatici, care nu întreprind nimic fără să-şi amintească de acea putere care sălăşluieşte în sufletul celui slab.

— Bine, băieţi, eroi plini de curaj, duceţi-vă la locurile voastre! le porunci acum căpitanul. Fluviul ne-a înhăţat.

Conducerea unui vas de pe Nil nu e la fel de liniştită şi precisă, ca aceea a unui vapor european. Sângele fierbinte al Sudului colcăie în vine şi în ceasurile de primejdie îl mână pe. om de la extrema celei mai înflăcărate speranţe, la aceea a deznădejdii celei mai adânci toţi ţipă, urlă, răcnesc, se roagă sau blestemă, în clipa primejdiei, pentru ca în momentul următor, când această primejdie a trecut, să ţipe şi mai tare de bucurie, să fluiere, să cânte şi să chiuie. Cu toate acestea, fiecare munceşte, încordându-şi toate puterile, şi căpitanul vasului aleargă de la unul la altul, ca să-l îmbărbăteze pe toţi, îi mustră pe cei leneşi cu expresii pe care numai un arab le poate născoci şi răsplăteşte pe ceilalţi cu epitetele cele mai dulci şi mai drăgăstoase, printre care cuvântul „erou” revine cel mai adesea. Hassan se pregătise pentru trecerea cataractei şi angajase personal de rezervă. Fiecare vâslă avea câte doi oameni şi la cârma se aflau trei barcagii care cunoşteau fiecare palmă de loc din partea asta primejdioasă

a fluviului.

Talazurile se izbeau cu o putere grozavă de blocurile de stâncă, pe care apa abia le acoperea, valurile se năpusteau spumegânde pe punte şi tunetul cataractei acoperea toate cuvintele oamenilor şi ale căpitanului.

Vasul gemea şi trosnea din toate încheieturile, vâslele erau neputincioase şi fără să mai asculte de cârmă, dahabia devenise jucăria apelor clocotitoare.

Stâncile negre, lucioase îşi strâng cercul tot mai mult în faţa noastră şi abia mai lasă între ele o trecere de lărgimea vasului nostru. Talazurile sunt împinse prin ea şi se azvârle cu furie într-o albie presărată cu stânci, ascuţite şi tăioase.

Cu iuţeală ameţitoare suntem împinşi spre poarta aceasta dintre stânci. Vâslele sunt trase înăuntru. Ne aflăm acum în prăpastia grozavă, ai cărei pereţi de ambele părţi sunt atât de aproape de noi, încât mai-mai că-l putem atinge cu mâinile. Ca şi cum ar vrea să ne zvârle în aer, forţa vijelioasă a curentului ne aruncă peste crestele clocotitoare, spumegânde, ale cascadei şi ne prăbuşim în prăpastia cazanului. De jur-împrejurul nostru totul freamătă, stropeşte, urlă, tună şi gâfâie. Apoi iar suntem înhăţaţi, cu o forţă nestăvilită şi împinşi în jos, pe un tobogan de apă cu înfăţişare netedă şi prietenoasă, dar care tocmai sub această înfăţişare ascunde cea mai mare primejdie, căci nu înotăm ci cădem, ne prăbuşim cu repeziciune pe toboganul prăpăstios şi...

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv! răsună cu putere glasul lui Hassan. *Allah il Allah*, la vâsle, la vâsle băieţi, vitejilor, eroilor, tigrilor, panterelor şi leilor! Moartea e în faţa noastră! N-o vedeţi? *Amahl*, *amahl*, *ïa Allah amahl*, faceţi treabă, pentru Dumnezeu, faceţi treabă, câinilor, laşilor, ticăloşilor, lucraţi, lucraţi, isteţilor, bravilor, eroilor! Gonim spre un grup de stânci, care se deschide tocmai în faţa noastră şi care în clipa următoare ne va zdrobi. Stâncile sunt

atât de colţuroase şi căderea de apă atât de vijelioasă, încât din tot vasul se pare că nu va rămâne nici-o scândură întreagă.

— *Allah ïa Sahtir*, *o*, *tu*, *păzitorule*, *ajută-ne!* Stânga, stânga, câinilor, mâncătorilor de guzgani şi de hoituri, stânga, cârmiţi la stânga, voi bravilor, vitejilor, eroilor! *Allah*, *Allah*, *Maschallah* — Dumnezeu face minuni, slavă lui!

Vasul ascultase de sforţările aproape supraomeneşti şi trecuse cu bine. Pentru câteva clipe ne aflam în apă liniştită şi toţi se aruncară în genunchi, ca să mulţumească Atotputernicului.

Deodată o matahală se năpusteşte ca o săgeată în urma noastră. E sandalul care a trecut prin aceleaşi primejdii ca noi. Viteza sa e acum iarăşi mai mare ca a noastră, astfel că trebuie să treacă pe lângă noi. Dar vadul e atât de îngust, încât cu mare greutate ne putem feri unul de altul şi aproape că ne atingem în goană. De catarg stă sprijinit Abrahim Mamur, cu mâna dreaptă ascunsă la spate. Deodată duce repede la ochi puşca lungă, arabă, pe care o ţinuse pitită, eu mă arunc la pământ... şi glonţul şuieră deasupra mea. În clipa următoare sandalul e cu mult înaintea noastră.

Toţi văzuseră încercarea de atentat, dar nimeni n-are timp să se mire sau să se înfurie, căci curentul ne înhaţă din nou şi ne mână în labirintul stâncilor.

Deodată răsună în faţa noastră un ţipăt înfiorător. Puterea cataractei zvârlise sandalul de o stâncă; vâslaşii lovesc apa cu lopeţile şi nava, uşor avariată, prinsă iar de valuri, ţâşneşte înainte, descătuşată. În cursul ciocnirii un om fusese zvârlit peste bord însă; el atârnă deasupra apei, agăţându-se cu deznădejde de stâncă. Pun mâna repede pe una din funiile ce se găsesc pe punte, alerg la babord şi o azvârl omului în primejdie. El se încleştează de ea... e tras la bord. E Abrahim Mamur.

Îndată ce poposi cu bine pe punte se scutură de apă, apoi,

cu pumnii încleştaţi, se năpusti asupra mea:

— Câine, eşti un bandit şi un înşelător! În faţa atitudinii mele hotărâte, egipteanul rămase locului şi lăsă mâinile în jos.

— Abrahim Mamur, fii curtenitor, căci nu te-afli în casa ta! Dacă mai spui un singur cuvânt care nu trebuie, pun să te lege de catarg şi să te biciuiască.

Cea mai mare insultă pentru un arab este o palmă şi a doua insultă gravă este ameninţarea cu bătaia. Abrahim făcu o mişcare, dar se opri imediat.

— Soţia mea e aici pe bord! zise-el.

— Nu.

— Nu spui adevărul.

— Ba îl spun, căci aceea care se află aici pe bord nu e soţia ta, ci logodnica acestui tânăr care se află lângă tine.

El se năpusti spre cabină, dar acolo îi ieşi înainte Halef.

— Abrahim Mamur, eu sunt hagiul Halef Omar Ben Hagi Abu Abbas; astea două pe care le vezi sunt pistoalele mele şi te voi culca la pământ de îndată ce încerci să te duci acolo unde stăpânul meu te opreşte să intri:

Şi micul Halef făcu o mutră, din care egipteanul putea ghici că ameninţarea era foarte serioasă. Astfel că făcu stânga împrejur şi mormăi:

— Atunci o să vă reclam autorităţilor îndată ce veţi acosta într-un port, ca să-l debarcaţi pe oamenii de rezervă.

— N-ai decât s-o faci! spusei eu. Până atunci însă nu eşti duşmanul, ci oaspetele meu, atâta vreme cât te vei purta în chip paşnic.

Cataracta fusese trecută cu bine în părţile ei primejdioase şi acum aveam liniştea trebuitoare ca să ne ocupăm de problema noastră.

— Vrei să ne povesteşti în ce chip a ajuns Seniţa în mâna acestui om? mă adresai lui Isla.

— Mă duc s-o aduc, ca să vă povestească ea însăşi,

răspunse tânărul.

— Nu, e mai bine să rămână în cabină, căci vederea ei ar întărâta pe egiptean şi cine ştie de ce va fi în stare. Spune-mi înainte de toate dacă ea e mahomedană sau creştină.

— E creştină.

— De ce confesiune?

— De confesiunea aceea pe care voi o numiţi ortodoxă.

— N-a devenit ea soţia lui?

— El a cumpărat-o.

— Ah! E cu putinţă?

— Da. Muntenegrencele nu poartă văl. El a văzut-o la Skutari, i-a spus că o iubeşte şi i-a cerut să-l devină soţie; ea însă l-a luat în râs. Atunci el s-a dus în Crna Gora, la tatăl ei, şi i-a oferit acestuia o sumă mare, ca să i-o vândă; acesta însă l-a aruncat afară pe uşă. Văzând asta, el l-a mituit pe tatăl prietenei, la care Seniţa se ducea adesea în vizită, şi acesta a primit târgul.

— Cum?

— Omul acesta a dat-o drept sclava sa, a vândut-o lui Abrahim Mamur şi i-a dat la mână o scrisoare, din care reiese că ea e o sclavă caucaziană.

— De aceea, vasăzică, a dispărut atât prietena cât şi tatăl ei!

— Fireşte. El a dus-o apoi pe un vapor şi a plecat mai întâi cu ea la Cipru, apoi în Egipt. Restul îl ştiţi.

— Cum îl cheamă pe omul care a vândut-o? întrebai eu.

— Barud El Amasat.

— El Amasat... El Amasat! Numele acesta îmi pare foarte cunoscut. Unde l-am auzit oare? Era turc omul acela?

— Nu, ci armean.

Un armean... ah! Acum ştiam! Hamd El Amasat, armeanul acela care dorea să scape de noi pe şotul Djerid şi care a fugit apoi din Kbilli, era acelaşi?

— Nu, căci nu se potrivea data.

— Nu ştii cumva, îl întrebai pe Isla, dacă acest Barud El Amasat are un frate?

— Nu, nici Seniţa nu ştie; am întrebat-o cu amănunţime despre familia asta.

Servitorul tânărului negustor turc veni atunci la noi şi mi se adresă:

— Domnule, am să-ţi spun ceva.

— Vorbeşte!

— Cum îl cheamă pe acest pierde-vară egiptean?

— Abrahim Mamur.

— Aşa! Şi susţine c-a fost Mamur, adică conducător?

— Cam aşa.

— Nu te lăsa înşelat, căci eu îl cunosc pe dumnealui mai bine decât mă cunoaşte el pe mine.

— Extraordinar! Cine e?

— L-am văzut pe când era altoit, adică i se aplica o bastonadă şi pentru că fusese cea dintâi bastonadă văzută în viaţa mea, m-am informat amănunţit asupra lui.

— Şi ce-ai aflat?

— Am aflat că era ataşat sau aşa ceva la legaţia persană şi a trădat un secret mi se pare. Trebuia să fie omorât, dar pentru că a avut protecţie a fost destituit şi s-a ales numai cu o bastonadă: Numele său e Davud Arafim.

Un val mi se luă de pe ochi. Îl văzusem pe omul acesta şi anume la Ispahan, pe Almaiden-Shah, unde fusese legat pe o cămilă pentru ca să fie transportat la Constantinopol ca prizonier. Drumul meu mă ducea atunci o bucată cu aceeaşi caravană şi astfel se făcea că şi el mă văzuse şi îşi amintise acum de mine.

— Îţi mulţumesc, Hamsad, pentru informaţiile acestea, dar, deocamdată, nu le mai spune nimănui.

Acum nu mă mai temeam că Abrahim mă va reclama. Nu ştiu cum se făcea, dar nu puteam scăpa de bănuiala că el nu-l cunoscuse pe Barud el Amasat, care i-o vânduse pe Seniţa,

abia cu prilejul acesta. Abrahim era un slujbaş dat afară din slujbă, fusese arestat şi suferise chiar bastonada, iar acum apărea drept Mamur şi era un om cu avere. Toate acestea erau fapte care îmi dădeau mult de gândit.

Găsii nimerit să nu împărtăşesc încă nimănui cele spuse de frizer, pentru ca Abrahim să nu bage de seamă că era demascat.

În primul port urmau să fie debarcaţi oamenii angajaţi pe dahabie ca ajutoare pentru trecerea cataractei, vasul nostru se îndreptă deci spre ţărm.

— Aruncăm ancora sau nu? îl întrebai pe căpitan.

— Nu, voi întoarce imediat după ce oamenii vor fi părăsit vaporul.

— Pentru ce?

— Pentru ca să n-am de-a face cu poliţia.

— Eşti străin în ţara aceasta şi te afli sub ocrotirea consulului tău, astfel că nu ţi se poate întâmpla nimic. Ah!

Exclamaţia aceasta era prilejuită de vederea unei bărci, ocupată, de oameni înarmaţi şi cu mutre încruntate. Erau khavaşi — poliţişti.

— Cred că n-ai să poţi întoarce imediat, cum aveai de gând, spusei lui Hassan.

— Ba da, dacă porunceşti tu. Eu nu ascult decât de tine.

— Eu nu-ţi voi porunci asta, dimpotrivă, doresc să fac cunoştinţă cu poliţia de aici.

Barca acostă lângă noi şi toţi oamenii din ea se urcară pe bord, înainte ca noi să fi atins ţărmul. Echipajul sandalului debarcase şi el aici, povestise că Abrahim se înecase şi istorisise şi despre răpirea femeii. Pe de altă parte — după cum aflarăm mai târziu — bătrânul reïss Chalid Ben Mustafa alergase la şeful poliţiei şi-i îndrugase o poveste atât de bine ticluită despre mine — ucigaşul necredincios, instigatorul, banditul şi răzvrătitorul — încât ar fi trebuit să fiu foarte mulţumit dacă scăpăm numai cu spânzurătoarea sau

înecarea într-un sac.

Deoarece justiţia din ţările acelea nu luase încă cunoştinţă de formarea dosarelor, în cazurile de judecată se proceda foarte rapid şi sumar.

— Cine e reïssul acestui vas? întrebă şeful poliţiştilor.

— Eu, răspunse Hassan.

— Cum te numeşti?

— Hassan Abu el Reisahn.

— Ai pe vasul tău un effendi, un hekim, care e un necredincios?

— Asta e şi se numeşte Kara Ben Nemsi.

— Şi mai e pe vas o femeie, cu numele de Güzela?

— E în cabină.

— Bine, sunteţi cu toţii prizonierii mei şi mă veţi urma la judecător, iar vasul, va fi păzit de oamenii mei.

Dahabia acostă şi întreg echipajul ei, precum şi pasagerii, fură „transportaţi” imediat. Seniţa, învăluită de sus până jos, fu aşezată într-o litieră care aştepta pe ţărm şi fu nevoită să urmeze convoiul nostru, care la fiece pas se mărea, deoarece i se alăturau toţi oamenii din cale. Hamsad el Djerbaja, fostul frizer, mergea în urma mea, şi fredona un cântec în tactul mersului.

Sahbeth-bei ne şi aştepta împreună eu secretarul său.

Purta însemnele unui bimbaşă, ale unui maior sau comandant peste o mie de oameni, cu toate astea n-avea nici înfăţişare războinică, nici prea inteligentă. La fel ca echipajul sandalului îl socotise şi el înecat pe Abrahim Mamur şi-l întâmpină acum, pe cel înviat din morţi, cu un respect opus total felului cu care ne întâmpină pe noi.

Furăm împărţiţi în două grupe: de-o parte echipajul sandalului cu Abrahim şi câţiva din servitorii luaţi cu sine, de cealaltă parte oamenii de pe dahabie, cu Seniţa, Isla, eu, Halef şi bărbierul.

— Porunceşti o pipă, stăpâne? întrebă Sahbeth-bei pe aşa-

zisul Mamur.

— Trimite s-o aducă!

Pipa sosi, împreună cu un covor, pe care egipteanul se aşeză. Apoi începu judecata:

— Alteţă, spune-mi numele tău binecuvântat de Allah!

— Numele meu glăsuieşte: Abrahim Mamur.

— Deci eşti un mamar. În ce provincie?

— În En Nasar.

— Eşti acuzator. Vorbeşte, eu voi asculta şi voi face judecata.

— Îl învinovăţesc pe acest ghiaur, care e un hekim, de tşikarma; îl învinovăţesc pe omul de lângă el, tot de tşikarma, şi-l învinovăţesc pe căpitanul dahabie de complicitate la răpirea femeii. În ce măsură servitorii acestor doi oameni şi marinarii dahabie sunt şi ei părtaşi, asta vei hotărî tu, bimbaşă.

— Povesteşte cum s-a produs răpirea.

Abrahim povesti. Când sfârşi, fură interogaţi martorii săi, ceea ce avu drept urmare că reïssul sandalului, Chalid Ben Mustafa, mă mai învinovăţi şi de încercare de crimă.

Un fulger sclipi în ochii beiului când se întoarse spre mine?

— Ghiaure, cum te cheamă?

— Kara Ben Nemsi.

— Cum se numeşte patria ta?

— Germanistan.

— Unde se aflã pumnul acesta de pământ?

— Pumn de pământ? Hm, bimbaşă, după cum se pare eşti foarte neştiutor.

— Câine! răcni el la mine. Ce vrei să spui?

— Germanistanul e o ţară mare, cu de zece ori mai mulţi locuitori ca întreg Egiptul. Tu însă n-o cunoşti. Şi altminteri eşti neştiutor în ale geografiei, şi de aceea te laşi minţit de Abrahim Mamur.

— Dacă mai cutezi să spui un astfel de cuvânt te ţintuiesc

cu urechea de perete.

— Cutez, de ce să nu cutez. Abrahim acesta susţine că ar fi mamarul provinciei En Nasar. Or, mamuri există numai în Egipt.

— Şi oare En Nasar nu e în Egipt, ghiaure? Am fost cu însumi acolo şi-l cunosc pe Mamur ca pe fratele meu. Ba chiar ca pe mine însumi.

— Minţi!

— Ţintuiţi-l! porunci judecătorul.

Scosei revolverul şi Halef, văzând asta, scoase şi el pistoalele.

— Bimbaşă, îţi spun că întâi îl voi împuşca pe acela care se atinge de mine, apoi pe tine! Minţi, îţi repet asta! En Nasar este o oază mică de tot, între Homrh şi Tibet, în Tripolitania; acolo nu există nici-un fel de Mamur, ci doar un biet şeic, căruia îi zice Mamura Ibn Alef Abuzin, şi pe care-l cunosc foarte bine. Aş putea juca teatru cu tine şi să te las să urmezi cu întrebările, dar vreau s-o scurtez. Cum se face că-l laşi să stea în picioare pe acuzatori, în timp ce acuzatul, criminalul, are voie să şadă, ba chiar capătă şi pipa din partea ta.

Omul se uită la mine uimit.

— Ce vrei să zici cu asta, ghiaure?

— Ia aminte ce-ţi spun: nu mă mai insulta cu vorba asta! Am la mine un paşaport precum şi un *izin-gitiş*[1] al viceregelui Egiptului; tovarăşul meu însă e din Istambul şi are un *bu-djeruldu* al sultanului, fiind astfel un *giölgeda padişahnün*.

— Să văd documentele!

I le dădui pe ale mele şi Isla i le arătă pe ale lui. El le citi, apoi ni le dădu înapoi, stingherit.

— Spune mai departe!

Invitaţia asta îmi dovedi că nu ştia ce să facă. Luai deci cuvântul din nou:

— Eşti un sabbeth-bei şi bimbaşa şi totuşi nu ştii care-ţi

[1] Permis de călătorie.

sunt îndatoririle. Când citeşti ceva scris de mâna sultanului, trebuie s-o apeşi înainte pe frunte, ochi şi gură şi să ceri tuturor celor de faţă să se încline, ca şi cum măria-sa ar fi prezent. Voi povesti kedivului şi marelui vizir din Istambul ce consideraţie le dai.

La asta nu se aşteptase. Era atât de înspăimântat, încât holbă ochii şi căscă gura, fără să spună un cuvânt. Iar eu urmai:

— Voiai să ştii ce credeam înainte cu vorbele mele? Ei bine, află că eu sunt acuzatorul şi trebuie să stau jos, iar acesta e acuzatul şi trebuie să stea în picioare.

— Cine-l acuză?

— Eu, acesta de lângă mine şi noi toţi.

Abrahim era uluit, dar continuă să tacă.

— Ce anume acuzaţie îi aduci?

— Îl acuz de tşikarma, aceeaşi crimă de care ne învinovăţea el pe noi.

Abrahim deveni neliniştit.

— Vorbeşte! îmi porunci el.

— Mi-e milă de tine, bimbaşă, că trebuie să-ţi cauzez o supărare atât de mare.

— Ce supărare?

— Aceea că vei fi nevoit să condamni pe un om, pe care-l cunoşti tot atât de bine ca pe fratele tău, ba ca pe tine însuţi. Ai fost chiar la el la En Nasar şi ştii precis că e un Mamur. Eu ţin să-ţi spun însă că şi eu îl cunosc. Îl cheamă Davud Arafim, era slujbaş al sultanului în Persia, a fost însă înlăturat din slujbă şi a căpătat chiar bastonada.

Abrahim se ridică de jos şi strigă:

— Câine! Sahbeth-bei, omul acesta şi-a pierdut minţile.

— Sahbeth-bei, zisei şi eu, ascultă-mă mai departe şi se va vedea atunci cine are capul mai sănătos, eu sau el.

— Vorbeşte!

— Femeia asta de aici e o creştină, o creştină liberă din

Karadagh[1]; el a răpit-o şi a adus-o cu forţa în Egipt. Prietenul meu de aici este logodnicul ei de drept şi de aceea a venit în Egipt şi şi-a luat-o înapoi. Pe noi ne cunoşti, căci ne-ai citit legitimaţiile, pe Abrahim însă nu-l cunoşti El e un răpitor de femei şi un înşelător. Cere-i să-ţi arate legitimaţiile sale, sau de nu mă voi duce la kediv şi-i voi spune cum înţelegi tu să împărţi dreptatea în slujba pe care ţi-a dat-o. Am fost învinovăţit de încercare de crimă de către căpitanul sandalului. Întreabă-i pe oamenii aceştia! Au auzit cu toţii că i-am spus că-l dau jos cu un glonte pana de la tarbuş şi am şi făcut-o. Asta însă, care îşi zice Mamur, a tras asupra mea cu gândul să mă ucidă, îl acuz! Acum, hotărăşte!

Beiul se găsea în mare încurcătură. Nu putea să contrazică propriile sale cuvinte şi fapte, simţea însă foarte bine că dreptatea e de partea mea şi astfel se hotărî să facă ceea ce numai un egiptean putea face.

Oamenii fără pricină să iasă afară şi să se ducă la casele lor! porunci el. Voi chibzui asupra chestiunii, şi voi hotărî după-amiază. Voi toţi însă sunteţi prizonierii mei.

Khavaşi dădură afară publicul, cu lovituri de ciomag, după aceea Abrahim Mamur fu transportat de acolo împreună cu echipajul sandalului şi la urmă furăm duşi şi noi şi anume în curtea clădirii, unde ne puteam mişca în mod liber, în timp ce câţiva poliţişti, postaţi la ieşire, păreau că ne păzesc. După un sfert de ceas însă se făcură nevăzuţi.

Bănuiam însă ce avea de gând şeful poliţiei şi mă apropiai de Isla Ben Maflei, care stătea la fântână împreună cu Seniţa.

— Crezi că vom câştiga procesul? îl întrebai.

— Nu cred nimic, las totul pe seama ta, răspunse el.

— Şi dacă-l câştigăm, ce se va întâmpla cu Abrahim?

— Nimic. Îi cunosc eu pe oamenii aceştia. Abrahim îi va da beiului bani sau unul din inelele de preţ pe care le poartă în deget şi şeful îi va da drumul.

---

[1] Muntenegru. Crna Gora este denumirea slavă

— Doreşti moartea lui?

— Nu. Am regăsit-o pe Seniţa şi asta mi-e de ajuns.

— Şi ce părere are ea în privinţa aceasta?

— Seniţa.

Răspunse chiar Seniţa:

— Effendi, am fost foarte nefericită, acum însă sunt liberă. Nu mă voi mai gândi la el.

Răspunsul acesta mă mulţumea. Acum mai trebuia numai să aflu părerea lui Abu el Reisahn. El îmi spuse de-a dreptul că ar fi foarte satisfăcut să scape teafăr din afacerea asta, şi atunci pornii liniştit în recunoaştere.

Ieşii afară în stradă. Căldura era înăbuşitoare, astfel că nu se vedea ţipenie de vieţuitoare. Era limpede că beiul dorea să scape de noi şi să nu mai aşteptăm judecata lui. Mă înapoiai deci în curte, împărtăşii oamenilor părerea mea şi le cerui să mă urmeze. Ei făcură întocmai şi nimeni nu ne opri în cale.

Când ajunserăm la dahabie văzurăm că poliţiştii rămaşi acolo de pază dispăruseră.

Sandalul nu se mai găsea la ţărm; dispăruse şi el. După cât se vedea, venerabilul Chalid Ben Mustafa ghicise mai curând ca noi gândul judecătorului şi o ştersese cu vas şi echipaj.

Dar unde era Abrahim Mamur?

Lucrul acesta nu putea fi indiferent pentru noi, căci nu numai că era cu putinţă, dar chiar şi foarte probabil că el nu ne va lăsa din ochi. Eu cel puţin aveam presimţirea că-l voi reîntâlni, mai curând sau mai târziu.

Dahabia ridică ancora şi ne urmarăm drumul cu conştiinţa că scăpasem cu bine dintr-o situaţie foarte neplăcută.

5. Abu-Seif

„...Şi se ridică îngerul Domnului, care mergea în fruntea armatei lui Israel şi merse îndărătul acesteia şi coloana de nori se mută şi ea din faţă şi stătea acum în spate, între armata Egiptului şi aceea a lui Israel, într-acolo ea era însă un nor întunecat şi în partea ceastălaltă lumina bezna, astfel încât cele două armate nu se puteau întâlni toată noaptea.

Şi când Moise întinse acum mâna deasupra mării, Domnul trimise un vânt puternic de la răsărit şi uscă marea, iar apele se despărţiră în două.

Şi copiii lui Israel păşiră în mare ca pe uscat şi apa stătea ca nişte ziduri, la dreapta şi la stânga lor.

Şi egiptenii îi urmară şi păşiră şi ei în mare, cu toţi caii faraonului, cu căruţe şi călăreţi.

Când se iviră zorile, Domnul privi la armata egiptenilor din coloana de foc şi din nour şi făcu prăpăd în rândurile ei.

Şi el izbi roţile de la carele lor de luptă şi le răsturnă cu furie. Atunci egiptenii grăiră: «Să fugim dinaintea lui Israel; Domnul luptă pentru ei împotriva egiptenilor!».

Dar Domnul grăi către Moise: «Întinde mâna ta deasupra mării, pentru ca apa să se împreune la loc şi să-l acopere pe egipteni, căruţele şi călăreţii lor».

Atunci Moise întinse mâna deasupra mării şi apa veni iarăşi în albie şi egiptenii alergară înaintea ei. Aşadar Domnul îi zvârli în mijlocul mării.

Iar apa se întoarse şi acoperi căruţe şi călăreţi şi toată armata faraonului, astfel că nu rămase niciunul.

Copiii lui Israel trecură însă uscaţi prin mare şi apa le stătea la dreapta şi la stânga ca nişte ziduri.

Aşadar Domnul ajută lui Israel în ziua aceasta faţă de egipteni şi ei îi văzură pe aceştia morţi pe ţărmul mării.

Şi mâna Domnului fu puternică, mâna aceia pe care o arătase egiptenilor şi poporul lui Israel se temu de Domnul şi crezu într-unsul şi în sclavul său Moise...”

La pasajul acesta din Cartea a doua a lui Moise (cap. 14, versetul 19–31) mă gândii când îmi oprii cămila în Valea Hiroth, spre Baal Zephon, ca să-mi las privirea să alunece peste undele scânteietoare ale Mării Roşii. Mă năpădi şi pe mine puţintel teama aceea pe care o trezise vederea ei în inimile copiilor lui Israel. Nu simţii groază faţă de acel element, care din păcate tot „fără bârne” e şi azi, ci mă cuprinse acea teamă sfântă, evlavioasă, pe care o simte orice credincios atunci când pune piciorul pe un loc despre care istoria biblică îi vesteşte că acolo a poposit piciorul Celui Veşnic şi a acţionat mâna Celui fără sfârşit. Aveam impresia că aud glasul acela care rostise cândva către fiul lui Avram şi al Jochebethei: „Moise. Moise, nu te apropia, ci scoate-ţi încălţămintea, căci locul pe care stai e pământ sfânt!”.

Îndărătul meu era ţara lui Osiris şi a lui Isis, ţara piramidelor şi sfinxului, ţara în care poporul lui Dumnezeu a purtat jugul sclaviei şi a cărat stâncile Mokatammului, pentru construirea acelor minuni arhitectonice care stârnesc astăzi uimirea călătorilor din ţinuturile Nilului. În păpurişul venerabilului fluviu, fiica de rege a găsit copilaşul, care avea menirea să libereze un popor de sclavi şi să-l dea prin cele zece porunci o lege, care după mii de ani constituie încă temelia tuturor legilor şi poruncilor divine.

În faţa mea, aici la picioarele mele, scânteiau valurile golfului arabic in lumina puternică a soarelui. Ascultând glasul lui Iehova Sabaoth, aceste valuri formaseră odinioară două ziduri, între care sclavii ţării egiptenilor îşi găsiseră drumul spre libertate, în timp ce poporul călare al asupritorilor şi urmăritorilor lor îşi găsi un sfârşit îngrozitor. Erau aceleaşi valuri în care, mai târziu, era cât pe ce să se prăpădească şi

„Sultan Kebir”, Napoleon Bonaparte.

Şi în faţa lui Birket Faraun, Lacul Faraonului, cum numesc arabii locul unde cele două ziduri de apă i-au acoperit pe egipteni, se înalţă muntele Sinai, cel mai vestit munte de pe pământ, uriaş, înfruntând vremurile şi la poalele căruia au răsunat cuvintele: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău; să n-ai alt Dumnezeu afară de mine!”.

Nu era numai locul singur, ci mai mult istoria acestuia, a cărei impresie n-o puteam îndepărta din mine, chiar dacă aş fi vrut. De câte ori n-am stat cu răsuflarea oprită în poala bătrânei, bunei şi evlavioasei mele bunici şi-o ascultam povestindu-mi de facerea lumii, de păcatul originar, de fratricid, potop, de Sodoma şi Gomora, de tablele legii de pe Sinai!... Acum învelişul de lut, al bunei mele bunice, se află de mult sub pământ şi eu stau în faţa locului pe care ea mi l-a zugrăvit în culori atât de vii, deşi numai ochiul ei spiritual l-a văzut. Credinţa poartă într-unsa o convingere mai trainică decât ar putea-o da cea mai mândră construcţie de logică omenească. Credinţa era aceea care mă făcea să simt ceea ce simţeam în ceasul acela şi cine ştie cât aş mai fi stat, cocoţat pe cămilă, cufundat în gânduri şi privind dincolo, dacă nu m-ar fi smuls din visare glasul isteţului meu Halef:

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că s-a sfârşit deşertul. Sidi, aici e apă. Descalecă de pe cămilă şi răcoreşte-te în baie, aşa cum voi face şi eu.

Unul din cei doi beduini, care ne călăuziseră, se apropie de mine şi ridică mâna în semn de prevenire:

— Să nu faci asta, effendi!

— Pentru ce?

— Pentru că aici sălăşluieşte Melek El Newth, îngerul morţii. Cine intră în apa asta — sau se îneacă, sau ia cu el germenele morţii. Fiecare picătură din marea aceasta este o lacrimă a celor o sută de mii de suflete care s-au prăpădit

aici, pentru că au vrut să ucidă pe Sidna Musa[1] şi pe ai săi. Pe aici fiecare barcă şi fiecare vapor trece repede înainte, fără să oprească, căci Allah, pe care evreii îl numesc Djehuva[2], a afurisit acest loc.

— E adevărat că aici nu opreşte nici-un vapor?

— Da.

— Şi eu aveam de gând să aştept aici vreun vas, care să mă ia şi pe mine.

— Ca să te ducă la Suez? Te călăuzim noi, şi pe cămilele noastre vei ajunge mai repede acolo decât pe un vapor.

— Nu la Suez ci la Tor vreau să mă duc.

— Atunci, e drept, trebuie să te îmbarci; dar de aici nu te va lua nici-un vas. Îngăduie să te mai călăuzim o bucată de drum spre miazăzi, până ajungem într-un loc unde nu sălăşluiesc duhuri şi unde orice vapor va opri ca să te ia.

— Cât mai avem de călătorit până acolo?

— Ca la vreo trei ceasuri.

— Atunci să pornim!

Pentru ca să ajung la Marea Roşie, n-am pornit pe drumul obişnuit de la Cairo la Suez. Pustiul dintre aceste două oraşe nu mai merită de mult numele de pustiu. Înainte vreme acesta era temut atât din cauza desăvârşitei lipse de apă, cât şi din pricina beduinilor tâlhari, care terorizau ţinutul. Acum lucrurile se schimbaseră şi acesta era motivul că o luasem mai spre miazăzi. O călătorie călare prin deşert prezenta mai mult interes pentru mine decât una pe drumuri bătătorite. De aceea şi ţineam să ocolesc acum Suezul, care nu-mi putea oferi nimic nou.

În cursul drumului se iviră înaintea noastră cele două creste pleşuve ale lui Dşekehm şi Da-ad şi când la dreapta noastră se zări creştetul înalt al lui Djebel Gharib, lăsaserăm în urmă mormântul faraonului. La stânga, Marea Roşie forma

[1] Moise.

[2] Jehova.

un golf în care se afla ancorat un vas.

Era una din acele ambarcaţiuni care pe Marea Roşie poartă numele de sambuk. Lungă de vreo şaizeci de picioare şi lată de cincisprezece, avea una din acele punţi în spate, sub care se află de obicei o cabină, în care stă căpitanul sau călătorii de seamă. Un astfel de sambuk posedă afară de vâsle — căci merge şi cu lopeţi — două vele triunghiulare, din care una e atât de depărtată de cealaltă încât, atunci când sunt umflate de vânt, se întinde peste toată partea dinainte a vasului şi formează acolo un „s” de balon în formă de semicerc, aşa cum se pot vedea pe unele monede antice şi pe fresce vechi. Se poate presupune în mod sigur că navele din apele acestea sunt — în ce priveşte construcţia, conducerea şi echipamentul — întocmai cum erau în vremurile îndepărtate ale antichităţii, şi că marinarii de azi intră în aceleaşi golfuri şi ancorează în aceleaşi locuri care erau folosite şi în timpurile când Dionysos a întreprins vestita sa expediţie în India. Vasele de coastă ale Mării Roşii sunt de obicei construite, din acelaşi lemn indian, pe care arabii îl numesc *sadş* şi care, stând în apă, se întăreşte cu vremea atât de mult încât e cu neputinţă să baţi un cui în el. Lemnul acesta nu putrezeşte niciodată şi astfel se face că întâlneşti uneori sambukuri care au o vechime de aproape două sute de ani.

Navigaţia în Golful Arabic este foarte primejdioasă şi de aceea nu întâlneşti niciodată acolo vapoare în timpul nopţii; când înserează, fiecare vas îşi caută un loc sigur de ancorare.

Sambukul pe care-l vedeam în faţa noastră făcuse acelaşi lucru. Era priponit cu ancora şi un odgon, aflându-se la ţărm fără echipaj. Marinarii părăsiseră bordul şi stăteau pe lângă o apă mică ce se vărsa în mare. Acela care şedea ceva mai la o parte de ei, întins pe o rogojină şi cu o ţinută gravă, trebuia să fi fost căpitanul sau stăpânul vasului. Văzui imediat după mutra lui că nu era arab, ci turc; Sambukul purta culorile

sultanului şi echipajul avea uniformă turcească.

Niciunul din oameni nu se clinti de pe locul său când ne apropiarăm de ei. Eu mă îndreptai până spre cel care părea şeful lor, dusei dreapta la piept şi îl salutai într-adins în arabă şi nu în turceşte.

— Dumnezeu să te aibă în pază! Tu eşti căpitanul acestui vas?

El îşi ridică privirea cu mândrie spre mine, mă măsură timp îndelungat de sus până jos şi în cele din urmă răspunse:

— Eu sunt.

— Încotro merge Sambukul tău?

— Pretutindeni.

— Ce ai încărcat?

— Felurite.

— Iei şi călători?

— Nu ştiu.

Felul acesta de a răspunde era cam grosolan. Clătinai capul şi zisei:

— Eşti un kelleb, un nefericit, unul din acei pe care *Coranul* îi recomandă milei credincioşilor. Te compătimesc.

El se uită la mine cu o privire mânioasă şi surprinsă în acelaşi timp.

— Mă compătimeşti? Îmi spui „nefericit”? Pentru ce?

— Allah ţi-a înzestrat gura cu darul vorbirii, dar sufletul tău e mut. Îndreaptă-ţi faţa spre Kiblah[1] şi roagă-l pe Dumnezeu să-ţi redea graiul, altfel vei fi nevrednic când va sosi clipa să intri în paradis.

El zâmbi dispreţuitor şi duse mâna la brâu, de unde ieşeau la iveală două pistoale cât toate zilele.

— Tăcerea e mai bună decât flecăreala, zise apoi. Tu eşti un flecar; vergi-başa Murad Ibrahim preferă să tacă însă.

— Vergi-başa? Şef de vamă? Eşti un om mare şi însemnat, cu toate astea însă tot îmi vei răspunde când te voi întreba.

---

[1] Direcţia spre Mecca prescrisă pentru rugăciune.

— Mă ameninţi? Văd acum că n-am greşit în presupunerea mea: eşti un arab dşehein.

Arabii din tribul Dşehein sunt cunoscuţi prin părţile Mării Roşii drept contrabandişti şi tâlhari. Vameşul mă socotea drept unul din aceştia şi asta era pricina atitudinii sale faţă de mine.

— Ţi-e teamă de beni-dşeheini? îl întrebai.

— Să-mi fie teamă? Lui Murad Ibrahim nu i-a fost teamă niciodată de nimeni şi de nimic.

Oricâtă mândrie ar fi exprimat privirea sa rostind aceste cuvinte, pe chipul său putui citi totuşi ceva care mă făcea să mă îndoiesc de curajul cu care se lăuda.

— Şi dac-aş fi un dşehein? îl întrebai.

— Nu m-aş teme de tine.

— Fireşte. Ai cu tine doisprezece *gemi-tai-fasyler*[1] şi opt servitori, pe când eu nu am decât trei oameni. Dar află că nu-s un dşehein; nici nu fac parte din beni-arab, ci vin din ţările apusului.

— Din ţările apusului? Păi văd că porţi veşminte de beduin şi vorbeşti graiul arabilor?

— Dar ce, e oprit asta?

— Nu e oprit. Eşti un francez sau un ingli?

— Sunt un nemsi.

— Un nemsi, rosti el dispreţuitor. Atunci eşti un bostangiu[2] sau un bazargian[3]!

— Niciuna, nici alta. Sunt un iazmakgiu.

— Un scriitor? O jazik, vai! Şi eu te-am luat drept un beduin viteaz! Ce este un scriitor? Un scriitor nu este om; un scriitor este unul care mănâncă pene şi bea cerneală; un scriitor n-are sânge, n-are inimă, n-are curaj, n-are…

— Stai! îl întrerupse Halef al meu. Murad Ibrahim, vezi tu

---

[1] Marinar.

[2] Grădinar.

[3] Negustor.

ce am eu în mâna asta a mea?

Descălecase şi se înfipse în faţa turcului, cu biciuşca în mână. Vameşul încruntă fruntea, dar răspunse numai atât:

— Biciul.

— Bun, ai ghicit. Acum află că eu sunt Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Sidi, acesta este Kara Ben Nemsi, care nu se teme de nici-un om de pe pământ. Noi am colindat întreaga Sahara şi tot Egiptul şi am îndeplinit fapte mari; despre noi se va povesti în toate cafenelele şi cimitirele din lume şi dacă mai cutezi să spui un cuvânt care nu-i place lui effendi al meu, să ştii că vei face cunoştinţă cu biciuşca asta a mea, deşi eşti vergi-başă şi ai mulţi oameni aici cu tine.

Ameninţarea asta avu un efect extraordinar. Cei doi beduini care făcuseră până acum parte din escorta mea se dădură înapoi cu câţiva paşi, înspăimântaţi de îndrăzneala lui Halef; marinarii şi ceilalţi oameni ai turcului se ridicară repede şi duseră mâna la arme, iar stăpânul lor se ridicase şi el cu aceeaşi repeziciune. Vru să-şi scoată pistolul, dar Halef i-o luă înainte şi-i puse în piept arma sa.

— Înhăţaţi-l! porunci vameşul, în timp ce totuşi lăsă pistolul în jos.

Oamenii săi continuară să-şi păstreze mutrele ameninţătoare, dar nu îndrăzniră să se atingă de Halef.

— Ştii tu ce înseamnă să ameninţi cu biciul pe un vergi-başă? întrebă turcul.

— Ştiu, răspunse Halef. Asta înseamnă să-l faci chiar să simtă gustul lui, dacă îndrăzneşte să vorbească mai departe aşa cum a vorbit. Tu eşti un turc, un sclav al sultanului, pe când eu sunt un arab liber.

Descălecai de pe cămilă şi scoţând paşaportul din buzunar, i-l întinsei:

— Murad Ibrahim, după cum vezi, noi ne temem de voi mai puţin decât voi de noi; ai făptuit o greşeală foarte mare,

căci ai insultat un effendi, care stă în *giölgeda padişahnün*.

— Sub ocrotirea sultanului, pe care Allah să-l binecuvânteze? Despre cine vorbeşti?

— Despre mine.

— Despre tine? Tu eşti un nemsi, adică un ghiaur…

— Nu mă insulta! îl întrerupsei.

— Eşti un necredincios şi *Coranul* spune despre ghiauri: „O, voi credincioşilor, nu legaţi nici-un fel de prietenie cu aceia care nu împărtăşesc religia voastră. Ei nu încetează să vă seducă şi doresc numai pierzanii voastră”. Cum poate deci un necredincios să stea sub ocrotirea sultanului, care este adăpostul credincioşilor?

— Cunosc şi eu cuvintele pe care le-ai rostit; ele sunt din a treia sură a *Coranului*, din sura Amram; dar deschide ochii şi închină-te cu respect în faţa *bu-djeruldu*-ului padişahului. Iată-l!

El luă pergamentul, îl apăsă de frunte, ochi şi piept, se aplecă până la pământ, apoi îl citi. După aceea mi-i dădu înapoi şi zise:

— De ce nu mi-ai spus-a de la început că eşti un arkadar[1] al sultanului? Nu te-aş fi numit ghiaur, deşi eşti un necredincios. Fii binevenit, effendi!

— Îmi doreşti bun-venit şi în acelaşi timp batjocoreşti credinţa mea. Noi creştinii cunoaştem mai bine ca voi rânduielile curteniei şi ospitalităţii; noi nu vă spunem ghiauri, căci acela pe care voi îl numiţi Allah este şi Dumnezeul nostru.

— Asta nu-i adevărat. Noi îl avem numai pe Allah, pe câtă vreme voi aveţi trei Dumnezei: un tată, un fiu şi un duh.

— Totuşi avem numai un singur Dumnezeu, căci Tatăl, Fiul şi Duhul sunt unul si acelaşi. Voi spuneţi: „*Allah il Allah*, adică Dumnezeu e Dumnezeu”. Şi Dumnezeul nostru spune: „Eu sunt un Dumnezeu puternic, unic”. *Coranul* vostru glăsuieşte

[1] Protejat.

în a doua sură: „El este cel viu, cel veşnic; pe el nu-l cuprinde somnul, nici toropeala; ale lui sunt tot ce se află în cer şi pe pământ”. Iar *Biblia* noastră sfântă spune: „Dumnezeu este de la veşnicie la veşnicie; în faţa ochilor săi totul e deschis şi descoperit; el a creat pământul şi cerurile sunt opera mâinilor sale”. Nu e acelaşi lucru?

— Da, *Kitab*[1]-ul vostru e bun, dar credinţa voastră e greşită.

— Te înşeli. *Coranul* vostru spune: „Dreptatea nu stă într-aceea că vă întoarceţi faţa către răsărit sau apus (la rugăciune), ci acela e drept, care crede în Dumnezeu, în Judecata de Apoi, în îngeri, în *Scriptură* şi profeţi şi dă cu dragoste din averea lui rudelor, orfanilor, săracilor şi pelerinilor, fiecăruia care îi cere, acela care liberează pe închişi, îşi face rugăciunea, îşi respectă angajamentele luate şi îndură cu răbdare mizeria şi nenorocirea. Acesta e drept, acesta e cu adevărat temător de Dumnezeu”. Iar cartea noastră sfântă ne porunceşte: „Să-l iubeşti pe Dumnezeu mai mult decât orice, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuţi”. Nu ne porunceşte credinţa noastră întocmai ceea ce vă porunceşte vouă a voastră?

— Voi aţi copiat asta în *Kitab*-ul vostru din *Coranul* nostru.

— Cum e cu putinţă aceasta, de vreme ce *Kitab*-ul nostru e mai vechi cu aproape două mii de ani decât *Coranul* vostru?

— Tu eşti un effendi şi un effendi trebuie să găsească totdeauna explicaţii, chiar când nu are dreptate. De unde vii?

— Din Gipt[2], colo la apus.

— Şi încotro vrei să te duci?

— Spre Tor.

— Şi de acolo?

— La Manastirul[3] de pe Djebel Sinai.

---

[1] Carte, biblie.

[2] Egipt pe turceşte.

[3] Mânăstire.

— Atunci trebuie să treci apa.

— Ştiu. Încotro pleci tu?

— Tot spre Tor.

— Vrei să mă iei şi pe mine?

— Dacă plăteşti bine şi vei purta de grijă să nu ne spurcăm cu tine…

— N-avea nici-o teamă! Cât ceri?

— Pentru toţi patru şi cămilele?

— Numai pentru mine şi servitorul meu, Hagi Halef. Aceşti doi oameni se întorc de unde au venit cu cămilele lor.

— Cu ce vrei să plăteşti? Cu bani sau cu altceva?

— Cu bani.

— Vrei să-ţi dăm şi mâncare?

— Nu; numai apă.

— Atunci vei plăti pentru tine zece misir, iar pentru hagiul acesta opt.

Pufnii în râs. Era ceva cu adevărat turcesc să ceri optsprezece misir, adică aproape treizeci şi patru de taleri, pentru drumul acela scurt şi pentru cele câteva înghiţituri de apă.

— Faci o zi cam până pe la golful din Nayazat, unde vasul tău ancorează în timpul nopţii? îl întrebai eu.

— Da.

— Atunci suntem la amiază la Tor?

— Da. De ce întrebi?

— Pentru că nu-ţi voi da optsprezece misir pentru drumul acesta scurt.

— Dacă nu dai va trebui să aştepţi aici până vei găsi un altul, care va cere şi mai scump.

— Ba nu va fi aşa. Plec cu tine.

— Atunci vei da preţul pe care l-am cerut.

— Ia aminte ce-ţi spun! Oamenii aceştia doi mi-au împrumutat animalele lor şi m-au însoţit pe jos de la El Kahira, pentru patru taleri cu chipul Mariei Tereza; eu ţi-oi da

pentru mine şi servitorul meu trei taleri; atâta e de ajuns.

— Atunci vei rămâne aici. Sambukul meu nu e o corabie de comerţ; el aparţine sultanului. Eu sunt însărcinat cu strângerea *zehkei*[1] şi n-am voie să iau călători pe bord.

— Dar dacă eu plătesc optsprezece misir ai voie! Tocmai pentru că sambukul tău aparţine sultanului va trebui să mă primeşti. Mai priveşte o dată *bu-djeruldu*-ul meu! În el stă scris: *heb imdad vermek*, *sahihlik itşin meşghul*, *cjertşe akdşesiz* (să i se dea tot ajutorul, a se îngriji de siguranţa lui, chiar fără plată). Ai priceput? Unui particular trebuia să-l plătesc; unui slujbaş al statului n-am nevoie să-l plătesc. Îţi dau de bunăvoie aceşti trei taleri; dacă nu eşti mulţumit, atunci va trebui să mă iei gratis.

El se văzu prins în cleşte şi începu să cedeze. După multă ciorovăială, îmi întinse mâna şi-mi spuse:

— Bine, fie! Eşti în *giölgeda padişahnün* şi te voi lua pentru trei taleri. Dă-i încoace!

— Ţi-i voi da când voi părăsi vasul la Tor.

— Effendi, toţi nessarahii[2] sunt aşa de zgârciţi ca tine?

— Ei nu-s zgârciţi, ci prevăzători. Îngăduie-mi să urc pe bord; nu voi dormi afară, ci pe vapor.

Plătii călăuzelor, care, îndată după asta, încălecară pe cămile şi porniră înapoi. Apoi urcai împreună cu Halef pe vas. N-aveam cort cu mine; în cursul călăriei prin deşert, călătorul suferă atât de căldura zilei cât şi de frigul aspru al nopţii. Cine e sărac şi n-are cort, se ghemuieşte peste noapte lângă cămila sau calul său, pentru a se încălzi. Nu mai aveam acum cămilă şi deoarece răcoarea nopţii pe lângă apă era mai mare decât în interiorul ţării, preferai să mă adăpostesc pe sambuk.

— Sidi, mă întrebă Halef, am făcut bine că i-am arătat biciul vergi-basilei?

— Nu vreau să te dojenesc.

---

[1] Un impozit al cărui venit era destinat pentru scopuri filantropice.

[2] Creştini. Cuvântul are acelaşi înţeles ca „Nazarineni”.

— Dar de ce spui tuturor că eşti un necredincios?

— Trebuie oare să te fereşti să spui adevărul?

— Asta nu, dar vezi că şi eşti pe cale de a deveni un credincios. Ne aflăm pe apa pe care francii o numesc Bar-el-Hamra, Marea Roşie; colo se află Medina şi mai departe spre dreapta Mecca, oraşele Profetului. Eu le voi vizita pe amândouă, iar tu... tu ce vei face?

El exprima acum întrebarea pe care eu mi-o pusesem în taină în cursul ultimelor zile. Pe creştinul care cutează să se ducă la Mecca sau Medina îl aşteaptă moartea; aşa se poate citi în cărţi. Stau într-adevăr lucrurile astfel? Trebuie să spui acolo că eşti creştin? Nu există oare o deosebire între perioadele mai liniştite şi acele zile când sosesc acolo marile caravane de pelerini, iar fanatismul atinge punctul culminant? Citisem adesea că un necredincios nu trebuie să intre într-o moschee, cu toate acestea am intrat mai târziu în multe moschei; nu era acelaşi lucru şi cu oraşele sfinte? În foarte multe privinţe am găsit Orientul altfel de cum obişnuiesc oamenii să şi-l închipuie şi nu puteam crede că o scurtă vizită la Mecca ar fi într-adevăr atât de primejdioasă. Turcul mă luase drept beduin; de ce n-ar fi cu putinţă ca şi alţii să creadă la fel? Şi totuşi nu puteam ajunge la o hotărâre.

— Nu ştiu încă până acum ce voi face, îi răspunsei lui Halef.

— Vei merge cu mine la Mecca, sidi, şi înainte de asta vei trece la credinţa dreaptă, în Djidda.

— Nu, asta nu o voi face.

Convorbirea ne fu întreruptă de glasul turcului de pe uscat, care-şi chema oamenii la, rugăciune.

— Effendi, spuse Halef, soarele coboară îndărătul pământului; îngăduie să-mi fac şi eu rugăciunea!

Se lăsă în genunchi şi începu să se roage. Glasul său se amesteca cu glasurile celorlalţi. Dar îndată ce aceştia tăcură, răsună un alt glas, dindărătul stâncilor, care închideau

vederea spre mare către miazănoapte.

— În Allah avem toată mulţumirea şi minunat este el, Ocrotitorul. Nu există nici-o altă putere, nici-o altă forţă, decât aceea a lui Dumnezeu. Cel înalt, Marele. O, Stăpânul nostru, o, Preamilostivule, *ïa Allah*, *Allah hu!*

Cuvintele acestea erau intonate cu o voce profundă de bariton, dar numele Allah era rostit cu un ton mai ridicat. Cunoşteam cuvintele şi intonaţia aceasta: aşa obişnuiau să se roage dervişii urlători. Turcii se ridicaseră de jos şi priviră în direcţia de unde se auzise glasul. O plută mică, lungă numai de şase picioare şi lată de patru, se ivi pe suprafaţa apei, şi pe ea stătea îngenuncheat un om cu o vâslă în mână şi care-şi rostea rugăciunea în tactul cu care lovea apa. În jurul tarbuşului roşu purta un turban alb, iar restul îmbrăcămintei sale era de aceeaşi culoare. Asta era un semn că făcea parte din secta fachirilor Kaderijeh, care e formată aproape numai din pescari şi navigatori, fiind întemeiată de Abdelkader el Gilani. Zărind sambukul, el tresări o clipă, apoi însă strigă:

— *La ilaha*, *illa lah!*

— *Illa lah!* răspunseră ceilalţi în cor.

Îşi îndreptă pluta spre vasul nostru, opri lângă dânsul şi urcă pe bord. Afară de mine şi Halef se afla pe vas şi cârmaciul, căruia i se adresă dervişul:

— Dumnezeu să te ocrotească!

— Pe mine şi pe tine! glăsui răspunsul.

— Cum te simţi?

— La fel de bine ca tine.

— Cui aparţine acest sambuk?

— Maiestăţii sale sultanului, care e favoritul lui Allah.

— Şi cine-l conduce?

— Effendi al nostru, vergi-başa Murad Ibrahim.

— Şi ce încărcătură aveţi?

— N-avem nici-un fel de încărcătură; mergem din loc în loc ca să încasăm vama, pe care a poruncit-o marele conducător

din Mecca.

— Au plătit credincioşii?

— Nimeni n-a rămas dator, căci cine dă pomană, aceluia Allah îi dă îndoit înapoi.

— Încotro plecaţi de aici?

— La Tor.

— Nu veţi ajunge până mâine acolo.

— Vom ancora la Ras Nayazat, unde vrei să mergi tu?

— La Djidda.

— Cu pluta asta?

— Da. Am făcut jurământ să mă duc la Mecca, numai pe genunchii mei.

— Dar gândeşte-te la bancurile de nisip, la stâncile, la bulboanele, la vânturile aprige care sunt pe aici şi la rechinii care îţi vor împresura pluta.

— Allah e singurul puternic; el mă va ocroti. Cine sunt aceşti doi oameni?

— Un ghi…, un nemsi eu servitorul său.

— Un necredincios? Încotro vrea să meargă?

— La Tor.

— Îngăduie-mi să-mi mănânc aici curmalele; după aceea îmi voi urma drumul.

— N-ai vrea să rămâi peste noapte la noi?

— Trebuie să plec mai departe.

— E foarte primejdios.

— Credinciosul n-are să se teamă de nimic; viaţa şi moartea sa e scrisă în carte.

El se aşează jos şi scoase la iveală un pumn de curmale.

Găsind zăvorâtă uşa de la cabină, mă sprijinisem de parapet. Dat fiind că cei doi vorbitori erau la o anumită distanţă de mine şi eu stăteam cu privirea aţintită în apă, ei s-or fi gândit că nu auzeam convorbirea lor. Dervişul întrebă:

— Zici că e un nemsi ăsta? E bogat?

— Nu.

— De unde ştii asta?

— Plăteşte numai a şasea parte din ceea ce am cerut pentru drum. Are însă un *bu-djeruldu* al sultanului.

— Atunci cu siguranţă că e un om însemnat. Are mult bagaj?

— N-are deloc, în schimb are multe arme.

— Eu n-am văzut nici-un nemsi până acum, dar am auzit că nemsi sunt oameni foarte paşnici. O fi purtând armele numai ca să se fălească cu ele... Şi acum mi-am sfârşit masa şi-mi voi vedea de drum. Mulţumeşte-i stăpânului tău că a îngăduit unui biet fachir să poposească pe vasul său.

Peste câteva clipe stătea iar în genunchi pe pluta sa. Puse mâna pe lopată, începu să vâslească şi cânta în tact: *ïa Allah*, *Allah hu*.

Omul acesta îmi făcuse o impresie ciudată. De ce se urcase pe vapor şi nu oprise la ţărm? De ce întrebase dacă sunt bogat şi în tot timpul convorbirii măsurase puntea cu o privire atât de iscoditoare? Omul acesta îmi părea suspect; aş fi putut jura că nu e derviş.

Când nu-l mai putui vedea cu ochiul liber, privii prin ochean şi văzui că nu mai şedea îngenuncheat, după cum spusese că făcuse jurământ, ci se aşezase jos şi întorsese pe jumătate pluta... vâslind spre ţărmul celălalt, era sigur că minţise.

Halef stătea lângă mine şi mă privea. Părea că vrea să-mi ghicească gândurile.

— Îl mai vezi, sidi? mă întrebă el.

— Da.

— El crede că nu-l mai putem vedea şi se îndreaptă spre ţărm.

— De unde bănuieşti asta?

— Numai Allah e atoateştiutor, dar şi Halef are ochi buni.

— Şi ce-au văzut ochii lui?

— Ochii au văzut că omul acela nu e nici derviş, nici fachir.

— Serios?

— Da. sidi. Ai văzut sau ai auzit tu vreodată ca un derviş din tagma Kaderijeh să rostească şi să cânte litania *Hawlajup*[1]-ei?

— Asta aşa e. Dar de ce s-ar da drept fachir, dacă nu este?

— Tocmai ce trebuie aflat, sidi. Spunea că va călători şi în timpul nopţii. De ce n-o face?

Cârmaciul ne întrerupse convorbirea; se apropie de noi şi întrebă:

— Unde vei dormi, effendi?

— Mă voi culca în *tachta-perde*[2].

— Asta nu se poate.

— Pentru ce?

— Pentru că acolo sunt păstraţi banii.

— Atunci ne vei aduce covoare şi vom dormi aici pe punte.

— Le vei căpăta, sidi. Dar, ia spune, ce-ai face dacă s-ar apropia duşmanii de vapor?

— Ce fel de duşmani?

— Bandiţi.

— Există bandiţi pe aici?

— Cei din tribul Djehein locuiesc pe aici pe aproape. Sunt vestiţi ca cei mai mari ticăloşi, şi nici un om, nici un vas nu e sigur de ei.

— Eu credeam că stăpânul vostru, vergi-başa Murad Ibrahim, e un erou, un bărbat viteaz, care nu se teme de nici-un om, nici chiar de un bandit!

— Aşa şi e; dar ce putere are el şi ce putere avem noi toţi împotriva lui Abu-Seif, „Tatăl spadei”, care e mai primejdios şi mai fioros ca leul în munţi şi rechinul în mare?

— Abu-Seif? Nu-l cunosc: n-am auzit niciodată de el.

— Pentru că eşti străin. În timpul păşunatului, cei din tribul

---

[1] A „urlătorilor” – dervişii urlători.

[2] Cabină.

Djehein îşi duc cirezile în cele două insule, Libuah şi Djebel Hassan, şi le lasă în paza câtorva oameni. Ceilalţi însă pornesc la jaf şi tâlhării. Atacă bărcile şi iau tot ce găsesc pe ele, ori de nu storc preţuri de răscumpărare. Căpetenia lor este Abu-Seif.

— Şi ce fac autorităţile?

— Care autorităţi?

— Păi nu staţi şi voi în *giölgeda padişahnün*?

— Asta n-are putere asupra celor din tribul Djehein. Aceştia sunt arabii liberi, care stau sub ocrotirea marelui conducător din Mecca.

— Atunci ajutaţi-vă singuri! Puneţi mâna pe bandiţi!

— Effendi, vorbeşti ca unul care nu pricepe lucrul acesta. Cine-l poate prinde şi ucide pe Abu-Seif?

— Păi nici el nu-i decât un om.

— Dar se bucură de ajutorul Satanei. El se poate face nevăzut, poate zbura prin aer şi peste mare; pe el nu-l răneşte nici sabia, nici cuţitul, nici glonţul, dar spada sa e *faldşimiş*[1]; el pătrunde prin uşi şi ziduri şi dintr-o singură lovitură spintecă o sută şi chiar mai mulţi duşmani.

— Aş vrea să-l văd şi eu la faţă.

— Allah! Nu-ţi dori asta, effendi! Diavolul îi va spune că vrei să-l vezi şi poţi fi încredinţat că va veni. Mă duc să-ţi aduc covoarele; să te culci apoi şi să te rogi Dumnezeului tău, să te păzească de toate primejdiile care te ameninţă.

— Îţi mulţumesc pentru sfat, dar, oricum, mă închin înainte de culcare.

Ne aduse păturile cu care ne învelirăm, şi adormirăm curând, deoarece eram osteniţi de drum.

În timpul nopţii câţiva marinari făcură de pază atât pe uscat cât şi pe bord. Dimineaţa se strânseră cu toţii pe vapor. Ancora fu ridicată, odgoanele desfăşurate, pânzele întinse şi sambukul porni spre miazăzi.

---

[1] Vrăjită.

Eram de vreo trei sferturi de ceas pe drum, când zărirăm o barcă în faţa noastră, care ţinea acelaşi drum cu noi. Când ne apropiarăm de ea, văzurăm într-unsa doi bărbaţi şi două femei complet învăluite.

Barca opri şi bărbaţii făcură semn că doresc să ne vorbească. Cârmaciul strânse vela, încetinind mersul. Unul din cei doi vâslaşi se ridică şi strigă:

— Sambuk, încotro?

— Spre Tor.

— Şi noi tot într-acolo mergem. Vrei să ne iei cu voi?

— Plătiţi?

— Fireşte că plătim.

— Atunci urcaţi la bord!

Vasul se apropie de barcă şi cele patru persoane urcară pe bord, în timp ce barca lor fu legată de sambukul nostru, care îşi urmă apoi drumul.

Vergi-başa se duse în cabină, desigur ca să facă loc femeilor şi într-adevăr, ele trecură pe lângă mine, ca să intre acolo. Ca european nu mi se putea cere să-mi întorc privirea de la ele şi astfel băgai de seamă cu mirare că nu erau parfumate; căci femeile din Orient obişnuiesc să se parfumeze atât de mult, încât mirosul se simte de la mare depărtare. Totuşi, mă izbi un miros, un miros ce stăruia ca o trenă nevăzută, şi anume acel miros cunoscut fiecărui oriental şi, provenind jumătate de la cămilă, jumătate de la tutunul Rasr nefermentat, folosit de mulţi beduini, miros ce are asupra simţurilor mirosului şi gustului acelaşi efect ca odinioară iarba de mare cu care erau umplute saltelele franţuzeşti şi pe care, în lipsa unui tutun mai bun, o fumau unii soldaţi germani în cursul războiului din l870. Avui impresia că trecuseră pe lângă mine doi cămilari. Privii cu multă luare-aminte după ei până dispărură în cabină, dar nu mai putui observa nimic deosebit. Îmi spusei că făcuseră poate o călătorie lungă cu cămilele, astfel că mirosul acela

caracteristic al „corăbiei deşertului” se îmbibase în veşmintele lor.

Cei doi însoţitori ai femeilor stătură câtva timp de vorbă cu cârmaciul şi cu başa, apoi unul din ei căută să intre în vorbă cu mine.

— Am auzit că eşti un frânc, effendi? mă întrebă el.

— Da.

— Atunci eşti străin pe aici?

— Da.

— Eşti un nemsi?

— Da.

— Au şi nemsi un padişah?

— Da.

— Şi paşale?

— Da.

— Tu nu eşti un paşă, desigur?

— Nu.

— În schimb un om însemnat?

— *Pek, billahi* — foarte însemnat.

— Ştii să scrii?

— *Peh ne guzel* — şi încă ce frumos!

— Ştii şi să tragi cu arma?

— *Daha ei* — şi mai bine.

— Pleci la Tor cu sambukul ăsta?

— Da.

— Şi de acolo mergi mai departe spre miazăzi?

— Da.

— Eşti cunoscut cu ingli?

— Da.

— Ai prieteni printre ei?

— Da.

— Asta e foarte bine. Eşti puternic?

— *Korkulu* — grozav, *arslandşa* — ca un leu. Vei să-ţi dovedesc?

— Nu, effendi.

— Ce ţi-aş mai dovedi eu, căci curiozitatea ta e mai mare decât poate fi răbdarea unui om. Cară-te şi să nu te mai prind pa aici!

Îl înhăţai de guler, îl răsucii în direcţia potrivită şi-l îmbrâncii atât de tare, încât zbură cât colo şi se întinse cu burta pe scândurile punţii. Dar cât ai clipi din ochi el se şi ridicase.

— *Vai sana* — vai de tine, ai insultat un credincios; trebuie să mori!

Zicând acestea, îşi trase iataganul şi se năpusti spre mine. Însoţitorul lui îl urmă cu arma în mână. Repede îi smulsei lui Halef biciuşca de la brâu ca să-l întâmpin cu ea pe cei doi; dar în aceeaşi clipă uşa cabinei se deschise şi una din femei se ivi. Fără să rostească un cuvânt, ridică mâna, apoi se retrase. Cei doi arabi se opriră şi se dădură la o parte, dar privirile lor mă lăsau să ghicesc că n-aveam să mă aştept la ceva bun din partea lor.

Turcii priviseră întâmplarea cu nepăsare desăvârşită. Dacă ar fi fost ucis cineva pe vas, tot nu s-ar fi emoţionat, căci aşa era *kismet*[1]-ul.

Pe mine însă potopul de întrebări fără rost al individului acela mă scosese din sărite. Dar să fi fost ele cu adevărat fără rost? N-aveau cumva un scop ascuns? Orientalul nu e flecar de felul său şi eu atât mai puţin intră în vorbă cu un necunoscut, mai ales când ştie că e şi ghiaur.

Pentru ce ţinea el să afle dacă sunt un „paşă”, un om însemnat, un scriitor, un bun puşcaş? La ce-i putea sluji să ştie dacă plecam mai departe spre miazăzi şi dacă am prieteni printre englezi? De ce, când răspunsesem afirmativ la această întrebare din urmă, el spusese: „Asta e foarte bine”, şi la ce-i putea folosi să afle dacă sunt sau nu puternic? Şi pe lângă toate, îmi pusese întrebările aşa cum le-ar fi pus un

[1] Soartă, predestinaţie.

colonel soldaţilor din regimentul său, sau un judecător de instrucţie unui inculpat. Dar mai surprinzător decât orice era supunerea spontană, a lui şi a tovarăşului său, la semnul femeii.

— Sidi, mă întrebă Halef, ai văzut?

— Ce să fi văzut?

— Barba.

— Barba? Care barbă?

— Pe care o purta femeia...

— Femeia? Avea barbă femeia?

— Nu mai avea două *jaşmak*[1]-uri pe faţa, ca înainte, ei unul singur, şi astfel i-am văzut barba. Nu e femeie, ci bărbat. Să i-o spun başei?

— Da, însă în aşa fel încât să n-audă nimeni.

Halef plecă. Fără îndoială că nu se înşelase, căci ştiam prea bine că mă pot bizui pe ochiul său ager şi, fără să vreau, pusei împrejurarea asta nouă, în legătură cu dervişul. Îl văzui pe Halef stând de vorbă cu başa, care clătina capul şi râdea. Desigur că nu-i venea să creadă. Halef îi întoarse spatele foarte supărat şi se înapoie la mine.

— Sidi, ăsta e atât de prost încât mă socoteşte chiar pe mine un prost.

— Cum adică?

— Şi pe tine şi mai prost decât pe mine.

— Serios?

— Spune că o femeie nu poartă niciodată barbă şi că un bărbat nu va îmbrăca niciodată veşminte de femeie. Sidi, ce părere ai tu despre aceste femei care poartă barbă? N-or fi din tribul Djehein?

— Aşa bănuiesc.

— Atunci trebuie să fim cu ochii în patru, sidi.

— Aşa şi vom face şi în scopul acesta se cere, în primul rând, să nu dăm la iveală bănuielile şi neîncrederea noastră.

---

[1] Văl.

Stai mai departe de mine, dar în aşa fel, încât să ne putem veni în ajutor în orice moment.

El se depărtă, iar eu mă aşezai jos pe covor. Începui să scriu în jurnalul meu de drum, dar în tot timpul acesta nu scăpai din ochi nici uşa cabinei, nici pe cei doi arabi. Totuşi, ziua trecu fără să se întâmple nimic deosebit. Începuse să însereze, când ancorarăm într-un golfuleţ format dintr-o încovoietură în formă de potcoavă a Djebelului Nayazat, care face parte din marele lanţ granitic al Sinaiului.

Coasta era foarte îngustă căci, numai la câţiva paşi de ţărm, stâncile ascuţite îşi înălţau vârfurile spre cer. Datorită acestei împrejurări, locul de ancorare oferea adăpost deplin împotriva vânturilor, dar cine ar fi putut spune dacă şi împotriva altor întâmplări? Mi-ar fi plăcut să cercetez puţin văgăunile şi peşterile de pe acolo, dar din păcate noaptea se lăsase înainte ca turcii să coboare pe uscat, pentru a aprinde focuri, ca de obicei.

El Mogreb — şi peste un ceas *El Asia* — cele două rugăciuni de seară — se înălţară solemn spre cer, în taina înserării. Cine ar fi fost ascuns pe acolo, trebuia să afle de prezenţa noastră, chiar dacă n-ar fi văzut focurile.

Întocmai ca în ajun, preferasem şi astăzi să petrec noaptea pe vas şi făcusem înţelegere cu Halef să stăm de veghe cu schimbul. Ceva mai târziu câţiva marinari de pază veniră şi ei pe bord şi atunci ieşiră din cabină şi cele două femei, ca să ia aer. Purtau iarăşi văluri, ceea ce văzui foarte bine la lumina pe care o împrăştiau stelele Sudului. Ele se întoarseră însă îndată în cabină, a cărei uşă o puteam sub observaţie, deşi, astăzi stăteam în partea din faţă a vasului.

Halef dormea cam la vreo cinci paşi de mine. Pe la miezul nopţii, îl trezii încetişor şi-i şoptii:

— Ai dormit?

— Da, sidi. Acuma culcă-te tu!

— Pot să mă bizui pe tine?

— Ca pe tine însuţi.

— Trezeşte-mă la cea mai-mică pricină de bănuială.

— Aşa voi face, sidi.

Mă învelii bine în pătură şi închisei ochii. Vroiam să dorm, dar nu puteam. Încercai în fel şi chip — zadarnic însă. Atunci recursei la mijlocul acela care nu dă greş niciodată. Dădui peste cap ochii închişi, în aşa fel încât pupilele ajunseră să stea sus de tot, şi mă silii să nu gândesc la nimic. Aţipii şi... ce fu asta?

Scosei afară capul din pătură şi privii spre Halef. Şi el trebuie să fi auzit ceva, căci se ridicase pe jumătate, ciulind urechea. Acum nu mai auzii nimic, dar când pusei iar jos capul pe scândura care e bună conducătoare de sunete, auzii iarăşi zgomotul acela ciudat care mă trezise, deşi era cât se poate de slab.

— Auzi ceva, Halef? şoptii eu.

— Da, sidi. Ce să fie?

— Nu ştiu.

— Nici eu. Ascultă!

Un plescăit uşor, foarte uşor, se auzi dinspre partea dindărăt a vasului. Focurile de pe uscat se stinseseră.

— Halef, mă duc pentru câteva clipe pe puntea dindărăt, vezi de armele şi hainele mele!

Doi din cei trei turci care erau pe bord dormeau lungiţi pe punte; al treilea se ghemuise jos şi probabil că dormea şi el. Era de presupus că dinspre cabină, puteam fi văzut; de aceea trebuia să fiu cu cea mai mare băgare de seamă. Lăsai jos puşca şi carabina şi-mi scosei atât turbanul cât şi *haik*[1]-ul, care m-ar fi trădat prin culoarea lor albă. Apoi, culcat pe punte, mă târâi până la marginea acesteia şi încetişor de-a lungul ei, până ajunsei la locul de la babord, unde era un fel de scăricică ce ducea pe puntea cabinei şi spre cârmă. Urcai

[1] Mantilă pe care o poartă beduini

scăricica aceasta, ca o pisică.

Ajuns sus, mă târâi mai departe până în spatele cârmei. Aha, zgomotul ciudat se lămurea acum. Barca cu care veniseră cele două femei, şi care fusese legată de sambuk, fusese trasă din interiorul cabinei, încât acum se găsea tocmai sub fereastra aflătoare în partea dindărăt a vasului. Prin această lucarnă era lăsat în jos cu o funie, tocmai în clipa când eu priveam de sus, un obiect mic însă greu, a cărui frecare de peretele vasului producea zgomotul acela, care nu putea fi perceput decât dacă lipeai urechea de scânduri. În barcă se aflau trei bărbaţi, care luară în primire obiectul şi aşteptară apoi până când funia fu trasă înapoi în sus şi fu lăsat în jos un al doilea pachet.

Fireşte că nu-mi trebui mult timp ca să pricep cum stau lucrurile. Ceea ce se încărca în barcă erau banii *vergi-başei*, adică dările încasate şi... dar nu mai aveam timp să mă gândesc la asta.

— *Alargha*, *iz chijaniş* — atenţie sus, suntem trădaţi! se auzi un glas puternic dinspre ţărm, de unde se putea cuprinde cu privirea coverta.

În acelaşi timp răsună o împuşcătură şi un glonţ se înfipse lângă mine, în scândură. O a doua împuşcătură urmă, apoi a treia; din fericire gloanţele trecură pe lângă mine fără să mă atingă şi nu trebuia să mă mai expun. Mai văzui numai că frânghia fu tăiată în partea de jos şi barca se depărtă, apoi sării de unde mă aflam pe punte.

În aceeaşi clipă se deschise uşa cabinei şi văzui că din partea dindărăt a acesteia fuseseră scoase două scânduri şi prin spărtura făcută intraseră înăuntru neobservaţi, dinspre apă, mai mulţi bărbaţi. Femeile nu le mai văzui, dar nouă bărbaţi se năpustiră îndată asupra mea.

— Halef, aici! strigai cât putui de tare.

N-avusesem timp să scot pistolul. Trei mă înhăţaseră şi purtau de grijă să nu pot duce mâna la brâu. Alţi trei săriră

înaintea lui Halef, iar ceilalţi îşi dădură osteneala să-mi prindă pumnii, cu care mă apăram. Dinspre uscat se auziră împuşcături, înjurături şi strigăte de ajutor şi printre ele ordinele date de glasul acela de bariton, pe care-l recunoscui imediat ca fiind al dervişului.

— E neamţul! Nu-l ucideţi, ci prindeţi-l! porunci unul din aceia care mă înşfăcaseră.

Încercai să mă smulg din strânsoare, dar nu izbutii. Deodată auzii o împuşcătură nu departe de mine.

— Ajutor, sidi; sunt rănit! striga Halef.

Cu o smucitură puternică izbutii să-l trag câţiva paşi după mine pe agresorii mei.

— Ameţiţi-l! porunci un glas gâfâitor.

Îşi înfipseră şi mai tare mâinile în trupul meu şi, cu toată împotrivirea mea deznădăjduită, câteva lovituri date în cap mă lungiră la pământ. Capul începu să-mi vâjâie şi mai putui auzi împuşcături şi glasuri; apoi avui impresia că sunt legat fedeleş de mâini şi picioare, târât undeva, iar în cele din urmă nu mai simţii nimic.

Când mă trezii simţii o durere puternică la ceafă şi trecu mult timp până izbutii să-mi amintesc de cele întâmplate. În jurul meu domnea un întuneric adânc, dar zgomotul pe care-l făcea apa spintecată de mersul vasului îmi dădu de înţeles că mă aflam pe fundul unui vapor, care înainta cu toată repeziciunea. Mâinile şi-picioarele îmi erau legate atât de strâns, încât nu puteam mişca nici-un mădular. E drept că aceste legături nu-mi intrau în carne, căci nu erau din frânghii sau curele, ci din basmale, dar mă împiedicau să alung guzganii care-mi dădeau târcoale.

Trecu mult timp fără să se schimbe ceva în situaţia mea. Într-un târziu auzii păşi, dar nu putui vedea nimic. Fu-i dezlegat şi un glas porunci:

— Scoală-te şi vino cu noi!

Mă ridicai. Printr-un gang întunecos am fost transportat

sus. În drum îmi cercetai buzunarele şi văzui cu surprindere şi mulţumire că afară de arme nu mi se luase nimic altceva.

Când ara ajuns pe punte, băgai de seamă că mă găseam pe o barcă mică, cu botul foarte ascuţit, care avea două vântrele triunghiulare şi una în formă de trapez. Pe marea aceasta bogată în furtuni, stânci şi valuri echipamentul acesta cerea un căpitan care să-şi priceapă bine meseria, înzestrat cu mult curaj şi sânge rece. Micul vas avea echipaj de trei ori mai numeros decât ar fi fost nevoie şi pe puntea din faţă avea un tun, care era însă atât de bine camuflat de lăzi, baloturi şi butoaie, încât n-ar fi putut fi observat de pe un alt vas. Echipajul era format din oameni cu feţele pârlite de soare şi vânt, fiecare având la brâu arme de tot felul. Pe puntea dindărăt se afla un bărbat cu pantaloni roşii, turban verde şi caftan albastru. Vesta-i lungă, era bogat ţesută cu fire aurii şi la brâu sclipeau arme de preţ. Recunoscui îndată într-unsul pe derviş. Lângă el stătea arabul, pe care-l culcasem la pământ pe sambuk.

Am fost dus în faţa acestor doi oameni. Arabul se uită la mine cu priviri lacome de răzbunare, iar dervişul cu priviri pline de dispreţ.

— Ştii tu cine sunt eu? mă întrebă dervişul.

— Nu, dar bănuiesc.

— Ei, cine sunt?

— Eşti Abu-Seif.

— Aşa e. Îngenunchează în faţa mea, ghiaure!

— Ce-ţi dă în gând! Nu stă scris în *Coran* că numai în faţa lui Allah trebuie să te prosternezi?

— Asta nu e valabil pentru tine, căci tu eşti un necredincios. Îţi poruncesc să îngenunchezi, ca să-ţi arăţi smerenia!

— Nu ştiu încă dacă meriţi smerenie, şi chiar dacă aş fi ştiut asta, ţi-aş arăta respectul meu în alt fel decât îmi ceri.

— Ghiaure, sau îngenunchezi, sau îţi fărâm capul!

Se ridicase şi pusese mâna pe iatagan. Eu făcui încă un pas spre el.

— Capul meu? Eşti într-adevăr Abu-Seif sau un călău?

— Sunt Abu-Seif şi-mi ţin cuvântul. În genunchi, sau îţi stă capul unde-ţi stau şi picioarele!

— Păzeşte-ţi mai bine capul tău!

— Ghiaure!

— *Korkadşi!*

— Ce? şuieră el printre dinţi. Mă numeşti *korkadşi*, laş?

— De ce ai atacat sambukul noaptea? De ce ţi-ai îmbrăcat *djafusler*[1]-ii în veşminte femeieşti? De ce te arăţi curajos aici, unde eşti printre ai tăi şi ocrotit de ei? Dac-ai sta singur în faţa mea, altfel ai vorbi cu mine.

— Eu sunt Abu-Seif, „Tatăl spadei”, şi zece bărbaţi de teapa ta sunt neputincioşi în faţa iataganului meu.

— *Aferihn* — frumos! Aşa vorbeşte acela care se teme să treacă la faptă.

— La faptă? Ai zece oameni? Dac-ar fi aşa, ţi-aş arăta pe dată că am spus adevărul.

— Nu e nevoie de zece. E de ajuns unul singur.

— Nu cumva vrei să fii tu acesta?

— Mi-e teamă că nu vei primi.

— Pentru ce nu?

— Pentru că ţi-e frică. Tu ucizi cu gura, nu însă cu spada.

Mă aşteptam să-l văd înfuriindu-se şi mai mult la aceste cuvinte, dar mă înşelasem. Îşi ascunse mânia îndărătul unei linişti de gheaţă, luă de la brâul vecinului său spada şi mi-o întinse.

— Ţine, şi apără-te! Atâta îţi spun însă: chiar dacă ai avea dibăcia lui Afram şi puterea lui Kalad, la a treia lovitură vei fi un cadavru.

Luai spada din mâna sa.

Situaţia în care mă aflam nu prea era plăcută. După

[1] Spioni.

concepţia orientală, „Tatăl spadei” trebuia să fie un spadasin desăvârşit, dar eu ştiam că, în general, orientalii sunt tot atât de slabi spadasini ca şi puşcaşi. Nu încrucişasem încă spada cu nici-un oriental, după regulile acestei arte, şi chiar dacă nu prea eram obişnuit cu spada grea ce mi se dăduse, aveam totuşi mare chef să arăt „Tatălui spadei” superioritatea europeană în mânuirea armelor.

Întreg echipajul vasului se strânsese în jurul nostru şi pe toate mutrele se putea citi convingerea că, într-adevăr, la a treia lovitură a lui Abu-Seif voi fi un cadavru.

El se năpusti atât de repede, sălbatic şi dezordonat asupra mea, încât n-avui nici-o clipă timp să-mi iau poziţia. Parai prima sa cvartă[1] necinstită şi încercai imediat să mă descopăr; spre uimirea mea însă, el scăpă cât se poate de bine de lovitura mea circulară. Traversă şi dădu o fentă (atac prefăcut), care însă nu-i reuşi. Traversai şi eu şi lovii espadon. Lovitura nimeri, deşi nu avusesem de gând să-l rănesc grav. Înfuriat peste măsură el îşi pierdu capul, se dădu înapoi şi în timpul săriturii dădu iar o cvartă, făcui o jumătate de pas înainte, mă pusei în linie şi... spada îi zbură din mână, trecu peste parapet şi căzu în apă.

Un ţipăt răsună de jur-împrejur. Eu însă mă dădui înapoi şi lăsai arma în jos.

El stătea in faţa mea şi mă privea ţintă.

— Abu-Seif eşti un spadasin foarte dibaci!

Cuvintele acestea ale mele îl făcură să-şi revină; dar, spre mirarea mea, citii pe chipul său nu mânie, ci surprindere.

— Omule, eşti un necredincios şi totuşi l-ai învins pa Abu-Seif! exclamă el.

— Tu mi-ai uşurat sarcina, căci felul tău de a lupta nu este nobil şi chibzuit. A doua lovitură a mea te-a costat sânge, iar a treia ţi-a smuls spada din mână. Nici n-ai ajuns la a treia

[1] Mod de a para sau da o lovitură de spadă, cu încheietura mâinii în afară.

lovitură şi doar era vorba să mă dai gata cu a treia. Ţine spada înapoi! Sunt în mâna ta.

Acest apel la spiritul său cavaleresc avu succes.

— Da, eşti în puterea mea, eşti prizonierul meu, dar soarta ta e în propriile tale mâini.

— Cum asta?

— Dacă faci ceea ce-ţi voi cere, vei fi în curând din nou liber.

— Ce trebuie să fac?

— Vrei să faci scrimă cu mine?

— Da.

— Şi să mă înveţi arta asta aşa cum se învaţă la voi?

— Da.

— Primeşti să nu te arăţi în faţa nici unui ochi străin atâta timp cât vei fi pe vasul meu?

— Da.

— Şi să părăseşti puntea imediat ce se va arătă pe apă un alt vapor?

— Da.

— Nu vei vorbi nici-un cuvânt cu servitorul tău.

— Unde e el?

— Aici pe vas.

— Legat?

— Nu, e bolnav.

— Rănit?

— E rănit la braţ şi are un picior rupt, încât nu se poate ridica.

— În cazul acesta nu-ţi pot face făgăduiala cerută. Servitorul meu e prietenul meu şi trebuie să-l îngrijesc, cred că-mi vei îngădui asta?

— Nu ţi-o îngădui, îţi făgăduiesc însă că va fi bine îngrijit.

— Asta nu-mi ajunge. Dacă are piciorul rupt, trebuie să i-l pun la loc, căci cred că nu e nimeni pe aici care să se pricepă la aşa ceva.

— Eu însumi mă pricep. I-am pansat rana şi i-am pus piciorul în atele. Nu mai are dureri şi e mulţumit de mine.

— Trebuie să aflu asta chiar din gura lui.

— Ţi-o jur pe Allah şi pe Profet că e aşa cum ţi-am spus. Dacă nu vrei să-mi făgăduieşti să nu vorbeşti cu dânsul, voi purta de grijă să nu-l poţi vedea. Dar mai am şi altele să-ţi cer.

— Cere!

— Tu eşti un creştin şi-ţi cer să te fereşti să spurci pe vreunul dintr-ai mei.

— Bine.

— Ai prieteni printre inglisi?

— Da.

— Sunt oameni de seamă?

— Sunt şi paşale printre ei.

— Atunci, te vor răscumpăra?

Asta era ceva cu totul nou. Aşadar nu vroia să mă ucidă, ci să mă pună să-mi plătesc libertatea.

— Cât ceri?

— Ai prea puţin aur şi argint la tine, aşa că nu te poţi răscumpăra singur.

Vasăzică tot îmi scotocise buzunarele. Ceea ce cususem în mânecile hainei nu găsise însă. Nu-i vorbă, şi suma aceea n-ar fi fost de ajuns pentru răscumpărare.

— Nu am nimic, sunt sărac, îi răspunsei.

— Cred, deşi armele tale sunt minunate şi porţi cu tine instrumente pe care nici nu le cunosc. Dar eşti om de seamă.

— Zău?

— Şi vestit!

— Serios?

— Ai spus-o acestuia de aici pe sambuk.

— Aş, am glumit!

— Ba nu, ai vorbit foarte serios. Cine e atât de puternic şi ştie să mânuiască spada cum ştii tu, nu poate fi decât un

mare *zabit*[1], pentru care padişahul său ar da cu dragă inimă un preţ bun de răscumpărare.

— Regele meu nu va plăti cu bani libertatea mea, ci o va cere pe gratis de la tine.

— Eu nu cunosc nici un rege de-al nemsilor, cum va putea el deci să stea de vorbă cu mine şi să mă silească să-ţi dau drumul?

— O va face prin *eltşi*[2]-ul său.

— Nici pe acesta nu-l cunosc. Nu există nici-un *eltşi* de-al nemsilor prin ţinuturile acestea de aici.

— Ambasadorul e la Stambul, pe lângă sultan. Eu am un *bu-djeruldu*, pe care voi îl numiţi aici *bjuruldu*, şi sunt deci unul care stă în umbra sultanului.

El râse.

— Aici la noi padişahul n-are nici-o trecere, aici porunceşte numai marele conducător din Mecca şi eu sunt mai puternic decât aceşti doi. Nu stau de vorbă cu privire la tine nici cu regele tău, nici cu ambasadorul lui.

— Dar cu cine?

— Cu inglisi.

— De ce cu aceştia?

— Pentru ca să facă schimb cu tine.

— Şi pe cine să-ţi dea în loc?

— Pe fratele meu, care se află în mâna lor. Cu barca lui el a atacat unul din vasele lor şi a fost prins de ei. L-au dus la Aden şi vor să-l ucidă; acum însă îi vor da drumul în schimbul tău.

— Poate că te înşeli. Eu nu fac parte din neamul inglisilor. Ei mă vor lăsa în mâinile tale, iar pe fratele tău îl vor ucide.

— Atunci vei muri şi tu. Tu ştii să scrii şi vei compune o scrisoarea către ei, pe care eu o voi face să ajungă în mâinile lor. Dacă faci scrisoarea cum trebuie, atunci te vor schimba,

---

[1] Ofiţer.

[2] Ambasador.

dacă n-o faci însă aşa, e ca şi cum te-ai sinucide. Aşa că, chibzuieşte! Ai la îndemână multe zile.

— Câte?

— Avem o mare foarte proastă; dar atât cât se va putea, voi călători şi noaptea. Dacă vântul ne rămâne favorabil, suntem în patru zile la Djidda. De acolo până în ţinutul Sahna, unde îmi voi ascunde vasul, avem cam tot atâta drum. Ai timp deci o săptămână să chibzuieşti la scrisoarea ta, căci voi trimite solul meu numai de la Sahna.

— Voi face scrisoarea.

— Şi îmi făgăduieşti să nu încerci să fugi?

— Asta nu-ţi pot făgădui.

Câtva timp el mă privi lung, apoi zise:

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare şi eu n-am crezut că printre creştini se află şi oameni cinstiţi. Aşadar vrei să fugi?

— Mă voi folosi de orice prilej care mi se va oferi.

— Atunci n-o să facem nici lecţii de scrimă, căci m-ai putea doborî şi sări în apă, ca să te salvezi prin înot. Ştii să înoţi?

— Da.

— Gândeşte-te că în apa asta sunt mulţi peşti care te-ar mânca.

— Ştiu.

— Voi pune să fii supravegheat cu străşnicie. Omul acesta pe care-l vezi aici va fi mereu pe lângă tine. Tu l-ai insultat, el nu te va lăsa din ochi până vei fi sau liber, sau mort.

— Ce se va întâmpla cu servitorul meu, fie într-un caz, fie în altul?

— Lui nu i se va întâmpla nimic. E drept că el a făptuit un mare păcat, căci e servitorul unui necredincios, dar nu e nici turc, nici ghiaur şi îşi va redobândi libertatea odată cu tine sau după moartea ta. Acum poţi rămâne pe punte; îndată însă ce paznicul tău îţi va porunci, te vei duce jos, unde vei fi închis în cămăruţa ta.

Cu aceste cuvinte se îndepărtă de mine.

Pornii spre puntea din faţă şi începui să mă plimb de-a lungul parapetului când obosii, mă întinsei jos. Arabul stătea mereu pe lângă mine, rămânând necontenit la depărtare de cinci sau şase paşi de locul unde mă aflam.

Lucrul acesta era pe cât de zadarnic, pe atât de neplăcut pentru mine. Nimeni altul nu se mai sinchisea de persoana mea, nimeni nu-mi adresă vreun cuvânt. Mi se dădu apă, cuşcuş, curmale şi atâta tot. Îndată ce un vas venea spre noi, trebuia să cobor în cămăruţa mea, la uşa căreia paznicul meu stătea de strajă, până aveam voie să urc iarăşi pe punte, iar seara uşa fu zăvorâtă şi baricadată cu tot soiul de obiecte.

6. O fugă cu peripeţii

Trei zile se scurseră în felul acesta. Eram mai îngrijorat de Halef decât de mine însumi; dar toate silinţele mele să ajung la el rămaseră. zadarnice. Fireşte că şi el se afla sub pază ca şi mine şi orice încercare de a da un semn pe ascuns bravului meu servitor, n-ar fi făcut decât să ne păgubească amândurora.

Avuseserăm noroc de o mare liniştită, astfel că ajunserăm curând în ţinutul dintre Djebel Eyub şi Djebel Kelaya, de unde coasta începe să devină mai joasă şi mai netedă până la Djidda.

Era pe înserat. Spre miazănoapte se vedea pe cer — lucru rar! — un nouraş în formă de văl, la care Abu-Seif se uită cu îngrijorare. Se lăsă noaptea şi, ca de obicei, trebui să cobor. Acolo jos căldura era acum mai înăbuşitoare ca oricând şi ea sporea din clipă în clipă. Nici pe la miezul nopţii nu izbutii să adorm.

Deodată auzii din depărtare un vâjâit, ceva ca un tunet şi ca o rostogolire, care se apropia cu repeziciunea furtunii de noi şi ne înhăţă vasul. Îmi dădui seama că acesta se afunda în apă cu partea dinainte, se ridica însă din nou, apoi pornea iarăşi eu iuţeală de două ori mai mare. Gemea şi ofta din toate încheieturile. Catargele trosneau şi pe punte echipajul alerga aiurit, strigând, tânguindu-se şi înălţând rugi fierbinţi spre cer.

Din spate se auzeau comenzile energice ale comandantului. Se şi cerea ca acesta să nu-şi piardă sângele rece. După socoteala mea, ne apropiam de Rabbegh, pe care arabii îl numesc Rabr, şi de acolo, spre miazăzi, marea e presărată cu o mulţime de stânci şi bancuri de mărgean, foarte primejdioase pentru navigaţie, chiar şi în cursul zilei.

Acolo se află şi insula Ghanat, iar între ea şi Ras Hatiha se înalţă două recifuri de mărgean, printre care trecerea, la lumina soarelui şi pe vreme liniştită, e legată de cele mai mari pericole şi de aceea marinarii, înainte de a se apropia de locul aceasta, se pregătesc prin rugăciuni. Locul e numit Om-el-Hablein, „Locul celor două frânghii”, un nume care arată felul cum căutau oamenii înainte vreme să preîntâmpine această primejdie.

Spre această trecătoare, ne mâna uraganul cu iuţeală ameţitoare.

Mă ridicasem din culcuşul meu. Dar dacă vasul se izbea de un recif, eram totuşi pierdut, căci cămăruţa mea era încuiată.

Deodată mi se păru că în toiul elementelor dezlănţuite auzeam un zgomot în faţa uşii. Mă apropiai de ea şi ciulii urechea. Nu mă înşelasem. Zăvorul fu îndepărtat şi uşa deschisă.

— Sidi!

— Cine e acolo?

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul, care mi-a îngăduit să nimeresc locul. Nu recunoşti glasul credinciosului tău Halef?

— Halef? Cu neputinţă! Nu poate fi el, căci dânsul nu e în stare să meargă pe picioare.

— Pentru ce nu?

— Pentru că e rănit şi are un picior rupt.

— Da, sunt rănit de un glonţ la braţ, sidi, însă numai foarte uşor. Piciorul nu mi-e rupt deloc.

— Atunci m-a minţit Abu-Seif.

— Nu el te-a minţit, ci eu l-am înşelat pe dânsul. Trebuia să fac asta, ca să-l pot veni în ajutor bunului meu sidi. Am stat trei zile cu piciorul în atele jos în cămară, iar noaptea le-am îndepărtat şi am pornit în recunoaştere.

— Viteazule Halef, asta n-o voi uita niciodată.

— Şi am aflat diferite lucruri.

— Ce anume?

— Abu-Seif va ancora undeva lângă Djidda, ca să pornească în pelerinaj la Mecca. Vrea să se închine acolo, pentru ca fratele său să scape din captivitate. Câţiva din oamenii săi vor pleca cu el.

— Poate că ne va fi cu putinţă să ştergem şi noi putina.

— Voi vedea mâine. Armele tale sunt în cabina lui.

— Vei veni şi mâine seară, dacă nu ne prăpădim în noaptea asta?

— Voi veni, sidi.

— Dar e primejdios, Halef

— Astăzi era atât de întuneric încât nu mă putea vedea nimeni şi n-au timp să se îngrijească de noi. Mâine însă ne va ajuta Allah.

— Te doare rana?

— Nu.

— Ce s-a întâmplat cu sambukul? Eu eram leşinat, aşa că nu pot şti.

— Au jefuit toţi banii care se găseau în cabina căpitanului şi pe oamenii din echipaj i-au legat. Numai pe noi doi ne-au luat cu ei, pentru ca tu să ajuţi la eliberarea fratelui lui Abu-Seif.

— De unde ştii asta?

— Am aflat-o din convorbirile lor.

— Şi ce-i cu vasul acesta?

— El se afla nu departe de noi, îndărătul stâncilor, şi ne aştepta. *Chajir Ola*, noapte bună, sidi!

— Noapte bună!

Halef ieşi, puse zăvorul şi puse la loc şi baricadele.

În cursul acestei vizite uitasem cu totul de uragan, care se potolise tot atât de repede cum se stârnise; şi deşi marea era încă înfuriată, după cum puteam deduce din legănarea vasului, primejdia unui naufragiu se micşorase, astfel că mă culcai şi adormii.

Când mă trezii, vasul se oprise; uşa de la cămăruţa mea era deschisă, dar în faţa ei stătea paznicul meu.

— Vrei să urci? mă întrebă el.

— Da.

— Poţi rămâne acolo numai până la rugăciunea de amiază.

Când ajunsei pe punte, nu mai era nici o urmă a furtunii. Vasul stătea ancorat într-un golf foarte îngust, care înainta adânc în uscat. Velele fuseseră scoase şi carturile mobile culcate, astfel că el nu putea fi văzut nici dinspre mare, nici dinspre uscat, căci ţinutul părea pustiu şi nelocuit.

Rămasei pe punte până spre amiază, fără să bag de seamă ceva deosebit. Abu-Seif mă chemă apoi la el. L-am găsit în cabina sa, unde văzui toate armele mele atârnate pe pereţi. Era acolo şi cartuşiera şi mai văzui împrăştiate pe jos câteva *ketşikise*[1], care conţineau desigur praf de puşcă. Un *sandyk*[2] stătea deschis, dar la intrarea mea Abu-Seif îl închise repede; cu toate acestea avui timp destul să văd că era plin de *kettşuwal*[3]-uri, în care se aflau probabil banii jefuiţi de pe sambuk.

— Neamţule, am de vorbit numai câteva cuvinte cu tine, spuse el.

— Vorbeşte!

— Mai refuzi şi acum să-mi făgăduieşti că nu vei încerca să fugi?

— Eu nu-s mincinos, aşa că-ţi repet că voi fugi îndată ce mi se va oferi prilejul.

— Un asemenea prilej nu vei avea; dar mă sileşti să procedez cu tine mai aspru decât aş dori. Vreme de două zile voi lipsi de aici, în tot timpul acesta nu ai voie să-ţi părăseşti cămăruţa şi vei sta acolo cu mâinile legate.

---

[1] Pungi făcute din blană de capră, cu partea păroasă în afară.

[2] O ladă în formă de dulap.

[3] Săculeţe de pânză.

— E cam aspră măsura aceasta.

— O fi aspră, dar tu însuţi eşti vinovat.

— N-am încotro, trebuie să mă supun.

— Atunci poţi pleca. Ia aminte însă, că voi da ordin să fii ucis imediat ce vei încerca să-ţi scoţi legăturile. Dacă ai fi un credincios, te-aş ruga să fii prietenul meu. Tu eşti un ghiaur, dar eu nu te urăsc şi nu te dispreţuiesc totuşi. Dacă mi-ai fi dat făgăduiala cerută te-aş fi crezut; tu nu vrei însă s-o dai, aşa că trebuie să suferi urmările. Acum du-te jos!

Am fost condus în cămăruţa mea şi încuiat acolo. Era un adevărat chin, să stai legat în căldura aceea înăbuşitoare; mă resemnai însă, cu toate că paznicul meu căuta să-şi potolească setea de răzbunare, prin aceea că nu-mi aducea nici mâncare, nici apă. Toată nădejdea mea era în Halef. Auzii intonându-se, pe rând, rugăciunile *El Asr*, *El Mogreb* şi *El Asia*, apoi trecu vreme îndelungată fără să se mai întâmple nimic; trebuia să fi fost mult după miezul nopţii, când, în sfârşit, auzii în faţa uşii un zgomot uşor.

Ascultai cu încordare, dar nu mai prinsei nimic. Poate să fi fost numai un guzgan.

Câtva timp domni iar tăcere; apoi auzii paşi apropiindu-se, după aceea, un fâşâit ca acela care se produce atunci când se întinde pe jos un covor, sau o rogojină. Ce să fi fost asta? Probabil că paznicul meu îşi pusese în gând să petreacă noaptea în faţa uşii mele şi în cazul acesta nu mai puteam trage nici-o nădejde... Dar ce mai era şi asta? Încordându-mi auzul, îmi dădui seama că zăvorul de lemn de la uşa mea era tras încetişor de tot. Peste câteva clipe auzii o izbitură... un geamăt scurt, înăbuşit, apoi răsună un glas de afară:

— Sidi, vino! Am pus mâna pe el.

— Pe cine?

— Pe paznicul tău.

— Nu-ţi pot ajuta, căci, am mâinile legate.

— Eşti legat de perete?

— Nu, pot veni afară la tine.

— Atunci vino, uşa e deschisă.

Când ieşii afară, îmi dădui seama că arabul zăcea la pământ, zvârcolindu-se. Halef îi pusese genunchiul în piept şi-i strângea gâtul cu mâinile.

— Vezi în chimirul lui dacă are vreun cuţit, sidi!

— Uite aici unul; aşteaptă!

Aşa legat la mâini cum eram, izbutii să-l scot cuţitul afară, prinsei mânerul între dinţi şi-mi tăiai legăturile.

— Merge, sidi?

— Da, acum am mâinile libere. Slavă Domnului, că nu e încă mort.

— Sidi, ar fi meritat să fie.

— Ba să-l lăsăm în viaţă. Îl vom lega, îi vom astupa gura cu un căluş, şi-l vom aşeza în cămara în care am stat eu.

— Va geme însă şi ne va trăda.

— Îi scot turbanul şi i-l înfăşor în jurul obrazului. Slăbeşte-l puţin, ca să poată respira! Aşa... uite căluşul, uite şi brâul, cu care să-l legi mâinile şi picioarele... dă-l drumul gâtului şi ţine-i picioarele; aşa, acum e gata! Înăuntru cu el!

Trăsei zăvorul uşii îndărătul prizonierului şi rămăsei lângă scară împreună cu Halef.

— Ce facem acum, sidi? mă întrebă el.

— Cum ai făcut toate astea? îl întrebai eu, la rândul meu.

— Foarte simplu. M-am târât afară din cameră şi am ciulit urechea.

— Dar dacă te-ar fi descoperit?

— Pe mine nu mă păzeau, căci credeau că nu mă pot mişca. Auzii atunci că „Tatăl spadei”, însoţit de doisprezece oameni, s-a dus la Djidda. A luat cu el mulţi bani, ca să-l dea marelui conducător din Mecca. După aceea am aflat că arabul care te păzea pe tine, va dormi în faţa uşii tale. El te urăşte şi te-ar fi ucis de mult, dacă nu s-ar fi temut de Abu-Seif. Ca să ajung la tine, trebuia să mă ascund de el, şi astfel m-am târât

pe punte, fără să fiu zărit. Aşa m-ai învăţat tu în deşert. Şi abia ajunsei acolo, că dădui cu nasul de el.

— Deci tu erai. Am auzit eu.

— Când l-am văzut culcat, l-am prins de gât. Restul îl ştii, sidi.

— Îţi mulţumesc, Halef. Ce se aude pe sus?

— Foarte bine. Pe când mă târâm pe punte, ei se pregăteau să-şi aprindă *afij'n*[1]-ul. Stăpânul e plecat, aşa că n-au de cine să se teamă.

— Ia armele omului acesta, care sunt mai bune decât acelea pe care le aveai înainte. Acum vino după mine!

Apoi, începurăm să urcăm scăricica şi când scoasei capul prin deschizătura care dădea pe punte, simţii mirosul acela care te loveşte în apropierea tavernelor în care se fumează opiu. Oamenii stăteau împrăştiaţi pe punte, întinşi pe scânduri, şi nu se putea şti dacă dormeau sau aşteptau numai nemişcaţi beţia stupefiantului. Din fericire, drumul spre cabină era liber. Ne târârăm mai departe într-acolo şi ajunserăm cu bine la uşa ei. Aceasta nu era încuiată, şi nici de scârţâit nu putea scârţâi, căci balamalele erau făcute din bucăţi de piele.

O deschisei numai atâta cât era nevoie ca să intrăm şi când furăm înăuntru trăsei uşa după mine. Mă simţeam acum atât de liber şi în siguranţă, ca la mine acasă. Pe pereţii acestei cabine atârnau armele mele dragi şi la cinci paşi mai departe era bordul vasului, de pe care cu o singură săritură puteam ajunge pe uscat. Ceasornicul, busola şi banii îi aveam la mine.

— Ce să iau de aici? întrebă Halef.

— Una din păturile acelea, pe care le-am văzut colo în colţ. Avem nevoie neapărată de ea; iau şi eu una.

— Altceva nimic?

— Nu.

---

[1] Opiu.

— Dar am aflat că se găsesc mulţi bani aici.

— Ăştia se află în sandykul de colo; nu-i luăm însă, căci nu-s ai noştri.

— Ce-ai spus, sidi? Nu vrei să iei banii? Laşi acestor bandiţi banii de care avem atâta nevoie?

— Vrei să devii hoţ? Nu!

— Eu hoţ? Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah, un hoţ? Sidi, altul să-mi fi spus mie asta! Nu mi-ai poruncit chiar tu să iau armele individului care stă acum jos în cămară? Nu mi-ai poruncit tot tu să iau una din aceste pături?

— Asta nu e hoţie. Din cauza acestor bandiţi, ne-am pierdut păturile şi tu armele, astfel că avem dreptul să ne despăgubim. Banii noştri însă îi avem.

— Nu, sidi, pe ai mei mi i-au luat.

— Aveai mulţi?

— Nu mi-ai dat tu la fiecare două săptămâni trei taleri Maria Tereza? Îi mai aveam pe toţi; acum însă mi-au fost furaţi, astfel că-mi voi lua înapoi ceea ce este al meu.

Zicând acestea, el se apropie de dulap. Să-l fi oprit? Într-o anumită privinţă avea dreptate. Ne găseam în astfel de împrejurări, încât trebuia să ne apărăm singuri drepturile.

— Dar vezi că sandykul poate fi încuiat, îi spusei.

Halef se apropie de el, încercă uşa şi zise:

— Ai dreptate, e încuiat cu cheia; dar eu tot îl voi deschide.

— Ba n-ai să faci asta. Dacă strici broasca, se va produce un zgomot, care ne va da de gol.

— Sidi, ai dreptate. Îmi pare rău că nu-mi pot lua înapoi talerii mei. Hai să plecăm!

Tonul cu care spusese aceste cuvinte îmi făcu milă, aşa că mă simţii îndemnat să-l făgăduiesc:

— Halef, să n-ai nici-o grijă, căci îţi voi da eu de la mine talerii, încă o dată.

— Adevărat, sidi?

— Da.

— Atunci să mergem.

Părăsirăm cabina şi ajunserăm cu bine la marginea vasului. Distanţa de aici până pe uscat era destul de mare, după cum puteam vedea la lumina răspândită de stele.

— Ce zici, eşti în stare să sări, Halef? îl întrebai, îngrijorat.

Ştiam că e un săritor bun, dar aici n-aveai cum să-ţi iei distanţa.

— Ia stai, sidi!

Puse piciorul pe parapet şi dintr-o săritură fu dincolo, pe ţărm. Eu îl urmai imediat.

— *Hamdulillah*, slavă Domnului! Suntem liberi. Dar ce ne facem acum? întrebă Halef.

— Mergem la Djidda.

— Cunoşti drumul?

— Nu.

— Sau ai poate o *harjta*[1] care să ţi-l arate?

— Nici asta; dar n-avem nevoie decât s-o ţinem mereu spre miazăzi. Abu-Seif s-a dus pe jos, ceea ce e o dovadă că oraşul nu e prea departe de aici. Ia să ne cercetăm armele mai întâi!

Ne ascunserăm îndărătul unor tufe, unde nu puteam fi observaţi şi, examinând armele, am văzut că erau încărcate. Probabil că nu se pricepuseră să umble cu ele.

După ce ne încredinţarăm că fuga noastră nu fusese observată, pornirăm la drum. Trebuia să urmăm coasta cât mai mult cu putinţă şi aceasta avea numeroase golfuleţe, pe care eram nevoiţi să le ocolim, astfel că pierdurăm un timp oarecare. Afară de asta, terenul — cu toată apropierea mării — era acoperit cu vegetaţie, ceea ce ne îngreuna mult mersul. Abia când se lumină de ziuă puturăm înainta mai repede. Acum se putea privi în depărtare, ca să-ţi dai seama

---

[1] Hartă.

de direcţia în care trebuia să mergi, ca să tai o scobitură a coastei şi cam pe la ceasurile opt zărirăm înaintea noastră casele unui oraş, înconjurat cu un zid înalt şi destul de bine întreţinut.

— N-ar fi bine să întrebăm dacă suntem la Djidda, sidi?

De o oră, întâlnisem mereu arabi în calea noastră, fără să intrăm în vorbă cu ei.

— Nu e nevoie, fără nici-o îndoială că e Djidda.

— Şi ce vom face acolo?

— Întâi de toate voi vizita oraşul.

— Şi eu la fel. Ştii tu că acolo e înmormântată Eva, mama tuturor oamenilor?

— Da.

— Când Adam a înmormântat-o, a jelit-o patruzeci de zile şi tot atâtea nopţi, apoi s-a dus la Selan-Dib, unde a murit şi unde se află şi îngropat. Asta e o insulă de care ştiu numai credincioşii.

— Te înşeli, Halef. Insula asta era numită de locuitorii ei Sinhala Dvipa, din care voi aţi făcut, în limba voastră, Selan-Dib. Sinhala Dvipa înseamnă insulă de lei; ea aparţine acum creştinilor, inglisilor şi eu însumi am fost acolo de două ori.

— Dar *talebii*[1] noştri spun că toţi credincioşii care încearcă să pună piciorul pe insula lui Adam mor.

— Am murit oare eu?

— Nu. Dar tu eşti un favorit al lui Allah, deşi nu ai încă credinţa cea adevărată.

— Să-ţi mai dau încă o pildă. Nu-i aşa că orice necredincios, care pune piciorul în locurile sfinte Mecca şi Medina trebuie să moară?

— Da.

— Cu toate astea există creştini care au fost acolo.

— E adevărat ce spui?

— Da. S-au prefăcut că sunt musulmani.

---

[1] Învăţaţi.

— Atunci trebuia să cunoască graiul şi obiceiurile noastre.

— Le cunoşteau.

El mă privi cercetător, apoi zise:

— Sidi, şi tu le cunoşti. Vrei să te duci la Mecca?

— M-ai lua?

— Nu, sidi; căci, dacă aş face asta, m-aş prăji în focul Djehennei.

— M-ai trăda dacă m-ai vedea acolo?

— Effendi, nu mă întrista! Ar trebui să te trădez şi, totuşi, nu cred c-aş putea-o face. N-aş mai putea trăi…

Se vedea lesne pe chipul lui că vorbea cu convingere adâncă, ar fi fost o cruzime din partea mea să-l mai chinuiesc.

— Halef, mă iubeşti?

— Mai mult decât pe mine însumi, sidi, crede-mă!

— Te cred. Cât timp mai vrei să umbli cu mine prin lume?

— Cât îţi va plăcea ţie. Merg cu tine cât ţine pământul, cu toate că tu eşti creştin. Dar ştiu că tot te vei întoarce la credinţa cea dreaptă, căci eu te voi converti, fie că vrei sau nu.

— Asta numai un hagiu o poate spune.

— O, sidi, acum voi fi cu adevărat hagiu. Acum suntem la Djidda, unde voi-vizita mormântul Evei; după aceea plec la Mecca, voi poposi în Arafah, iar în Minah îmi voi rade barba şi voi îndeplini toate ritualurile sfinte. Mă vei aştepta la Djidda până mă întorc?

— Cât timp vei sta la Mecca?

— Şapte zile.

— Mă vei regăsi la Djidda. Dar e valabilă hagia ta, căci nu cade în luna pelerinajului?

— E valabilă. Uite, aici e poarta. Cum s-o fi numind?

— Cred că e poarta de miazănoapte, Bab El Medina. Vrei să-mi împlineşti o rugăminte?

— Da, căci ştiu că nu-mi vei cere nimic ce nu trebuie să fac.

— Să nu spui nimănui de aici că sunt creştin.

— Nu voi spune.

— Să faci în aşa fel, încât să se creadă că sunt musulman.

— Bine. Dar îmi vei împlini şi tu o rugăminte?

— Spune!

— Trebuie să-mi cumpăr la Mecca Aziz-Kumahş[1]-ul şi mai trebuie să fac multe daruri şi pomeni...

— Fii fără grijă, vei căpăta încă azi talerii pe care ţi i-am făgăduit.

— Nu ştiu dacă mă voi putea folosi de ei, căci sunt bătuţi în ţara necredincioşilor.

— Atunci îţi voi da aceeaşi sumă în piaştri.

— Ai piaştri?

— Încă nu, dar îi voi căpăta de la *sarraf*[2].

— Îţi mulţumesc, sidi. Voi avea destul ca să mă pot duce şi la Medina?

— Cred că da, dacă vei fi econom. Drumul într-acolo nu te va costa nimic.

— Pentru ce?

— Merg şi eu cu tine.

— La Medina, sidi? întrebă el, îngrijorat.

— Da. E oprit oare?

— Drumul într-acolo e liber pentru oricine, dar în oraş n-ai voie să intri.

— Atunci te voi aştepta la Djambo.

— Asta da, sidi.

— Suntem înţeleşi, deci.

— Şi după aceea unde te vei duce?

— Mai întâi la Medahin Saliha.

— Ce? Eşti un om pierdut! Nu ştii, că acesta e oraşul fantomelor, care nu îngăduie nici-un muritor printre ele?

— Vor trebui să mă suporte! E o localitate foarte

---

[1] Textual: „lucru sfânt”

[2] Zaraf.

misterioasă, despre care se povestesc lucruri minunate şi de aceea trebuie s-o văd.

— N-o vei vedea, căci fantomele ne vor închide drumul, dar eu nu te voi părăsi, chiar daică va trebui să mor împreună cu tine. Voi fi apoi un adevărat hagiu, căruia cerul îi stă deschis. Şi după aceea încotro ai de gând să te duci?

— La Sinai, Ierusalim şi Istambul, sau la Basra şi Bagdad.

— Şi mă iei şi pe mine?

— Da.

Ajunsesem la poartă. În faţa zidurilor erau răsfirate o mulţime de colibe din paie sau frunze de palmier, în care locuiau muncitori săraci, negustori de lemne ori de legume şi mai săraci. Un individ zdrenţăros mi se adresă:

— *Taibihn*, *Effendi seiak*, *keif chelak* — eşti sănătos, effendi, cum îţi merge şi cum te simţi?

Mă oprii locului. În Orient trebuie să-ţi faci totdeauna timp să răspunzi la un salut.

— Mulţumesc! Sunt sănătos, îmi merge bine şi mă simt minunat. Dar ţie cum îţi merge, fiu al unui tată viteaz, şi cum îţi merg afacerile, moştenitor al celui mai evlavios trib musulman?

Mă folosii de aceste cuvinte pentru că văzui că purta *m'eşaleeh*-ul. Cu toate că în ultima vreme li se îngăduie creştinilor să viziteze Djidda, ea e socotită drept un oraş sfânt şi oraşele sfinte se bucură de favoarea de a purta acest semn. La patru zile după naşterea unui copil, i se fac acestuia câte trei tăieturi pe fiecare falcă şi câte două pe fiecare tâmplă, iar cicatricele acestora rămân toată viaţa. Asta este ceea ce am numit *m'eşaleeh*.

— Cuvintele tale sunt zahari[1]; ele răspândesc un miros ca de Benaht el Djenet[2], răspunse omul. Şi mie îmi merge bine şi sunt mulţumit cu negoţul pe care-l fac. Îţi va fi şi ţie de folos.

---

[1] Flori.

[2] Fiicele Paradisului, huriile.

— Ce negoţ faci?

— Am trei animale. Fiii mei sunt *hamahri*[1] şi eu le dau o mână de ajutor.

— Ai acasă animalele?

— Da, sidi. Să-ţi aduc doi măgari?

— Cât ceri?

— Încotro vrei să călătoreşti?

— Sunt străin pe aici şi vreau să-mi caut o locuinţă.

Omul se uită la mine cu o privire ciudată. Un străin şi pe jos, asta trebuie sări fi bătut la ochi.

— Sidi, vrei să mergi într-acolo unde i-am călăuzit pe fraţii tăi? mă întrebă el.

— Care fraţi?

— Ieri pe la vremea Mogrebului au venit treisprezece oameni, tot pe jos ca şi tine; pe ăştia i-am călăuzit la *khan*-ul cel mare.

Fără îndoială că era vorba de Abu-Seif şi de oamenii săi.

— Aceia nu erau fraţi de-ai mei, îi răspunsei. Nu vreau să locuiesc nici la *khan*, nici în vreun funduk[2], ci într-o casă particulară.

— *Ama di bacht* — ce noroc! Cunosc o casă unde vei găsi o locuinţă care aproape că şi pentru tine e prea frumoasă.

— Cât ceri să mă duci acolo călare pe măgarii tăi?

— Doi piaştri.

— Adu măgarii!

Plecă ţanţoş îşi se înapoie curând cu doi măgari, care erau atât de mici, încât aproape că puteau trece printre picioarele mele.

— Ne vor putea ţine în spinare?

— Sidi, unul singur din ei e în stare să ne ducă pe toţi trei.

Asta era cam exagerat, totuşi animalul pe care-l încălecasem eu nu arătă câtuşi de puţin că i-ar veni greu să

---

[1] Conducători de măgari.

[2] Han.

mă ducă, ba, îndată ce mă urcai în spinarea lui porni în galop şi nu se opri decât dincolo de împrejmuirea de zid a oraşului, când un glas sforăitor răsună dinspre dreapta noastră:

— *Tut, vermya-iz aktşe* — stai, daţi parale!

Într-un zid pe jumătate dărăpănat de la dreapta mea, se afla o gaură pătrată, în gaura aceasta era un cap, pe faţa acestui cap se găsea o pereche de ochelari groaznic şi în aceşti ochelari era numai o singură sticlă. Îndărătul acestei sticle zării un nas uriaş şi mai jos de acesta, la o parte, o deschizătură mare, din care ieşiseră probabil cuvintele de mai sus.

— Cine-i ăsta? întrebai pe călăuza noastră.

— *Radşal-el-Bab*[1]-ul. El încasează dările pentru sultan.

Mânai măgăruşul până în faţa găurii de care am pomenit şi ca să fac haz scosei paşaportul.

— Ce vrei? îl întrebai pe *radşal*.

— Bani.

— Uite!

Îi ţinui în faţa ochiului liber *möhür*[2]-ul sultanului şi numai ce-l auzii spunând:

— *Lutf, djenabin* — iertare, mărinimia ta!

Deschizătura de sub nas se închise, chipul dispăru şi imediat văzui o făptură slăbănoagă sărind ca o veveriţă peste nişte resturi de zidărie. Purta o uniformă veche şi soioasă de ieniceri, pantaloni albaştri, ciorapi roşii, veston verde şi pe cap o şapcă albă cu un săculeţ ce atârna în jos. Era isteţul Radşal-el-Bab.

— De ce a luat-o la fugă? întrebai călăuza.

— Tu ai un *bu-djeruldu* şi nu trebuie să plăteşti. El te-a insultat deci şi se teme de răzbunarea ta.

Pornirăm mai departe şi, peste cinci minute, ajunserăm în faţa porţii unei case, care — ceva rar în ţările mahomedane —

---

[1] Omul „porţii”, paznic.

[2] Pecete.

avea patru ferestre mari, zăbrelite, care dădeau spre stradă.

— Aici e, spuse călăuza.

— A cui e casa?

— A *djewahirşi*[1]-ului Tamaru. El m-a însărcinat să-i caut chiriaş.

— O fi acasă?

— Da.

— Atunci te poţi întoarce. Uite şi un bacşiş.

Cu mulţumiri şi ploconeli, omul încălecă unul din măgăruşi şi se întoarse pe loc. Intrai în casă şi un negru mă călăuzi în grădină, unde se afla stăpânul său. Îi spusei acestuia ce mă aducea la dânsul şi el mă duse imediat înapoi în casă, unde îmi arătă un şir întreg de odăi goale.

Închiriai două, pe timp de o săptămână, pentru preţul de doi taleri, ceea ce era destul de mult. În schimb nu mi se luă nici-un fel de interogatoriu. Îmi spusei numai numele pe care mi-l dăduse Halef.

În cursul după-amiezii pornii să vizitez oraşul.

Djidda e un oraş foarte frumos şi nu-şi poartă pe nedrept numele, care înseamnă „Bogata". Din trei părţi e înconjurat de un zid înalt şi gros, prevăzut cu turnuri şi ocrotit de un şanţ adânc. Înspre mare, oraşul e apărat de un fort şi câteva baterii de coastă. Zidul are trei porţi: Bab el Medina, Bab el Yemen şi Bab el Mecca, aceasta din urmă fiind cea mai frumoasă şi având două turnuri ale căror creneluri sunt lucrate cu artă. Oraşul e împărţit în două jumătăţi: Siria şi Yemen. Are multe străzi destul de largi şi nu prea murdare, precum şi numeroase pieţe. Ceea ce bate la ochi este faptul că sunt în oraş multe case care au ferestre în afară. De cele mai multe ori, au câteva caturi, o arhitectură frumoasă, uşi înalte, balcoane şi balconaşe. Bazarul se întinde pe toată lungimea oraşului, paralel cu marea, şi dă în multe străzi laterale. Se văd într-unsul arabi şi beduini, negustori din

---

[1] Giuvaiergiu.

Basra, Bagdad, Maskat şi Makalla, egipteni, nubieni, abisinieni, turci, sirieni, greci, tunisieni, tripolitani, evrei, indieni, malaiezi, toţi în portul lor naţional; întâlneşti uneori chiar şi câte un creştin. Dincolo de ziduri, ca în mai toate localităţile Arabiei, începe îndată deşertul şi acolo sunt colibele acelora care nu-şi găsesc loc în oraş.

Nu departe de cazarmă, care se află în apropiere de Bab el Medina, e cimitirul, în care ţi se arată mormântul mamei Eva, care e lung de şaizeci de metri şi are în mijlocul său o mică moschee.

Nu e de mirare că în Djidda mişună cerşetorii. Cea mai mare contribuţie în direcţia aceasta o aduce India.

În timp ce pelerinii săraci din alte ţări îşi caută de lucru pentru a-şi câştiga banii de drum, cu care să se poată întoarce la casele lor, indianul e prea leneş pentru asta.

De la cimitir mă dusei în port şi o luai încetişor de-a lungul apei. Chibzuiam la posibilitatea de a vedea Mecca şi, cufundat în gânduri cum eram, nu băgai de seamă că se făcea tot mai pustiu în jurul meu. Deodată — visam oare? — răsună dinspre apă:

Acum mă duc la Sala
Să cumpăr un săculeţ împletit
Să-l prindă Diandl la pafta
Şi să-l poarte peste tot cu ea.

Un „cântecel” din patrie! Aici la Djidda! întorsei privirea şi văzui o luntre în oare se aflau doi bărbaţi. Unul din ei era băştinaş. Culoarea pielii şi îmbrăcămintea îl trădau drept un hadharemieh; desigur că a lui era luntrea. Celălalt stătea în picioare în ambarcaţiune şi avea o înfăţişare minunată. Purta un turban albastru, şalvari roşii şi un surtuc european de croială cam demodată; un fular de mătase galbenă era legat în jurul gâtului, iar la dreapta şi la stânga acestui fular ieşeau

la iveală două *djebel-pambuk-bezi*, care în scumpa mea patrie poartă numele de „paricid”. În jurul mijlocului proeminent, omul nostru avea petrecut un *sarras*, a cărui lamă era atât de groasă, încât puteai crede că erau trei şi nu una.

Acesta era cântăreţul meu. El băgase de seamă că mă oprisem surprins şi şi-o fi închipuit că are în faţa lui un beduin amator de cântece, căci duse mâna stângă la gură, se întoarse şi mai mult spre dreapta şi cântă altă strofă, tot în nemţeşte.

Atunci dusei îşi eu mâna la gură şi-i strigai:

— *Türkü tşaghyr-durmak* — cântă mai departe!

Nu ştiam dacă mă pricepuse, fapt e însă că-l „zise” înainte, tot aşa de frumos.

N-aveam încotro, trebuia să-l răspund în acelaşi fel, adică tot cu un cântec „de acasă”.

Şi numai ce-l auzii scoţând un chiot, îşi smulse turbanul de pe cap, sarrasul din teacă şi le flutură pe amândouă în aer; apoi şi le aşeză la loc, puse mâna pe lopată şi îndrumă barca spre ţărm.

Când puse piciorul pe uscat se opri o clipă uimit, văzându-mă mai de aproape.

— Un turc care ştie nemţeşte? întrebă el cu îndoială.

— Ba nu, un neamţ care o rupe puţin pe turceşte, îi răspunsei eu.

— Adevărat? Nu-mi venea să cred urechilor. Dar zău că arăţi a un arab. Îmi dai voie să întreb ce meserie ai?

— Sunt scriitor. Dar dumneata?

— Eu... sunt... sunt, hm! violonist, comic, bucătar de vapor, secretar particular, *bookkeeper*[1], soţ, *merchant*[2], văduv, rentier şi acum turist în drum spre casă.

Vorbise cu un aer atât de mândru, încât pufnii în râs fără să vreau.

---

[1] Contabil.

[2] Negustor.

— În cazul acesta eşti un om cu multă experienţă. Şi zici că ai de gând să te întorci acasă?

— Da, şi anume la Triest, dacă nu cumva mă voi răzgândi pe drum. Dar dumneata?

— Eu îmi voi revedea patria abia peste câteva luni. Ce cauţi aici în Djidda?

— Nimic. Dar dumneata?

— Tot nimic. Vrei să ne ajutăm unul pe altul?

— Fireşte, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Ce să am! Ai locuinţă?

— Da, de patru zile.

— Şi eu cam tot de atâtea ceasuri.

— Atunci nu te-ai aranjat încă! Îmi dai voie să te invit la mine?

— Cu plăcere. Pentru când?

— Chiar acum. Haide! Nu e deloc departe.

Plăti barcagiului, după care pornirăm înapoi spre port. Ajunserăm curând în faţa unei căsuţe cu un singur cat, despărţită în două printr-un gang. El deschise uşa din dreapta şi intrarăm într-o încăpere mică, unde tot mobilierul era format dintr-o laviţă de scânduri, peste care era întinsă o rogojină lungă.

— Aceasta e locuinţa mea. Fii binevenit! Ia loc.

Ne mai strânserăm o dată mâinile şi eu mă aşezai pe *şerir* în vreme ce el intră într-o încăpere alăturată, unde deschise un geamantan mare, aflat acolo.

— Cu un asemenea oaspete nu trebuie să-mi cruţ bunătăţile, îmi spuse. Ia să vezi ce-ţi aduc.

Şi, într-adevăr, ceea ce-mi oferi erau numai bunătăţi, una şi una.

— Uite aici o oală cu clătite cu mere, făcute aseară pe maşina mea de spirt, e tot ce poate fi mai bun pe căldura asta. Uite şi două gogoşi, coapte în cutia de tutun — câte una de fiecare. Asta e un rest de pâine de grâu, englezească,

puţin cam veche, dar încă destul de bună. După cum văd, ai dinţi zdraveni. Şi pe deasupra jumătatea asta de cârnat de Bombay — miroase puţintel poate, dar nu face nimic. În sticla asta e coniac bătrân veritabil, în orice caz, e mai bun ca apa. Pahar nu mai am, dar nici nu e nevoie. Apoi din cutia asta. Prizezi tabac?

— Îmi pare rău, dar nu prizez.

— Păcat! E minunat. Dar de fumat, fumezi?

— Ca un turc!

— Poftim. N-au mai rămas decât unsprezece bucăţi, pe care le vom împărţi: dumneata zece şi eu una.

— Sau invers.

— Nu se poate.

— Vom vedea. Dar în capsula aceea de tablă ce ai?

— Ia ghici!

— Dă-o încoace!

El mi-o întinse şi eu mirosii.

— Brânză.

— Ai ghicit. Din păcate lipseşte untul. Ei, ia începe! Briceag cred că ai; uite şi o furculiţă.

Mâncarăm cu poftă.

— Eu, sunt saxon, şi-mi spusei şi numele. Dumneata eşti născut la Triest?

— Da şi mă numesc Martin Albani. Tatăl meu era cizmar de meserie. Eu urma să mă fac ceva mai de soi şi anume negustor, dar m-am împăcat mai bine cu vioara decât cu cifrele. Soarta m-a blagoslovit cu o mamă vitregă — şi ştii dumneata cam cum se petrec lucrurile în cazuri dintr-acestea. Îl iubeam mult pe tata, dar s-a întâmplat că am făcut cunoştinţă cu o societate harfistă din Pressnitz şi m-am alăturat de ea. Am plecat împreună la Veneţia, Milano şi prin alte oraşe ale Italiei, până am ajuns şi la Constantinopol. Cunoşti soiul acesta de oameni?

— Cum să nu-i cunosc. Ajung uneori departe peste mare.

— La început am cântat la vioară, mai târziu însă am avansat şi am devenit comic, din nenorocire însă ne-a mers prost şi am fost mulţumit găsind o slujbă pe un vas comercial german. Cu acesta am ajuns la Londra, de unde m-am îmbarcat pe un vas englez spre India. La Bombay m-am îmbolnăvit şi am intrat în spital. Administratorul acestuia era un om priceput, dar la scris şi la socotit nu prea avea talent, când m-am însănătoşit, m-a luat în slujbă la el. Mai târziu am intrat contabil la un negustor, care a murit apoi de friguri, iar eu m-am însurat cu văduva lui. Am trăit fericit cu ea, până a murit. Şi acum a început să-mi fie dor de ţară.

— Şi de tatăl dumitale?

— Nici el nu mai trăieşte. Dar slavă Domnului că n-a îndurat mizeria. De când a început să-mi meargă bine, ne-am scris adeseori. Acum mi-am lichidat afacerea şi pornesc încetişor spre casă.

Omul îmi plăcea. Se arăta aşa cum era în realitate. Nu putea fi numit bogat; îmi făcea impresia unui om care are tocmai atât cât îi trebuie şi e cât se poate de mulţumit cu situaţia sa.

— De ce nu pleci de-a dreptul la Triest? îl întrebai.

— Trebuie să mai aranjez nişte socoteli la Maskat şi Aden.

— Vasăzică tot te-ai obişnuit cu cifrăria?

— Aşa e! râse el. Şi-apoi prea urgente, cum s-ar zice, nu sunt afacerile mele; sunt propriul meu stăpân şi nu strică dacă mai zăbovesc puţin prin Marea Roşie. Dumneata faci acelaşi lucru, nu?

— Întocmai. Cât timp rămâi aici?

— Până voi da de un vapor care-mi convine. Nu ţi-ai închipuit că sunt bavarez sau tirolez, când m-ai auzit cântând?

— Ba da! Însă cu toate astea nu mă simt dezamăgit, căci tot compatrioţi rămânem şi suntem bucuroşi că ne-am întâlnit.

— Cât timp rămâi dumneata aici?

— Hm! Servitorul meu se duce în pelerinaj la Mecca; cred că va trebui să-l aştept o săptămână până se întoarce.

— Asta mă bucură; vom putea fi mai mult timp împreună.

— Sunt de acord, dar două zile tot va trebui să ne despărţim.

— Pentru ce?

— Am şi eu chef să mă duc o dată la Mecca.

— Dumneata? Eu credeam că creştinilor le este interzis.

— Aşa şi e. Vorbeşti araba?

— Atât cât am nevoie pentru bucătăria mea.

— Ştii şi cum trebuie să se comporte pelerinii?

— Ştiu şi asta; e sigur însă că felul meu de a mă comporta nu va fi întocmai ca al pelerinilor. Dacă m-aş conforma ritualurilor lor, m-aş supune ceremonialului prescris şi m-aş închina lui Allah şi Profetului său, aş păcătui împotriva sfintei noastre credinţe.

— În sinea dumitale vei gândi totuşi altfel.

— Asta nu micşorează păcatul.

— Dar nu merită ştiinţa să jertfeşti ceva pentru ea?

— De meritat merită, dar nu o astfel de jertfă. De altminteri, nici nu-aş fi om de ştiinţă. Dac-aş ajunge vreodată la Mecca, faptul n-ar avea pentru mine altă valoare decât că am văzut-o şi aş putea povesti cândva cunoscuţilor despre asta. Eu aş susţine că poţi vizita oraşul Profetului şi fără să-ţi renegi prin asta credinţa creştinească, făcând-o pe pelerinul.

— Nu prea.

— Crezi dumneata că Mecca nu e vizitată decât de pelerini?

— Ar trebui să credem că şi negustori se duc pa acolo. Dar şi aceştia se închină în locurile acelea sfinte.

— Nu cred însă că sunt controlaţi în privinţa aceasta. De aici până la Mecca sunt, după socoteala mea, şaisprezece ceasuri de drum: călare, poţi străbate distanţa în opt ceasuri.

Dacă aş avea un *bişarihn-hedjihn*[1] n-aş avea nevoie de mai mult de patru ore. Ajung acolo, trag la vreun han, fac o plimbare prin oraş, văd ce e de văzut şi, în câteva ceasuri, sunt gata. Fiecare mă va lua drept musulman şi mă pot întoarce liniştit înapoi.

— Aşa cum vezi dumneata lucrurile, n-ar fi nici-o primejdie, dar chestia e totuşi riscantă. Eu am citit undeva că un creştin nu se poate apropia decât la cel mult opt mile de oraş.

— Atunci n-ar trebui să stăm nici aici la Djidda, dacă o fi vorba de mile englezeşti. În drumul care duce de aici la Mecca sunt unsprezece cafenele; eu intru fără teamă în primele nouă, spunând pretutindeni că sunt creştin. Vremurile au adus multe schimbări cu ele; acum se mulţumesc numai să-l oprească pe creştini să pună piciorul în oraş. Eu unul aş face încercarea.

Mă obişnuisem şi eu atât de mult cu gândul acesta, încât eram acum ferm hotărât să mă duc la Mecca. Cu planul acesta în minte mă dusei acasă, adormii cu el şi tot cu el mă trezii a doua zi dimineaţa. Halef îmi aduse cafeaua. Mă ţinusem de cuvânt şi-i dădusem încă din ajun banii făgăduiţi.

— Sidi, când îmi îngădui să pornesc la Mecca? mă întrebă el.

— Ai văzut tot ce e de văzut la Djidda?

— Încă nu; dar în curând voi fi gata.

— Cum ai de gând să călătoreşti? Cu un *delyl?*

— Nu, căci ăştia costă prea mult. Voi aştepta până s-or aduna mai mulţi pelerini şi voi călări pe o cămilă luată cu chirie.

— Poţi pleca oricând pofteşti.

Delylii sunt acei slujbaşi care au sarcina să-l călăuzească pe pelerinii străini şi să poarte de grijă ca aceştia să îndeplinească toate prescripţiile cerute. Printre pelerini se

[1] Un soi de cămilă.

găsesc foarte multe femei şi fete. Deoarece însă femeilor nemăritate le este oprită intrarea în lăcaşurile sfinte, *delylii* fac afaceri, căsătorindu-se, în schimbul unei sume de bani, cu pelerinele nemăritate, pe care le aduc din Djidda, le însoţesc la Mecca şi, la sfârşitul pelerinajului, le dau scrisoarea de despărţenie.

Abia părăsise Halef odaia mea, că de afară auzii un glas întrebând:

— E acasă stăpânul tău?

— *Dehm arably* — vorbeşte arăbeşte! răspunse Halef la întrebarea ce-i fusese pusă în germană.

— *Arably?* Nu cunosc mâncarea asta, amice. Cel mult te-aş putea trata cu puţină turcească. Dar stai că mă anunţ eu singur.

Şi Albani, căci el era, fredonă iar, în chip de parolă, un cântec nemţesc, la auzul căruia mă ridicai repede şi-i deschisei uşa.

— Aha! exclamă el, râzând. Vasăzică şi-a făcut efectul. Cât pe ce se cred că ai şi plecat la Mecca.

— Pst! Servitorul meu nu trebuie să ştie nimic despre asta.

— Scuză-mă! Ia ghici cu ce rugăminte am venit la dumneata?

— Cu rugămintea de a-ţi da revanşa pentru ospitalitatea de ieri? Îmi pare rău, te pot servi, la nevoie, cu ceva muniţii, dar cu merinde nu, cel puţin cu merinde atât de rare ca acelea de pe lista dumitale de bucate.

— Nu-i vorba de asta! Ci e vorba, într-adevăr, de o rugăminte, sau mai bine zis de o întrebare.

— Să auzim!

— Am vorbit ieri puţin despre aventurile dumitale; presupun însă că eşti călăreţ.

— E drept, călăresc puţintel.

— Numai pe cal sau şi pe cămilă?

— Pe amândouă; chiar şi pe măgar, cum s-a întâmplat de

pildă ieri.

— Eu n-am stat încă niciodată pe spinarea unei cămile. Azi-dimineaţă am auzit, însă, că există pe aici pe aproape un devedşi[1], care, în schimbul unei sume mici, îţi dă posibilitatea s-o faci pe beduinul.

— Vrei să faci o plimbare călare?

— Chiar aşa.

— Te vei alege însă cu un soi de rău de măre…

— Nu face nimic.

— Împotriva căruia nu ajută nici măcar o doză de creuzet.

— Nu mă sperie nimic. Să fi străbătut coasta Mării Roşii şi să nu fi stat pe o cămilă! Îmi dai voie să te invit să mă însoţeşti?

— De ce nu. Încotro vrei să mergi?

— Îmi e totuna. Să zicem o hoinăreală în jurul Djiddei.

— Bun! Cine se îngrijeşte de cămile? Dumneata sau eu?

— Fireşte că eu. Vrei să-ţi iei şi servitorul cu dumneata?

— După cum hotărăşti. Prin ţinuturile acestea nu ştii niciodată ce ţi se poate întâmpla şi aici în Orient un servitor nu e niciodată de prisos.

— Atunci merge şi el.

— Când să vin?

— Peste o oră.

— Bine. Dar dă-mi voie să fac o observaţie. Înainte de a încăleca pe cămilă, examinează cu luare-aminte şaua şi pătura; prevederea aceasta e totdeauna obligatorie, căci, altminteri, poţi face lesne cunoştinţă cu acel başbuzuc cu şase picioare, căruia orientalul îi dă numele care sună atât de frumos „bit”.

— Bit? Nu prea sunt o somitate în limbi orientale.

— Dar puţină latină tot ai învăţat.

— Asta da.

— Atunci află că e vorba de acea vietate căreia îi zice

[1] Împrumutător de cămile.

păduche.

— Ah! Şi e atât de grav?

— Uneori foarte grav chiar. Am auzit cândva, în Ungaria, că paraziţii aceştia sunt denumiţi „minieri”, probabil pentru că lucrează de sus în jos. Călărind pe cămilă, ai de-a face atât cu „minierii” arabilor cât şi cu acei ai cămilelor. Din fericire, cei dintâi sunt de o fidelitate atât de mişcătoare faţă de stăpânii lor, încât mai cruţă pe ghiauri. Aşadar, mai pune-ţi o pătură peste şa şi, după ce-ai terminat plimbarea, du-o la un brutar, care în schimbul câtorva borbi[1] ţi-o va arde în cuptorul său.

— Aşa voi face. Luăm şi arme cu noi?

— Mai e vorbă! Eu, de pildă, sunt silit să fac asta, căci în orice clipă pot întâlni duşmani aici sau prin împrejurimi.

— Dumneata?

— Da, eu. Am fost prizonierul unui pirat, din mâna căruia am scăpat abia ieri. El e în drum spre Mecca şi se prea poate să se afle încă aici la Djidda.

— Asta e de necrezut. Este arab?

— Da. Nici nu-l pot denunţa măcar, deşi viaţa mea nu face doi bani în clipa când ne întâlnim.

— Şi nu mi-ai spus nimic despre asta ieri.

— De ce aş fi vorbit? Se aude şi se citeşte în ziua de azi, foarte des, cum că viaţa devine din ce în ce mai searbădă şi că nu s-ar mai produce aventuri. Acum câteva săptămâni, am stat de vorbă cu un învăţat care a colindat mult prin lume, şi care susţinea că poţi străbate lumea veche de la Hammerfest până la Capetown şi din Anglia până în Japonia, fără să întâmpini nici măcar urmă din ceea ce se numeşte aventură. Nu l-am contrazis, dar sunt încredinţat că totul depinde numai de persoana călătorului şi de felul călătoriei. O călătorie făcută cu o agenţie de voiaj sau cu bilet dus-întors, va fi foarte plăcută, chiar dacă ţinta ei este insula Celebes sau

[1] O para are câţiva *borbi*.

Ţara Focului. Eu prefer calul sau cămila, trenului; barca, vaporului; puşca, paşaportului cu viză în regulă. De asemenea, mai multă plăcere aş avea pentru o călătorie la Tombuctu sau Tobolsk, decât la Nissa sau Helgoland; nu mă încred în nici-un tălmaci şi în nici-un *Baedeker*[1]; pentru o călătorie la Murzuk, eu dispun de mai puţini bani decât are nevoie cineva ca să plece de la Praga la Viena şi să petreacă acolo o săptămână, şi nu m-am plâns niciodată de lipsă de aventuri. Acel care vizitează cu parale multe ţările munţilor Atlas sau statele apusene ale Americii de Nord, găseşte de toate pretutindeni; cine vine însă cu punga uşoară, va căuta ospitalitate la beduini şi se va face folositor, iar în Vestul Sălbatic va fi nevoit să-şi câştige pâinea cu puşca şi să lupte cu mii de primejdii; acesta nu va duce lipsă niciodată de aventuri. Pun rămăşag că în cursul plimbării pe care o plănuim noi acum, vom avea parte de-o aventură, fie ea şi una mai mică. Eroii vremurilor apuse porneau în căutare de aventuri; eroii de azi călătoresc ca turişti, *commis-voyageurs*, vilegiaturişti, etc., ei întâmpină aventurile lor sub umbrele de ploaie, la *Table d'hote*, la masa de joc şi pe *Skating-Rink*. Pui rămăşag?

— Mă faci curios, zău aşa!

— Te rog să nu mă înţelegi greşit. Dumneata numeşti probabil aventură, când întâlneşti în junglă doi tigri, care se luptă pe viaţă şi pe moarte; eu numesc, de asemenea, aventură mare, şi când dau, la marginea pădurii, de două armate de furnici, a căror luptă nu-i cu nimic mâi prejos sub raportul curajului şi sforţărilor trupeşti, căci ele ne dau pilde de jertfă, disciplină, calcul strategic sau tactic, încât rămânem pur şi simplu uimiţi. Atotputernicia lui Dumnezeu se arată mult mai bine în aceste vieţuitoare infime, decât în acei doi tigri, care dumitale îţi apar mai mari, numai pentru că te temi de ei. Dar să lăsăm asta şi daţi-le mai bine de închiriază

[1] Ghid de călătorie (n. trad.).

cămilele, pentru ca să găsim un izvor la vremea căldurii mari.

— Mă duc; dar îţi ţii cuvântul cu privire la aventura făgăduită?

— Mi-l ţin.

El plecă.

Îi vorbisem într-adins aşa, căci, pentru cea dintâi plimbare cu cămila, se cere neapărat o dispoziţie sufletească aplecată spre romantism.

Peste trei sferturi de ceas, când am intrat împreună cu Halef în locuinţa lui Albani, îl găsii pe acesta înarmat până-n dinţi.

— Hai să pornim! zise el. Sau vrei să îmbucăm ceva mai întâi?

— Nu.

— Atunci luăm merinde cu noi. Geanta asta e plină.

— Vrei o aventură şi-ţi iei merinde cu dumneata? Fii serios! Când ne-o fi foame, vom căuta un *duar*[1]. Acolo găsim curmale, făină, apă şi poate şi puţin tşekir.

— *Tşekir?* Cei asta?

— Cozonac făcut din făină de lăcuste.

— Brrr!

— Dac-ai şti ce bun e! Pentru cine mănâncă stridii, melci, cuiburi de rândunele, picioare de broască şi brânză cu viermi, lăcustele trebuie să fie o delicatesă. Ştii dumneata cine a mâncat vreme îndelungată lăcustele cu miere sălbatică?

— Probabil un personaj biblic.

— Chiar aşa, şi încă unul foarte însemnat şi sfânt. Dar pătura ţi-ai adus-o?

— Iat-o.

— Bine. Pentru cât timp ai închiriat cămilele?

— Pentru toată ziua.

— Cu însoţitor sau fără?

— Fără.

---

[1] Sat de corturi.

— Foarte bine. Hai să pornim!

Proprietarul cămilelor locuia alături de el. După mutra omului, văzui îndată că nu era arab ci turc. În curtea sa se aflau trei cămile, cu o înfăţişare de-ţi venea să le plângi de milă.

— Unde ţi-e grajdul? îl întrebai.

— Colo! răspunse el, arătând cu mâna spre un zid ce despărţea curtea în două.

— Deschide uşa!

— Pentru ce?

— Pentru că vreau să văd dacă mai sunt înăuntru *djemahli*.

— Sunt.

— Arată-mi-le!

Se vedea că nu prea avea încredere în mine, de aceea deschise şi mă lăsă să arunc o privire în cealaltă despărţitură, unde se aflau opt cămile de călărie de toată frumuseţea. Mă apropiai de ele şi le privii.

— *Devedşi*-ule, cât ţi se plăteşte pentru cele trei cămile pe care ni le-ai înşeuat?

— Cinci *mahbuţechini*[1] pentru toate trei.

— Şi pentru preţul acesta căpătăm animalele astea cu picioare bolnave? Ia te uită, li se văd coastele. Buzele le atârnă la fel ca mânecile hainei tale, iar cocoaşele. Ah! dar nici n-au cocoaşe! Se vede că vin de la drum lung; sunt slăbite cu totul şi fără pic de vlagă, încât abia pot duce şaua în spinare. Şi ia te uită cum arată şeile! Ce umblă pe pătura asta? Haide repede, dă-ne alte cămile, alte pături şi alte şei!

El mă privi cu neîncredere şi cu mânie.

— Cine eşti tu de îndrăzneşti să-mi porunceşti asta?

— Ia priveşte aici! Vezi acest *bu-djuruldu* al sultanului? Vrei să-l povestesc că eşti un pungaş ordinar şi că-ţi chinuieşti de moarte animalele? Haide repede, înşeuează cămilele alea

---

[1] Cam 25 de mărci germane.

trei — cele cafenii de la dreapta şi cea cenuşie din colţ — altminteri te aşteaptă biciuşca!

Un beduin ar fi dus îndată mâna la pistol sau la cuţit; omul acesta era însă turc. El se grăbi să-mi îndeplinească porunca şi nu trecu mult şi cele mai bune trei cămile ale sale, cu echipament foarte curat, stăteau în genunchi în faţa noastră.

Întorcându-mă spre Halef îi spusei:

— Acum arată-i acestui sidi cum trebuie să încalece.

Halef făcu întocmai, apoi eu călcai cu piciorul pe picioarele dinainte, strânse împreună, ale cămilei care urma să-l poarte pe Albani.

— Ia aminte la ce-ţi spun! Îndată ce vei atinge şaua, hedjihnul va sări în sus şi anume întâi cu partea dinainte, aşa încât vei fi zvârlit înapoi. Apoi se ridică cu partea dinapoi şi dumneata eşti împins înainte. Aceste două smucituri trebuie să cauţi să le atenuezi prin mişcări contrare ale corpului dumitale.

— Voi încerca.

Se săltă în şa şi imediat cămila se ridică, deşi eu nu-mi luasem piciorul de pe picioarele ei. Compatriotul meu fu zvârlit înapoi, dar nu căzu, deoarece se încleştase bine cu mâinile în faţă; dar acum animalul se zvârli în sus cu partea dinapoi, şi pentru că el continua să-şi ţină mâinile încleştate în faţă, zbură din şa peste capul cămilei şi se întinse în nisip.

— Hop'aşa! Nu e chiar atât de grozav! zise el, ridicându-se şi frecându-şi umărul la care se lovise. Dar nu mă las, trebuie să mă urc. Ia fă-o să îngenuncheze iarăşi!

— Rrree!

La chemarea aceasta cămila se aşeză din nou, în genunchi. Încercarea izbuti acum, deşi călăreţul nostru se alese cu două lovituri zdravene. Trebuia să-i mai dau o dovadă celui ce ne închiriase cămilele:

— *Devedşi*-ule, ştii să călăreşti un *djemmel*?

— Da, boierule.

— Şi să-l şi conduci?

— Da.

— Ba nu ştii, căci habar n-ai că pentru asta e nevoie de un *metrek*[1].

— Iartă-mă, boierule, am uitat.

Dădu poruncă unui argat şi beţişoarele ne fură aduse. Acum încălecai şi eu şi ieşirăm afară în stradă.

— Încotro? îl întrebai pe Albani.

— Asta o las în seama dumitale.

— Bine; atunci spre Bab el Medina.

Albani atrăgea asupra sa atenţia trecătorilor, din pricina îmbrăcămintei sale care bătea la ochi. De aceea mersei cu el pe câteva străzi lăturalnice şi după unele ocoluri, ajunserăm la poarta Bab el Medina, ieşirăm prin ea şi, după ce străbăturăm coloniile nubienilor şi habeşanilor, intrarăm imediat în pustiu.

Până aici Albani se ţinuse binişor în şa. Acum însă cămilele noastre o porniră în trapul acela de urs, care e felul lor obişnuit de mers şi prin care fiecare începător face cunoştinţă cu răul de mare, fără să fi văzut măcar o singură picătură de apă sărată. La început, el râse de sine însuşi. Nu avea dibăcia să îndulcească prin mişcări proprii smuciturile pe care i le producea animalul; se apleca la dreapta, la stânga, înainte şi înapoi; puşca-i lungă, arabă, îi stătea în cale şi *sarras*-ul uriaş, se lovea cu zgomot de coapsele cămilei. Îl luă între picioare deci, pocni din degete şi începu să-l „zică" iar ceva de inimă albastră.

Eu dădui cămilei mele o lovitură uşoară peste nas, şi numai ce o văzui sărind în sus, pentru ca apoi să ţâşnească înainte, ridicând nori de nisip în urma ei. Celelalte două cămile îi urmară pilda, cum era de aşteptat, şi prietenului Albani îi pieri pofta să mai cânte. Ţinea beţişorul în mâna stângă şi puşca în cea dreaptă şi se folosea de amândouă ca

[1] Un beţişor încovoiat.

de o balanţă, rotindu-şi braţele prin aer, ca să-şi ţină echilibrul. Să te prăpădeşti de râs, nu alta!

— Atârnă-ţi arma pe spate şi ţine-te bine cu mâinile în şa! îi strigai eu.

— Nu se poa… hop!… nu se poa… oh, brrr, ah…, nu se poate atârna! N-am nici timp… hop, au!… n-am nici timp pentru aşa ceva! Opreşte-ţi că… hopa, brr! cămila aia afurisită.

— Eu mă împac bine cu ea.

— Da, însă a mea… oh, brrr! A mea se ţine după dânsa da… ca… hopa!… ca apucată de alte alea!

— Opreşte-o!

— Cu ce dracu'?

— Cu piciorul şi cu hăţurile.

— Piciorul… piciorul… hopa!… nici nu-l pot ridica… şi hăţ… hăţurile… oh, oh!… hăţurile nu le mai am…

— Atunci nu-ţi rămâne decât să aştepţi până ce animalul se va opri de la sine.

— Dar nici n… brrr!… nici nu mai pot răsufla…

— Deschide gura — aer e berechet aici!

Întorsei capul şi nu mai ţinui seamă de tot ce spunea. Se găsea pe mâini bune, căci Halef călărea alături de el. Nu trecu mult şi lăsarăm în urma noastră o mică ridicătură de pământ, iar acum se întindea înainte-ne câmpia nesfârşită. Albani începea să se obişnuiască din ce în ce mai bine în şa — cel puţin nu se mai plângea deloc. Călăream de un ceas şi străbătusem o bucată bună de drum, când zărirăm în faţa noastră un călăreţ. Să fi fost cam la vreo jumătate milă de noi şi, după cât se părea, călărea o cămilă minunată, căci spaţiul dintre el şi noi dispărea văzând cu ochii şi numai după zece minute oprirăm unul lângă altul.

Purta veşminte de beduin bogat şi îşi trăsese adânc peste faţă gluga burnuzului. Cămila sa preţuia cât toate trei ale noastre.

— *Sallam aaleikum*, pace ţie mă salută el, scoţând mâna, ca să-şi dea la o parte gluga.

— *Aaleikum*! răspunsei eu. Care ţi-e drumul aici în pustiu?

Avea un glas moale, aproape ca glasul de femeie; mâna sa, deşi cafenie, era mica şi delicată, iar când îşi dădu jos gluga, văzui un chip spân, din care mă, priveau cu luare-aminte doi ochi vii. Era într-adevăr o femeie.

— Drumul meu duce pretutindeni, răspunse ea. Dar al tău, încotro?

— Vin din Djidda, vreau să-mi dresez cămila, apoi mă înapoiez în oraş.

Chipul ei se întunecă şi privirea-i părea că devine bănuitoare.

— Locuieşti în oraş?

— Nu, sunt străin acolo.

— Eşti pelerin?

Ce să-i răspund? Avusesem de gând să mă dau drept mahomedan pe aici, dar deoarece mi se pusese de-a dreptul întrebarea, nu vroiam să răspund printr-o minciună.

— Nu; nu sunt hagiu.

— Eşti străin la Djidda şi totuşi n-ai venit acolo ca să te duci la Mecca? Una din două: sau ai fost înainte în oraşul sfânt, sau nu eşti un dreptcredincios.

— N-am fost niciodată la Mecca, pentru că sunt de altă credinţă ca voi.

— Eşti evreu?

— Nu, sunt creştin.

— Şi aceştia doi?

— Asta e creştin ca şi mine, iar celălalt e musulman şi vrea să se ducă la Mecca.

Chipul ei se lumină brusc şi se întoarse spre Halef.

— Unde e ţara ta, străinule?

— La apus, departe de aici, dincolo de pustiul cel mare.

— Ai soţie?

Halef rămase la fel de uimit ca şi mine în faţa acestei întrebări, căci era împotriva obiceiurilor orientale.

— Nu! răspunse el.

— Eşti prietenul sau servitorul acestui effendi?

— Sunt servitorul şi prietenul său.

Atunci ea se întoarse din nou spre mine.

— Sidi, urmează-mă!

— Încotro?

— Ţi-e teamă de o femeie?

— Aş! Hai să mergem!

Ea îşi întoarse cămila şi călări îndărăt pe aceleaşi urme, lăsate de animal în nisip mai adineauri. Eu mă ţinui alături de dânsa şi ceilalţi doi rămaseră îndărătul nostru.

— Ei, n-aveam dreptate când ţi-am prezis aventura? îi strigai lui Albani.

În loc de răspuns, el începu din nou să cânte.

Femeia nu era prea tânără şi razele soarelui deşertului, precum şi lipsurile şi ostenelile îi pârliseră chipul, săpând într-unsul brazde adânci; dar-se vedeai foarte bine că fusese frumoasă cândva. Ce o adusese oare în pustiu, singură-singurică? De ce pornise pe drumul care ducea la Djidda şi se întorcea acum îndărăt cu noi? De ce trădase bucurie auzind că Halef vroia să meargă la Mecca şi de ce nu ne spunea unde dorea să ne ducă? Femeia aceasta era o taină pentru mine. Purta în spinare o puşcă şi la brâu un iatagan, iar în oblâncul şeii avea chiar înfiptă una din acele suliţe de azvârlit, care în mâna unui arab iscusit e cât se poate de primejdioasă. Făcea impresia unei amazoane curajoase şi neînfricate.

— Ce fel de limbă e asta? întrebă ea, auzindu-l pe Albani cântând.

— Limba germanilor.

— Care vasăzică eşti un nemsi?

— Da.

— Nemsi trebuie să fie oameni viteji.

— Pentru ce?

— Cel mai viteaz bărbat din lume a fost „Sultan el Kebir” (Napoleon) şi cu toate acestea el a fost învins de nemsi voştri. De ce mă priveşte ochiul tău cu atâta stăruinţă?

— Iartă-mă dacă ochiul meu te-a supărat. Nu-s obişnuit să cunosc în ţara ta o femeie, în felul în care te cunosc pe tine.

— O femeie care poartă arme? Care ucide bărbaţi? Care guvernează chiar peste tribul ei? N-ai auzit tu de Ghalie?

— Ghalie? întrebai, căutând să-mi aduc aminte. N-a fost din tribul Begum?

— Văd că o cunoşti.

— Ea a fost adevăratul şeic al tribului ei şi în bătălia de la Taraba a învins trupele lui Mahomed Ali, care erau comandate de Tunsun Bei.

— Aşa e. Vezi deci că şi o femeie poate să fie ca un bărbat.

— Dar *Coranul* ce spune în privinţa asta?

— Coranul? rosti ea cu un gest aproape dispreţuitor. Coranul e o carte, uite aici iataganul, *tüfenc*[1]-ul şi *djerid*[2]-ul meu. În care crezi tu? În carte sau în arme?

— În arme. Vezi deci că nu sunt un ghiaur căci gândesc la fel ca tine.

— Şi tu crezi în armele tale?

— Da; şi mai mult însă cred în *kitab-aziz*[3]-ul creştinilor.

— Pe asta n-o cunosc, dar armele tale le văd.

Acesta era un compliment la adresa mea, căci arabul e obişnuit să judece pe om după armele pe care le poartă.

— Cine a ucis mai mulţi duşmani, tu sau prietenul tău? mă mai întrebă ea.

Dacă era vorba de judecat după arme, atunci Albani trebuia să fie mult mai viteaz decât mine; eu însă eram

---

[1] Puşcă.

[2] Suliţă de azvârlit.

[3] Cartea sfântă.

încredinţat că el nu pusese încă în primejdie viaţa nici unui om cu *sarras*-ul său.

Totuşi, răspunsei în doi peri:

— N-am vorbit încă despre asta cu el.

— De câte ori ai avut un *intikam*[1]?

— Niciodată până acum. Credinţa mea mă opreşte să ucid chiar pe duşmanul meu; el e ucis prin lege.

— Dar dacă ar veni acum Abu-Seif şi ar vrea să te omoare, ce-ai face?

— M-aş apăra şi la nevoie l-aş ucide, căci legitima apărare este îngăduită. Dar văd că vorbeşti despre „Tatăl spadei”. Îl cunoşti?

— Îl cunosc. Şi tu i-ai rostit numele; ai auzit de el?

— Nu numai c-am auzit de el, dar l-am şi văzut.

Ea se întoarse repede spre mine şi mă întrebă:

— L-ai văzut? Când?

— Nu sunt multe ceasuri de atunci.

— Unde?

— Ultima oară pe vasul său. Am fost prizonierul lui şi am fugit ieri.

— Unde e vasul său?

Arătai în direcţia în care presupuneam că se mai găseşte şi spusei:

— Stă acolo ascuns într-un golf.

— Şi el se află pe vas?

— Nu. El e la Mecca, pentru a duce un dar marelui conducător.

— Marele conducător nu e la Mecca, ci la Taif. Am aflat o veste mare de la tine. Haide!

Îşi îndemnă cămila la galop şi după câtva timp, coti spre dreapta, unde se vedea în zare un şir de coline. Când ne apropiarăm, văzui că lanţul acesta de ridicături era format din acelaşi granit cenuşiu, găsit mai târziu şi la Mecca. Într-o

---

[1] Răzbunare de sânge.

vâlcea se aflau câteva corturi. Ea arătă eu mâna spre ele şi spuse:

— Acolo locuiesc ei.

— Cine?

— Beni-küfrii[1] din tribul ateibehilor.

— Eu credeam că ateibehii locuiesc în El Zallaleh, Taleh şi Vadi El Nobejat?

— Văd că eşti bine informat; dar hai să mergem! Vei afla totul.

În faţa corturilor stăteau întinse pe pământ vreo treizeci de cămile şi câţiva cai, iar un număr de câini slăbănogi de pustiu începură să latre înfiorător la vederea noastră, scoţând afară din corturi pe locatarii acestora. Toţi aveau mutre războinice şi ţineau armele pregătite.

— Aşteptaţi aici! ne porunci femeia.

Descălecă de pe cămilă şi se apropie de oameni. Convorbirea mea cu dânsa nu fusese auzită nici de Albani, nici de Halef.

— Sidi, mă întrebă acesta din urmă, din ce trib fac parte aceşti oameni?

— Din tribul Ateibeh.

— Am auzit şi eu de el. Dintr-unsul fac parte cei mai viteji oameni ai pustiului şi nici-o caravană de pelerini nu e sigură de gloanţele lor. Ei sunt cei mai mari duşmani ai djeheinilor, din rândurile cărora face parte Abu-Seif. Ce vrea de la noi femeia asta?

— Nu ştiu încă.

— Atunci vom afla. Dar ţine-ţi armele pregătite, sidi! Eu n-am încredere în ei, căci sunt izgoniţi şi afurisiţi.

— De unde recunoşti asta?

— Nu ştii tu că toţi *bedavişii*[2] care locuiesc pe aproape de Mecca strâng picăturile de ceară de la lumânări, cenuşa de la

[1] „Afurisiţii”.

[2] Beduinii.

lemnele pentru afumat şi praful de, pe pragul Kaabei şi îşi freacă fruntea cu toate acestea? Oamenii ăştia de aici n-au însă nimic pe frunte; ei n-au voie să meargă, la Mecca şi nici să intre în Kaaba, căci sunt afurisiţi.

— Care să fi fost motivul izgonirii lor?

— Asta o vom afla poate de la ei.

Între timp, femeia le vorbise ceva oamenilor şi unul din ei se apropie de noi. Era un bătrân cu înfăţişare venerabilă.

— Allah să binecuvânteze venirea voastră la noi! ne zise el. Descălecaţi şi intraţi în corturi! Fiţi oaspeţii noştri!

Ultimele cuvinte mă încredinţară că n-aveam să ne temem de nici-o primejdie din partea lor. Din moment ce arabul a rostit cuvântul *misafir*[1], i se poate acorda deplină încredere. Descălecarăm şi furăm conduşi într-unul din corturi şi ne aşezarăm pe *serir*[2], unde ni se aduse ceva de mâncare.

În tot timpul mesei, nu se vorbi nimic. Apoi însă ni se dădu câte un *bery* şi, în vreme ce fumam tutunul tare de Tombak, începu convorbirea.

Faptul că ni se dădu numai câte un *bery*, era o dovadă că oamenii aceştia nu erau bogaţi. În ţinutul din apropierea oraşului sfânt, se fumează din trei feluri de pipe. Cel dintâi şi cel mai preţios soi este *khedra*. El stă de obicei pe un trepied, e făcut din argint frumos cizelat şi e prevăzut cu un tub lung, care se numeşte *leich* şi care — după cât e de bogat proprietarul — el împodobit: cu pietre preţioase sau alte giuvaieruri. Din *khedra* se fumează în general numai tutunul fin de Şiras. Al doilea soi de pipe este *şişeh*-ul. Seamănă cu khedra, numai că e ceva mai mic şi mai puţin scump. Al treilea şi cel mai ieftin soi este cel numit *bery*. El e format dintr-o găoace de nucă de cocos umplută cu apă, în care se fixează capul şi în locul tubului, o trestie.

În cort se aflau peste douăzeci de oameni. Bătrânul care

---

[1] Oaspete, musafir.

[2] Laviţă joasă, acoperită cu rogojini.

ne întâmpinase luă cuvântul:

— Eu sunt şeicul El Urdi[1] şi am de vorbit cu tine, sidi. Buna cuviinţă ne opreşte să supărăm oaspeţii cu întrebări, totuşi, va trebui să te întreb de unele. Îmi îngădui?

— Da.

— Faci parte dintre nessarabi?

— Da, sunt creştin.

— Ce cauţi aici în ţara credincioşilor?

— Vreau să cunosc ţara şi oamenii ei.

— Şi după ce le vei fi cunoscut, ce vei face?

— Mă voi înapoia în ţara mea.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare şi gândurile nessarabilor sunt de nepătruns. Tu eşti oaspetele meu şi eu voi crede ce spui. Omul ăsta e servitorul tău?

Spunând aceasta arătă spre Halef.

— E servitorul şi prietenul meu.

— Numele meu e Malek. Ai stat de vorbă cu Bint-Şeic-Malek[2], ea mi-a spus că servitorul tău vrea să meargă la Mecca, pentru ca să devină un hagiu.

— Ţi-a spus adevărul.

— Îl vei aştepta până se va întoarce?

— Da.

— Unde?

— Nu ştiu încă.

— Tu eşti un străin, dar cunoşti totuşi graiul credincioşilor. Ştii ce este un *delyl?*

— Un *delyl* este o călăuză care arată pelerinilor locurile sfinte şi tot ce e vrednic de văzut la Mecca.

— Aşa e. Dar un *delyl* mai face şi altceva. După i cum poate ştii, femeile necăsătorite n-au dreptul să intre în oraşul sfânt. Atunci când o fecioară vrea totuşi să meargă la Mecca, ea se duce mai întâi la Djidda şi acolo se mărită de formă cu

---

[1] Comandantul taberei.

[2] Fiica şeicului Malek.

un *delyl*. El o duce ca soţia sa la Mecca, unde ea îndeplineşte ceea ce se cheamă Faradh şi Wadşib[1]; după ce a făcut asta, el îi redă libertatea, ea rămâne fecioară şi el capătă plată pentru osteneala sa.

— Ştiu şi asta.

Introducerea pe care o făcu bătrânul şeic, îmi trezi curiozitatea. Ce anume îl făcea să pună în legătură pelerinajul lui Halef, cu meseria de *delyl?* Aveam s-o aflu imediat, căci numai ce-l auzii iarăşi:

— Îngăduie servitorului tău să fie un *delyl* pe timpul hagialâcului său.

— De ce? îl întrebai eu, surprins.

— Îţi voi spune după ce vei fi dat îngăduinţa.

— Nu ştiu dacă are voie. *Delylii* sunt slujbaşi care depind de autorităţi.

— Cine-l poate opri să se însoare cu o fecioară şi să-l redea libertatea după pelerinaj?

— Asta e drept. În ceea ce mă priveşte, îi dau îngăduinţa cu dragă inimă, dacă tu crezi că e nevoie de ea. El e un om liber; trebuie să te adresezi de-a dreptul lui.

Era o adevărată plăcere să priveşti mutra lui Halef. Era cu totul uluit.

— Vrei s-o faci? îl întrebă bătrânul.

— Pot vedea înainte fata?

Şeicul zâmbi, apoi răspunse:

— De ce vrei s-o vezi înainte? E totuna dacă e bătrână sau tânără, frumoasă ori urâtă, căci după hagialâc, îi vei reda libertatea.

— Benaht el Arab[2]-ele sunt ca şi fiicele turcilor, care n-au voie să se arate?

— Fiicele arabilor nu-şi ascund chipul. Vei putea vedea fata.

---

[1] Ritualuri ce trebuie neapărat îndeplinite.

[2] Fiicele arabilor.

La un semn al său, unul din cei de faţă se ridică de jos şi ieşi din cort. După câtva timp veni înapoi cu o fată, a cărei asemănare cu amazoana mă făcu să ghicesc că era fiica acesteia.

— Asta e fata, priveşte-o! zise şeicul.

Halef se folosi din plin din îngăduinţa ce i se dăduse. Părea să-i placă fata şi avea şi de ce: să tot fi avut cincisprezece ani, însă era bine dezvoltată şi avea ochi negri ca păcatul.

— Cum te numeşti? o întrebă el.

— Hanneh[1], răspunse ea.

— Ochiul tău luceşte ca nur el *kamar*[2]; obrajii tăi sunt luminoşi ca *zahari*[3], buzele tale sunt rumene ca *römmahm*[4] şi sprâncenele tale sunt umbroase ca frunzele de *szemt*[5]. Numele meu sună astfel: Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah şi, dacă-mi stă în putere, îţi voi împlini dorinţa.

Ochii lui Halef străluceau şi ei, nu însă numai ca *nur el kamar*, ci de-a dreptul ca *nur eş şemms*; graiul său era numai poezie; poate că stătea şi el acum pe marginea aceleiaşi prăpăstii, care înghiţise nădejdile de hagie ale tatălui şi bunicului său, răposaţii întru Domnul, Albul Abbas şi Davud al Gossarah: prăpastia iubirii şi căsătoriei.

Fata se îndepărtă, iar şeicul îl întrebă pe Halef:

— Ei, care e hotărârea ta?

— Întreabă-l pe stăpânul meu! Dacă el nu se împotriveşte, îţi voi îndeplini dorinţa.

— Stăpânul tău a şi dat îngăduinţa.

— Aşa e! încuviinţai eu. Dar te rog să ne spui pentru ce

[1] Ana.
[2] Lumina lunii.
[3] Florile.
[4] Rodii.
[5] Salcâm.

trebuie să se ducă la Mecca fata asta şi de ce nu-şi caută la Djidda un *delyl?*

— Îl cunoşti pe Ahmed Izzet Paşa?

— Guvernatorul din Mecca?

— Da, trebuie să-l cunoşti, căci orice străin care intră în Djidda se înfăţişează la el, ca să capete ocrotirea lui.

— Locuieşte la Djidda? Eu n-am fost la el, căci n-ara nevoie de ocrotirea unui turc.

— E drept că eşti creştin, dar eşti bărbat. Ocrotirea paşei o poţi cumpăra numai plătind bani mulţi. Da, nu locuieşte la Mecca, unde ar trebui să stea, ci la Djidda, pentru că acolo e portul. Leafa lui trece de un milion de piaştri, dar el se pricepe să-şi sporească veniturile de cinci ori pe atâta. Toţi trebuie să-l plătească lui, până şi contrabandiştii şi piraţii, şi tocmai de asta locuieşte la Djidda. Mi s-a spus că l-ai văzut pe Abu-Seif; e adevărat?

— Da, l-am văzut.

— Vezi că banditul acesta este cunoscut bun al paşei.

— Cu neputinţă.

— Pentru ce ar fi cu neputinţă? Ce e mai bine: să ucizi un hoţ, ori să-l laşi în viaţă, ca să capeţi o rentă de la el? Abu-Seif e un dşehein; eu sunt un ateibeh. Aceste două triburi trăiesc în duşmănie de moarte; cu toate astea el a cutezat să se strecoare până la duarul nostru şi să-mi răpească fiica. A silit-o să-i fie nevastă, dar ea a izbutit să fugă şi mi-a adus-o şi pe fiica ei. Le-ai văzut pe amândouă: cu fiica mea ai sosit aici şi pe a ei ai cunoscut-o mai adineauri. Din vremea aceea îl tot caut, ca să mă răfuiesc cu dânsul. Într-un rând l-am găsit în *seraiul*[1] guvernatorului. Acesta l-a ocrotit pe tâlhar şi i-a înlesnit fuga, în timp ce eu îl pândeam în faţa porţii. Mai târziu şeicul tribului meu m-a trimis cu oamenii aceştia de aici la Mecca pentru a duce o ofrandă Kaabei. Ne-am ridicat tabăra nu departe de poarta Er-Ramah; deodată îl văzui venind pe

[1] Palat.

Abu-Seif cu câţiva din oamenii săi: dorea să viziteze lăcaşul sfânt. Cuprins de mânie oarbă, sării asupra lui, deşi certurile sunt oprite în jurul Kaabei. Nu voiam să-l ucid, ci să-l silesc numai să mă urmeze, ca să mă lupt cu el afară din oraş. El se împotrivi şi oamenii săi îi săriră în ajutor. Se încinse o luptă în toată regula, care sfârşi prin intervenţia eunucilor, care ne arestară pe noi, însă pe ei şi pe oamenii săi îi lăsară liberi. Ca pedeapsă am fost opriţi să mai intrăm în locurile sfinte. Întreg tribul nostru fu afurisit şi pe noi trebui să ne izgonească, pentru ca să se spele de afurisenie. Acum suntem dispreţuiţi. Dar ne vom răzbuna şi vom părăsi ţinutul acesta. Ai fost prizonierul lui Abu-Seif?

— Da.

— Povesteşte!

Îi istorisii pe scurt aventura avută, după care el mă întrebă:

— Cunoşti exact locul unde se află ascuns vasul său?

— L-aş regăsi chiar şi noaptea.

— Vrei să ne călăuzeşti într-acolo?

— Îi veţi ucide pe djeheini?

— Da.

— În cazul acesta credinţa mea mă opreşte să fiu călăuza voastră.

— Tu n-ai voie să te răzbuni?

— Nu, căci religia noastră ne porunceşte să iubim chiar şi pe duşmanii noştri. Numai autorităţile au dreptul să-l pedepsească pe cei răi, iar voi nu sunteţi judecători.

— E frumoasă religia ta, noi însă nu suntem creştini, aşa că-l vom pedepsi pe duşman, pentru că el ar găsi ocrotire la judecător. Tu mi-ai descris locul şi eu voi descoperi vasul şi fără ajutorul tău. Făgăduieşte-mi numai că nu-i vei preveni pe djeheini.

— Nu-i voi preveni, pentru că n-am chef să mă mai las prins o dată de ei.

— Atunci suntem înţeleşi. Când se duce Halef la Mecca?

— Mâine, dacă îmi îngădui, sidi, răspunse servitorul în locul meu.

— Îţi îngădui.

— Atunci lasă-l să rămână de pe acum la noi, mă rugă şeicul. Îl vom însoţi până unde avem dreptul să mergem şi ţi-l vom aduce şi înapoi.

Un gând îmi străfulgeră prin minte şi-l exprimai fără zăbavă:

— Pot locui şi eu la voi până se întoarce el?

Dorinţa aceasta fu întâmpinată de toţi cu bucurie.

— Effendi, văd că tu nu-i dispreţuieşti pe cei izgoniţi, răspunse şeicul. Fii binevenit la noi! Rămâi de pe acum aici şi ne vei ajuta diseară să încheiem *evlenma*[1].

— Asta nu se poate. Trebuie să mă duc înapoi la Djidda ca să-mi rânduiesc treburile. Gazda mea trebuie să ştie unde mă aflu.

— Atunci te voi însoţi până la porţile oraşului. Nici acolo n-am voie să intru, căci e un oraş sfânt. Când vrei să porneşti?

— Chiar acum, dacă n-ai nimic împotrivă. Nu voi rămâne mult acolo, aşa că ne vom putea întoarce tot împreună. Şi-ţi aduc un *cadiu* sau un *mullah* pentru încheierea căsătoriei?

— N-am nevoie nici de cadiu nici de mullah. Eu sunt şeicul taberei mele şi tot ce se face în prezenţa mea are putere de lege. Dar poţi să-mi aduci un pergament sau o hârtie, pe care să scriem contractul. Pecete şi ceară am eu.

Încălecarăm. Afară de noi trei, mica trupă era formată din şeic, fiica sa şi cinci ateibehii. Îl urmai pe bătrân fără şovăire, deşi băgasem de seamă că n-o luase pe drumul drept, ci se aţinea mai mult spre dreapta, în direcţia mării.

La un moment dat şeicul se opri şi arătă cu mâna în lături.

— Ştii ce e acolo, effendi?

— Ce?

[1] Căsătorie.

— Golful în care se află vasul banditului. Aşa e?

— N-ai decât să crezi ce vrei, dar pe mine nu mă întreba!

Adevărul e că ghicise. El nu mai spuse nimic şi ne urmarăm drumul în tăcere. După câtva timp, se iviră două puncte mici în zare, tocmai într-acolo unde era Djidda. După cât se părea, punctele acelea nu veneau spre noi, ci mergeau într-o direcţie care trebuia să-l ducă la golful cu pricina. Umblau pe jos, după cum băgai de seamă privind prin ochean. Asta bătea la ochi aici în pustiu şi se prea putea să fie oameni de-ai lui Abu-Seif. Era de presupus că paznicul meu trimisese de veste căpitanului despre fuga noastră şi, în cazul acesta, aceşti doi oameni puteau fi solii care se înapoiau.

Malek îi văzuse şi el, privind cu luare-aminte. Se întoarse apoi spre oamenii săi, cărora le şopti ceva. Imediat trei din ei întoarseră cămilele, pornind îndărăt spre tabără. Ghicisem cum stau lucrurile. Malek avea aceeaşi bănuială ca şi mine şi dorea să pună mâna pe indivizii aceia. Pentru a izbuti, trebuia să le taie drumul spre golf, dar în aşa fel ca ei să nu bage de seamă. De aceea nu-i trimise pe cei trei oameni în direcţia în care ar fi trebuit, ci lăsă impresia că-l întoarce înapoi în tabără, pentru ca îndată ce nu vor mai putea fi zăriţi de cei doi, să facă un ocol şi să le iasă în cale.

— Effendi, mă întrebă el, pe când ne urmam drumul, vrei să ne aştepţi puţin, sau te duci înainte spre oraş, unde ne vei găsi apoi aşteptându-te la poartă?

— Vrei să vorbeşti cu oamenii aceia, aşa că eu voi rămâne cu tine până vei fi vorbit cu ei.

— Poate să fie djeheini.

— La fel gândesc şi eu. Cei trei oameni ai tăi le taie drumul spre golf; ia-o tu de-a curmezişul într-acolo, iar eu cu Halef vom urma direcţia de până acum, pentru ca să nu le dea în gând să fugă înapoi spre Djidda.

— Sfatul tău e bun şi-l voi urma.

El coti la dreapta şi eu făcui lui Albani un semn să i se alăture. Era mai uşor pentru el, căci eu cu Halef trebuia să călărim în galop. Şi, într-adevăr, zburarăm ca vântul şi, când furăm pe aceeaşi linie cu cei urmăriţi, se pomeniră cu noi în spate. Abia acum ghiciră ei ce aveam de gând şi începură să şovăie. Îndărătul lor mă aveau pe mine şi pe Halef, în coastă le venea Malek şi numai calea înaintea lor părea să mai fie liberă. Îşi iuţiră paşii deci în direcţia aceea, dar nu ajunseră prea departe, că se şi pomeniră cu cei trei ateibehi în faţă. Deşi nu le-ar fi fost cu putinţă, de la distanţa la care se aflau, să recunoască pe vreunul din noi, trebuia totuşi să bănuiască duşmani, astfel că încercară să scape prin fugă. Dar nu le reuşi, căci se pomeniră înconjuraţi de noi toţi în acelaşi timp. Îi recunoscui pe dată: erau doi din oamenii lui Abu-Seif.

— Dincotro veniţi? îi întrebă şeicul.

— De la Djidda, răspunse unul din ei.

— Şi unde vă duceţi?

— În pustiu, ca să căutăm trufe.

— Să căutaţi trufe? Dar văd că n-aveţi nici cămile, nici coşuri.

— Voiam mai întâi să vedem numai dacă bureţii aceştia cresc pe aici; după aceea vom aduce coşurile.

— Din ce trib sunteţi?

— Locuim în oraş.

Asta era o minciună neobrăzată, pentru că oamenii aceştia ştiau că eu îi cunoşteam. Halef se mânie şi el de îndrăzneala lor, şi-l văzui scoţându-şi biciuşca:

— Credeţi cumva că acest effendi şi eu am orbit? Sunteţi nişte ticăloşi şi nişte mincinoşi. Sunteţi djeheini şi oameni ai lui Abu-Seif. Dacă nu mărturisiţi, veţi face cunoştinţă cu biciuşca mea.

— Ce vă priveşte pe voi cine suntem?

Sării de pe cămilă, fără s-o pun să îngenuncheze mai întâi, cum se cuvenea, şi luai biciuşca din mâna lui Halef.

— Nu vă bateţi joc, băieţi! Ascultaţi ce vă spun: ceea ce au cu voi şi ceea ce vor de la voi războinicii aceştia din tribul Ateibeh, nu mă priveşte; mie însă trebuie să-mi răspundeţi la câteva întrebări. Dacă vă supuneţi, nu veţi avea ce vă teme de mine; dacă nu, vă voi însemna cu biciuşca asta în aşa fel, încât nu vă veţi putea arăta toată viaţa în faţa unui arab liber.

După cum am mai spus, una din cele mai mari insulte pentru un beduin este să-l ameninţi cu bătaia. Într-adevăr, cei doi duseră imediat mâna la cuţite.

— Te vom ucide înainte ca să fii în stare să ne baţi, mă ameninţă unul din ei.

— Se vede că n-aţi aflat încă ce putere are un bici din piele de hipopotam, atunci când e mânuit de un frânc. El taie în carne întocmai ca un iatagan; cade mai greu ca o măciucă şi e mai repede ca glonţul din *tabandşab*[1]-urile voastre. Nu vedeţi oare că armele tuturor acestor oameni sunt îndreptate spre voi? Lăsaţi-vă cuţitele la locul lor şi răspundeţi! Aţi fost trimişi la Abu-Seif?

— Da, răspunseră şovăitor, văzând că nu mai aveau scăpare.

— Ca să-i spuneţi că eu am fugit?

— Da.

— Unde l-aţi găsit?

— La Mecca.

— Cum aţi ajuns atât de repede la Mecca şi v-aţi şi întors?

— Am închiriat cămile din Djidda.

— Cât timp rămâne Abu-Seif în oraşul sfânt?

— Foarte puţin. Vrea să se ducă la Taif, unde se află marele emir.

— Bine, am terminat cu voi.

— Sidi, vrei să le dai drumul acestor tâlhari? strigă Halef. Eu îi voi împuşca, pentru ca să nu mai poată vătăma pe nimeni.

---

[1] Pistoale.

— Le-am dat cuvântul şi trebuie să mi-l ţin. Haide, urmează-mă, Halef!

Încălecai din nou şi pornii la drum. Halef mă urmă; Albani însă mai rămase. Îşi scoase din teacă *sarras*-ul, dar eram sigur că nu va face uz de el. Şi rămase, într-adevăr, liniştit pe cămila sa, când ateibehii descălecară ca să se năpustească asupra djeheinilor. Izbutiră să-l învingă, după ce se luptară câtva timp cu cuţitele, fără să se rănească însă. Prizonierii fură legaţi de câte o cămilă şi duşi în tabără, de doi oameni. Ceilalţi veniră după noi.

— Tu i-ai iertat, sidi; dar ei, totuşi, vor muri, spuse Halef.

— Soarta lor nu mă priveşte nici pe mine, nici pe tine. Gândeşte-te la ce vei deveni astăzi! Un mire trebuie să fie împăciuitor.

— Sidi, tu ai face-o pe *delylul* acestei Hanneh?

— Dacă aş fi un musulman, da.

— Stăpâne, tu eşti un creştin, un frânc, cu care se poate sta de vorbă despre asemenea lucruri. Ştii tu ce este dragostea?

— Da, dragostea este o *colochintă*[1]. Cine mănâncă din ea, căpătă dureri de burtă.

— O, sidi, cum se poate să asemuieşti dragostea cu o *colochintă!* Allah să-ţi lumineze mintea şi să-ţi încălzească inima! O femeie bună e ca o pipă de iasomie şi ca o pungă din care nu lipseşte niciodată tutunul. Şi iubirea pentru o fecioară este... este... ca turbanul pe un cap chel şi ca soarele pe cerul deşertului.

— Da, şi acela pe care-l nimeresc razele lui capătă insolaţie. Eu cred că tu ai şi căpătat-o, Halef. Allah să-ţi ajute!

— Sidi, ştiu că tu nu vrei să devii niciodată mire, eu însă sunt şi de aceea mi-e inima deschisă ca nişte nări care sorb mireasma florilor.

Convorbirea noastră luă sfârşit, căci ceilalţi ne ajunseră

---

[1] Castravete amar.

din urmă. Nu se pomeni nimic despre cele întâmplate şi când începu să se vadă oraşul, şeicul dădu poruncă să se oprească animalele. Luase cu el două cămile libere, ca eu şi Halef să avem cu ce ne întoarce.

— Voi aştepta aici, sidi, spuse el. Cât timp va trece până te vei înapoia?

— Voi fi înapoi înainte ca soarele să fi străbătut un drum care e atât de lung ca suliţa ta.

— Şi nu vei uita *tirseh*-ul sau *kiahat*[1]-ul?

— Nu. Voi aduce şi *mürek* şi un *kalem*[2].

— Aşa să faci. Allah să te ocrotească până te vom revedea.

Ateibehii se ghemuiră lângă cămilele lor, iar noi trei pornirăm spre oraş.

— Ei, n-a fost aventură asta? îl întrebai pe Albani.

— Şi încă ce aventură! Cât p-aci să se întâmple moarte de om. Drept să-ţi spun, eu mă ţineam pregătit de luptă.

— Da, te-am văzut eu. Păreai un Roland turbat. Dar cum ţi-a priit călăria pe cămilă?

— Hm! la început mi-a cam ieşit sufletul, însă după aceea a mers binişor. Dar ia spune, vrei să te duci cu arabii ăştia? Atunci cred că n-o să ne mai revedem.

— Tot ce se poate, dat fiind că dumneata vrei să te foloseşti de primul prilej pe care-l vei găsi pentru ca s-o ştergi. Totuşi, am avut în viaţa mea atâtea întâlniri neaşteptate, încât socot că nu e cu neputinţă să ne mai revedem şi noi.

Prezicerea aceasta a mea se înfăptui într-adevăr mai târziu. Pentru moment însă, după ce duserăm înapoi cămilele celui care ni le închiriase, ne luarăm un rămas-bun atât de călduros, cum numai compatrioţi care se întâlnesc departe de ţară şi-l pot lua. După aceea mă dusei împreună cu Halef la

---

[1] Pergament sau hârtie.

[2] Cerneală şi toc

locuinţa noastră, ca să ne strângem boarfele şi să-mi iau rămas-bun de la Tamaru, gazda noastră. N-aş fi crezut să rămân atât de puţin în casa lui. Pe două cămile închiriate călărirăm înapoi până la ieşirea din oraş, unde ne aştepta şeicul, cu care pornirăm împreună spre tabăra ateibehilor.

7. La Mecca

În tot timpul drumului nu prea vorbirăm mult. Cea mai tăcută era fiica şeicului. Ea nu scotea o vorbă; dar în ochii ei lucea o flacără cruntă şi când privea spre stânga, unde presupunea că se află vasul lui Abu-Seif, mâna ei se încleşta sau pe plăselele cuţitului sau pe patul puştii care stătea de-a curmezişul şeii.

Când ajunserăm în apropierea taberei, Halef îşi apropie cămila de mine.

— Sidi, mă întrebă el, cum sunt datinile în ţara ta? Acolo la voi, când un om se însoară trebuie să-i dea vreun dar miresei?

— Cred că asta face oricine, atât la noi cât şi la voi.

— Da. Şi în Djesirat-el-Arab şi în întreg răsăritul e la fel. Dar deoarece Hanneh va fi numai de formă soţia mea, timp de câteva zile, nu ştiu dacă se cade să-l dau un dar.

— Un dar e o dovadă de curtenie, care trezeşte totdeauna simţăminte plăcute. Eu în locul tău aş fi curtenitor.

— Dar ce să-i dau? Eu sunt sărac şi nu-s deloc pregătit de nuntă. Crezi că i-aş putea da *adeşlik*[1]-ul?

Îşi cumpărase la Cairo o cutiuţă de carton, în care-şi ţinea chibriturile. Obiectul acesta avea pentru el o valoare foarte mare, pentru că plătise pe el de douăzeci de ori mai mult decât preţuia. Dragostea îl făcea acum să ia hotărârea eroică de a renunţa la preţiosul obiect.

— Dă-i-l! răspunsei eu foarte serios.

— Bine, i-l voi da! Dar crezi că o să mi-l dea îndărăt când nu va mai fi soţia mea?

— Ba o să-l păstreze.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, el nu va îngădui să

[1] Scăpărătoare.

pierd bunul meu. Ce să fac, sidi?

— Dacă ţii atât de mult la *adeşlik*, atunci dă-i altceva.

— Ce anume? Nu mai am nimic. Că doar nu-i pot da nici turbanul de pe cap, nici puşca, nici biciuşca.

— Atunci nu-i da nimic şi pace!

El clătină capul foarte îngrijorat.

— Nici asta nu se poate, sidi. Ea e mireasa mea şi trebuie să capete ceva. Ce vor crede ateibehii de tine, văzând că servitorul tău îşi ia o nevastă şi nu-i dăruieşte nimic?

Asta era! Şiretul începea să-mi zgândărească orgoliul şi, prin urmare, să apeleze şi la punga mea.

— Lăudat fie Allah, care-ţi luminează creierul, Halef! Cu mine însă lucrurile stau la fel ca şi cu tine. Nu-i pot da miresei tale nici *haikul* meu, nici surtucul, nici puşca mea.

— Allah e drept şi milostiv, effendi; el plăteşte pentru fiecare dar dobândă înmiită. Nu poartă oare cămila ta un săculeţ de piele, în care ţii tu ascunse lucruri care ar face fericită o mireasă?

— Şi dacă ţi-aş da ceva de acolo, o voi recăpăta atunci când Hanneh va înceta să mai fie soţia ta?

— Va trebui să i-o ceri îndărăt.

— La noi nu se obişnuieşte aşa. Dar pentru că mă îmbii cu dobândă înmiită, voi deschide mai târziu punga şi voi vedea dacă găsesc într-unsa ceva pentru tine.

— Sidi, eşti cel mai înţelept şi mai bun effendi pe care l-a făurit Allah pe acest pământ. Bunătatea ta e mai largă decât Sahara, binefacerea ta mai lungă decât Nilul. Tatăl tău a fost cel mai vestit şi tatăl tatălui tău cel mai ilustru bărbat dintre toţi bărbaţii din regatul Nemsistan. Mama ta a fost cel mai frumos trandafir şi mama mamei tale cea mai drăgălaşă floare din ţara apusului. Dea Domnul ca fiii tăi să fie numeroşi ca stelele cerului şi fiicele tale ca nisipul deşertului, iar copiii copiilor tăi nenumăraţi ca picăturile din apa mării.

Noroc că ajunsesem în tabără, altminteri recunoştinţa lui

m-ar fi însurat cu toate fiicele damoiezilor, tunguşilor, eschimoşilor şi papuaşilor. Cât despre săculeţul de piele de care pomenise, e drept că erau într-unsul felurite lucruri, care se potriveau ca dar pentru o fată de beduin. Isla Ben Maflei, fiul negustorului din Istambul, ţinuse morţiş, la despărţire, să mă împovăreze cu o întreagă colecţie de fleacuri, care în călătoriile mele de mai târziu mi-ar fi putut fi de folos ca daruri, cu ajutorul cărora să pot căpăta tot soiul de înlesniri.

În timpul lipsei noastre fusese golit unul din corturi şi amenajat pentru mine. Când mă instalai în el desfăcui săculeţul de piele şi scosei un medalion, sub al cărui capac de sticlă se mişca artificial un drăcuşor. Era lucrat în acelaşi fel ca butonii de manşete, cu broaşte ţestoase artificiale şi atârna de un lănţişor din mărgele de sticlă, care la lumină scânteiau în toate culorile curcubeului. Arătai „giuvaierul” lui Halef, care aruncă o privire pe el şi se dădu înapoi speriat.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Asta e Şeitan, Domnul să-l afurisească! Sidi, cum faci tu să-l capeţi pe diavol în puterea ta? *La illa*, *illa Allah*, *ve Mohammed resul Allah!* Ocroteşte-ne, Doamne, de diavolul cel de trei ori pietruit! Căci nu lui, ci numai ţie vrem să-ţi slujim.

— Nu-ţi poate face nici-un rău, pentru că e bine închis.

— Nu poate ieşi, spui adevărat?

— Nu poate.

— Poţi să-mi juri asta pe barba ta?

— Pe barba mea!

— Atunci dă-l încoace să-l văd, sidi! Dar dacă izbuteşte să iasă afară, atunci sunt pierdut şi sufletul meu să apese asupra ta şi strămoşilor tăi!

Apucă lănţişorul, cu multă luare-aminte, cu vârfurile degetelor, puse medalionul pe pământ şi se lăsă în genunchi ca să-l privească bine.

— *Vallahi* — *billahi* — *tallahi* — *pe Allah*, e chiar Şeitan! Vezi tu cum cască botul şi scoate limba? Îşi dă ochii peste cap

şi mişcă din coarne, îşi încovrighează codiţa, ameninţă cu ghearele şi loveşte din picioare! *O, jazik* — vai de noi dacă sparge cutioara.

— Nu poate face asta. E doar o figură făcută artificial.

— O figură artificială, făcută de mâini omeneşti? Effendi, tu mă înşeli, ca să-mi dai curaj. Cine-l poate face pe diavol? Nici-un om, nici-un credincios, nici-un creştin şi nici-un evreu! Tu eşti cel mai mare *taleb* şi cel mai curajos erou pe care-l poartă pământul, căci tu l-ai învins pe Şeitan şi l-ai vârât în acest *zindan*[1] strâmt. *Hamdulillah*, căci acum pământul e ferit de el şi duhurile sale, şi toţi urmaşii Profetului pot chiui şi se pot bucura de chinurile pe care le îndură el aici. De ce-mi arăţi lănţişorul acesta, sidi?

— Ca să-l dai în dar miresei tale.

— Eu? Lanţul acesta, care e mai de preţ decât toate diamantele de pe tronul Marelui Mogul? Cine stăpâneşte acest lanţ, devine vestit printre toţi fiii şi fiicele credincioşilor. Vrei într-adevăr să-l dăruieşti?

— Da.

— Atunci fii bun, sidi, şi îngăduie să-l păstrez pentru mine! Mai bine îi dau fetei scăpărătoarea mea.

— Nu, îi vei da lanţul acesta! Ţi-o poruncesc!

— Atunci trebuie să mă supun. Dar unde l-ai avut şi unde ţineai şi celelalte lucruri, înainte de a le fi pus ieri în săculeţ?

— De la Kahira până aici e un ţinut primejdios şi de aceea le-am păstrat în şalvarii mei.

— Sidi, înţelepciunea şi prevederea ta sunt chiar mai mari decât şiretenia diavolului, pe care l-ai silit să stea în şalvarii tăi. Când să-i dau lanţul lui Hanneh?

— Îndată ce va fi devenit soţia ta.

— Ea va fi cea mai vestită dintre toate *benat el arab*[2]-ele, căci toate triburile vor povesti şi se vor făli că ea ţine prins pe

---

[1] Închisoare.

[2] „Benat” e pluralul de la *bint*, care înseamnă „fiică”.

Şeitan. Pot vedea şi celelalte comori?

Nu mai avu prilej pentru aceasta, căci şeicul trimise să ne poftească la el. În cortul său găsirăm adunaţi pe toţi ateibehii.

— Sidi, ai adus un pergament? întrebă Malek.

— Am hârtie, care e tot atât de bună ca pergamentul.

— Vrei să scrii contractul?

— Dacă doreşti tu, da.

— Atunci putem începe? se adresă el lui Halef.

Acesta încuviinţă printr-un semn din cap şi imediat se ridică unul din bărbaţii de faţă, întrebându-l:

— Care e numele tău întreg?

— Mă numesc Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah.

— Din ce ţară te tragi?

— Mă trag din Garbi[1], unde soarele apune îndărătul deşertului cel mare.

— Din care trib faci parte?

— Tatăl tatălui meu — Allah să-l binecuvânteze pe amândoi! — locuia împreună cu vestitul trib Uelad Selim şi Uelad Bu Seba, marele Djebel Şur-Şum.

Omul care pusese întrebările şi care trebuia să fie o rubedenie a miresei, se întoarse acum spre şeic:

— Noi toţi te cunoaştem pe tine, o, viteazule, o, isteţule, o, înţeleptule şi dreptule! Tu eşti Hagi Malek Iffandi Ibn Ahmed Chadid el Eini Ben Abul Ali el Besami Abu Şehab Addolatif el Hanifi, un şeic al viteazului trib el-beni-ateibehilor. Omul acesta de aici este un erou din tribul Uelad Selim şi Uelad Bu Seba, care locuieşte pe munţii care ajung până la cer şi se numesc Djeibel Şur-Şum. El poartă numele Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah şi e prietenul unui mare effendi din Frankistan, pe care l-am primit ca oaspete în cortul nostru. Tu ai o nepoată. Numele ei este Hanneh; părul ei e ca mătasea, pielea ei ca uleiul şi virtuţile

[1] Apus.

ei sunt curate şi strălucitoare ca fulgii de zăpadă, care cad pe munţi. Halef Omar o doreşte de soţie. Spune, o, şeicule, ce ai de zis la asta!

Bătrânul se prefăcu că chibzuieşte adânc, apoi răspunse :

— Ai grăit, fiule. Ia loc acum şi ascultă şi vorbirea mea. Acest Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah este un erou de care a mers vestea până la noi, cu ani de zile în urmă încă. Braţul său este de neînvins; mersul său se asemuieşte cu mersul gazelei; ochiul lui are privirea vulturului; el zvârle *djerid*-ul la câteva sute de paşi depărtare; glonţul său nimereşte totdeauna şi iataganul său a văzut sângele multor duşmani. Pe lângă astea el a învăţat *Coranul* şi în sfat trece drept unul din cei mai înţelepţi şi cu experienţă. Apoi, acest uriaş bei al frâncilor l-a socotit vrednic de prietenia sa... şi de ce i-aş refuza-o eu pe nepoata mea, de vreme ce e hotărât să îndeplinească condiţiile mele?

— Ce condiţii îi pui? întrebă vorbitorul de mai înainte.

— Fata e nepoata unui şeic puternic, de aceea el n-o poate căpăta pentru un preţ obişnuit. Cer deci o iapă, cinci cămile de călărie, zece cămile de povară şi cincizeci de oi.

Auzind cuvintele acestea, Halef al meu făcu o mutră de parc-ar fi înghiţit toate cincizeci de oi, zece cămile de povară şi cinci de călărie, precum şi iapa cu piele şi păr cu tot. De unde să ia el aceste animale? Din fericire, şeicul urmă:

— În schimb eu îi dau o zestre formată din o capră, cinci cămile de călărie, zece cămile de povară şi cincizeci de oi. Înţelepciunea voastră îşi va da seama că, în împrejurări atât de potrivite, este cu totul nefolositor să se facă schimb între preţul pe care-l cer şi zestrea pe care o dau miresei. Acum însă cer de la el ca mâine dimineaţă la *Fagr*[1] să pornească în pelerinaj la Mecca, luând-o cu el şi pe soţia sa. Vor îndeplini acolo ritualurile sfinte, după care se vor întoarce îndată înapoi la noi. El trebuie să-şi trateze soţia ca fecioară şi să renunţe la

[1] Rugăciune care se face la răsăritul soarelui.

ea după înapoiere. Pentru serviciul acesta capătă o cămilă şi un sac plin de curmale. Dacă însă nu-şi va fi tratat soţia ca pe o străină, nu va căpăta nimic şi va fi ucis. Sunteţi martori că am hotărât astfel.

Purtătorul de cuvânt se întoarse spre Halef şi întrebă:

— Ai auzit. Care e răspunsul tău?

Se vedea bine după mutra lui Halef că nu-i prea convenea una din condiţii, şi anume aceea de a înapoia soţia. Fu însă destul de deştept ca să se împace cu împrejurările de faţă, astfel că răspunse:

— Primesc condiţiile.

— Atunci fă hârtia, effendi! mă rugă şeicul. Fă-o de două ori, o dată pentru mine şi a doua oară pentru el.

Îi îndeplinii rugămintea şi, după ce documentul fu gata, i-l citii. Şeicul se declară de acord, apoi lăsă să picure ceară pe fiecare exemplar şi drept pecete aplică mânerul pumnalului său, după ce atât el cât şi Halef semnaseră.

Prin asta, formalităţile erau îndeplinite şi acum puteau începe serbările de nuntă. Fiind vorba numai de o căsătorie de formă, ele, fură modeste. Un berbec fu tăiat şi fript pe de-a întregul. În vreme ce berbecul se frigea, avu loc o luptă simulată, la care nu se trase însă nici-un glonte; motivul nu era greu de ghicit.

Când se înnoptă, începu ospăţul. Mâncară numai bărbaţii şi abia când eram sătui căpătară şi femeile resturile. Cu prilejul acesta, trebui să apară şi Hanneh. Halef se folosi de asta şi se ridică de la locul său, ca să-l înmâneze darul. Scena care urmă nu se poate descrie. Drăcuşorul închis în medalion era o minune care depăşea puterea lor de înţelegere. Toate silinţele mele ca să le explic mecanismul dădură greş. Ei nu mă crezură, mai cu seamă pentru că Şeitanul era viu... Fui socotit drept cel mai mare erou şi vrăjitor; sfârşitul fu însă că Hanneh nu primi darul. Şeitanul închis era o minune de însemnătate atât de mare, încât numai şeicul însuşi fu socotit

vrednic să păstreze obiectul de o valoare atât de nepreţuită; şi asta, fireşte, numai după ce îl asigurai în chip foarte solemn că diavolul nu va izbuti niciodată să scape din temniţa sa şi să provoace vreo nenorocire.

Era aproape de miezul nopţii când mă retrăsei în cortul meu, ca să mă culc. Halef mă însoţea.

— Sidi, mă întrebă el, trebuie să îndeplinesc tot ceea ce ai scris tu pe hârtia aceea?

— Da, căci ai făgăduit.

Nu spuse nimic câteva clipe, apoi însă îl auzii iarăşi:

— Tu ce-ai face, ai înapoia soţia?

— Nu.

— Şi totuşi spui că trebuie să-mi ţin făgăduiala.

— Întocmai. Dacă mi-aş lua o soţie, n-aş făgădui s-o dau înapoi.

— O, sidi, de ce nu mi-ai spus să fac şi eu la fel?

— Dar ce, eşti un copil care are nevoie de tutore? Şi cum poate un creştin să dăscălească pe un musulman în chestiuni de căsătorie? După cum văd eu, ai vrea s-o păstrezi pe Hanneh.

— Ai ghicit.

— Cu alte cuvinte, vrei să mă părăseşti?

— Pe tine, sidi? Oh...

Se frământă în fel şi chip, dar nu izbuti, să dea vreun răspuns.

Mormăi ceva neînţeles, oftă apoi o dată şi atâta fu tot ce auzii de la el. Se întorcea când pe o parte, când pe alta în culcuşul său şi era limpede că se dădea acum o luptă aprigă în sufletul lui: iubirea pentru fată şi ataşamentul faţă de mine se luaseră la harţă. N-aveam cum să-l ajut şi adormii.

Dormeam atât de adânc, încât abia mă trezi tropotul puternic al cămilelor. M-am ridicat din culcuş şi ieşii în faţa cortului. Spre răsărit zarea se lumina şi într-acolo unde se afla golful zarea era de un roşu aprins. Fără îndoială că era un foc

în partea aceea, şi bănuiala ce se trezi deodată în mine fu întărită de agitaţia care puse stăpânire pe tabără. Bărbaţii fuseseră plecaţi şi se întorceau acum, cu cămilele încărcate de pradă. Fiica şeicului fusese şi ea cu ei şi, când se dădu jos de pe cămilă, băgai de seamă că veşmântul ei era pătat cu sânge. Malek mă salută şi, arătând spre coloana de foc din zare, spuse:

— Vezi tu că am găsit vasul? Dormeau când am venit noi şi acum s-au dus cu toţii la câinii lor de strămoşi.

— I-ai ucis şi ai jefuit vasul?

— Jefuit? Ce vrei să spui cu acest cuvânt? Nu aparţin oare învingătorului bunurile învinsului? Cine ne poate opri să ne luăm ceea ce am câştigat?

— Zehka pe care a furat-o Abu-Seif e a marelui emir.

— A marelui emir care ne-a izgonit pe noi? Chiar dacă banii ar fi ai lui, tot nu i-ar căpăta înapoi. Şi-apoi noi te-am minţit. Numai marele emir are dreptul să strângă dările acestea şi nu va pune niciodată un turc să facă asta. Turcul pe care tu l-ai luat drept vameş, era sau un contrabandist, sau un vameş al paşei din Egipt, pe care Allah să-l prăpădească.

— Îl urăşti?

— Asta se întâmplă cu orice arab liber. N-ai auzit de grozăviile care s-au petrecut aici pe vremea vahabiţilor? Fie că banii sunt ai paşei sau ai emirului, ei rămân ai mei. Dar se apropie vremea rugăciunii. Pregăteşte-te să vii cu noi. Nu mai putem rămâne aici.

— Unde îţi vei ridica tabăra?

— O voi ridica într-un loc de unde să pot ţine sub observaţie şoseaua dintre Mecca şi Djidda; Abu-Seif nu trebuie să-mi scape.

— Ai ţinut seamă şi de primejdiile care te ameninţă?

— Crezi tu că un ateibeh se teme de primejdii?

— Asta nu, dar chiar şi cel mai curajos bărbat trebuie să fie prevăzător. Dacă Abu-Seif îţi pică în mână şi-l ucizi, atunci

trebuie să părăseşti imediat ţinutul acesta, în cazul ăsta o vei pierde probabil pe copila fiicei tale, care se va afla atunci la Mecca cu Halef.

— Îi voi spune lui Halef unde ne poate găsi. Hanneh trebuie să se ducă la Mecca, înainte ca noi să plecăm de aici. Dintre noi ea este singura persoană care n-a fost încă în oraşul sfânt. Şi mai târziu probabil că nu-i va fi cu putinţă să ajungă acolo. De aceea căutam pentru ea un *delyl* încă de multă vreme.

— Te-ai hotărât încotro îţi strămuţi tabăra?

— Da, în deşertul Er Nahman, către Maskat îşi apoi vom trimite probabil un sol spre El Frat[1], la beni-şammeri sau la beni-obeizi, ea să ne primească în tribul lor.

Se luminase de ziuă de-a binelea. Soarele atinsese orizontul şi arabii, care mai miroseau încă după sângele vărsat, îngenunchează pentru rugăciune. Curând după asta corturile erau strânse şi convoiul se puse în mişcare. Abia acum, când se luminase bine, văzui ce multe obiecte jefuiseră ateibehii de pe vas. Deveniseră peste noapte oameni cu stare. Datorită acestui fapt domnea în rândurile lor o veselie neobişnuită. Eu rămasei ceva mai în urmă. Eram indispus, pentru că mă socoteam vinovat indirect de cele petrecute. Nu-mi puteam face imputări, e drept, dar conştiinţa tot mă silea să mă întreb daică nu s-ar fi putut să fi procedat altfel. Pe de altă parte, apropierea oraşului Mecca îmi muncea mult mintea. Cetatea sfântă, cetatea interzisă era acolo, la câţiva kilometri numai! Să mă feresc, sau să cutez să intru în ea? Ardeam de curiozitate s-o văd şi cu toate acestea, trebuia să ţin seamă de motivele care se împotriveau dorinţei mele. Ce câştigam dacă izbuteam? Puteam spune apoi că fusesem la Mecca, şi atâta tot. Iar dacă eram descoperit, mă aştepta moartea şi încă ce moarte! Dar aici nu încăpea chibzuială prea multă, astfel că luai hotărârea să mă călăuzesc după

[1] Eufrat.

împrejurări. De nenumărate ori făcusem la fel şi totdeauna ieşise bine.

Ca să evite pe cât cu putinţă întâlniri, şeicul făcu un ocol. Nu îngădui nici-un popas de odihnă până se înseră. Ne aflam într-o văgăună îngustă, mărginită de pereţi de granit, printre care înaintarăm o bucată bună, până ajunserăm într-un fel de vale închisă, care părea să nu mai aibă altă ieşire. Aici descălecarăm. Corturile fură ridicate şi femeile aprinseră un foc. Masa fu foarte bogată... cu ajutorul merindelor de pe vasul jefuit. După asta veni clipa atât de aşteptată a împărţirii prăzii.

Deoarece eu n-aveam ce căuta acolo, am plecat de lângă ei şi am făcut rondul văii. Într-un loc mi se păru că se putea urca pe acolo sus şi făcui încercarea. La lumina vie a stelelor izbutii. După vreun sfert de ceas mă aflam sus pe munte, de unde privirea putea cuprinde întreg ţinutul de jur-împrejur. Spre miazăzi făcea impresia că se întind un şir de munţi golaşi, deasupra cărora se ridica acea lucire albă pe care o radiază de obicei luminile oraşelor mai mari, seara. Acolo era Mecca.

Dedesubtul meu auzeam glasurile ateibehilor, care îşi disputau prada. Când mă înapoiai la ei, după vreme mai îndelungată, şeicul mă întâmpină cu vorbele:

— Effendi, de ce n-ai rămas la noi? Trebuie să-ţi primeşti partea ta din tot ce am găsit pe vas.

— Eu? Te înşeli. Eu n-am luat parte la atac, aşa că n-am de primit nimic.

— Dar i-am fi găsit noi pe djeheini, dacă nu te-am fi întâlnit pe tine? Tu ai fost călăuza noastră fără să vrei şi de aceea urmează să capeţi ce este al tău.

— Nu primesc nimic.

— Sidi, cunosc prea puţin credinţa ta şi n-am voie s-o insult, pentru că eşti oaspetele meu, dar ea e greşită dacă te opreşte să iei pradă. Duşmanii sunt morţi şi vasul lor e stricat.

Să ardem oare şi să distrugem obiectele care ne sunt de folos?

— De ce ne-am certa! Păstraţi ce aveţi şi bună pace!

— Ba nu păstrăm. Îngăduie să dăm partea ta lui Halef, însoţitorul tău, deşi a căpătat şi el ce i se cuvine.

— Daţi-i-o!

Micul Halef Omar strălucea de mulţumire. El căpătase câteva arme şi lucruri de îmbrăcăminte, precum şi o pungă cu monezi de argint. Nu se lăsă până nu i le numărai, ca să fiu martor că devenise un om foarte bogat. Toată suma era de opt sute de piaştri, dar pentru el, un arab sărac, era destul ca să-l facă fericit.

— Cu banii aceştia poţi acoperi mai mult decât de cincizeci de ori cheltuielile pe care le vei avea la Mecca, îi spuse şeicul.

— Când să plec spre oraşul sfânt? îl întrebă Halef.

— Mâine dimineaţă.

— N-am fost niciodată acolo; cum trebuie să mă port?

— Îţi voi spune şi asta. Datoria fiecărui pelerin este ca, îndată după sosire, să se ducă la El Hamram[1]. Te îndrepţi deci spre Beith-Allah[2], opreşti cămilele în faţa ei şi intri înăuntru. Acolo vei găsi în mod sigur un *metovef*[3], care te va călăuzi şi-ţi va lămuri toate; trebuie însă să-l întrebi înainte şi nu după de preţ, căci altminteri vei fi înşelat. Îndată ce zăreşti *Kaaba*, faci două *rikat*[4]-uri, însoţite de rugăciunile prescrise pentru aceasta, ca mulţumire că ai ajuns cu bine la lăcaşul sfânt. Apoi te duci la *mambar*[5] şi-ţi scoţi ghetele din picioare. Acestea rămân acolo, unde sunt păzite, căci la Beith-Allah nu e îngăduit să-ţi duci ghetele în mână, ca în alte moschei. Apoi

---

[1] Marea moschee.

[2] „Casa domnului”, prin care se înţelege marea moschee.

[3] Călăuză pentru străini.

[4] Aruncare la pământ.

[5] Amvon.

începe *towaf*-ul, ocolirea Kaabei, care trebuie repetată de şapte ori.

— În care direcţie?

— Spre dreapta, în aşa fel încât Kaaba să-ţi rămână mereu în stânga. Primele trei ocoliri se îndeplinesc cu paşi repezi.

— Pentru ce?

— În memoria Profetului. Se răspândise zvonul că el se îmbolnăvise grav şi pentru a dezminţi acest zvon, el a ocolit de trei ori Kaaba cu paşi repezi. Celelalte ocoliri se fac cu paşi mici. Rugăciunile care trebuie făcute cu prilejul acesta le cunoşti. După fiecare ocolire trebuie sărutată piatra sfântă. La urmă, când *towaf*-ul s-a sfârşit, îţi apeşi pieptul de uşa Kaabei, întinzi braţele şi-l implori pe Allah cu glas tare să-ţi ierte păcatele.

— Apoi sunt gata?

— Nu. Trebuie să te duci apoi la El Madşem[1] şi să faci două rikaturi în faţa lui Mekam-Ibrahim[2]. Te duci apoi, la fântâna sfântă Zem-Zem şi după ce faci o scurtă rugăciune, bei dintr-însa câtă apă îţi place. Îţi voi da câteva sticle, pe care mi le vei aduce pline, căci apa sfântă e un leac împotriva tuturor bolilor trupului şi sufletului.

— Asta e ceremonia de la Kaaba. Şi ce urmează după aceea?

— Urmează sayul, plimbarea de la Szafa spre Merna. Pe colina Szafa sunt trei bolţi deschise. Te aşezi acolo, îţi întorci faţa spre moschee, ridici mâinile spre cer şi-l implori pe Allah să te ocrotească pe drumul sfânt. Apoi, faci şase sute de paşi înspre Altarul din Merna. În drum întâlneşti şase stâlpi de piatră, pe dinaintea cărora trebuie să traci sărind. Pe Merna faci iar o rugăciune şi mai faci de şase ori drumul înapoi.

— Şi cu asta am terminat?

---

[1] O mică adâncitură, acoperită cu marmură, din care Abraham şi Ismael ar fi luat varul când a clădit Kaaba.

[2] Piatra care ar fi slujit lui Abraham ca sprijin pentru picioare, cu prilejul clădirii Kaabei.

— Nu, încă, pentru că acum trebuie să-ţi tunzi, părul de pe cap şi să vizitezi Omrah, care se află tot atât de departe de oraş cât e de aici, unde suntem noi acum, până la Mecca. După asta, ai îndeplinit tot ce trebuia şi te poţi întoarce. În luna marelui hagialâc credinciosul are de făcut mai multe şi are nevoie de mult timp, pentru că atunci se află acolo multe mii de pelerini, tu însă n-ai nevoie decât de două zile şi în a treia poţi fi iarăşi la noi.

Şeicul îi mai dădu diferite indicaţii, care însă pentru mine nu prezentau interes, dat fiind că ele priveau mai mult pe Hanneh. În cele din urmă Halef se întoarse la mine şi, văzând că nu adormisem, mă întrebă:

— Sidi, cine te va sluji în timpul lipsei mele?

— Eu însumi. Vrei să-mi faci un serviciu, Halef?

— Tu ştii că pentru tine fac tot ce pot şi am voie.

— Şeicul ţi-a spus să-l aduci apă de la fântâna sfântă; adu-mi şi mie o sticlă!

— Sidi, cere orice de la mine numai asta nu; mi-e cu neputinţă să fac asta. Din fântâna aceasta n-au voie să bea decât credincioşii. Dacă ţi-aş aduce apă, nimic nu m-ar putea scăpa de iadul veşnic.

Spusese asta cu atâta hotărâre, încât renunţai să mai stărui. După o scurtă pauză, el întrebă:

— Nu vrei să-ţi iei singur apa sfântă?

— Ştii prea bine că n-am voie.

— Ba ai voie, dacă te converteşti înainte la credinţa dreaptă.

— Asta n-o voi face; şi acum să dormim!

A doua zi dimineaţă el plecă împreună cu Hanneh. Fusese instruit să spună că venea din ţări îndepărtate şi să nu trădeze faptul că însoţitoarea sa — care de altfel se voalase acum — e o ateibehă. Împreună cu ei călări o bucată de drum un războinic, care trebuia să supravegheze şoseaua între Mecca şi Djidda. Se puse o santinelă şi la intrarea văgăunii

noastre.

Prima zi se scurse fără întâmplări deosebite. În dimineaţa următoare îl rugai pe şeic să-mi îngăduie să fac o mică excursie. El îmi dădu o cămilă şi mă rugă să fiu prudent, pentru ca ascunzătoarea noastră să nu fie descoperită. Sperasem să pot face singur plimbarea, dar când dădui să încalec cămila, fiica şeicului se apropie de mine şi mă întrebă:

— Effendi, pot merge cu tine?

— Poţi. Ieşind din văgăună, pornii fără voie în direcţia spre Mecca. Credeam că însoţitoarea mea îmi va atrage atenţia, dar ea rămase alături de mine, fără să spună nimic. Numai după ce străbătusem o bună buclată de drum, ea îşi îndrumă cămila mai mult spre dreapta, şi-mi spuse:

— Vino după mine, effendi!

— Încotro?

— Vreau să văd dacă paznicul nostru e la postul său.

După vreo cinei minute îl zărirăm. Stătea pe o ridicătură de pământ şi privea ţintă spre miazăzi.

— Nu trebuie să ne vadă, zise ea. Haide, sidi! Te voi duce unde vrei.

Ce vroia să înţeleagă cu aceste cuvinte? Ea coti spre stânga şi zâmbi uitându-se la mine. Merserăm ce merserăm, până ajunserăm într-o vale îngustă, unde ea descălecă şi, aşezându-se jos pe pământ, mă pofti:

— Aşează-te lângă mine şi să stăm puţin de vorbă!

Devenea din ce în ce mai misterioasă, totuşi îi făcui pe plac şi mă aşezai.

— Socoţi credinţa ta ca singura dreaptă, effendi? începu dânsa convorbirea.

— Fireşte! îi răspunsei.

— Şi eu! zise ea.

— Şi tu? întrebai, surprins, căci era pentru întâia oară că auzeam această mărturisire de la un musulman

— Da, effendi, eu ştiu că numai religia ta e cea adevărată.

— De unde ştii asta?

— Singură mi-am spus-o. Cel dintâi loc unde au existat oameni a fost paradisul; acolo locuiau împreună toate fiinţele, fără să-şi facă vreun rău. Aşa a vrut Allah şi de aceea e dreaptă religia aceea care porunceşte acest lucru. Şi această religie e a creştinilor.

— O cunoşti?

— N-o cunosc, dar un turc bătrân ne-a povestit cândva despre dânsa. El spunea că voi vă închinaţi lui Dumnezeu astfel: „*Ile unut bizim günahler*, *böjle untar-iz günahler*”[1]. E adevărat?

— Da.

— Şi că în *Coranul* vostru stă scris: „*Allah muhabbet dir*, *ile muhabedda kim durar*, *bu durar Allahda ile Allah durar onada*”[2]. Spune-mi dacă e adevărat şi asta!

— Da, şi asta e adevărat.

— Atunci credinţa voastră e cea dreaptă. Are voie un creştin să răpească o fecioară?

— Nu. Dacă ar face-o, ar căpăta o pedeapsă aspră.

— Vezi tu că religia voastră e mai bună decât a noastră? La voi Abu-Seif n-ar fi avut voie să mă răpească şi să devin soţia lui. Cunoşti istoria acestei ţări?

— Da.

— Atunci ştii şi cum turcii şi egiptenii au dezlănţuit prigoana împotriva noastră, deşi avem aceeaşi credinţă. Ei şi-au bătut joc de mamele noastre şi pe taţii noştri i-au tras în ţeapă cu miile, i-au masacrat, i-au ars, le-au tăiat braţele, nasurile şi urechile, le-au scos ochii şi le-au ucis copiii. Eu urăsc religia asta, dar trebuie să cred în ea.

— De ce trebuie să crezi în ea? Poţi oricând să...

— Taci! mă întrerupse ea cu asprime. Eu îţi împărtăşesc

[1] „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum iertăm şi noi greşiţilor noştri”.

[2] „Dumnezeu e iubirea şi cine rămâne în iubire acela e în Dumnezeu şi Dumnezeu e în el”.

gândurile mele, dar tu nu trebuie să fii învăţătorul meu. Ştiu eu singură ce trebuie să fac: mă voi răzbuna împotriva tuturor acelora care m-au insultat.

— Şi cu toate astea crezi că religia iubirii e cea dreaptă?

— Da; dar numai eu singură să iubesc şi să iert? Chiar şi pentru faptul că noi n-avem voie să intrăm în oraşul sfânt, mă voi răzbuna. Ghici cum?

— Spune tu!

— Nu-i aşa că dorinţa ta tainică e să vezi Mecca?

— Cine ţi-a spus?

— Eu însumi. Răspunde-mi!

— E drept c-aş dori să pot vedea oraşul.

— Asta e foarte primejdios; dar vreau să mă răzbun şi de aceea te-am adus încoace. Ai îndeplini şi tu datinile dacă ai fi în Mecca?

— Mi-ar fi mai plăcut să nu trebuie să fac asta.

— Nu vrei să-ţi profanezi credinţa şi bine faci. Du-te la Mecca! Eu te voi aştepta aici.

Ce era să spun? Ea dorea să se răzbune ¡împotriva Islamului, prin aceea că îndemna la profanarea celui mai sfânt sanctuar de către un necredincios.

— Unde se află Mecca? o întrebai.

— Dacă treci muntele acesta, o vezi în vale la picioarele tale.

— De ce să merg pe jos şi nu călare?

— Dacă vii călare, vor bănui în tine un pelerin şi te vor lua la ochi. Dacă intri însă pe jos în oraş, vor crede toţi că ai fost acolo şi că te întorci dintr-o plimbare.

— Şi vrei să mă aştepţi într-adevăr?

— Da.

— Cât timp?

— Atâta cât numiţi voi patru ore.

— Asta e foarte puţin.

— Gândeşte-te că poţi fi lesne descoperit, dată zăboveşti

mult pe acolo. Vei străbate o singură dată străzile şi vei vedea Kaaba, asta e de ajuns.

Avea dreptate. Mă ridicai de jos. Ea arătă spre armele mele şi spuse;

— Semeni cu totul unui băştinaş; dar care arab poartă astfel de arme? Lasă-ţi puşca aici şi ia-o pe a mea în schimb!

Cu toată bănuiala din primul moment, schimbai puşca cu a ei şi începui să urc muntele. Când ajunsei pe creştetul acestuia văzui Mecca la o depărtare de o jumătate de ceas de drum, întinzându-se în vale, între înălţimi pleşuve şi lipsite de viaţă. Deosebii citadela Şebel Şad şi minaretele câtorva moschei. El Hamram, moscheea principală, se afla în partea de miazăzi a oraşului.

Într-acolo îmi îndreptai mai întâi paşii. Tot drumul mă simţii ca soldatul care luptase în câteva bătălii neînsemnate şi deodată se pomeneşte în mijlocul unei bătălii mari.

Ajunsei cu bine în oraş. Deoarece îmi întipărisem în minte locul unde se afla moscheea, n-avui nevoie să întreb pe nimeni. Casele printre care treceam erau zidite din piatră şi strada fusese presărată cu nisipul deşertului. Nu trecu mult şi mă pomenii în faţa unui mare dreptunghi, care formează moscheea Beith-Allah şi pornii încetişor în jurul ei. Cele patru laturi erau formate din şiruri de coloane şi colonade, deasupra cărora se înălţau şase minarete. Numărai două sute patru zeci de paşi în lungime şi două sute franci în lăţime. Îmi propusei să contemplu exteriorul mai târziu, şi intrai înăuntru prin una din porţi. În bolta acesteia şedea un mekkani[1], care făcea negoţ cu butelii de aramă.

— *Sallam aaleikum!* îl salutai. Cât costă un kuleh din ăsta?

— Doi piaştri.

— Allah să-ţi binecuvânteze fiii şi fiii fiilor tăi, căci preţurile tale sunt ieftine. Ţine aici doi piaştri şi uite că-mi iau kulehul.

Vârâi sticla în buzunar şi trecui printre coloanei. Mă aflam

[1] Locuitor din Mecca.

în apropierea amvonului, astfel că-mi scosei ghetele.

Cam prin mijlocul sfântului lăcaş se află Kaaba. Fiind acoperită în întregime cu *kisna*[1], oferă o înfăţişare stranie. La dânsa duc şapte drumuri pietruite, între care se află tot atâtea pajişti eu iarbă. Alături de Kaaba văzui fântâna sfântă Zem-Zem, în faţa căreia stăteau câţiva slujbaşi care împărţeau pelerinilor apă. Întreg sanctuarul nu-mi făcu nici-o impresie de sfinţenie. Purtători de geamantane şi litiere alergau cu poverile lor încoace şi încolo; scribi publici şedeau sub colonade; ba se puteau vedea chiar negustori de fructe şi prăjituri. Privind întâmplător prin şirul de coloane, văzui o cămilă de călărie, care tocmai se lăsase în genunchi, afară, ca să îngăduie stăpânului să descalece. Era un animal de toata frumuseţea. Proprietarul ei stătea cu spatele spre mine şi chemă un servitor al moscheii, căruia îi dădu în paza cămila. Toate astea le băgai de seamă în treacăt, pe când eram în drum spre fântână, unde voiam să-mi umplu sticla; acolo fui nevoit însă să aştept câtva timp până îmi veni rândul. Dădui un mic bacşiş şi vârâi sticla în buzunar. Întorcându-mă să plec, mă pomenii la nici zece paşi de... Abu-Seif.

O spaimă de moarte îmi străbătu trupul de sus până jos. În clipe dintr-acestea omul chibzuieşte şi ia hotărâri de zece ori mai repede ca de obicei. Fără să gonesc prea mult, ca să nu bat la ochi, pornii totuşi cu paşi repezi spre locul unde se afla cămila piratului. Numai animalul acesta mă putea salva.

Ghetele mele erau pierdute; n-aveam timp să le iau, căci şi auzii îndărătul meu:

— Un ghiaur, un ghiaur! Prindeţi-l, păzitori ai Sanctuarului!

Efectul produs de aceste cuvinte fu extraordinar. N-avui vreme să mai privesc înapoi, dar auzii îndărătul meu vâjâitul unei cascade, mugetul unui uragan, tropotele unei cirezi de mii de bivoli. Acum n-aveam de ce să mai merg cu paşi măsuraţi. O luai la goană, sării printre coloane şi cât ai clipi

---

[1] Mătase neagră.

din ochi fui în faţa cămilei, ale cărei picioare nu erau legate, cum se obişnuieşte. Cu un pumn zdravăn îl trimisei pe servitor în lături şi în clipa următoare eram în şa, cu revolverul în mână. Dar... va asculta cămila de mine?

— E — o — ah! E — o — ah! Slavă Domnului! Auzind strigarea aceasta cunoscută, animalul se ridică şi porni ca vântul, împuşcături detunară în urma mea...

În mai puţin de trei minute eram în afara oraşului şi cutezai să-mi întorc privirea, abia când ajunsesem la jumătatea muntelui. Văzui în vale o grămadă de călăreţi, care porniseră în urmărirea mea. Musulmanii alergaseră imediat spre seraiuri şi hanuri, încălecând cămilele pe oare le găsiseră acolo.

Încotro să mă îndrept? La fiica şeicului, care astfel va fi trădată? Şi totuşi trebuia s-o previn. Îmi îndemnai animalul la goană şi minunata cămilă zbura, nu alta! Ajuns în creştetul muntelui mai privii o dată îndărăt şi constatai că eram în siguranţă. Un singur călăreţ era mai aproape de mine — şi acesta era Abu-Seif. Întâmplător îşi luase un cal care fugea de rupea pământul.

Coborâi în grabă povârnişul muntelui pe partea cealaltă. Fiica lui Malek mă zări. Faptul că veneam pe o cămilă şi cu asemenea iuţeală, o făcu să ghicească cum stăteau lucrurile. Ea se săltă îndată pe cămila ei şi luă de căpăstru animalul cu care venisem eu până acolo.

— Cine te-a descoperit? mă întrebă ea, din fugă.

— Abu-Seif.

— *Allah akbar*! Te urmăreşte ticălosul?

— E pe aproape.

— Şi mulţi alţii?

— Ăştia sunt departe.

— Atunci îndepărtează-te de mine şi aleargă mereu înainte, peste văi şi munţii.

— Pentru ce?

— Vei vedea.

— Dă-mi armele mele!

Din goana cămilelor schimbarăm puştile, apoi fiica lui Malek se piti pe după o stâncă, lăsându-mă pe mine să-mi văd de drum. Ghiceam ce avea de gând: voia să-l aducă pe Abu-Seif între ea şi mine. După câteva clipe el se ivi sus pe munte. Lăsai cămila într-adins să alerge ceva mai încet şi văzui că urmăritorul meu îşi spori viteza. În timp ce eu urcam muntele următor, el cobora în goană pe celălalt şi străbătu de-a curmezişul valea, fără să bage de seamă, din urmele întipărite pe pământ, că nu fusesem singur pe acolo. Când ajunsei în creştet, văzui pe înălţimea dindărătul meu ivindu-se alţi urmăritori, iar jos în vale tovarăşa mea intrase şi ea în acţiune acum. Pianul îi izbutise: Abu-Seif pe afla între noi doi; şi deoarece ea dăduse drumul cămilei pe pare o dusese de căpăstru, el ar fi socotit-o drept unul din urmăritori, dacă şi-ar fi întors privirea.

În privinţa, persoanei mele, nu m-ai aveam de ce mă teme şi deoarece ceilalţi urmăritori rămâneau tot mai în urmă, trebuia doar să ne preocupăm de faptul ca Abu-Seif să nu ne scape. De aceea căutai să ies cât mai repede la şes, dar în direcţie contrară taberei ateibehilor.

Să tot fi trecut trei sferturi de ceas, până ajunsei în sfârşit în deşert deschis. Pornii spre inima acestuia şi orânduii astfel lucrurile, ca Abu-Seif, să rămână mereu la depărtarea de unde glonţul său să nu mă poată atinge. Fiica şeicului atinse şi ea acum poalele lanţului de coline, dar în acelaşi timp văzui ivindu-se pe creasta celei din urmă înălţimi încă un urmăritor, care trebuia să fi avut o cămilă minunată, căci se apropia tot mai mult de noi. Animalul său era cu mult superior calului lui Abu-Seif.

Începui să fiu stăpânit de îngrijorare, nu pentru mine, ci pentru însoţitoarea mea; văzui însă cu uimire că străinul acela coti în lături, ca şi cum ar fi vrut să ne întreacă, făcând un

ocol. Îmi oprii cămila şi privii cu mai multă luare aminte. Era cu putinţă oare? Omuleţul acela cocoţat pe cămila zburătoare arăta întocmai ca Halef al meu. De unde ajunsese să aibă un astfel de animal şi cum se făcea că venea îndărătul nostru? Privii mai bine, mă frecai la ochi — nici-o îndoială: era Halef. Ţinea să-mi dea un semn de recunoaştere şi începu să bâtă aerul cu braţele, de parc-ar fi vrut să prindă rândunele.

Rămasei liniştit locului şi luai puşca în mână. Abu-Seif era atât de aproape încât îmi putea auzi glasul:

— Rrrrreee, tu „Tată al spadei”! Stai pe loc, căci de nu îţi trimit un glonţ!

— Să stau pe loc, câine? răcni el. Te voi prinde de viu, şi te voi duce la Mecca, profanator al Sanctuarului!

N-aveam încotro: ochii şi trăsei. Ca să-l cruţ pe el, trăsesem în pieptul calului. Acesta se poticni şi-l îngropă pe Abu-Seif sub el; se zvârcoli de câteva ori, apoi îşi dădu sufletul. Aşteptai să-l văd ridicându-se pe duşmanul meu de moarte, dar în zadar. Sau era rănit, sau se prefăcea numai, ca să mă atragă spre el. Pornii au luare aminte către el şi ajunsei acolo în acelaşi timp cu fiica lui Malek. Abu-Seif zăcea în nisip cu ochii închişii nemişcat.

— Effendi, glonţul tău a luat-o înaintea glonţului meu! zise femeia cu părere de rău în glas.

— Am tras doar asupra calului şi nu asupra lui. Dar cred că e rănit numai. Ia să văd.

Descălecai şi începui să-l examinez. Dacă nu era rănit undeva pe dinăuntru, atunci nu păţise nimic, ci era numai ameţit. Femeia îşi scoase iataganul.

— Ce vrei să faci? o întrebai.

— Să-l iau capul.

— Asta să n-o faci, căci şi eu am un drept asupra lui.

— Dreptul meu e mai vechi.

— În schimb al meu e mai mare, căci eu l-am doborât.

— După obiceiurile de aici asta e drept. Îl ucizi?

— Ce-ai face dacă nu l-aş ucide, ori i-aş da drumul sau l-aş lăsa să zacă aici?

— Atunci înseamnă că renunţi la un drept, iar eu mă voi folosi de al meu.

— Nu renunţ.

— Atunci îl luăm cu noi şi se va hotărî ce se va întâmpla cu el.

Acum se apropiase şi Halef.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu! Sidi, ce ai făcut.

— Cum ai ajuns aici?

— Am alergat după tine.

— Asta văd şi eu. Vorbeşte mai lămurit

— Sidi, tu ştii că am foarte mulţi bani. De ce i-aş ţine în buzunar? Voiam să-mi cumpăr o cămilă cu ei şi m-am dus la un negustor, care locuieşte la capătul de miazăzi al oraşului. Am luat-o şi pe Hanneh cu mine. În vreme ce priveam animalele, dintre care ăsta de aici era cel mai bun şi atât de scump încât numai un paşă sau un emir ar fi putut da preţul cerut, auzii de afară o larmă grozavă. Am alergat afară împreună cu negustorul şi numai ce auzii că un ghiaur a profanat Sanctuarul, apoi a fugit. M-am gândit îndată la tine, sidi, şi o clipă după aceea te-am şi văzut gonind spre munte. Toţi se îmbulzeau în curte, ca să-şi ia cămile pentru, a porni în urmărirea ta. Făcui şi eu la fel şi încălecai cămila asta. După ce i-am poruncit Hannehei să alerge spre tabără şi să povestească şeicului cele întâmplate, i-am dat negustorului, care nu vroia să-mi împrumute cămila, o palmă. Şi am luat-o la goană după tine, ca să te prind. Ceilalţi au rămas de căruţă, acum te am şi pe tine şi cămila.

— Nu-i a ta.

— Despre asta vom sta de vorbă mai încolo, sidi. Urmăritorii mai sunt încă după noi; nu putem rămâne aici. Ce facem cu acest „Tată al spadei” şi al înşelăciunii?

— Îl legăm pe cămila asta liberă şi-l luăm cu noi. Cred că-

şi va reveni în simţiri.

— Şi încotro fugim?

— Cunosc eu locul, răspunse femeia. Şi tu îl cunoşti, Halef, căci tatăl meu, şeicul, ţi l-a spus, pentru cazul când nu ne-ai mai fi găsit acolo de unde ai plecat.

— Vrei să zici peştera Atafrah?

— Da. Hanneh te-ar fi călăuzit într-acolo. Peştera aceea e cunoscută numai căpeteniilor ateibehilor şi aceştia nu se află acum acolo.

— Haide, ajutaţi-mi să-l leg pe prizonier!

Pentru şase mâini treaba nu era grea. Tot ce avea asupra lui Abu-Seif fu luat de fiica lui Malek, după care încălecarăm din nou şi pornirăm spre sud-est

Tot drumul Halef mă copleşi cu imputări.

— Sidi, zise el, nu ţi-am spus eu că nici-un necredincios n-are voie să viziteze oraşul sfânt? Erai cât pe ce să-ţi pierzi viaţa.

— De ce m-ai refuzat când te-am rugat să-mi aduci apă?

— Pentru că nu puteam să-ţi împlinesc dorinţa.

— Ei acu mi-am adus singur apa.

— Ai fost la fântâna sfântă?

— Uite aici! Apă veritabilă din fântâna Zem-Zem.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv, sidi. El a făcut din tine un dreptcredincios şi chiar un hagiu. Un ghiaur n-are voie să intre în oraşul sfânt, dar acela oare are apă din Zem-Zem, e un hagiu şi prin urmare şi un musulman veritabil. Nu ţi-am spus-o eu mereu că te vei converti tu, odată şi odată, fie că vrei sau nu?

Felul acesta de a privi lucrurile era destul de îndrăzneţ şi nostim în acelaşi timp; dar el avea de scop să împace conştiinţa musulmană a bunului meu Halef, astfel că renunţai să mă mai iau la harţă cu el.

Ţinutul din jurul oraşului sfânt e foarte sărac în apă şi acolo unde se află o fântână trebuie să fie cu siguranţă un sat

sau vreo tabără trecătoare. De locurile acestea trebuia să ne ferim şi astfel se făcu că, în pofida căldurii zilei, nu făcurăm nici-un popas, până ajunserăm într-un ţinut bogat în stânci râpoase. O urmarăm pe femeie, care ne călăuzi până la o crăpătură de stâncă, cam lărgimea unei cămile.

— Asta e peştera! ne spuse ea. Pot intra şi animalele, dacă le dăm jos pernele din şa.

— Rămânem aici? întrebai.

— Da, până vine şeicul.

— Va veni?

— Va veni în mod sigur, pentru că Hanneh i-a dat de veste. Dacă vreunul din ateibehii, nu se întoarce în tabără, trebuie căutat aici în peşteră. Descălecaţi şi urmaţi-mă!

Abu-Seif îşi revenise în simţiri, dar, în tot cursul drumului nu scosese o vorbă, ţinând mereu ochii închişi. El fu dus cel dintâi în peşteră. Aceasta se lărgea din ce în ce m-ai mult şi în cele din urmă, forma un spaţiu destul de mare, ca să încapă patruzeci-cincizeci de oameni şi animale. Marele său avantaj îl oferea apa care se adunase în partea din fund.

După ce puserăm la adăpost prizonierul şi cămilele, căutarăm pe afară un soi de iarbă stufoasă numită ratam, care se bucură de însuşirea foarte preţioasă că arde tot atât de bine când e verde ca şi atunci când e uscată. Asta era pentru la noapte, căci în timpul zilei nu ne-ar îi dat în gând să aprindem un foc, din pricina fumului care ne-ar fi putut trăda lesne ascunzătoarea.

De altminteri, nici nu trebuia să ne temem prea mult că am putea fi descoperiţi. Mersesem aproape tot timpul pe pământ pietros, astfel că nu lăsaserăm urme după care s-ar fi putut lua potrivnicii noştri.

Cercetând întâmplător desaga cămilei mele, descoperii într-însa bani, ba încă o sumă destul de însemnată.

Animalele noastre erau ostenite şi noi la fel, prizonierul era bine legat, astfel că puteam dormi fără grijă. Fireşte că eu

cu Halef orânduirăm să facem de pază cu schimbul. Astfel se scurse ziua şi veni noaptea. În zori, era rândul meu de santinelă. Un zgomot apropiat îmi trezi atenţia şi privind prin crăpătura stâncii văzui un bărbat care se apropia pe furiş. Recunoscui într-unsul pe unul din ateibehi şi ieşii la fiară.

— Mulţumesc lui Allah că le văd, effendi! mă salută el. Şeicul m-a trimis înainte ca să văd dacă sunteţi aici. Acum nu trebuie să mă înapoiez, căci acesta e semnul că v-am găsit.

— Cine crezi că mai e aici, afară de mine?

— Servitorul tău Halef, Bint El Ateibeh şi, poate, chiar şi Abu-Seif, prizonierul.

— Cum poţi crede că toţi aceştia sunt aici?

— Effendi, asta nu e greu de ghicit. Hanneh s-a întors singură în tabără cu cele două cămile şi a povestit că tu ai fost la Mecca şi ai fugit. Bint El Malek a plecat cu tine şi cu siguranţă că nu te-a părăsit, deşi ai făptuit o mare crimă. Halef s-a luat după tine şi îndărătul munţilor urmăritorii au dat de calul ucis al dşeheinului, pe el însă nu l-au găsit. Îl aveaţi deci la voi. Fireşte că numai noi puteam ghici aste, ceilalţi însă nu.

— Când vine şeicul?

— Poate în mai puţin de un ceas.

— Atunci hai înăuntru!

Nu-l învrednici pe prizonier nici măcar cu o privire şi se întinse îndată ca să doarmă. La timpul fixat, micuţa caravană sosi în faţa peşterii. Cămilele fură descărcate şi lucrurile transportate înăuntru. Mă aşteptasem ca şeicul să-mi facă imputări, dar când colo prima lui întrebare fu:

— L-ai prins pe dşehein?

— Da.

— E aici?

— Teafăr şi sănătos.

— Atunci îl vom judeca.

Până se puse rânduială în toate, se făcu amiaza. Acum

urma să înceapă judecata. Înainte de asta avui însă cu Halef o convorbire interesantă.

— Sidi, îngăduie-mi o întrebare! zise el.

— Vorbeşte!

— Nu-i aşa că-ţi mai aduci aminte de tot ceea ce ai scris despre mine şi Hanneh?

— Da.

— Când trebuie s-o înapoiez pe Hanneh?

— Îndată ce ai sfârşit hagialâcul.

— Dar nu l-am sfârşit încă.

— Ce mai lipseşte?

— Nimic, pentru că sunt gata cu toate la Mecca, căci treaba a mers foarte repede. Dar eu aş dori să-mi păstrez soţia îşi atunci mi-a dat în gând că pentru o hagie adevărată se cere şi o călătorie la Mediana.

— Asta e foarte adevărat. Ce spune Hanneh despre acest lucru?

— Sidi, ea mă iubeşte. Crede-mă, mi-a spus-o chiar dânsa.

— Şi o iubeşti şi tu?

— Foarte mult. Nu stă scris că Allah a luat o coastă din trupul lui Adam şi a făcut dintr-unsa pe Eva? Sub coastă se află inima, astfel că inima bărbatului va fi totdeauna la femeie.

— Dar ce va spune şeicul?

— Tocmai asta mă îngrijorează mai mult.

— Alte griji nu mai ai?

— Nu.

— Dar eu? Ce voi spune eu de asta?

— Tu? O, tu îmi vei da îngăduinţa, căci eu nu te voi părăsi, totuşi, atâta timp cât vei vrea să fiu cu tine.

— Dar soţia ta nu va putea să se mute şi ea la mine, gândeşte-te la asta

— Nici nu trebuie. O voi lăsa la tribul ei până mă voi întoarce.

— Halef, asta e o jertfă pe care eu n-o cer. Dar pentru că vă iubiţi atât de mult unul pe altul, trebuie să faci ce-ţi stă în putinţă ca s-o păstrezi. Poate că şeicul se va lăsa înduplecat ca să nu trebuiască să te desparţi de ea.

— Sidi, n-o dau înapoi chiar de-ar trebui să fug cu ea. Ea ştie bine că eu sunt Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah şi va merge cu mine până la capătul lumii.

Zicând aceasta se îndepărtă ţanţoş.

În timpul aceştia, se formase un cerc, în mijlocul căruia fu adus Abu-Seif. Fui solicitat să iau parte la judecată şi luai loc alături de şeicul Malek.

— Effendi, începu el, am auzit că susţii a avea drepturi asupra acestui om şi ştiu că aşa şi e. Vrei să ni-l cedezi nouă, sau vrei să hotărăşti împreună cu noi asupra soartei sale?

— Voi hotărî împreună cu voi, eu şi Halef, căci şi el are motive de răzbunare împotriva lui Abu-Seif.

— Atunci dezlegaţi-l!

Prizonierul fu dezlegat, rămase însă nemişcat, de parc-ar fi fost mort.

— Abu-Seif, ridică-te în faţa acestor oameni, pentru ca să te aperi!

El rămase însă întins, fără măcar să clipească.

— Şi-a pierdut graiul, după cum vedeţi, oameni buni. De ce-am sta deci de vorbă cu el? Dânsul ştie ce-a făcut şi noi ştim de asemenea, la ce ne-ar mai folosi cuvintele şi întrebările? Eu hotărăsc să moară, da să fie dat hrană şacalilor, hienelor şi vulturilor. Cine e de părerea mea, s-o spună!

Toţi fură de părerea lui. Eu singur doream să mă împotrivesc, dar am fost împiedicat de un incident neprevăzut. La ultimele cuvinte ale şeicului, prizonierul se ridică brusc, o tuli printre doi ateibehi şi alergă spre ieşire. Un strigăt de furie izbucni din toate piepturile, apoi se ridicară cu

toţii, ca să se ia după el. Eu singur rămăsei pe loc. El se încărcase cu o vină mare şi după legile deşertului merita mai mult decât moartea, totuşi, nu putusem să-mi dau încuviinţarea pentru pedeapsa cerută. Poate că izbutea să fugă. Dacă se întâmpla asta, noi toţi nu mai puteam rămâne o clipă în peşteră.

Mult timp rămăsei singur. Cel dintâi care se înapoie, fu bătrânul şeic. Rămăsese în urma celor mai tineri.

— De ce nu te-ai luat după el, effendi? mă întrebă Malek.

— Pentru că vitejii tăi războinici îl vor prinde şi fără ajutorul meu. Ce zici, vor pune mâna pe el?

— Nu ştiu. E un alergător vestit şi când am ieşit noi în faţa peşterii el şi dispăruse. Dacă nu va fi prins, va trebui să fugim, căci acum ne cunoaşte ascunzătoarea.

Unul după altul se întorceau oamenii înapoi. Nu-l văzuseră fugind şi nici urma nu i-o descoperiseră. Halef sosi şi el, d-ar cea din urmă se întoarse fiica şeicului care tremura toată de mânie. Nimeni nu-l văzuse. Uimirea din primul moment şi faptul că prin trecătoarea strâmtă nu se putuse lua decât unul câte unul după el, îi îngăduiseră să câştige timp şi terenul de afară era cât se poate de potrivit pentru a-i înlesni fuga.

— Să ştiţi că ne va trăda ascunzătoarea, spuse şeicul. Sunteţi de părere să plecăm îndată de aici sau să mai încercăm să-l ajungem, pe cămile? Dacă ocolim tot ţinutul acesta de jur-împrejur, se poate să dăm de el

— Nu vom fugi, şi-l vom căuta, spuse fiică-sa.

Toţi ceilalţi încuviinţară.

— Bine, luaţi-vă deci cămilele, şi veniţi după mine! Cine-l aduce pe fugar, mort sau viu, capătă o răsplată mare.

Halef îşi făcu atunci drum în faţă şi spuse:

— Răsplata am şi câştigat-o. Afară zace mort „Tatăl spadei”.

— Unde l-ai ajuns? întrebă şeicul.

— Şeicule, trebuie să ştii că stăpânul meu e un mare

meşter în luptă şi în descoperirea tuturor soiurilor de *makam*[1], el m-a învăţat să găsesc urmele în nisip, în iarbă, pe pământ şi piatră; el mi-a arătat cum trebuie chibzuit când eşti în urmărirea unui fugar. Eu am fost cel dintâi care a părăsit peştera după Abu-Seif, dar nu l-am mai văzut totuşi. Am început să alerg spre stânga, în sus, apoi spre dreapta în jos şi, deoarece n-am zărit nici-o urmă de-a lui, m-am gândit că o fi fost atât de deştept să se ascundă pe undeva îndată ce ieşise din peşteră. Am căutat pe după stânci, unde l-am şi găsit. S-a încins o luptă scurtă între noi, până ce am izbutit să înfig cuţitul în inima lui ticăloasă. Trupul său vi-l voi arăta.

Toţi îl urmară pe Halef, ca să vadă cadavrul lui Abu-Seif, numai eu rămăsei iarăşi singur în peşteră.

Curând se întoarseră plini de bucurie.

— Ce anume ceri drept răsplată? întrebă şeicul pe isteţul meu Halef.

— Şeicule, eu vin dintr-o ţară îndepărtată, unde cred că nu mă voi mai întoarce. Dacă mă socoţi vrednic, primeşte-mă printre ai tăi.

— Vrei să devii un ateibeh? Ce spune stăpânul tău de asta?

— Da, răspunsei eu. Îmi unesc dorinţa mea cu a lui.

— În ceea ce mă priveşte, mi-aş da încuviinţarea pe loc, spuse şeicul. Dar trebuie să-l întreb mai întâi pe oamenii aceştia şi adoptarea unui străin este o chestie însemnată, care cere foarte mult timp. Ai rubedenii pe aici pe aproape?

— Nu.

— Te-ai încărcat cu vreo răzbunare de sânge?

— Nu.

— Eşti sunnit sau şiit?

— Un adept al sunniţilor.

— E adevărat că n-ai avut încă soţie şi copii?

— N-am avut.

---

[1] Urme de picioare.

— Dacă e aşa, atunci putem păşi îndată, la sfat.

— Atunci mai sfătuiţi-vă şi încă asupra unui lucru.

— Anume?

— Sidi, n-ai vrea să vorbeşti tu în locul, meu?

Mă ridicai de jos şi-mi luai o atitudine cât se putea mai solemnă. Apoi îmi începui cuvântarea:

— Ascultă cuvintele mele şeicule şi Allah să-ţi deschidă inima, pentru ca să găsească intrare în graţia voinţei tale. Eu sunt Kara Ben Nemsi, un emir printre talebi şi erou în Frankistan. Am venit în Africa şi în ţara aceasta, pentru ca să-l văd pe locuitorii ei şi să îndeplinesc fapte mari. Pentru asta aveam nevoie de un servitor, care să priceapă toate graiurile apusului şi răsăritului, care să fie deştept şi înţelept îşi care să nu se teamă de lei, de pantere şi de oameni, l-am găsit pe acest Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah şi am fost mai mult decât mulţumit de el până în ziua de azi. El e puternic ca un mistreţ, credincios ca un ogar, deştept ca un fennek şi iute ca o căprioară. Noi am luptat peste prăpăstiile şoturilor, ne-am afundat în ele şi până la urmă, tot ne-am salvat. Noi am învins animalele din câmpie şi din deşert, am înfruntat simunul, ba am pătruns chiar până la graniţa Nubiei şi am liberat o prizonieră, floarea florilor, din putere călăului ei. Am venit apoi în Beled el Arab îşi ceea ce am întâmpinat albi, aţi aflat şi aţi fost chiar martori. El a plecat apoi cu Hanneh, nepoata ta, la Mecca. Ea a devenit soţia lui de formă şi el a iscălit că o va da înapoi. S-a întâmplat însă că Allah le-a călăuzit inimile în aşa fel încât s-au îndrăgostit unul de altul şi n-ar mai vrea să se despartă. Tu eşti Hagi Malek Iffandi Ibn Ahmed Chadid el Eini Ben Abul Ali el Besami Abu Şehab Abdolatif el Hanifi, înţeleptul şi viteazul şeic al acestor fii ai ateibehilor. Mintea ta îţi va spune că nu m-aş despărţi uşor de un însoţitor cum este Halef, dar doresc ca el să fie fericit şi de aceea îndrept spre tine rugămintea să-l primeşti în tribul ateibehilor şi să rupi hârtia prin care el ţi-a

făgăduit să-ţi dea înapoi soţia. Ştiu că-mi vei îndeplini această dorinţă şi când mă voi întoarce în ţara mea voi răspândi faima ta şi faima alor tăi. *Sallam!*

Toţi mă ascultară cu mare aminte, iar Malek se ridică şi răspunse:

— Effendi, ştiu că eşti un emir vestit al nemsilor, cu toate că numele voastre sunt atât de scurte ca tăişul unui cuţit de femeie. Ai pornit ca un sultan, care îndeplineşte fapte mari neştiut de nimeni şi chiar copiii copiilor noştri vor pomeni de faptele tale vitejeşti. Hagi Halef Omar este la tine ca un vizir, a cărui viaţă aparţine sultanului său şi voi aţi venit în corturile noastre, ca să ne faceţi mare cinste. Noi te iubim pe tine şi pe el şi ne vom uni glasurile, pentru ca să facem dintr-unsul un fiu ai tribului nostru. Voi vorbi de asemenea şi cu soţia sa şi dacă dânsa va vrea să rămână cu el, voi rupe contractul, aşa precum m-ai rugat, căci el e un războinic viteaz, care la ucis pe Abu-Seif, hoţul şi tâlharul. Acum însă îngăduie-ne să pregătim un ospăţ, ca să sărbătorim moartea duşmanului şi apoi să începem sfatul cum se cuvine. Tu eşti prietenul şi fratele nostru, deşi ai altă credinţă ca noi. *Sallam*, *effendi!*

8. La fluviul Tigru

„Cumplit se va purta Dumnezeu cu dânşii... El va stârpii zeii falşi şi Lui vor trebui să i se închine păgânii de pe toate insulele. Întinzând braţul peste întuneric, va prăbuşi Assurul. Ninive va deveni la fel de secetoasă ca un deşert şi toate păsările de pradă se vor aşeza într-unsa; cucuvelele vor cânta la ferestre, căci pustiul se va întinde peste tot oraşul acesta înfumurat şi vesel... încât drumeţii, doar vorbe mari, de ocară vor avea când se vor încumeta să-l străbată.”

La aceste cuvinte ale profetului Zefania mă gândeam când ne oprirăm barca pe înserat, pe ţărmul drept al fluviului Tigru. Tot ţinutul de la dreapta şi stânga fluviului este ţintirim, un imens şi pustiu cimitir. Ruinele vechii Rome şi Atene sunt luminate de razele soarelui şi monumentele Egiptului de odinioară se înaltă spre cer ca nişte făpturi gigantice. Ele glăsuiesc cu înţeles despre puterea, bogăţia şi darul artistic al acelor popoare care le-au construit. Aici, însă, aproape de cele două fluvii Eufrat şi Tigru, zac numai mormane de ruine, pe lângă care beduinul trece călare fără să le bage în seamă şi, desigur, fără să bănuiască măcar că sub copitele calului său stau îngropate bucuriile şi suspinele a mii de ani. Unde e turnul pe care l-au clădit oamenii în ţara Sinear, când îşi spuneau unii altora: *„Haideţi să construim un oraş şi un turn, al cărui creştet să ajungă până la cer, pentru ca să ne facem un nume!”*. Au clădit oraşul şi turnul, dar locul pe care au fost e pustiit. Au vrut să-şi facă un nume, dar numele popoarelor care au locuit pe rând în oraşul acesta şi au oficiat în turn nelegiuita lor slujbă religioasă, precum şi numele prinţilor şi cârmuitorilor care au scormonit aici în aurul şi sângele a milioane de oameni, au dispărut şi numai cu mare osteneală

mai pot fi descifrate de cei mai buni cercetători ai noştri...

Dar cum am ajuns eu la Tigru şi pe vasul cu aburi care ne-a dus până sub cataractele de la Chelab?

Cu ateibehii mersesem până în deşertul En Nahman, deoarece nu puteam cuteza să mă arăt prin partea de apus a ţării. Apropierea de Mascat mă ispitea să vizitez oraşul acesta. Am făcut-o singur, fără nici-un însoţitor, am cercetat zidurile sale împodobite cu turnuri, străzile sale fortificate, moscheile şi bisericile sale portugheze, am admirat şi garda personală belucistană a imamului şi, la urmă, m-am aşezat într-una din cafenelele în aer liber ale oraşului, ca să beau o ceaşcă cu keşreh. Băutura aceasta se prepară din cojile boabelor de cafea şi e aromată cu scorţişoară şi cuişoare. Pe când o sorbeam, am fost smuls din gândurile mele de ivirea unei făpturi care întunecă intrarea. Privii într-acolo şi văzui un om care merita pe deplin să reţină luarea-aminte:

Un joben înalt, cenuşiu, stătea cocoţat pe un cap subţire, lung, care, în ce priveşte părul, era mai mult decât chelios. O gură nesfârşit de largă, cu buze subţiri, stătea în calea unui nas, care deşi destul de ascuţit şi lung, trăda totuşi intenţia să se prelungească până jos la bărbie. Gâtul golaş, uscăţiv, ieşea în afară dintr-un guler larg, întors, călcat fără cusur; urma apoi un papion în pătrăţele cenuşii, o vestă în pătrăţele cenuşii, o haină în pătrăţele cenuşii, pantalonii în pătrăţele cenuşii, jambiere la fel şi cizme de culoare cenuşie. În mâna dreaptă, omul în pătrăţele cenuşii avea o unealtă foarte asemănătoare cu o toporişcă, iar în stânga un pistol cu două ţevi. Din buzunarul din afară de la piept scotea capul, curioasă, o foaie de ziar împăturită.

— *Vermyn kahwe!* fornăi el cu un glas care semăna cu zgomotul făcut de o huruitoare.

Se aşeză pe un senieh, care de fapt trebuia să slujească drept masă, dar pe care el îl folosi ca scaun. I se aduse cafeaua, îşi vârî nasul în ea, adulmecă mirosul, vărsă

conţinutul în stradă şi puse ceaşca pe podea.

— *Vermyn tutun*, daţi-mi tutun! porunci el acum.

I se aduse o pipă gata aprinsă, din care trase o dată, dădu fumul pe nas, scuipă şi zvârli pipa alături de ceaşcă.

— *Vermyn...*

Îşi încordă memoria, dar cuvântul turcesc de care avea nevoie nu vroia să vină şi arăbeşte, probabil, nu ştia deloc. Astfel că se hotărî repede şi-i dădu drumul:

— *Vermyn roastbeef!*

Cafegiul nu-l înţelese, fireşte.

— *Roastbeef!*[1] repetă omul în gri, începând să-şi pună în mişcare gura şi degetele, ca şi cum ar fi mâncat.

— *Chebap!* îi spusei eu patronului, care plecă imediat ca să prepare mâncarea cerută.

Chebapul este format din bucăţele de carne, făcute în frigare, la grătar.

Englezul mă învrednici acum, şi pe mine cu o privire.

— Arab? întrebă el.

— *No*.

— Turc?

— *No*.

Ridică sprâncenele subţiri, într-o aşteptare încordată:

— *Englishman?*

— Nu. Sunt german.

— German? Ce faci dumneata aici?

— Beau cafea.

— *Very well*[2]*!* Ce este dumneata?

— Sunt *writer*[3].

— Ah! Ce cauţi aici, la Mascat?

— Am venit să văd oraşul.

— După aceea?

---

[1] Friptură (engl., n. ed.).

[2] Foarte bine (engl., n. ed.).

[3] Scriitor (engl., n. ed.).

— Nu ştiu încă.

— Bani este?

— Da.

— Cum cheamă?

Îi spusei numele. Gura i se deschise în aşa fel, încât buzele subţiri formară un pătrat perfect, scoţând la iveală nişte dinţi laţi şi lungi, sprâncenele se ridicară şi mai sus ca înainte, iar nasul „dădea din coadă”, ca şi cum ar fi vrut să afle ce va zice acum gaura de sub el. Apoi vârî mâna în buzunar, scoase un carneţel, frunzări printr-unsul, după care sări în sus, îşi ridică pălăria de pe cap şi făcu o plecăciune în faţa mea.

— *Welcome sir*[1], cunosc dumneata.

— Pe mine?

— *Yes*, foarte bine cunosc.

— Îmi daţi voie să întreb de unde?

— Sunt prieten de la *sir* John Raffley, membru în „Traveller-Club”, London, Near-Street 47.

— Serios? Îl cunoşti pe *sir* Raffley? Unde se află el acum?

— În călătorie… nu ştiut unde. Fost cu el în Ceylon?

— Da.

— Vânat elefanţi?

— Da.

— Apoi în mare pe „Girl-Robbert”?

— Aşa e.

— Timp este la dumneata?

— Hm! De ce-mi puneţi această întrebare?

— Am citit de Babilon, Ninive, săpături, „Închinătorii Diavolului”. Şi eu vrei merge acolo… tot pentru săpături… aduc „Fowling-bull”… dăruiesc British Museum. Nu ştiu arăbeşte… doresc vânător. Dacă vrei dumneata mergi cu mine… plătesc bine, foarte bine.

— Îmi daţi voie să vă întreb cum vă cheamă?

---

[1] Bine-ai venit, domnule (engl., n. ed.).

— Lindsay, David Lindsay — titlu nu, n-am nevoie... spune *sir* Lindsay.

— Şi aveţi de gând, într-adevăr, să mergeţi spre Eufrat şi Tigru?

— *Yes*. Am vas cu aburi... plec acolo... debarc... vas aşteaptă, sau merge înapoi Bagdad... cumpăr cal şi cămilă... călătoresc, vânez, facem săpături, dăruiesc British Museum, povestesc „Traveller-Club”. Merge dumneata cu mine?

— Îmi place să nu depind de nimeni.

— Fireşte. Poţi părăsi la mine când pofteşte... eu plăteşte bine, foarte bine... numai vine cu mine.

— Cine mai merge?

— Oricât oameni vrut... dar mai bine eu, dumneata, doi servitori.

— Când porniţi?

— Poimâine... mâine... astăzi... imediat!

Propunerea pica de minune. N-am stat prea mult pe gânduri şi bătui palma. Fireşte însă că am pus condiţia ca, oricând voi dori, să-mi pot lua tălpăşiţa.

Englezul mă duse în port, unde se afla ancorat un iaht drăgălaş, şi nu-mi trebui mai mult de o jumătate de oră ca să constat că nu mi-aş fi putut dori un tovarăş mai bun. Vroia să împuşte lei şi tot soiul de fiare, să-i viziteze pe închinătorii Diavolului, şi cu tot dinadinsul să dezgroape un „Fowling-bull”, cum îi zicea el, adică un taur înaripat, pentru ca să-l dăruiască Muzeului Britanic. Toate astea erau planuri aventuroase, dar tocmai de aceea găsiră aprobarea mea.

Din păcate nu-mi dădu voie să mă mai întorc la ateibehi. Un sol urma să-mi aducă lucrurile şi să-l înştiinţeze pe Halef de ţinta călătoriei mele. Când solul se înapoie, îmi povesti că Halef împreună cu încă un ateibeh vor porni pe uscat la arabii din triburile Abu Salman şi Şammar, ca să se înţeleagă cu ei asupra primirii ateibehilor în triburile lor. El va lua cu sine cămila mea, după care va şti cum să mă găsească.

Vestea aceasta mă bucură. Faptul că Halef fusese ales pentru misiunea asta îmi dovedea o dată în plus că devenise favoritul şefului tribului.

Pornirăm aşadar în susul Golfului Persic, vizitarăm Basra şi Bagdadul şi, luând-o în susul Tigrului, ajunserăm acolo unde ancorarăm astăzi...

Mai sus de locul nostru de ancorare se vărsa în Tigru Bab-asfal şi ţărmurile erau pretutindeni acoperite de o junglă deasă de bambus. Cum am mai pomenit, se lăsa noaptea; cu toate astea Lindsay stărui să debarcăm şi să ne ridicăm corturile. Nu prea aveam chef de aşa ceva, dar nu-mi venea să-l las singur, astfel că-l urmai. Echipajul vasului se compunea din patru oameni; în zori urma să se întoarcă la Bagdad, şi englezul luă hotărârea, împotriva sfatului meu, să descarce imediat totul de pe el, chiar şi cei patru cai pe care-i cumpărase la Bagdad.

— Ar fi mai bine să renunţăm la asta, *sir,* îl prevenii eu.

— Pentru ce?

— Pentru că o putem face şi mâine, la lumina zilei.

— Merge şi seara, plătesc bine.

— Noi şi caii suntem totuşi mai în siguranţă pe vas decât pe uscat.

— Este aici hoţi... bandiţi... ucigaşi?

— În arabi nu te poţi încrede niciodată. Nu suntem încă aranjaţi.

— N-o să încredem în ei, dar noi aranjăm totuşi — avem puşti, fiecare ticălos, împuşcă!

Degeaba mai încercai să-l fac să-şi schimbe părerea. Abia peste două ceasuri aveam să fim gata cu treaba; cele două corturi fură ridicate, iar între ele şi ţărm priponirăm caii. După cină ne culcarăm. Eu aveam prima veghe, cei doi servitori a doua şi a treia, iar Lindsay a patra. Noaptea era minunată. În faţa noastră vuiau apele fluviului larg, iar în stânga se înălţau crestele lui Djebel Djehennem. Limpezimea cerului lumina

totul, dar pământul pe care stăteam rămânea o enigmă. Trecutul său semăna cu talazurile Tigrului, care dispăreau în întunericul junglei. Asiria, Babilon şi Caldeea trezeau amintirea marilor popoare şi uriaşelor oraşe, dar această amintire era precum visul, ale cărui amănunte nu le poţi reconstitui.

După ce trecu timpul meu de veghe, îl trezii pe servitorul care urma să-mi ia locul şi-i dădui îndrumările cuvenite. El se numea Bill, era irlandez şi făcea impresia că forţa muşchilor săi era de treizeci de ori mai mare ca aceea a minţii. Rânji şiret auzind sfaturile mele, apoi începu să patruleze în sus şi în jos. Eu m-am dus să mă culc şi adormii.

Mă trezii, simţind că mă scutură cineva de braţe, în faţa mea stătea Lindsay, în costumul cadrilat, pe care nici în deşert nu se hotărâse să-l dezbrace.

— *Sir,* scoală!

Sării în picioare şi-l întrebai:

— S-a întâmplat ceva?

— Hm… da.

— Ce?

— Neplăcut.

— Ce?

— Caii plecat.

— Caii? Şi-au rupt legăturile?

— Nu ştiu.

— Mai erau aici când ai preluat dumneata garda?

— *Yes*.

— Cum se poate, că doar ai păzit?

— Aşa!

— Unde?

— Acolo.

Şi-mi arătă o colină singuratică, oarecum depărtată de corturile noastre.

— Pentru ce acolo?

— Este colină de ruine... dus acolo pentru *Fowling-bull*.

— Şi când te-ai întors, caii nu mai erau?

— *Yes*.

Ieşii din cort şi cercetai parii. Capetele funiilor mai atârnau încă de ei — restul fusese tăiat.

— Nu s-au smuls, ci au fost furaţi.

El făcu gura... paralelogram şi râse cu poftă.

— *Yes*. De cine?

— De hoţi.

Chipul i se înveseli şi mai mult.

— *Very well*, de hoţi... unde sunt... cum se cheamă?

— De unde să ştiu?

— *No*... şi eu *no*... frumos, foarte frumos! Asta aventură.

— N-a trecut nici un ceas de când s-a petrecut furtul. Peste cinci minute se va lumina destul de bine, ca să putem recunoaşte urmele.

— Bun, minunat! Fost vânător de prerie... dumneata găseşte urme... merge după ele... împuşcă, plăcere mare... eu plăteşte bine, foarte bine.

Intră în cort ca să facă pregătirile pe care le socotea trebuitoare. După scurt timp, la lumina zorilor, recunoscui urmele a şase oameni şi-i împărtăşii descoperirea făcută.

— Şase? Câţi este noi?

— Numai doi. Doi trebuie să rămână la corturi, iar iahtul rămâne şi el aici până ne întoarcem.

— *Yes!* Dai eu porunci asta, apoi plecăm.

— Eşti alergător bun, sau să-l iau pe Bill cu mine?

— Bill? Pah! De ce venit eu Tigris? Aventuri! Alerg bine... alerg ca o căprioară.

După ce dădu îndrumările cuvenite, îşi aruncă pe umeri toporişca şi puşca, apoi porni după mine. Trebuia să-l ajungem pe hoţi înainte ca ei să se întâlnească cu o trupă mai numeroasă, astfel că o luai la picior cât putui de repede. Picioarele lungi ale tovarăşului meu se ţineau bine, o

adevărată plăcere să alergi cu el.

Era primăvară, astfel că terenul nu semăna cu un deşert, ci cu o pajişte, numai că florile ieşiseră din pământ sub formă de smocuri. Nu ajunseserăm încă prea departe, că pantalonii noştri îşi schimbaseră culoarea din cauza polenului. Datorită vegetaţiei înalte, urmele se puteau recunoaşte foarte lămurit. Ele ne duseră la un pârâiaş care cobora din Djebel Djehennem, a cărui apă era foarte tulbure. Pe ţărmul lui urmele duceau într-un loc care era bătătorit de copite de cai şi, la o nouă examinare, găsii că de aici încolo erau zece urme de copite în loc de patru. Doi din cei şase hoţi merseseră pe jos până aici şi în locul acesta îşi ţinuseră ascunşi toţi caii lor.

Lindsay făcu o mutră foarte încruntată.

— Mizerabil... foarte necăjit eu.

— Pentru ce?

— Scapă ei.

— Cum adică?

— Au acum toţi caii... noi merge pe jos.

— Ei şi! Eu tot îi ajung, dacă ţii dumneata la drum, dar nu e nevoie de asta. Nu e de ajuns să vezi, ci trebuie să tragi şi deducţii.

— Trage!

— Oamenii aceştia, au trecut întâmplător pe lângă tabăra noastră?

— Hm!

— Poate da, poate nu. Presupun că au urmat pe jos vasul nostru, care ancora în fiecare seară. Dacă e aşa, atunci urmele lor duc spre apus, dar numai pentru că trebuie să treacă peste apa asta şi pe timpul fluxului nu se pot aventura într-unsa, ca nişte cai străini.

— Atunci trebuie facă ocol?

— Da. Îşi vor căuta un vad sau un loc de trecere mai bun, apoi vor coti iarăşi în direcţia veche.

— Frumos, bun... foarte bun.

Îşi lepădă hainele şi se apropie de ţărm.

— Eşti înotător bun, *sir?* îl întrebai.

— *Yes*.

— Nu te-aş sfătui să-ţi laşi armele şi hainele aşa, dacă vrei să-ţi rămână uscate. Fă-ţi din haine un turban în jurul pălăriei.

— Bun... foarte bun... aşa voi face.

Făcui şi eu din hainele mele o legătură înaltă, pe care mi-o aşezai pe cap. Apoi intrarăm amândoi în apă. Englezul acesta era tot aşa de bun înotător, ca şi alergător. Ajunserăm cu bine dincolo şi ne îmbrăcarăm iar hainele.

Lindsay se lăsă cu totul în voia conducerii mele mai alergarăm vreo două mile englezeşti spre miazăzi, apoi ocolirăm spre apus, de unde înălţimile ne îngăduiau să avem o privelişte bună. Urcarăm un munte şi privirăm de jur-împrejur, dar cât bătea ochiul nu văzurăm nici-o vietate.

— *Nothing*[1] *!*... nici-un suflet... Mizerabil!

— Nici eu nu văd nimic.

— Dacă te-ai înşelat... atunci ce facem?

— Tot ne mai rămâne timp să-l urmărim dincolo la râuleţ. Mie nu mi-a furat încă nimeni un cal fără să-şi ia pedeapsa şi nici în cazul de faţă nu mă voi întoarce înainte de a fi recăpătat cele patru animale

— Nici eu.

— Ba nu. Dumneata trebuie să rămâi la proprietatea dumitale.

— Proprietate? Pah! Dacă fură, cumpără alta, aventură place la mine, plăteşte... plăteşte bine.

— Ia stai! Nu mişcă colo ceva?

— Unde?

Arătai cu mâna direcţia. El holbă ochii, căscă gura şi-şi crăcăna picioarele.

— Aşa e şi eu vede.

— Vine spre noi.

---

[1] Nimic (engl., n. ed.).

— *Yes*. Dacă sunt ei, împuşc la toţi.

— *Sir,* sunt oameni.

— Hoţi! Trebuie moară, neapărat moară.

— Atunci îmi pare rău că sunt nevoit să te părăsesc.

— Părăseşti? Pentru ce?

— Eu îmi apăr pielea când sunt atacat, dar nu ucid pe nimeni fără să fie nevoie. Gândesc că eşti englez!

— *Well*, *Englishman... Nobelman... Gentleman...* nu voi omorî, numai iau caii.

— Aşa da. Pare într-adevăr că ei sunt.

— *Yes!* Zece puncte, aşa e.

— Patru sunt pe jos şi şase pe cai.

— Hm! Bun vânător de prerie dumneata, avu dreptate, *sir* John Raffley povestit mult, rămâne la mine, plăteşte bine, foarte bine.

— Tragi bine cu arma?

— Hm, binişor.

— Atunci haide! Trebuie să ne retragem, ca să nu ne bage de seamă. Câmpul nostru de operaţiuni se află jos, între munte şi râu. Dacă mai mergem zece minute spre miazăzi, muntele se apropie atât de mult de apă, încât e cu neputinţă ca hoţii să ne scape.

Coborârăm înapoi în goană şi ajunserăm curând la locul despre care i-am pomenit. Râul era îngrădit de stuf şi bambus şi la poalele muntelui se găseau mimoze şi un tufiş înalt de vermut. Aveam loc berechet unde să ne ascundem.

— Ce facem acum? întrebă englezul.

— Te ascunzi aici în stuf şi-i laşi pe hoţi să treacă înainte. La capătul acestei trecători, mă ascund şi eu îndărătul mimozelor şi când îi avem pe hoţi între noi, ieşim amândoi la iveală. Voi trage numai eu, pentru că mă pricep mai bine să mă călăuzesc după împrejurări, iar dumneata te vei folosi de armă numai când ţi-oi spune eu, sau când viaţa ţi-ar fi cu adevărat primejduită.

— *Well*... bine, foarte bine... aventură excelent.

Se făcu nevăzut în stufăriş, iar eu îmi căutai de asemenea o ascunzătoare. Nu trecu mult şi auzirăm tropăituri. Se apropiară, trecură pe lângă Lindsay, fără ca vreunul din călăreţi să bănuiască ceva. Îl văzui pe englez ieşind afară din stufăriş şi făcând câţiva paşi înainte. Călăreţii îşi opriră brusc caii. Eu aveam puşca atârnată pe umăr şi în mână ţineam numai carabina.

— *Sallam aaleikum!*

Întâmpinarea asta preţioasă îi năuci.

— *Aaleik*, răspunse unul din ei. Ce cauţi tu aici?

— Îi aştept pe fraţii mei, ca să-mi ajute.

— De ce fel de ajutor ai nevoie?

— Vezi doar că sunt fără cal. Cum să străbat deşertul aşa? Tu ai de prisos patru cai; n-ai vrea să-mi vinzi unul din ei?

— Nu vindem niciunul din caii aceştia.

— Văd că eşti un favorit al lui Allah. Tu nu vrei să vinzi calul, pentru că inima ta bună îţi porunceşte să mi-l dăruieşti.

— Allah să-ţi lecuiască mintea. Nici de dăruit nu dăruiesc vreun cal.

— O, pildă de milostenie, te vei bucura cândva împătrit de fericirile paradisului, căci nu numai un singur cal vrei să-mi dăruieşti, ci patru, pentru că de atâţia am nevoie.

— *Allah kerihm* — Dumnezeu să fie îndurător cu noi! Omul acesta e *deli*, e cu adevărat nebun.

— Atunci gândeşte-te, frate, că nebunii îşi iau singuri ceea ce nu li se dă de bunăvoie. Ia întoarce-ţi privirea! Poate că vei da aceluia de colo ce nu vrei să-mi dai mie.

Abia acum, când îl zăriră pe englez, situaţia li se lămuri pe de-a întregul. Şi îşi pregătiră suliţele.

— Ce vreţi? mă întrebă cel ce vorbise.

— Caii noştri, pe care ni i-aţi furat în revărsatul zorilor.

— Omule, tu eşti cu adevărat sucit la minte. Dacă ţi-am fi luat caii, n-ai fi putut să ne ajungi cu picioarele.

— Crezi? Voi ştiţi prea bine că aceşti patru cai aparţin acelora care au sosit acolo cu vaporul. Cum vă puteţi închipui că ei s-ar fi lăsat furaţi fără să crâcnească, şi că nu-s mai deştepţi ca voi? Eu am ştiut că veţi face un ocol la râu, aşa că am înotat pe ţărmul celălalt şi v-am ieşit înainte. Voi însă v-aţi lăsat traşi pe sfoară. Nu vreau să vărs sânge omenesc, de aceea vă rog cu binişorul să-mi daţi de bunăvoie înapoi caii. După aceea vă veţi putea duce unde poftiţi.

El râse:

— Voi sunteţi doi şi noi şase.

— Bine. Atunci să facă fiecare ce-i place.

— Dă-te la o parte din drum!

Întinse suliţa împodobită cu pene de struţ şi îşi mână calul spre mine. Eu ridicai carabina, glonţul porni, după care cal şi călăreţ se rostogoliră la pământ. Nici un minut nu-mi trebui ca să mai trag alte cinci gloanţe. Toţi caii căzură, şi numai ai noştri, care erau legaţi împreună, rămaseră neatinşi. Acela care-i ţinuse de funie, le dăduse drumul. Ne folosirăm de zăpăceală, sărirăm pe ei şi p-aci ţi-e drumul.

Îndărătul nostru răsunară strigătele de furie ale arabilor. Puţin ne sinchisirăm de ele şi ne văzurăm de drum netulburaţi.

— *Magnificent*[1]... frumos aventură, merită sută de lire! Noi, doi, ei şase, ei luat noi patru cai, noi lovit ei şase, excelent... admirabil!

— E un noroc că totul a mers atât de „excelent” şi „admirabil”, *sir.* Dacă animalele noastre s-ar fi speriat, n-am fi putut fugi atât de repede şi ar fi fost lesne să ne pricopsească cu câteva gloanţe.

— Facem şi noi ocol sau mergem drept înainte?

— Drept înainte. Noi ne cunoaştem caii şi vom izbuti să trecem prin apă cu ei.

Ajunserăm cu bine la corturile noastre şi îndată după

[1] Minunat (engl., n. trad.).

sosire iahtul o luă din loc, iar noi rămaserăm singuri în deşert.

Lindsay vroise să ia mult bagaj şi merinde, dar eu îl făcui să-şi schimbe părerea. Cine vrea să cunoască un ţinut trebuie să se mărginească la ceea ce-i poate oferi el, iar un călăreţ nu trebuie să ia cu sine mai mult decât e în stare să ducă animalul său. De altminteri, aveam muniţii din belşug, ceea ce era lucrul cel mai de seamă, şi, afară de asta, nobilul meu tovarăş avea atât de mulţi bani, încât am fi putut călători ani de zile.

— Acum suntem singuri la Tigru, spuse el. Începem săpăm îndată căutăm *Fowling-bull* şi alte antichităţi.

Desigur că, englezul meu citise mult despre săpăturile de la Khorsabad, Kufjundşiik, Hammum-Ali, Nimrud, Keşaf şi El Hather, de unde şi ideea să îmbogăţească colecţia Muzeului Britanic, urmând să devină şi el celebru.

— Chiar acum? îl întrebai. Asta nu va merge.

— Pentru ce? Am secure.

— Aş, cu mattokul ăsta n-o să faci mare scofală. Cine vrea să facă săpături aici, trebuie mai întâi să stabilească o înţelegere cu guvernul.

— Guvernul? Care?

— Cel turcesc.

— Pah! Ninive aparţinut turcilor?

— Asta nu, căci pe atunci nici nu se ştia de turci. Dar ruinele fac parte acum din teritoriul turcesc, deşi braţul sultanului nu prea ajunge până aici. Adevăraţii stăpâni sunt nomazii arabi şi, bineînţeles cine vrea să facă săpături pe aici trebuie mai întâi să se pună bine cu ei, căci altminteri nu e sigur nici de bunul său, nici de viaţa sa. De aceea te-am şi sfătuit să iei daruri pentru căpetenii.

— Veşmintele de mătase?

— Da, astea sunt cele mai căutate lucruri pe aici, lasă că ocupă şi loc puţin la cărat.

— *Well*, atunci să ne punem bine, dar îndată şi imediat,

nu?

Eu ştiam prea bine că nu se va alege nimic din săpăturile sale, dar nu vroiam să-l descurajez.

— Sunt de acord. Acum se pune întrebarea însă, cu care căpetenie trebuie să începem.

— Să ne sfătuim!

— Tribul cel mai puternic se numeşte El Şammar. El îşi are însă păşunile departe în sus, pe povârnişul de miazăzi al munţilor Sindşar şi pe ţărmul drept al Thatharului.

— Cât e până la Sindşar?

— Un întreg grad de latitudine.

— Foarte mult. Ce arabi mai sunt pe aici?

— Obeizii, abu-salmanii, abu-ferhanii şi alţii; dar nu se poate şti exact unde pot fi găsite hoardele acestea, deoarece ele se află mereu în pribegie. După ce cirezile lor au sfârşit de păscut un loc, îşi strâng corturile şi pornesc mai departe. Afară de asta triburile se duşmănesc veşnic între ele, se feresc unele de altele şi faptul acesta contribuie mult la nestatornicia vieţii pe care o duc.

— Frumoasă viaţă, mult aventuri, mult ruine găseşte, mult săpături, minunat, excelent!

— Cel mai nimerit lucru e să pornim în deşert şi să ne informăm, de la cel dintâi beduin întâlnit în cale, unde e sălaşul celui mai apropiat trib.

— Bun, *well*, foarte frumos! Chiar acum plecăm şi informăm.

— Azi am putea să mai rămânem aici.

— Rămânem şi nu săpăm? Nu... nu merge! Corturi, desface şi pleacă!

Trebuia să-l fac pe voie, cu atât mai mult cu cât, gândindu-mă mai bine, trebuia să-mi spun că, în urmai incidentului din ziua aceea, era mai bine să plecăm de acolo. Desfăcurăm deci corturile, încălecarăm şi pornirăm pe drumul către lacul Sabakah.

Era o plimbare minunată prin stepa înflorită. Fie care pas al cailor stârnea noi miresme îmbătătoare. Nici cea mai fertilă savană din America de Nord nu se putea asemui cu ţinutul acesta. Şi avurăm norocul să fi îl ales un drum bun, căci numai după un ceas văzurăm venind spre noi doi călăreţi. Cu mantalele lor fâlfâind şi penele de struţ de la suliţe, făceau o bună impresie. Scoţând strigăte războinice, călăreau spre noi.

— Răcnesc. Vor împunge cu suliţa? mă întrebă englezul.

— Nu. Acesta e felul lor de a saluta. Cine se arată fricos, nu e socotit de ei drept bărbat.

— Noi bărbaţi.

Se ţinu de cuvânt şi nici nu clipi când unul din călăreţi îndreptase vârful ascuţit al suliţei sale drept spre pieptul lui, şi îşi smuci calul abia când vârful acesta era aproape să-l atingă pieptul.

— *Sallam aaleikum!* Încotro vă duceţi? ne întrebă unul.

— Din ce trib eşti tu?

— Din tribul haddedihna, care face parte din marea naţie a şammarilor.

— Cum îl cheamă pe şeicul tău?

— Mohammed Emin.

— E departe de aici?

— Dacă vrei să te duci la el, te vom însoţi.

Întoarseră caii şi ni se alăturară. În timp ce noi, cu servitorii în urma noastră, stăteam în şa în ţinută demnă, ei săreau în jurul nostru, arătând ce pot în arta călăriei. Proba principală constă în strunirea calului în toiul unui galop nebun, ceea ce însă oboseşte mult bietul animal. Englezului îi plăcu nespus reprezentaţia.

— Minunat! Hm, eu nu poate aşa... aş rupe gât la mine.

— Eu am văzut şi altele şi mai şi.

— Ah! Unde?

— O călărie pe viaţă şi moarte într-o pădure seculară americană, pe un fluviu îngheţat, cu cal nepotcovit, sau într-

un canion pietros, cred că e ceva mai greu decât asta.

— Hm! Merge şi eu America, călăreşte în pădure seculară, pe gheaţă, în canion, frumoasă aventură, minunat! Ce spune oamenii aceştia?

— Ne-au salutat şi au întrebat de ţinta drumului nostru; ne vor conduce la şeicul lor. Acesta se numeşte Mohammed Emin şi e căpetenia haddedihnilor.

— Oameni viteji?

— Indivizii aceştia se cred toţi viteji, şi sunt chiar, până la un punct oarecare. Nici nu e de mirare. La ei femeia trebuie să facă totul şi bărbatul nu face decât să călărească, să fumeze, să fure, să lupte, să trăncănească şi să trândăvească.

— Frumoasă viaţă, minunat, aş vrea fiu şeic, a face săpături mult, găseşte *Fowling-bull* şi trimite Londra, hm!

Stepa începu să se însufleţească din ce în ce mai mult şi băgarăm de seamă că ne apropiam de haddedihni. Cea mai mare parte erau încă în mişcare când ajunserăm la ei.

Nu e prea uşor de descris priveliştea pe care o oferă un trib arab în drum spre noul său loc de păşunat. Străbătusem înainte Sahara şi o parte din Arabia şi cunoscusem cu prilejul acela multe triburi ale arabilor apuseni aici, însă, priveliştea era cu totul nouă pentru mine. Aceeaşi deosebire care există între oazele Saharei şi „Ţara Sinear” a *Bibliei* se poate observa şi în viaţa locuitorilor lor. Călăream aici pe un *merdş*[1] aproape nesfârşit, care n-are nici cea mai mică asemănare cu un *uah*[2] al apusului. El se asemăna mai curând cu un uriaş covor de savană, format numai din flori. Simunul îngrozitor nu părea să fi bântuit pe aici, nu se vedea nici-o urmă de dună rătăcitoare. Aici nu exista nici-un loc cu crăpături şi căldură dogoritoare. Câmpia întinsă se împodobise cu viaţă înmiresmată şi nici oamenii nu prezentau vreo urmă a acelei „dispoziţii a pustiului”, de care nu poate scăpa nimeni în

---

[1] Pajişte, prerie.

[2] Oază..

părţile din susul Nilului.

Ne găseam acum în mijlocul unei cirezi formată din mii de oi şi cămile. Cât bătea ochiul — la dreapta şi la stânga noastră, înainte şi înapoi — tălăzuia un ocean de animale ierbivore şi rătăcitoare. Văzurăm şiruri lungi de boi şi măgari, încărcaţi cu corturi negre, covoare pestriţe, căldări uriaşe şi tot soiul de alte lucruri. Pe munţii aceştia de obiecte de gospodărie fuseseră legaţi bărbaţi şi femei care nu mai erau în putere să meargă sau să se ţină în şa. Din când în când se vedea câte un animal purtând în oblâncul şeii copilaşi, cărora nu li se vedea afară decât capul. Pentru menţinerea echilibrului, animalul purta atunci pe partea cealaltă miei sau berbeci tineri, care-şi scoteau şi ei căpşorul afară, behăind. Veneau apoi fete, care purtau pe ele numai cămaşa aceea arăbească lipită de trup; mame purtând copii pe umeri, băieţi care mânau miei înaintea lor, hăitaşi de dromadere cocoţaţi pe spinarea acestora şi care mai duceau de căpăstru caii lor de rasă şi în sfârşit, călăreţi cu duiumul, înarmaţi cu suliţe, gonind pe câmpie după acelea din animalele lor care nu vroiau să asculte de disciplina convoiului.

Interesante erau mai ales cămilele acelea de călărie, alese să poarte în spinare femeile de rang înalt. Am văzut în Sahara cămile purtând femei în coşuri cu formă de leagăn, dar instalaţia pe care o vedeam acum aici n-am mai întâlnit-o nicăieri. Două velinţe lungi de zece coţi şi chiar mai mult sunt aşezate de-a curmezişul înaintea şi îndărătul cocoaşei cămilei şi legate împreună la capete cu pergament sau frânghie. Rama aceasta e împodobită cu ciucuri de lână în toate culorile, cu şiraguri de scoici şi perle, la fel ca şaua şi hamurile şi iese în afară deci cu nouă sau chiar mai mulţi coţi la dreapta şi la stânga flancurilor cămilei, în mijlocul ei, pe cocoaşă, se înalţă o căsuţă de scânduri îmbrăcate cu postav, care seamănă de minune cu o gheretă, de care atârnă tot felul de ciucuri şi moţuri. Ea atinge o înălţime neobişnuită şi

când se iveşte la orizont, datorită mersului legănat al cămilei, o poţi lua drept un fluture uriaş sau o libelulă enormă care dă mereu din aripi.

Ivirea noastră stârni vâlvă în fiecare grup la care ajungeam. Vina n-o purtam eu, ci *sir* Lindsay şi servitorii săi, care puteau fi ghiciţi lesne că sunt europenii.

Călăuzele noastre o luară înainte, până când zărirăm în sfârşit un cort neobişnuit de mare, în faţa căruia erau înfipte în pământ multe suliţe, semn că acesta era cortul căpeteniei. Oamenii erau tocmai ocupaţi să ridice în jurul acestuia un cerc de alte corturi.

Cei doi arabi care ne călăuziseră descălecară şi intrară în cort. După câteva clipe ieşiră înapoi, însoţiţi de un al treilea, care avea o înfăţişare de adevărat patriarh. Întocmai aşa trebuie să fi arătat Abraham, când ieşise din casa lui în dumbrava Mamre, ca să-şi întâmpine oaspeţii. Barba-i albă ca zăpada îi atârna până peste piept, totuşi bătrânul făcea impresia unui bărbat voinic. Privirea ochilor săi întunecaţi, nu prea era prietenoasă pentru noi. El duse mâna la inimă şi ne salută:

— *Salama*.

Acesta e salutul cu care întâmpină mahomedanul fanatic pe necredinciosul care vine la el; în schimb, pe dreptcredincioşi îi primeşte cu *Sallam aaleikum*.

— *Aaleikum!* îi răspunsei eu şi sării de pe cal.

Auzind cuvântul acesta el mă privi cercetător, apoi întrebă:

— Eşti musulman sau ghiaur?

— De când e obiceiul ca fiul nobilului trib al şammarilor să-şi întâmpine oaspeţii cu asemenea întrebări? *Coranul* nu spune oare: „Dă străinului de mâncare şi de băut; lasă-l să se odihnească la tine, fără să-l întrebi de unde vine şi unde merge!” Allah să te ierte că-ţi primeşti oaspeţii ca un *khawas*[1]

[1] Poliţist.

turc.

El ridică mâna, într-un gest de apărare.

— La şammari şi haddedihni oricine este binevenit, afară de mincinoşi şi de trădători.

Spunând asta aruncă o privire plină de înţeles asupra englezului.

— Pe cine îi ai în vedere cu aceste cuvinte? întrebai eu.

— Pe aceia care vin din ţara apusului, ca să-l aţâţe pe paşă împotriva fiilor deşertului. De ce are nevoie regina insulelor[1] de un consul la Mosul?

— Aceşti trei bărbaţi nu sunt de la consulat. Suntem călători osteniţi şi nu cerem de la tine nimic altceva decât o înghiţitură de apă pentru noi şi o curmală pentru caii noştri.

— Dacă nu sunteţi de la consulat, atunci veţi căpăta ce doriţi. Intraţi înăuntru şi fiţi bineveniţi.

Ne priponirăm caii şi intrarăm în cort. Ni se dădu de băut lapte de cămilă, iar drept mâncare nişte pâine de orz, tare şi pe jumătate arsă, ceea ce era un semn că şeicul nu ne considera drept oaspeţi. Pe când mâncam, el ne fixa cu privirea întunecată, fără să scoată un cuvânt. Trebuia să aibă motive temeinice să-l bănuiască pe străini şi ghicii după mutra lui că ar fi vrut să afle amănunte despre noi.

Lindsay îşi aruncă privirea prin cort şi mă întrebă:

— Om rău, nu?

— Aşa pare.

— Arată că ar vrea să mănânce pe noi. Ce spunea?

— Ne-a salutat cum se salută necredincioşii. Nu suntem încă oaspeţii lui şi trebuie să fim cu ochii în patru.

— Nu oaspeţii lui? Dar noi mâncăm şi bem la el!

— Nu ne-a dat pâinea cu propria sa mână şi sare deloc. Vede că dumneata eşti englez şi pe englezi nu prea pare să-l aibă la inimă.

— Pentru ce?

---

[1] Regina Angliei.

— Nu ştiu.

— Întreabă!

— Nu se poate, căci ar fi necurtenitor. Cred însă că vom afla.

Eram gata cu gustarea şi eu mă ridicai, spunând:

— Ne-ai dat mâncare şi băutură, Mohammed Emin îţi mulţumim şi-ţi vom lăuda ospitalitatea oriunde ne-om duce. Rămâi cu bine! Allah să te binecuvânteze, pe tine şi ai tăi.

Nu se aşteptase la această despărţire grabnică, de aceea ne şi întrebă:

— De ce vreţi să şi plecaţi? Rămâneţi aici şi vă odihniţi!

— Vom pleca, pentru că soarele bunătăţii tale nu luminează asupra noastră.

— Sunteţi în siguranţă aici în cortul meu.

— Crezi? Eu nu cred să fie aşa, în *beyt*[1]-ul unui arab el-şammar.

El duse mâna la pumnal şi răcni:

— Vrei să mă insulţi?

— Nu, vreau numai să-ţi spun gândurile mele. Cortul unui şammar nu oferă nici-o siguranţă oaspetelui, cu atât mai puţin deci aceluia care nu se bucură nici măcar de ospitalitate.

— Vrei să te înjunghii? Când a călcat vreodată un şammar legea ospitalităţii?

— Ea a fost călcată nu numai împotriva unor străini, ci chiar şi împotriva acelora care fac parte din propriul trib.

Asta era o învinuire grozavă; dar nu vedeam pentru ce aş fi fost curtenitor cu un om ce ne primise ca pe nişte cerşetori.

— N-o să mă înjunghii, şeicule, urmai eu, căci, în primul rând, am spus adevărul şi, în al doilea rând, pumnalul meu te va atinge înainte ca al tău să mă atingă pe mine.

— Dovedeşte!

— Îţi voi spune o poveste. A fost odată un trib mare şi

[1] Cort negru.

puternic, care se împărţea în *ferkah*[1]-uri mai mici. Tribul acesta era guvernat de o căpetenie mare şi vitează, în pieptul căruia însă şiretenia sălăşluia alături de prefăcătorie. Oamenii săi deveniră nemulţumiţi de el şi-l părăsiră unui câte unul, alăturându-se de căpetenia unui alt ferkah. Atunci şeicul trimise la căpetenie şi-l chemă la el să stea de vorbă. Căpetenia însă nu veni. Şeicul trimise atunci pe propriul său fiu. Acesta era un om curajos, viteaz şi iubitor de adevăr. El vorbi astfel căpeteniei: „Urmează-mă! Îţi jur pe Allah că vei fi în siguranţă în cortul tatălui meu. Voi sta chezaş cu viaţa mea pentru a ta”. La care căpetenia răspunse: „Nu m-aş duce la tatăl tău, chiar dacă ar face o mie de jurăminte că mă va cruţa; pe tine însă te cred. Şi, ca să-ţi arat că am încredere în tine, voi merge cu tine fără însoţitor”. Încălecară pe cai şi porniră. Când intrară în cortul şeicului, îl găsiră plin de războinici. Căpetenia fu poftită să se aşeze alături de şeic. I se dădu ospăţul şi cuvântarea ospitalităţii, dar după ce mâncă fu atacat. Fiul şeicului vru să-l scape, dar îl împiedicară. Unchiul şeicului îl înghesui la pământ pe căpetenie, îi prinse capul între genunchii săi şi nenorocitului i se tăie gâtul cu cuţitul, la fel cum se face cu o oaie. Fiul îşi sfâşie hainele şi făcu tatălui său imputări, dar fu nevoit să fugă, altminteri cu siguranţă că ar fi fost ucis. Cunoşti povestea asta, şeicule Mohammed Emin?

— N-o cunosc… Aşa ceva nu se poate întâmpla.

— Şi totuşi s-a întâmplat, şi chiar în propriul tău trib. Cel trădat se numea Nedşris, fiul se numea Ferhan, unchiul Hadlşar, iar şeicul era vestitul Sofuk, din tribul şammar.

— De unde cunoşti numele acestea? întrebă Mohammed Emin, tulburându-se. Tu nu eşti nici şammar, nici obeid, nici abu-salman. Vorbeşti graiul arabilor apuseni şi armele tale nu sunt acelea ale arabilor din El Djesireh[2]. De la cine ai aflat

---

[1] Subtriburi.

[2] „Insulă” = ţara dintre Eufrat şi Tigru

povestea aceasta?

— Ruşinea unui trib se răspândeşte tot atât de repede ca şi gloria unui popor. Tu ştii prea bine că am spus adevărul. Cum mă pot încrede în tine? Tu eşti un haddedihn, haddedihni fac parte din tribul şammarilor şi tu ne-ai refuzat ospitalitatea. Aşa că vom pleca.

El ridică braţul în semn de împotrivire.

— Tu eşti un hagiu şi te afli în tovărăşia unor ghiauri.

— De unde vezi că sunt un hagiu?

— De pe *Hamail*[1]-ul tău. Vei fi liber. Aceşti necredincioşi însă vor plăti *djisijet*[2]-ul înainte de a pleca.

— Nu-l vor plăti, pentru că stau sub ocrotirea mea.

— Ei n-au nevoie de ocrotirea ta, căci stau sub aceea a consulului lor, pe care Allah să-l prăpădească!

— E duşmanul tău?

— Da, e duşmanul meu. El l-a îndemnat pe guvernatorul din Mosul să-l ia prizonier pe fiul meu; tot el i-a aţâţat împotriva mea pe obeizi, pe abu-hammezii şi pe djovari ca să-mi prade turmele şi acum vor să se întovărăşească pentru a mă nimici pe mine şi tot tribul meu.

— Atunci cheamă în ajutor celelalte triburi ale şammarilor!

— Ele nu pot veni, căci guvernatorul a adunat o armată, cu care vrea să dea năvală asupra păşunilor lor de la Sindşar. Eu nu mă pot bizui decât pe mine însumi. Allah să mă ocrotească.

— Mohammed Emin, am auzit că obeizi, abu-hammezii şi djovari sunt tâlhari. Eu nu-i iubesc; sunt un prieten al şammarilor. Şammari sunt arabii cei mai nobili şi mai viteji din câţi cunosc; doresc să fii în stare să-l învingi pe toţi duşmanii tăi.

N-aveam de gând să-l fac un compliment prin cuvintele

[1] Un *Coran* pus în jurul gâtului şi care e pus într-o învelitoare împodobită cu aur.

[2] Impozit personal pe care triburile obişnuiesc să-l ia de la străini.

acestea, ci eram chiar încredinţat cu totul de cele ce spuneam. Probabil că şi tonul cu care vorbisem trăda aceasta, căci observai că făcusem o impresie bună.

— Adevărat că eşti prieten al şammarilor? mă întrebă şeicul.

— Da, şi-mi pare foarte rău că s-a semănat dezbinare între ei, astfel că puterea lor aproape că s-a sfărâmat.

— Aş! Allah e mare şi şammari sunt încă destul de viteji ca să lupte cu duşmanii lor. Cine ţi-a vorbit despre noi?

— Încă de mult am citit şi auzit, despre voi; ultima veste am aflat-o însă în Beled Arab, la fiii ateibehilor.

— Cum? întrebă el surprins. Ai fost la ateibehi?

— Da.

— Ei sunt mulţi şi puternici, dar apasă un blestem asupra lor.

— Vrei să zici de şeicul Malek, care a fost izgonit?

El sări în sus:

— *Maschallah*, îl cunoşti pe Malek, prietenul şi fratele meu?

— Îl cunosc atât pe el cât şi pe oamenii săi.

— Unde i-ai întâlnit?

— Am dat de ei în apropiere de Djidda şi am străbătut cu dânşii Beled Arabul spre El Nahman, deşertul din Mascat.

— Atunci îi cunoşti pe toţi?

— Pe toţi!

— Şi pe — iartă-mă că vorbesc de o femeie, dar ea nu-i o simplă femeie, ci un caracter de bărbat, pe Amşa, fiica lui Malek, o cunoşti?

— O cunosc prea bine. Ea a fost soţia lui Abu-Seif şi s-a ridicat împotriva lui.

— Şi-a atins răzbunarea?

— Da; Abu-Seif e mort. Hagi Halef Omar, servitorul meu, l-a ucis, şi pentru asta a căpătat-o de soţie pe Hanneh, fiica Amşei.

— Servitorul tău? Atunci tu nu eşti un războinic de rând?

— Sunt un fiu al Uelad germanilor şi călătoresc prin ţări străine, în căutare de aventuri.

— O, acum ştiu. Tu faci precum a făcut Harun al Raşid; eşti un şeic, un emir, şi porneşti în lume după lupte şi păţanii. Servitorul tău l-a ucis pe puternicul „Tată al spadei” şi tu, fiindu-i stăpân, trebuie să fii un erou şi mai mare decât însoţitorul tău. Unde se află acest isteţ Hagi Halef Omar?

— Probabil că vei avea prilejul să-l vezi în curând. Va fi trimis de şeicul Malek ca să-l întrebe pe şammari, dacă el şi ai săi pot locui sub ocrotirea lor.

— Vor fi bine-veniţi, cât se poate de bine-veniţi. Povesteşte-mi, emire, povesteşte-mi de ei!

El se aşeză iar. Făcui la fel şi-i povestii despre întâlnirea mea cu ateibehii, atât cât socotii trebuitor. Când sfârşii, el îmi întinse mâna şi-mi spuse:

— Iartă-mă, emire, că n-am ştiut asta. Îi ai cu tine pe englezii ăştia şi ei sunt duşmanii mei. Acum însă veţi fi oaspeţii mei. Îngăduie-mi să plec ca să poruncesc ospăţul.

Acum, după ce-mi dăduse mâna, eram în siguranţă la el. Scosei de sub veşmânt sticla cu apa „sfântă” şi-l întrebai:

— Vei porunci ospăţul la Bent Amm[1]?

— Da.

— Atunci salut-o din partea mea şi stropeşte-o cu câteva picături din apa aceasta. E apă din fântâna Zem-Zem. Allah fie cu ea!

— Sidi, tu eşti un erou viteaz şi un mare sfânt. Vino şi stropeşte-o tu însuţi! Femeile şammarilor nu se tem să-şi arate bărbaţilor faţa.

E drept că auzisem că femeile şi fetele şammarilor nu prea se împacă cu vălul şi chiar în cursul călătoriei din ziua aceea întâlnisem multe din ele cu faţa descoperită. El se

[1] „Bent Amm” înseamnă, de fapt mătuşă, şi e singurul cuvânt prin care se poate vorbi cu un arab despre soţia lui.

ridică iarăşi de jos şi-mi făcu semn să-l urmez. Nu trebui să mergem departe, în apropierea cortului său era un al doilea. Când intrarăm înăuntru, văzui trei arăboaice şi două fete negre. Acestea din urmă erau desigur sclave, iar celelalte soţiile sale. Două din ele măcinau între două pietre orz, în timp ce a treia conducea lucrul de pe un loc mai ridicat. Fără îndoială că aceasta era stăpâna.

Într-un ungher al cortului se aflau câţiva saci umpluţi cu orez, curmale, cafea, orz şi fasole, peste care era întins un covor de preţ, acesta forma tronul stăpânei. Ea era tânără încă, zveltă şi avea culoarea pielii mai deschisă decât celelalte femei, trăsăturile ei erau regulate, ochii negri şi strălucitori. Buzele şi le vopsise în roşu-închis, sprâncenele negre, şi anume în aşa fel încât se împreunau deasupra nasului. Fruntea şi obrajii erau acoperite cu benghiuri, iar pe braţele şi picioarele goale se puteau vedea tatuaje de culoare roşie-aprinsă. De fiecare ureche atârna, până la şold, câte o verigă mare de aur şi nasul era prevăzut, de asemenea, cu un inel foarte mare, pe care scânteiau câteva pietre preţioase. În jurul gâtului îi atârnau şiraguri groase de perle, mărgele, pietre colorate, iar la încheieturile mâinilor şi picioarelor purta brăţări de argint. Celelalte femei erau mai puţin împopoţonate.

— *Sallam!* salută şeicul. Vă aduc un erou din tribul germanilor, care e un mare sfânt şi vrea să vă dăruiască cu binecuvântarea Zem-Zemului.

Cât ai clipi din ochi toate femeile se aruncară la pământ. Chiar şi stăpâna părăsi tronul şi îngenunche. Turnai în palmă câteva picături de apă şi le stropii deasupra grupului.

— Primiţi-o, flori ale deşertului! Dumnezeul tuturor popoarelor să vă ţină frumoase şi vesele, pentru ca mireasma voastră să îmbete inima stăpânului vostru!

Când văzură că vârâi înapoi sticla, ele se ridicară şi se grăbiră să-mi mulţumească, strângându-mi mâna, întocmai

ca în ţările Europei. Apoi şeicul porunci:

— Acum grăbiţi-vă să pregătiţi un ospăţ care să fie vrednic de omul acesta. Voi pofti oaspeţi, încât să se umple cortul meu şi să se bucure toţi de cinstea de care am avut parte astăzi.

Ne întoarserăm la cortul lui şi în vreme ce eu intram înăuntru, el mai zăbovi pe afară, ca să dea porunci unor beduini.

— Unde fost? mă întrebă sir Lindsay.

— În cortul femeilor.

— Ah! Nu-i cu putinţă!

— Şi, totuşi acolo am fost.

— Şi lasă văzute femeile acestea?

— Pentru ce nu?

— Hm! Minunat! Rămâne aici! Vede şi eu femei.

— Depinde. Pe mine mă consideră un om cucernic, deoarece am apă din fântâna Zem-Zem, din care, după credinţa acestor oameni, o picătură face minuni.

— Ah! Prost! Eu, n-am Zem-Zem.

— Nici nu ţi-ar ajuta, căci nu ştii arăbeşte.

— Ruine este aici?

— Nu. Dar cred că nu trebuie să mergem prea departe ca să găsim niscaiva.

— Atunci trebuie întreabă. Găsim ruine; dezgropăm *Fowling-bull!* Mâncare fost mizerabilă aici.

— Lasă că în curând vom căpăta un adevărat ospăţ arab.

— Ah! Şeicul nu lasă aşa ceva.

— Părerea sa cu privire la noi s-a schimbat. Cunosc pe câţiva prieteni de-ai lui şi prin asta ne-am dobândit aici dreptul la ospitalitate. Dar spune-le servitorilor să iasă. S-ar putea ca arabii să se supere, fiind nevoiţi să stea cu ei în aceeaşi încăpere.

Nu mult după intrarea şeicului se adunară şi oaspeţii. Erau atât de mulţi, încât cortul se umplu într-adevăr. Se aşezară în

cerc, după cum le era rangul, iar şeicul luă loc în mijloc, între mine şi englez. În curând se aduse şi mâncarea de către sclave şi ea fu servită de câţiva beduini.

Mai întâi se întinse în faţa noastră un sufrah. Asta e un soi de faţă de masă din piele tăbăcită, care e tivită pe margini cu benzi colorate, ciucuri şi farafastâcuri. Ea mai cuprinde în acelaşi timp şi câteva buzunare, astfel că atunci când e împăturită, poate servi ca desagă pentru merinde. Apoi se aduse cafeaua. Deocamdată fiecare oaspete căpătă numai o ceşcuţă mică. După aceea veni un castron cu *salatah*. Asta e o mâncare foarte înviorătoare şi se compune din lapte acru şi felii de castraveţi, puţin sărate şi pipărate. În acelaşi timp se puse o oală în faţa şeicului. Ea conţinea apă proaspătă, din care ieşeau la iveală trei jumătăţi de sticle. Două din ele conţineau, după cum aveam să vedem îndată, *araki*, iar a treia era umplută cu un lichid frumos mirositor, cu care gazda ne stropi după fiecare fel de mâncare.

Veni apoi o strachină cât toate zilele plină cu unt topit. Arabii îl numesc *samn*, şi-l mănâncă şi-l beau atât la începutul cât şi la sfârşitul mesei, precum şi în orice alt timp al zilei. După aceea ni se puseră în faţă coşuleţe cu curmale. Erau gustoasele *el şelebi*, lungi de vreo opt centimetri, cu sâmburele mic şi cu aromă minunată. Văzui apoi acele rare adşwa, care nu ajung niciodată în comerţ, căci profetul a spus despre ele: „Cine întrerupe postul prin consumarea zilnică a şase sau şapte *adşwa*, nu trebuie să se teamă nici de otravă, nici de farmece”. S-au mai adus *hillvaha*, cea mai dulce, *djuseirijeha*, cea mai verde, *el birni* şi *el seihani*. Pentru oaspeţii mei puţin de seamă erau *balah*, curmale uscate pe copaci, apoi *djebeli* şi *hylajeh*. Se mai găseau acolo şi *kelladat el şam*, salbe siriene; acestea sunt curmale care, în stare crudă încă, se pun în apă clocotindă, ca să-şi păstreze culoarea galbenă; apoi se formează un şirag şi se aşează la soare să se usuce.

După curmale se aduse la masă un vas cu *kunafah*, adică tăiţei presăraţi cu zahăr.

— *Bismillah!* spuse acum şeicul, ridicând mâinile, şi dând prin aceasta semnalul că masa poate începe.

El îşi vârî degetele în fiecare strachină, vas şi coş, şi-mi puse în gură întâi mie, apoi englezului, ceea ce socotea el că e cel mai bun. Fireşte, mi-ar fi plăcut mai mult să mă folosesc de propriile mele degete, dar n-aveam încotro, căci l-aş fi insultat dacă mă împotriveam. În schimb *sir* Lindsay, când i se vârî pe gât cei dintâi tăiţei, deschise gura aşa cum ştia el s-o deschidă, şi nu vru s-o închidă până când nu-l îndemnai eu:

— Mănâncă, *sir,* dacă nu vrei să-l insulţi de moarte pe oamenii aceştia!

El închise gura cu zgomot, înghiţi ce avea într-însa, apoi spuse, în englezeşte:

— Brr! Doar am furculiţă şi cuţit în trusa mea.

— Lasă-le acolo că stau bine! Trebuie să ne supunem obiceiului lor.

— Groaznic!

— Ce spune omul acesta? întrebă şeicul.

— E încântat de ospitalitatea ta.

— O, cât vă iubesc!

Spunând acestea scotoci cu mâna prin laptele acru şi-i lipi onorabilului *englishman* o porţie sub nasul lung. *Sir* Lindsay sforăi de câteva ori, ca să-şi ia avânt, apoi încercă, cu ajutorul limbii, să facă să intre în gură „darul ospitalităţii”, de acolo de unde îl lăsase mâna gazdei.

— Groaznic! mormăi el apoi. Trebuie oare să îndur asta?

— Da.

— Fără împotrivire?

— Fără. Dar de răzbunat te poţi răzbuna.

— Cum?

— Fii atent cum fac eu şi fă şi dumneata la fel!

Băgai mâna în tăiţei şi vârâi apoi o porţie în gura şeicului. Nu avusese încă timpul s-o înghită, că David Lindsay îşi afundă degetele în untul topit şi-i turnă un pumn întreg în gură. Şi acum se întâmplă ceea ce nu m-aş fi aşteptat din partea şeicului, ca musulman: primi fără împotrivire ofranda unui necredincios. Fireşte că-şi rezerva dreptul să se purifice mai târziu printr-un post mai lung sau mai scurt, să se cureţe de păcatul acesta.

În timp ce noi eram astfel hrăniţi de şeic, eu împărţii din belşug ofrandele mele celorlalţi. Ei socoteau asta drept o favoare deosebită şi-mi întindeau gura cu plăcere vădită. În curând, din tot ce se adusese la masă nu mai rămăsese nimic.

Şeicul bătu acum tare din palme şi se aduse o *sini*. Asta e o strachină foarte mare, cu desene şi inscripţii pe ea, şi cu o circumferinţă de aproape şase picioare. Era plină cu *birgani*, o amestecătură de orez şi carne de berbec, care plutea în unt topit. Apoi veni un *varah maşi*, o tocană tot din carne de berbec, pipărată şi cu mirodenii, după aceea *chebap*, felioare de carne fripte pe beţişoare ascuţite, apoi *kima*, carne fiartă, apoi compot de rodii, mere şi gutui, şi, în sfârşit, *raha*[1].

În sfârşit? Aş, de unde! Căci când crezui că s-a isprăvit ospăţul, fu adusă „piesa” principală: un berbec pregătit în întregime la frigare. Nu mai puteam mânca...

— *El Hamd ul illah!* spusei deci, îmi vârâi mâinile în oala cu apă şi mi le şters ei de veşmânt.

Ăsta era semnul că nu voi mai mânca. Orientalii nu cunosc răul nostru obicei de a sili pe cineva la masă să mănânce peste puterile sale. Cine şi-a spus *El Hamd*-ul său nu mai e luat în seamă. Englezul observă aceasta.

— *El Hamdillah!* spuse şi el, îşi vârî mâinile în apă, apoi... se uită la ele foarte stingherit.

Şeicul băgă de seamă şi-i întinse *haik*-ul său.

---

[1] Rahat.

— Spune prietenului tău, zise el către mine, că-şi poate şterge mâinile de haina mea. După cum se arată, englezii nu prea ţin mult la curăţenie, căci n-au nici măcar un veşmânt de care să-şi poată şterge mâniile.

Îi împărtăşii lui Lindsay oferta şeicului şi el se grăbi să se folosească de ea.

Oaspeţii mai gustară din *araki*, apoi se servi fiecăruia cafeaua şi o pipă. Abia acum începu şeicul să mă prezinte:

— Voi oameni din tribul haddedihn el şammar, bărbatul acesta este un mare emir şi hagiu din ţara Uelad germanilor; numele lui este...

— Hagi Kara Ben Nemsi, îi întregii cu vorba.

— Da, numele lui este emir Hagi Kara Ben Nemsi; el e cel mai mare războinic al ţării sale şi cel mai înţelept *taleb* al poporului său. Are la dânsul fântâna Zem-Zem şi umblă prin toate ţările ca să caute aventuri. Ştiţi acum ce este? Un djihad[1] e. Ia să vedem dacă-i place să pornească cu noi împotriva duşmanilor noştri.

Asta mă puse într-o situaţie ciudată şi neaşteptată. Ce să răspund? Că toţi aşteptau un răspuns de la mine, era lesne de văzut după privirile care se aţintiseră asupra mea. Mă hotărâi deci repede şi zisei:

— Eu lupt pentru tot ce e drept şi bun, împotriva a tot ce e nedrept şi fals. Braţul meu vă aparţine; înainte de asta însă, trebuie să-l duc pe omul acesta, prietenul meu, acolo unde i-am făgăduit să-l călăuzesc.

— Şi unde anume?

— Asta vă voi lămuri. Cu multe mii de ani în urmă, trăia în ţara aceasta un popor, care avea oraşe mari şi palate minunate. Poporul a dispărut, iar oraşele şi palatele sale zac îngropate sub pământ. Cine sapă în adâncime, poate vedea şi învăţa cum au fost lucrurile cu mii de ani în urmă, şi asta vrea să facă prietenul meu. El vrea să caute în pământ semnele şi

[1] Bărbat care porneşte în lume ca să lupte pentru credinţă.

scrierile vechilor locuitori, pentru a le descifra şi citi…

— Şi aur, ca să-l ia cu el, adăugă şeicul.

— Ba nu, răspunsei eu. El e bogat; are aur şi argint cât pofteşti. El caută numai lucruri scrise şi chipuri; toate celelalte le lasă locuitorilor acestei ţări.

— Şi ce trebuie să faci tu?

— Eu trebuie să-l duc la un loc unde să găsească ceea ce caută.

— Pentru asta n-are nevoie de tine, aşa că poţi să porneşti cu noi la luptă. Îi vom arăta noi destule locuri dintr-acestea. Toată ţara e plină de ruine.

— Dar nimeni nu poate vorbi cu dânsul dacă nu sunt, eu cu el. Voi nu pricepeţi graiul lui şi el nu-l cunoaşte pe al vostru.

— Atunci să meargă întâi cu noi la luptă, apoi vă vom arăta multe locuri unde puteţi găsi semna şi chipuri.

Lindsay băgă de seamă că era vorba despre el.

— Ce spun? mă întrebă.

— Mă întreabă ce cauţi dumneata în ţara asta.

— Şi le-ai spus, *sir?*

— Da.

— Că vreau să dezgrop *Fowling-bulluri?*

— Da.

— Şi?

— Vor să nu mă duc cu dumneata.

— Dar ce alta să faci?

— Să pornesc cu ei la luptă. Ei mă ţin drept un mare războinic.

— Hm! Unde găsesc eu *Fowling-bulluri?*

— Vor ei să-ţi arate.

— Ah! Dar eu nu mă pot înţelege cu oamenii aceştia.

— Tocmai asta le-am spus şi eu.

— Şi ce-au răspuns?

— Să mergi şi dumneata la luptă, apoi ne vor arăta ei

unde se pot găsi inscripţii şi altele asemănătoare.

— *Well!* Mergem cu ei!

— Nu se poate.

— Pentru ce nu?

— Ne primejduim viaţa. Ce ne priveşte pe noi duşmăniile altora?

— Nimic. Dar tocmai pentru asta putem merge cu cine vrem.

— De, eu aş spune să chibzuim bine.

— Te temi cumva, *sir?*

— Nu.

— Aşa credeam. Atunci mergem! Spune-le-o!

— O să te mai răzgândeşti.

— Ba nu.

El se întoarse într-o parte şi acesta era un semn neîndoios că-şi spusese ultimul cuvânt. Eu mă adresai şeicului:

— Ţi-am spus adineauri că lupt pentru tot ce e drept şi bun. Cauza voastră e dreaptă şi bună?

— Vrei să ţi-o povestesc?

— Da.

— Ai auzit de tribul djeheşilor?

— Da. E un trib înşelător. El se întovărăşeşte adesea cu triburile abu-salman şi tai-arab, ca să jefuiască triburile vecine.

— Văd că ştii. A atacat tribul nostru şi ne-a răpit mai multe turme; noi însă l-am urmărit şi i-am luat totul înapoi. Acum însă şeicul djeheşilor ne-a pârât la guvernator şi l-a mituit. Acesta a trimis după mine şi m-a poftit la Mosul cu cei mai buni războinici ai tribului meu, ca să stăm de vorbă. Eu am fost rănit, şi nu puteam nici să călăresc, nici să merg pe jos, de aceea l-am trimis pe fiul meu, cu cincisprezece războinici. El nu s-a ţinut de cuvânt, i-a luat prizonieri şi i-a trimis într-un loc pe care nu l-am aflat încă.

— Te-ai interesat de ei?

— Da, însă n-am aflat nimic, căci nici-un om din tribul meu nu se poate încumeta să meargă la Mosul. Triburile şammarilor au fost revoltate de trădarea aceasta şi au ucis câţiva soldaţi al guvernatorului. Acum el se înarmează împotriva lor şi în acelaşi timp i-a aţâţat contra mea pe obeizi, abu-hammezii şi djovari, cu toate că ei nu stau sub ocrotirea lui, ci sub aceea a guvernatorului din Bagdad.

— Unde îşi au tabăra duşmanii tăi?

— Abia se înarmează.

— Nu vrei să te uneşti cu celelalte triburi ale şammarilor?

— Dar unde să mai găsească atunci turmele noastre păşuni?

— Ai dreptate. Vreţi să vă împărţiţi şi să-l atrageţi pe guvernator în pustiu, ca să-l nimiciţi.

— Aşa e. El cu armata lui nu poate face nimic şammarilor. Altfel stau lucrurile însă cu duşmanii mei; ei sunt arabi; nu trebuie să-l las să ajungă până la locurile noastre de păşunat.

— Câţi războinici numără tribul tău?

— Unsprezece sute.

— Şi duşmanii?

— Mai mult de trei ori pe atât.

— Cât timp îţi trebuie ca să-l aduni pe războinicii tribului tău?

— O zi.

— Unde îşi au tabăra obeizii?

— Pe cursul inferior al Zab-Asfaiului.

— Şi abu-hammezii?

— În apropiere de El Fattha, în locul unde Tigrul îşi face loc prin Munţii Hamrin.

— Pe care parte?

— Pe amândouă.

— Şi djovarii?

— Între Djebel Kernina şi ţărmul drept al Tigrului.

— Ai trimis iscoade?

— Nu.

— Ar fi trebuit s-o faci.

— Nu merge. Fiecare şammar poate fi recunoscut imediat şi ar fi pierdut, dacă l-ar întâlni. Dar...

Se opri din vorbă şi mă privi cercetător. Apoi urmă:

— Emire, eşti într-adevăr prietenul lui Malek, ateibehul?

— Da.

— Şi al nostru?

— Da.

— Vino cu mine să-ţi arăt ceva!

Ieşi din cort şi eu îl urmai împreună cu englezul şi toţi arabii de faţă. Lângă cortul cel mare se ridicase, în timpul cât noi mâncasem, un cort mai mic pentru cei doi servitori şi, în trecere, băgai de seamă că li se dăduse şi lor de mâncat şi de băut. Dincolo de raza corturilor stăteau legaţi caii şeicului şi într-acolo mă duse el. Erau toţi cai unul şi unul, dar doi mă vrăjiră, nu alta. Unul era o tânără iapă bălană, cel mai frumos animal pe care-l văzusem vreodată. Avea urechi lungi, subţiri şi străvezii, nările ridicate, mari şi roşii, coama şi coada ca mătasea.

— Minunat! exclamai fără voie.

— Spune: *Maschallah!* mă rugă şeicul.

În ce priveşte „deochiul” arabul e foarte superstiţios. Acela căruia îi place mult un lucru, trebuie să spună *Maschallah*.

— *Maschallah!* spusei deci.

— Crezi tu că pe iapa asta am gonit măgarul sălbatic al sindşarului, până a căzut jos de oboseală?

— Cu neputinţă.

— Îţi jur pe Allah că e adevărat. Oamenii mei stau mărturie.

— Aşa e! răspunseră arabii, într-un glas.

— Iapa asta n-o dau decât odată cu viaţa, spuse şeicul. Care cal îţi mai place?

— Armăsarul acesta. Ia te uită ce conformaţie, ce simetrie, ce nobleţe şi ce culoare rară, un negru care dă în albastru!

— Nu e numai atât. Armăsarul acesta are cele trei virtuţi ale unui cal bun.

— Care anume?

— Iuţeală de picior, curaj şi răsuflare lungă.

— După ce recunoşti asta?

— Părul se învârtejeşte la crupă, ceea ce dovedeşte că e iute de picior; se învârtejeşte la începutul coamei, dovadă că are răsuflarea lungă — şi se învârtejeşte în mijlocul frunţii, dovadă că este un animal curajos şi mândru. Nu-l lasă niciodată de izbelişte pe călăreţul său şi-l poartă printre mii de duşmani. Ai avut vreodată un astfel de cal?

— Da.

— Ah! Atunci eşti un om foarte bogat.

— Nu m-a costat nimic, era un mustang.

— Ce înseamnă un mustang?

— Un cal sălbatic, pe care trebuie mai întâi să-l prinzi şi să-l domesticeşti.

— Ai cumpăra tu acest armăsar, dacă aş vrea eu să-l vând şi dacă ai avea cu ce?

— L-aş cumpăra fără multă vorbă.

— Poţi să ţi-l câştigi.

— Ah! Cu neputinţă!

— Da, îl poţi căpăta în dar.

— Cum anume?

— Dacă ne aduci veşti sigure unde se vor aduna obeizii, abu-hammezii şi djovarii.

Era cât pe ce să scot un strigăt de bucurie. Preţul era mare, dar calul făcea şi mai mult. Fără să stau mult la gânduri întrebai:

— Până când vrei să-ţi aduc vestea?

— Până când o poţi aduce.

— Şi când capăt calul?

— Când te vei fi întors.

— Ai dreptate, căci nu-l pot cere înainte. Dar în cazul acesta nu-mi pot îndeplini misiunea.

— Pentru ce?

— Pentru că totul depinde de faptul să călăresc un cal în care să mă pot bizui în toate privinţele.

El privi în pământ, apoi zise:

— Ştii tu că într-o astfel de treabă armăsarul poate, fi pierdut foarte lesne?

— Ştiu, dar asta atârnă şi de călăreţ. Cu un astfel de cal sub mine, nu cred să existe însă vreun om care m-ar putea prinde pe mine sau pe el.

— Atât de bine călăreşti?

— Nu călăresc aşa ca voi, ar trebui mai întâi să mă obişnuiesc cu calul unui şammar.

— Atunci noi te întrecem.

— Mă întreceţi? Sunteţi trăgători buni?

— Împuşcăm în galop porumbelul de pe cort.

— Bine. Împrumută-mi armăsarul şi trimite zece războinici în urma mea. Eu mă voi îndepărta la o mie de lungimi de suliţă de tabăra ta şi le dau îngăduinţa să tragă asupra mea de câte ori le-o place. Nu mă vor prinde şi nici nu mă vor nimeri.

— Glumeşti, emire.

— Ba vorbesc serios.

— Şi dacă mă prind la învoială?

— S-a făcut!

Ochii arabilor străluciră de plăcere. Fireşte că fiecare din ei era un călăreţ minunat, ardeau de dorinţa ca şeicul să primească propunerea mea.

Şeicul însă privi foarte nehotărât în pământ.

— Ştiu ce gând te frământă, şeicule, îi zisei eu. Uită-te la mine! Se desparte un om de astfel de arme ca acelea pe care le port eu?

— Niciodată!

Pusei jos armele şi-i zisei:

— Uite, le pun la picioarele tale, drept chezăşie că n-am de gând să-ţi răpesc armăsarul; şi dacă asta nu e de ajuns, atunci fie-ţi chezăşie şi cuvântul meu precum şi prietenul meu de aici.

Acum el zâmbi liniştit.

— Fie! Aşadar zece oameni?

— Da, ba chiar şi doisprezece, sau cincisprezece.

— Care pot trage asupra ta?

— Da. Dacă voi fi împuşcat, nu vor avea să se teamă de nici-o imputare. Alege-ţi cei mai buni călăreţi şi trăgători.

— Eşti prea încrezut, emire.

— Aşa gândeşti tu.

— Ei trebuie să rămână numai în urma ta?

— Pot călări cum şi unde vor, pentru ca să mă prindă sau să mă nimerească cu glonţul lor.

— *Allah kerihm*, atunci eşti de pe acum un om mort.

— Dar îndată ce mă voi opri aici, în locul acesta, jocul s-a sfârşit.

— Bine. Eu voi încăleca iapa, ca să pot vedea totul.

— Îngădui să încerc întâi armăsarul?

— Da.

Încălecai şi în timp ce şeicul îi alegea pe acei care urmau să mă prindă, făcui constatarea că mă pot bizui întrutotul pe armăsar. Sării iarăşi jos şi scosei şaua. Frumosul animal îşi dădu seama că se punea la cale ceva neobişnuit, ochii-i scânteiară, coama i se ridică şi picioarele începură să-l joace ca ai unei dansatoare ce încearcă parchetul sălii unde urmează să-şi demonstreze talentul. Îi petrecui o curea pe după gât şi făcui un laţ pe una din laturile chingii care era bine lipită pe trup.

— Ai scos şaua? întrebă şeicul. Pentru ce curelele acestea?

— Vei vedea îndată. Ţi-ai ales oamenii?

— Da. Uite aici zece.

Ei şi încălecaseră; de asemenea, se urcară pe cai şi toţi ceilalţi arabi aflaţi prin apropiere.

— Poate începe reprezentaţia. Vedeţi cortul acela singuratic, la şase sute de paşi de aici?

— Îl vedem.

— Îndată ce voi fi ajuns la el, puteţi trage asupra mea, şi nu vă cer să-mi lăsaţi nici timpul să mă îndepărtez. Gata!

Mă săltai pe animal şi armăsarul porni ca o săgeată. Arabii se ţinură vârtos după el. Era o minune de animal. Nu străbătuse nici jumătate din distanţa dată, şi urmăritorul cel mai din faţă rămăsese în urmă cu cincizeci de paşi.

Mă aplecai acum, ca să vâr braţul în cureaua de la gât şi piciorul în laţul chingii. Cu puţin înainte de a fi ajuns la cortul cu pricina, privii îndărăt şi văzui că toţi zece îşi ţineau flintele şi pistoalele pregătite de tras. Răsucii calul în unghi drept şi unul din urmăritori îşi struni animalul său cu o siguranţă atât de mare, aşa cum numai un arab poate fi în stare: calul rămase locului, de parcă-ar fi fost turnat în bronz. Călăreţul ridică flinta şi glonţul şuieră.

— *Allah il Allah*, *ia Allah*, *Wallah*, *Tallah!* strigară cu toţii.

Credeau că fusesem nimerit, căci nu mai eram de văzut — asta pentru că mă aruncasem pe după cal, conform obiceiului indienilor, şi atârnam acum cu ajutorul curelei şi laţului pe acea parte a animalului pe care ei n-o puteau vedea. Aruncând o privire pe sub gâtul calului, mă încredinţai că nimeni nu mai ţintea şi imediat mă ridicai iar în şa, o luai la dreapta şi gonii înainte.

— *Allah akbar*, *Maschallah*, *Allah il Allah!* auzii îndărătul meu.

Bieţii oameni nu-şi puteau lămuri încă lucrul.

Îşi iuţiră goana şi ridicară iarăşi flintele — dar eu smucii armăsarul spre stânga, mă trântii iar jos şi trecui în unghi

ascuţit pe dinaintea flancului lor. Ca să tragă în mine, trebuiau să nimerească şi calul. Deşi vânătoarea aceasta părea primejdioasă, cu minunea de cal pe care-l aveam ea era numai o joacă de copii, dar cu indieni n-aş fi cutezat totuşi s-o fac. Gonirăm de câteva ori în jurul taberei foarte întinse, apoi, mereu atârnând de flancul calului, trecui în galop prin rândurile urmăritorilor mei, îndreptându-mă spre locul de unde începuse întrecerea.

Când descălecai, armăsarul n-avea nici-o urmă de sudoare sau spumă.

Unul după altul veniră înapoi şi urmăritorii. În total trăseseră cinci gloanţe asupra mea, dar, fireşte, niciunul nu mă nimerise. Bătrânul şeic îmi luă mâna.

— *Hamdulillah!* Lăudat fie Allah că nu eşti rănit! Mi-era teamă de tine. În tot tribul el-şammar nu există alt călăreţ ca tine.

— Te înşeli. Sunt în tribul tău foarte mulţi care călăresc mai bine ca mine, mult mai bine; dar ei n-au ştiut că un călăreţ se poate ascunde îndărătul calului său. Dacă nu m-a ajuns nici un glonţ şi nici un om, nu e meritul meu, ci al calului. Dar, îngădui să schimbăm puţintel jocul?

— Cum?

— Să rămână aşa ca înainte, cu singura deosebire ca să pot lua şi eu o armă şi să trag asupra acestor zece oameni.

— *Allah kerihm*, Allah e milostiv; să ne păzească el de o asemenea nenorocire, căci tu i-ai împuşca pe toţi de pe cal.

— Atunci crezi că nu mă tem nici de obeizi, nici de abu-hammezii şi djovari, dacă am calul acesta sub mine?

— Da, emire, cred.

Se vedea că lupta cu o hotărâre şi deodată adăugă:

— Tu eşti hagiul Kara Ben Nemsi, prietenul prietenului meu Malek, şi eu am încredere în tine. Ia armăsarul şi porneşte cu el spre răsărit. Dacă nu-mi aduci nici-o veste, atunci el rămâne al meu; dacă însă îmi aduci veşti

îndestulătoare, atunci e al tău. Şi tot atunci îţi voi spune şi taina lui.

Fiecare cal arab ceva mai bunicel are taina lui, cu alte cuvinte: e dresat pentru un anumit semn, în virtutea căruia îşi desfăşoară puterea cea mai mare a iuţelii sale, pe care nu şi-o încetineşte decât dacă se prăbuşeşte sau dacă e strunit de călăreţul său. Acest călăreţ nu trădează semnul secret nici chiar prietenului, tatălui, fratelui, fiului său sau soţiei sale, şi nu se foloseşte de el decât atunci când se află în cea mai mare primejdie de moarte.

— Abia atunci? zisei eu. Dar nu s-ar putea să se întâmple ca numai taina aceasta să fie în măsură să mă salveze pe mine şi calul?

— Ai dreptate; totuşi, nu eşti încă stăpânul calului.

— Voi fi! spusei plin de încredere. Şi dacă nu va fi să fiu, taina va rămâne înmormântată în mine, astfel că nimeni n-o va putea afla.

— Fie şi aşa!

Mă luă la o parte şi-mi şopti:

— Dacă vrei ca armăsarul să zboare ca şoimul în aer, pune-i uşurel mâna între urechi şi spune-i tare cuvântul „Rih!”.

— Rih, asta înseamnă vânt.

— Da, Rih e numele calului, căci el e şi mai iute decât vântul; e ca şi furtuna.

— Îţi mulţumesc, şeicule. Voi îndeplini solia ta atât de bine, ca şi cum aş fi un fiu al haddedihnilor sau ca şi cum aş fi tu însuţi. Când să pornesc? Ce fel de curmale iau cu mine pentru cal?

— El mănâncă numai balahat. Cred că nu trebuie să-ţi spun cum urmează să te porţi cu un cal atât de preţios?

— Nu.

— Dormi azi pe trupul lui şi suflă-i în nări versetul numărul o sută, în care se vorbeşte despre armăsarii repezi de picior,

şi atunci el te va iubi şi te va asculta, până la cea din urmă suflare. Cunoşti versetul ăsta?

— Da.

— Ia spune-l!

— „În numele lui Allah, Atotîndurătorul. Pe armăsarul iute de picior cu răsuflarea zgomotoasă şi pe aceia care lovind pământul scot scântei, şi pe aceia care luându-se la întrecere se năpustesc în zorii zilei asupra duşmanului, care răscolesc praful şi sparg rândurile cetelor duşmane, adevăr zic vouă, omul e nerecunoscător faţă de Stăpânul său şi el însuşi trebuie să mărturisească aceasta. Prea nemăsurat de mult iubeşte el bunurile pământeşti. Nu ştie el oare că atunci când e scos afară totul ce zace în morminte, şi când e adus la lumină ceea ce a fost ascuns în pieptul omului, că în ziua aceea Domnul îl cunoaşte cu desăvârşire?”.

— Da, văd că-l ştii. Eu l-am repetat calului de o mie de ori, noaptea. Fă şi tu la fel şi el va băga de seamă că ai devenit stăpânul lui.

Şi englezul, care tot timpul fusese spectator tăcut, nu se mai putu ţine şi mă întrebă:

— De ce tras asupra dumneata?

— Vroiam să le arăt ceva ce ei nu cunosc încă.

— Aha, frumos, cal minunat!

— Ştii dumneata, *sir,* al cui e?

— Al şeicului.

— Ba nu.

— Dar al cui?

— Al meu.

— Aş!

— Zău aşa!

— *Sir,* numele meu e David Lindsay, şi eu nu mă las luat în râs, ia aminte, te rog!

— Bine, atunci păstrez restul pentru mine.

— Ce anume?

— Că te părăsesc mâine dimineaţă.

— Pentru ce?

— Plec în iscoadă. Despre duşmănia dintre triburi ai aflat. Urmează să pornesc ca să aflu când şi unde se adună triburile duşmane, în cazul că izbutesc să fac treaba asta, capăt în dar armăsarul.

— Eşti norocos. Plecăm împreună.

— Nu se poate.

— Pentru ce nu?

— Nu-mi poţi folosi la nimic, ci numai păgubi, îmbrăcămintea dumitale...

— Mă îmbrac ca arab.

— Fără să pricepi o iotă arăbeşte?

— Ai dreptate. Cât timp lipseşti dumneata?

— Nu ştiu încă. Câteva zile. Trebuie să mă duc departe peste Micul Zab.

— Drum prost. Neam rău de arabi.

— Voi fi cu luare-aminte.

— Eu rămâne aici, dacă faci la mine o plăcere.

— Şi anume?

— Nu caută numai beduini dumneata.

— Dar ce să mai caut?

— Ruine frumoase. Trebuie fac săpături, găsesc *Fowling-bull*, trimite la muzeu Londra.

— O voi face, te poţi bizui pe mine.

— *Well*. Gata, intrăm!

Ne reluarăm locurile dinainte în cort şi petrecurăm restul zilei cu tot felul de povestiri, aşa cum le place arabilor. Seara se făcu muzică şi se cântă, după care se rosti rugăciunea de seară şi merserăm să ne odihnim.

Englezul dormi în cortul şeicului, eu însă mă dusei la armăsarul care stătea întins la pământ şi mă aşezai între picioarele sale. Fireşte că-l rostii în nări versetul numărul o sută, dar bineînţeles că nu făceam aceasta din superstiţie.

Calul era obişnuit astfel, şi procedând în acest mod ne împrietenirăm repede, el se deprinse cu ceea ce s-ar putea numi „atmosfera” mea. Când miji de ziuă, se deschise cortul şeicului şi englezul ieşi afară.

— Dormi, *sir?* mă întrebă el.

— Da,

— Eu nu.

— Pentru ce?

— Animaţie mare în cort.

— Zău! Cum vine asta?

— Vine de la *fleas*, *lice* şi *gnats*[1].

Izbucnii în râs.

— Te vei deprinde curând cu astfel de chestii, *sir.*

— Niciodată. N-am putut dormi şi din alt motiv: mă gândeam la dumneata.

— Pentru ce?

— Putut pleca, fără să stat de vorbă cu mine.

— În orice caz mi-aş fi luat rămas-bun de la dumneata.

— Ar fi fost poate târziu.

— Pentru ce?

— Am întrebare multe.

— Ia începe!

Încă din cursul serii trecute îi dădusem fel de fel de lămuriri; acum îl văzui că-şi scoate carnetul de notiţe.

— Mă voi lăsa condus ruine. Trebuie vorbesc araba. Cum cheamă prieten?

— *Asab*.

— Duşman?

— *Kiman*.

— Trebuie plăteşte… Cum cheamă dolar?

— *Rijahl franş*.

— Cum cheamă pungă?

— *Surrah*.

---

[1] Pureci, păduchi şi ploşniţe (în lb. engleză).

— Voi dezgropa pietre. Cum cheamă piatră?

— *Hadşar*, şi *hadşr* sau *chadşr*.

Mă sâcâi cu încă vreo câteva sute de cuvinte, pe care şi le însemnă cu toată atenţia.

Încetul cu încetul, tabăra începu să se însufleţească, astfel că mă îndreptai spre cortul şeicului să iau sahurul, masa de dimineaţă.

Mai stabilirăm câteva detalii, apoi îmi luai rămas-bun, încălecai şi părăsii acest loc plin de pericole.

9. În recunoaştere

Mă hotărâsem să merg întâi la djovari, tribul cel mai de miazăzi. Cea mai bună cale într-acolo mi-o oferea cursul unui râu denumit Thatar, care curge aproape paralel cu Tigrul. Din păcate, exista pericolul ca tocmai pe malurile lui să-şi fi avut păşunile obeizii, astfel că mă îndreptai mai mult spre apus. Trebuia să fac în aşa fel încât să ating Tigrul cam la o milă mai sus de Tekrit, atunci aş fi dat cu siguranţă de tribul căutat.

Merinde luasem din belşug. De apă n-aveam nevoie pentru cal, deoarece vegetaţia era plină de umezeală. Aşa că nu-mi rămânea altă grijă decât să păstrez direcţia şi să mă feresc de orice întâlnire cu vreun duşman. Pentru orientare aveam soarele şi busola, iar pentru evitarea duşmanului dispuneam de ochean, cu ajutorul căruia puteam zări de departe pe oricine, înainte de a fi fost văzut de el.

Ziua se scurse fără nici-un incident, iar seara mă lăsai odihnei îndărătul unei stânci singuratice. Înainte de a adormi, îmi dădu în gând c-ar fi mai bine să călăresc de-a dreptul la Tekrit, deoarece acolo puteam afla multe fără să bat la ochi. Dar omul propune şi Dumnezeu dispune. Dormisem foarte adânc şi fui trezit de pufăitul puternic al calului. Când ridicai privirea văzui venind dinspre miazănoapte cinci călăreţi, care se îndreptau tocmai spre locul unde mă găseam eu. Erau atât de aproape, încât mă şi văzuseră. De fugit nu mă gândeam să fug, deşi cu armăsarul meu aş fi putut-o face. Mă ridicai deci, încălecai, ca să fiu pregătit pentru orice, şi luai carabina în mână.

Când ajunseră la câţiva paşi de mine, călăreţii îşi struniră caii.

— *Sallarn aaleikum!* mă salută unul din ei.

— *Aaleikum!* răspunsei.

— Ai dormit aici noaptea asta?

— Da.

— N-ai nici-un cort sub care să te poţi adăposti?

— Nu. Allah şi-a împărţit darurile în chip felurit. Unuia îi dă drept acoperământ un acoperiş de trestie, altuia bolta cerului.

— Tu însă ai putea avea un cort, căci ai un cal care face mai mult decât o sută de corturi.

— E singura mea avere.

— Îl vinzi?

— Nu.

— Trebuie să fii dintr-un trib care-şi are tabăra nu departe de aici.

— Pentru ce?

— Armăsarul tău e odihnit.

— Şi totuşi tribul meu se găseşte la multe, multe zile de drum de aici, cu mult îndărătul oraşelor sfinte, în apus.

— Cum se numeşte tribul tău?

— Uelad german.

— Da, colo în Mogreb se spune adesea Uelad în loc de Beni sau Abu. De ce te îndepărtezi atât de mult de ţara ta?

— Am văzut Mecca şi vreau să mai văd acum duar-surile şi oraşele dinspre Persia, pentru ca să am ce le povesti alor mei când m-oi întoarce acasă.

— Încotro te duci mai întâi?

— Mereu spre răsăritul soarelui, încotro mă călăuzeşte Allah.

— Atunci poţi călări cu noi.

— Care e ţinta voastră?

— Dincolo de stâncile Kermina, unde turmele noastre pasc pe ţărm şi pe insulele Tigrului.

Hm! Te pomeneşti că oamenii aceştia erau chiar djovari! Ei îmi puseseră întrebări, astfel că n-ar fi fosil nepotrivit din partea mea dacă le-aş fi pus şi eu.

— Cărui trib aparţin aceste turme?

— Tribului abu-mohammezilor.

— Mai sunt şi alte triburi prin apropiere?

— Da. Mai în jos alabeizii, care plătesc tribut şeicului din Kermina, şi mai sus djovarii.

— Cui plătesc aceştia tributul?

— Se vede bine că tu vii din ţări îndepărtate. Djovarii nu plătesc, ci iau tribut. Sunt hoţi şi tâlhari, de care turmele noastre nu sunt sigure o singură clipă, vino cu noi, dacă vrei să lupţi împotriva lor.

— Luptaţi contra lor?

— Da. Ne-am întovărăşit cu alabeizii. Dacă vrei sa faci fapte eroice, la noi poţi învăţa. Dar de ce dormi, aici pe Colina Leului?

— Nu cunosc locul acesta. Am fost obosit şi m-am aşezat să mă odihnesc.

— *Allah kerihm*, Dumnezeu e milostiv. Tu eşti un favorit al lui Allah, altminteri te-ar fi sfâşiat gâtuitorul cirezilor. Nici-un arab nu s-ar odihni un ceas aici, căci lângă stânca aceasta îşi ţin adunările leii.

— Sunt lei pe aici, în preajma Tigrului?

— Da, pe cursul inferior al fluviului, mai în sus, însă nu găseşti decât leopardul. Vrei să mergi cu noi?

— Dacă mă primiţi ca oaspete…

— Da. Îţi întindem mâna noastră şi hai să schimbăm curmale.

Băturăm palma, apoi primii de la fiecare câte o curmală, pe care o mâncai, şi dădui în schimb alte cinci, care fură şi ele consumate. După aceea pornirăm cu toţii spre sud-est. Peste câtva timp străbăturăm Thatharul şi ţinutul începu să devină din ce în mai muntos.

Însoţitorii mei erau cinci nomazi, în inimile cărora nu era nici-o urmă de prefăcătorie. Fuseseră la o nuntă dintr-un trib prieten şi acum se întorceau bucuroşi de petrecerea la care luaseră parte.

Terenul se înălţa tot mai mult, până când începu iar să coboare brusc. La dreapta se vedeau, la mare depărtare, ruinele vechiului Tekrit, iar la stânga, tot la depărtare mare, Djebel Kernina, în timp ce în faţa noastră se întindea Valea Tigrului. Într-o jumătate de ceas ajunserăm la fluviu. El avea aici lăţimea unei mile engleze şi apele sale erau despărţite de o insulă mare, lungă şi acoperită cu verdeaţă, pe care zării mai multe corturi.

— Mergi cu noi dincolo? Vei fi binevenit şeicului nostru.

— Cum trecem de partea cealaltă?

— Vei vedea îndată, căci am şi fost zăriţi. Hai să mergem mai sus, unde e acostat *kellek*-ul.

Un *kellek* este o plută, a cărei lungime e de obicei de două ori mai mare ca lăţimea. Ea-i formată din piei de capră umflate, fixate prin grinzi aşezate de-a curmezişul, pe deasupra cărora se pun scânduri, pe care stă încărcătura. Pluta e condusă de doi oameni, ale căror lopeţi sunt din lemn de bambu.

O astfel de plută se desprinse de pe insulă. Era atât de mare încât încăpeau pe dânsa mai mult de şase călăreţi, şi ne duse cu bine dincolo.

Furăm întâmpinaţi de o mulţime de copii, câţiva câini şi un bătrân arab cu înfăţişare venerabilă, tatăl unuia dintre tovarăşii mei de drum.

— Îngăduie-mi să te duc la şeic, spuse purtătorul de cuvânt de până acum.

În cursul drumului se alăturară de noi câţiva bărbaţi, care rămaseră însă cu umilinţă în spatele nostru şi nu mă stingheriră cu nici-o întrebare. Privirile lor erau îndreptate pline de admiraţie spre calul meu. N-am avut mult de mers şi ajunserăm la o colibă mărişoară, construită din trunchiuri de salcie, acoperită cu bambu şi îmbrăcată pe dinăuntru cu rogojini. Când intrarăm înăuntru, se ridică de pe covor un om

cât un munte. Fusese ocupat până atunci să-şi ascută *saray*[1]-ul pe o piatră.

— *Sallam aaleikum!* salutai eu.

— *Aaleik!* răspunse el, privindu-mă de sus până jos.

— Îngăduie-mi, şeicule, să-ţi aduc pe omul acesta, zise însoţitorul meu. E un războinic de seamă, căruia nu cutez să-i ofer cortul meu.

— Pe cine aduci tu e bine venit, fu răspunsul.

Celălalt se îndepărtă şi şeicul îmi întinse mâna.

— Ia loc, străinule. Eşti ostenit şi flămând, trebuie să te odihneşti şi să mănânci. Dă-mi voie însă ca înainte de asta să îngrijesc de calul tău.

Ca un adevărat arab ce era, întâi se îngrijea de cal, apoi de om. Când se reîntoarse, observai îndată după chipul lui că vederea armăsarului meu îi insuflase respect pentru mine.

— Ai un animal de soi, *Maschallah*. Dea Domnul să ţi-l păstrezi! Îl cunosc.

Asta era prost. Poate însă să fi fost şi bine.

— De unde îl cunoşti?

— E cel mai bun armăsar al haddedihnilor.

— Şi pe haddedihni îi cunoşti?

— Cunosc toate triburile. Dar pe tine nu te cunosc.

— Pe şeicul haddedihnilor îl cunoşti?

— Pe Mohammed Emin?

— Da. De la el vin.

— Încotro vrei să te duci?

— La tine.

— Te-a trimis el la mine?

— Nu, şi totuşi vin la tine ca sol al lui.

— Odihneşte-te întâi, apoi îmi vei povesti.

— Nu sunt ostenit şi ceea ce am să-ţi spun e atât de însemnat încât aş vrea s-o fac îndată.

— Atunci vorbeşte!

---

[1] Cuţit afgan foarte ascuţit.

— Am auzit că djovarii sunt duşmanii tăi.

— Aşa e! răspunse el, întunecându-se.

— Ei sunt şi ai mei, precum sunt şi ai haddedihnilor.

— Ştiu.

— Ştii şi că s-au întovărăşit cu abu-hammezii şi obeizii, ca să-l atace pe haddedihni în terenurile lor de păşunat?

— Ştiu şi asta.

— Am auzit că te-ai unit cu alabeizii, ca să-l pedepseşti?

— Da.

— Atunci vin la tine ca să ne sfătuim mai de aproape.

— Şi eu îţi spun încă o dată: fii binevenit! Te vei întrema puţin şi nu ne vei părăsi până nu voi fi adunat pe bătrânii tribului.

Nu trecu nici-un ceas şi opt bărbaţi şedeau în jurul meu şi al şeicului, rupând bucăţi mari de carne din berbecul care fu servit. Aceşti opt bărbaţi erau cei mai bătrâni ai abu-mohammezilor. Le spusei pe faţă cum ajunsesem la haddedihni şi cum devenisem solul şeicului acestora.

— Ce propuneri vrei să ne faci? întrebă şeicul.

— Niciuna. Peste capetele voastre au trecut mai mulţi ani decât peste capul meu. Nu se cuvine ca tinerii să arate bătrânilor drumul.

— Vorbeşti graiul înţelepţilor. Capul tău e încă tânăr, dar mintea ta e bătrână, altminteri nu te-ar fi făcut Mohammed Emin solul său. Vorbeşte! Vom asculta, apoi vom hotărî.

— Câţi războinici are tribul tău?

— Nouă sute.

— Şi alabeizii câţi sunt?

— Opt sute.

— Asta face şaptesprezece sute. Tocmai pe jumătate câţi numără duşmanii împreună.

— Câţi războinici au haddedihni?

— Unsprezece sute. Dar nu totdeauna numărul hotărăşte. Ştiţi poate când au de gând să se unească djovarii cu abu-

hammezii?

— A doua zi după Jaum el Djema[1] care vine.

— Ştii bine asta?

— Avem un aliat credincios printre djovari.

— Şi unde urmează să se adune?

— La ruinele de la Khan Kernina.

— Apoi?

— Apoi aceste două triburi se vor uni cu obeizii.

— Unde?

— Între vâltoarea Kelab şi capătul munţilor Kameza.

— Când?

— În a treia zi după adunare.

— Eşti cât se poate de bine informat. Încotro se vor îndrepta după aceea?

— Drept spre locurile de păşune ale haddedihnilor.

— Ce vroiaţi să faceţi voi?

— Vroiam să atacăm corturile în care se află femeile şi copiii lor, apoi să le luăm cirezile.

— Credeţi că e bine aşa?

— Ne luăm înapoi ceea ce ni s-a răpit.

— Foarte drept. Dar haddedihni sunt unsprezece sute de războinici, pe când duşmanii sunt mult mai mulţi. Ei ar fi învins, s-ar fi întors ca învingători şi ar fi pornit în urmărirea voastră, pentru ca odată cu jaful să vă ia şi bunurile voastre proprii. Dacă n-am dreptate, nu vă sfiiţi să mi-o spuneţi!

— Ai dreptate. Noi credeam că haddedihni vor fi întăriţi prin alte triburi ale şammarilor.

— Aceste triburi vor fi atacate de guvernatorul din Mosul.

— Ce ne sfătuieşti? N-ar fi mai bine să-l nimicim pe duşmani unul câte unul?

— Veţi învinge un trib şi veţi stârni luarea-aminte a altuia. Ei trebuie atacaţi la puţin timp după ce se adună, adică la vâltoarea Kelab. Dacă sunteţi înţeleşi, atunci Mohammed

[1] Ziua adunării: vineri.

Emin va coborî de pe Munţii Kameza a treia zi după Jaum el Djema şi se va arunca asupra duşmanilor, în timp ce voi îi veţi ataca dinspre miazăzi şi-i veţi mâna astfel în vâltoarea Kelab.

După o consfătuire mai lungă, planul acesta fu primit, discutându-se şi amănuntele. Cu asta se scurse o mare parte a după-amiezii, se apropia seara, astfel că mă văzui nevoit să rămân peste noapte acolo. A doua zi dimineaţă am fost dus înapoi la ţărm şi pornii călare îndărăt pe drumul pe care venisem.

Sarcina mea, care păruse la început atât de anevoioasă, fusese adusă la îndeplinire într-un chip atât de uşor şi de simplu, încât aproape că trebuia să-mi fie ruşine să povestesc. Armăsarul nu trebuia câştigat cu atâta uşurinţă. Dar ce mai puteam face? N-ar fi fost mai bine să cercetez, puţintel locul luptei? Da, aşa era. Astfel că nu trecui Thatharul înapoi, ci călării pe ţărmul său în sus spre miazănoapte, ca să ajung la Munţii Kanuza. Abia după ce se scurse aproape jumătate din după-amiază, îmi dădu în gând că Vadi Djehennem, unde întâlnisem cu englezul hoţii de cai, ar putea fi o parte din aceşti Munţi Kanuza. Nu eram însă sigur de asta, aşa că-mi urmai drumul şi mai târziu o ţinui mai mult spre dreapta, pentru ca să ajung în apropierea lui Djebel Hamrin.

Soarele atinsese aproape orizontul, când văzui doi călăreţi ivindu-se dinspre apus şi apropiindu-se cu mare repeziciune. Când mă zăriră, stătură locului o clipă, apoi veniră spre mine. Îmi oprii şi eu calul şi-i aşteptai.

Erau doi bărbaţi în floarea vârstei opriră în faţa mea şi unul din ei mă întrebă, aruncând o privire lacomă asupra armăsarului.

— Cine eşti tu?

Felul acesta de a vorbi nu-l întâlnisem încă printre arabi.

— Un străin, răspunsei scurt.

— De unde vii?

— Dinspre apus, precum vedeţi.

— Încotro mergi?

— Unde mă duce *Kismet*-ul.

— Vino cu noi! Vei fi oaspetele nostru.

— Îţi mulţumesc. Am o gazdă, care se îngrijeşte de adăpost.

— Cine e?

— Allah! Rămâneţi sănătoşi!

Nici nu mă întorsesem bine să plec, că unul din ei duse mâna la brâu şi în clipa următoare o ghioagă mă izbi în cap atât de tare, că alunecai îndată de pe cal. Deşi ameţeala mea nu dură mult, bandiţii avură totuşi timpul să mă lege.

— *Sallam aaleikum!* mă salută acum unul din ei. N-am fost adineauri prea curtenitori şi de aceea ai refuzat ospitalitatea noastră. Cine eşti?

Nu răspunsei.

— Cine eşti? repetă el.

Tăcui şi de data aceasta, deşi el îşi însoţi întrebarea cu o lovitură de picior.

— Lasă-l! spuse celălalt. Allah va face minuni şi-i va deschide gura. Să călărească sau să meargă pe jos?

— Să meargă pe jos.

Îmi slăbiră legăturile de la picioare şi mă legară de scara unuia din cai. Apoi luară armăsarul meu de căpăstru şi p-aci ţi-e drumul, spre răsărit.

Terenul se înălţa tot mai mult. Trecurăm printre munţi şi în cele din urmă văzui câteva focuri luminând într-o vale, căci se făcuse noapte. Intrarăm în vale, trecurăm pe dinaintea câtorva corturi şi în cele din urmă oprirăm în faţa unuia din ele, dinăuntrul căruia tocmai ieşea un bărbat tânăr. El se uită la mine şi eu la el, şi ne recunoscurăm.

— *Allah il Allah!* Cine e prizonierul ăsta? întrebă dânsul.

— L-am prins în câmpie. E un străin, care nu ne va aduce niciun *thar*[1]. Ia te uită la animalul pe care era călare!

---

[1] Răzbunarea sângelui

Tânărul se apropie de armăsar şi exclamă uimit:

— *Allah akbar*, ăsta e calul lui Mohammed Emin, haddedihnul! Duceţi-l pe omul acesta înăuntru la tatăl meu, ca să fie iscodit! Îi adun eu pe ceilalţi.

— Ce facem cu calul?

— Rămâne în faţa cortului şeicului.

— Şi armele lui?

— Le duceţi în cort.

Peste o jumătate de ceas mă aflam din nou în faţa unei adunări, de data asta formată din judecători. Aici tăcerea nu mi-ar fi fost de nici-un folos, astfel că mă hotărâi să vorbesc.

— Mă cunoşti? mă întrebă cel mai bătrân din cei de faţă.

— Nu.

— Ştii unde te afli?

— Nu.

— Îl cunoşti pe acest tânăr şi viteaz arab?

— Da.

— Unde l-ai văzut?

— La Djebei Djehennem. Mi-a furat patru cai pe care mi i-am luat înapoi.

— Nu minţi!

— Cine eşti tu de-mi vorbeşti aşa?

— Taci! Războinicul acesta tânăr este fiul meu.

— Poţi fi mândru de el, şeicule!

— Taci, îţi mai spun o dată, altminteri o să-ţi pară rău. Cine e hoţ de cai? Tu! Al cui e calul pe care l-ai călărit?

— Al meu.

— Nu minţi!

— Zedar Ben Huli, mulţumeşte lui Allah că-mi sunt mâinile legate. Dacă n-ar fi aşa, n-ai mai avea putinţa să mă faci mincinos.

— Legaţi-l mai bine! porunci el.

— Cine îndrăzneşte să se atingă de hagiul în buzunarul căruia se găseşte apa din fântâna Zem-Zem?

— Da, văd că eşti un hagiu, căci ai *hamail*-ul atârnat de gât. Dar ai cu adevărat la tine apa din Zem-Zem?

— Da.

— Dă-ne şi nouă din ea!

— Nu.

— Pentru ce?

— O am numai pentru prieteni.

— Suntem noi duşmanii tăi?

— Da.

— Ba nu. Nu ţi-am făcut încă nici-un rău. Vrem numai să ducem înapoi proprietarului calul pe care l-ai furat.

— Proprietarul sunt eu.

— Eşti un hagiu cu apa sfântă din Zem-Zem şi totuşi spui neadevăruri. Eu cunosc foarte bine armăsarul acesta: e al lui Mohammed Emin, şeicul haddedihnilor. Cum a ajuns în stăpânirea ta?

— Mi l-a dăruit el.

— Minţi. Nici-un arab nu dăruieşte un astfel de cal.

— Ţi-am mai spus să mulţumeşti lui Allah că sunt legat.

— De ce ţi l-a dăruit?

— Asta e treaba lui şi a mea. Pe voi însă nu vă priveşte.

— Eşti un hagiu foarte curtenitor. Trebuie să-l fi adus un mare serviciu şeicului haddedihnilor, de ţi-a făcut un astfel de dar. Dar să lăsăm asta. Când i-ai părăsit pe haddedihni?

— Alaltăieri dimineaţa.

— Unde pasc turmele lor.

— Nu ştiu. Turmele arabilor când sunt ici, când colo.

— Ne-ai putea duce la ei?

— Nu.

— Unde ai fost de alaltăieri şi până azi?

— Peste tot.

— Bine! Nu vrei să răspunzi, aşa că vei vedea ce-o să se întâmple cu tine. Duceţi-l de aici!

Fui transportat într-un cort mic, scund, şi legat acolo. La

dreapta şi la stânga mea se ghemuiră câte f un beduin, care mai târziu dormiră cu schimbul. Crezusem că mi se va hotărî soarta încă în cursul acestei zile, dar nu fu aşa; căci, după cum auzii, adunarea se împrăştie, fără să mi se fi spus ceva despre hotărârea luată. Adormii şi avui un vis neliniştit. Nu mă aflam aici, într-un cort de lângă Tigru, ci într-o oază a Saharei. Focul de tabără pâlpâia, *Lagmi*[1]-ul trecea din mână în mână şi basmele umblau din gură în gură. Deodată se auzi tunetul acela pe care nimeni care l-a auzit nu-l poate uita: răcnetul leului. Assad-Bei, gâtuitorul de turme, se apropia, ca să-şi ia cina. Iarăşi îi auzii glasul, de data asta mai aproape, şi mă trezii.

Fusese vis? Alături de mine stăteau cei doi arabi şi auzii cum unul din ei făcea rugăciunea Sfintei Fatcha. Tunetul bubui a treia oară, de data asta în realitate. Un leu dădea târcoale taberei.

— Dormiţi? întrebai.

— Nu.

— Auziţi leul?

— Da. E a treia oară azi că vine după mâncare.

— Omorâţi-l!

— Cine să-l omoare pe puternicul, sublimul, stăpânul morţii?

— Laşilor! Vine şi înăuntrul taberei?

— Nu. Altminteri n-ar sta oamenii în faţa corturilor, ca să-l audă bine glasul.

— Şeicul e cu ei?

— Da.

— Du-te afară la el şi spune-i că voi ucide leul dacă-mi dă arma mea.

— Eşti nebun!

— Ba sunt în toate minţile. Du-te afară!

— Vorbeşti serios?

---

[1] Suc de curmale.

— Da. Haide, cară-te!

După câteva clipe omul se întoarse şi mă dezlegă.

— Urmează-mă! îmi porunci el. Afară văzui mulţi bărbaţi cu armele în mâini, dar niciunul nu cuteza să se îndepărteze prea mult de corturi.

— Ai cerut să vorbeşti cu mine? Ce vrei? mă întrebă şeicul.

— Îngăduie-mi să ucid leul acesta.

— Tu nu poţi ucide nici un leu. Douăzeci de-ai noştri nu-s în stare să-l vâneze şi câţiva şi-ar pierde viaţa cu prilejul acesta.

— Eu îl ucid singur; n-ar fi pentru prima oară.

— Spui adevărul?

— Da.

— Dacă vrei să-l ucizi, n-am nimic împotrivă. Allah dăruieşte viaţa şi tot el; o ia înapoi. Totul e scris în carte.

— Atunci dă-mi arma!

— Care?

— Cea grea, şi cuţitul meu.

— Aduceţi-i-le! porunci şeicul.

Individul îşi spunea desigur că eram hărăzit morţii si că în felul acesta el va deveni moştenitorul netăgăduit; al calului meu. Mie însă îmi ardea în acelaşi timp de leu, de libertate şi de cal, pe care le puteam avea dacă intram în stăpânirea puştii mele.

Ea îmi fu adusă, odată cu cuţitul.

— Nu vrei să pui să mi se dezlege mâinile, şeicule?

— Vrei cu adevărat să împuşti numai leul.

— Da.

— Jură! Eşti un hagiu; jură pe sfânta Zem-Zem pe care o ai în buzunar.

— Jur!

— Dezlegaţi-i mâinile!

Acum eram liber. Celelalte arme erau în cortul şeicului şi în faţa acestuia se afla armăsarul. Nu mai aveam nici-o

îngrijorare.

Era ceasul când leul dă târcoale de obicei cirezilor, adică cu puţin înainte de ivirea zorilor. Mă pipăii la brâu, ca să văd dacă mai era acolo punga cu cartuşe, apoi înaintai până la primul cort. Aici rămăsei locului o clipă, ca să-mi deprind ochii cu întunericul. În faţa mea şi de amândouă părţile zării câteva cămile şi nenumărate oi, care se înghesuiseră unele în altele. Câinii, care sunt de obicei noaptea păzitorii acestor animale, fugiseră şi se ascunseseră îndărătul corturilor sau înăuntrul lor.

Mă lăsai la pământ şi mă târâi încetişor şi fără zgomot înainte. Ştiam că mai curând voi mirosi leul, decât să-l văd pe întunecimea aceea. Deodată, parcă s-ar fi cutremurat pământul sub mine, tunetul glasului său bubui în coasta mea, iar peste câteva clipe auzii un sunet înăbuşit, ca atunci când un corp greu se izbeşte de un altul — apoi un geamăt, un trosnet şi un pocnet ca de oase sfărâmate şi la cel mult douăzeci de paşi, în faţa mea, scânteiară două globuri de foc, cunoşteam bine lumina aceasta verzuie, rotitoare. Ridicai arma şi, cu tot întunericul adânc, ţintii şi trăsei.

Un urlet înfiorător cutremură văzduhul. Fulgerul împuşcăturii mele îi arătase leului duşmanul; îl văzui şi eu, stând pe spinarea unei cămile doborâte. Îl nimerisem? O matahală, întunecată, zbură prin aer şi căzu la pământ la cel mult trei paşi de mine. Luminile scânteiară din nou. Una din două: sau săritura fusese greşit calculată, sau animalul fusese totuşi rănit. Mă lăsai repede în genunchi şi slobozii al doilea şi ultimul glonte, nu în creştetul frunţii, între ochi, ci chiar în mijlociii unuia din ochi. Apoi, lăsai repede puşca jos şi luai cuţitul în mână dar duşmanul nu mai sări asupra mea; împuşcătura mortală îl zvârlise înapoi. Cu toate astea mă dădui câţiva paşi îndărăt, ca să încarc din nou. De jur-împrejur domnea linişte adâncă; nici în tabără nu se auzea vreo şoaptă. Probabil că mă socoteau mort.

Îndată însă ce prima rază a zorilor făcu să pot deosebi cât de puţin trupul leului, mă apropiai de el. Era mort, şi acum mă pusei pe treabă să-l jupuiesc de piele. Aveam motivele mele să nu aştept prea mult cu treaba asta. N-aveam deloc de gând să las acolo trofeul. Îndeplinii treaba mai mult pe pipăite, dar eram totuşi gata cu ea când lumina zorilor devenise ceva mai puternică.

Luai blana, mi-o pusei pe umeri şi mă înapoiai în tabără. Era numai o tabără de mâna a doua a abu-hammezilor. Bărbaţii, femeile şi copiii stăteau îngrijoraţi în faţa corturilor. Când mă zăriră, se stârni o larmă îngrozitoare. Allah fu invocat pe toate tonurile şi o sută de mâini se întinseră spre prada mea.

— L-ai omorât? exclamă şeicul. Adevărat? Singur?

— Da, singur.

— Atunci ţi-a venit în ajutor Şeitan.

— Şeitan vine în ajutorul unui hagiu?

— Nu, dar se vede că ai o vrajă, o amuletă, un talisman, cu ajutorul căruia ai adus la îndeplinire fapta asta.

— Într-adevăr, am.

— Unde e?

— Uite-o! răspunsei, ţinându-i puşca sub nas.

— Nu e asta. Nu vrei să ne-o spui. Unde e trupul leului?

— Afară la dreapta, în faţa corturilor. Duceţi-vă de-l luaţi!

Cei mai mulţi o porniră din loc. Asta şi dorisem.

— Cui aparţine pielea leului? întrebă şeicul, cu privirea lacomă.

— În privinţa asta vom sta de vorbă în cortul tău. Intraţi înăuntru!

Toţi mă urmară; erau numai vreo zece sau doisprezece bărbaţi. Chiar lângă intrare văzui celelalte arme ale mele, atârnând de un ţăruş. Din doi paşi fui acolo, le smulsei, îmi zvârlii puşca pe umăr şi luai carabina în mână. Blana leului mă împiedica mult din pricina mărimii şi greutăţii ei; dar de

încercat trebuia încercat. La repezeală am revenit lângă intrarea cortului.

— Zedar Ben Huli, ţi-am făgăduit să nu trag cu această puşcă decât asupra leului...

— Da..

— Dar asupra cui voi trage cu cealaltă armă n-am spus.

— E de aici. Dă-o înapoi!

— Ba e în mâna mea şi acolo va rămâne.

— Vrea să. Fugă, ţineţi-l!

Ridicai carabina ca să trag.

— Stai! Cine îndrăzneşte să mă împiedice e un cadavru! Zedar Ben Huli, îţi mulţumesc pentru ospitalitatea de care m-am bucurat la tine. Ne vom mai vedea.

Zicând acestea ieşii afară. Timp de un minut nu cuteză nimeni să se ia după mine şi răgazul acesta scurt îmi fu de-ajuns ca să încalec şi să pun blana leului în faţa mea pe cal. Când intrarea cortului se deschise din nou, eu şi zburam pe dinaintea ultimului cort al taberei.

Dindărătul meu şi din partea aceea unde zăcea hoitul leului se auziră urlete de furie şi băgai de seamă că toţi alergau să-şi ia armele şi caii. Când tabăra rămăsese în urma mea, încetinii goana. Armăsarul se speria de blană; nu putea suferi mirosul leului şi întorcea mereu capul în lături. Privii înapoi şi văzui pe urmăritori ţâşnind de-a dreptul dintre corturi. Luai repede o hotărâre oprii calul, mă întorsei şi ţintii. Glonţul porni şi animalul se prăbuşi mort sub călăreţul său. Lecţia aceasta n-avea ce să le strice acestor hoţi de cai. Abia acum pornii în galop, încărcându-mi din nou puşca din mers

Când întorsei iar privirea, văzui alţi doi care se apropiaseră destul de mult de mine; fireşte că flintele lor nu m-ar fi putut ajunge. Oprii din nou, mă întorsei şi ţintii: două gloanţe porniră unul după altul şi doi cai se prăbuşiră. Asta era prea mult pentru ceilalţi: se opriră şi rămaseră locului. Când după câtva timp privii iar îndărăt, îi văzui la mare

depărtare, părând să-mi caute numai urmele.

Ca să-l încurc, am gonit timp de aproape un ceas în linie dreaptă spre apus, apoi cotii pe un teren pietros — unde urmele de copite nu se puteau vedea — spre miazănoapte şi la amiază ajunsei la Tigru, în dreptul vâltoarei Kelab. Ea se află puţin mai la vale de gura Zabasfalului şi numai la câteva minute de drum mai încolo se află locul unde Munţii Kanuza se împreună ou lanţul de munţi Hamrin. Această trecere se face prin câteva coline izolate, despărţite prin văi adânci şi nu prea largi. Cea mai largă din aceste văi fusese desigur aleasă de duşman pentru trecere, astfel că-mi întipări în minte cât se poate de bine terenul şi drumurile de acces la acesta; după aceea o luai iarăşi în direcţia Thatharului, la care am ajuns în cursul după-amiezii, şi pe care-l trecui. Vroiam să ajung cât mai repede la prietenii mei, dar trebuia să-mi cruţ calul, astfel că am mai făcut un popas nocturn.

Pe la amiaza zilei următoare îmi ieşi iarăşi în faţă cea dintâi turmă de oi a haddedihnilor şi pornii în galop spre tabăra de corturi, fără să dau atenţie aclamaţiilor care răsunau din toate părţile. Şeicul deduse din ele că se petrecea ceva neobişnuit şi ieşi afară din cort tocmai când ajunsesem în faţa lui.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că eşti iar aici! mă întâmpină el. Cum ţi-a mers?

— Bine.

— Ai aflat ceva?

— Totul.

— Totul? Ce anume?

— Adună-i pe bătrâni; vă voi da toate lămuririle.

Abia acum băgă el de seamă blana, pe care o zvârlisem pe partea din spate a calului.

— *Maschallah*, minunea lui Dumnezeu, un leu! Cum ai ajuns la blana asta?

— I-am jupuit-o.

— I-ai jupuit-o? Stăpânului însuşi?

— Da.

— Atunci ai stat de vorbă cu el?

— Puţin timp.

— Câţi vânători au fost de faţă?

— Niciunul.

— Allah să fie cu tine, ca să nu te părăsească memoria!

— Am fost singur.

— Unde?

— În tabăra abu-hammezilor.

— Păi ăştia te-ar fi ucis!

— După cum vezi, n-au făcut-o. Însuşi Zedar Ben Huli mi-a dăruit viaţa.

— Şi pe el l-ai văzut?

— Da. I-am împuşcat trei cai.

— Povesteşte!

— Nu acum, şi nu ţie singur, căci altminteri ar trebui să povestesc acelaşi lucru de câteva ori. Cheamă oamenii şi atunci vei auzi totul amănunţit.

Şeicul plecă. Eu vroiam tocmai să intru în cort, când îi văzui pe englez venind într-un galop nebun.

— Tocmai auzit că eşti aici, sir, strigă el de departe. Ai găsit?

— Da; pe duşmani, câmpul de bătaie şi totul.

— Ei! Şi ruine cu *Fowling-bull?*

— Şi.

— Bun, foarte bun! Voi săpa, găsi şi trimite la Londra. Mai întâi trebuie luptăm?

— Da.

— Bine, voi lupta cu spada ca Bayard. Şi eu găsit.

— Ce?

— Raritate, scriere.

— Unde?

— Gaură, aici în apropiere: cărămidă.

— O scriere pe o cărămidă?

— Da. Scriere cuneiformă. Ştii să citeşti asta?

— Puţin.

— Eu nu. Hai să vedem!

— Unde e cărămida?

— În cort. Aduc îndată.

Intră înăuntru şi se întoarse cu preţioasa descoperire.

Cărămida era aproape complet sfărâmată şi puţinele semne care mai erau pe ea, abia dacă se puteau deosebi.

— Ei? întrebă Lindsay, plin de curiozitate.

— Aşteaptă puţintel. Nu e atât de lesne cum crezi. Găsesc numai trei cuvinte care s-ar putea descifra. Dacă nu mă înşel, ele sună aşa: *Tetuda Babrut esis*.

— Ce înseamnă asta?

— „Clădit spre gloria Babilonului”.

Master David Lindsay îşi lăţi gura paralelogramică până la urechi.

— Citit bine, *sir?*

— Aşa cred.

— Ce deduci?

— Totul şi nimic.

— Hm! Aici nu suntem în Babilon.

— Dar unde?

— Ninive.

— Din partea mea poate fi şi Rio de Janeiro. Fă-ţi singur treaba mai departe că eu n-am acum timp pentru aşa ceva.

— Dar de ce luat cu mine?

— Atunci pune bine cărămida până voi avea timp.

— *Well!* Ce treabă ai?

— Va fi curând o consfătuire la care va trebui să povestesc păţaniile mele.

— Vreau să fiu şi eu de faţă.

— Şi apoi, mai trebuie să şi mănânc. Am o foame de lup.

— Şi la asta mă întovărăşesc.

Intră cu mine în cort.

— Cum ai scos-o la capăt cu araba dumitale? îl întrebai.

— Foarte prost. Cer pâine... arab aduce cizme; cer pălărie... arab aduce sare; cer puşcă... arab aduce turban. Îngrozitor, fioros! Nu te mai las pleci de lângă mine.

După înapoierea şeicului nu mai trebui să aştept mult mâncarea. În cursul mesei veniră şi invitaţii. Pipele fură aprinse, cafeaua servită, apoi Lindsay îmi dădu ghes:

— Începe, *sir!* Sunt curios.

Arabii aşteptaseră răbdători până îmi potolii foamea, după care începui:

— Mi-aţi dat o însărcinare foarte grea, dar, împotriva tuturor aşteptărilor mele, mi-a fost foarte lesne s-o duc la capăt. Şi vă dau acum un raport atât de amănunţit cum, desigur, nici nu v-aţi fi închipuit.

— Vorbeşte! zise şeicul.

— Duşmanii sunt gata cu pregătirile. Au fost hotărâte locurile unde se vor aduna cele trei triburi şi s-a fixat chiar timpul când va avea loc aceasta.

— Dar tu n-ai putut afla niciuna, nici alta.

— Ba da. Djovarii se vor uni cu abu-hammezii la ruinele de la Khan Kheminn, în ziua de după primul Jaum el Djema. Amândouă triburile se întâlnesc apoi cu obeizii între vâltoarea El Kelab şi capătul Munţilor Kanuza, în a treia zi după Jaum el Djema.

— Ştii bine asta?

— Da.

— De la cine?

— De la şeicul abu-mohammezilor.

— Ai vorbit cu el?

— Am fost chiar în cortul lui.

— Abu-mohammezii şi djovarii nu trăiesc bine unii cu alţii.

— A şi spus-o el. Cunoştea armăsarul tău şi-ţi e prieten. Îţi va veni în ajutor cu tribul alabeizilor.

— Spui adevărul?

— Da.

Toţi cei de faţă se ridicară şi-mi strânseră mâinile în semn de bucurie. Erau cât pe ce să mă strivească. Bineînţeles, am fost nevoit să le povestesc totul cât mai amănunţit şi ei mă crezură, dar că am răpus leul singur, şi încă pe întuneric, nu prea vroiau să creadă. Atunci le pusei înainte blana şi-i întrebai:

— Are vreo gaură pielea asta?

O cercetară cu luare-aminte, apoi spuseră:

— Nu.

— Când arabii răpun un leu, pielea lui are foarte multe găuri. Eu i-am trimis două gloanţe. Ia priviţi! Primul glonte a fost tras prea sus, pentru că fiara era prea departe de mine, şi n-am putut ţinti bine în întuneric. I-a atins pielea capului şi l-a rănit la ureche, ceea ce se poate vedea. Al doilea glonte l-am slobozit într-unsul când era la doi sau trei paşi de mine şi el i-a pătruns în ochiul stâng. Puteţi vedea asta aici, unde blana e pârlită.

— *Allah akbar*, e adevărat. Ai lăsat această fiară grozavă să se apropie atât de mult de tine încât praful de puşcă i-a ars părul. Dar dacă te-ar fi sfâşiat?

— Ar fi însemnat că aşa era scris în carte. Am adus pielea aceasta pentru tine, şeicule. Primeşte-o în dar de la mine şi împodobeşte-ţi cu ea cortul!

— Vorbeşti serios? întrebă el plin de bucurie.

— Foarte serios.

— Mi-am închipuit eu, emire Kara Ben Nemsi. Pe blana aceasta voi dormi şi curajul leului va trece în inima mea.

— Nu e nevoie de ea pentru ca să-ţi umple pieptul de curaj, de care de altfel vei şi avea nevoie în curând.

— Vei lupta cu noi împotriva duşmanilor noştri?

— Da. Ei sunt hoţi şi tâlhari; doreau să mă ucidă şi pe mine; mă pun sub ordinele tăie şi prietenul meu va face

acelaşi lucru.

— Nu, tu nu trebuie să asculţi de ordine, ci să porunceşti. Vei fi şeful unui detaşament.

— Despre asta vom vorbi mai târziu; deocamdată îngăduie-mi să iau parte la consfătuirea voastră.

— Ai dreptate; trebuie să ne sfătuim, căci nu mai avem decât cinci zile la dispoziţie.

— Nu mi-ai spus că e nevoie de o zi întreagă pentru a strânge în jurul tău pe războinicii haddedihnilor?

— Aşa e.

— Atunci în locul tău eu aş trimite solii astăzi.

— De ce chiar astăzi ?

— Pentru că nu e de ajuns să-i ai pe războinici împreună, mai trebuie să fie şi instruiţi pentru lupta aceasta.

El zâmbi cu mândrie:

— Fiii haddedihnilor sunt deprinşi încă din copilărie cu lupta. Îi vom învinge pe duşmanii noştri. Câţi oameni în stare de a purta armele are tribul abu-mohammezilor?

— Nouă sute.

— Şi alabeizii?

— Opt sute.

— Atunci numărăm douăzeci şi opt de sute de oameni; şi la asta se adaugă surprinderea, deoarece duşmanul nu ne aşteaptă; trebuie să învingem.

— Sau vom fi învinşi.

— *Maschallah*, ucizi leul şi te temi de arab?

— Te înşeli. Tu eşti viteaz şi curajos, dar curajul preţuieşte dublu când e prevăzător. Nu socoţi cu putinţă ca alabeizii şi Abu-mohammezii să sosească prea târziu?

— Ba se poate.

— Atunci suntem unsprezece sute împotriva a trei mii. Duşmanul ne va nimici întâi pe noi, apoi pe prietenii noştri. Cât de lesne ar fi să afle că avem de gând să-i ieşim înainte! Atunci se năruia şi elementul surprizei. Şi ce-ţi ajută dacă

lupţi şi-l împingi numai înapoi pe duşman? Dacă aş fi eu şeicul haddedihnilor, l-aş bate în aşa fel încât să nu se mai poată ridica niciodată şi i-aş sili să-mi plătească un tribut anual.

— Cum vrei să faci asta?

— N-aş lupta ca arabii, ci ca francii.

— Şi cum luptă aceştia?

Mă ridicai, ea să le ţin o cuvântare asupra artei militare europene... eu, profanul în meseria armelor. Dar trebuia să fac ceva pentru acest viteaz trib al haddedihnilor. Nu socoteam deloc că păcătuiesc faţă de viaţa semenilor mei, dacă luam parte la această războire; dimpotrivă, aveam putinţa să îndulcesc grozăviile pe care izbânda le aduce după sine la aceşti oameni pe jumătate sălbatici. Le zugrăvii deci mai întâi propriul lor mod de luptă şi scosei la lumină lipsurile acestuia; apoi începui conferinţa propriu-zisă. Ei mă ascultară cu luare-aminte şi când am terminat observai efectul cuvintelor mele după tăcerea prelungită care urmă. Şeicul luă cel dintâi cuvântul:

— Cuvântarea ta e bună şi adevărată; ea ar putea să ne aducă izbânda şi să cruţe viaţa multora din noi, dacă am avea timp să ne instruim.

— Avem timp.

— Nu spuneai că e nevoie de ani mulţi până să fie gata o astfel de armată?

— Ba da, însă noi nu vrem să formăm o armată, ci doar să-i punem pe fugă pe obeizi, iar pentru asta e nevoie de o pregătire numai de două zile. Dacă trimiţi încă astăzi solii, mâine războinicii sunt adunaţi şi eu îi învăţ atacul închis pe cai, care-i va da peste cap pe duşmani, precum şi lupta pe jos cu armele de foc.

Luai un beţişor de la perete şi începui să desenez cu el pe pământ.

— Priveşte încoace! Aici curge Tigrul; dincoace e vâltoarea; aici sunt Munţii Hamrin şi aici Munţii Kanuza.

Duşmanul se adună în locul acesta. Primele două triburi urcă pe malul drept al fluviului, îndărătul lor vin în taină aliaţii noştri, şi obeizii trec dincoace de pe malul stâng. Ca să ajungă la noi, trebuie să treacă printre munţii aceştia singuratici; toate drumurile acestea duc însă în marea vale Deradş, care se numeşte Valea Treptelor, pentru că pereţii ei drepţi urcă la fel ca nişte trepte. N-are decât o intrare şi o ieşire. Aici trebuie să-l aşteptăm. Noi ocupăm înălţimile cu puşcaşi, care-i împuşcă pe duşmani, fără ca lor să li se poată întâmpla ceva. Ieşirea o închidem eu un parapet, care e şi el apărat de puşcaşi, iar aici în aceste două văgăuni laterale se ascund călăreţii, care dau buzna în clipa când duşmanii sunt cu toţii strânşi în vale. La intrare ei vor fi atacaţi apoi din spate de aliaţii noştri şi dacă s-ar întâmpla ca aceştia să nu sosească la timp, atunci vrăjmaşii vor fi împinşi spre ei când o iau la fugă.

— *Maschallah*, vorbirea ta e ca vorbirea Profetului, care a cucerit lumea. Voi asculta sfatul tău, dacă sunt de acord cu acesta şi ceilalţi de aici. Cine e împotrivă s-o spună!

Nimeni nu era împotrivă, astfel că şeicul urmă:

— Atunci voi trimite imediat solii.

— Fii prevăzător, şeicule, şi nu le spune războinicilor tăi despre ce e vorba, căci atunci s-ar putea lesne ca duşmanul să afle ce avem de gând.

El încuviinţă din cap şi se îndepărtă.

Sir David Lindsay ascultase cu vădită nerăbdare convorbirea aceasta lungă; se folosi acum de prilej şi-mi spuse:

— *Sir,* sunt şi eu aici.

— Te văd.

— Aş vrea aud şi eu ceva.

— Păţaniile mele?

— *Yes*.

— Că doar nu era să-mi ţin cuvântarea în englezeşte. Vei

afla însă acum ceea ce trebuie.

Îi vorbii pe scurt despre cele întâmplate în expediţia mea, apoi şi despre consfătuirea avută cu şeicul şi ai săi. El fu ca electrizat:

— Ah! Nu un atac sălbatic, ci luptă militară. Evoluţie! Şoc! Tactică! Strategie! Duşman încercuit! Baricadă! Minunat! Încântător! Merg şi eu! Dumneata general, eu adjutant.

— O să ne şi comportăm de minune în demnităţile acestea! Un general care se pricepe în arta războiului tot atât de bine ca un hipopotam la împletit ciorapi şi un adjutant care nu ştie să vorbească în limba arabă. Ar fi mai indicat pentru dumneata să te ţii departe de chestia asta.

— Pentru ce?

— De dragul viceconsulului din Mosul.

— Ah! Cum asta?

— Se bănuieşte că el e amestecat în afacerea aceasta.

— Să nu amestece! Ce priveşte pe mine consul?

Şeicul se întoarse. Trimisese solii şi venea cu tot soiul de întrebări noi.

— Spunea şeicul abu-mohammezilor ce parte din pradă cere el?

— Nu.

— Ce cer alabeizii?

— Nu ştiu.

— Trebuia să întrebi.

— N-am întrebat, pentru că eu, dacă aş fi şeic al haddedihnilor, n-aş întreba de pradă.

— *Maschallah!* Dar de ce altceva ai întreba? Cine mă despăgubeşte de pagubă?

— Duşmanul învins.

— Aşadar tot trebuie să pătrund în păşunile sale şi să-l iau nevestele şi copiii împreună cu vitele?

— Nu e nevoie de asta. Vrei să duci război împotriva femeilor? Nu le vei da drumul prizonierilor, pe care-i vom face

dacă vom avea noroc, până nu vei fi dobândit ceea ce ceri. În cazul când izbânda noastră e deplină, vei cere un tribut anual şi-l ţii pe şeic sau pe câteva rude ale sale ca ostatici.

Se sfătuiră asupra acestui punct şi până la urmă rămaseră înţeleşi.

— Şi acum ultimul lucru, spusei eu. E nevoie să luăm cunoştinţă de toate mişcările duşmanilor şi aliaţilor noştri, astfel că trebuie să punem iscoade de aici până la El Deradş.

— Ce vrei să spui cu asta?

— În El Deradş se ascund doi dintre războinicii noştri, despre care eşti sigur că sunt credincioşi. Ei se feresc să fie văzuţi şi observă totul. De la El Deradş până aici aşezi alţii, la distanţe anumite; sunt de ajuns patru oameni, care trebuie să bage de seamă să nu vină în legătură cu nici un străin şi să ne raporteze tot ce iscodesc cei doi dintâi. Unul duce ştirea la altul, apoi se înapoiază la postul său.

— Planul e bun; îl voi pune în aplicare.

— O linie asemănătoare de iscoade, numai ceva mai depărtată, o aşezi între locul unde ne aflăm şi păşunile abu-mohammezilor. Despre asta am şi vorbit cu şeicul lor. Pentru jumătate din linia aceasta va da el oamenii. Cunoşti ruina El Farr?

— Da.

— Acolo va fi aşezată iscoada sa cea mai îndepărtată.

— Câţi oameni îmi vor trebui pentru asta?

— Numai şase. Abu-mohammezii dau şi ei atâţia. Câţi războinici ai aici în tabără?

— Să fie vreo patru sute.

— Te rog să-l aduni. Trebuie să-l treci în revistă încă azi şi tot astăzi vom putea începe instrucţia cu ei.

Într-o jumătate de ceas cei patru sute de oameni fură adunaţi. Şeicul le ţinu o cuvântare lungă, plină de înflorituri, şi ia sfârşit îi puse să jure pe barba Profetului, că nu vor pomeni faţă de nici un nechemat despre pregătirile pe care le făceau.

După aceea le porunci să se aşeze în rând.

Trecurăm în revistă întreg frontul. Toţi erau călare, fiecare avea cuţit, sabie şi suliţa aceea lungă şi împodobită cu pene. Mulţi mai purtau şi primejdiosul *nibat*[1] sau suliţa scurtă de azvârlit. Armele de tras lăsau cam mult de dorit. Unii purtau vechiul scut de piele, cu tolbă, săgeată şi arc. Alţii aveau puşti cu fitil, sau flinte, care erau mai primejdioase pentru purtătorii lor decât pentru duşmani, iar restul erau înarmaţi cu arme cu percusiune, cu ţevi lungi de tot.

Pe aceştia din urmă îi scosei în faţă, iar celorlalţi le dădui drumul, spunându-le să vină a doua zi dis-de-dimineaţă. Pe cei rămaşi i-am pus să descalece şi să arate ce pot în mânuirea armelor, în generali puteam fi mulţumit. Erau vreo două sute de oameni. Formai cu dânşii două companii şi-am început instrucţia. Nu era cine ştie ce. Trebuia să înveţe să meargă şi să alerge în tact şi să susţină un foc rapid. Ei erau deprinşi să atace numai de pe cai şi să-şi hărţuiască duşmanul, fără să-l ţină piept în mod serios; acum se punea problema ca să înveţe să susţină un atac pe jos, fără să-şi piardă cumpătul.

A doua zi dimineaţa îi luai în primire pe ceilalţi. Pe aceştia trebuia să-l învăţ să pornească la asalt cu suliţa, după ce au terminat încărcătura armelor. Pot spune că oamenii înţeleseră foarte repede şi se arătară entuziasmaţi.

Spre seară auzirăm că legătura cu Abu-mohammezii era întocmită şi în acelaşi timp ni se aduse la cunoştinţă că şeicul lor aflase de aventura mea la abu-hammezii, li se trimise răspuns şi din clipa aceasta legăturile fură întreţinute, în mod regulat, prin mijlocirea santinelelor.

Se întunecase aproape când am încălecat din nou armăsarul, pornind într-o mică recunoaştere în savană. Nu ajunsesem încă prea departe, că doi călăreţi îmi ieşiră înainte. Unul era de statură mijlocie, celălalt scund, părând să fie

[1] Ghioagă.

foarte preocupat de convorbirea pe care o avea cu tovarăşul său, căci dădea din mâini şi din picioare, ca şi cum ar fi vrut să se apere de ţânţari.

Fără voie mă gândii la micul meu Halef.

Pornii în galop spre dânşii şi îmi oprii calul în faţa lor.

— *Maschallah*, sidi! Eşti chiar tu cu adevărat?

El era, micul Hagi Halef Omar!

— Eu sunt, îi răspunsei. Te-am recunoscut de departe.

El sări jos de pe cal şi-mi prinse pulpana veşmântului, ca s-o sărute de bucurie.

— *Hamdulillah*, lăudat fie Domnul că te revăd, sidi. Mi-a fost dor de tine, cum îi e dor zilei de soare.

— Cum îi merge venerabilului şeic Malek?

— E bine sănătos.

— Dar Amşei?

— La fel.

— Hannei, soţia ta?

— O, sidi, ea e ca o hurie a paradisului.

— Şi celorlalţi?

— Mi-au spus să te salut dacă te-oi întâlni.

— Unde sunt ei?

— Au rămas pe coasta muntelui Şammar şi m-au trimis înainte la şeicul şammarilor ca să-l rog să-l primească la ei.

— La care şeic?

— N-are a face; la cel dintâi pe care-i întâlnesc.

— M-am şi îngrijit eu de voi. Uite colo e tabăra haddedihnilor.

— Ăştia sunt şammari? Cum îi zice şeicului lor?

— Mohammed Emin.

— Ne va primi? Îl cunoşti?

— Îl cunosc şi am şi vorbit cu el despre voi. Ia te uită la armăsarul ăsta. Cum îţi place?

— L-am şi admirat; fără îndoială că e din rasa Koheli.

— E al meu; mi l-a dăruit şeicul. Acum îţi poţi da seama că

e prietenul meu.

— Allah să-l dăruiască pentru asta viaţă lungă. Şi zici că ne va primi?

— Veţi fi bine veniţi. Urmaţi-mă!

— Sidi, zise Halef, căile Domnului sunt minunate. Credeam că va trebui să întreb mult până să dau de tine, şi iată că acum eşti cel dintâi pe care-l întâlnesc. Cum ai ajuns la haddedihni?

Îi povestii pe scurt cele de trebuinţă, apoi îi zisei:

— Ştii tu ce sunt eu acum la ei?

— Ce anume?

— General.

— General?

— Da.

— Are trupe?

— Nu. În schimb face război.

— Împotriva cui?

— Împotriva obeizilor, abu-hammezilor şi djovarilor.

— Ăştia sunt tâlhari care locuiesc pe lângă Zab şi Tigru; am auzit multe despre ei, şi nu lucruri bune.

— Ei se înarmează împotriva lui. Vor să-l atace pe neaşteptate; noi însă am aflat de asta şi acum sunt generalul lui, care-i instruieşte războinicii.

— Da, sidi, ştiu că tu pricepi şi poţi totul şi e un adevărat noroc că nu mai eşti un ghiaur.

— Nu mai sunt?

— Nu.

— Cine ţi-a spus asta?

— Ai fost la Mecca şi ai la tine fântâna sfântă Zem-Zem; prin urmare ai devenit un bun musulman. Nu ţi-am spus totdeauna că te voi converti, fie că vrei sau nu?

Ajunseserăm în tabără şi descălecarăm în faţa cortului şeicului. Când intrarăm, îl găsirăm pe acesta cu sfetnicii săi.

— *Sallam aaleikum!* salută Halef.

Însoţitorul său făcu acelaşi lucru. Eu îmi luai sarcina să-l prezint.

— Îngăduie-mi, şeicule, să-ţi aduc pe aceşti doi oameni, care vor să stea de vorbă cu tine. Acesta de aci se numeşte Nasar Ibn Mothalleh, iar cestălalt este Hagi Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud a] Gossarah, despre care ţi-am mai vorbit eu.

— Despre el?

— Da. Numai că atunci nu i-am rostit numele său întreg, ci pe scurt: Hagi Halef Omar.

— Servitorul şi însoţitorul tău?

— Da.

— Care l-a răpus pe Abu-Seif, „Tatăl spadei”?

— Da. Ei face parte acum din tribul ateibehilor, al cărui şeic este prietenul tău Malek.

— Fiţi bine veniţi, voi oameni din ateibeh! Fii binevenit, Hagi Halef Omar! Statura ta e mică, dar curajul tău e mare, iar vitejia ta e sublimă. Deie Domnul ca toţi bărbaţii să fie aşa ca tine! Îmi aduci veste de la Malek, prietenul meu?

— Da. El îţi trimite salutări şi te întreabă dacă vrei să-l primeşti pe el şi pe ai săi în tribul haddedihnilor.

— Cunosc soarta lui, dar îl primesc cu dragă inimă. Unde se află el acum?

— Pe coasta muntelui Şammar, la o zi şi jumătate de drum de aici. Am auzit că ai nevoie de războinici!

— Aşa e. S-a iscat duşmănie între mine şi aceia care locuiesc lângă noi.

— Îţi voi aduce şaizeci de oameni viteji.

— Şaizeci? Dar prietenul meu Hagi Kara Ben Nemsi mi-a spus că sunteţi mai puţini!

— În drumul nostru am primit în rândurile noastre rămăşiţele tribului al hariel.

— Ce fel de arme purtaţi voi?

— Spadă, pumnal, cuţit şi flinte una şi una. Unii au chiar

pistoale. Cum mă pricep eu să umblu cu armele, îţi voi spune sidi al meu.

— Am şi aflat. Dar omul acesta nu e un sidi, ci un emir; ia aminte!

— Ştiu asta, dar vezi că el mi-a îngăduit să-l numesc sidi. Să plece unul din noi imediat şi să-l aducă încoace pe şeicul Malek şi pe ai săi, deoarece aveţi nevoie de războinici.

— Voi trebuie să fiţi osteniţi.

— Nu suntem osteniţi. Pornesc eu îndată înapoi.

Însoţitorul său îi spuse:

— Tu l-ai găsit aici pe sidi al tău şi trebuie să rămâi; mă voi întoarce eu.

— Înainte de a pleca însă mănâncă şi bea! spuse şeicul.

— Am un burduf cu apă şi curmale pe calul meu.

— Dar calul tău trebuie să fie obosit. Ia-l pe al meu, care s-a odihnit câteva zile şi te va duce repede la Malek, pe care te rog să-l saluţi din partea mea.

Nasar primi şi numai după câteva minute se şi afla în drum spre Munţii Şammar.

— Emire, îmi zise acum şeicul, ştii tu ce spun războinicii mei despre tine?

— Ce spun?

— Că te iubesc.

— Îţi mulţumesc.

— Şi că trebuie să câştige lupta dacă vei fi tu cu ei.

— Sunt mulţumit cu ei acum. Mâine vom face o manevră.

— Ce? Cum?

— Am până acum opt sute de oameni. Ultimii vor veni mâine dimineaţă. Vor fi instruiţi repede, apoi vom închipui lupta pe care o vom avea cu cele trei triburi. Jumătate vor fi haddedihni, cealaltă jumătate duşmanii. Ruinele acelea vechi de colo vor înfăţişa Munţii Hamrin şi Kanuza şi în felul acesta le voi arăta războinicilor tăi cum trebuie să lupte împotriva adevăraţilor duşmani.

Vestea aceasta le spori şi mai mult însufleţirea şi, când o împărtăşii şi în public, în faţa cortului se stârni o veselie fără margini în toată tabăra.

Ceea ce prevăzusem se şi întâmplă.

În dimineaţa următoare numărul era complet. Numisem ofiţeri şi subofiţeri care instruiau imediat pe fiecare nou-venit, după ce eu îi arătasem locul pe care trebuia să-l ocupe. După-amiază târziu, începu manevra, care ieşi bine, spre mulţumirea tuturor.

Încă în cursul manevrei ultima verigă din lanţul nostru de iscoade veni în goană, călare.

— Ce veste ne aduci? întrebă şeicul.

— Stăpâne, djovarii s-au unit ieri cu abu-hammezii.

— Când anume?

— Către seară.

— Şi Abu-mohammezii?

— Se şi află pe urmele lor.

— Au trimis ei iscoade înainte, aşa cum am orânduit eu, pentru ca să nu se afle de marşul lor?

— Da.

Omul se mai afla încă la noi, când sosi un altul, tot călare. Era postul de pe partea opusă, dinspre Valea Deradş.

— Aduc o veste însemnată, emire.

— Care anume?

— Obeizii au trimis încoace oameni dinspre Zab, ca să cerceteze ţinutul.

— Câţi la număr?

— Opt.

— Până unde au ajuns?

— Până la El Deradş.

— I-au văzut pe oamenii noştri?

— Nu, căci aceştia stau bine ascunşi. Duşmanii au făcut popas în vale şi au vorbit mult între ei.

— Ah! Acolo ar fi fost cu putinţă să fie spionaţi.

— Ibn Nazar a făcut asta.

Ibn Nazar era una din cele două iscoade care aveau în pază Valea Deradş.

— Ce a auzit? Dacă e ceva de seamă, va căpăta o răsplată.

— Au spus că mâine la amiază, obeizii au de gând să treacă dincoace, ca să-i întâlnească pe abu-hammezii şi djovari, care-i vor aştepta. După aceea vor să înainteze până la El Deradş, unde să poposească peste noapte, deoarece cred că acolo nu vor fi văzuţi. În dimineaţa următoare, au de gând să cadă asupra noastră.

— Aceşti opt oameni au pornit mai departe?

— Numai şase din ei. Doi a rămas ca să supravegheze valea.

— Pleacă îndărăt şi spune-i lui Ibn Nazar şi camarazilor săi că voi veni eu însumi încă astăzi la ei. Unul să rămână să-i supravegheze pe cei doi, iar al treilea să mă aştepte la postul cel din urmă, pentru ca să-mi arate drumul când voi veni.

Omul plecă. Cel dinainte mai aştepta încă un răspuns.

— Ai auzit ce a raportat celălalt? îl întrebai eu.

— Da, emire.

— Atunci transmite mai departe rugămintea noastră şeicului abu-mohammezilor. Să se ţină mereu pe urmele duşmanului şi să nu se lase văzut. Când acesta va pătrunde în Valea Deradş, să-l atace imediat din spate şi să nu-l mai lase să iasă de acolo. Toate văile între El Harţirin şi El Kanuza trebuie ocupate. Restul va fi grija noastră.

Plecă şi omul acesta. Noi întrerupserăm exerciţiile, ca să le dăm oamenilor răgaz să se odihnească.

— Vrei să te duci la Deradş ? mă întrebă şeicul, în drum spre cort.

— Da.

— Pentru ce?

— Pentru ca să pun mâna pe cei doi spioni.

— Nu poate face altul treaba asta?

— Nu. Lucrul e atât de important încât îl iau pe seama mea. Dacă aceştia doi nu sunt puşi la adăpost sigur, întreg planul nostru cade în baltă.

— Ia-ţi cu tine câţiva oameni.

— Nu e nevoie. Eu şi cele două santinele ale noastre suntem de ajuns.

— Sidi, merg şi eu cu tine, spuse Halef, care tot timpul nu se îndepărtase de mine.

Ştiam că el va stărui în cererea sa, astfel că o încuviinţai.

— Nu ştiu numai dacă e în stare calul tău de un galop atât de avântat. Trebuie să ajung acolo şi să mă şi întorc în cursul nopţii.

— Îi voi da unul din caii mei, zise şeicul.

După un ceas eram pe drum: eu pe armăsarul meu, iar Halef pe unul de culoare aurie, care făcea cinste stăpânului său. Străbăturăm distanţa până la ultima iscoadă în foarte scurt timp. Acolo ne aştepta Ibn Nazar.

— I-ai spionat pe cei doi oameni? îl întrebai eu.

— Da.

— Vei căpăta un dar în plus din pradă. Unde e camaradul tău?

— În imediata apropiere a celor două iscoade.

— Călăuzeşte-ne într-acolo!

Pornirăm mai departe. Noaptea era nici prea luminoasă, nici prea întunecoasă şi în curând zărirăm şirul de dealuri îndărătul căruia era El Deradş. Ibn Nazar întoarse lateral. Trebuia să ne căţărăm pe nişte stânci şi ajunserăm la intrarea unei peşteri întunecoase.

— Aici sunt caii noştri, zise Nazar.

Descălecarăm şi duserăm caii noştri înăuntru. Aici erau în deplină siguranţă, aşa încât nici n-aveam nevoie să-l păzim. Apoi merserăm înainte pe creasta lanţului de dealuri, până când valea se deschise la picioarele noastre.

— Bagă de seamă, stăpâne, să nu se prăvălească nici-o piatră, care ne-ar putea trăda!

Coborârăm cu prudenţă; eu îndărătul călăuzei, iar Halef: după mine, unul păşind pe urmele tălpilor celuilalt. În cele din urmă, ajunserăm jos. Cineva ne ieşi înainte.

— Nazar?

— Eu sunt. Unde-s ei?

— Mai sunt acolo.

Mă apropiai.

— Unde?

— Vezi colţul stâncii colo la dreapta?

— Da.

— Ei sunt îndărătul lui.

— Şi caii lor?

— I-au legat ceva mai departe în faţă.

— Rămâneţi aici şi să veniţi când voi chema. Haide Halef!

Mă lăsai pe pământ şi mă târâi înainte, cu Halef după mine. Ajunserăm neobservaţi în colţ. Simţii miros de tutun şi auzii două glasuri vorbind în şoaptă. După ce înaintasem până aproape de muche, prinsei cuvintele

— Doi contra şase.

— Da. Unul din ei era negru şi cenuşiu, lung şi subţire ca o suliţă şi avea pe cap o ţeavă de tun de culoare cenuşie.

— Şeitanul!

— Ba nu, ci numai un duh rău, un *djin*.

— Celălalt însă a fost diavolul?

— Ca un om, însă înfiorător. Gura lui fumega şi din ochi zvârleau flăcări. A ridicat doar mâna şi toţi şase cai s-au prăbuşit, iar cu ceilalţi patru cei doi draci — Allah să-l afurisească! — au zburat prin aer.

— Ziua în amiaza mare?

— Ziua în amiaza mare!

— Grozav! Allah să ne ferească de diavolul de trei ori lapidat. Şi-apoi s-a dus în tabăra abu-hammezilor?

— Nu s-a dus, ci ei l-au adus.

— Cum?

— L-au socotit a fi om, iar pe calul său l-au luat drept vestitul armăsar al şeicului Mohammed Emin el Haddedihn. Ei vroiau să pună mâna pe cal şi l-au făcut prizonier. Când l-au adus însă în tabără, fiul şeicului l-a recunoscut.

— Să-i fi dat drumul.

— El tot mai credea c-ar fi totuşi un om.

— L-au legat?

— Da. Însă atunci a venit un leu în tabără şi străinul a spus că vroia să-l răpună el singur, dacă i se dă puşca. I se dădu arma şi el plecă în noapte. După câtva timp picară fulgere din cer şi se auziră două împuşcături. Peste câteva minute veni el. Avea pe umeri blana leului, încălecă pe calul său şi zbură prin aer.

— Nimeni n-a încercat să-l oprească?

— Ba da; însă oamenii au dat cu mâinile în gol. Şi când s-au luat după el, au picat trei gloanţe din cer, care au ucis trei din cei mai buni cai.

— De unde ştii asta?

— A povestit-o solul pe care Zedar Ben Huli l-a trimis la şeicul nostru. Acum crezi că a fost Şeitanul?

— Da, el a fost.

— Ce-ai face tu, dacă ţi s-ar ivi în faţă?

— Aş trage asupra sa şi m-aş închina Sfintei Fatcha.

Făcui doi paşi mă înfipsei în faţa lor.

— Închină-te! îi strigai.

— *Allah kerihm!*

— *Allah il Allah, Mohammed rasuhl Allah!*

Asta fu totul ce putură rosti.

— Eu sunt acela despre care ai povestit. Mă numeşti Şeitan; vai de tine dacă mişti un deget măcar, ca să te aperi! Halef, ia-le armele!

Se lăsară să li se ia armele şi mi se păru că aud cum le

clănţănesc dinţii.

— Leagă-le mâinile cu propriile lor curele!

Halef fu curând gata cu treaba asta şi o făcu bine de tot.

— Acum răspundeţi-mi la întrebările pe care vi le voi pune, dacă ţineţi la viaţă. Din ce trib sunteţi?

— Suntem obeizi.

— Tribul vostru trece mâine Tigrul?

— Da.

— Câţi războinici aveţi?

— Douăsprezece sute.

— Cu ce sunt înarmaţi?

— Cu săgeţi şi puşti cu fitil.

— Aveţi şi alte flinte şi, poate, pistoale?

— Nu multe.

— Cum treceţi apa? Pe luntri?

— Pe plute. N-avem luntri.

— Câţi războinici au abu-hammezii?

— Atâţia cât şi noi.

— Cum sunt înarmaţi?

— Au mai multe săgeţi decât flinte.

— Şi câţi oameni vă aduc djovarii?

— O mie.

— Au săgeţi sau flinte?

— Şi unele şi altele.

— Vin numai războinicii voştri de partea astalaltă a apei sau vă aduceţi şi turmele?

— Numai războinicii vin.

— De ce vreţi să vă războiţi cu haddedihni?

— Guvernatorul ne-a poruncit s-o facem.

— El n-are drept să vă poruncească, voi ascultaţi de guvernatorul din Bagdad. Unde sunt caii voştri?

— Acolo.

— Sunteţi prizonierii mei: La orice încercare de fugă, trag în voi. Nazar, aici!

Ceilalţi doi se iviră de după colţul stâncii.

— Legaţi-i pe aceştia doi de caii lor!

Obeizii se supuseră; urcară fără să crâcnească pe cai şi fură atât de bine legaţi, încât n-ar fi fost chip să fugă.

— Acum plecaţi de aduceţi caii noştri la intrarea văii! poruncii eu. Ibn Nazar, tu rămâi aici în El Deradş, iar celălalt să-l ajute lui Halef să-l transporte în lagăr pe prizonieri.

Cei doi haddedihni plecară să facă ce le poruncisem cu caii. După aceea încălecarăm şi ne întoarserăm, în timp ce Ibn Nazar rămase la postul său.

— Eu o voi lua înaintea voastră; urmaţi-mă cât mai repede cu putinţă! le spusei şi dădui pinteni calului.

Făcui asta din două motive: în primul rând prezenţa mea în tabără era trebuitoare şi în al doilea rând aveam prilejul acum să pun la încercare taina şi capacitatea calului meu. Zbura uşor ca o pasăre peste câmpie; fuga părea să-l facă chiar plăcere, căci necheză vesel de câteva ori. Deodată îi pusei mâna între urechi şi exclamai:

— Rih!

El îşi dădu urechile pe spate şi păru că devine mai lung şi mai subţire. Galopul de până atunci nu l-ar fi putut ţine o sută de alţi cai buni, dar faţă de ceea ce urmă acum, el era ca o boare în vânt faţă de un ciclon furios, ca mersul unei raţe faţă de zborul unei rândunele.

O locomotivă n-ar fi fost în stare să ajungă iuţeala calului meu, care totuşi avea un mers neted şi uniform.

Când ajunsei în tabără, constatai că făcusem drumul numai în a patra parte din timpul de care avusesem nevoie la ducere. În apropierea cortului şeicului se aflau cămile şi cai încărcaţi cu oameni, pe care nu i-am putut deosebi bine din pricina întunericului, iar în cort mă aştepta o surpriză plăcută: Malek stătea în faţa şeicului, care tocmai era pe punctul să-l salute în felul acela prietenos al arabilor.

— *Sallam!* mi se adresă *ateibeh*-ul, întinzându-mi

amândouă mâinile. Ochii mei se bucură că te văd şi urechea mea e vrăjită auzind paşii piciorului tău.

— Allah să-ţi binecuvânteze sosirea, prieten al sufletului meu! El a săvârşit o minune, aducându-te încă astăzi la noi.

— Despre ce minune grăieşte limba ta?

— Era cu neputinţă să te aşteptăm astăzi. Sunt trei zile de drum de aici până la Djebel Şammar si înapoi.

— Adevărat grăieşti. Dar solul tău n-a avut nevoie să călărească până la Muntele Şammar. După ce el cu Halef ne-a părăsit, am aflat de la un păstor rătăcit că războinicii haddedihnilor îşi pasc aici turmele. Şeicul lor, vestitul şi viteazul Mohammed Emin, este prietenul meu; Hagi Halef nu putea da peste nimeni altul decât peste el şi astfel ne-am sfătuit să nu aşteptăm până s-o întoarce, ci să pornim înainte.

— Hotărârea ta a fost bună, căci fără ea nu te-am fi putut saluta astăzi.

— L-am întâlnit pe sol la mijlocul drumului şi inima mea s-a bucurat aflând că te voi găsi pe tine, Kara Ben Nemsi, la războinicii haddedihnilor. Allah te iubeşte pe tine şi pe mine; el călăuzeşte paşii noştri pe cărări care se întâlnesc mereu. Dar ia spune, unde e Hagi Halef Omar, fiul respectului şi iubirii mele?

— E în drum încoace. Eu am pornit-o înainte şi l-am lăsat în urmă cu doi prizonieri: nu va trece mult şi-l vei vedea.

— Ţi-a izbutit? mă întrebă Mohammed Emin.

— Da. Iscoadele sunt în mâna noastră: nu ne mai pot vătăma.

— Am auzit, spuse Malek, că s-a stârnit duşmănie între haddedihni şi tâlharii de la Tigru!

— Ai auzit bine. Mâine, când soarele se va fi înălţat pe cer, puştile noastre vor tuna şi săbiile noastre vor fulgera.

— Îi veţi ataca?

— Ei vor să ne atace pe noi, dar noi îi vom întâmpina.

— Îţi pot împrumuta săbiile şi oamenii ateibehilor?

— Ştiu eu că sabia ta este ca Dsu al Fekar[1], căruia nimeni nu i se poate împotrivi. Ne eşti cât se poate de bine venit, cu toţi câţi sunt cu tine. Câţi oameni ai?

— Câţiva mai mulţi ca cincizeci.

— Sunt osteniţi?

— E oare arabul ostenit când aude zăngănitul armelor şi tumultul luptei? Dă-ne cai odihniţi şi vă vom urma oriunde ne veţi duce.

— Vă cunosc eu. Gloanţele voastre nimeresc sigur, iar vârfurile suliţelor voastre nu-şi greşesc niciodată ţinta. Tu cu oamenii tăi veţi apăra meterezul care închide ieşirea câmpului de bătaie.

În timpul acestei convorbiri oamenii săi descălecară afară; li se aduse de mâncare şi cortul şeicului fu la rândul său înzestrat din belşug cu de-ale gurii. Nu sfârşisem încă cina, când Halef intră, vestind sosirea prizonierilor. Aceştia fură duşi în faţa şeicului, care-i privi cu dispreţ şi-i întrebă:

— Sunteţi din tribul obeizilor?

— Da, şeicule.

— Obeizii sunt laşi. Ei se tem să lupte singuri cu vitejii războinici ai haddedihnilor, de aceea s-au întovărăşit cu şacalii abu-hammezilor şi djovarilor. Vor să ne zdrobească prin numărul lor mare, dar noi îi vom nimici. Ştiţi voi care e datoria unui războinic viteaz, când vrea să învingă un duşman?

Ei priviră în pământ şi nu răspunseră.

— Un ben-arab viteaz nu vine pe furate, ca un ucigaş, ci trimite un sol, pentru a vesti lupta, pentru ca aceasta să fie cinstită. Au făcut căpeteniile voastre asta?

— Nu ştiu, şeicule.

— Nu ştiţi? Allah să vă scurteze limbile! Gura vă pute de minciuni şi prefăcătorie. Nu ştiţi şi aveţi totuşi sarcina să supravegheaţi Valea Deradş, pentru ca eu să nu pot afla

[1] „Fulgerătorul”, nume dat spadei lui Mahomed, care mai e păstrată şi astăzi încă.

nimic de planul vostru. Vă voi trata pe voi şi pe ai voştri aşa cum o meritaţi. Să vină Abu Mansur, stăpânul briciului!

Unul din cei de faţă plecă şi se întoarse curând cu un om care avea o lădiţă cu el.

— Să fie legaţi aşa fel ca să nu se poată mişca şi să li se de-a jos *marameh*[1]-ul.

După ce treaba fu făcută, şeicul se adresă noului venit:

— Care este podoaba bărbatului şi războinicului, Abu Mansur?

— Părul, care-i înfrumuseţează chipul.

— Ce se cuvine unui bărbat care e fricos ca o muiere şi care spune neadevărul ca fiica unei asemenea fiinţe?

— Să fie tratat ca o muiere şi ca fiica unei muieri.

— Aceşti doi bărbaţi poartă bărbi, dar ei sunt muieri. Poartă de grijă, Abu Mansur, ca să fie recunoscuţi ca muieri!

— Să le tai barba, şeicule?

— Îţi poruncesc!

— Allah să te binecuvânteze, tu viteazule şi înţeleptule printre copiii haddedihnilor! Tu eşti prietenos şi blând faţă de ai tăi şi drept faţă de duşmanii tribului tău. Îţi voi asculta porunca.

Deschise lădiţa în care se aflau felurile unelte şi scoase afară un *şambijel*[2] al cărui tăiş ascuţit sclipi în lumina focului din cort. Acesta era bărbierul tribului.

— De ce nu iei briciul? îl întrebă şeicul.

— Să tai cu briciul barba acestor laşi şi apoi să ating cu el capul vitejilor haddedihni?

— Ai dreptate! Fă aşa cum aveai de gând!

Cei doi obeizi se împotriviră, pe cât le îngăduiau legăturile, ca să scape de cea mai mare ruşine care li se putea aduce, dar totul fu în zadar. Şi cât ai clipi din ochi li se dădură jos bărbile.

---

[1] Acoperire a capului, care se poartă în loc de turban.

[2] Pumnal încovoiat.

— Acum duceţi-i afară! porunci şeicul. Sunt femei şi femeile să-i păzească. Să li se dea pâine, curmale şi apă, iar dacă încearcă să fugă, să li se dea câte un glonte.

Tăierea bărbii nu era numai o pedeapsă, ci şi un mijloc potrivit pentru a-i împiedica pe prizonieri să fugă, căci ei n-ar fi cutezat să se arate în faţa tribului lor fără barbă.

Acum se ridică şeicul şi scoase cuţitul. După mutra lui solemnă îmi dădui seama că va urma ceva deosebit.

— *Allah il Allah*, începu el, nu există niciun alt Dumnezeu afară de Allah. Tot ce trăieşte e creat de el şi noi suntem copiii săi. De ce să se urască acei care se iubesc, şi de ce să se învrăjbească acei care aparţin laolaltă? Multe ramuri freamătă în pădure şi în câmpie sunt multe spice şi multe flori. Ele sunt toate la fel şi de aceea se cunosc şi nu se despart. Nu suntem şi noi toţi la fel unii cu alţii? Şeicule Malek, tu eşti un mare războinic şi eu am spus către tine: *Nanu malihin* (am mâncat sare împreună). Voi locuiţi în cortul meu, sunteţi prietenii şi tovarăşii mei, aţi muri pentru mine şi eu pentru voi. Am spus adevărul? Am vorbit drept?

Încuviinţarăm printr-un semn solemn din cap.

— Dar sarea se topeşte şi piere, urmă el. Sarea e semnul prieteniei; când s-a topit şi a dispărut din trup, prietenia s-a sfârşit şi trebuie reînnoită. E bine asta, e de ajuns? Eu spun că nu. Oameni viteji nu leagă prietenia lor prin sare. Există ceva care nu piere niciodată din trup. Ştii tu ce cred, şeicule Malek?

— Ştiu.

— Atunci spune.

— Sângele

— Bine ai grăit. Sângele rămâne până la moarte şi prietenia care se leagă prin sânge încetează odată cu moartea. Şeicule Malek, dă-mi braţul tău!

Malek îşi dezgolii braţul şi-l întinse lui Mohammed Emin; acesta i-l zgârie uşor cu vârful cuţitului şi picăturile de sânge care ţâşniră le lăsă să cadă într-o cupă de lemn umplută cu

apă, pe care o ţinu dedesubt. Apoi îmi făcu semn să mă apropii.

— Emire hagiu Kara Ben Nemsi, vrei tu să fii prietenul meu şi prietenul acestui om căruia îi spune Şeic Malek el Ateibeh?

— Vreau.

— Vrei să fii până la moarte?

— Vreau.

— Atunci prietenii şi duşmanii tăi sunt, de asemenea, duşmanii şi prietenii noştri, iar duşmanii şi prietenii noştri sunt duşmanii şi prietenii tăi?

— Da.

— Dă-mi braţul!

Îl întinsei şi el făcu o tăietură uşoară în piele, iar picăturile de sânge care ţâşniră căzură în cupă. Apoi făcu acelaşi lucru cu braţul său şi la urmă scutură cupa pentru ca sângele să se amestece bine cu apa.

— Acum împărţim în trei băutura prieteniei şi bem dintr-unsa cu gândul la Atoateştiutorul, care cunoaşte gândurile noastre cele mai tainice. Avem şase picioare, şase braţe, şase ochi, şase urechi, şase buze, şi totuşi fie numai un picior, un braţ, un ochi, o ureche şi o buză. Avem trei inimi şi trei capete, şi totuşi fie numai o inimă şi un cap. Acolo unde e unul, să meargă şi ceilalţi, şi ceea ce face unul, celălalt să facă aşa ca şi cum ar face-o tovarăşii săi. Lăudat fie Domnul, care ne-a dăruit ziua aceasta.

Îmi întinse cupa şi adăugă.:

— Emire hagiu Kara Ben Nemsi, poporul tău locuieşte cel mai departe de aici; bea tu întâi partea ta şi dă apoi cupa prietenului nostru!

Ţinui o cuvântare scurtă şi trăsei o înghiţitură, după mine bău Malek, iar Mohammed Emin dădu pe gât restul. Apoi ne îmbrăţişă şi ne sărută, spunând fiecăruia în parte:

— Acum eşti *rasik*[1]-ul meu şi eu sunt rasik-ul tău; prietenia

---

[1] Prieten, frate de sânge.

noastră fie veşnică, chiar dacă Allah ne va despărţi drumurile.

Vestea despre legământul acesta se răspândi repede în toată tabăra şi aproape toţi veniră în cort să ne felicite. Solemnitatea asta ţinu cam mult, astfel că se făcuse târziu când râmaserăm iarăşi numai noi trei.

Trebuirăm să-l facem şeicului Malek o descriere a terenului pe care urma să se dea bătălia şi să-l punem în cunoştinţă cu planul nostru de apărare. El îl aprobă în totul şi la urmă întrebă:

— Nu pot scăpa duşmanii pe la miazănoapte?

— Ar putea străbate între fluviu şi Djebel Kanuza, adică de-a lungul văii Djehennem, dar noi le vom închide şi drumul acesta. Şeic Mohammed, ai orânduit să avem unelte cu care să ridicăm un parapet?

— Da.

— Au fost alese femeile care să ne însoţească pentru a îngriji de răniţi?

— Da.

— Atunci pune să se aleagă cai pentru tovarăşul nostru şi oamenii săi. Trebuie să pornim, căci zorile se vor ivi curând.

10. Izbânda

Peste o jumătate de oră haddedihni se puseră în mişcare, într-o perfectă ordine, nicidecum vraişte, cum sunt obişnuiţi arabii.

Înaintea lor călăreau războinicii, iar îndărăt, pe cămile, sub conducerea câtorva bătrâni viguroşi, cohorta de femei, care alcătuiau corpul sanitar, iar la urmă cei însărcinaţi cu locurile de păşune, precum şi cu supravegherea prizonierilor.

Când soarele se arătă la orizont, toţi descălecară şi se azvârliră la pământ ca să-şi facă rugăciunea de dimineaţă.

De la iscoadele pe care le pusesem, aflarăm că nu se întâmplase nimic deosebit. Ajunserăm aşadar netulburaţi la Djebel Deradş, îndărătul căruia se întindea, de la apus la răsărit, valea lungă pentru a cărei străbatere îţi trebuia o oră. Aceia ce fuseseră aleşi ca puşcaşi descălecară şi caii lor priponiţi în ordinea cuvenită frontului, pentru ca în cazul unei retrageri să nu se producă zăpăceală.

Nu departe de ei fură despovărate cămilele şi ridicate corturile pe care le purtaseră ele în spinare; acestea erau pentru răniţi. Apă era destulă în burdufuri, în schimb pansamente foarte puţine. Şirul de santinele care ne unea cu arabii din tribul abu-mohammezilor îl trăsesem, fireşte, după noi, astfel că râmaserăm mereu cu ei în legătură. Aproape la fiecare oră sosiseră ştiri de la ei, din ultima aflând că duşmanii nu descoperiseră încă planul nostru.

Sir Lindsay fusese foarte tăcut tot timpul. Nu prea avusesem vreme pentru el. Acum se aţinea lângă mine.

— Unde batem, *sir?* Aici? mă întrebă.

— Nu, ci îndărătul acestei ridicături de pământ.

— Eu rămâne la voi?

— Cum vrei.

— Voi unde este? Infanterie, cavalerie, geniu, pontonieri?

— Cavalerie, dar dragoni, căci vom lupta deopotrivă cu puşca şi cu sabia, dacă va fi nevoie.

— Rămâne la voi.

— Atunci aşteaptă aici. Grupa mea staţionează aici până vin s-o iau.

— Nu înăuntru în vale?

— Nu, ne vom întinde în susul apei, pentru a-l împiedica pe duşman să fugă pe la miazănoapte.

— Câţi oameni este?

— O sută.

— *Well!* Foarte bine! Minunat!

Luasem pe seama mea acest post, într-adins. E drept că eram prieten şi tovarăş al haddedihnilor, dar nu-mi venea deloc la socoteală să ucid oameni ce nu-mi făcuseră nimic, chiar când era vorba de luptă deschisă. Cearta pe care o aveau între ei arabii aceştia nu mă privea personal câtuşi de puţin şi, deoarece nu era de aşteptat că duşmanii se vor îndrepta spre miazănoapte, rugasem să mă alătur grupului care urma să oprească pătrunderea adversarului pe acolo.

Şeicul îşi duse cavaleria în vale şi eu mă alăturai de ea. Oamenii fură împărţiţi la dreapta şi la stânga în cele două văi lăturalnice. Apoi venea infanteria. O treime a ei urcă pe înălţimea din dreapta, altă treime pe cea din stânga, pentru ca — ascunşi îndărătul numeroaselor stânci — să poată sări asupra duşmanului de sus în jos; ultima treime, compusă, în cea mai mare parte, din oamenii şeicului Malek, rămase la intrare, pentru a o baricada şi a-l întâmpina pe duşman dindărătul acestei întărituri. Acum mă întorsei înapoi şi pornii cu cei o sută de oameni ai mei.

Am călărit spre miazănoapte, până dădurăm de o trecătoare care ne îngădui să urcăm Djebelul. După un ceas zăream fluviul în faţa noastră. Mai încolo, aşadar spre miazăzi, era un loc unde muntele se apropia în două rânduri

de apă, formând astfel un semicerc, din care ar fi fost greu să mai ieşi, odată intrat în el. Aici mi-am postat oamenii, căci în locul acesta puteam ţine piept unor forţe de zece ori mai mari.

După ce pusei santinele, descălecarăm şi ne aşezarăm în voie. Lindsay mă întrebă:

— Cunoşti loc aici, sir?

— Nu.

— Ruine este?

— Nu ştiu.

— Întreabă!

Întrebai oamenii şi-i răspunsei:

— Mai departe în sus.

— Cum cheamă?

— Murkhol kal sau Kalah Sergatha.

— Este *Fowling-bulluri* acolo?

— De, ştiu eu! Ar trebui văzut.

— Cât mai durează până începe lupta?

— Cam până la amiază; sau chiar şi mai târziu. Pentru noi poate să nici nu fie vorba de luptă.

— Până atunci eu merge văd.

— Ce?

— Ruine Kalah Sergatha.

— Nu cred să meargă asta acum.

— Pentru ce?

— Pentru că de aici până acolo ai ele străbătut călare vreo cincisprezece mile englezeşti.

— Ah! Mizerabil! Rămâne aici.

Se întinse sub nişte copaci, iar eu luai hotărârea să pornesc în recunoaştere, după ce, în prealabil, dădui oamenilor îndrumările trebuitoare. Pornii călare spre miazăzi de-a lungul apei.

Calul meu era un căţărător minunat, puteam cutezai să urc cu el muntele şi, când dădui de terenul prielnic, pornii în

sus, ca să pot avea o privire de ansamblu. Ajuns pe creastă cercetai cu ocheanul şi am văzut că de partea cealaltă a fluviului domnea mare agitaţie. Pe malul stâng al Zabului câmpia mişuna de călăreţi, până, aproape de Tell Hamlia, şi în josul *chelab*[1]-ului stăteau câteva mormane de burdufuri de capră, din care, probabil, vroiau să construiască plute necesare obeizilor pentru trecerea apei. Malul celălalt al Tigrului nu-l puteam vedea, din cauza înălţimii îndărătul căreia se află Valea Deradş. Deoarece mai aveam timp, îmi pusei în gând să urc şi înălţimea aceea.

Lucrul nu merse prea uşor şi după mai bine de un ceas am ajuns la punctul cel mai înalt. Calul meu era extrem de vioi, de parcă atunci s-ar fi trezit din somn, îl priponii şi mă căţărai pe un soi de perete de stâncă. Valea Deradş se întindea la picioarele mele. În fund de tot vedeam parapetul gata construit, îndărătul căruia stăteau apărătorii lui şi, pe ici pe colo, puşcaşii ascunşi în spatele stâncilor, iar jos de tot, tocmai în faţa mea, ascunzătoarea cavaleriei.

Apoi îmi îndreptai ocheanul spre miazăzi. Cort lângă cort stătea acolo, dar văzui că se pregăteau să le desfacă; aceştia erau abu-hammezii şi djovarii. Desigur că tot acolo şi-au ridicat taberele pe vremuri oştile lui Sardanapal, Kyaxares şi Allyates; acolo îngenuncheaseră războinicii lui Nabucodonosar, când în ziua de 5 mai din anul al cincilea al acelui stăpânitor, a urmat o eclipsă de lună după eclipsa totală de soare, care a făcut ca bătălia de la Halys să fie atât de înfricoşătoare. Acolo au fost adăpaţi caii din apele Tigrului, când Nabucodonosar a pornit spre Egipt s-o dea jos de pe tron pe regina Hofra şi, fără îndoială, peste aceleaşi ape a răsunat cântecul de moarte al lui Neri Kolassar şi Nabonnad, până la munţii Kara Ciok, Zibar şi Sar Hasana...

Văzui cum burdufurile de capră fură umflate şi legate, pe călăreţi ducându-şi caii de căpestre şi urcându-se pe plute,

[1] Cataractă.

apoi le observai pe acestea îndepărtându-se de ţărm şi acostând pe malul opus.

Am stat vreo oră acolo, privind. Obeizii trecuseră cu toţii apa şi văzui convoiul punându-se în mişcare spre miazănoapte. Am coborât înapoi, încălecai şi pornii îndărăt la oamenii mei. Mi-a trebuit iarăşi aproape un ceas ca să ajung la punctul de unde puteam să cobor de pe munte. Eram gata să pornesc în vale, când văzui ceva sclipind în partea de miazănoapte a orizontului. Fusese ca şi cum o rază de soare ar fi căzut pe o bucată de sticlă. Pe duşman nu-l puteam aştepta, decât dinspre miazăzi, dar asta nu mă împiedică să duc ocheanul la ochi şi să privesc într-acolo, unde văzusem fulgerarea aceea. În cele din urmă dădui de ea. Foarte aproape de fluviu băgai de seamă nişte puncte întunecate, ce se mişcau în vale. Trebuia să fie călăreţi şi unul din ei fusese acela de care se lovise lumina soarelui.

Erau duşmani? Ei se aflau spre miazănoapte la aceeaşi depărtare de ascunzătoarea oamenilor mei, pe cât eram eu spre miazăzi. Nu încăpea şovăială; trebuia să le-o iau înainte.

Îmi îndemnai calul la goană şi când am ajuns la oamenii mei le împărtăşii ceea ce văzusem. Scoaserăm afară caii din valea în formă de semicerc pe care o forma terenul, apoi jumătate din haddedihni se ascunseră îndărătul ieşirii dinspre miazăzi a acestuia, iar cealaltă jumătate rămaseră pe loc, pentru ca, pitiţi pe după tufe, să taie retragerea „oaspeţilor”.

N-a fost nevoie să aşteptăm mult până să auzim lovituri de copite. Master Lindsay stătu la pământ lângă mine, ciulind urechea, cu puşca pregătită.

— Câţi sunt? întrebă el, scurt.

— Nu-i pot număra, îi răspunsei eu.

— Aproximativ?

— Douăzeci.

— Fleac! De ce atâta osteneală?

El se ridică, merse înainte şi se aşeză pe un bolovan. Cei

doi servitori ai săi îl urmară imediat.

Cei aşteptaţi cotiră pe după colţ, în frunte cu un arab înalt şi voinic, care purta sub aba o platoşă de solzi. Asta provocase sclipirea pe care o văzusem. Omul avea o înfăţişare cu adevărat regească şi nu cred ca în viaţa lui să fi cunoscut vreodată frica, pentru că nici acum, când se pomeni pe neaşteptate în faţă cu făptura neobişnuită a englezului, nu clipi măcar din ochi, ci îşi duse doar mâna încet la iatagan.

Făcu câţiva paşi înainte şi acolo îşi opri calul, aşteptând să vină toţi oamenii săi; după aceea făcu semn unuia care se afla alături de el. Acesta era un om înalt şi slab şi stătea pe cal de parcă n-ar fi atins niciodată o şa. I se citea pe faţă obârşia grecească. La semnul stăpânului său, se adresă englezului în arăbeşte:

— Cine eşti tu?

Master Lindsay se ridică, îşi scoase pălăria, făcu o plecăciune, dar nu spuse nimic.

Celălalt repetă întrebarea pe turceşte.

— *Im Inglish*[1]*!* fu răspunsul de data aceasta.

— Aşa! Vă salut, stimate domn, spuse acum grecul pe englezeşte. E o surpriză extraordinară să întâlneşti în pustietatea asta un fiu al Albionului. Îmi daţi voie să vă întreb de nume?

— David Lindsay.

— Aceştia sunt servitorii dumneavoastră?

— *Yes*.

— Dar ce faceţi pe aici?

— *Nothing*.

— Totuşi trebuie să aveţi un scop, o ţintă?

— *Yes*.

— Şi care este scopul acesta?

— *To dig*[2].

---

[1] Sunt englez.

[2] Să dezgrop.

— Ce anume?

— *Fowling-bulluri*.

— Aşa! exclamă celălalt, zâmbind. Pentru asta e nevoie de mijloace, timp de oameni şi autorizaţie. Cum aţi ajuns aici?

— Cu vaporul.

— Unde e el?

— S-a întors la Bagdad.

— Aşa că aţi debarcat cu doi servitori?

— *Yes*.

— Hm, ciudat! Şi încotro vreţi să mergeţi mai întâi?

— Acolo unde sunt *Fowling-bulluri*. Cine e maşterul acesta?

Arătă spre arabul cu platoşă. Grecul tălmăci acestuia convorbirea de până acum, apoi răspunse:

— Acest domn vestit e Esla el Mahem, şeicul arabilor obeizi, care-şi au păşunile lor de partea cealaltă.

Răspunsul acesta mă uimi. Aşadar şeicul nu fusese de faţă la plecarea tribului său.

— Cine eşti dumneata? întrebă englezul.

— Eu sunt unul din tălmacii viceconsulatului englez din Mosul.

— Ah! Şi încotro mergeai?

— Iau parte la o expediţie împotriva arabilor haddedihni.

— Expediţie? Invazie? Război? Bătălie? Pentru ce?

— Haddedihni sunt un trib îndărătnic, căruia trebuie să i se dea o lecţie. Ei au apărat pe câţiva iezizi, când aceşti închinători ai Diavolului au fost atacaţi de guvernatorul din Mosul. Dar cum se face că...

Îşi întrerupse vorba, căci dindărătul ieşiturii necheză unul din caii noştri şi un al doilea îi urmă pilda. Şeicul prinse imediat căpăstrul calului, ca să se ducă să vadă despre ce e vorba. Dar acum mă ridicai şi eu şi zisei:

— Îngăduiţi-mi să mă prezint şi eu.

Şeicul rămase uluit.

— Cine eşti dumneata? mă întrebă tălmaciul. Tot un englez? Dar te văd îmbrăcat ca un arab.

— Eu sunt german şi fac parte din expediţia acestui domn. Vrem să dezgropăm aici *Fowling-bulluri* şi în acelaşi timp să studiem puţintel moravurile acestei ţări.

— Cine e? întrebă şeicul pe grec.

— Un nemsi.

— Sunt nemsi dreptcredincioşi?

— Sunt creştin.

— Nazarah? Omul acesta e doar un hagiu. A fost la Mecca?

— Am fost la Mecca, răspunsei eu.

— Vorbeşti limba noastră?

— O vorbesc.

— Eşti împreună cu englezul ăsta?

— Da.

— De cât timp sunteţi în ţinutul acesta?

— De câteva zile.

— Îi cunoşti pe haddedihni?

— Îi cunosc.

— Unde ai făcut cunoştinţă cu ei?

— Eu sunt *rafik*-ul şeicului lor.

— Atunci eşti pierdut.

— Pentru ce?

— Te iau prizonier, pe tine şi pe aceştia trei.

— Când?

— Chiar acum.

— Tu eşti puternic, dar Zedar Ben Huli, şeicul abuhammezilor, a fost şi el puternic.

— Ce vrei cu el?

— M-a luat prizonier, dar nu m-a putut ţine.

— *Maschallah!* Eşti cumva acela care l-ai ucis pe leu?

— Da, eu sunt.

— Atunci eşti al meu. Mie nu-mi scapi.

— Sau eşti tu al meu şi nu-mi scapi tu mie. Ia priveşte în jur!

El privi, dar nu văzu pe nimeni.

— Sculaţi, băieţi! strigai eu.

Cât ai clipi se ridicară toţi haddedihni şi îşi îndreptară armele asupra lui şi a oamenilor săi.

— Ah, tu eşti deştept ca un *abul hossein*[1] şi ucizi leul, dar pe mine nu mă prinzi! exclamă el.

Îşi smulse de la brâu iataganul. Îşi îndemnă calul spre mine şi ridică braţul să dea lovitura mortală. Nu era greu să sfârşesc cu el. Trăsei asupra calului său, care se prăvăli, trântindu-şi stăpânul la pământ, iar eu îl înhăţai într-o clipă. Dar acum începu o luptă care-mi dovedi că aveam de-a face cu un om neobişnuit de puternic; am fost nevoit să-l smulg turbanul şi să-l dau o lovitură în tâmplă, care să-l ameţească, înainte de a putea pune mâna pe dânsul.

În cursul acestei lupte scurte, de jur-împrejurul meu se petreceau altele. Poruncisem haddedihnilor să tragă numai asupra cailor şi, ca urmare, îndată după prima salvă care fu trasă, când şeicul se năpustise asupra mea, toţi caii obeizilor fură sau ucişi, sau grav răniţi. Războinicii zăceau trântiţi la pământ şi din toate părţile îi întâmpinau suliţele haddedihnilor, care erau de cinci ori mai numeroşi decât ei. Nici pe apă n-ar fi putut fugi, căci gloanţele noastre ar fi ajuns pe oricare înotător. Când se desfăcu ghemul pe care-l formaseră după cea dintâi salvă, ei rămaseră unul lângă altul, fără să ştie ce să facă; pe şeicul lor îl şi predasem celor doi servitori ai lui Lindsay şi acum nu doream altceva decât ca toată daravera să se sfârşească fără vărsare de sânge.

— Nu vă mai osteniţi, războinici ai obeizilor, le zisei eu, căci vă aflaţi în mâinile noastre. Voi sunteţi douăzeci de oameni, pe câtă vreme noi numărăm peste o sută de călăreţi, iar şeicul vostru e în puterea mea.

---

[1] Poreclă a vulpii.

— Împuşcaţi-l! le porunci şeicul.

— Dacă unul din voi ridică arma împotriva mea, atunci aceşti doi oameni îl vor ucide pe şeicul vostru, spusei eu.

— Împuşcaţi-l, pe acest *dib*[1], pe acest *ibn avah*[2], pe acest *erneb*[3]*!* repetă el, cu toată ameninţarea mea.

— Să nu faceţi asta, căci atunci aţi fi şi voi pierduţi.

— Fraţii voştri vă vor răzbuna pe voi şi pe mine, le strigă şeicul.

— Fraţii voştri? Poate că şi abu-hammezii şi djovarii?

El mă privi surprins.

— Ce ştii tu despre ei?

— Ştiu despre ei că în clipa aceasta sunt şi ei luaţi prin surprindere de războinicii haddedihnilor, la fel cum te-am prins eu pe tine şi pe oamenii tăi.

— Minţi! Eşti un animal care nu poate vătăma pe nimeni. Războinicii mei te vor prinde şi te vor duce unde ştiu ei, împreună cu toţi fiii şi fiicele haddedihnilor.

— Allah să-ţi păzească capul ca să nu-ţi pierzi gândurile. Te-am fi aşteptat oare noi aici, dacă n-am fi ştiut ce plănuiai împotriva lui Mahomed?

— De unde ştii tu că am fost la mormântul hagiului Ali?

Mă hotărâi să caut să-i aflu gândurile, aşa că răspunsei:

— Ai fost la mormântul hagiului Ali ca să te rogi de noroc pentru ceea ce puneai la cale, dar mormântul acesta se află pe ţărmul stâng al Tigrului şi tu ai trecut apoi pe ţărmul celălalt, pentru ca să iscodeşti în Valea Murr, unde se află celelalte triburi ale şammarilor.

Mi-am dat seama după chipul lui că ghicisem. Totuşi el pufni într-un râs batjocoritor şi răspunse:

— Mintea ta e putredă şi trândavă ca nămolul de pe fundul fluviului. Dă-ne drumul şi nu ţi se va întâmpla nimic.

---

[1] Lup.

[2] Şacal.

[3] Iepure.

Acum era rândul meu să râd şi să întreb:

— Ce ni se va întâmpla, dacă nu fac asta?

— Ai mei mă vor căuta şi mă vor găsi, şi atunci sunteţi pierduţi.

— Ochii tăi sunt orbi şi urechile tale surde. Tu nici n-ai auzit, nici n-ai văzut ce s-a întâmplat înainte ca ai tăi să treacă fluviul.

— Ce să se fi întâmplat? întrebă el cu dispreţ.

— Ei sunt aşteptaţi întocmai cum te-am aşteptat eu pe tine.

— Unde?

— În Valea Deradş.

Acum se sperie de-a binelea, ceea ce mă făcu să adaug:

— Vezi bine că planul vostru e trădat. Ştii că am fost la abu-hammezii. Înainte de a mă fi dus acolo, am fost la abu-mohammezii. Ei şi alabeizii, pe care i-aţi prădat de atâtea ori, s-au înţeles cu haddedihni să vă împresoare în Valea Deradş. Ia ascultă!

Tocmai se auzea o răpăială înăbuşită.

— Auzi împuşcăturile acestea? Au şi fost împresuraţi în vale şi vor fi măcelăriţi până la unul, dacă nu se predau.

— *Allah il Allah!* E adevărat?

— Da, e adevărat.

— Atunci ucide-mă!

— Eşti un laş.

— A cere moartea e totuna cu laşitatea?

— Da. Eşti şeicul obeizilor, părintele tribului tău, şi e de datoria ta să-l vii in ajutor la nevoie; tu însă vrei să-l părăseşti.

— Eşti nebun? Cum îi pot veni în ajutor când sunt prizonier?

— Cu sfatul. Haddedihni nu-s monştri însetaţi de sânge; ei vor să respingă atacul vostru, apoi să încheie pace cu voi. De la consfătuirea aceasta şeicul obeizilor nu trebuie să

lipsească.

— Te întreb încă o dată: spui adevărul?

— Da.

— Jură!

— Cuvântul unui bărbat este jurământul său. Ia stai, băiete!

Asta era pentru grec. El stătuse până acum liniştit, dar în clipa aceasta se năpusti brusc asupra unuia din oamenii mei, care se apropiaseră încetul cu încetul de mine, ca să poată auzi ce vorbeam noi, îl împinse în lături şi o rupse de fugă. Câteva împuşcături detunară în urma lui, dar în grabă nu se ţintise bine, astfel că izbuti să ajungă la ieşitura stâncii şi să dispară îndărătul ei.

— Culcaţi la pământ pe oricare se va mişca aici! zisei eu şi începui să alerg după fugar.

Când ajunsei la ieşitură, grecul era la vreo sută de paşi departe de ea.

— Stai! strigai eu după dânsul.

El privi repede înapoi, dar alergă mai departe. Cu toată părerea de rău, eram nevoit să trag într-unsul, dar îmi pusei în gând doar să-l rănesc numai, dacă va fi cu putinţă. Ţintii şi apăsai pe trăgaci; el mai alergă o bucată, apoi se opri şi se prăbuşi la pământ.

— Aduceţi-l încoace! poruncii.

Câţiva haddedihni alergară la el şi-l aduseră. Glonţul i se înfipse în partea de sus a coapsei.

— Vezi bine, Esla el Mahem, că nu glumim. Porunceşte oamenilor tăi să se predea.

— Şi dacă nu vreau? întrebă el.

— Atunci îi vom sili şi va curge sânge, ceea ce n-am vrea să se întâmple.

— Vrei să-mi stai mărturie mai târziu că m-am predat numai pentru că sunteţi de cinci ori mai mulţi decât noi, şi pentru că-mi spui că ai mei sunt încercuiţi în Valea Deradş?

— Da.

— Atunci predaţi armele! scrâşni el. Dar Allah să te azvârle în cea mai adâncă Djehenna, dacă m-ai minţit cumva.

Obeizii fură dezarmaţi.

— *Sir!* strigă Lindsay, în timp ce noi ne îndeletniceam cu asta.

— Ce e? întrebai, întorcându-mă.

Ţinea încleştat braţul grecului rănit şi raportă:

— Musiu ăsta mănâncă hârtie.

Mă apropiai şi văzui că grecul mai avea în mâna strânsă un ghemotoc de hârtie.

— Dă-o încoace! îi spusei.

— N-o dau!

Îi apăsai odată mâna cu putere şi, răcnind de durere, ei desfăcu degetele. Hârtia era o parte dintr-un plic şi se putea vedea pe ea un singur cuvânt: Bagdad. Restul plicului şi scrisoarea sau le înghiţise, sau le mai avea în gură.

— Scuipă afară ce ai în gură! îi poruncii.

Răspunsul fu un hohot batjocoritor, şi în acelaşi timp Îl văzui ridicând puţin capul ca să poată înghiţi mai lesne. Îl prinsei îndată de beregată şi, strângând tare, îl silii să deschidă gura, şi astfel izbutii să scot dintr-unsa un ghemotoc de hârtie. Desfăşurându-l, văzui câteva rânduri în scriere cifrată şi afară de asta părea cu neputinţă să împreunez fărâmele în aşa fel încât să se potrivească.

— Cine a scris asta? îl întrebai pe grec, ţintuindu-l cu privirea.

— Nu ştiu, răspunse el.

— De la cine ai primit-o?

— Nu ştiu.

— Mincinosule, văd că vrei să mori aici ca un câine!

El mă privi speriat, iar eu urmai:

— Dacă nu răspunzi, nu te vom pansa şi te las aici ca să se ospăteze din tine vulturii şi şacalii.

— Trebuie să tac, spuse el.

— Atunci taci pentru veşnicie!

Mă ridicai. Efectul nu întârzia să se arate.

— Întreabă, effendi! exclamă el.

— De la cine ai scrisoarea asta?

— De la viceconsulul englez din Mosul.

— Cui era adresată?

— Consulului din Bagdad.

— Cunoşti cuprinsul?

— Nu.

— Să nu minţi!

— Jur că n-am citit nici-un cuvânt din ea.

— Dar bănuieşti ce scria într-unsa?

— Da.

— Spune!

— Politică.

— Fireşte.

— Mai mult nu pot spune.

— Ai făcut jurământ?

— Da.

— Hm! Eşti grec?

— Da.

— De unde?

— Din Lemnos.

— Mi-am închipuit. Adevăratul turc este un caracter cinstit, cumsecade, şi dacă devine sau a devenit altfel, vina o purtaţi voi, voi care vă spuneţi creştini, dar sunteţi mai răi decât cei mai păcătoşi păgâni. Oriunde se întâmplă în Turcia o hoţie sau vreo ticăloşie, trebuie să fie şi un grec la mijloc. Tu ţi-ai călca jurământul, dacă te-aş sili sau te-aş plăti ca s-o faci, spionule! Cum de-ai ajuns dragoman la Mosul? Taci!... Bănuiesc eu, căci ştiu cum ajungeţi voi să fiţi ceea ce sunteţi. Poţi rămâne credincios jurământului tău, căci cunosc eu politica despre care pomeneai. De ce întărâtaţi voi triburile

astea unul împotriva altuia? De ce îi asmuţiţi o dată, pe turci şi altă dată pe perşi împotriva lor? Şi asta o faci nişte creştini! Ruşine! Ai slujit şi ruşilor?

— Da.

— Unde?

— La Stambul.

— Bine. Văd că cel puţin mai eşti în stare să recunoşti adevărul şi de aceea nu te voi lăsa în seama răzbunării haddedihnilor. Cum te numeşti?

— Alexandru Kolettis.

— Porţi un nume vestit, dar n-ai nimic comun cu acela care l-a purtat înainte. Bill!

— *Sir!* răspunse cel chemat.

— Te pricepi să pansezi o rană?

— Da.

— Pansează-l!

Grecul fu pansat de englez, iar eu mă întors ei spre şeicul legat şi-i spusei:

— Esla el Mahem, tu eşti un bărbat viteaz şi-mi pare rău să văd legat un războinic curajos. Îmi făgăduieşti să rămâi mereu pe lângă mine şi să nu încerci să fugi?

— Pentru ce?

— Pentru că voi pune să fii dezlegat.

— Îţi făgăduiesc.

— Pe barba Profetului?

— Pe barba Profetului şi pe a mea.

— Cere oamenilor tăi să-ţi facă aceeaşi făgăduială.

— Juraţi-mi că nu veţi fugi de lângă acest om! porunci el.

— Jurăm! răspunseră toţi.

— Atunci nu veţi fi legaţi! le făgăduii eu, şi în acelaşi timp desfăcui legăturile şeicului.

— Sidi, eşti un războinic mărinimos, spuse el. Ai pus să fie ucişi numai caii noştri, pe noi însă ne-ai cruţat. Allah să te binecuvânteze, deşi calul meu mi-a fost mai drag decât un

frate.

Văzui după trăsăturile sale nobile că omul acesta nu era în stare de nici-o trădare, ticăloşie sau înşelătorie, astfel că-l spusei:

— Te-ai lăsat îndemnat la lupta aceasta împotriva celor de-un sânge cu tine, de către oameni de limbă străină. Vrei înapoi spada, pumnalul şi flinta ta?

— Asta n-o vei face, effendi, zise el, uimit.

— Ba o voi face. Un şeic trebuie să fie cel mai nobil din tribul său şi eu nu vreau să te tratez ca pe un *huteijeh* sau *chelawijeh*[1]. Vei păşi în faţa lui Mohammed Emiri, şeicul haddedihnilor, ca un om liber, cu armele în mână.

Îi dădui spada şi celelalte arme şi el mă privi cu uimire nespusă.

— Cum te cheamă, sidi?

— Haddedihni mă numesc emirul Kara Ben Nemsi.

— Tu eşti un creştin, emire! Aflu acum că nasarahii nu sunt câini, ci mai mărinimoşi şi mai înţelepţi decât musulmanii. Căci te rog să mă crezi, cu armele pe care mi le dai înapoi, m-ai învins mai uşor decât ai fi putut-o face cu armele pe care le porţi cu tine şi cu care m-ai putea ucide. Arată-mi pumnalul tău!

Îl arătai, el examină tăişul, apoi zise:

— Fierul ăsta îl frâng cu mâna; priveşte în schimb *şambijeh*-ul meu!

Îl scoase din teacă şi văzui că era o lucrare de artă, cu două tăişuri, uşor încovoiat, minunat cizelat şi pe ambele laturi se putea citi în litere arabe lozinca: „Numai după izbândă înapoi în teacă!”

— Îţi place? mă întrebă şeicul.

— Fără îndoială că preţuieşte cincizeci de oi.

— Spune o sută sau o sută şi cincizeci, căci zece din strămoşii mei l-au purtat şi n-a crăpat niciodată. Ţi-l dăruiesc!

---

[1] Membri a unor triburi dispreţuite, cam la fel ca paria în India.

Dă-mi-l în schimb pe al tău!

Acesta era un schimb pe care nu-l puteam refuza, căci altfel l-aş fi jignit de moarte pe şeic. Îi dădui deci pumnalul meu, spunându-i:

— Îţi mulţumesc, Hagi Esla el Mahem; voi purta arma aceasta în amintirea ta şi în cinstea strămoşilor tăi.

— Ea nu te lasă niciodată de căruţă, atâta vreme cât mâna ta rămâne tare.

În clipa aceea auzirăm copitele unui cal şi îndată după asta un călăreţ coti pe după ieşitura stâncii, care închidea ascunzătoarea noastră spre miazăzi. Nu era nimeni altul decât micul meu Halef.

— Sidi, am venit să te chem! spuse el când mă zări.

— Cum stau lucrurile, Hagi Halef Omar?

— Izbânda e de partea noastră.

— A mers greu?

— Ba a mers uşor. Toţi sunt prizonieri.

— Toţi?

— Împreună cu şeicii lor. *Hamdulillah!* Lipseşte numai Esla el Mahem, şeicul obeizilor.

Mă întorsei spre acesta şi-i zisei:

— Acum vezi c-am spus adevărul?

Iar pe Halef îl întrebai:

— Au venit la timp abu-mohammezii?

— Au venit îndată după djovari şi au închis în aşa fel valea încât nici-un duşman nu putea scăpa. Cine sunt oamenii aceştia?

— E şeicul Esla el Mahem, despre care vorbeai.

— Prizonierii tăi?

— Da, vor merge cu mine.

— *Wallah, billah, tallah!* Dă-mi voie să mă întorc imediat, ca să duc vestea asta lui Mohammed Emin şi şeicului Malek.

Fără să mai aştepte răspunsul o şi porni din loc.

Şeicul Esla încălecă unul din caii noştri; grecul fu şi el

aşezat pe unul din aceştia, iar ceilalţi fură nevoiţi să meargă pe jos.

Prin trecătoarea de care am pomenit ajunserăm pe partea cealaltă a muntelui, iar de acolo o luarăm prin câmpie de-a dreptul spre miazăzi. Mai aveam mult până să ajungem la vale, când băgai de seamă patru călăreţi care ne veneau înainte. Alergai în întâmpinarea lor, căci erau Malek, Mohammed Emin şi şeicii abu-mohammezilor şi alabeizilor.

— L-ai prins? mă întrebă Mohammed Emin.

— Pe Esla el Mahem? Da.

— Slavă lui Allah! Numai el ne mai lipsea. Câţi oameni ai pierdut în luptă?

— Niciunul.

— Cine a fost rănit?

— Nimeni. Numai unul din duşmani a căpătat un glonte.

— Aşadar Allah a fost milostiv cu noi. Noi avem numai doi morţi şi unsprezece răniţi.

— Şi duşmanul?

— Ăstuia i-a mers mai prost. A fost încercuit atât de strâns, încât nici nu se putea mişca. Puşcaşii noştri nimereau bine, dar ei nu puteau fi nimeriţi, iar călăreţii noştri s-au ţinut împreună, aşa cum i-ai învăţat tu au călcat totul sub copite când au năvălit din văgăuni.

— Unde e duşmanul?

— Prizonier în vale. Au trebuit să predea toate armele şi niciunul nu poate fugi, căci valea e încercuită de noi. Aha, acum îl văd pe Esla el Mahem. Dar cum se face că poartă armele?

— Mi-a făgăduit că nu va fugi. Nu ştii că viteazul trebuie cinstit?

— El a vrut să ne nimicească.

— Pentru asta va fi pedepsit.

— Tu i-ai lăsat armele, aşa că n-avem nimic de zis. Haide!

Pornirăm spre câmpul de luptă şi ceilalţi ne urmară. Pe

locul unde erau îngrijiţi răniţii, domnea o mare activitate şi în faţa acestuia un număr de haddedihni înarmaţi forma un cerc în mijlocul căruia şedeau şeicii învinşi, care acum erau legaţi. Aşteptai până sosi Esla şi-l întrebai:

— Vrei să rămâi la mine?

Răspunsul fu acela pe care-l aşteptam:

— Ei sunt aliaţii mei şi eu le aparţin lor.

Intră în cerc şi se lăsă jos alături de dânşii. Nu schimbară nici un cuvânt, dar văzui că ceilalţi doi se speriară la ivirea sa. Poate că-şi mai puseseră unele nădejdi într-unsul.

— Du-ţi prizonierii în vale! îmi spuse Malek.

Îl urmai. Când pusei piciorul în vale, mi se înfăţişă o privelişte nespus de pitorească. Pentru înlesnirea circulaţiei se făcuse o spărtură în meterez; de amândouă părţile pereţilor văii fuseseră aşezate santinele, toată valea mişuna de oameni şi cai şi în planul din fund îşi ridicaseră tabără acei dintre aliaţii noştri care mai găsiseră loc în vale. Într-acestea unii haddedihni erau ocupaţi să adune caii duşmanilor, ca să-l ducă afară în şes, unde se aflau şi armele acestora într-un morman înalt.

— Ai mai văzut aşa ceva până acum? mă întrebă Malek.

— Ba am văzut eu ceva şi mai şi, răspunsei.

— Eu nu.

— Răniţii duşmani sunt bine îngrijiţi?

— Au fost pansaţi aşa cum ai spus tu.

— Şi acum ce se va întâmpla?

— Vom sărbători azi izbânda noastră şi vom pregăti cea mai mare Fantasia care a fost vreodată pe aici.

— Ba nu vom face asta.

— Pentru ce?

— De ce să-l amărâm pe duşmani prin serbarea noastră?

— Ne-au întrebat ei dacă ne vor amărî cu invazia lor?

— Avem timp pentru o astfel de sărbătorire?

— Ce ne-ar putea împiedica?

— Munca. Prieten şi duşman, gura îşi cere drepturile ei.

— Vom pune oameni care să se îngrijească de asta

— Cât timp vreţi să-l ţineţi pe prizonieri?

— Până vor avea voie să se întoarcă.

— Şi când se va întâmpla asta?

— Cât mai curând cu putinţă; n-am avea ce să dăm de mâncare acestei armate de prieteni şi duşmani.

— Vezi că am dreptate? Fireşte, trebuie sărbătorită izbânda, dar atunci când vom avea timp pentru asta în primul rând e nevoie să se adune şeicii, ca să se sfătuiască despre tot ce trebuie hotărât, apoi hotărârile acestea trebuie aduse la îndeplinire cât mai repede. Spune şeicilor că şase mii de oameni nu trebuie să stea împreună multe zile aici.

Plecă. Lindsay se apropie acum de mine:

— Minunată izbândă! Nu?

— Foarte.

— Cum făcut eu treaba mea, *sir?*

— Cât se poate de bine.

— Frumos! Hm! Mulţi oameni aici.

— Se şi vede.

— Or fi ei unii care ştiut unde sunt ruine?

— Tot ce se poate; ar trebui întrebaţi.

— Întreabă, rog, *sir.*

— Îndată ce va fi cu putinţă voi întreba.

— Acum, imediat!

— Iartă-mă, *sir,* dar acum n-am timp. Poate că e nevoie să fiu de faţă la consfătuirea care va începe acum.

— Bun. Hm! Dar apoi întrebat, da?

— Sigur.

Îl lăsai în plata Domnului şi mă îndreptai spre corturi.

Acolo găsii de lucru din belşug, căci erau multe de îmbunătăţit la pansamentele răniţilor. Când am terminat treaba asta intrai în cortul în care îşi ţineau şeicii consfătuirea. Aceasta era în toi şi domnea zarvă mare. Nu se

puteau înţelege de la început şi cred că sosirea mea le era bine venită.

— Tu ne vei da lămuriri, emirule Kara Ben Nemsi, spuse Malek. Tu ai fost în toate ţările pământului şi ştii ce e drept şi bun.

— Întrebaţi şi vă voi răspunde.

— Cui se cuvin armele învinşilor?

— Învingătorului.

— Cui caii?

— Învingătorului.

— Cui veşmintele lor?

— Bandiţii li le iau, adevăraţii credincioşi însă li le lasă.

— Cui se cuvin banii şi giuvaierurile lor?

— Adevăratul credincios le ia numai armele şi caii.

— Cui se cuvin turmele lor?

— Dacă nu au altceva decât aceste turme, atunci sunt ale lor, dar ei sunt datori să plătească din ele cheltuielile războiului şi tributul anual.

— Vorbeşti ca un prieten al duşmanilor noştri. Noi i-am învins şi acum ne aparţine nouă viaţa lor şi tot ce au ei.

— Vorbesc ca prieten al lor şi al vostru. Tu spui că viaţa lor vă aparţine vouă?

— Aşa şi e.

— Vreţi să le-o luaţi?

— Nu. Noi nu suntem călăi nici ucigaşi.

— Şi totuşi le luaţi turmele! Pot ei trăi fără turme?

— Nu.

— Dacă le luaţi turmele, înseamnă că le luaţi viaţa. Ba în felul acesta vă furaţi pe voi înşivă.

— Cum adică?

— Nu trebuie ei să vă plătească tribut în viitor?

— Ba da.

— De unde? Poate un beni-arab plăti tribut când nu are turme?

— Gura ta vorbeşte înţelept şi lămurit.

— Ascultaţi mai departe! Dacă le luaţi veşmintele, lucrurile de preţ, turmele, îi siliţi să fure şi să jefuiască, pentru ca să nu moară de foame. Şi de unde vor fura? În primul rând de la vecinii lor, şi aceştia sunteţi voi. Unde vor jefui? Mai întâi de la aceia care i-au sărăcit şi-i silesc la jaf, şi aceştia tot voi sunteţi. Ce e mai bine să ai de vecini: prieteni sau tâlhari?

— Prieteni.

— Atunci faceţi din ei prietenii voştri şi nu tâlhari, învinsului i se ia numai aceea cu ce poate vătăma. Dacă le luaţi armele şi caii, dobândiţi zece mii de arme felurite şi trei mii de cai. E puţin asta?

— E mult, când te gândeşti bine.

— Ei nu mai au deci nici arme, nici cai destui ca să poarte război. Voi îi veţi stăpâni şi ei vor trebui să se pună sub ocrotirea voastră, pentru ca să poată fi înarmaţi împotriva celorlalţi duşmani ai lor; apoi vor trebui să vă ajute şi vouă împotriva duşmanilor voştri Atâta am avut de spus.

— Ba să ne mai spui ceva. Cât să le luăm azi din turmele lor?

— Atât cât face paguba care v-a pricinuit-o invazia lor.

— Şi cât tribut să le cerem?

— Atât încât să le rămână cu cât să trăiască fără să îndure mizerie. Un şeic înţelept ar trebui să poarte de grijă ca ei să nu mai fie în stare de a deveni destul de puternici, ca să-şi poată răzbuna înfrângerea.

— Acum mai rămâne răzbunarea sângelui. Noi am ucis pe câţiva din ai lor.

— Şi ei pe câţiva din ai voştri. Înainte ca să li se dea drumul prizonierilor, să se adune rubedeniile lor şi să stabilească preţul sângelui. Voi aveţi mai mult de plătit decât ei şi o puteţi face imediat din prada pe care o luaţi.

— Ni se va aduce despăgubirea de război?

— Nu; trebuie să vă duceţi s-o luaţi. Prizonierii vor rămâne

aici până o veţi fi căpătat. Şi ca să fiţi siguri de tribut, trebuie să ţineţi mereu la voi câţiva oameni de seamă din triburile învinse, ca ostatici. Dacă nu se plăteşte tributul, atunci ostaticii aceştia sunt primejduiţi.

— I-am ucide. Acum să ne mai spui ceva şi cu asta sfârşim. Cum împărţim între noi despăgubirea de război şi tributul? E greu de hotărât asta.

— Ba e foarte uşor, dacă sunteţi prieteni. Despăgubirea v-o luaţi în timp ce vă mai aflaţi aici împreună, apoi o puteţi împărţi după capete.

— Aşa să fie!

— Voi sunteţi trei triburi şi ei tot trei triburi sunt, iar numărul membrilor voştri este şi el aproape egal. De ce n-ar primi câte un trib al vostru de la un trib al lor tributul anual? Sunteţi prieteni şi camarazi. Vreţi să vă certaţi pentru coada unei capre sau pentru coarnele unui taur?

— Ai dreptate. Dar cine să ia despăgubirea de război de pe locurile lor de păşune?

— Atâţia oameni de câţi e nevoie pentru asta, şi de faţă să fie două treimi dintr-ai voştri şi o treime din ai lor.

— E bine aşa. Şi tu ce vei căpăta din această despăgubire?

— Nimic. Eu plec mai departe şi n-am nevoie de turme. Arme şi un cal am.

— Şi cei trei oameni care sunt cu tine?

— Nici ăştia nu vor lua nimic; ei au tot ce le trebuie.

— Atunci va trebui să primeşti ceea ce-ţi vom da drept mulţumire. Capul tău nu e atât de bătrân ca al unuia de-ai noştri, cu toate acestea tu i-ai învăţat pe războinicii noştri cum poţi învinge un duşman puternic, fără să ai mulţi morţi.

— Dacă vreţi să-mi mulţumiţi, atunci faceţi bine acelora care zac răniţi în corturile voastre ca duşmani ai voştri şi vedeţi dacă puteţi găsi o ruină din care să se poată scoate chipuri şi pietre cu inscripţii vechi. Tovarăşul meu doreşte să

vadă astfel de lucruri. Acum aţi auzit ce aveam să vă spun. Allah să vă lumineze mintea că să aflu curând ce aţi hotărât.

— Să rămâi şi tu la sfătuirea noastră.

— Nu pot spune altceva decât ce am spus până acum. Mă bizui pe voi.

Ieşii afară şi mă grăbii să îngrijesc de apă şi curmale pentru şeicii prizonieri. Dădui apoi peste Halef, care mă însoţi în Valea Deradş, pe care vroiam să o văd mai de aproape. Prizonierii abu-hammezii mă cunoşteau. Uni din ei se ridicară respectuoşi când trecui pe dinaintea lor, iar alţii îşi apropiară capetele, şuşotind. Când ajunsei în fundul văii fui întâmpinat cu bucurie de abu-mohammezii care se aflau acolo. Erau entuziasmaţi că învinseseră atât de uşor pe puternicii duşmani. Merse din grup în grup şi astfel se făcu că se scurseră câteva ceasuri până ajunsei înapoi la corturi.

În vremea aceasta solii trimişi la locurile de păşune purtară de grijă ca tabăra să fie mutată în imediată apropiere de Valea Deradş. Toată câmpia mişuna de turme şi acum erau destui berbeci pentru ospeţele din seara asta din fiecare cort. Mohammed Emin îmi spuse:

— Cuvântul tău e tot atât de bun ca fapta ta. Te-am ascultat. Obeizii vor plăti tribut haddedihnilor, abu-hammezii îl vor plăti abu-mohammezilor, iar djovarii îl vor plăti alabeizilor.

— Cât va avea de plătit fiecare trib?

El spuse cifrele; erau destul de mari, nu însă peste măsură. Asta mă bucură.

— Vrei să-mi împlineşti o rugăminte? mă întrebă şeicul.

— Cu plăcere, dacă-mi stă în putinţă.

— Vom aduce o parte din turmele învinşilor; pentru aceasta avem nevoie de conducători înţelepţi şi viteji pentru oamenii pe care-i vom trimite. Eu şi şeicul Malek trebuie să rămânem aici cu prizonierii. Avem nevoie de trei conducători: unul la obeizi, altul la abu-hammezii şi al treilea la djovari.

Şeicii abu-mohammezilor şi alabeizilor sunt gata; lipseşte al treilea. Vrei să fi tu acesta?

— Da.

— Încotro vrei să mergi?

— Încotro merg ceilalţi?

— Vor să-ţi lase ţie alegerea.

— Atunci mă duc eu la abu-hammezii, pentru că am mai fost o dată la ei. Când pornim?

— Mâine. Câţi oameni vrei să iei cu tine?

— Patruzeci de la abu-hammezii şi şaizeci dintre haddedihni tăi. Îl iau şi pe Halef Omar cu mine.

— Atunci alege-ţi oamenii. Vor trebui să fie înarmaţi abu-hammezii?

— Nu, căci aceasta ar fi mare greşeală. V-aţi înţeles cu şeicii învinşilor?

— Nu încă. Asta se va întâmpla până la timpul rugăciunii de seară.

— Ţine-i aici pe războinicii de seamă şi trimite-i cu noi pe oamenii de rând; pentru mânatul turmelor sunt destul de buni aceştia.

Mă dusei să-mi aleg oamenii şi cu prilejul acesta dădui de Lindsay.

— Ai întrebat, *sir?* mă întâmpină el.

— Încă nu.

— Pentru ce nu?

— Nu e nevoie, căci i-am însărcinat pe şeici să cerceteze.

— Minunat! Admirabil! Şeicii ştiu totul ruine.

— Să sperăm. Vrei să faci o călătorie interesantă?

— Încotro?

— Până dincolo de El Fattha, unde Tigrul străbate Munţii Hamrin.

— Ce făcut acolo?

— Luăm despăgubirea de război, care e formată din turme.

— De la cine?

— De la tribul abu-hammezilor, care ne-a răpit atunci caii noştri.

— Minunat, *sir!* Merg. Câţi oameni vin?

— O sută.

— Bun. Minunat! Convoi impozant. Sunt ruine acolo?

— Câteva morminte, dar pe ţărmul stâng.

— Nu trecut dincolo?

— Nu.

— Păcat. Păcat mare. Am găsi *Fowling-bulluri*.

— Vom găsii totuşi ceva foarte bun.

— Ce?

— Ceva delicios, din care n-am mai mâncat de mult timp, şi anume trufe.

— Trufe? Oh! Oh!

Deschise gura atât de larg, de parcă ar fi vrut să înghită dintr-o dată o colochintă întreagă de trufe.

— Cresc din belşug în ţinutul acela şi am aflat că se face cu ele un negoţ însemnat la Bagdad, Basra, Kerkuk şi Sulemania. Ajung chiar până la Kirmanşah.

— Merg, *sir,* merg şi eu! Trufe! Hm! Minunat!

Şi se făcu nevăzut, ca să împărtăşească celor doi servitori ai săi vestea cea mare; iar eu mă dusei să-mi aleg oamenii.

Până seara, cei trei şeici învinşi se văzură siliţi să primească pretenţiile învingătorilor şi acum începu un ospăţ pentru care trebui să-şi dea viaţa mulţi berbeci graşi. În mijlocul acestei veselii, eu stăteam singur cu gândurile mele, deşi eram asurzit de mii de glasuri... Cu multe sute de ani în urmă îşi rotiseră pe aici doryfarii temutele lor suliţe. Tot aici a stat poate şi cortul lui Holofern, făcut din aur şi purpură şi împodobit cu smaralde şi pietre preţioase...

A doua zi pornirăm la drum: eu cu Halef şi un abu-hammed înainte, drept conducători, iar ceilalţi după noi. Ariergarda o forma *sir* David Lindsay.

Trecurăm Munţii Kanuza şi Hamrin şi zărirăm curând pe ţărmul stâng Tell Hamlia, o colină mică, artificială. Pe ţărmul drept era Kalaat el Djebber, „Cetatea Tiranilor”, o ruină formată din câteva turnuri rotunde, năruite, legate între ele prin metereze. Ajunserăm apoi la Teii Dahab, o colină mică pe malul stâng al fluviului, iar la Brey el Bad, o stâncă abruptă, făcurăm popas pentru masă. Spre seară ajunserăm la El Fattha, unde fluviul îşi croieşte un drum lat de cincizeci de coţi prin Munţii Hamrin, şi după ce trecurăm strâmtoarea aceasta ne ridicarăm tabăra de noapte. Abu-hammezii erau neînarmaţi, dar eu îi împărţii totuşi pe haddedihni în două părţi, care urmau să stea de veghe cu rândul, pentru ca niciunul din prizonieri să nu fugă. Dacă unul singur ar fi izbutit s-o şteargă, ar fi anunţat tribului său sosirea noastră şi atunci cei mai buni cai ar fi fugit sau ar fi fost ascunşi.

În zori pornirăm iar la drum. Fluviul era lat şi forma multe insule. Pe malul stâng se înşirau numeroase coline, pe cel drept însă şesul se întindea în faţa noastră şi aici urma să-şi fi ridicat tabăra de-a lungul fluviului abu-hammezii.

— Aveţi vreun loc de păşune sau mai multe? îl întrebai pe conducător.

— Numai unul.

Vedeam după chipul lui că minţea.

— Minţi! îi spusei.

— Ba nu mint, emire.

— Bine. Îmi voi da osteneala să te cred; dar dacă bag de seamă că mă înşeli, îţi găuresc ţeasta cu un glonte.

— Asta n-o vei face.

— Ba da.

— N-o vei face, căci îţi spun că avem poate două locuri de păşune.

— Poate?

— Sau sigur; aşadar două.

— Ori trei?

— Numai două.

— Bine. Dacă găsesc însă trei, eşti pierdut.

— Iartă-mă, emire. S-ar putea ca între timp să mai fi găsit şi al treilea. Atunci sunt trei…

— Aha! Poate or fi patru?

— Vei fi vrând şi zece te pomeneşti.

— Tu eşti un abu-hammed şi nu prea ai vrea să pierzi ceea ce ai căpătat prin jaf. Nu voi mai stărui, deci.

— Avem patru, emire, spuse el, temător.

— Bine. Acum taci, căci mă voi încredinţa eu însumi.

Într-acestea cercetasem zarea cu ocheanul şi descoperii în depărtare câteva puncte mişcătoare. Îl chemai pe haddedihnul acela care era ajutorul meu la conducere. Era un războinic isteţ şi hotărât, pe care-l socoteam vrednic de încredere.

— Avem patruzeci de abu-hammezii aici, îi zisei. Crezi că-l putem păzi cu treizeci dintre oamenii noştri?

— Şi cu zece, emire. Că doar n-au arme.

— Bine. Eu plec acum în recunoaştere cu Hagi Halef Omar. Când soarele va cădea peste tufişul acela de colo şi dacă nu sunt înapoi, trimiţi treizeci de haddedihni să mă caute.

Îl strigai pe englez, care veni cu cei doi servitori ai săi.

— Am să-ţi dau o însărcinare foarte însemnată, îi spusei.

— *Well!*

— Voi porni acum înainte, ca să văd până unde se întind păşunile abu-hammezilor. Dacă până în două ore nu-s înapoi, atunci vor veni după mine treizeci de oameni de-ai noştri.

— Şi eu?

— Nu. Dumneata rămâi aici cu ceilalţi, ca să-i păziţi pe prizonieri. Dacă încearcă vreunul să fugă, îl împuşcaţi fără multă vorbă.

— *Yes.* Dacă unul fuge, împuşcăm.

— Bine, dar nu mai mulţi.

— No. Dar sir, dacă vorbeşte cu abu-hammezii, nu uiţi

întreabă de ruine.

— Fireşte. Haide, Halef!

Pornirăm în galop peste câmpie, de-a dreptul spre punctele pe care le văzusem prin ochean. Era o turmă cu oi care păştea, sub paza unui bătrân.

— *Sallam aaleikum!* îl salutai.

— *Aaleikum!* răspunse el, înclinându-se adânc.

— E pace pe păşunea ta?

— Da, e pace, stăpâne. Aduci şi tu pace?

— Aduc. Eşti din tribul abu-hammezilor?

— Chiar aşa.

— Unde e tabăra voastră?

— Colo jos, îndărătul cotului fluviului.

— Aveţi mai multe locuri de păşunat?

— Pentru ce întrebi, stăpâne?

— Pentru că am o solie pentru toţi din tribul tău.

— De la cine?

— De la Zedar Ben Huli, şeicul tău.

— *Hamdulillah!* Trebuie să aduci o solie bucuroasă.

— Aşa e. Ia spune câte păşuni aveţi?

— Şase. Trei aici în josul fluviului şi trei pe insulele lui.

— Toate insulele de aici sunt ale voastre?

— Toate.

— Sunt locuite?

— Toate, afară de una.

În tonul acestui răspuns şi pe chipul bătrânului era ceva care-mi atrase luarea-aminte; nu lăsai să se bage de seamă nimic şi întrebai:

— Unde e această insulă?

— Tocmai în faţa noastră e cea dintâi, şi aceea de care spuneam e a patra, stăpâne.

Luai hotărârea să ţin sub observaţie această insulă şi întrebai:

— De ce nu e locuită?

— Pentru că se ajunge foarte greu la ea, deoarece fluviul e primejdios.

Hm! În cazul acesta era foarte potrivită să slujească drept tabără de prizonieri.

— Câţi oameni sunt în tabăra voastră? mai întrebai.

— Eşti într-adevăr un trimis al şeicului, stăpâne?

Bănuiala asta o întări fireşte şi pe a mea.

— Da, sunt. Am stat de vorbă cu el şi cu şeicii obeizilor şi djovarilor.

— Ce solie aduci?

— Solia păcii.

— De ce n-a trimis un om din tribul său?

— Oamenii abu-hammezilor vin în urma mea.

Nu vroiam să mai stărui, aşa că pornii mai departe, dar rămânând pe ţărmul fluviului, ca să pot număra insulele. Când o lăsarăm pe a treia în urma noastră, fluviul făcea o cotitură şi acum ni se iviră în faţă corturile taberei. Toată câmpia de jur-împrejur era plină de cămile, vite, capre şi oi. Cai văzui puţini. La fel zării numai puţini bărbaţi, care pe deasupra mai erau bătrâni neputincioşi, astfel că nu puteau fi o primejdie pentru noi.

În faţa unuia din corturi stătea o fată tânără, care mângâia un cal ce era legat acolo. Când mă zări, fata scoase un ţipăt, sări pe cal şi o rupse de fugă. Să mă fi luat după ea? N-o făcui. Nici n-ar fi ajutat prea mult, căci deodată, mă văzui înconjurat de toţi ce se aflau în tabără: bătrâni, bolnavi, femei şi fete. Un moşneag puse mâna pe grumazul calului meu şi mă întrebă:

— Cine eşti tu, stăpâne?

— Sunt un sol pe care vi-l trimite Zedar Ben Huli.

— Şeicul! Cu ce solie te trimite?

— Asta vă voi spune când vor fi cu toţii adunaţi. Câţi războinici a lăsat el aici?

— Cincisprezece bărbaţi tineri. Ajehma s-o fi dus să-l

aducă.

— Atunci îngăduie să descalec. Tu însă, mă adresai lui Halef, călăreşte imediat mai departe, căci djovarii trebuie să primească aceeaşi solie.

Halef îşi întoarse calul şi o luă din loc.

— N-ar putea rămâne tovarăşul tău aici ca să se odihnească şi să îmbuce ceva? întrebă bătrânul.

— Nu e obosit şi nici flămând, şi misiunea sa nu suferă amânare. Unde se găsesc tinerii războinici?

— Pe insulă.

— Ce fac acolo?

— Păi...

Şovăi o clipă, apoi urmă:

— Pasc turmele.

— E departe de aici insula?

— Nu. Uite-i că vin.

Într-adevăr, un grup de oameni înarmaţi veneau dinspre fluviu spre noi. Erau cei mai tineri din trib, nişte copilandri; ei şi bătrânii fuseseră lăsaţi acasă. N-aveau arme de foc, ci numai suliţe şi ghioage. Cel din frunte cel mai arătos, ridică ghioaga din fuga calului şi o zvârli spre mine, strigând:

— Câine, cutezi să vii la noi?

Din fericire luasem puşca în mână şi putui para lovitura cu patul ei; dar suliţele tuturor copilandrilor erau îndreptate spre mine. Nu mă sinchisii prea mult de asta, dimpotrivă, dădui pinteni calului şi mă apropiai de armăsarul agresorului. Era singurul care putea să fi atins vârsta de douăzeci de ani.

— Băiete, îndrăzneşti să ataci un oaspete al tribului tău?

Spunând aceste cuvinte îl smulsei de pe armăsarul lui şi-l aşezai în faţă pe calul meu, ca un scut. Devenise ca o cârpă, de spaimă.

— Acum împungeţi cu suliţele, dacă vreţi să ucideţi pe cineva! spusei celorlalţi.

Fireşte că se feriră să facă aşa, dar câţiva din ei încercară

totuşi să ajungă la mine din lături sau din spate, în timp ce ceilalţi îmi dădeau de lucru în faţă. Să-l rănesc? Ar fi fost păcat. De aceea îmi împinsei calul spre unul din corturi, ca să am spatele apărat şi întrebai:

— Ce v-am făcut de vreţi să mă ucideţi?

— Te cunoaştem, răspunse unul. N-o să ne mai scapi a doua oară, tu omule cu blana de leu.

— Vorbeşti foarte îndrăzneţ, tu copile cu pielea de miel.

O femeie bătrână ridică atunci mâinile şi strigă:

— Asta e? O, nu-i faceţi nimic, căci e grozav!

— Îl ucidem! răspunse banda.

— O să vă sfâşie pe toţi, apoi se va face nevăzut prin aer.

— Nu voi fugi, ci voi rămâne aici, răspunsei şi-l zvârlii pe prizonierul meu în mijlocul hoardei.

După aceea mă dădui jos de pe cal şi intrai în cort. Cu o tăietură făcută cu pumnalul lărgii intrarea într-atâta încât să pot trage înăuntru animalul, pe care nu vroiam să-l expun vreunei primejdii. Acum eram oarecum la adăpost de împunsăturile acestor viespi.

— Am pus mâna pe el! *Hamdulillah*, am pus mâna pe el! strigau cei de afară.

— Împresuraţi cortul şi nu-l lăsaţi să iasă! răcni un alt glas.

— Ucideţi-l prin pereţii cortului! se auzi un altul.

— Nu, îl prindem de viu. Are calul cu el şi pe ăsta nu trebuie să-l rănim, căci îl vrea şeicul.

Eram sigur că niciunul nu va cuteza să intre la mine, astfel că mă aşezai în voie jos şi începui să îmbuc din carnea rece pe care o găsii pe un talger lângă mine. De altminteri, încartiruirea asta fără voie nu ţinu mult; Halef îşi silise calul şi în curând se cutremură pământul de galopul a treizeci de călăreţi.

— *Allah kerihm* — Dumnezeu să fie milostiv eu noi! auzii de afară. Ăştia sunt duşmani.

Ieşii din cort. Din toţi locuitorii taberei nu se mai vedea

niciunul. Toţi se pitiseră prin corturi.

— Sidi! îl auzii strigând pe Halef.

— Aici, Hagi Hale Omar!

— Ţi s-a făcut vreun rău?

— Nu. Ocupaţi tabăra, ca să nu poată fugi nimeni Cine caută s-o şteargă, să fie împuşcat.

Rostisem cuvintele acestea destul de tare, ca să fie auzite de toţi. Vroiam numai să-i sperii. Apoi îl trimisei pe Halef de la un cort la altul ca să-l adun pe toţi bătrânii; de cei cincisprezece copilandri n-aveam nevoie.

Durǎ mult până să se strângă toţi moşnegii. Se ascunseseră şi acum veneau tremurând. Când îi văzui pe toţi laolaltă, începui consfătuirea.

— Aţi văzut tatuajele oamenilor mei? îi întreba

— Da, stăpâne.

— Atunci ştiţi din ce trib sunt?

— Da, sunt haddedihni.

— Unde sunt războinicii voştri?

— Trebuie s-o ştii, stăpâne.

— Da, o ştiu şi v-o voi spune: toţi sunt prizonierii haddedihnilor şi n-a scăpat nici măcar unul.

— *Allah kerihm!*

— Da, Allah să fie milostiv cu ei şi cu voi!

— Minte! şopti unul din ei, mai curajos.

Mă întorsei spre el:

— Spui că mint? Părul tău e cărunt şi spatele tău se încovoie sub povara anilor; de aceea îţi voi ierta cuvintele rostite. De ce crezi că te mint?

— Cum pot haddedihni să facă prizonieri trei triburi întregi?

— Ai crede ce ţi-am spus, dac-ai şti că n-au fost singuri. Erau întovărăşiţi cu abu-mohammezii şi cu alabeizii. Ei ştiau totul, şi când m-au prins războinicii voştri veneam de la abu-mohammezii, unde am fost ca să mă consfătuiesc cu ei

asupra luptei. I-am întâmpinat pe ai voştri în Valea Deradş şi niciunul n-a scăpat. Auziţi ce poruncă dau!

Păşii sub intrarea cortului în care ne găseam şi-i făcui semn lui Halef să se apropie.

— Pleacă înapoi şi adu-i pe prizonierii abu-hammezii! îi spusei.

Se speriară cu toţii când auziră asta, iar cel dinainte întrebă:

— E cu putinţă, stăpâne?

— Da. Toţi războinicii tribului vostru sunt în mâna noastră. Sau vor fi ucişi, sau plătiţi pentru ei preţul de răscumpărare care vi se va cere.

— Şi şeicul Zedar Ben Huli e prizonier?

— Şi el.

— Atunci trebuia să vorbeşti cu dânsul despre preţul de răscumpărare.

— Am făcut-o.

— Şi ce spunea?

— E dispus să plătească şi mi-a dat patruzeci din oamenii săi, care vin acum pentru a-l lua.

— Allah să ne ocrotească! Cât de mare e acest preţ?

— Vă voi spune. Câte animale sunt în turmele voastre?

— Nu ştim.

— Minţiţi. Fiecare cunoaşte numărul animalelor tribului său. Câţi cai aveţi?

— Douăzeci, afară de cei care au plecat în luptă.

— Ăştia sunt pierduţi pentru voi. Câte cămile?

— Trei sute.

— Vite?

— Douăsprezece sute.

— Măgari şi catâri?

— Poate treizeci.

— Oi?

— Nouă mii.

— Tribul vostru nu e bogat. Preţul de răscumpărare va fi: zece cai, o sută de cămile, trei sute vite, zece măgari şi catâri şi două mii de oi.

Auzind asta bătrânii scoaseră adevărate urlete de durere. Îmi părea rău, dar n-aveam încotro. Ca să pun capăt tânguielilor, strigai pe un ton cam aspru:

— Tăcere! Şeicul Zedar Ben Huli a încuviinţat.

— Nu putem da atât de mult.

— Ba puteţi. Ceea ce a fost jefuit se poate uşor da înapoi.

— Noi n-am jefuit nimic. De ce vrei să ne ţii drept tâlhari?

— Fiţi liniştiţi! N-am fost eu însumi atacat de voi?

— A fost o glumă, stăpâne.

— O glumă cam primejdioasă. Cate locuri de păşune aveţi?

— Şase.

— Şi pe insule?

— Da.

— Şi pe insula unde au fost înainte tinerii voştri?

— Nu.

— Mi s-a spus însă că ei îşi păşteau acolo turmele. Vă e plină gura de minciuni. Cine se află pe insula aceea?

Ei priviră unul la altul stingheriţi, apoi cel care vorbise răspunse:

— Nişte oameni.

— Ce fel de oameni?

— Străini.

— De unde sunt?

— Asta nu ştim.

— Dar cine ştie?

— Numai şeicul.

— Cine i-a adus la voi pe oamenii aceştia?

— Războinicii noştri.

— Războinicii voştri! Şi numai şeicul ştie de unde sunt? Văd eu că va trebui să cer de la voi trei mii de oi în loc de

două. Sau poate vreţi mai bine să vorbiţi?

— Stăpâne, n-avem voie.

— Pentru ce nu?

— Şeicul ne-ar pedepsi. Fii milostiv cu noi!

— Aveţi dreptate; vreau să vă cruţ.

În clipa aceasta se auzi zgomot printre corturi; veniseră prizonierii cu paznicii lor. Fără ca cineva să se arate, din toate corturile se înălţară tânguieli.

— Acum puteţi vedea că am spus adevărul, le zisei, ridicându-mă. Au venit patruzeci din războinicii noştri, ca să ia preţul de răscumpărare. Duceţi-vă acum în corturi şi scoateţi-i afară pe locuitorii taberei; nu li se va întâmpla nimic, dar am de vorbit cu ei.

Când, în cele din urmă, mulţimea de bătrâni, femei şi copii fu strânsă laolaltă, mă apropiai de prizonieri şi le spusei:

— Vedeţi aici pe taţii, mamele, surorile şi copiii voştri. Ei sunt în mâna mea şi-i voi duce de aici ca prizonieri, dacă nu ascultaţi de poruncile pe care vi le dau acum. Aveţi şase locuri de păşune, care toate sunt în apropiere. Vă împart în şase cete şi fiecare din ele, pusă sub supravegherea războinicilor mei, va merge la una din păşuni, ca să mâne încoace animalele. Într-un ceas toate turmele trebuie să fie aici.

Se făcu întocmai cum spusesem eu. Abu-hammezii se împărţiră sub supravegherea haddedihnilor şi oprii dintr-aceştia numai doisprezece oameni. Între ei era şi Halef.

— Eu mă voi îndepărta acum, Halef, îi spusei.

— Încotro, sidi?

— Spre fluviu. Tu vei purta de grijă să fie linişte aici şi mai târziu vei supraveghea alegerea animalelor. Vezi să nu li se ia bieţilor oameni cele mai bune.

Master Lindsay se apropie şi el.

— Ai întrebat, sir?

— Încă nu.

— Să nu uiţi, *sir!*

— Nu uit eu, fii pe pace. Acum am să-ţi mai încredinţez o slujbă.

— *Well!* Anume?

— Să bagi de seamă ca femeile astea să nu fugă.

— *Yes!*

— Dacă una din ele încearcă s-o şteargă...

— O împuşc.

— O, nu, Mylord.

— Dur ce?

— O laşi să fugă.

— *Well*, *sir!*

Luai doi haddedihni cu mine şi mă îndreptai spre fluviu. Aveam aici a patra insulă în faţa mea. Ea era lungă şi îngustă şi acoperită cu stufăriş des, care întrecea cu mult înălţimea omului. Nu putui vedea nici-o fiinţă omenească, dar ea ascundea o taină de rostul căreia trebuia să dau neapărat.

— Căutaţi o plută! poruncii celor doi însoţitori ai mei.

— Încotro vrei să te duci?

— La insula aceea.

— Emire, asta nu e cu putinţă.

— Pentru ce?

— Nu vezi curentul acela, vijelios de amândouă părţile ei? Ar fărâma orice plută.

Omul avea dreptate, dar eu eram totuşi încredinţat că trebuia să existe un mijloc de comunicaţie între ţărm şi această insulă, şi când privii mai cu luare-aminte văzui că în vârful ei de sus stufărişul era călcat în picioare.

— Ia priviţi! Nu vedeţi c-au fost oameni acolo?

— Aşa se pare, emire.

— Atunci trebuie să fie şi vreo plută.

— Se va zdrobi, asta e sigur.

— Căutaţi!

Porniră la dreapta şi la stânga în jurul şi în susul ţărmului,

dar se întoarseră fără nici-un rezultai. Începui să caut şi eu împreună cu ei şi, după multă osteneală, descoperii... nu o plută şi nici-o luntre, ci o instalaţie al curei scop îl ghicii imediat. De trunchiul unui copac care se afla lângă apă, în partea de sus a insulei, era prinsă o funie groasă din fibre de palmier. Unul din capete era încolăcit în jurul copacilor, dar funia însăşi era pitită sub mărăcinişul des aflat în vecinătatea acestuia. Trăgând-o afară, văzui la celălalt capăt un burduf dezumflat acum, făcut dintr-o piele de capră şi pe deasupra acestuia era un lemn care trebuia să slujească, desigur, ca sa te ţii cu mâinile de el.

— Vedeţi, asta e pluta. Pe aceasta n-o sfărâmă curentul. Eu voi înota dincolo, iar voi veţi păzi aici ca să nu fiu stânjenit.

— E primejdios, emire.

— Au trecut ei şi alţii.

Îmi scosei hainele de pe deasupra şi umflai burduful. Gura o legai cu un şnur care se afla prins acolo.

— Ţineţi funia şi lăsaţi-o să alunece uşurel printre mâini.

Mă prinsei strâns de lemn şi-mi dădui drumul în apă. Curentul mă înhăţă imediat, era atât de puternic, încât un om trebuia să-şi încordeze toate puterile ca să poată ţine funia. Pentru ca să aduci de dincolo pe cineva, ar fi fost nevoie de puterile unite ale mai multor bărbaţi. Trebuia să ţin spre partea cealaltă a insulei, izbutii să debarc cu bine, deşi mă alesei cu o lovitură puternică. Cea dintâi grijă a mea fu să fixez funia în aşa fel încât să nu-mi scape, apoi luai în mână pumnalul.

De la vârful insulei ducea prin stufăriş o potecă îngustă şi bătătorită, pe care ajunsei curând în faţa unei colibe mici făcută din bambu, papură şi stuf. Era atât de joasă, încât un om n-ar fi putut sta în picioare într-unsa. Înăuntrul ei nu erau decât vreo câteva obiecte de îmbrăcăminte. Le cercetai cu luare-aminte şi văzui că erau hainele sfâşiate a trei bărbaţi. Nimic nu arăta că stăpânii acestora fuseseră de curând aici.

Dar poteca ducea mai departe.

O urmai şi peste puţin mi se păru că aud un geamăt.

Am mers înainte şi ajunsei ia un ioc unde stufărişul era retezat. Pe locul acesta văzui... trei capete omeneşti aşezate cu gâtul pe pământ; aşa cel puţin mi se păru. Erau umflate peste măsură şi pricina acestui lucru se putea ghici lesne, căci la sosirea mea se înălţă în aer un nor des de ţânţari. Ochii şi gura erau închise.

Mă aplecai, atinsei unul din capete şi, ce să vezi: un geamăt slab de durere ieşi dintre buze, iar ochii se deschiseră şi se holbară la mine cu o privire sticloasă. Rareori m-am speriat în viaţă de ceva, dar acum mă îngrozii atât de tare, încât mă dădui înapoi cu câţiva paşi.

După aceea mă apropiai din nou şi cercetai mai pe îndelete. Trei oameni fuseseră îngropaţi de vii, până la cap, în pământul umed şi moale.

— Cine sunteţi? întrebai tare.

Toţi trei deschiseră ochii şi se holbară la mine cu priviri înnebunite. Buzele unuia se deschiseseră şi auzii:

— Oh, Adi!

Adi? Nu e acesta numele marelui sfânt al Iezizilor, al aşa-numiţilor închinători ai Diavolului?

— Cine v-a adus aici? mai întrebai.

Iarăşi se deschise gura, dar nu mai fu în stare să scoată un sunet. Îmi făcui loc prin stufărişul des al ţărmului insulei şi-mi umplui mâinile cu apă. Repede mă întorsei înapoi şi le turnai pe gură lichidul, pe care ei îl sorbiră cu lăcomie. Nu puteam aduce decât puţin de fiecare dată, căci în drum mi se scurgea printre degete, astfel că a trebuit să fac drumul de nenumărate ori, ca să le potolesc setea grozavă.

— E vreo sapă pe aici? întrebai.

— Luat cu ei, şopti unul dintre-înşii.

Alergai spre capătul de sus al insulei. Dincolo mai stăteau încă însoţitorii mei. Dusei mâna la gură şi strigai spre dânşii:

— Aduceţi o lopată, o sapă şi pe cei trei englezi, dar cât mai pe furiş.

Ei se făcură nevăzuţi. Pe Halef nu-l puteam aduce, pentru că el era trebuitor acolo. Aşteptai nerăbdător şi în cele din urmă haddedihni se înapoiară cu englezii şi cu o unealtă care semăna cu o sapă.

— *Sir* David Lindsay! strigai.

— *Yes!* răspunse el.

— Vino repede încoace, împreună cu Bill şi cu celălalt. Aduceţi şi sapa.

— Sapa mea? Găsit *Fowling-bulluri?*

— Vei vedea.

Desfăcui burduful şi-i împinsei în apă.

— Trageţi!

Nu trecu mult şi Lindsay era pe insulă.

— Unde? întrebă el.

— Aşteaptă! Mai întâi să vină şi ceilalţi.

— *Well!*

Făcu semn oamenilor să se grăbească şi peste puţin cei doi flăcăi voinici erau lângă noi. Bill avea la el sapa. Legai burduful la loc.

— Haide, *sir!*

— Ah! În sfârşit!

— Sir David Lindsay, mă ierţi?

— Ce să iert?

— N-am găsit nimic din ce te interesează.

— Nu? Ah!

— Dar am descoperit ceva grozav de tot. Hai să-l vezi!

Pusei mâna pe sapă şi păşii înainte. Când ajunserăm la locul cu pricina, englezul scoase o exclamaţie de groază şi se dădu înapoi. Priveliştea era acum mai fioroasă ca înainte, căci cei trei ţineau ochii deschişi şi îşi mişcau capetele, ca să se ferească de roiurile de insecte.

— Au fost îngropaţi, zisei eu.

— Cine îngropat? întrebă englezul.

— Nu ştiu, dar voi afla.

Ne puserăm pe lucru toţi cu atâta râvnă — eu cu sapa, ceilalţi râcâind şi scormonind cu mâinile goale — încât numai după un sfert de oră îi scoaserăm afară pe cei trei nenorociţi. Fuseseră complet dezbrăcaţi, iar picioarele şi mâinile li se legaseră cu frânghii.

Îi duserăm la apă şi-i stropirăm, ceea ce-i făcu să-şi revină puţin.

— Au fost îngropaţi, zisei eu.

— Baadri! fu răspunsul.

Baadri? Acesta era numele unui sat locuit numai de închinători ai Diavolului. Aşadar presupunerea mea era întemeiată.

— Dincolo cu ei! poruncii.

— Cum facem asta? întrebă englezul.

— Înot eu întâi, ca să ajut la tras, şi iau cu mine şi hainele lor. Veniţi după aceea voi, fiecare cu câte unul din ei.

— *Well!* Nu va fi însă uşor.

— Îl luaţi de-a curmezişul pe braţe.

Răsucii hainele ca un turban şi mi-l aşezai pe cap. Apoi pusei să mă tragă la ţărm. Restul fu pentru mine şi cei doi haddedihni o muncă foarte grea, iar pentru ceilalţi ceva cât se poate de primejdios; totuşi izbutirăm să-l aducem pe toţi la ţărm.

— Puneţi-le hainele! Apoi rămâneţi aici, căutând să nu vă vadă nimeni. Dumneata, *sir* David, le vei aduce hrană pe ascuns, în timp ce alţii îi vor păzi.

— *Well!* întreabă cine i-a îngropat.

— Şeicul, fireşte.

— Îl omorâm, ticălosul.

Aventura aceasta ne răpise mai mult de o oră. Când ajunserăm în tabără, câmpia mişuna de mii de animale. Alegerea prăzii nu fusese defel uşoară, dar micul Hagi Halef

Omar se pricepuse de minune să-şi îndeplinească sarcina. Încălecase armăsarul meu, fireşte cu gândul să poată circula mai repede şi pe lângă asta pentru a fi puţintel admirat. Haddedihni erau plini de însufleţire pentru lucrul lor, dar abuhammezii prizonieri, care trebuiau să le ajute, nu-şi puteau ascunde necazul. Şi din rândurile femeilor porniră să curgă lacrimi fierbinţi şi câte o înjurătură scăpa dintre buzele lor. Mă apropiai de grupul lor. Observasem acolo una dintre ele care privea cu o satisfacţie tainică la îndeletnicirea oamenilor mei. Nutrea dânsa ceva împotriva şeicului?

— Urmează-mă! îi poruncii.

— Fii milostiv, stăpâne! N-am făcut nimic! se rugă ea, înspăimântată.

— Nu ţi se va întâmpla nimic, n-ai teamă!

O dusei în cortul gol unde stătusem înainte, mă aşezai în faţa ei, o privii drept în ochi şi-o întrebai:

— Ai vreun duşman în tribul tău?

Ea privi surprinsă la mine.

— De unde ştii, stăpâne?

— Fii sinceră! Cine e?

— I-o vei spune lui...

— Nu, căci el e şi duşmanul meu.

— Tu eşti acela care l-ai învins?

— Eu sunt. Îl urăşti pe şeicul Zedar Ben Huli?

Ochii-i scăpărară.

— Da, stăpâne, îl urăsc.

— Pentru ce?

— Îl urăsc pentru că a pus să fie ucis tatăl copiilor mei.

— Pentru ce?

— Bărbatul meu n-a vrut să fure.

— Pentru ce n-a vrut?

— Pentru că şeicul primeşte cea mai mare parte a jafului.

— Eşti săracă?

— Unchiul copiilor mei m-a luat la dânsul; şi el e sărac.

— Câte animale are el?

— O vită şi zece oi; va trebui să le dea astăzi, căci dacă şeicul se va întoarce, va trebui ca noi să ducem în spinare toată paguba. Şeicul nu sărăceşte, ci numai tribul.

— El nu se va întoarce.

— Stăpâne, spui adevărul?

— Da. Îl voi ţine prizonier şi voi da abu-hammezilor un şeic drept şi cinstit. Unchiul copiilor tăi îşi va păstra azi tot ce are.

— Stăpâne, mâna ta e plină de mărinimie. Ce vrei să ştii de la mine?

— Cunoşti insula din mijlocul fluviului?

Ea păli.

— De ce întrebi de ea?

— Pentru că vreau să vorbesc cu tine despre dânsa.

— O, stăpâne, să nu faci asta, căci cine trădează taina ei va fi omorât de şeic.

— Dacă-mi spui taina, să ştii că el nu se va mai reîntoarce.

— E adevărat?

— Crede-mă! Aşadar, la ce slujeşte insula?

— E sălaşul prizonierilor şeicului.

— Al căror prizonieri?

— El îi prinde pe călătorii care vin prin câmpie sau pe apă şi le ia totul ce au asupra lor. Dacă nu au nimic, îi omoară; dacă însă sunt bogaţi, îi ţine la el ca să stoarcă preţ de răscumpărare.

— Apoi îi duce pe insulă?

— Da, în coliba de papură. Ei nu pot fugi, căci li se leagă mâinile şi picioarele.

— Şi ce se întâmplă când şeicul a primit preţul de răscumpărare?

— Îi ucide, totuşi, ca să nu fie trădat.

— Şi dacă nu vor sau nu pot să plătească?

— Atunci îi torturează.

— Şi care sunt chinurile la care-i supune?

— Are el multe. Adesea însă pune să fie îngropaţi de vii.

— Cine o face pe călăul?

— El şi fiii săi.

Acela care mă luase pe mine prizonier era unul din fiii săi; îl observasem printre prizonierii din Valea Deradş. De aceea întrebai:

— Câţi fii are şeicul?

— Doi.

— E unul din ei aici?

— Acela care a vrut să te ucidă când ai venit in tabără.

— Se află acum prizonieri pe insulă?

— Doi sau trei.

— Cine sunt?

— Nu ştiu. Asta o află numai bărbaţii care au luat parte la prinderea lor.

— Cum au căzut ei în mâinile lor?

— Au venit pe un *kellek*[1] în josul fluviului şi spre seară au oprit nu departe de aici pe ţărm. Atunci i-a atacat el.

— Cât timp a trecut de la prinderea lor?

— De... să fie vreo douăzeci de zile.

— Aveţi aici multe *tachtervan*[2]-uri?

— Sunt câteva.

Vârâi mâna în turban şi scosei afară câteva monezi de aur. Ele făceau parte din acelea pe care le găsisem în pungile de şa ale lui Abu-Seif. Minunata sa cămilă se prăpădise la Bagdad, banii însă îmi rămăseseră până acum.

— Îţi mulţumesc! spusei femeii. Uite, ţine asta!

— O, stăpâne, mărinimia ta e mai mare decât...

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti, o întrerupsei eu. A fost luat prizonier şi unchiul copiilor tăi?

— Da.

— Va fi liber. Du-te la omul acela mic care călăreşte calul

---

[1] Plută.

[2] Coşuri pentru femei, purtate de cămile.

negru şi spune-i din partea mea să-ţi dea trei animale. Şeicul nu se va întoarce.

— O, stăpâne...

— Bine, bine! Du-te şi nu spune nimănui ce am vorbit noi.

Ea plecă, iar eu ieşii de asemenea afară din cort. Numărătoarea animalelor se sfârşise aproape. Îi făcui semn lui Halef să se apropie şi-l întrebai:

— Cine ţi-a dat voie să încaleci calul meu?

— Vroiam să-l deprind cu picioarele mele, sidi.

— Cred că n-o să se teamă prea tare de ele. Ascultă, Halef, va veni o femeie şi va cere să i se dea înapoi o vită şi zece oi. I le vei da.

— Am înţeles, efendi.

— Şi încă ceva: iei trei tachtervan-uri de aici din tabără şi le pui pe trei cămile.

— Cine să se aşeze în ele?

— Ia priveşte colo la fluviu! Vezi tufişul şi copacul care e la dreapta?

— Le văd pe amândouă.

— Acolo zac trei bărbaţi bolnavi care trebuie aşezaţi în ele. Du-te în cortul şeicului şi ia de acolo pături pe care le vei pune în coşuri, ca bolnavii să şadă pe moale. Dar nimeni nu trebuie să afle acum sau în drum pe cine poartă cămilele.

— Tu ştii, sidi, că eu fac tot ce porunceşti, dar nu pot face singur atâta treabă.

— Cei trei englezi şi cei doi haddedihni îţi vor ajuta. Dă-mi acum armăsarul înapoi, căci iau iar pe seama mea, supravegherea.

După o oră eram gata cu totul. În timp ce toţi cei de faţă erau ocupaţi cu turmele, Halef izbutise să-l aşeze neobservaţi pe bolnavi pe cămile. Întreaga caravană stătea gata de plecare. Acum începui să-l caut pe tânărul acela care mă întâmpinase cu ghioaga la venire. Îl văzui stând în mijlocul camarazilor săi şi călării spre el. Lindsay cu servitorii lui erau

şi ei acolo.

— *Sir* David Lindsay, n-ai cumva dumneata sau oamenii dumitale vreo funie sau aşa ceva?

— Sunt destule frânghii pe aici.

Zicând acestea, se apropie de cei câţiva cai care urmau să fie lăsaţi tribului. Aceştia erau legaţi cu funii de stinghiile corturilor. Din două-trei tăieturi desprinse câteva din aceste funii, apoi se întoarse.

— Îl vezi pe flăcăul acela tuciuriu, *sir* David? îl întrebai, făcându-i un semn cu ochiul.

— Îl văd, sir.

— Ţi-l predau dumitale. El trebuia să supravegheze pe cei trei nenorociţi şi de aceea va merge cu noi. Leagă-i mâinile la spate şi prinde funia de şaua dumitale sau de scară; să înveţe să alerge puţintel n-o să-l strice.

— *Yes*, *sir.*

— Nu va căpăta nici de mâncare, nici de băut, până ajungem în Valea Deradş.

— Aşa li se cuvine.

— Îl vei supraveghea. Dacă îţi scapă să ştii că ne despărţim şi va trebui să-ţi cauţi singur Fowling-bulluri.

— Lasă că nu scapă. La tabăra de noapte îngropăm pe el.

Zicând acestea se apropie de tânăr şi-i puse mâna pe umăr:

— *I have the honour*, *Mylord*. Vii cu mine, la spânzurătoare, domnule!

Îl ţinu bine şi cei doi servitori îi legară mâinile. În primele clipe, băieţandrul rămase năucit, apoi însă se întoarse spre mine şi întrebă:

— Ce este asta, emire?

— Vei merge cu noi.

— Eu nu-s prizonier, şi rămân aici.

O bătrână îşi făcu loc atunci până la mine şi zise:

— *Allah kerihm*, emire! Ce vrei să faci cu fiul meu?

— Va merge cu noi.

— El? Steaua bătrâneţii mele, gloria camarazilor săi, mândria tribului său? Ce a făcut de-l legi ca pe un ucigaş?

— Repede, *sir!* Leagă-l de cal şi la drum!

Dădui semnalul de plecare şi pornii şi eu. La început îmi fusese milă de tribul atât de greu pedepsit, dar acum îmi era scârbă de fiecare din ei, şi când lăsarăm în urma noastră tabăra şi bocetele, mi se păru că scăpasem dintr-un cuib de tâlhari.

Halef se pusese în fruntea convoiului cu cele trei cămile ale sale. Mă apropiai de el şi întrebai:

— Stau bine?

— Ca pe divanul padişahului, sidi.

— Au mâncat?

— Nu, au băut lapte.

— Cu atât mai bine. Pot vorbi?

— Au spus numai câteva cuvinte, dar într-o limbă pe care eu n-o pricep, effendi.

— O fi kurda.

— Kurda?

— Da. Cred că sunt închinători ai Diavolului.

— Închinători ai Diavolului? *Allah il Allah!* Stăpâne, păzeşte-ne de diavolul de trei ori lapidat! Cum se poate închina Diavolului, sidi?

— Nu i se închină, deşi li se spune aşa. Sunt oameni foarte de treabă, foarte harnici şi cinstiţi, jumătate creştini, jumătate musulmani.

— De aceea au şi o limbă pe care n-o poate pricepe nici-un musulman. Tu o poţi vorbi?

— Nu.

— Nu? Sidi, asta nu-i adevărat, căci tu ştii totul.

— Cunosc o limbă, care e înrudită cu a lor, poate că găsesc câteva cuvinte cu ajutorul cărora să mă pot înţelege cu ei.

E de la sine înţeles că din cauza animalelor drumul dură mult mai mult la întoarcere ca la ducere. Pe la apusul soarelui ajunserăm la un loc acoperit cu flori şi verdeaţă, care se potrivea foarte bine pentru popas de noapte. Sarcina cea mai de seamă era acum supravegherea turmelor şi a abu-hammezilor. Am luat deci măsurile cuvenite şi când totul fu gata mă învelii în pătură, cai să mă culc. Dar ţi-ai găsit!

— Îngrozitor! Înspăimântător, *sir!* îl auzii pe Lindsay, care venise lângă mine.

— Ce?

— Hm! De neînţeles.

— Ce e de neînţeles? Ţi-a dispărut prizonierul?

— Ala? *No!* E bine legat.

— Atunci ce e aşa de îngrozitor şi de neînţeles?

— Uitat lucrul principal.

— Care-i acela?

— Trufele.

Pufnii în râs.

— Ai dreptate, asta e într-adevăr îngrozitor, cu atât mai mult cu cât am văzut saci întregi în tabăra abu-hammezilor. Dar lasă c-o să căpătăm noi mâine trufe, n-avea grijă.

— Bine. Noapte bună, *sir.*

Adormii, fără să fi vorbit cu cei trei bolnavi. A doua zi dimineaţă eram însă la ei. Coşurile erau astfel aşezate încât cei dinăuntrul lor să se poată vedea unii pe alţii. Arătau ceva mai bine şi se refăcuseră într-atâta încât nu le mai venea greu să vorbească.

După cum băgai de seamă îndată, toţi trei vorbeau foarte bine araba, deşi în ajun, în starea în care se găseau, nu fuseseră în stare să vorbească decât cuvinte din limba lor maternă. Când mă apropiai de ei, unul dintr-unşii se ridică şi mă privi bucuros.

— Tu eşti! exclamă el. Tu eşti! Te recunosc.

— Cine sunt, prietene?

— Tu eşti acela care mi te-ai ivit în faţă, când moartea şi-a întins mâna spre inima mea. O, emire Kara Ben Nemsi, cum să-ţi mulţumesc?

— Ce, îmi cunoşti numele?

— Ţi-l cunoaştem, căci bunul Hagi Halef Omar ne-a istorisit multe despre tine de când ne-am trezit.

— Palavragiul!

— Dar ce, sidi, n-am voie să vorbesc despre tine? se apără micul meu aghiotant.

— Da, însă fără lăudăroşenii.

Şi întorcându-mă spre cei trei îi întrebai:

— Vă simţiţi destul de în puteri ca să puteţi vorbi?

— Da, emire.

— Atunci îngăduiţi-mi să întreb cine sunteţi.

— Eu mă numesc Pali; el este Selek şi celălalt Melaf.

— Unde e patria voastră?

— Patria noastră se numeşte Baadri, la miazănoapte de Mosul.

— Cum aţi ajuns în situaţia în care v-am găsit?

— Şeicul nostru ne-a trimis la Bagdad, ca să ducem guvernatorului daruri şi o scrisoare din partea lui.

— La Bagdad? Dar voi nu ţineţi de Mosul?

— Emire, guvernatorul din Mosul e un om rău, care ne asupreşte foarte tare; acela din Bagdad se bucură de încrederea sultanului şi vroiam să intervină pentru noi.

— Cum aţi călătorit? Spre Mosul şi apoi în josul fluviului?

— Ba nu. Ne-am dus la fluviul Ghazir, ne-am construit o plută, am mers cu ea pe Ghazir în Zab şi din Zab ne-am vărsat în Tigru. Acolo am coborât pe uscat şi în timpul somnului am fost atacaţi de şeicul abu-hammezilor.

— Şi v-a jefuit?

— Ne-a luat darurile, scrisoarea şi tot ce mai aveam la noi. După aceea a vrut să ne silească să scriem alor noştri o scrisoare, ca să trimită bani de răscumpărare.

— Dar n-aţi făcut asta?

— Nu, căci suntem săraci şi nu avem de unde plăti.

— Dar şeicul vostru?

— Ne-a spus să-l scriem şi lui, dar noi am refuzat şi asta. El ar fi plătit preţul cerut, dar noi ştim că ar fi fost în zadar, căci până la urmă tot ne-ar fi omorât.

— Aşa şi e.

— Atunci am fost chinuiţi. Ne-au bătut, ne-au ţinut ceasuri întregi spânzuraţi de mâini şi de picioare şi în cele din urmă am fost îngropaţi în pământ.

— Şi în tot timpul acesta lung aţi stat legaţi?

— Da.

— Ştiţi că ticălosul vostru călău e în mâinile noastre?

— Hagi Halef Omar ne-a spus-o.

— Şeicul îşi va primi pedeapsa cuvenită.

— Emire, lasă-l în plata Domnului!

— Cum ai spus?

— Tu eşti musulman, dar noi avem altă religie. Am fost redaţi vieţii şi vrem să-l iertăm.

Şi noi care râdeam de închinătorii Diavolului!

— Vă înşelaţi, le spusei. Eu nu-s musulman, ci creştin.

— Creştin? Dar porţi veşminte de musulman şi chiar şi semnul de hagiu!

— Nu poate fi şi un creştin hagiu?

— Nu, căci nici-un creştin nu poate pune piciorul în Mecca.

— Şi cu toate astea eu am fost acolo. Întrebaţi-l pe omul acesta, care era de faţă.

— Da, se amestecă Halef, emirul Kara Ben Nemsi a fost la Mecca.

— Ce fel de creştin eşti tu, emire? Caldeean?

— Nu, sunt un frânc.

— O cunoşti pe Fecioara, care a născut pe Dumnezeu?

— Da.

— Îl cunoşti pe Esau[1], Fiul Tatălui?

— Da.

— Cunoşti pe sfinţii îngeri care stau la tronul lui Dumnezeu?

— Da.

— Cunoşti sfântul botez?

— Da.

— Crezi şi că Esau, Fiul Domnului, se va întoarce?

— Cred.

— O, emire, credinţa ta e bună şi dreaptă. Ne bucurăm că te-am întâlnit. Fă-ne deci plăcerea şi iartă-l pe şeicul abu-hammezilor pentru ceea ce ne-a făcut.

— Vom vedea. Ştiţi voi unde mergem acum?

— Ştim. Mergem spre Valea Deradş.

— Veţi fi bineveniţi şeicului haddedihnilor.

După această scurtă convorbire pornirăm din nou la drum. La Kalaat el Djebber izbutii să dau peste o grămadă de trufe, ceea ce-l încântă nespus pe englez. El îşi făcu provizii şi-mi făgădui să mă poftească la o colochintă de trufe pe care o va prepara el însuşi.

După-amiază trecurăm printre Munţii Kanuza şi Hamrin şi ţinurăm calea drept spre Valea Deradş. Într-adins nu anunţasem sosirea noastră, ca să-l fac o surpriză şeicului Mohammed Emin; dar santinelele abu-mohammezilor ne zăriră şi dădură semnalul unor aclamaţii care făcură să răsune valea. Mohammed Emin şi Malek ne ieşiră în întâmpinare şi ne urară bun venit. Turma mea fu cea dintâi care sosi.

Spre păşunile haddedihnilor nu era alt drum decât prin vale. Aici se mai găseau încă toţi prizonierii de război şi e lesne să ne închipuim privirile pe care ni le aruncară abu-hammezii, când văzură defilând pe dinaintea lor animalele care le erau atât de cunoscute. În cele din urmă ajunsei iar în

[1] Iisus.

câmpie şi descălecai de pe cal.

— Cine se află în *tachtervan*-uri? întrebă Mohammed Emin.

— Trei bărbaţi pe care şeicul Zedar vroia să-l tortureze de moarte. Îţi voi povesti eu mai târziu despre asta. Unde sunt şeicii prizonieri?

— Aici în cort. Uite-i că vin!

Tocmai ieşeau. Ochii şeicului abu-hammezilor luciră cu viclenie când îşi recunoscu turma şi veni spre mine:

— Ai adus mai mult decât trebuia să aduci?

— Animale?

— Da.

— Am adus atâtea câte mi s-a spus să aduc.

— Voi număra.

— N-ai decât s-o faci. Dar cu toate acestea am adus mai mult decât trebuia să aduc.

— Ce?

— Vrei să vezi?

— Trebuie să văd.

— Atunci cheamă-l pe acela de acolo!

Zicând acestea arătai spre fiul său mai mare, care tocmai se ivise la intrarea cortului. El îl strigă.

— Veniţi cu toţii! zisei eu.

Mohammed Emin, Malek şi cei trei şeici veniră după mine acolo unde se aşezaseră cele trei cămile cu tachtervan-uri. Halef tocmai îi pusese pe iezizi să descalece.

— Îi cunoşti pe oamenii aceştia? îl întrebai pe Zedar Ben Huli.

El se dădu speriat înapoi şi fiul său la fel.

— Iezizi! exclamă dânsul.

— Da, iezizi, pe care aveai de gând să-l ucizi, încetul cu încetul, după cum ai mai făcut şi cu mulţi alţii, monstrule!

El mă privi cu nişte ochi de panteră.

— Ce-a făcut? întrebă Esla el Mahem, obeidul.

— Să-ţi povestesc. Îţi va rămâne mintea în loc când vei afla ce fel de om e tovarăşul tău de luptă.

Povestii cum şi în ce stare îi găsisem pe cei trei oameni, şi când sfârşii, toţi se dădură înapoi din faţa lui. Prin faptul acesta se făcu liberă vederea spre intrarea văii, unde în clipa aceasta se arătară trei călăreţi: Lindsay cu cei doi servitori ai săi, întârziase puţin. Alături de calul său se târa fiul cel mai mic al şeicului. Tatăl său îl văzu şi se întoarse iar spre mine:

— *Allah akbar!* Ce e asta? Al doilea meu fiu prizonier?

— După cum vezi.

— Ce-a făcut?

— A fost complicele nelegiuirilor tale. Cei doi fii ai tăi vor trebui acum să păzească timp de două zile capul tatălui lor care va fi îngropat în pământ, după care vei fi iarăşi liber. Asta e o pedeapsă cu mult prea uşoară pentru tine şi fiii tăi. Du-te şi dezleagă-ţi mezinul!

Ticălosul se năpusti spre calul englezului şi apucă frânghia cu care era legat băiatul. *Sir* David tocmai descălecase, dădu la o parte mâna şeicului şi strigă:

— Cară-te! Băiatul ăsta e al meu!

Atunci şeicul smulse de la brâul englezului unul din pistoalele sale uriaşe, ţinti şi trase. *Sir* David se răsucise cu iuţeala fulgerului, cu toate astea glonţul îl atinse la braţ; în clipa următoare însă detună a doua împuşcătură. Bill, irlandezul, ridicase puşca, pentru a-l apăra pe stăpânul său şi glonţul îl nimeri pe şeic în cap. Cei doi fii ai acestuia se năpustiră asupra trăgătorului, dar fură repede imobilizaţi.

Întorsei privirea, înfiorat. Asta fusese judecata lui Dumnezeu. Pedeapsa pe care o plănuisem eu ar fi fost prea uşoară.

Trecu câtva timp până să ne dezmeticim.

— Sidi, încotro să-l duc pe aceşti trei oameni? rupse tăcerea Halef.

— Şeicul să hotărască, răspunsei.

— *Marhaha*, fiţi bineveniţi! spuse acesta, venind lângă cei trei. Rămâneţi la Mohammed Emin, până vă veţi fi vindecat.

— Mohammed Emin? întrebă Selek, surprins.

— Aşa mă cheamă.

— Tu nu eşti şammar, ci haddedihn!

— Haddedihni fac parte din neamul şammarilor.

— O, stăpâne, atunci am o solie pentru tine.

— Spune-o!

— Eram la Baadri şi înainte să pornim în călătoria noastră, m-am dus la râu să scot apă. Lângă acesta se afla un grup de arnăuţi, care păzeau un tânăr. El mă rugă să-l dau de băut şi pe când se prefăcea că bea, îmi şopti: „Du-te la şammari, la Mohammed Emin, şi spune-i că sunt transportat la Amadijah. Ceilalţi au fost executaţi”. Asta e ceea ce am să-ţi spun.

Şeicul se clătină pe picioare.

— Amad el Ghandur, fiul meu! exclamă el. El era, el era! Cum arăta?

— La fel de înalt şi mai gras decât tine, iar barba-i neagră îi atârna până pe piept.

— El e! *Hamdulillah!* În sfârşit, am dat de o urmă a lui! Bucuraţi-vă, băieţi, bucuraţi-vă împreună cu mine, căci azi e o zi de sărbătoare pentru toţi, fie că sunt prieteni sau duşmani. Când ai vorbit cu el?

— Şase săptămâni au trecut de atunci.

— Îţi mulţumesc. Şase săptămâni, ce mult timp! Dar nu va mai tânji mult. Îl voi aduce, chiar de va trebui să cuceresc şi să distrug întreg Amadijahul. Hagi emir Kara Ben Nemsi, vii şi tu, sau vrei să mă părăseşti în călătoria aceasta?

— Merg şi eu.

— Dumnezeu să te binecuvânteze! Haideţi să vestim solia aceasta tuturor haddedihnilor!

Alergă spre vale, în timp ce Halef se apropie de mine şi mă întrebă:

— Sidi, e adevărat că te duci şi tu?

— Da.

— Sidi, pot să vin şi eu cu tine?

— Halef, gândeşte-te la soţia ta!

— Hanneh e în pază bună, dar tu, sidi, ai nevoie de un servitor credincios. Îmi dai voie să te însoţesc?

— Bine, te iau, dar întreabă-i mai întâi pe şeicii Mohammed Emin şi Malek dacă îngăduie.

11. La Închinătorii Diavolului

Iată-mă acum la Mosul, aşteptând să fiu primit în audienţă de către paşă.

Urma să mă duc cu Mohammed Emin în Munţii Kurdistanului, ca să-l scoatem — prin viclenie sau forţă — pe fiul său Amad el Ghandur din fortăreaţa Amadiya, o sarcină nu prea uşoară. Viteazul şeic al haddedihnilor ar fi pornit mai curând cu războinicii întregului sau trib, strecurându-se prin teritoriul turcesc, pentru ca să atace Amadiya de-a dreptul, dar existau o sută de motive care se puneau în calea înfăptuirii acestui plan îndrăzneţ. Un om singur putea nădăjdui mai curând să izbândească aici, decât o hoardă întreagă de beduini, astfel că până la urmă Mohammed Emin primi propunerea mea, adică să pornim numai noi trei şi anume: el, Halef şi cu mine.

Fu nevoie de multe osteneli până să-l convingem pe sir David Lindsay că mai mult ne-ar încurca decât folosi venind cu noi, el care nu cunoştea limba şi nici nu se putea adapta împrejurărilor, în cele din urmă se hotărî să rămână la haddedihni şi să aştepte la ei înapoierea noastră. Acolo se putea folosi de grecul Kolettis, care era rănit, drept tălmaci şi să caute *Fowling-bulluri*. Haddedihni îi făgăduiră să-i arate câte ruine va pofti.

Cearta dintre haddedihni şi duşmanii lor fusese cu totul potolită. Cele trei triburi se supuseră şi fură nevoite să lase ostatici la învingători. Astfel se făcu că oamenii lui Mohammed Emin se putură lipsi de şeicul lor. Fireşte că el nu veni cu mine la Mosul, căci ar fi fost în mare primejdie acolo; ne înţeleserăm, însă, să ne întâlnim la ruinele din Khorsabad, vechiul Saraghum asirian. Călărirăm deci împreună spre Valea Murr, Ain el Khalkhan şi El Kasr, unde ne despărţirăm, eu cu

Halef plecarăm la Mosul, iar şeicul trecu Tigrul cu o plută, pentru ca de pe malul celălalt să pornească de-a lungul Djebelului Maklub spre locul nostru de întâlnire.

Ce căutam eu la Mosul? Vroiam să mă duc la paşă, căci trebuia să mă înarmez cu tot ceea ce ar fi putut să ne înlesnească expediţia la care pornisem.

Era o căldură grozavă în oraşul acesta. Pe pământ termometrul arăta ll6 grade Fahrenheit la umbră. Îmi luasem însă locuinţa într-unui din acele *sardaub*[1]-uri în care locuitorii Mosulului obişnuiesc să se adăpostească în vremea anotimpului călduros.

Halef era la mine şi-şi curăţa pistoalele. Deodată se întoarse spre mine şi zise:

— La asta chiar că nu m-am gândit, sidi!

— La ce anume?

— Că nu-i vom revedea niciodată pe haddedihni.

— Pentru ce să nu-i revedem?

— Nu te duci la Amadiya, sidi?

— Ba da. Dar asta o ştii de mult.

— E drept, dar drumul care duce acolo nu l-am cunoscut. *Allah il Allah!* E drumul spre moarte şi în Djehenna.

Spunând aceasta făcu o mutră atât de îngrijorată, cum nu mai văzusem la el.

— Atât de primejdios e, Hagi Halef Omar?

— Tu nu crezi, sidi? N-am auzit eu oare că în drumul acesta vrei să-l vizitezi pe cei trei oameni care-şi zic Pali, Selek şi Melaf, pe cei trei oameni pe care i-ai salvat pe insula aceea şi care, după ce s-au însănătoşit la haddedihni, s-au dus în patria lor?

— Îi voi vizita, e adevărat.

— Atunci suntem pierduţi. Tu şi eu, noi amândoi, suntem adevăraţi credincioşi; dar fiecare credincios care vine la ei, a pierdut viaţa şi împărăţia cerurilor.

---

[1] Pivniţe.

— Asta e ceva nou pentru mine, Hagi Halef. Cine ţi-a spus-o?

— Fiecare musulman o ştie. N-ai aflat până acum că ţara în care locuiesc ei se numeşte Şeitanistan?

Acum pricepui ce vroia să spună. Se temea de iezizi, adică de închinătorii Diavolului. Mă prefăcui totuşi că nu înţeleg nimic şi întrebai:

— Şeitanistan, adică Ţara Diavolului? Pentru ce?

— Pentru că acolo locuiesc Radjahl eş Şeitanii, oamenii Diavolului, care se închină lui Şeitan.

— Hagi Halef Omar, unde există pe aici oameni care se închină Diavolului?

— Nu crezi? N-ai auzit încă de astfel de oameni?

— Ba da; i-am şi văzut chiar.

— Şi totuşi te faci că nu crezi.

— Într-adevăr nu te cred.

— Şi i-ai văzut?

— Da, însă nu aici. Am fost într-o ţară foarte depărtată, dincolo de oceanul cel mare, o ţară pe care ai noştri o numesc Australia. Acolo am întâlnit oameni sălbatici, care au un Şeitan căruia îi dau numele de Yahu, şi la care se închină. Aici însă nu există oameni care se închină Diavolului.

— Sidi, tu eşti mai deştept ca mine şi mai deştept ca mulţi oameni. Câteodată însă deşteptăciunea şi înţelepciunea ta o iau razna.

— Întreabă pe oricine vei întâlni, şi-ţi va spune că în Şeitanistan oamenii se închină Diavolului.

— Ai fost de faţă când i se închinau?

— Nu, dar am auzit.

— Au fost de faţă oamenii de la care ai auzit?

— Au auzit-o şi ei de la alţii.

— Atunci dă-mi voie să-ţi spun că nici-un om n-a văzut încă asta, căci iezizi nu lasă pe nimeni să fie de faţă la slujbele lor religioase, dacă nu sunt de aceeaşi credinţă cu ei.

— E adevărat?

— Da. Ar fi o excepţie aproape incredibilă dacă ei ar îngădui vreodată unui străin să ia parte.

— Şi totuşi se cunoaşte mai tot ce fac.

— Şi anume?

— N-ai auzit până acum că sunt numiţi Djeragh Sonderan?

— Ba da.

— Acesta trebuie să fie un nume păcătos; nu ştiu ce înseamnă.

— Să-ţi spun eu: înseamnă, într-o traducere liberă, „stingătorul luminii”.

— Ei vezi, sidi! La slujbele lor religioase, la care sunt de faţă şi femei, şi copii, lumina se stinge.

— Atunci să ştii că ţi s-a spus o mare minciună. Iezizi au fost asemuiţi cu o altă sectă[1], la care se zice că se întâmplă asta. Ce mai ştii de ei?

— În templele lor se află un cocoş sau un păun, căruia i se închină, şi acesta e Diavolul.

— Să fie într-adevăr el?

— Da.

— O, sărmane Hagi Halef Omar! Au ei multe temple?

— Da.

— Şi în fiecare din ele se află un cocoş?

— Da.

— Câţi diavoli ar trebui atunci să fie? Eu cred că există numai unul.

— Bineînţeles, sidi, există numai unul singur, însă acesta e pretutindeni. Dar au şi îngeri falşi.

— Cum adică?

— Tu ştii că *Coranul* spune că sunt numai patru arhangheli, şi anume: Gebrail[2], care este Ruh el Kudsa[3] şi este

---

[1] Cu sirieni din Siria.

[2] Gabriel.

[3] Sfântul Duh.

trinitar[4] cu Allah şi Mahomed, întocmai ca la creştini Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh; după aceea Azrail, îngerul morţii, căruia i se mai spune şi Abu Jahah; apoi Mikail şi, în sfârşit, Israfil. Închinătorii Diavolului au însă şapte arhangheli şi aceştia se numesc: Gebrail, Mihail, Rafail, Azrail, Dedrail, Azrafil şi Semkil. Nu e greşit asta?

— Nu e greşit, căci şi eu cred că sunt şapte arhangheli.

— Tu? Pentru ce? întrebă el uimit.

— O spune cartea sfântă a creştinilor şi acesteia îi dau mai multă crezare decât *Coranului*.

— O, sidi, ce-mi fu dat să aud! Ai fost la Mecca, eşti un hagiu şi crezi mai mult în *Kitab*-ul necredincioşilor decât în cuvintele Profetului! Acum nu mă mai miră că vrei să te duci la iezizi.

— Poţi să te întorci, dacă vrei. Mă duc şi singur.

— Să mă întorc? Asta nu. Se prea poate totuşi ca Mahomed să vorbească numai de patru arhangheli pentru că ceilalţi trei nu erau în ceruri atunci când a fost el acolo. Or fi avut treabă pe pământ, aşa că el nu i-a putut cunoaşte.

— Îţi spun încă o dată, Hagi Halef Omar, că n-ai ce să te temi de închinătorii Diavolului. Ei nu se închină lui Şeitan şi nu-i spun nici măcar pe nume. Sunt curaţi, fideli, recunoscători, viteji şi sinceri, şi astea sunt însuşiri pe care nu prea le găseşti la credincioşi. De altminteri n-o să-ţi pierzi mântuirea sufletului ducându-te la ei, căci ei nu-ţi vor lua credinţa.

— Nu mă vor sili să mă închin Diavolului?

— Nu. Te asigur de asta.

— Dar ne vor ucide.

— Nici pe tine, nici pe mine.

— Au ucis însă pe atâţia alţii; pe creştini nu-i omoară, numai pe musulmani.

— S-au apărat numai, atunci când erau ameninţaţi să fie

[4] De la Sf. Treime.

stârpiţi. Şi i-au ucis numai pe musulmani, pentru că numai de aceştia au fost atacaţi, nicidecum de creştini.

— Dar eu sunt musulman.

— Ei sunt prietenii tăi, pentru că sunt ai mei. N-ai îngrijit tu trei din ai lor, până s-au însănătoşit pe deplin?

— Asta aşa e, sidi. Nu te voi părăsi, ci voi merge cu tine.

În clipa aceasta auzii paşi coborând scara. Erau doi aga albanezi, din trupele neregulate ale paşei. Se opriră la intrare şi unul din ei întrebă:

— Tu eşti necredinciosul pe care trebuie să-l călăuzim?

Din clipa când mă anunţai la paşă, avui prevederea să-mi scot *Coranul* atârnat de gât. Această dovadă a pelerinajului nu trebuia să fie văzută aici. Turcul aştepta desigur un răspuns, dar eu nu-i dădui niciunul, ba mă prefăcui chiar ca şi cum nici nu l-aş fi văzut şi auzit.

— Eşti surd şi orb de nu răspunzi? întrebă el cu asprime.

Arnăuţii aceştia sunt oameni neciopliţi şi primejdioşi, care la cel mai neînsemnat prilej se folosesc de arme, eu însă nu eram dispus să mă las batjocorit de ei, de aceea scosei ca din întâmplare revolverul de la brâu şi mă întorsei spre servitorul meu.

— Hagi Halef Omar aga, spune-mi dacă e cineva aici.

— Este.

— Cine?

— Sunt doi sabiţi[1] care vor să vorbească cu tine.

— Cine-i trimite?

— Paşa, căruia Allah să-l dăruiască viaţă lungă!

— Asta nu-i adevărat. Eu sunt emirul Kara Ben Nemsi, paşa — Allah să-l ocrotească! — ar trimite la mine oameni curtenitori. Spune-le să plece acestor oameni, care au pe buzele lor insultă în loc de salutare. Să repete aceluia care-i trimite cuvintele pe care le-am vorbit eu cu tine.

Cei doi îşi duseră mâinile la pistoale şi priviră întrebător

[1] Ofiţerii.

unul la altul. Ca din întâmplare îndreptai ţeava armei mele spre ei şi încruntai fruntea cât putui mai mult.

— Ei, Hagi Halef Omar aga, ce ţi-am poruncit?

Văzui după chipul micului meu aghiotant că atitudinea mea era pe placul său. Îşi luase şi el în mână unul din pistoale şi se întoarse acum spre intrare cu mutra cea mai trufaşă:

— Ascultaţi ce am să vă spun! Acest viteaz şi vestit effendi este emirul Hagi Kara Ben Nemsi, iar eu sunt Hagi Halef Omar Aga Ben Hagi Abul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah. Aţi auzit ce-a spus effendi al meu. Plecaţi şi faceţi ce v-a poruncit!

— Nu plecăm, căci paşa ne-a trimis.

— Atunci duceţi-vă înapoi la paşa şi spuneţi-i să ne trimită oameni curtenitori. Cine vine la effendi al meu trebuie să se descalţe şi să salute.

— La un necredincios...

Cât ai clipi din ochi mă ridicai în picioare şi mă înfipsei în faţa lor.

— Afară!

În clipa următoare eram iarăşi singur cu Halef. Şi-or fi dat seama că n-aveam chef să mă las dus de nas de ei.

— Sidi, ce-ai făcut? exclamă Halef, care, cu tot curajul lui, se temea de urmările purtării mele.

— Ce-am făcut? I-am dat afară pe cei doi mojici, asta am făcut.

— Îi cunoşti pe arnăuţii aceştia?

— Sunt setoşi de sânge şi răzbunători.

— Aşa e. N-ai văzut la Kahira, că unul din aceştia a împuşcat o bătrână numai pentru că nu s-a dat în lături din calea sa? Era oarbă sărmana.

— Am văzut. Ăştia de aici însă nu ne vor împuşca.

— Dar pe paşă îl cunoşti?

— E un om foarte bun.

— Oh, foarte bun, sidi. Jumătate din Mosul e pustiu, pentru

că toţi se tem de el. Nu e zi de la Dumnezeu, fără ca zece sau douăzeci să nu capete bastonada. Cine e bogat, nu mai trăieşte mâine şi averea lui intră în mâinile paşei. El aţâţă triburile arabilor unul împotriva altuia, apoi declară război învingătorului, ca să-l ia pradă. El spune arnăuţilor săi: „Plecaţi, distrugeţi, ucideţi, dar aduceţi-mi bani!” Ei fac întocmai, şi el devine mai bogat decât padişahul. Cine se bucură azi de încrederea lui, mâine e la închisoare şi poimâine e decapitat. Sidi, ce va face cu noi?

— Să aşteptăm ca să vedem.

— Ia să-ţi spun ceva, sidi. Îndată ce văd că are de gând să ne facă vreun rău, îl voi împuşca. Nu mor eu fără să-l iau şi pe dânsul în groapă.

— Nici n-o să ajungi la asta, căci mă duc singur la el.

— Singur? Asta nu îngădui. Mă duc şi eu.

— Dar cum te pot lua, când el nu vrea să mă primească decât pe mine?

— *Allah il Allah!* Atunci voi aştepta aici. Dar îţi jur pe Profet şi pe toţi califii, că dacă nu eşti înapoi până seara, îi trimit vorbă că am să-l împărtăşesc ceva însemnat: el mă va primi şi atunci îi slobozesc două gloanţe în cap.

Vorbea cât se poate de serios şi eram încredinţat că ar fi făcut-o.

— Dar Hanneh? îl întrebai.

— Va plânge, dar va fi mândră de mine. Nu trebuie să iubească un bărbat care lasă să fie ucis effendi al său.

— Îţi mulţumesc, bunul meu Halef. Dar sunt încredinţat că lucrurile nu vor ajunge până acolo.

După câtva timp auzirăm iar paşi. Un soldat simplu intră înăuntru. Ghetele şi le lăsase afară.

— *Salama!* salută el.

— *Sallam!* Ce vrei?

— Tu eşti effendi care vrea să vorbească cu paşa?

— Da.

— Paşa — Allah să-l dăruiască o mie de ani — ţi-a trimis vorbă să vii la el.

— Du-te sus! Vin îndată.

După ce ieşise, Halef îmi spuse:

— Sidi, vezi că devine primejdios?

— Pentru ce?

— Nu mai trimite un slujbaş ca lumea, ci un simplu soldat.

— Să n-ai nici-o grijă!

Am urcat cele câteva trepte şi când ajunsei sus, am văzut în faţa casei, o trupă de vreo douăzeci de arnăuţi. Erau înarmaţi până în dinţi şi unul din cei doi aga care fuseseră înainte la mine, îi comanda. Doi hamali ţineau pregătită o litieră.

— Intră înăuntru! îmi porunci aga, cu mutră întunecată.

Intrai în litieră, fără să spun un cuvânt. Escorta aceasta mă făcea să bănuiesc că eram cam pe jumătate prizonier. Mă duseră în pas grăbit, până opriră în faţa unei porţi.

— Coboară şi urmează-mă! porunci aga, cu acelaşi ton de mai înainte.

Urcarăm o scară, apoi intrarăm într-o odaie unde se aflau câţiva ofiţeri, care se uitară la mine cam chiorâş. La intrare stăteau câţiva locuitori ai oraşului, după înfăţişarea cărora puteai vedea că nu se prea simţeau bine aici, în vizuina leului. Fui anunţat îndată, îmi scosei sandalele pe care mi le încălţasem într-adins şi am intrat înăuntru.

— *Sallam aaleikum!* salutai, încrucişându-mi braţele pe piept şi înclinându-mă.

— *Sal*..

Paşa se întrerupse însă imediat, apoi întrebă:

— Solul a spus că un nemsi ar vrea să vorbească cu mine.

— Aşa e.

— Sunt nemsi musulmani?

— Nu, sunt creştini.

— Şi totuşi cutezi să te foloseşti de salutul musulmanilor?

— Tu eşti un musulman, un favorit al lui Allah şi al padişahului — Dumnezeu să-l ocrotească! Ai fi vrut să te salut cu salutul păgânilor, care n-au nici un Dumnezeu şi nici o carte sfântă?

— Eşti îndrăzneţ, străinule!

Spunând acestea îmi aruncă o privire iscoditoare. Paşa nu era voinic ci foarte slăbuţ, iar chipul său ar fi fost un chip comun, dacă nu te-ar fi izbit, din primul moment, trăsătura aceea de viclenie şi cruzime întipărită pe el. Afară de asta falca dreaptă îi era tare umflată şi alături de el se afla un pocal de argint umplut cu apă, care-i slujea ca scuipătoare. Îmbrăcămintea sa era în întregime din mătase. Mânerul pumnalului său şi agrafa de la turban scânteiau de diamante; degetele îi străluceau de inele şi narghileaua din care fuma era una din cele mai preţioase văzute de mine cândva.

După ce mă măsură o clipă din cap până în picioare, întrebă iarăşi:

— De ce nu te-ai recomandat printr-un consul?

— Nemsii n-au consul la Mosul, iar ceilalţi consuli îmi sunt tot atât de străini ca şi tine. Un consul nu mă poate face nici mai bun, nici mai rău decât sunt, iar tu ai un ochi ager: n-ai nevoie să mă cunoşti prin ochiul unui consul.

— *Maschallah!* Vorbeşti ca şi cum ai fi un om foarte mare.

— Ar cuteza un altfel de om să te viziteze?

Întrebarea aceasta îşi făcu efectul dorit.

— Cum te numeşti?

— Am felurite nume.

— Felurite? Eu credeam că omul are un singur nume!

— În mod obişnuit aşa e. La mine e însă altfel, căci în fiecare ţară şi la fiecare popor pe care l-am vizitat, am fost numit într-alt fel.

— Asta înseamnă că ai văzut multe ţări şi multe popoare?

— Da.

— Numeşte popoarele!

— Osmanlii, franţesii, engleterlii, espaniolii…

Puteam să-l îndrug un şir întreg de popoare şi numai din curtenie îi pusei în frunte pe osmanlii. Cu fiecare cuvânt pe care-l rosteam el făcea ochii tot mai mari. În cele din urmă însă izbucni:

— Dar ce, există atâtea popoare pe pământ?

— Există şi mai multe, mult mai multe.

— *Allah akbar*, Dumnezeu e mare. El a creat atâtea popoare câte furnici sunt într-un muşuroi. Tu eşti încă tânăr. Cum ai putut vizita atâtea ţări? Ce vârstă aveai când ai plecat din ţara nemsilor?

— Număram optsprezece ani când am trecut oceanul în Jeni-dunja[1].

— Şi ce eşti de meserie?

— Scriu ziare şi cărţi, care sunt apoi tipărite.

— Ce scrii în ele?

— Scriu mai ales ceea ce văd şi aud, ceea ce întâmpin în viaţă.

— Pomeneşti în aceste *chaberler*[2] şi de oamenii cu i care te întâlneşti?

— Numai de cei mai de seamă.

— Şi de mine?

— Da.

— Ce vei scrie despre mine?

— Cum aş putea şti asta de pe acum, paşă? Nu-i pot descrie pe oameni decât aşa cum s-au purtat faţă de mine.

— Şi cine citeşte toate astea?

— Multe mii de oameni mari şi mărunţi.

— Şi paşale şi prinţi?

— Şi.

În clipa aceasta se auziră de jos din curte lovituri, însoţite de tânguielile unuia care era bătut. Fără să vreau ciulii

---

[1] America.

[2] Ziare.

urechea.

— Nu apleca urechea la asta! îmi zise paşa. E *hekim*-ul meu.

— Medicul tău?

— Da. Ai avut vreodată *diş aghrisi*[1]*?*

— Când eram copil.

— Atunci ştii cum sunt. Eu am un dinte bolnav. Câinele acela trebuia să mi-o scoată, dar a făcut-o atât de neîndemânatic, încât m-a durut prea tare. Pentru asta e biciuit. Acum nu mă mai pot folosi de gură.

Nu se putea folosi de gură? Scosese oare dintele? Hotărâi să profit de împrejurarea aceasta.

— Aş putea vedea dintele bolnav, paşă? întrebai.

— Eşti *hekim?*

— La nevoie sunt.

— Atunci vino încoace! Jos la dreapta.

El deschise gura iar eu privii înăuntru.

— Îmi dai voie să pipăi dintele?

— Dacă nu doare…

Îmi venea să-l râd în faţă. Era un canin şi atârna atât de slobod între gingiile umflate, încât aveam nevoie numai de degete pentru ca să sfârşesc operaţia începută.

— Câte lovituri trebuie să primească *hekim*-ul?

— Şaizeci.

— Îl ierţi de rest, dacă-ţi scot eu dintele fără să te doară?

— Da. Dacă mă doare însă, capeţi tu loviturile de care-l iert pe el.

Bătu din palme şi un ofiţer intră înăuntru.

— Daţi-i drumul *hekim*-ului. Străinul acesta s-a rugat pentru el.

După ce plecă ofiţerul, vârâi două degete în gura paşei, apăsai puţin pe dintele alăturat — ca să mă aflu în treabă — apucai apoi pe cel bolnav şi-l scosei. Pacientul încruntă

[1] Durere de dinţii.

sprâncenele, dar părea că nu-şi dă seama că-i scosesem dintele. Îmi prinse repede mâna şi o împinse încolo.

— Dacă eşti un *hekim*, nu face prea multe scamatorii. Uite colo drăcia!

Zicând aceasta arătă spre podea. Ţineam dintele între degete, fără să se vadă, şi mă aplecai. Obiectul care se afla acolo era un cleşte de dinţi, dar ce cleşte! Ai fi putut scoate cu el din foc orice fel de plăci de oţel. Puţină şarlatanie n-avea ce să strice, aşa că cotrobăii niţeluş cu cleştele prin gura paşei.

— Ia să vedem dacă doare! *Bir*, *iki*, *itş* — un, doi, trei! Uite-l pe neascultătorul care ţi-a căşunat atâtea dureri, şi-i dădui dintele.

— *Maschallah!* Nici n-am simţit!

— Aşa lucrează hekimii nemsilor.

Îşi plimbă limba prin gură, privi dintele pe toate părţile şi numai apoi fu încredinţat că scăpase de el.

— Eşti un mare *hekim*. Cum să te numesc?

— Benii-arabii îmi spun Kara Ben Nemsi.

— Orice dinte îl scoţi atât de bine?

— Hm! Depinde.

Mai bătu o dată din palme şi ofiţerul de dinainte intră iar.

— Întreabă peste tot în casă dacă are cineva dureri de dinţi!

Ofiţerul plecă şi eu mă simţii acuma ca şi cum personal aş fi căpătat dureri de dinţi, deşi mutra paşei devenise foarte binevoitoare.

— De ce nu i-ai urmat îndată pe solii mei? mă întrebă el.

— Pentru că m-au insultat.

— Povesteşte!

Îi istorisii întâmplarea, pe care el o ascultă cu luare-aminte, apoi ridică mâna ameninţător.

— Ai făcut rău. Eu am poruncit şi trebuia să vii îndată. Mulţumeşte lui Allah că ţi-a dat darul să scoţi dinţii fără

dureri.

— Ce mi-ai fi făcut altfel?

— Ai fi fost pedepsit. În ce fel, nu pot şti acum.

— Pedepsit? Asta n-ai fi făcut-o.

— *Maschallah!* Pentru ce nu? Cine să mă fi împiedicat?

— Însuşi sultanul.

— Sultanul? zise el, uimit.

— Chiar el. Eu n-am făcut nici-o crimă şi am dreptul să cer ca agiii tăi să fie curtenitori cu mine. Nu crezi că trebuie să ţii seamă de *tirşek*[1]-ul ăsta? Ia şi citeşte!

Desfăşură pergamentul şi după ce aruncă o privire spre el, îl duse plin de respect la frunte, gură şi inimă.

— Un *Bu-djeruldu* al sultanului. Allah să-l binecuvânteze!

Îl citi, îl împături la loc, apoi mi-l dădu înapoi.

— Stai în Giolgeda padişahniin! Cum ai ajuns la asta?

— Tu eşti guvernator al Mosulului! Cum ai ajuns la asta?

— Într-adevăr, eşti foarte îndrăzneţ. Eu sunt guvernator al acestui district pentru că soarele padişahului m-a luminat.

— Şi eu stau sub protecţia padişahului pentru că harul sultanului a strălucit deasupra mea. Padişahul mi-a dat îngăduinţa să vizitez toate ţările sale şi voi scrie apoi cărţi mari şi ziare în care voi arăta cum am fost întâmpinat de ai săi.

Vorbele acestea îşi făcură efectul.

— Ia loc! zise el, arătându-mi să mă aşez alături de dânsul, pe covorul de Smirna.

Apoi porunci micului negru care stătea turceşte în faţa lui, să aducă cafea şi o pipă pentru mine.

Mi se aduseră şi sandalele, pe care trebuii să mi le încalţ. După aceea băurăm şi fumarăm împreună, ca şi cum am fi fost vechi cunoscuţi. Se părea că-l devin tot mai drag şi, ca să-mi dovedească asta, îi chemă înăuntru pe cei doi arnăuţi care fuseseră la mine şi-i întrebă:

---

[1] Pergament.

— Aţi avut sarcina să-l aduceţi aici pe beiul acesta?

— Aşa ne-ai poruncit, stăpâne, răspunse unul din ei.

— N-aţi salutat când aţi intrat la el şi nu v-aţi descălţat. Ba i-aţi zis chiar că-i necredincios.

— Am făcut-o pentru că tu însuţi l-ai numit astfel.

— Taci, câine, şi spune dacă l-am numit într-adevăr aşa!

— Stăpâne, l-ai...

— Taci! L-am numit eu necredincios?

— Nu, paşă!

— Şi totuşi aşa ai susţinut. Duceţi-vă jos în curte! Fiecare din voi va căpăta cincizeci de lovituri la talpă. Haide!

N-aveam ce zice, asta era o dovadă de prietenie cât se poate de grăitoare. Cincizeci de lovituri? Era prea mult. Zece sau cincisprezece, hai să mai zic! Aşa însă trebuia să le iau apărarea.

— Judeci drept, paşă, spusei. Înţelepciunea ta e sublimă, dar bunătatea ta e şi mai mare. Iertarea este dreptul fiecărui împărat, al fiecărui rege şi al fiecărui stăpânitor. Tu eşti domnitorul Mosulului şi vei lăsa harul tău să pogoare asupra acestor doi oameni.

— Asupra acestor ticăloşi, care te-au insultat? Nu e asta la fel ca şi cum m-ar fi insultat pe mine?

— O, paşă, tu stai atât de sus deasupra lor ca steaua deasupra pământului. Şacalul urlă la stele, acestea însă nu aud şi urmează să lumineze. În apus bunătatea ta va fi slăvită, când se va auzi că mi-ai împlinit rugămintea.

— Câinii aceştia nu merită să fie iertaţi, dar pentru ca să vezi că te iubesc, îi voi ierta de pedeapsă. Haide, căraţi-vă şi nu vă mai arătaţi astăzi în faţa noastră.

După ce părăsiră odaia, paşa întrebă:

— În ce ţară ai fost în timpul din urmă?

— În Gipt... După aceea am străbătut pustiul şi am venit aici la tine.

Spuneam aşa pentru că nu vroiam să mint şi nici nu

puteam spune că fusesem la haddedihni.

— Ai străbătut pustiul? Care pustiu? Desigur că prin acela al Sinaiului şi Siriei. Asta e un drum păcătos, dar mulţumeşte lui Dumnezeu că l-ai ales pe acesta.

— Pentru ce?

— Pentru că altminteri ai fi nimerit printre arabii şammari şi ai fi fost omorât de ei.

Dac-ar fi ştiut ce-i treceam eu sub tăcere!

— Sunt aceşti şammari atât de răi, alteţă?

— Sunt o strânsură de oameni obraznici şi puşi pe jaf, nu plătesc nici dări, nici tribut, şi de aceea am şi început să-l curăţ.

— Ţi-ai trimis trupele împotriva lor?

— Nu. Arnăuţii pot fi folosiţi pentru treburi mai bune.

Aceste „treburi” mai bune erau lesne de ghicit: jefuirea supuşilor, pentru îmbogăţirea paşei.

— Ah, ghicesc eu!

— Ce ghiceşti tu?

— Un domnitor înţelept îi cruţă pe ai săi şi-i bate pe duşmani, dezbinându-i.

— *Allah il Allah!* Nemsii nu-s oameni proşti. Aşa am făcut, într-adevăr.

— Şi cum a ieşit?

— Prost. Dar ştii tu cine poartă vina pentru asta?

— Cine?

— Englezii şi un emir străin. Haddedihni sunt cei mai viteji dintre şammari. Ei trebuia însă nimiciţi, fără să curgă sângele unuia singur dintr-ai mei, şi astfel am trimis împotriva lor alte trei triburi. Atunci a venit englezul acela cu emirul şi a adunat alte triburi, care ajutară haddedihnilor. Aliaţii mei au fost omorâţi sau luaţi prizonieri cu toţii. Ei au pierdut cea mai mare parte a turmelor lor şi trebuie să plătească şi tribut.

— Din care trib făcea parte acest emir?

— Nimeni nu ştie, dar se spune că n-ar fi om. Ucide

noaptea leul singur, glonţul său nimereşte de departe şi ochii săi scânteiază în întuneric ca focul iadului.

— Nu poţi pune mâna pe el?

— Voi încerca, dar e prea puţină speranţă pentru aceasta. Abu-hammezii l-au prins o dată, dar le-a scăpat prin aer.

Paşa părea să fie puţin cam superstiţios. Habar n-avea că acest „diavol” lua cafeaua acum împreună cu el.

— De la cine ai aflat asta, alteţă?

— De la un obeid, care mi-a fost trimis ca sol, când era însă prea târziu, căci haddedihni au şi luat turmele.

— Îi vei pedepsi?

— Da.

— Imediat?

— Aşa vroiam, dar din păcate trebuie să le mai dau un răgaz, deşi mi-am adunat trupele. Ai fost vreodată în ruinele de la Kufjundjik?

— Nu.

— Acolo e strânsă toată armata care urmează să pornească împotriva şammarilor; acum însă voi trimite oamenii în alt loc.

— Îmi dai voie să întreb unde?

— Asta e secretul meu şi nimeni nu trebuie să-l afle.

În clipa aceasta intră ofiţerul pe care-l trimisese să caute oameni care sufereau de dureri de dinţi.

— Ei? întrebă guvernatorul.

— Să-mi fie cu iertăciune, stăpâne, dar n-am găsit pe nimeni care să sufere de *diş aghrisi*.

— Nici tu nu suferi?

— Nu.

Mă simţii uşurat.

— Păcat! zise binevoitorul paşă către mine. Vroiam să dau prilejul să ţi se admire măiestria. Dar poate că s-o găsi mâine sau poimâine vreunul.

— Mâine sau poimâine nu voi mai fi aici.

— Cum nu? Trebuie să rămâi. Vei locui în palatul meu şi vei fi servit la fel ca mine. Pleacă!

Invitaţia aceasta era pentru ofiţer, care plecă imediat.

— Şi totuşi trebuie să plec acum, zisei eu. Mă voi întoarce însă.

— Unde vrei să te duci?

— În Munţii Kurzi.

— Cât de departe?

— Nu ştiu încă; poate până la Tura Schina sau chiar până la Djulamerik.

— Ce vrei să faci acolo?

— Vreau să văd ce fel de oameni sunt pe acolo şi ce fel de plante şi buruieni cresc prin ţinuturile acelea.

— Şi de ce trebuie să pleci într-acolo atât de curând şi nu mai poţi să rămâi câteva zile la mine?

— Pentru că altminteri plantele ce le caut se veştejesc.

— Pe oamenii din munţii aceia n-ai nevoie să-l cunoşti. Sunt tâlhari kurzi şi câţiva iezizi, pe care Allah să-l afurisească! Dar buruienele? Pentru ce? Ah, tu eşti un hekim şi ai nevoie de buruieni! Dar nu te-ai gândit că kurzii te-ar putea ucide?

— Am fost şi la oameni mai răi ca ei.

— Aşa singur? Fără arnăuţi sau başbuzuci?

— Singur. Am un pumnal ascuţit şi o puşcă bună şi te am şi pe tine, paşă.

— Pe mine?

— Da. Puterea ta se întinde până sus la Amadiya.

— Tocmai până acolo. Amadiya este fortăreaţa de graniţă a districtului meu. Am acolo tunuri şi o trupă de trei sute de albanezi.

— Amadiya trebuie să fie o fortăreaţă foarte puternică.

— Nu numai puternică, dar şi de neînvins. Ea e cheia împotriva ţării kurzilor liberi. Dar şi triburile subjugate sunt îndărătnice şi rele.

— Ai văzut pergamentul meu şi-mi vei acorda ocrotirea ta. Aceasta e rugămintea care m-a adus la tine.

— Îţi va fi împlinită, însă cu o condiţie.

— Care?

— Te vei întoarce înapoi şi vei fi oaspetele meu.

— Primesc această condiţie.

— Îţi voi da doi khavaşi care să te slujească şi să te ocrotească. Ştii că vei trece prin ţara Iezizilor?

— Ştiu.

— Poporul de acolo e un popor rău şi neascultător, căruia trebuie să-i arăţi colţii. Ei se închină diavolului, sting luminile şi beau vin.

— Lucrul acesta din urmă e chiar atât de rău?

— Tu bei vin?

— Cu multă plăcere.

— Ai ceva de băut?

— Nu.

— Credeam că ai, căci, atunci te-aş fi vizitat înainte de plecare.

Ca să-mi spună asta însemna că-mi câştigasem oarecum încrederea lui. Mă gândii să trag foloase de pe urma acestui lucru şi zisei:

— Vizitează-mă! Pot face rost de ceva vin.

— Şi dintr-acela care stropeşte?

(Vroia să zică şampanie.)

— Ai băut vreodată din el?

— O, nu! Nu ştii că Profetul a oprit să bem vin? Eu sunt un adept credincios al *Coranului*.

— Ştiu. Dar un asemenea vin care stropeşte poate fi făcut pe cale artificială şi atunci nu e chiar vin adevărat.

— Poţi face tu vin dintr-acesta?

— Da.

— Dar asta durează mult — poate câteva săptămâni sau chiar luni.

— Ba numai câteva ceasuri.

— Vrei să faci pentru mine o astfel de băutură?

— Din toată inima, dar n-am ceea ce trebuie pentru asta.

— De ce ai nevoie?

— De sticle.

— Am destule.

— Zahăr şi stafide.

— Capeţi de la mine.

— Oţet şi apă.

— Îţi dă bucătarul meu.

— Şi apoi ceva care se găseşte numai la spiţerie.

— *Hekim*-ul meu are o spiţerie. Mai ai nevoie de ceva?

— Nu. Dar trebuie să-mi îngădui să prepar vinul în bucătăria ta.

— Pot privi şi eu, ca să învăţ?

— Paşă, asta e aproape cu neputinţă. Să prepari vin pe care-l poate bea un musulman, vin care stropeşte şi înveseleşte sufletul, este o taină foarte mare.

— Îţi dau tot ce ceri.

— Un secret atât de însemnat nu se vinde. Numai un prieten îl poate afla.

— Nu sunt eu prietenul tău, Kara Ben Nemsi? Eu te iubesc şi-ţi voi da tot ce-mi vei cere.

— Ştiu asta, paşă, şi de aceea vei afla secretul meu. Câte sticle să-ţi umplu?

— Douăzeci. Sau crezi că e prea mult?

— Nu. Hai să mergem în bucătărie. Persoanele din vestibul făcură ochii mari când mă văzură mergând atât de camaradereşte alături de stăpânul lor, în gură cu „pipa păcii”. Bucătăria se afla la subsol şi era o încăpere întunecoasă, cu o vatră uriaşă, unde atârna deasupra focului o căldare mare plină cu apă clocotindă, pentru cafele. Intrarea noastră stârni mai mult groază decât surprindere. Şezând turceşte la pământ, şase indivizi fumau, cu filigenele umplute în faţa lor.

Probabil că paşa nu intrase niciodată în bucătăria sa şi la ivirea lui, oamenii înlemniră de spaimă. Ei rămaseră pe loc şi-l priviră cu ochii holbaţi.

— Sculaţi, trândavilor! le strigă el, izbind cu piciorul într-înşii. Nu mă cunoaşteţi, de rămâneţi pe loc, ca şi cum aş fi de-ai voştri?

Ei săriră în sus ca nişte paiaţe, apoi se azvârliră la picioarele lui.

— Aveţi apă fierbinte, nătărăilor?

— Fierbe colo, stăpâne. Răspunse unul, care părea să fie bucătarul, căci era cel mai gras şi cel mai murdar dintre toţi.

— Adu stafide, măgarule!

— Câte?

— De câte ai nevoie? mă întrebă paşa.

Mă uitai câtă apă era, apoi arătai spre un vas gol:

— Cana asta de trei ori plină.

— Şi zahăr?

— Încă o dată pe atâta.

— Oţet?

— Cam a zecea parte.

— Aţi auzit, netrebnicilor? Căraţi-vă!

Alergară afară şi se întoarseră curând cu cele cerute. Pusei să se spele stafidele, apoi vârâi totul în apa clocotindă. Un fabricant de şampanie din apus ar fi râs de metoda mea, dar n-aveam timp şi trebuia să fac treaba cât mai pe scurt, ca să nu încarc memoria chimică a nobilului paşă cu prea multe formule.

— Acum să mergem la spiţerie! îi zisei.

— Haide!

Mă duse într-o încăpere alăture, tot la subsol, şi în care zăcea la pământ bietul *hekim*, cu picioarele bandajate. Nici pe el nu-l cruţă paşa de o lovitură de picior.

— Scoală, ticălosule, şi arată mie şi acestui mare effendi cinstea care ni se cuvine. Mulţumeşte-i că s-a rugat pentru

tine ca să te iert de porţia de lovituri. Află, netrebnicule, că el mi-a scos dintele fără ca să simt. Îţi poruncesc să-l mulţumeşti.

Bietul „medic” se zvârli la picioarele mele şi sărută marginea vechiului meu *haik*.

— Unde e spiţeria? îl întrebă apoi paşa.

— Aici, stăpâne, răspunse el, arătând un dulap mare, cu lemnul găurit de carii.

— Deschide!

Ce era într-unsul nu s-ar putea descrie. Cutii, pungi, ierburi, amulete şi câte şi mai câte. Întrebai de carbonat de sodă şi acid tartric. Din cel dintâi era de ajuns, din celălalt însă foarte puţin, dar totuşi destul.

— Ai tot ce-ţi trebuie? mă întrebă paşa.

— Da.

Dădu medicului o lovitură de rămas-bun şi-i porunci:

— Îngrijeşte să fie o cantitate mai mare din astea două lucruri şi ţine minte numele lor. Am nevoie de ele când se îmbolnăveşte un cal. Dacă uiţi numele, capeţi cincizeci de lovituri.

Ne înapoiarăm în bucătărie. Se aduseră sticle, ceară roşie, sârmă şi apă rece, apoi guvernatorul îi goni afară pe toţi.

Ne puserăm pe lucru, eu şi el, de ne trecură năduşelile, şi când furăm în sfârşit gata, servitorii fură lăsaţi să intre, pentru ca să ducă sticlele în pivniţă. Una însă o luă paşa de probă şi o duse singur în odaia de unde plecasem şi unde ne aşezarăm iar.

— Bem? întrebă el.

— Nu s-a răcit încă de ajuns.

— Îl bem cald.

— N-are gust.

— Trebuie să aibă.

Fireşte că trebuia, căci aşa poruncea paşa. Puse să se aducă două pahare, opri pe toţi să intre şi desfăcu sârma.

Puf!… dopul zbură în tavan.

— *Allah il Allah!* strigă el, speriat.

Spuma începu să ţâşnească pe gâtul sticlei. Vrui să pun repede paharul dedesubt, dar paşa mă opri.

— *Maschallah!* Stropeşte într-adevăr!

Zicând aceasta deschise gura şi vârî gâtul sticlei între buze. Era aproape goală când o scoase şi-şi vârî degetul în deschizătură, ca s-o astupe.

— *Saltanatly* — e grozav! Ascultă, prietene, te iubesc! Vinul acesta e mai bun chiar decât apa din fântâna Zem-Zem… Ba e chiar mai bun ca apa Havus Kevser, pe care o bei în paradis. O să-ţi dau nu doi, ci patru khavaşi.

— Îţi mulţumesc. Ţi-ai întipărit în minte cum se prepară vinul acesta?

— Foarte exact. Nu voi uita.

Fără să se gândească la mine sau la faptul că erau două pahare, el duse din nou sticla la gură şi n-o mai scoase decât când fu goală.

— S-a dus! De ce n-a fost mai mare!

— Vezi acum cât de preţios a fost secretul meu?

— Ai dreptate. O, voi, nemsi sunteţi tare deştepţi. Dar îngăduie-mi să te părăsesc puţin.

Se ridică şi ieşi din odaie. Când se întoarse după câtva timp, ţinea ceva ascuns sub caftan. După ce se aşeză, scoase la iveală… două sticle.

— Le-ai adus singur? îl întrebai, râzând.

— *Kendi*, singur. Vinul acesta, care nu e vin, nu trebuie să-l atingă nimeni afară de mine. Aşa am poruncit, şi cine atinge numai o sticlă va fi biciuit de moarte.

— Vrei să mai bei?

— De ce n-aş bea? Nu e oare minunată băutura asta?

— Dar îţi spun că adevăratul gust îl simţi atunci când se răceşte.

— Cum mai trebuie să fie atunci, dacă acum şi e atât de

minunată! Lăudat fie Allah, care face să crească apă, stafide, zahăr şi doftorii, ca să fericească inima credincioşilor săi!

Şi bău înainte, fără să se gândească la mine. Chipul său exprima o mulţumire cerească şi când fu deşertată şi a doua sticlă, zise:

— Prietene, nimeni nu se poate asemui cu tine, fie el credincios sau necredincios. Patru khavaşi sunt prea puţini pentru un astfel de om; vei căpăta deci şase.

— Bunătatea ta e mare, paşă; voi şti eu s-o laud.

— Vei povesti şi despre băutura asta — care nu e vin — pe care am băut-o acum?

— Nu, despre asta voi tăcea, căci nu voi pomeni nici despre ceea ce am băut eu.

— *Maschallah*, ai dreptate. Beau, fără să mă gândesc la tine. Dă-mi paharul tău, voi mai destupa şi sticla aceasta.

Acum gustai şi eu din fabricatul meu. Nu prea avea un gust strălucit, dar pentru gâtlejul nepretenţios al guvernatorului trebuie să fi fost destul de bun.

— Ştii tu, spuse el, trăgând o duşcă, că şase khavaşi tot prea puţini sunt pentru un om ca tine? Îţi voi da zece.

— Îţi mulţumesc, paşă!

Dacă lucrurile ar fi mers tot aşa mai departe, atunci urma să plec la drum cu o armată întreagă de khavaşi, şi asta s-ar fi putut să-mi strice planurile.

— Vasăzică treci prin ţara închinătorilor Diavolului? mă întrebă el acum. Cunoşti limba lor?

— E limba kurdă.

— Un dialect kurd. Numai puţini dintre ei vorbesc arăbeşte.

— Nu cunosc dialectul acesta.

— Atunci îţi voi da un tălmaci.

— Nu cred să fie nevoie. Limba kurdă e înrudită cu persana şi pe aceasta o pricep.

— Eu nu le pricep pe amândouă şi tu trebuie să ştii mai

bine dacă ai sau nu nevoie de un dragoman. Dar să nu te aţii prea mult prin ţara lor. Caută să treci repede pe acolo.

— Pentru ce?

— Pentru că astfel ţi s-ar putea întâmpla ceva rău.

— Ce anume?

— Asta e taina mea. Doar atâta îţi spun, că tocmai garda pe care ţi-o dau ţi-ar putea deveni primejdioasă. Bea!

Era a doua taină de care pomenea.

— Oamenii tăi mă pot însoţi numai până la Amadiya? îl întrebai.

— Da, căci puterea mea numai până acolo se întinde.

— Ce ţinut vine după aceea?

— Ţinutul kurzilor din Bervari.

— Cum se numeşte capitala lui?

— Rezidenţa e castelul Gumri, unde locuieşte beiul lor. Îţi voi da o scrisoare către el, dar nu-ţi pot garanta că scrisoarea va avea vreun efect bun. Câţi însoţitori ai?

— Un servitor.

— Unul singur? Ai cai buni?

— Da.

— Asta e bine, căci de cele mai adeseori de cal atârnă libertatea şi viaţa călăreţului. Şi ar fi păcat să ţi se întâmple o nenorocire, căci ai fost stăpânul unei taine foarte frumoase pe care mi-ai destăinuit-o. Dar vreau să-ţi fiu recunoscător. Ştii ce voi face pentru tine?

— Ce?

Goli sticla şi răspunse:

— Ştii tu ce este *diş-parassi*[1]-ul?

— Un impozit pe care numai tu singur îl poţi cere.

Mă exprimasem foarte delicat, căci *diş-parassi*-ul este o dare în bani care se plăteşte pretutindeni unde paşa se opreşte în cursul călătoriilor sale, şi asta pentru faptul că-şi uzează dinţii mestecând acele alimente pe care locuitorii de

[1] Despăgubire pentru dinţi.

prin partea locului sunt obligaţi să i le pună la dispoziţie în mod gratuit. ..

— Ai ghicit, zise el. Îţi voi da o patalama prin care poruncesc să ţi se plătească *diş-parassi*-ul, pretutindeni pe unde vei trece, ca şi cum aş fi eu. Când vrei să pleci?

— Mâine dimineaţă.

— Aşteaptă, mă duc să aduc pecetea şi voi pune să se facă îndată scrisoarea.

Se ridică şi părăsi odaia, iar eu rămasei singur. Lângă el se aflau nişte hârtii, cu care se îndeletnicise probabil înainte de venirea mea. Desfăcui una din ele şi văzui că era un plan al văii din Şeic Adi. Să fi fost planul acesta în legătură cu secretele de care pomenise? N-am putut gândi mult la asta, căci el se întoarse. La porunca sa veni secretarul, căruia îi dictă trei scrisori: una către beiul kurd, a doua către comandantul fortăreţei Amadiya, iar a treia către toţi prefecţii de judeţe şi celelalte autorităţi, în care se spunea că am dreptul să încasez *diş-parassi*-ul, locuitorii urmând să se supună cererilor mele ca şi cum acestea ar veni din însăşi partea paşei.

— Eşti mulţumit de mine? mă întrebă el.

— Cât se poate de mulţumit, paşă. Bunătatea ta e nemăsurată.

— Nu-mi mulţumi acum, ci mai târziu.

— Doresc s-o pot face cândva.

— O vei putea face.

— Prin ce?

— Asta ţi-o pot spune de pe acum. Tu nu eşti numai un hekim, ci şi un ofiţer.

— De ce crezi asta?

— Un *hekim* sau un om care scrie cărţi, n-ar cuteza să vină la mine fără să fie însoţit de un consul. Tu ai un *bu-djeruldu* al sultanului şi eu ştiu că padişahul trimite uneori ofiţeri străini, care au însărcinarea să-l viziteze ţările, ca să-l

facă apoi rapoarte militare. Mărturiseşte că eşti şi tu unul dintr-aceştia!

Ar fi fost o prostie din partea mea să-l contrazic, căci născocirea asta nu putea decât să-mi fie de folos. Dar nici de minţit nu voiam, aşa că-l răspunsei în felul următor:

— Nu pot mărturisi asta, paşă. Dacă ştii că padişahul trimite astfel de ofiţeri străini, trebuie să fi auzit şi că aceasta se întâmplă de obicei în taină. Pot ei trăda secretele care li se încredinţează?

— Nu. Nici nu vreau să te îndemn s-o faci, dar îmi vei fi recunoscător pentru asta. Vezi, la asta mă gândisem înainte, când ţi-am spus ce ţi-am spus.

— Cu ce-ţi pot dovedi recunoştinţa mea?

— Când te vei întoarce din Munţii Kurdistanului, te voi trimite la arabii din Şammar, mai ales la haddedihni. Vei călători prin ţinuturile lor şi-mi vei spune cum îi pot învinge.

— Ah!

— Da. Pentru tine asta va fi mai uşor decât pentru unul din oamenii mei. Eu ştiu că ofiţerii frâncilor sunt mai deştepţi ca ai noştri, deşi eu însumi am fost colonel şi am făcut servicii mari padişahului. Te-aş fi rugat să colinzi puţintel prin ţinuturile Iezizilor; dar pentru asta e prea târziu. Am şi căpătat ceea ce-mi trebuie în privinţa lor.

Acum eram încredinţat că bănuiala mea dinainte era întemeiată. Trupele adunate la Kufjundjik stăteau gata să se năpustească asupra Închinătorilor Diavolului. Paşa urmă:

— Vei trece repede prin ţinutul lor, fără să aştepţi ziua când prăznuiesc ei marea lor sărbătoare.

— Care sărbătoare?

— Aceea a sfinţilor lor, care se sărbătoreşte la mormântul şeicului lor Adi. Uite scrisorile tale. Allah fie cu tine! La ce vreme vei părăsi oraşul mâine dimineaţă?

— La vremea primei rugăciuni.

— Cei zece khavaşi vor fi atunci la locuinţa ta.

— Îmi sunt de ajuns doi.

— Tu nu pricepi asta. Zece sunt mai buni decât doi, ia aminte! Vei căpăta cinci arnăuţi şi cinci başbuzuci. Întoarce-te îndată şi nu uita că ţi-am dăruit iubirea mea.

Zicând aceasta îmi făcu semn că pot pleca şi părăsii cu capul sus casa în care intrasem cu câteva ceasuri înainte aproape ca prizonier. Când ajunsei la locuinţa mea, îl găsii pe Halef înarmat până în dinţi.

— Slăvit să fie Allah că ai venit, sidi! mă întâmpină el. Dacă la apusul soarelui n-ai fi fost încă aici, mi-aş fi ţinut cuvântul şi l-aş fi împuşcat pe paşă.

— Te rog, te rog! Paşa e prietenul meu.

— Prietenul tău? Cum poate fi un tigru prietenul omului?

— L-am îmblânzit.

— *Maschallah!* Atunci ai făcut o minune. Cum s-a întâmplat asta?

— Mai lesne decât aş fi putut bănui. Stăm sub ocrotirea sa şi vom căpăta zece khavaşi, care ne vor însoţi.

— Asta e bine.

— Nu se ştie. Afară de aceasta mi-a dat scrisori de recomandaţie şi dreptul să încasez *diş-parassi*-ul.

— *Allah akbar*, aşadar ai devenit şi tu paşă! Dar spune, sidi, cine de cine trebuie să asculte: eu de khavaşi sau ei de mine?

— Ei de tine, căci tu nu eşti un servitor, ci Hagi Halef Omar Aga, însoţitorul şi ocrotitorul meu.

Guvernatorul se ţinu de cuvânt. A doua zi în zori, când Halef scoase capul pe uşă, fu salutat de zece oameni călare, care stăteau acolo. El mă trezi îndată şi eu mă grăbii să fac cunoştinţă cu escorta mea.

După cum făgăduise paşa, erau cinci arnăuţi şi cinci başbuzuci. Aceştia din urmă purtau uniformele obişnuite ale armatei turceşti. Arnăuţii aveau vestoane din catifea purpurie, veste de culoare verde tivite tot cu catifea, pantaloni roşii,

turbane de aceeaşi culoare şi purtau atâtea arme asupra lor, încât cu pistoalele şi cuţitele lor s-ar fi putut înarma un număr de trei ori mai mare. Başbuzucii erau puşi sub comanda unui bătrân *buluk emini*[1], iar arnăuţii sub aceea a unui *onbaşă*[2] cu privirea sălbatică.

Cel dintâi părea să fie un om original. Nu călărea un cal, ci un măgar şi purta simbolul demnităţii sale — o călimară cât toate zilele — atârnată de o curea pe după gât. Era un omuleţ gras, căruia îi lipsea nasul, în schimb, cu atât mai mare era mustaţa, care-i atârna de buza de jos. Obrajii arătau aproape albaştri şi erau atât de cărnoşi încât pielea abia părea să le ajungă.

Îi dădui lui Halef o sticlă cu rachiu, cu însărcinarea s-o servească eroilor noştri. El ieşi afară la ei, iar eu, mă aşezai în aşa fel încât să pot vedea ce se întâmplă.

— *Sabăhiniz hajir* — bună dimineaţa, isteţilor! le zise el. Fiţi bineveniţi!

— *Sabăhiniz hajir!* răspunseră toţi într-un glas.

— Aţi venit pentru a-l însoţi pe vestitul Kara Ben Nemsi în călătoria sa?

— Paşa ne-a trimis în scopul acesta.

— Atunci îmi daţi voie să vă spun că numele meu este Hagi Aga Halef Omar Ben Hagi Abul Abbas Davud al Gossarah, eu sunt mareşalul de călătorie şi aga aceluia pe care urmează să-l însoţiţi, aşa că trebuie să ascultaţi de ordinele mele. Cum sună porunca pe care v-a dat-o paşa al vostru?

— Eu sunt *buluk emini* al padişahului — pe care Allah să-l binecuvânteze — şi mă numesc Ifra răspunse furierul. Ţine minte numele acesta! Paşa, al cărui cel mai credincios servitor sunt, mi-a dat această călimară şi aceste condeie, pe lângă multă hârtie, ca să aştern totul ce ni se va întâmpla în

[1] Furierul sau scriitorul unei companii.

[2] Comandant peste zece oameni.

drum. Eu sunt viteazul conducător al acestor oameni şi vă voi dovedi că…

— Taci, *esekun-atli*[1]! îl întrerupse onbaşa, trecându-şi mâna prin barba stufoasă. Ce ziceai că eşti? Conducătorul nostru? Tu, piticule? Tu, stăpân al călimării şi al gâştelor, de la care sunt penele tale, asta eşti şi nimic altceva!

— Ce? Eu sunt *buluk emini* şi mă numesc Ifra. Vitejia mea…

— Taci, îţi spun! Vitejia ta creşte în picioarele măgarului tău, pe care Allah să-l ardă în foc! Căci făptura asta are deprinderea ticăloasă de a alerga toată ziua şi a răcni la cer noaptea. Te cunoaştem pe tine şi pe măgarul tău, dar cu toate astea nu ştim prea bine care din voi doi e *buluk-emini*-ul şi care măgarul.

— Păzeşte-ţi limba, onbaşă! Nu ştii tu că în luptă m-am încumetat până într-acolo unde se retează nasurile? Priveşte nasul meu, care din păcate nu mai există, şi vei rămâne uimit de îndrăzneala cu care am luptat. Sau poate că nu cunoşti povestea cu pierderea nasului meu? Atunci ascult-o! Era pe vremea când noi luptam la Sevastopol, împotriva muscalilor; cum mă aflam aşa acolo unde era lupta mai grea şi ridicam braţul ca să…

— Taci! Povestea ta au auzit-o toţi de cel puţin o mie de ori.

Şi întorcându-se spre Halef, urmă:

— Eu sunt onbaşa Ular Ali. Am auzit că emirul Kara Ben Nemsi e un om viteaz şi asta ne place; am mai auzit apoi că a luat apărarea agiilor noştri şi asta ne place şi mai mult. Îl vom ocroti şi-l vom sluji, iar el va fi mulţumit cu noi.

— Şi eu vă întreb din nou, ce porunci v-a dat paşa?

— Ne-a poruncit să purtăm de grijă ca emirul să fie întâmpinat ca cel mai bun prieten, ca fratele paşei.

— Atunci vom căpăta pretutindeni găzduire şi hrană pe

[1] Călăreţ pe măgar.

gratis?

— Tot ce vă trebuie, şi noi la fel.

— V-a spus şi despre *diş-parassi?*

— Ne-a spus.

— Asta se încasează în bani gheaţă?

— Da.

— La cât se ridică?

— La atât cât pofteşte emirul.

— Allah să-l binecuvânteze pe paşă! Mintea lui e limpede ca soarele şi înţelepciunea sa luminează lumea. O s-o duceţi bine la noi, să ştiţi. Sunteţi gata să porniţi la drum?

— Da.

— De mâncare aveţi?

— Pentru o zi.

— Dar corturi n-aveţi?

— N-avem nevoie, căci vom căpăta în fiecare seară o locuinţă bună.

— Ştiţi voi că vom merge prin ţara iezizilor?

— Ştim.

— Vă temeţi de închinătorii Diavolului?

— Să ne temem? Aga Halef Omar, ai auzit tu vreodată de un arnăut care se teme de ceva? Spune emirului că suntem gata să-l primim.

După câtva timp pusei să mi se aducă calul şi ieşii afară. Cei zece oameni îşi luară poziţia de drepţi în faţa mea, fiecare lângă capul calului său. Îi salutai muteşte şi le făcui semn să mă urmeze. Mica trupă se puse în mişcare.

Trecurăm Podul Vapoarelor şi ajunserăm pe ţărmul stâng al Tigrului, afară din oraş. Acolo abia îl chemai la mine pe onbaşă şi-l întrebai:

— Cui îi slujeşti acum, mie sau paşei?

— Ţie, emire.

— Sunt mulţumit cu tine. Trimite-mi-l pe *buluk emini!*

După câteva clipe veni grăsunul.

— Numele tău e Ifra? Am auzit că eşti un războinic viteaz.

— Foarte viteaz! se grăbi el să răspundă.

— Ştii să scrii?

— Foarte bine, foarte frumos, emire.

— Unde ai slujit şi luptat?

— În toate ţările pământului.

— Ia spune-mi numele acestor ţări?

— La ce bun, emire? Ar trebui să-ţi înşir peste o mie de nume.

— Atunci trebuie să fii un *buluk-emini* vestit.

— Foarte vestit. N-ai auzit încă nimic despre mine?

— Nu.

— Atunci cu siguranţă că n-ai trecut încă niciodată în viaţa ta graniţa ţării, căci altfel ai fi auzit de gloria mea. Va trebui să-ţi povestesc odată, de pildă, cum s-a făcut de mi-am prăpădit nasul. Era pe vremea când noi luptam împotriva muscalilor; cum mă aflam aşa acolo unde era lupta mai grea şi ridicam braţul ca să...

Fu nevoit să se întrerupă. Calul meu nu putea suporta mirosul de măgar, căci pufăi mânios, îşi zbârli coama şi se dădu la asinul furierului. Măgarul se ridică pe picioarele dinainte ca să se ferească de muşcătură, se răsuci apoi în lături şi o luă la goană de rupea pământul. Micul *buluk* abia se putea ţine pe spatele lui şi în curând dispărură amândoi din faţa privirilor noastre.

— Aşa i se întâmplă de obicei, îl auzii pe onbaşă spunând lui Halef.

— Trebuie să ne luăm după el, răspunse acesta, altminteri îl pierdem.

— Pe ăsta să-l pierdem? râse arnăutul. N-ar fi nici-un păcat. De o mie de ori i s-a întâmplat şi niciodată nu s-a pierdut.

— Dar de ce călăreşte pe dobitocul ăsta?

— Trebuie.

— Trebuie? Pentru ce?

— Aşa vrea isbaşa[1]. Petrece pe socoteala lui Ifra şi a măgarului.

După ce trecurăm între Kufjundjik şi Mănăstirea Sfântului Gheorghe, îl văzurăm pe furier înaintea noastră. El ne lăsă să ne apropiem şi strigă de departe:

— Stăpâne, ai crezut cumva că măgarul a fugit cu mine?

— Sunt convins de asta.

— Te înşeli, emire. Am luat-o numai înainte, ca să cercetez drumul pe care trebuia să călărim. Mergem de-a lungul Khausserului, sau pe drumul obişnuit?

— Rămânem pe potecă.

— Atunci îngăduie-mi să-ţi istorisesc mai târziu povestea cu nasul meu. Acum vă voi sluji de călăuză.

El porni înainte. Khausserul e un râu care izvorăşte din Munţii Maklub şi în drumul său spre Mosul udă teritoriile a numeroase sate. Îl trecurăm pe un podeţ şi de-acum încolo îl aveam mereu pe partea stângă. Ruinele şi satul Khorsabad erau la vreo şapte ceasuri de drum spre miazănoapte de Mosul. Când mai eram la vreun ceas de ţintă, ne ieşi înainte o trupă cam de cincizeci de arnăuţi. În fruntea ei călăreau câţiva ofiţeri şi în mijloc văzui veşmântul alb al unui arab. Când m-am apropiat, recunoscui pe... şeicul Mohammed Emin.

Aoleu! Picase în mâinile acestor oameni, el, duşmanul paşei, care-l luase prizonier pe fiul său, trimiţându-l la Amadiya. Acum trebuia ştiut, în primul rând, dacă se împotrivise; n-am putut descoperi totuşi nici un rănit. Trebuia să pun totul la cale ca să-l scot din această tovărăşie primejdioasă. Oprii deci în mijlocul drumului şi aşteptai să se apropie trupa.

Însoţitorii mei descălecaseră, pentru ca să se arunce la pământ pe marginea drumului. Halef şi cu mine râmaserăm

[1] Căpitan, comandat peste o sută de oameni.

pe cai. Conducătorul veni spre noi, în goana calului. Opri în faţa mea şi întrebă, fără să le dea atenţie celor, de pe pământ.

— *Sallam!* Cine eşti tu?

— *Aaleikum!* Sunt un emir din apus.

— Din care trib?

— Din neamul nemsilor.

— Încotro te duci?

— Spre răsărit.

— La cine?

— Pretutindeni.

— Omule, răspunzi prea scurt. Ştii tu ce sunt eu?

— Văd.

— Atunci răspunde cum se cuvine! Cu ce drept călătoreşti pe aici?

— Cu acelaşi drept cu care călătoreşti şi tu.

— *Tallahi*, pe Dumnezeul meu, eşti foarte îndrăzneţ. Eu călătoresc pe aici din ordinul mutessarifului din Mosul, cred că-ţi închipui!

— Şi eu călătoresc pe aici din ordinul mutessarifului din Mosul şi al padişahului din Constantinopol, cred că-ţi închipui!

— Dovedeşte!

— Poftim!

Îi dădui legitimaţiile mele, pe care le desfăcu îndeplinind formalităţile prescrise, apoi le citi. După aceea le împături cu grijă, mi le înapoie şi zise pe ton cuviincios:

— Tu însuţi eşti vinovat că am fost aspru cu tine. Ai văzut cine sunt şi trebuia să-mi răspunzi mai binevoitor.

— Tu însuţi eşti vinovat că nu s-a întâmplat aşa, îi răspunsei. Ai văzut escorta mea, care mă arată drept un om ce se bucură de prietenia mutessarifului, şi ar fi trebuit să întrebi mai curtenitor. Salută-l pe stăpânul tău de nenumărate ori din partea mea, bună dimineaţa.

— Să trăiţi! răspunse el.

Şi porni mai departe.

Avusesem de gând să fac ceva pentru eliberarea lui Mohammed Emin, dar de la începutul convorbirii cu ofiţerul am băgat de seamă că nu era nevoie. Escorta acestuia rămăsese ceva mai în urma lui şi-şi aţintise ochii mai mult asupra mea decât asupra prizonierului ei. Acesta se folosi imediat de împrejurare... Era legat uşor şi călărea un cal turcesc foarte prost, pe când minunatul său armăsar, de şaua căruia atârnau toate armele sale, era dus de căpăstru în urma coloanei. Am observat sforţările sale de a-şi face libere mâinile, şi tocmai în clipa când sfârşisem convorbirea cu ofiţerul, el sărea în picioare pe spatele calului pe care fusese legat.

— Halef, atenţie! îi şoptii isteţului meu servitor, care văzuse şi el totul.

— Între ei şi el, sidi, îmi răspunse dânsul. Aşadar mă înţelesese. Şeicul începu acum să sară de pe un cal pe altul, lăsându-i pe călăreţii acestora cu gurile căscate de uimire, şi înainte ca ei să-şi dea seama ce se petrecea, Mohammed ajunse la propriul său cal, sări în şa, smulse frâul din mâna arnăutului care-l ţinea şi începu să gonească nu pe şosea, ci în lături spre râu, îndărătul lui se ridică un huiet de uimire şi furie.

— Prizonierul tău a fugit, strigai ofiţerului. Stai că ne luăm noi după el.

Îmi răsucii calul şi începui să alerg după fugar. Halef se aţinea alături de mine.

— Nu atât de aproape de mine, Halef! Ceva mai încolo! Vezi de călăreşte în zig-zag, aşa încât ei să nu ne nimerească.

Acum începu o vânătoare sălbatică. Din fericire urmăritorii nu se gândeau deocamdată decât să-l ajungă pe Mohammed Emin, şi când văzură că armăsarul lui era superior cailor lor, şi când luară armele în mână, distanţa pe care o câştigase el devenise prea mare. Pe de altă parte eu şi Halef începurăm să

călărim în zig-zag, aşa că turcii nu puteau trage, de frică să nu ne nimerească pe vreunul din noi.

Mohammed Emin îşi mânase calul de-a dreptul în apa râului. Ajunse cu bine pe malul celălalt şi eu cu Halef de asemenea; dar înainte ca ceilalţi să izbutească să facă la fel, noi le-o luarăm cu mult înainte. Şi aşa am gonit mereu spre nord-vest, timp de vreo două ceasuri, şi ajunserăm pe şoseaua care de la Mosul duce spre Raban Hormuzd şi merge paralel cu aceea pe care vroiam să ajungem adineauri la Khorsabad, Djeraijah şi Baadri. Şeicul ne văzu numai pe noi doi, căci ceilalţi dispăruseră de mult la orizont.

— Slavă Domnului! strigă el. Effendi, îţi mulţumesc că le-ai luat mâinile de pe flinte. Ce facem acum ca să ne piardă din ochi?

— Cum ai căzut în mâinile lor, şeicule? întrebă Halef.

— Asta ne-o va povesti mai târziu, spusei eu. Acum n-avem timp de aşa ceva. Mohammed Emin, cunoşti ţinutul mlăştinos dintre Tigru şi Djebel Maklub?

— Am călărit odată pe acolo.

— În ce direcţie?

— De la Baaşeika şi Baazani prin Ras al Ain spre Dohuk.

— Mlaştina e primejdioasă?

— Nu.

— Vedeţi colo la nord-est colina aceea la care se poate ajunge cam în trei ceasuri?

— O vedem.

— Acolo ne vom întâlni din nou, căci acum trebuie să ne despărţim. Pe şosea nu putem merge, căci am fi văzuţi şi ar ghici încotro ne îndreptăm. Trebuie să intrăm în mlaştină, şi câte unul, pentru ca urmăritorii, dacă totuşi ar veni încoace, să nu ştie pe care urmă să apuce.

— Dar ce facem cu arnăuţii şi başbuzucii noştri, sidi? întrebă Halef.

— Ăştia nu ne interesează acum. La drept vorbind ei mai

mult ne stingheresc decât ne sunt de folos. Paşapoartele şi scrisorile mele îmi dau un ajutor mai mare. Halef, tu porneşti de aici spre miazăzi, eu voi călări prin mijloc, iar şeicul o ia spre miazănoapte, fiecare la cel puţin o jumătate de ceas distanţă de celălalt.

Ne despărţirăm, apucând fiecare în direcţia hotărâtă.

Nu există ţară pe pământ care să ascundă mistere atât de multe şi de nepătruns ca aceea pe al cărei pământ călăream acum. Afară de ruinele împărăţiei asiro-babiloniene, pe care le întâlneai aici la orice pas, se iveau acum în faţa mea munţi pe ale căror povârnişuri şi văi trăiau oameni a căror naţionalitate şi religie cu greu le puteai descâlci. Stingători ai focului, închinători ai focului şi ai Diavolului, nestorieni, chaldei, nahumiţi, sunniţi, sciţii, nadşiaţi, gholaţi, nevafidiţi, muataţileţi, vahabiţi, arabi, evrei, turci, armeni, sirieni, druzi, maroniţi, kurzi, perşi, turcomani. Cu vreun reprezentant al acestor popoare, triburi şi secte te poţi întâlni la orice pas şi cine ar fi în stare să cunoască greşelile şi abaterile pe care le poate făptui un străin într-un astfel de prilej? Munţii aceştia mai aburesc şi astăzi încă de sângele acelora care au căzut jertfă urii dintre popoare, fanatismului cel mai sălbatic, poftei de cucerire şi atâtor alte josnice patimi omeneşti.

Muntele se apropia tot mai mult de mine, sau mai bine zis mă apropiam eu de el. Pământul era umed, dar numai în puţine locuri copitele calului meu se afundaseră adânc, şi în cele din urmă veni teren uscat. Ţinutul mlăştinos al Tigrului era îndărătul meu. Văzui acum la dreapta mea un călăreţ, în care recunoscui îndată pe Halef, cu care mă şi unii în curând.

— Te-a întâlnit cineva? îl întrebai.

— Nu, sidi.

— Nu te-a văzut nimeni?

— Nimeni. Numai departe spre miazăzi am văzut pe drumul pe care l-am părăsit noi un omuleţ care târa după dânsul un animal. Nu l-am putut recunoaşte însă.

— Dar pe cel de colo l-ai putea recunoaşte? îl întrebai eu, arătând spre miazănoapte.

— O, sidi, acela e şeicul.

— Da, e Mohammed Emin. Peste zece minute va fi aici.

Aşa se şi întâmplă.

— Acum ce facem effendi? mă întrebă şeicul când fu lângă noi.

— Ne vom călăuzi după cele ce-ai aflat tu. Ai fost cumva observat?

— Nu. Numai un păstor îşi mâna turma la mare depărtare prin faţa mea.

— Cum ai fost prins?

— Mi-ai dat întâlnire la ruinele de la Khorsabad. Până azi-dimineaţă m-am ascuns în partea de miazăzi a acestora, apoi însă m-am postat mai aproape de drum, ca să te văd venind. Aici am fost văzut şi împresurat de soldaţi. Nu m-am putut apăra, pentru că erau prea mulţi, şi de ce m-au luat prizonier, nu ştiu.

— Te-au întrebat de nume şi de tribul din care faci parte?

— Da, însă le-am dat răspunsuri false.

— Oamenii aceştia sunt lipsiţi de experienţă. Un arab te-ar fi recunoscut după tatuaj. Te-au luat prizonier pentru că în ruinele de la Kufjundjik stau trupele paşei care urmează să pornească împotriva şammarilor.

El se sperie şi-şi opri calul.

— Împotriva şammarilor? Allah să ne ajute! Atunci trebuie să mă întorc îndată.

— Nu e nevoie s-o faci. Eu cunosc planul guvernatorului.

— Şi care e acest plan?

— Expediţia împotriva şammarilor e numai un pretext. Mutessariful vrea să-i atace mai întâi pe iezizi şi, ca aceştia să nu intre la bănuială, se preface că porneşte împotriva şammarilor.

— Ştii bine asta?

— Cât se poate de bine. Mi-a spus să vin înapoi la el şi să-i dau informaţii asupra locurilor de păşunat ale şammarilor.

— Dar dacă sfârşeşte repede cu iezizi, cu siguranţă că nu va pierde prilejul să-şi trimită îndată armata şi împotriva şammarilor.

— Nu va sfârşi atât de repede cu iezizi. Şi după aceea va fi trecut perioada scurtă de primăvară.

— *Maschallah*, dar ce-are a face primăvara cu războiul acesta, effendi?

— Foarte mult. Îndată ce vin zilele calde se usucă plantele şi câmpia. Bedavii se mută cu turmele lor în munţii şammarilor sau sindjarilor şi armata guvernatorului s-ar prăpădi.

— Ai dreptate, effendi. Atunci să ne urmăm drumul. Dar eu nu-l cunosc.

— La dreapta avem şoseaua care duce la Ain Sifni, la stânga drumul spre Djevaijah şi Baadri. Până la Baadri însă nu trebuie să fim văzuţi, aşa că ne vom aţine mereu pe ţărmul Khausserului. După ce vom fi lăsat Djeraijah în urma noastră, nu mai e nevoie să ne ascundem.

— Cât avem până la Baadri?

— Trei ceasuri de drum. Şi acum înainte!

Deşi cele două drumuri, de care vroiam să ne ferim, erau la distanţă de numai jumătate de ceas unul de altul, izbutirăm totuşi să rămânem neobservaţi. Dacă vedeam venind oameni pe dreapta, o luam spre stânga, şi viceversa.

Fireşte că ocheanul meu mi-a fost de mare folos şi numai mulţumită lui ne puturăm simţi în siguranţă tot timpul, până ajunserăm la Baadri.

Eram de aproape zece ceasuri în şa, când ne văzurăm la şirul de coline, la poalele cărora se afla satul care era reşedinţa şefului spiritual al închinătorilor Diavolului, precum şi al căpeteniei laice a tribului. Pe cel dintâi om pe care-l întâlnii îl întrebai de numele beiului. El se uită la mine fără să

priceapă. Uitasem cu totul că cei mai mulţi din iezizi nu vorbesc araba.

— *Bey nidje demar* — cum îl cheamă pe bei? întrebai pe turceşte.

— Ali-Bey, îmi răspunse el.

— *Ol nerde oturar* — unde locuieşte?

— *Gel*, *seni*, *gotirim* — haide, te voi călăuzi.

Ne duse până la o casă mare, construită din piatră.

— *Itjerde otur* — aici locuieşte, ne spuse el şi se îndepărtă.

Satul era foarte însufleţit. În afară de case şi colibe văzui şi o mulţime de corturi, în faţa cărora erau legaţi cai sau măgari, iar între ele mişunau oameni încolo şi-ncoace. Se părea că sosirea noastră nici nu fusese băgată în seamă.

— Sidi, priveşte încoace! spuse Halef. Cunoşti animalul ăsta?

Arată spre un măgar legat la intrarea casei. Pasămite, era măgarul grasului *buluk emini!* Am descălecat şi intrat înăuntru. Atunci auzii glasul piţigăiat al viteazului Ifra:

— Şi zici că nu vrei să-mi dai altă locuinţă?

— N-am alta, răspunse cineva, cu glas potolit.

— Tu eşti *kiajah*[1] şi trebuie să-mi faci rost de alta.

— Ţi-am spus o dată că n-am alta. Satul e plin de pelerini şi nu se mai găseşte nici-un loc liber. De ce nu umblă effendi al tău cu un cort după el?

— Effendi al meu? E un emir, un bei mare, mai vestit decât toţi prinţii iezizilor de pe aici.

— Unde e?

— Trebuie să sosească. Vrea să prindă întâi un fugar. El are un firman al sultanului, un firman al consulului, un firman şi multe scrisori din partea mutessarifului şi uite aici şi legitimaţia mea.

— Să vină el însuşi.

— Ce? Are *diş-parassi*-ul şi tu spui să vină el însuşi? Voi sta

---

[1] Primar.

de vorbă cu şeicul

— Nu e aici.

— Atunci cu beiul.

— Du-te înăuntru la el.

— Da, mă voi duce. Eu sunt un *buluk emini* al sultanului, am soldă pe lună treizeci şi cinci de piaştri şi nu mă tem de nici-un *kiajah*. Auzi tu?

— Treizeci şi cinci de piaştri pe lună! Şi ce mai capeţi afară de asta?

— Ce mai capăt? Ascultă numai! Două livre de pâine, şaptesprezece uncii de carne, trei de unt, cinci de orez, una de sare, şi în plus săpun, ulei şi unsoare de cizme. Ai priceput? Şi dacă îţi baţi joc de nasul meu, pe care nu-l mai am, îţi voi povesti cum l-am pierdut. Asta era pe vremea când ne aflam în faţa Sevastopolului; mă găseam sub ploaia de gloanţe şi...

— N-am timp să te ascult. Să spun beiului că vrei să vorbeşti cu el?

— Spune-i!

Persoana mea era deci obiectul acestei dispute. Intrai înăuntru, urmat de Mohammed Emin şi Halef. *Kiajah*-ul se pregătea tocmai să deschidă o uşă, dar la ivirea noastră se întoarse.

— Uite că vine emirul însuşi, zise Ifra. Îţi va arăta el de cine trebuie să asculţi.

— Tu aici? mă adresai eu furierului. Cum ai ajuns singur la Baadri?

Deşi păru cam încurcat, nu-mi rămase totuşi dator cu răspunsul:

— Nu ţi-am spus, excelenţă, că voi porni înainte?

— Unde sunt ceilalţi?

— Iflomiş — au dispărut, s-au evaporat.

— Încotro?

— Nu ştiu, alteţă.

— Dar trebuie să fi văzut.

— Numai puţin. Când prizonierul a fugit, s-au luat toţi după el, împreună cu oamenii mei şi cu arnăuţii.

— De ce nu te-ai luat şi tu după el?

— *Bemin aşek*, n-a vrut măgarul meu, stăpâne. Şi afară de asta trebuia să mă duc la Baadri, ca să fac rost de găzduire.

— L-ai văzut bine pe prizonierul fugit?

— Cum aş fi putut? Eram cu faţa la pământ şi când m-am ridicat ca să-l urmez pe ceilalţi, el era departe.

Lucrul acesta nu putea decât să mă bucure.

— Vin şi ceilalţi în curând? îl mai întrebai.

— Cine ştie!

— Beiul Ali e aici? mă adresai acum bătrânului satului.

— Da.

— Unde?

— *Bu kapu eşeri* — îndărătul acestei uşi.

— E singur?

— Da.

— Spune-i că vreau să vorbim.

În timp ce el intra la bei, Ifra îl trase pe Halef de-o parte şi-l întrebă încetişor, clipind cu ochiul spre Mohammed Emin:

— Cine-i arabul ăsta?

— Un şeic.

— De unde vine?

— L-am găsit în drum. E un prieten al stăpânului meu şi va rămâne la noi acum.

— *Wer tşok bakşişie* — dă mult bacşiş?

— *Bu kadar* — atâta! răspunse Halef, arătând toate zece degetele.

În clipa aceasta se deschise uşa şi primarul ieşi afară. Îndărătul său venea un tânăr înalt şi zvelt, cu trăsături regulate şi nişte ochi plini de văpăi. Purta un pantalon frumos ţesut, un veston bogat şi un turban de sub care ieşeau o mulţime de bucle minunate. La brâu avea numai un cuţit, al

cărui mâner era lucrat cu multă artă.

— *Choş geldin demek* — fiţi bine veniţi! ne întâmpină el, dând mâna întâi cu mine, apoi cu şeicul şi la urmă cu Halef. Pe furier păru însă că nu-l bagă în seamă.

— *Mazal bujurum sultanum* — iartă-mă, domnule, că-ţi calc casa, răspunsei eu. Se apropie seara şi vroiam să te întreb dacă se găseşte în ţinutul tău vreun loc unde ne-am putea pune capul să ne odihnim.

El se uită cu multă luare-aminte la mine din cap până în picioare, apoi zise:

— Pe călător să nu-l întrebi dincotro vine şi unde se duce. Dar *kiajah*-ul meu îmi spune c-ai fi un emir.

— Eu nu-s arab, şi nici turc, ci un neamţ, din depărtatele ţări ale apusului.

— Un neamţ? Nu cunosc acest popor şi n-am văzut încă pe niciunul din ei. Dar am auzit de un neamţ, pe care aş ţine mult să-l cunosc.

— Pentru ce, dacă-mi dai voie să întreb?

— Pentru că trei din oamenii mei îi datorează viaţa.

— Mai precis!

— I-a scos din captivitate şi i-a dus la haddedihni.

— Sunt acum aici în Baadri?

— Da.

— Şi îi cheamă Pali, Selek şi Melaf?

— Îi cunoşti? întrebă el surprins.

— Cum se numeşte neamţul de care ai pomenit?

— I se zice Kara Ben Nemsi.

— Acesta e numele meu. Omul de lângă mine e Mohammed Emin, şeicul haddedihnilor, iar celălalt Halef, însoţitorul meu.

— E cu putinţă? Ce surpriză! Seni gerek olarim — trebuie să te îmbrăţişez.

Mă atrase la el şi mă sărută pe amândoi obrajii; făcu la fel cu Mohammed şi Halef, numai că pe acesta din urmă nu-l

sărută. Apoi mă luă de mână şi-mi zise:

— *Tşelebim mahalinde geldin* — vii tocmai la timp. Avem o mare sărbătoare, la care nu se obişnuieşte să fie îngăduiţi străinii; tu însă trebuie să te bucuri împreună cu noi. Rămâi aici atât cât vor ţine zilele de veselie şi încă multă vreme după aceea.

— Rămân aci atât cât îi va place şeicului Mohammed Emin.

— O să-,i placă.

— Trebuie să ştii că inima îl îndeamnă să plece, după cum îţi vom mai povesti.

— Ştiu. Dar intraţi înăuntru. Casa mea e casa voastră şi pâinea mea e pâinea voastră. Să fiţi fraţii noştri, atât cât vom trăi.

Încăperea în care intrarăm era foarte simplu amenajată. Eu şi şeicul furăm poftiţi să ne aşezăm alături de tei, care nu înceta să-mi ţină mâna într-a lui.

— Aşadar tu eşti acela care a bătut pe duşmanii haddedihnilor? mă întrebă el. Şi care a ucis noaptea un leu, fără nici-un ajutor! Aş vrea să fiu şi eu ca tine. Tu eşti creştin?

— Da.

— Şi eu sunt creştin.

— Sunt iezizi creştini?

— Ei sunt de toate. Iezizi au luat din toate religiile numai partea bună.

— Ştii bine asta?

El încruntă fruntea şi răspunse:

— În munţii aceştia, emire, nici-o religie nu stăpâneşte singură; căci poporul nostru e împărţit, triburile noastre sunt dezbinate şi inimile noastre sfâşiate. O religie bună trebuie să predice iubirea, dar o iubire voluntară, crescută dinăuntru, nu poate prinde rădăcini la noi, pentru că ogorul e format din pământul urii, al răzbunării, trădării şi cruzimii. Dacă aş avea puterea trebuitoare, aş predica iubirea, dar nu cu buzele, ci

cu spada în mână, căci acolo unde vrei să crească o floare gingaşă, trebuie să smulgi întâi bălăriile. Sau crezi tu că o predică e în stare să facă dintr-o buruiană otrăvitoare o garoafă? Grădinarul poate înfrumuseţa planta otrăvitoare, dar urmele vor rămâne ascunse într-unsa. Şi eu îţi spun că predica spadei mele ar face oi din lupi. Cine ar asculta-o, ar deveni fericit; cine i s-ar împotrivi însă, pe acesta l-aş nimici. Abia după aceea mi-aş putea vârî sabia înapoi în teacă şi să mă întorc în cortul meu, ca să mă bucur în linişte de opera mea.

Ochii săi scăpărară, obrajii săi se înroşiră, tonul glasului său venea din adâncul unei inimi pline. Nu era numai un bărbat frumos, ci şi unul nobil. Cunoştea condiţiile triste ale ţării sale şi probabil că era plămădit dintr-un aluat de erou.

— Văd că mă priveşti cu ochi mari, urmă el. Îţi închipui că pacea e mai bună ca războiul şi lopata mai bună ca ghioaga? Sunt şi eu de aceeaşi părere. Dar îţi poţi închipui pacea altfel decât cucerită cu sabia? Nu trebuie oare să umblăm pe aici cu ghioaga ca să putem lucra cu lopata? Uită-te numai la tine, care porţi atâtea arme, mult mai bune decât acelea pe care le purtăm noi. Pentru ce le porţi? Le porţi şi în ţara ta când porneşti într-o călătorie?

— Nu.

— Ei, vezi! Voi vă puteţi duce la biserică şi să vă rugaţi fără grijă lui Allah; puteţi să vă duceţi la şcoală şi să ascultaţi fără teamă lecţiile profesorilor, vă puteţi cinsti părinţii şi instrui copiii fără frică. Voi trăiţi în linişte în paradis, căci capul şarpelui vostru a fost zdrobit. Noi însă mai suntem în aşteptarea eroului care trebuie să facă să amuţească *Sumata arasyndu daghlere* (ţipătul din munţi), despre care povesteşte cartea voastră. Şi să ştii de la mine că acest erou va veni. Ai auzit vreodată ce au suferit iezizi?

— Da.

— Trăiam în pace şi bună înţelegere în ţara Sindşar, dar

am fost împilaţi şi izgoniţi. Era în primăvară, fluviul ieşise din matcă şi podul luat de ape. Bătrânii, femeile şi copiii noştri stăteau pe lângă apă, la Mosul. Ei fură mânaţi în valurile spumegânde, sau măcelăriţi ca animalele sălbatice, în timp ce pe terasele oraşului stătea populaţia din Mosul şi făcea haz de crimele acestea. Cei rămaşi în viaţă nu ştiau unde să-şi pună capul. S-au dus în Munţii Maklub, la Bohtan, Şeikhan, Missuri, în Siria şi chiar peste graniţa rusească. Acolo şi-au clădit un cămin, acolo lucrează, şi dacă ai vedea locuinţele, îmbrăcămintea, grădinile şi ogoarele lor, ţi s-ar umple inima de plăcere, căci acolo domneşte sârguinţa, ordinea şi curăţenia, pe câtă vreme de jur împrejur nu întâlneşti decât murdărie şi lene. Asta însă îi ispiteşte pe ceilalţi şi, când au nevoie de bani şi de oameni, năvălesc asupra noastră şi ne ucid. Peste trei zile prăznuim sărbătoarea marelui nostru sfânt. De mulţi ani n-am mai putut-o prăznui, fiindcă pelerinii şi-ar fi riscat viaţa călătorind spre Şeic Adi. În anul acesta se pare însă că duşmanii noştri au de gând să stea liniştiţi, astfel că îl vom putea cinsti iarăşi pe sfântul nostru după atâta amar de vreme. *Tşelebim mahalinde geldin* — vii tocmai la timp. E drept că, aşa cum ţi-am mai spus, nu prea primim străini la sărbătorile noastre. Tu însă eşti binefăcătorul alor mei şi vei fi bine venit.

Invitaţia aceasta îmi era cât se poate de plăcută, căci ea îmi dădea prilejul să cunosc moravurile şi obiceiurile închinătorilor Diavolului.

— Îţi mulţumesc pentru prietenoasa ta invitaţie, răspunsei eu. Cu dragă inimă aş rămâne la tine mai mult timp, dar avem de îndeplinit o sarcină care cere să părăsim curând Baadri.

— Cunosc sarcina aceasta, zise el. Cu toate astea poţi lua parte la sărbătoarea noastră.

— O cunoşti?

— Da. Vreţi să vă duceţi la Amad el Ghandur, fiul şeicului

Mohammed Emin, care se află în Amadiya.

— De unde ştii?

— Ne-au spus cei trei oameni pe care i-ai scăpat de la moarte. Să ştii însă că nu-l veţi putea elibera acum.

— Pentru ce?

— Mutessariful din Mosul pare să se teamă de un atac al kurzilor răsăriteni şi a trimis spre Amadiya multe trupe, dintre care o parte au şi sosit acolo.

— Câte?

— Cinci sute de oameni, care stau sub comanda unui bimbaşă[1].

— Şi Amadiya se află la douăsprezece ceasuri de aici?

— Da. Însă drumurile sunt atât de anevoioase, încât nu ajungi acolo într-o zi. De obicei se înnoptează la Cheloki sau Spandareh şi abia a doua zi dimineaţă se continuă drumul peste munţii prăpăstioşi Gharah, dincolo de care e Amadiya.

— Ce trupe sunt la Mosul?

— Părţi din al doilea regiment de dragoni şi din al patrulea de infanterie din divizia Irak Ordussi. Sunt şi acestea în mişcare. Un detaşament urmează să pornească împotriva beduinilor, iar un altul va trece peste munţii noştri, ca să meargă la Amadiya.

— Câţi oameni are acest din urmă detaşament?

— O mie, sub conducerea unui miralai[2]. Pe acest miralai îl cunosc; el a ucis pe soţia şi cei doi fii ai lui Kir[3] Kamek şi se numeşte Omar Amed.

— Ştii poate unde se adună ei?

— Aceia care trebuie să pornească împotriva beduinilor se ascund în ruinele de la Kufjundjik; prin iscoadele mele am aflat că vor porni chiar poimâine. Ceilalţi însă vor fi gata de drum mai târziu.

---

[1] Maior, comandant peste o mie de oameni.

[2] Colonel.

[3] Sfânt iezian.

— Bănuiesc că te-au informat greşit iscoadele tale.

— Cum asta?

— Crezi într-adevăr că Mutessariful din Mosul va duce trupe de atât de departe, tocmai din Diarbekir, pentru ca să le folosească împotriva kurzilor răsăriteni? Nu i-ar fi mai aproape regimentul al doilea de infanterie, care e cantonat în Sulemania? Şi-apoi al treilea regiment din Kerkuk nu e format în cea mai mare parte din kurzi? Crezi tu că el va face greşeala să folosească trei sute de oameni dintre ei împotriva propriilor tovarăşi de trib?

— Cuvintele tale sunt înţelepte, dar eu nu pricep totuşi.

— Trupele care se află la Kufjundjik au tunuri cu ele?

— Nu.

— Când se plănuieşte o expediţie în câmpie se iau şi tunuri. O trupă care nu are artilerie e cu siguranţă destinată pentru munţi.

— Atunci iscoada mea s-a înşelat. Oamenii care se află în ruine nu sunt pentru beduini, ci vor merge la Amadiya.

— Şi zici că poimâine urmează să pornească? Atunci ajung aici tocmai în ziua marii voastre sărbători.

— Emire!

Atâta spuse numai, dar cu un ton în care era o spaimă nespusă. Iar eu urmai:

— Trebuie să ştii că nici prin partea de miazănoapte, nici prin cea de miazăzi nu se poate ajunge cu trupe la Şeic Adi, ci numai prin partea de apus şi de răsărit. La zece ceasuri de aici se adună în apus o mie de oameni lângă Mosul, şi la douăsprezece ceasuri spre răsărit se adună cinci sute de oameni în Amadiya. Şeic Adi va fi încercuit şi scăpare nu există.

— Aşa să fie?

— Poţi crede tu că cinci sute de oameni ar fi de ajuns să năvălească în ţinuturile kurzilor din Bervari, Bohtan, Tijari, Chal, Hakkiari, Karitha, Tura-Ghara, Baz şi Şirrvan? Kurzii

aceştia le-ar putea opune, chiar în a treia zi, şase mii de războinici.

— Ai dreptate, emire; noi suntem ţinta.

— Acum când vezi şi tu cum stau lucrurile, pot să-ţi spun că am aflat chiar din gura mutessarifului că vrea să vă atace la Şeic Adi.

Şi-i povestii de convorbirea avută cu guvernatorul, ceea ce-mi îndreptăţea concluzia trasă. Când sfârşii, el se ridică şi, după ce se plimbă de câteva ori în sus şi-n jos, îmi întinse mâna, zicându-mi:

— Îţi mulţumesc, emire, ne-ai salvat pe toţi. Dacă ar fi năvălit pe neaşteptate asupra noastră o mie cinci sute de soldaţi, am fi fost pierduţi, acum însă mi-ar face plăcere să vină, într-adevăr. Mutessariful a căutat să ne adoarmă într-adins, ca să ne momească în pelerinaj la Şeic Adi, a pus totul la cale cu multă viclenie, dar a scăpat ceva din vedere: şoarecii pe care dorea să-l prindă vor fi atât de numeroşi, încât vor fi în stare să sfâşie pisicile. Te rog să nu spui nimănui nimic din ceea ce am vorbit noi şi îngăduie să plec pentru câteva clipe.

El ieşi afară, iar eu îl întrebai pe Mohammed Emin:

— Cum îţi place omul acesta, emire?

— La fel ca şi ţie.

— Şi ăsta să fie un Merd-es-Şeitan, un închinător al Diavolului? întrebă Halef. Eu mi-am închipuit pe iezizi având bot de lup, ochi de tigru şi gheare de vampir.

Uşa se deschise şi intră un bărbat cu o înfăţişare neobişnuită. Îmbrăcămintea lui era albă ca zăpada şi la fel părul, care-i cădea pe spate într-o coamă lungă, ondulată. Să tot fi avut optzeci de ani. Obrajii îi erau scofâlciţi şi ochii înfundaţi adânc în orbite, dar privirea îndrăzneaţă şi vie, iar mişcările lui mlădioase. Barba neagră care-i atârna grea până peste mijloc, forma un contrast izbitor cu albeaţa strălucitoare a părului de pe cap. El se înclină în faţa noastră

şi ne salută cu glas plăcut:

— *Güneş-iniz söjündîrne-sun* — soarele vostru să nu se stingă niciodată.

Apoi adăugă:

— *Hun be kurmangdşi zanin* — ştiţi să vorbiţi kurda?

Nu cunoşteam încă pe atunci limba aceasta, astfel că nu pricepui cuvintele, însă înţelesul îl ghicii şi-i răspunsei pe turceşte:

— *Seni an-lamez-iz* — nu te înţelegem. *Jalvar-iz söilern türkdşe* — vorbeşte te rog (turceşte)

Spunând acestea mă ridicai ca să-l dau locul meu, după cum se cuvenea. Atunci el îmi luă mâna şi întrebă:

— *Nemsi sen* — tu eşti neamţul?

— Da.

— *Izim seni kutşaklam-am* — îngăduie să te îmbrăţişez.

Mă strânse la piept cu căldură, dar nu primi să se aşeze pe locul meu, ci se aşeză pe acela pe care sta beiul.

— Numele meu e Kamek, începu el. Ali Bey mă trimite la voi.

— Kamek? Beiul a pomenit de tine.

— Cu ce prilej?

— Ţi-ar pricinui durere să afli.

— Durere? Kamek n-are niciodată durere. Toate durerile care pot sălăşlui în inima unui om le-am gustat într-un singur ceas. Cum ar mai putea exista suferinţă pentru mine?

— Ali Bey spunea că-l cunoşti pe miralaiul Omar Amed.

— Îl cunosc, dar el nu mă cunoaşte încă. Dânsul mi-a ucis soţia şi fiii. Ce-i cu el?

— Ţi-o va spune beiul.

— Ştiu că voi nu trebuie să vorbiţi; dar beiul Ali n-are taine faţă de mine. El mi-a împărtăşit ceea ce i-ai spus tu despre gândurile turcilor. Crezi într-adevăr că vor veni, ca să ne tulbure sărbătoarea?

— Da, cred.

— Ne vor găsi mai bine înarmaţi decât atunci când mi-am pierdut sufletul. Ai soţie şi copii?

— Nu.

— Atunci nu-ţi poţi da seama ce înseamnă să trăieşti şi totuşi să fii mort. Dar o vei afla. Cunoşti Tel Afer?

— Da.

— Ai fost acolo?

— Nu, dar am citit despre el.

— Unde?

— În descrierile despre această ţară şi în… Tu eşti un pir, un sfânt vestit al iezizilor, aşa că trebuie să cunoşti cartea sfântă a creştinilor, nu?

— Am partea aceea, care se numeşte *Eski-Saryk*[1], în limba turcească.

— Atunci ai citit şi cartea Profetului Isaia?

— O cunosc. Isaia e cel dintâi om din cei şaisprezece profeţi.

— Atunci deschide cartea asta la capitolul treizeci şi şapte. Versetul al doisprezecelea de acolo pomeneşte despre Thalassar, şi acest Thalassar este Tel Afer.

— Aşadar voi cunoaşteţi din cartea voastră sfântă oraşele ţării noastre, care au existat cu mii de ani în urmă?

— Întocmai.

— *Kitab*-ul vostru e mai însemnat decât Coran-ul nostru. Dar ascultă! Eu locuiam în Mirkan, la poalele Djebelului Sindşar, când turcii au dat năvală peste noi. Am fugit cu soţia şi doi fii la Tel Afer, căci e un oraş întărit şi apoi aveam acolo un prieten care m-a primit şi m-a ascuns la el. Dar şi aici au pătruns turbaţii aceia, ca să-l ucidă pe toţi iezizi care-şi găsiseră refugiu într-însul. Ascunzătoarea mea fu descoperită şi prietenul meu fu împuşcat pentru mărinimia sa. Eu am fost legat şi împreună cu soţia şi copiii dus afară din oraş. Acolo ardeau focurile în care urma să ne găsim moartea şi acolo

[1] *Vechiul Testament.*

curgea sângele celor torturaţi. Un mülasim[1] îmi implântă cuţitul prin amândoi obrajii, numai ca să-mi provoace durere. Fiii mei erau tineri plini de curaj: ei văzură chinurile mele şi ridicară mâna asupra lui. Pentru asta au fost legaţi şi acelaşi lucru se întâmpla şi cu mama lor.

Li se reteză amândurora mâna dreaptă, apoi fură târâţi la foc. Şi nevasta mea a fost arsă, în faţa ochilor mei. Mülasimul scoase apoi cuţitul din obrajii mei şi mi-l înfipse încet, foarte încet, în piept. Când mă trezii era noapte şi zăceam printre cadavre. Cuţitul nu atinsese inima, dar zăceam într-o baltă de sânge. Dimineaţa dădu peste mine un caldeean şi mă ascunse în ruinele de la Kara-tapeh. Trecură multe săptămâni până să mă pot ridica şi părul mi se albise în ceasurile acelea de groază. Trupul meu urma să trăiască, dar sufletul îmi era mort. Inima mi-a dispărut. În locul ei bate un nume, numele Omar Amed, căci aşa-l chema pe mülasimul acela. Acum e miralai.

Îl ascultasem în tăcere şi eram atât de mişcat încât îmi trebui câteva minute până să-l pot întreba:

— Ai vrea să te răzbuni?

— Să mă răzbun? Ce este răzbunarea? Ea e o faptă rea, perfidă. Îl voi pedepsi, apoi trupul meu va merge acolo unde s-a dus înaintea lui sufletul meu. Veţi rămâne la noi în timpul sărbătorii noastre?

— Nu ştim încă.

— Rămâneţi aici! Dacă plecaţi nu veţi izbuti în ceea ce v-aţi pus în gând; dacă rămâneţi însă, puteţi nădăjdui că veţi avea noroc. Căci nu vă va mai sta în cale nici-un turc şi iezizi vă pot sprijini uşor.

— Prezenţa noastră n-ar face poate decât să vă tulbure sărbătoarea, răspunsei eu, cu gândul de a afla ceva asupra sectei sale.

El clătină capul încetişor.

---

[1] Sublocotenent.

— Crezi şi tu în basmul, sau mai bine zis în minciunile care se povestesc despre noi? Noi tindem spre curăţenia trupului, a sufletului şi a învăţăturii. Curată e apa, curată e şi flacăra. De aceea iubim apa şi botezăm cu dânsa. De aceea respectăm lumina ca simbol al Dumnezeului pur, despre care şi *Kitab*-ul vostru spune că locuieşte într-un Ateş, într-o lumină la care nimeni nu poate ajunge. Voi vă sfinţiţi cu *Su ikbalun*, cu apa sfinţită, iar noi cu *Ateş ikbalun*, focul sacru. Noi muiem mâna în flacără şi ne binecuvântăm cu ea fruntea, după cum faceţi voi cu apa. Voi spuneţi că Azerat Esau[1] a fost pe pământ şi se va reîntoarce cândva; şi noi ştim că a pribegit odată printre oameni şi credem că se va înapoia, ca să ne deschidă porţile cerului. Voi veneraţi pe Mântuitorul care a trăit pe pământ, noi îl venerăm pe acela care se va reîntoarce cândva. Noi ştim când el a fost om, dar nu ştim când se va reîntoarce, şi de aceea facem ceea ce el a poruncit alor săi, când i-a găsit dormind în Baghtşe Getseman[2]: „Vegheaţi şi închinaţi-vă, ca să nu fiţi atacaţi prin surprindere”. De aceea ne slujim de cocoş, care e un simbol al vegherii. Nu faceţi şi voi asta? Mi s-a povestit că creştinii îşi pun adesea pe acoperişurile caselor şi templelor lor un cocoş, care e făcut din tablă şi acoperit cu aur. Voi luaţi un cocoş de tablă, noi unul viu. Suntem din pricina asta idolatri sau oameni răi? Preoţii voştri sunt mai înţelepţi şi învăţăturile voastre mai bune, noi am avea învăţături mai bune, dacă am avea preoţi mai înţelepţi. Dintre toţi iezizi eu sunt singurul care poate citi şi scrie *Kitab*-ul vostru şi de aceea vorbesc către tine cum nu-ţi va vorbi nici un altul.

— De ce nu cereţi să vi se trimită preoţi, care să vă dea învăţătură?

— Pentru că nu vrem să luăm parte la discordia voastră. Învăţătura creştinilor e dezbinată. Dacă ne veţi putea spune

[1] Domnul Iisus.

[2] Grădina Ghetsemani.

cândva că sunteţi uniţi, vă vom primi cu braţele deschise. Când creştinii din apus ne trimit învăţători dintre care fiecare predică altfel, ei îşi fac lor înşişi cel mai mare rău. Azerat Esau spune în Kitab-ul vostru: „Eu sunt calea şi adevărul şi viaţa”. De ce au oamenii din apus atâtea căi, atâtea adevăruri, de vreme ce nu există decât unul, care este viaţa? De aceea nu ne certăm noi asupra Mântuitorului, care a şi fost aici, ci ne ţinem curaţi şi-l aşteptăm pe Mântuitorul care va veni.

În clipa aceasta intră Ali şi trebuie să mărturisesc că mă simţii uşurat. E lesne de ghicit pentru ce. Bătrânul se ridică şi-mi întinse mâna.

— Acesta e cel mai înţelept dintre iezizi, zise Ali. Nimeni nu-i poate sta alături. El a fost în Peristan şi India, a fost la Ierusalim şi Stambul; a văzut şi auzit pretutindeni şi a scris chiar o carte.

— O carte? întrebai, surprins.

— E singurul care ştie să scrie cum trebuie. El doreşte ca poporul nostru să ajungă a fi cândva atât de inteligent şi cultivat ca oamenii din apus şi la asta putem ajunge numai prin cărţile frâncilor. Pentru ca aceste cărţi să poată fi scrise în graiul nostru, el a însemnat multe sute de cuvinte ale dialectelor noastre. Asta e cartea sa.

— Ar fi ceva minunat! Unde se află cartea-aceasta?

— În locuinţa sa.

— Şi aceasta unde e?

— În casa mea. Pir Kamek este un sfânt. El colindă prin ţară şi pretutindeni e primit cu braţele deschise. Tot Kurdistanul e locuinţa sa, dar casa la mine şi-a făcut-o.

— Crezi că ar vrea să-mi arate cartea asta?

— Ţi-o va arăta cu dragă inimă.

— Îl voi ruga imediat. Unde s-a dus acum?

— Nu-l vei găsi, căci s-a dus ca să vegheze asupra alor săi. Totuşi cartea o vei căpăta; ţi-o voi aduce eu. Înainte de asta să-mi făgăduieşti însă că vei rămâne aici.

— Vrei să zici să amânăm plecarea la Amadiya?

— Da. Au fost aici trei oameni din Kaloni. Ei fac parte din ramura badinam a tribului Missuri şi sunt îndemânatici, viteji, inteligenţi şi credincioşi faţă de mine. I-am trimis la Amadiya ca să-l iscodească pe turci. În aceiaşi timp vor încerca să-l găsească pe Amad al Ghandur, asta le-am cerut în mod cu totul deosebit şi până se întorc cu veştile vă rog să rămâneţi la noi.

Primirăm. De bucurie, Ali ne îmbrăţişă încă o dată şi ne rugă:

— Acum veniţi la mine, ca să vă vadă şi soţia mea.

Eram uimit de această invitaţie, dar aflai mai târziu că iezizi sunt departe de a-şi ţine soţiile închise, cum fac mahomedanii.

Afară în faţa casei şedea *buluk emini*-ul lângă măgarul sau. Amândoi luau masa: măgarul ovăz, iar başbuzucul smochine uscate din care avea câteva şiraguri înaintea sa. Şi, în timp ce mânca, povestea celor care se adunaseră în jurul său despre faptele sale vitejeşti. Halef se alătură grupului, iar noi trei ne îndreptarăm spre partea aceea a casei care servea de locuinţă soţiei beiului Ali.

Ea era foarte tânără şi purta un copilaş pe braţe. Frumosul ei păr negru era împletit în multe cozi ce-i atârnau pe spate şi fruntea îi era acoperită de câteva podoabe de aur.

— Fiţi bineveniţi, domnilor! zise ea cu desăvârşită simplitate, întinzându-ne dreapta.

Ali ne spuse numele ei, apoi le zise şi pe ale noastre. Eu îi luai copilul din braţe şi-l sărutai. Ea păru să vadă în asta un semn de înaltă distincţie şi fu foarte mândră. Ali mă întrebă unde vroiam să mâncăm: în odaia noastră sau aici, în locuinţa femeilor? Mă hotărâi pentru aceasta din urmă. Micului bei păru să-i placă mult la mine în braţe: clipea cu drăgălăşenie din ochişorii-i negri, îmi umbla prin barbă cu degetuţele, dădea din mânuţe şi picioruşe şi bâiguia din când în când un

cuvânt, pe care nici el nici eu nu-l pricepeam. Stăteam pe aceeaşi treaptă cu privire la limba kurdă şi de aceea nu-l dădui din mână în tot timpul mesei, lucru pe care mama mi-l răsplăti dându-mi părţile cele mai bune din mâncare şi arătându-mi după masă grădina.

După aceea Ali mă duse să-mi arate odaia mea. Ea se afla pe platforma acoperişului, astfel că mă bucuram de priveliştea cea mai frumoasă. Când intrai înăuntru, băgai de seamă pe măsuţa dintr-însa un caiet gros.

Cartea scrisă de Karnek, mă lămuri Ali, văzând privirea mea întrebătoare.

O luai în mână şi mă aşezai pe divan cu ea, în timp ce beiul mă părăsi, ca să nu mă tulbure în studiul ei. Era scrisă în scrierea arabo-persană şi cuprindea o culegere însemnată de cuvinte şi locuţiuni în câteva dialecte kurde. Băgai de seamă curând că nu-mi va fi greu să mă înţeleg în limba kurdă, îndată ce voi fi izbutit să învăţ cum se pronunţă literele. Era vorba de cât mai multă practică şi-mi propusei să folosesc şederea mea aici în scopul acesta.

Într-acestea se lăsase seara, şi mă ridicai să ies afară, unde domnea mare însufleţire, căci veneau mereu străini şi începu să se ridice cort lângă cort. Se vedea bine că se apropie o sărbătoare însemnată. Când fui în faţa uşii, văzui o mare mulţime strânsă în jurul furierului, care povestea în gura mare despre isprăvile sale.

Deodată, răsună în imediata apropiere un ţipăt cum nu mai auzisem în viaţa mea. Era un amestec de fluierat de locomotivă, de bolboroseală de curcan şi de ceva asemănător cu sunetul de orgă care se opreşte brusc în toiul cântatului. Cei de faţă se uitară înspăimântaţi la dihania care scosese aceste sunete înfiorătoare, dar Ifra zise liniştit:

— Ce-aţi rămas aşa cu gura căscată? E măgarul meu. Nu se împacă cu întunericul şi de aceea ţipă toată noaptea până se face iar lumină.

Hm! Dacă era aşa, apoi stăteam bine. Glasul acesta era în stare să scoale morţii.

— Aşa ţipă toată noaptea? întrebă cineva.

— Toată noaptea, da, încuviinţă Ifra. La fiecare două minute o dată.

— Dezvaţă-l!

— Cum să-l dezvăţ? Am încercat tot ce vrei, dar în zadar: bătaie, foame şi sete.

În clipa aceasta, un om îşi făcu loc prin mulţime şi mă zări.

— Emire, e adevărat că ai sosit? întrebă el. Abia acum am auzit vestea, căci am fost în munţi. Cât mă bucur de asta! Îngăduie-mi să te salut.

Era Selek. Îmi luă mâna şi mi-o sărută.

— Unde sunt Pali şi Melaf? îl întrebai.

— L-au întâlnit pe Pir Kamek şi au pornit cu el în jos spre Mosul. Am de dus o solie beiului Ali. Te voi vedea mai târziu?

— Mă pregăteam tocmai să mă duc la el. Solia ta e un secret?

— Tot ce se poate; dar tu o poţi afla. Haide!

Ne duserăm în locuinţa femeilor, unde se afla beiul. Şi Halef era acolo.

— Stăpâne, zise Selek, am fost în munţi; dincolo de Bozan, şi am să-ţi împărtăşesc ceva.

— Vorbeşte!

— Pot auzi toţi?

— Toţi.

— Noi credeam ca mutessariful din Mosul vroia să trimită cinci sute de turci la Amadiya ca apărare împotriva kurzilor — dar nu e aşa. Cei două sute de oameni care vin de la Diarbekir au trecut prin Urmeli şi se ascund prin pădurile de la Tura Gharah.

— Cine a spus asta?

— Un tăietor de lemne din Mungeyşi, pe care l-am întâlnit. Se ducea în jos spre Kana Kujjunli, unde are una din plutele

sale. Şi cei trei sute de oameni din Kerdjuk nu se află nici ei pe drumul spre Amadiya. Ei s-au dus la Arbil şi Girduşir şi acum se află pe lângă fluviul Ghazir, mai în sus de Mar Mattei.

— Şi asta cine ţi-a spus-o?

— Un kurd din seminţia Zibar.

— Zibarii sunt oameni vrednici de încredere: ei nu mint niciodată şi-i urăsc pe turci. Eu cred ce spuneau cei doi oameni. Cunoşti Valea Idiz, mai în sus de Kaloni?

— Puţini o cunosc, dar eu am fost adesea acolo.

— Pot fi duşi de aici cai şi vite, ca să fie ascunşi într-însa?

— Cine cunoaşte bine pădurea va izbuti.

— Cât timp ar trebui ca să ducem acolo femeile, copiii şi animalele noastre?

— O jumătate de zi.

— Tu eşti cel mai bun cunoscător al acestui ţinut. Voi mai sta de vorbă cu tine, până atunci însă nu spui nimănui nimic. Vroiam să te rog să-l sluješti pe emirul acesta, dar avem nevoie de tine în altă parte.

— Nu-l pot trimite pe fiul meu?

— Ba da.

— Vorbeşte bine limba kurdă? întrebai eu.

— Pricepe kurmangdşi precum şi zaza.

— Atunci trimite-mi-l!

Selek plecă şi se făcură pregătirile pentru masă. Deoarece ospitalitatea iezizilor e nemărginită, luară parte la masă vreo douăzeci de persoane şi în cinstea lui Mohammed Emin şi a mea se pregăti o muzică de masă. Orchestra era formată din trei persoane care cântau din trei instrumente corespunzătoare flautului, ghitarei şi viorii noastre. Muzica era dulce şi melodioasă.

În timpul mesei sosi fiul lui Selek, cu care mă retrasei la urmă în odaia mea, ca să studiez cu ajutorul lui manuscrisul lui Pir Kamek. Cultura tânărului era foarte mărginită, totuşi putui afla cu ajutorul lui mai tot ce vroiam să ştiu.

Convorbirea noastră nu decurse netulburată, căci la intervale aproape regulate răsuna răgetul acela pătrunzător al măgarului. Atâta timp cât satul mai era treaz, oamenii îl răbdară şi râdeau pe socoteala lui; când însă începu să se facă linişte şi toţi se duseră să se odihnească, ţipetele asinului deveniră o adevărată pacoste şi se ridicară glasuri din ce în ce mai întărâtate.

Tocmai mă ridicasem ca să ies afară şi să văd ce el de făcut, când jos se stârni o larmă de iad. Grupuri de oameni se îndreptau spre grasul *buluk emini*. Ce anume discutau cu el nu puteam auzi, dar se vede că-l strânseseră rău cu uşa, căci după câtva timp îl văzui intrând lai mine în odaie.

— Dormi, emire?

Întrebarea era de prisos, deoarece vedea că stăteam amândoi îmbrăcaţi în faţa caietului; dar în tulburarea sa nu găsise o introducere mai bună.

— Mai şi întrebi? Cum s-ar putea dormi cu concertul ăsta înfiorător al măgarului tău?

— O, stăpâne, tocmai asta e! Nici eu nu pot dormi. Acum vin toţi la mine şi-mi cer să duc animalul afară în pădure şi să-l leg acolo, altminteri îi fac de petrecanie. Asta nu trebuie să se întâmple, căci am datoria să aduc măgarul înapoi la Mosul, altminteri capăt bastonada şi-mi pierd şi gradul.

— Atunci du-l în pădure.

— O, emire, asta nu se poate!

— Pentru ce nu?

— Să-l las să fie mâncat de un lup? Că doar sunt lupi în pădure.

— Atunci rămâi cu el acolo şi păzeşte-l!

— Effendi, vezi c-ar putea veni şi doi lupi.

— Ei şi?

— Atunci unul mănâncă măgarul, iar celălalt pe mine.

— Asta ar fi cât se poate de bine, căci în cazul acesta scapi de bastonadă.

— Văd că glumeşti. Câţiva spuneau să vin la tine.

— La mine? Pentru ce?

— Emire, crezi tu că măgarul acesta are un suflet?

— Fireşte că are.

— Poate că are un altul decât al său.

— Atunci unde să fie al său? Poate că aţi făcut schimb: sufletul lui a intrat în tine şi al tău a intrat în el. Acum eşti tu măgarul şi te temi ca un iepure, iar el e *buluk emini*-ul şi rage ca un leu. Ce-aş putea face eu în privinţa asta?

— Emire, e sigur de tot că are un alt suflet; dar nu e un suflet turcesc, căci nu pricepe graiul osmanliilor. Tu însă vorbeşti toate limbile pământului şi de aceea te rog să vii puţintel jos. Dacă vei sta de vorbă cu măgarul îndată vei băga de seamă ce fel de neam e acela care e într-unsul: un persan, un turcoman sau un armean.

În clipa aceasta asinul îşi spuse iar cuvântul şi cu atâta tărie încât toţi răzvrătiţii de afară interveniră şi ei în cor.

— *Allah kerihm*, îmi vor ucide măgarul! Emire, vino repede jos, altminteri e pierdut, şi sufletul lui de asemenea.

El o zbughi afară şi eu îl urmai. Să-i joc o festă? Poate că era nedrept din partea mea, dar părerea lui cu privire la sufletul măgarului ar fi meritat o lecţie. Când ajunsei jos, mulţimea era în aşteptarea mea.

— Cine cunoaşte un mijloc pentru a face să tacă animalul acesta? întrebai.

Nimeni nu răspunse. În cele din urmă Halef zise:

— Emire, numai tu poţi face asta.

Mă apropiai de măgar şi-l prinsei de frâu. După ce-i pusei cu glas tare câteva întrebări într-o limbă străină, apropiai urechea de nasul lui şi ascultai. Apoi făcui un gest de surpriză şi mă întorsei spre Ifra:

— *Buluk emini*, cum îl chema pe tatăl tău?

— Nachir Miria.

— Nu e ăsta. Cum îl chema pe tatăl tatălui tău?

— Muthallam Sobuf.

— Asta e! Unde locuia?

— În Hirmenlii lângă Adrianopol.

— Întocmai. A călărit odată de la Hirmenlii la Thasskoi şi, ca să-şi necăjească măgarul, i-a legat o piatră grea de coadă. Profetul a spus însă: Eşeklerim sev (iubeşte-ţi măgarii!). De aceea spiritul bunicului tău trebuie să ispăşească fapta sa. El a trebuit să se întoarcă de la puntea Ssirath, care duce în paradis şi în infern, şi a intrat în măgarul acesta. El i-a legat animalului său o piatră de coadă şi acum nu poate fi mântuit, decât dacă i se leagă şi lui o piatră de coadă. Vrei să-l mântuieşti, Ifra?

— O, emire, vreau! Spune-mi tot ce am de făcut, ca să-l salvez pe tatăl tatălui meu!

— Adu o piatră şi o sfoară!

Măgarul băgă de seamă că era vorba de el şi deschise gura să strige.

— Repede, Ifra! Asta va fi ultima oară când va mai fi ţipat.

Ţinui coada asinului şi grăsunul furier legă piatra de vârful ei. Când treaba fu gata, măgarul întoarse capul înapoi, ca să îndepărteze piatra cu gura — dar fireşte că nu izbuti. Încercă acum s-o zvârle cu coada, dar era prea grea şi nu reuşi să facă decât o mică mişcare de pendulă cu aceasta. Bietul măgar părea aiurit. Trăgea cu ochiul îndărăt, mişca îngândurat urechile lungi, pufăi şi deschise în cele din urmă gura ca să strige, dar glasul îi amuţi. Conştiinţa că cea mai mare podoabă a sa îi era imobilizată la spate, îi răpi putinţa de a-şi exprima simţămintele prin sunete.

— *Allah hu!* Chiar că nu mai ţipă! exclamă başbuzucul. Emire, tu eşti omul cel mai înţelept pe care l-am văzut vreodată.

Mulţumit de treaba făcută, mă dusei să mă culc. Afară însă pelerinii mai rămaseră mult timp ca să vadă dacă minunea se înfăptuise într-adevăr.

În zori am fost trezit de zgomotul satului. Urmau să vină alţi pelerini, dintre care unii rămaseră la Baadri, iar alţii plecară mai departe, spre Şeic Adi, după un scurt popas. Cel dintâi care intră la mine fu Mohammed Emin.

— Ai privit jos, în faţa casei? mă întrebă el.

— Nu.

— Ia priveşte!

Am ieşit afară pe acoperiş şi m-am uitai în jos. Sute de oameni stăteau în jurul măgarului şi se holbau la el. Unul povestise celuilalt ce se întâmplase şi când mă zăriră acum, aici sus, se dădură plini de respect înapoi din faţa casei.

Veni şi şeicul Ali.

— Emire, îţi datorăm o noapte liniştită, zise el, zâmbind. Eşti un mare vrăjitor. Va începe iar să ţipe măgarul după ce i se va lua piatra de pe coadă?

— Da. Animalul se teme de întuneric şi caută să-şi facă curaj auzindu-şi propriul glas.

— Vreţi să veniţi la masă?

Coborârăm în locuinţa femeilor. Acolo îl găsirăm pe Halef împreună cu fiul lui Selek precum şi Ifra, care avea o mutră foarte necăjită. Soţia beiului îmi ieşi înainte şi-mi întinse mâna.

— *Sabah kher!* — bună dimineaţa! mă salută ea.

— *Sabah kher!* răspunsei eu. *Keifata ciava* — cum te simţi?

— *Kangia! Tu ciava* — bine; cum te simţi tu?

— *Skuker quode kangia* — slavă Domnului, bine!

— Vorbeşti kurmangşi! exclamă Ali, uimit.

— Numai atât cât am învăţat aseară din cartea pirului. Şi asta e destul de puţin.

— Luaţi loc la masă!

Se servi întâi cafea şi turtă dulce cu miere, apoi friptură de berbec, care se mânca în felii subţiri şi late ca pâinea. Ca băutură avurăm *arpa*, un soi de bere subţire, pe care turcul o

numeşte *arpasu*, apă de orz. Toţi luară parte la masa aceasta, numai *buluk*-ul şedea întristat de-o parte.

— Ifra, de ce nu vii la noi? îl întrebai eu.

— Nu pot mânca, emire, răspunse el.

— Ce-ţi lipseşte?

— Mângâiere, stăpâne. Până acum mi-am călărit, bătut şi înjurat măgarul, l-am ţesălat şi spălat prea puţin, l-am lăsat adesea să flămânzească, şi acum aud c-ar fi tatăl tatălui meu. Stă colo afară, cu piatra atârnată de coadă.

Mi-era milă de el, dar în acelaşi timp situaţia era atât de comică, încât nu-mi putui opri râsul.

— Râzi! zise el cu imputare. Dac-ai avea şi tu un măgar care să fie tatăl tatălui tău, ai plânge în loc să râzi. Trebuia să te duc la Amadiya dar nu pot, căci nu mă mai aşez niciodată pe sufletul bunicului meu.

— Nici n-ar fi cu putinţă, căci pe un suflet nu se poate aşeza nimeni.

— Atunci pe cine să călăresc?

— Pe măgar.

El se uită la mine cu o privire rătăcită.

— Dar măgarul meu e doar un duh! Ai spus-o tu însuţi.

— A fost numai o glumă.

— O, spui asta numai ca să mă linişteşti.

— Nu, ci o spun pentru că îmi pare rău că ţi-ai pus la inimă gluma mea.

— Effendi, ştiu bine că vrei numai să mă mângâi. De ce a fugit de atâtea ori măgarul cu mine? De ce m-a azvârlit jos de atâtea ori? Pentru că ştia că nu e măgar şi că eu sunt fiul fiului său. Şi de ce a ajutat îndată piatra, când am făcut ce ţi-a poruncit sufletul măgarului?

— El nu mi-a poruncit nimic şi acum îţi voi spune de ce leacul meu a fost de folos. N-ai băgat de seamă niciodată că cocoşul închide ochii atunci când cântă?

— Ba am văzut.

— Ţine-i deschişi ochii cu forţa prin vreun mijloc oarecare şi vei vedea că nu va mai cânta niciodată. Ai băgat de seamă că măgarul tău ridică totdeauna coada când vrea să ţipe?

— Într-adevăr, aşa face, effendi.

— Atunci poartă tu de grijă să n-o poată ridica şi vei vedea că nu va mai ţipa. Încearcă astă-seară, când o începe iar concertul.

— Atunci tatăl tatălui meu nu e în trupul lui?

— Nu, să n-ai nici-o teamă.

— *Hamdulillah!* Slavă lui Allah!

O luă la goană şi se duse să smulgă măgarului piatra de pe coadă, după care se înapoie şi începu să-şi scoată paguba la mâncare.

12. Sărbătoarea cea mare

Peste un ceas am pornit la plimbare, călare, cu tălmaciul meu.

Mohammed Emin preferase să rămână acasă, hotărând să se arate cât mai puţin cu putinţă.

— Cunoşti Valea Idiz? l-am întrebat pe însoţitorul meu.

— Da.

— Cât timp îţi trebuie să ajungi călare de aici până acolo?

— Două ceasuri.

— Aş dori s-o văd. Vrei să mă călăuzeşti?

— Cum porunceşti, stăpâne. Mergem de-a dreptul sau prin Şeic Adi?

— Care drum e mai scurt?

— Cel drept; dar e şi cel mai anevoios.

— Totuşi pe el îl vom alege.

— Calul tău va rezista? E un animal preţios, cum n-am mai văzut altul în viaţa mea. Dar cred că e deprins numai cu şesul.

— Tocmai că vreau să-l pun la încercare.

Lăsaserăm Baadri în urma noastră. Drumul urca şi cobora prin locuri prăpăstioase, dar căluţul meu se ţinu bine. Înălţimile, care la început erau acoperite numai cu tufe, deveniră acum pădure deasă. Poteca ajunse atât de primejdioasă încât a trebuit să descălecăm şi să ne ducem caii de căpestre.

Cele două ceasuri aproape că se scurseseră, când ajunserăm la un desiş îndărătul căruia stâncile cădeau aproape vertical.

— Asta e valea, spuse călăuza mea.

— Cum ajungem jos?

— Nu există decât un singur drum şi acesta duce de la

Şeic Adi încoace.

— E bătătorit?

— Nu; nici nu poate fi deosebit de restul terenului. Haide!

Îl urmai de-a lungul tufişurilor care acopereau atât de mult marginea văii de jur împrejur, încât un străin nici n-ar fi bănuit existenţa văii. După câtva timp ajunserăm într-un loc unde călăuza descălecă din nou. Arătă spre dreapta şi zise:

— Pe aici ajungi la Şeic Adi, prin pădure, dar numai un iezid ştie să găsească drumul. Şi pe aici la stânga se coboară în vale.

El dădu tufele la o parte şi acum văzui în faţa mea o vale închisă, largă, ai cărei pereţi urcau prăpăstioşi şi pe unde nu se putea coborî şi urca decât printr-un singur loc, acela unde ne aflam.

Ţinând caii de căpestre am coborât. Ajunşi jos putui cuprinde cu privirea valea în toată întinderea ei, fiind destul de mare ca să ofere adăpost câtorva mii de oameni. Pământul era acoperit cu iarbă înaltă, ceea ce îngăduia şi adăpostirea de turme, iar nişte gropi săpate în acelaşi pământ conţineau apă destulă pentru a potoli setea unei armate întregi.

Lăsarăm caii să pască şi ne întinserăm în iarbă.

— Asta e o ascunzătoare cum nu se poate mai bună, spusei eu.

— A şi servit pentru aceasta, effendi. Cu prilejul celei din urmă urmăriri a iezizilor, peste o mie de oameni şi-au găsit adăpost aici. De aceea nici-un adept al credinţei noastre nu va trăda locul acesta. Nu se poate şti dacă nu va mai fi nevoie odată de el.

— Ceea ce pare să fie cazul acum.

— Ştiu. Dar acum nu e vorba de o prigoană generală, pe motive religioase, ci numai de o expediţie care are ca scop să ne prade. Mutessariful trimite cincisprezece sute de oameni împotriva noastră, care urmează să ne atace pe neaşteptate, dar se va înşela. Sunt foarte mulţi ani de când n-am mai

prăznuit sărbătoarea noastră, astfel că acum vor veni toţi acei care sunt în stare să vină, şi vom putea pune în faţa turcilor câteva mii de oameni gata de luptă.

— Sunt toţi înarmaţi?

— Toţi. Vei vedea tu însuţi cât de mult se împuşcă la sărbătoarea noastră. Mutessariful n-are nevoie pentru soldaţii săi, în timp de un an întreg, de atâta iarbă de puşcă de cât avem nevoie noi în aceste trei zile pentru salvele noastre.

— De ce sunteţi urmăriţi? Din cauza credinţei?

— Să nu-ţi închipui asta, emire. Mutessarifului puţin îi pasă de credinţă. Singura sa ţintă este jaful şi pentru aceasta apelează când la arabi şi chaldei, când la kurzi sau iezizi. Sau crezi tu că religia noastră e atât de rea încât să merite să fie stârpită?

— N-o cunosc, răspunsei eu. Am auzit foarte puţin despre ea şi ceea ce am auzit nu cred.

— Da, effendi, se spun multe neadevăruri despre noi. N-ai aflat nimic de la tatăl meu, sau de la Pali şi Melaf?

— Nu; cel puţin nimic de seamă. Dar cred că-mi vei spune tu câte ceva.

— Eşti singurul căruia îi voi împărtăşi ce ştiu. Dar trebuie să-ţi spun că nici eu nu ştiu totul.

— Pot începe să te întreb?

— Întreabă. Dar te rog să nu rosteşti un nume.

— Ştiu; dar tocmai despre acest lucru aş fi vrut să cunosc ceva. Îmi vei da lămuriri, dacă voi ocoli cuvântul cu pricina?

— Atât cât pot, da.

Cuvântul acesta era numele diavolului, pe care iezizi nu-l rostesc niciodată. Cuvântul *Şeitan* e atât de oprit, încât ei se feresc să rostească chiar cuvinte asemănătoare. Când vorbesc, de pildă, despre un fluviu, spun *nahr* şi nu sat, pentru că acest din urmă cuvânt e asemănător primei silabe din *Şeitan*. Cuvântul *keitan* (ciucure, fir) e evitat, de asemenea şi cuvintele *naal* (potcoavă) şi *naal-band*

(potcovar) pentru că stau în oarecare apropiere cu *laan* (blestem) şi *mahlu* (blestemat). Ei vorbesc de diavol numai pe ocolite şi cu teamă. Îl numesc Melek el Kuht, puternicul rege, sau Melek Taus, Regele Păun.

— Pe lângă Dumnezeul bun mai aveţi şi o altă făptură?

— Pe lângă? Nu. Făptura de care vorbeşti stă sub Dumnezeu. Acest Kyral melekleriin era cea mai înaltă făptură cerească: dar Dumnezeu era creatorul şi stăpânul ei.

— Şi acum unde e?

— S-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu şi acesta l-a izgonit.

— Încotro?

— Pe pământ şi pe toate stelele.

— Şi acum el e stăpânul acelora care locuiesc în Djehşnna?

— Nu. Voi credeţi probabil că e veşnic nefericit?

— Da.

— Mai credeţi şi că Dumnezeu e bun, milostiv şi mărinimos?

— Da.

— Atunci va şi ierta, oamenilor şi îngerilor care păcătuiesc împotriva lui. Noi credem asta şi de aceea îi plângem pe acei pe care-i crezi. Acum ne poate vătăma şi de aceea nu-i spunem pe nume. Mai târziu, când îşi va recăpăta puterea, va putea răsplăti pe oameni şi de aceea nu vorbim nimic rău împotriva sa.

— Ce înseamnă cocoşul, care e de faţă la slujbele voastre religioase?

— E un simbol al veghei. Nu v-a povestit vouă Azerat Esau, fiul Domnului, despre fecioarele care-şi aşteptau logodnicul?

— Ba da.

— Cinci din ele au adormit şi de aceea nu se mai pot duce în cer. Cunoşti povestea cu discipolul care s-a lepădat de

maestrul său?

— O cunosc.

— Şi acolo a cântat cocoşul. De aceea animalul acesta este la noi semnul că stăm de veghe, că-l aşteptăm pe marele logodnic.

— Credeţi voi ce povesteşte *Biblia?*

— Credem, deşi nu cunosc tot ce povesteşte ea.

— N-aveţi şi o carte sfântă, în care sunt însemnate şi învăţăturile voastre?

— Am avut una. A fost păstrată în Baaşeikha, dar am auzit că s-a pierdut.

— Îmi poţi spune cine a fost Şeicul Adi?

— Nu ştiu prea bine. La mormântul lui noi ne rugăm lui Dumnezeu. El a fost un sfânt şi locuieşte la Domnul.

— Ce fel de preoţi aveţi?

— În primul rând vin pirii. Cuvântul acesta înseamnă, de fapt, un bărbat bătrân sau înţelept, aici însă înseamnă un om sfânt. Ei se îmbracă cum le place, dar duc o viaţă foarte cucernică şi Dumnezeu le dă puterea să vindece prin rugăciunile lor toate bolile trupului şi sufletului. După piri, din care noi avem acum numai trei, vin şeicii. Ei trebuie să înveţe atâta arabă, ca să poată pricepe cântecele noastre sfinte. Dintre şeici se aleg paznicii sfântului mormânt, unde întreţin focul şi au sarcina să-l găzduiască şi să-l ospăteze pe pelerini. Ei umblă îmbrăcaţi în întregime în alb şi ca semn al funcţiunii lor poartă un cordon roşu şi galben. După aceşti şeici vin predicatorii, pe care-i numim kavali. Ei se pricep să cânte pe instrumentele sfinte şi merg din loc în loc ca să-l instruiască pe credincioşi.

— Care sunt instrumentele sfinte?

— Tamburina şi flautul.

— Cum se îmbracă aceşti kavali?

— Ei pot purta orice fel de culoare, dar de obicei se îmbracă în alb. Atunci însă turbanul lor trebuie să fie negru,

ca să se deosebească de şeici. După dânşii vin fachirii, care îndeplinesc slujbele inferioare la mormânt şi în alte părţi. Ei poartă de obicei veşminte de culoare închisă şi o basma roşie de-a curmezişul turbanului.

— Cine-i numeşte pe preoţii voştri?

— Ei nu-s numiţi, căci demnitatea aceasta se moşteneşte. Când moare un preot şi nu lasă nici un fiu, slujba sa trece asupra fiicei mai mari.

— Şi cine e mai-marele tuturor preoţilor?

— Şeicul din Baadri. Nu l-ai văzut încă, deoarece se şi află la Şeic Adi, ca să pregătească sărbătoarea.

— Copiii vi-i botezaţi?

— Îi botezăm şi-i circumcidem.

— Există bucate pe care n-aveţi voie să le mâncaţi?

— Nu mâncăm carne de porc şi n-avem nimic de culoare albastră, căci cerul e atât de sublim încât nu putem da culoarea lui lucrurilor noastre pământeşti.

Aş mai fi întrebat şi altele, dar auzirăm de sus un strigăt şi când ne ridicarăm privirile într-acolo, îl recunoscurăm pe Selek, care tocmai se pregătea să coboare la noi. Peste câteva clipe se afla jos şi ne întinse mâna.

— Cât pe ce să vă împuşc, ne zise el.

— Pe noi? Pentru ce? întrebai eu.

— De sus vă ţineam drept străini şi aceştia n-au voie să pătrundă aici. Apoi însă, v-am recunoscut. Vin să văd dacă valea are nevoie de ceva pregătiri.

— Pentru primirea fugarilor?

— A fugarilor? Noi nu vom fugi; dar i-am povestit beiului cu câtă şiretenie i-ai atras pe şammari în valea aceea în care i-aţi luat prizonieri şi noi vom face la fel.

— Vreţi să-l atrageţi pe turci aici?

— Nu, ci la Şeic Adi, în schimb vrem să-l adăpostim pe pelerini aici în cursul luptei. Beiul a poruncit aşa şi şeicul e de acord.

Cercetă apa şi peşterile care erau pe acolo, apoi ne întrebă dacă vrem să-l însoţim înapoi. Fireşte că doream. Duserăm caii sus, încălecarăm şi pornirăm spre Baadri. Când ajunserăm acolo îl găsirăm pe bei oarecum neliniştit.

— Mi s-au adus veşti de când ai plecat, zise el. Turcii din Diarbekir se şi află la fluviul Ghomel, iar cei din Kerkuk au ajuns şi ei din altă parte la acelaşi fluviu.

— Atunci iscoadele pe care le-ai trimis la Amadiya s-au şi întors?

— Nici n-au ajuns până la Amadiya, căci au trebuit să se împartă, ca să spioneze aceste trupe. Acum e lucru dovedit că atacul plănuit e îndreptat împotriva noastră.

— Până după luptă voi rămâne la voi.

— Îţi mulţumesc, emire, dar de luptat să nu lupţi.

— Pentru ce?

— Eşti oaspetele meu, Dumnezeu mi-a încredinţat viaţa ta.

— Dumnezeu o poate ocroti mai bine ca oricare altul. Să fiu oaspetele tău şi să te las să mergi singur la luptă? Vrei ca ai tăi să spună despre mine că sunt un laş?

— Asta n-o vor spune niciodată. N-ai fost şi oaspetele mutessarifului? N-ai în buzunar scrisorile sale? Şi acum vrei să lupţi împotriva lui? Nu trebuie să ridici braţul pentru fiul prietenului tău, pe care vreţi să-l eliberaţi? Şi n-ai putea să-mi fii de folos mie şi fără să-l ucizi pe duşmanii mei?

— Ai dreptate în tot ce spui. Dar nici nu vroiam să ucid, ci să fac în aşa fel încât să nu se verse sânge.

— Lasă asta în seama mea, effendi. Eu nu vreau să vărs sânge, ci numai să-l alung pe tirani de la noi.

— Cum vrei să faci asta?

— Ştii tu că la Şeic Adi au şi sosit trei mii de pelerini? Până la începutul sărbătorii vor fi şase mii şi mai mult. Pe femei şi copii îi trimit în Valea Idiz şi numai bărbaţii vor rămâne pe loc. Trupele din Diarbekir şi Kjerkjuk se vor aduna venind dinspre

Kaloni, iar acelea din Mosul vin prin Djeraijah sau Ain Sifni. Ele vor să ne încercuiască în Valea Sfântului, noi însă ne urcăm, dindărătul mormântului şi ne aşezăm de jur împrejurul văii când ele vor fi sosit. Şi atunci îi putem nimici până la ultimul om, dacă nu se predau.

În cazul acesta din urmă trimit un sol la mutessarif şi-mi pun condiţiile sub care le dau drumul. Va şti el apoi cum să răspundă faţă de sultanul din Stambul.

— Îi va zugrăvi acestuia împrejurarea într-o lumină falsă.

— Dar nu va izbuti să-l înşele pe padişah, căci am avut eu grijă să trimit pe ascuns o solie la Stambul, ca să i-o iau înainte.

— Şi cum vrei să mă foloseşti pe mine?

— Să pleci cu aceia care vor ocroti femeile, copiii şi bunurile noastre.

— Luaţi şi bunurile cu voi?

— Atât cât se va putea. Voi pune să se spună încă azi locuitorilor din Baadri ca să-şi transporte toată averea în Valea Idiz, dar pe ascuns, pentru ca planul meu să nu fie descoperit.

— Şi ce face şeicul Mohammed Emin?

— Va merge cu tine. N-aţi putea ajunge acum la Amadiya, căci drumul într-acolo nu mai e liber.

Încă pe când vorbeam, intrară doi oameni în casă. Erau cele două cunoştinţe vechi ale mele, Pali şi Melaf, care nu mai ştiură ce să facă de bucurie, când mă văzură.

— Unde e primul? întrebă beiul Ali.

— La mormântul lui Jonas de la Kufjundjik. El ne trimite ca să-ţi spunem că vom fi atacaţi în a doua zi de sărbătoare, în zori.

— Cunoaşte el pretextul de care se va folosi mutessariful?

— Spune că au fost ucişi la Maltaijah doi turci de către un iezid. Vrea să-l prindă pe făptaşi la Şeic Adi.

— Adevărul e că doi turci au omorât doi iezizi la Maltaijah.

Vezi, emire, cum sunt turcii ăştia? Ucid oameni de-ai mei, ca să aibă pricină să năvălească în teritoriul nostru. Dar vor găsi ei ce caută. Mă dusei cu tălmaciul în odaia mea, unde îmi începui exerciţiile. Mohammed Emin şedea fără să spună un cuvânt, fumându-şi pipa, şi se mira că-mi dădeam atâta osteneală cu învăţarea unei limbi străine. Treaba asta o făcui toată ziua şi, seara, iar ziua următoare trecu în acelaşi fel.

În vremea asta băgasem de seamă că locuitorii îşi transportau avutul în taină; într-o odaie a casei noastre se turnară o mulţime de ghiulele.

În ziua a treia, prima zi de sărbătoare, stăteam cu tălmaciul meu tot în faţa cărţii. Nu răsărise încă soarele. Eram atât ele cufundat În studiu, încât nici nu observasem că *buluk*-ul intrase în odaie.

— Emire! spuse el, luându-şi inima în dinţi.

— Ce este?

— Plecat.

Abia acum băgai de seamă că era încălţat şi pintenat cum se spune. Dădui fiului lui Selek cartea şi mă ridicai repede. Uitasem cu totul că trebuia să mă îmbăiez şi să-mi pun rufe curate, dacă vroiam să mă prezint cum se cuvine la Mormântul Sfântului. Îmi luai rufe, mă dădui jos şi plecai afară din sat.

Râul mişuna de oameni care se scăldau şi trebui să merg cam departe ca să găsesc un loc unde mă credeam neobservat.

Mă scăldai, îmi pusei rufe curate şi tocmai vroiam să plec, când băgai de seamă că se mişcă ceva în tufişul care acoperea tot lungul apei. Ne aflam pe picior de război şi nu strica să cercetez locul mai de aproape. Mă prefăcui nepăsător, culesei câteva flori şi mă apropiai ca într-o doară de locul unde observasem mişcarea. Stăteam cu spatele la tufiş, dar mă întorsei brusc şi dintr-o săritură, mă aflai în frunzişul des. În faţa mea stătea ghemuit un om cu înfăţişare

milităroasă, înarmat numai cu un cuţit. Pe obrazul drept avea o cicatrice lungă. La vederea mea se ridică şi vru să se retragă repede, dar eu îl prinsei de mână şi nu-i dădui drumul.

— Ce cauţi aici? îl întrebai.

— Nimic.

— Cine eşti?

— Un... un iezid.

— De unde?

— Mă numesc Lassa şi sunt un dassini. Auzisem că dassinii sunt una din familiile cele mai de seamă ale iezizilor. Dar el nu făcea deloc impresia c-ar fi unul dintr-aceştia.

— Te-am întrebat ce cauţi aici?

— M-am ascuns pentru că nu vroiam să te tulbur.

— Şi ce făceai înainte aici?

— Vroiam să mă scald.

— Unde ţi-s rufele?

— N-am rufe.

— Erai înainte mea aici şi aveai dreptul să rămâi, în loc să te ascunzi. Unde ai dormit noaptea asta?

— În sat.

— La cine?

— La... la... la... nu-i cunosc numele.

— Un dassini nu intră la cineva pe care nu-l cunoaşte. Vino cu mine şi arată-mi gazda!

— Trebuie mai întâi să mă scald.

— Asta o vei face după aceea. Haide!

El încercă să scape din mâna mea, dar în zadar.

— Cu ce drept îmi vorbeşti în felul acesta?

— Cu dreptul pe care mi-l dă bănuiala.

— La fel te-aş putea bănui şi eu pe tine.

— Fireşte. Te rog chiar s-o faci. Atunci mă duci tu în sat şi acolo se va vedea cine sunt.

— Du-te unde pofteşti!

— Asta şi fac; dar tu mă vei însoţi.

Privirea sa se opri asupra brâului meu; băgase de seamă că n-aveam arme la mine şi văzui că se pregătea să ducă mâna la cuţit. Îi strânsei deci şi mai tare mâna şi-i dădui un ghiont, care-l sili să iasă afară din tufiş.

— Cum îndrăzneşti? se răsti el la mine.

— Haide, haide! Vii cu mine.

— Dă-mi drumul, altminteri...

Îşi smulse cuţitul şi dădu să mi-l înfigă, dar eu i-o luai înainte şi-i prinsei şi cealaltă mână.

— Păcat de tine, căci nu pari să fii un laş.

Îi apăsai mâna atât de tare încât scăpă jos cuţitul, pe care îl ridicai repede.

— Haide, dă-l drumul înainte, altfel... Ia rufele astea ale mele şi ţine-le!

— Eşti un iezid?

— Nu.

— Atunci de ce vrei să mă duci în sat?

— Pentru că eşti un soldat turc, un spion.

El se făcu alb ca varul.

— Te înşeli. Dacă nu eşti iezid, dă-mi drumul.

— Iezid sau nu, înainte marş!

Se răsuci cât putu, ca să scape, dar în zadar. Îl silii chiar să-mi ducă rufele pe care le dezbrăcasem.

Ivirea noastră în sat stârni vâlvă şi furăm urmaţi de o mare mulţime până la locuinţa beiului. Îl găsii pe acesta în selamlâc. Nu departe de uşă stătea, fără ca prizonierul meu să-l observe, buluc-ul, care făcu o mutră mirată când trecurăm pe dinaintea lui. Trebuie să-l fi recunoscut.

— Pe cine-mi aduci? întrebă Ali.

— Pe un străin găsit la râu. S-a pitit într-un loc de unde putea cuprinde cu privirea tot satul şi drumul care duce la Şeic Adi.

— Cine e?

— Susţine că-l cheamă Lassa şi c-ar fi un dassini.

— Atunci ar trebui să-l cunosc; dar nu există nici-un dassini cu numele acesta.

— A dat să mă înjunghie când l-am silit să meargă cu mine. Fă cu el ce vrei!

Zicând acestea părăsii odaia. Afară mai stătea buluk-ul.

— Îl cunoşti pe omul pe care l-am adus acum? îl întrebai.

— Da. Ce-a făcut, emire? Hoţ nu e, nici tâlhar. E *kol agassi*[1] în regimentul meu.

— Cum îl cheamă?

— Nasir. Noi îl numeam Nasir Agassi. E prietenul miralaiului Omar Amed.

— Bine! Spune-i lui Halef să înşeueze.

Mă întorsei în selamlâc, unde începuse interogatoriul, în prezenţa lui Mohammed Emin şi a câtorva locuitori de seamă aflători acolo.

— De când stăteai în tufiş? tocmai întreba beiul.

— De când se scălda omul acesta acolo.

— Omul acesta e un emir, ia aminte. Tu nu eşti dassini şi nici iezid. Cum te numeşti?

— Asta n-o spun.

— Pentru ce nu?

— Am o răzbunare de sânge colo sus în Munţii Kurzi, trebuie să trec sub tăcere cine sunt şi cum mă numesc.

— De când un *kol agassi* are de-a face cu răzbunarea sângelui kurzilor liberi? îl întrebai eu.

El se făcu şi mai alb ca înainte la râu.

— *Kol agassi?* Ce vrei să zici cu asta?

— Vreau să zic că-l cunosc atât de bine pe Nasir Agassi, omul de încredere al miralaiului Omar Amed, încât nu mă las înşelat.

— Tu... tu... mă cunoşti? *Wallahi*, atunci sunt pierdut.

— Ba nu. Mărturiseşte deschis ce făceai aici şi poate că nu ţi se va întâmpla nimic.

---

[1] Ofiţer de Stat-Major.

— N-am nimic de spus.

— Atunci eşti pier...

Îl întrerupsei pe beiul înfuriat cu un gest al mâinii şi mă adresai iarăşi prizonierului:

— E adevărată chestia cu răzbunarea sângelui?

— Da, emire.

— Atunci pe viitor să fii mai prevăzător. Dacă îmi făgăduieşti să te înapoiezi imediat la Mosul şi să amâni răzbunarea, atunci eşti liber.

— Effendi! exclamă beiul, speriat. Gândeşte-te că ...

— Ştiu ce vrei să spui, îl întrerupsei din nou. Omul acesta e un ofiţer al mutessarifului, un *kol agassi*, care ar putea deveni cândva general, şi tu trăieşti cu mutessariful în prietenie şi pace desăvârşită. Îmi pare rău acum că l-am supărat, ceea ce nu s-ar fi întâmplat, dacă l-aş fi cunoscut de la început. Îmi făgăduieşti, deci, să te întorci neîntârziat la Mosul?

— Îţi făgăduiesc.

— Răzbunarea de care vorbeai priveşte pe un iezid?

— Nu.

— Atunci pleacă şi Allah să te apere ca răzbunarea să nu devină primejdioasă pentru tine însuţi.

Uimit peste măsură el îmi luă mâna şi zise:

— Emire, îţi mulţumesc! Allah să te binecuvânteze şi pe toţi ai tăi!

Zicând acestea se grăbi să iasă pe uşă.

— Ce-ai făcut? întrebă Ali, mai mult furios decât surprins.

— Tot ce puteam face mai bine!

— Dar omul acesta e un spion.

— Foarte adevărat.

— Şi merita moartea.

— Foarte adevărat.

— Iar tu îi dăruieşti libertatea şi nu-l sileşti să mărturisească.

— Ce-ai fi aflat din mărturisirea lui?

— Poate aş fi aflat multe.

— Nu mai mult decât ştim. Şi-apoi părea să fie dintre acei oameni care mai bine mor decât să mărturisească.

— Atunci l-am fi ucis.

— Şi care ar fi fost urmarea?

— Un spion mai puţin pe pământ.

— Ba ar fi fost urmări mai grave. Acest *kol agassi* a fost trimis încoace ca să se încredinţeze dacă avem vreo bănuială despre ce se pune la cale împotriva noastră. Dacă l-am fi ucis, sau nu s-ar fi întors, s-ar fi ştiut că suntem preveniţi. Acum însă şi-a recăpătat libertatea şi miralaiul Omar Amed va presupune că nu bănuim câtuşi de puţin din ceea ce ne pregăteşte mutessariful. Ce-şi vor spune ei? Că ar fi cea mai mare prostie să dai drumul unui spion, când eşti încredinţat că urmează să fii atacat. Am sau nu dreptate?

Beiul mă îmbrăţişă.

— Iartă-mă, emire! Mintea mea nu merge atât de departe ca a ta.

Eram mulţumit de ceea ce făcusem: pe de-o parte, salvasem viaţa unui om, care de altfel nu lucrase decât din ordin, iar pe de alta, zădărnicisem planul mutessarifului. Cu conştiinţa aceasta, mă dusei la masa de dimineaţă, având grijă să iau din colecţia mea de rarităţi, pe care o aveam de la Isla Ben Maflei, o brăţară, în care era fixat un medalion.

Micul bei era şi el treaz. În timp ce mamă-sa îl ţinea pe braţe, încercai să-l desenez mutrişoara pe hârtie, ceea ce izbutii. Pusei apoi hârtiuţa în medalion şi dădui mamei brăţara.

Ea privi desenul şi rămase încântată. În cinci minute îl arătă tuturor locatarilor casei şi celor care se mai aflau pe acolo şi toţi mă copleşiră cu mulţumiri. După aceea pornirăm cu toţii, nu cu simţământul că mergem la o petrecere, ci copleşiţi de oarecare nelinişte.

Ali îşi pusese veşmintele cele mai scumpe. Eu şi el călăream în frunte, apoi veneau oamenii cei mai de seamă din sat. Mohammed Emin se afla, fireşte, alături de noi. Înaintea noastră mergea un cârd de muzicanţi cu flaute şi tamburine. În urmă veneau femeile, cele mai multe cu măgari încărcaţi cu covoare, perne şi tot felul de lucruri de-ale gospodăriei.

— Ai luat măsurile cuvenite la Baadri? îl întrebai pe bei.

— Da. Până la Djeraijah stau santinele care îmi vor vesti îndată apropierea duşmanului.

— Satul îl laşi turcilor fără apărare?

— Fireşte. Ei vor trece în linişte printr-însul, pentru ca să nu ne atragă luarea-aminte înainte de vreme.

Abia peste un ceas şi mai bine ajunserăm în creştetul trecătoarei de unde puturăm privi în jos la valea împădurită de la Şeic Adi.

Toţi începură să tragă focuri îndată ce zăriră vârful alb al turnului mormântului şi din jos în sus răspunseră neîntrerupt împuşcături ale căror ecouri se spărgeau de munţi.

Nu ajunseserăm încă la mormânt, că ne ieşi înainte Mir Şeic Khan, căpetenia spirituală a iezizilor, în fruntea câtorva şeici. El e numit Emir Hagi şi se trage din familia Omeiazilor. Familia sa e socotită cea mai de seamă a iezizilor. Era un bătrân viguros şi nu părea să fie deloc trufaş, căci se înclină în faţa mea şi mă îmbrăţişă atât de călduros de parcă i-aş fi fost fiu.

Fireşte că descălecaserăm. La un semn al lui, caii noştri fură luaţi în primire şi Ali, Mohammed Emin şi eu pornirăm alături de el spre mormânt. Intrarăm mai întâi într-o curte înconjurată de un zid, care şi era plină de oameni; apoi ajunserăm la intrarea curţii interioare, în care iezizi nu calcă decât desculţi. Mă descălţai şi eu şi-mi lăsai ghetele la intrare.

În această curte interioară erau mulţi copaci la umbra cărora pelerinii găseau adăpost şi odihnă. Un uriaş butuc de

viţă forma o boltă de verdeaţă, spre care ne duse Mir Şeic Khan şi unde luarăm loc. Numai câţiva şeici şi kavali se odihneau sub copaci, altminteri eram singuri.

În curtea aceasta se înalţă clădirea propriu-zisă a mormântului, deasupra căruia se ridică două turnuri albe, care contrastează izbitor şi plăcut cu verdele văii. Vârfurile lor sunt aurite şi flancurile lor au multe unghiuri în care se alungă lumini şi umbre. Deasupra intrării erau săpate câteva figuri, în care recunoscui un leu, un şarpe, o secure, un bărbat şi un pieptene. Interiorul clădirii, precum văzui mai târziu, e împărţit în trei încăperi principale, dintre care una e mai mare decât celelalte două împreună. Sala aceasta e sprijinită de coloane şi bolţi şi are o fântână a cărei apă e socotită foarte sfântă. Cu ea sunt botezaţi copiii. În una din celelalte două încăperi se află mormântul propriu-zis al Sfântului. Deasupra lui se înalţă o căsuţă făcută din lut şi acoperită cu ghips. Ca singură podoabă e aşternută peste ea o pânză verde, brodată, şi înăuntru arde veşnic o lampă. Lutul mormântului trebuie întregit din când în când, deoarece paznicii sanctuarului fac din el bile mici, care sunt cumpărate de pelerini, ca amintire şi probabil că sunt şi purtate ca amulete.

În a doua încăpere mică se află alt mormânt, despre al cărui conţinut însă se pare că nici iezizii nu prea ştiu multe.

În zidul împrejmuitor al sanctuarului sunt numeroase firide, în care se aşează lumânările cu care se luminează la sărbătorile mai mari. Mormântul e înconjurat de clădiri care slujesc de locuinţă preoţilor şi servitorilor lui. Toată localitatea se află într-o vale îngustă, înconjurată din toate părţile de stânci înalte. N-are decât puţine case, mai toate pentru primirea pelerinilor.

Afară, în faţa zidului, se orânduise un adevărat iarmaroc. Tot felul de ţesături şi pânzeturi atârnau de copaci; tot soiul de fructe şi lucruri de mâncare erau oferite cumpărătorilor; arme, podoabe şi fel de fel de nimicuri orientale erau de găsit

aici.

Convorbirea noastră din bolta de verdeaţă fu foarte însufleţită. La început veni vorba de atacul la care ne aşteptam, dar părăsirăm curând subiectul acesta, deoarece se dovedi că beiul Ali luase toate măsurile necesare, aşa că nu era nimic de temut. Apoi se aduse vorba asupra persoanei mele şi a lui Mohammed Emin, asupra păţaniilor noastre şi gândurilor de viitor ce le aveam.

— Poate că ajungeţi în primejdie cu prilejul acesta şi aveţi nevoie de ajutor, zise Mir Şeic Khan. Vă voi da cele de trebuinţă, care să vă asigure concursul tuturor iezizilor.

— Îţi mulţumesc. E vorba de o scrisoare? întrebai eu.

— Nu, ci de un Melek Taus.

— Un Melek Taus? Ce e asta?

— Melek Taus îl numim pe acela al cărui nume nu e rostit la noi. Melek Taus se numeşte şi animalul care e la noi un simbol al curajului şi veghei, şi Melek Taus numim şi imaginea acestui animal, pe care o acord aceluia în care am încredere. Ştiu tot ce se vorbeşte pe seama noastră, dar înţelepciunea ta îţi va spune că nu trebuie să-i apăr pe ai mei în faţa ta. Am stat de vorbă cu cineva care a fost în multe biserici creştine. El mi-a spus că ar fi acolo chipurile Maicii Domnului, Fiului Domnului şi ale multor sfinţi. Cică aveţi şi un ochi care e simbolul lui Dumnezeu, precum şi un porumbel, care e semnul spiritului. Voi îngenuncheaţi şi vă închinaţi în locurile unde sunt aceste chipuri, dar nu voi crede niciodată că le adoraţi. Noi credem despre voi ce se cuvine, adică adevărul, voi însă aveţi o părere greşită despre noi. Priveşte colo la poartă! Crezi că noi adorăm aceste chipuri?

— Nu.

— Vezi un leu, un şarpe, o secure, un om şi un pieptene. Iezizii nu ştiu să citească, de aceea e mai bine să li se spună prin aceste imagini ceea ce se doreşte să li se spună. Scrierea n-ar înţelege-o; în schimb imaginile acestea nu le-ar uita

niciodată, pentru că ele pot fi văzute la mormântul sfântului lor. Acest sfânt a fost un om, de aceea nu-l adorăm, dar ne adunăm la groapa sa, după cum se adună copiii la aceea a tatălui lor.

— Mi s-a spus că el ar fi făcut minuni.

— Minuni poate face numai Dumnezeu; dar când le face, le face prin mâna omului. Ia priveşte colo în sală! Se află acolo o fântână pe care a făcut-o şeicul Ali. Acesta a fost la Mecca înainte de Mahomed. Încă pe atunci Zem-Zem era un izvor sfânt. El a luat din apa Zem-Zemului şi a picurat-o aici pe stâncă. Imediat s-a deschis stânca şi apa sfântă a ţâşnit afară. Aşa ni se povesteşte. Nu cerem nimănui să creadă asta, căci minunea există oricum. Sau nu e minune când din piatră seacă, moartă, curge apă vie? Asta e la noi un simbol al curăţiei sufletului nostru şi de aceea o socotim sfântă, nu însă pentru că obârşia ei ar fi în izvorul Zem-Zem.

Mir Şeic Khan îşi întrerupse vorba, căci acum se deschise poarta din afară, ca să poată intra un convoi lung de pelerini, având fiecare în mână o lampă. Lămpile erau ofrande de recunoştinţă pentru vindecarea vreunei boli sau salvarea din vreo primejdie. Ele erau hărăzite şeicului Şemms[1], simbolul luminos al seninătăţii divine.

Toţi pelerinii aceştia erau bine înarmaţi. Bărbaţii se apropiară, la rând, de Mir Şeic Khan, ca să-l sărute mâna, aplecându-şi armele sau punându-le cu totul jos.

Lămpile sunt folosite pentru luminarea locului sfânt şi a împrejurimilor sale în seara sărbătorii. Ele nu ard decât cu ulei de susan, orice alt fel de combustibil fiind oprit.

Când procesiunea se îndepărtă, fură botezaţi vreo douăzeci de copii, dintre care unii erau aduşi de departe.

După ce am văzut şi lucrul acesta, pornii împreună cu Mohammed Emin ca să fac o plimbare prin vale. Ceea ce mă izbi mai mult fu numărul nemăsurat de mare de făclii care

[1] Soare.

erau expuse spre vânzare. Puteau să fi fost vreo zece mii. Negustorii făceau afaceri strălucite, căci marfa le era de-a dreptul smulsă din mâini.

Ne aflam în faţa unui negustor de mărgele, când văzui făptura albă a lui Pir Kamek coborând poteca de munte. Ca să se ducă la sanctuar, trebuia să treacă pe dinaintea noastră, şi când ne ajunse se opri.

— Fiţi bineveniţi aici, oaspeţi ai şeicului Şemms. Îl veţi cunoaşte pe sfântul iezizilor.

Spunând aceste cuvinte el ne întinse mâna. Îndată ce fu zărit, norodul îl înconjură şi fiecare căuta să-l atingă şi să-l sărute mâna sau marginea veşmântului

Ei ţinu o cuvântare celor adunaţi şi în timpul acesta se auziră de sus împuşcăturile celor care soseau şi salvele de răspuns ale celor din vale. La sfârşitul cuvântării el intonă un cântec, în care interveniră toţi.

După aceasta mulţimea se împrăştie şi pirul se apropie de mine.

— Ai înţeles ce am spus pelerinilor? mă întrebă el.

— Nu. Tu ştii că nu vorbesc limba ta.

— Le-am spus că voi aduce o jertfă şeicului Şemms şi ei au plecat în pădure ca să strângă lemnele trebuitoare. Dacă vrei să fii de faţă, eşti bine venit. Acum însă iartă-mă, emire, căci văd venind animalele de jertfă.

Se îndreptă spre mormânt, în faţa zidurilor căruia sosea un şir lung de boi. Noi pornirăm încetişor după el.

— Ce se întâmplă cu vitele? întrebai pe tălmaci.

— Vor fi jertfite.

— Pentru cine?

— Pentru şeicul Şemms.

— Poate mânca soarele tauri?

— Nu, dar el îi împarte săracilor.

— Numai carnea?

— Totul: carnea, măruntaiele şi pielea. Mir Şeic Khan face

împărţeala.

— Şi sângele?

— E îngropat în pământ, căci sufletul e în sânge.

Era întocmai concepţia din *Vechiul Testament*, că viaţa e a trupului şi sufletul se află în sânge. Nu era vorba aici de o jertfă păgână, ci de o ofrandă, prin care se dădea celor săraci putinţa să prăznuiască zilele de sărbătoare fără să aibă grija hranei.

Când ajunserăm la locul cu pricina, tocmai ieşea pe poartă Mir Şeic Khan, urmat de Pir Kamek, de câţiva şeici şi kavali şi un mare număr de fachiri. Toţi aveau cuţite în mâna dreaptă. Locul fu înconjurat de o mare mulţime de războinici, care-şi ţineau armele gata de tras. Mir Şeic Khan îşi scoase veşmântul de deasupra, sări la cel dintâi taur şi-i înfipse cuţitul cu atâta siguranţă în grumaz, încât animalul se prăbuşi îndată mort. În aceeaşi clipă se ridică un strigăt de triumf scos din sute de piepturi şi tot atâtea împuşcături sparseră văzduhul.

Mir Şeic Khan se dădu în lături şi Pir Kamek continuă opera. Era ceva de neuitat să-l vezi pe omul acesta cu părul alb şi barbă neagră sărind de la un taur la altul şi doborându-i pe toţi cu câte o singură lovitură de cuţit, fără să curgă nici-o picătură de sânge. Acum însă intrară în funcţiune şeicii, ca să deschidă vâna jugulară, iar fachirii se apropiară cu nişte vase mari, în care să se scurgă sângele. Când se sfârşi operaţia aceasta, fură aduse o mulţime de oi, dintre care cea dintâi fu înjunghiată tot de Mir Şeic Khan, iar celelalte de fachiri.

Ali se apropie de mine şi mă întrebă:

— Vrei să mă însoţeşti la Kaloni? Trebuie să mă asigur de prietenia badinanilor.

— Trăiţi în duşmănie cu ei?

— Cum aş fi putut atunci să-mi aleg iscoadele din rândurile lor? Căpetenia lor mi-e prieten. Sunt totuşi cazuri când trebuie să fii pe deplin sigur de ceva. Haide!

Nu avurăm mult de mers ca să ajungem la casa mare, clădită din piatră, pe care o locuia Ali în timpul sărbătorilor. Soţia sa ne aştepta. Pe platforma casei erau aşternute câteva covoare, pe care ne aşezarăm ca să luăm masa de dimineaţă. Din locul unde ne aflam puteam cuprinde cu privirea aproape întreaga vale. Pretutindeni stăteau întinşi oamenii. Fiecare copac devenise un cort.

La dreapta noastră văzurăm un templu închinat soarelui. Era astfel aşezat încât primele razele astrului zilei trebuiau să cadă pe dânsul. Când intrai mai târziu în el nu văzui decât patru pereţi goi şi nimic care te-ar fi putut face să bănuieşti că aici se făceau slujbe religioase; doar o şuviţă de apă limpede curgea într-un jgheab al pardoselii şi pe peretele spoit în alb erau scrise în limba arabă cuvintele: „O, soare, o, lumină, o viaţă de la Dumnezeu!”

În faţa acestui templu stăteau acum câteva familii bogate de *kotşeri*[1]. Bărbaţii erau sprijiniţi de zid, purtând surtuce şi turbane de culori vii şi având arme care de care mai neobişnuite. Femeile aveau veşminte de mătase şi purtau părul în multe cozi care cădeau pe spate şi erau împodobite cu flori de tot felul. Frunţile lor erau acoperite aproape în întregime cu monezi de aur şi argint şi în jurul gâtului purtau salbe cu monezi, mărgele şi pietre tăiate.

Am văzut apoi bărbaţi, femei şi copii din Şeik-han, din Siria, din Hadşilo şi Midiad, din Heişteran şi Semsat, din Mardin şi Nisibin, din părţile locuite de kendali şi delmamikani, din Kokan şi Kotşalian şi de unde vrei şi nu vrei. Bătrâni şi tineri, săraci şi bogaţi, toţi sclipeau de curăţenie. Unii îşi împodobiseră turbanele cu pene de struţ, în timp ce alţii abia aveau cu ce-şi acoperi trupul, dar toţi purtau arme. Se aveau între ei ca fraţii, îşi strângeau mâinile, se îmbrăţişau şi se sărutau. O mare familie se adunase aici.

Se auzi o salvă şi văzui cum bărbaţii se îndreptară spre

[1] Triburi rătăcitoare.

mormânt în grupuri mai mari sau mai mici.

— Ce fac acolo? îl întrebai pe Ali.

— Îşi iau carnea de la preoţii jertfitori.

— Există vreo supraveghere pentru asta?

— Da. Numai săracii vin. Ei se adună pe triburi sau sate, conduşi de căpetenia lor, sau arătând o dovadă de la el.

— Preoţii voştri nu capătă nimic din carne?

— De la taurii aceştia nu, în ultima zi a sărbătorii însă se sacrifică câteva animale, care trebuie să fie albe de tot, şi carnea acestora se dă preoţilor.

— Preoţii voştri pot păcătui?

— De ce nu? Şi ei sunt oameni.

— Şi pirii, sfinţii?

— Şi ei.

— Şi lăsaţi păcatele să vă apese sufletele?

— Nu, ci le îndepărtăm, prin simbolurile curăţeniei, prin foc şi apă. Ştii că ieri sau azi ne-am spălat. Prin asta ne recunoaştem păcatele şi făgăduim solemn să ne curăţim de ele; apa le ia atunci de la noi. Astă-seară vei vedea că ne curăţim sufletele şi prin flacără.

— Crezi aşadar că sufletul nu moare odată cu trupul?

— Cum poate să moară câtă vreme e de la Dumnezeu?

— Dacă sufletul nu moare, unde rămâne atunci după moartea trupului?

— Tu tragi din nou aerul în tine, după ce l-ai dat afară o dată. Tot aşa şi răsuflarea lui Dumnezeu se întoarce înapoi la El, după ce omul s-a curăţat de păcate. Şi acum să plecăm.

— Cât facem până la Kaloni?

— Patru ceasuri.

Încălecarăm şi părăsirăm valea fără nici-o escortă, Drumul ducea în sus prin muntele prăpăstios şi, când, ajunserăm pe creştetul acestuia, văzui în faţa mea o regiune muntoasă, bogat împădurită şi străbătută de nenumărate văi. Ţinutul acesta e locuit de marile triburi ale kurzilor Missuri, din care

fac parte şi badinanii. Drumul nostru ducea când în jos, când în sus, când printre stânci golaşe şi când prin păduri dese. Pe povârnişuri văzurăm câteva sătucuri, dar casele acestora erau părăsite. Ele erau înconjurate de vii, lângă care creşteau susan, secară şi bumbac şi căpătau o înfăţişare din cele mai plăcute prin florile şi fructele copacilor de smochini, rodii, piersici, cireşi şi măsline.

Nu întâlnirăm nici-un om, căci iezizii, care locuiau ţinutul până la Djulamerik, se şi aflau cu toţii la Şeic Adi, şi după vreo două ceasuri de călărie auzirăm un glas strigându-ne.

Un bărbat ieşi din pădure: era un kurd. Purta pantaloni foarte largi, deschişi în partea de jos, iar ca încălţăminte avea ghete de piele. Trupul era acoperit numai cu o cămaşă tăiată la gât în formă de pătrat, care-i ajungea până la pulpe. Păru-i bogat atârna în plete peste umeri şi pe cap purta una din acele ciudate şi urâte şepci de pâslă care au înfăţişarea unui păianjen uriaş. La brâu purta un cuţit, o sticlă cu iarbă de puşcă şi punga cu gloanţe — cât despre vreo flintă, nici pomeneală.

— *Ni, vro'l kjer* — bună ziua! ne salută el. Încotro vrea să meargă beiul Ali, viteazul?

— *Cliode t'avetşket* — Dumnezeu să te ocrotească! răspunse beiul. Mă cunoşti? Din ce trib eşti?

— Sunt un badanin, stăpâne.

— Din Kaloni?

— Da, din Kalahoni, cum îl numim noi.

— Mai locuiţi în casele voastre?

— Nu. Ne-am şi mutat în colibe.

— Sunt pe aici pe aproape?

— De unde bănuieşti asta?

— Când un războinic se îndepărtează mult de locuinţa sa, îşi ia arma cu el. Tu însă n-o ai pe a ta la tine.

— Ai ghicit. Cu cine vrei să stai de vorbă?

— Cu căpetenia ta.

— Descalecă şi vino după mine!

Ne dădurăm jos de pe cai şi-i luarăm de căpăstru. Kurdul ne duse în pădure, în adâncul căreia ajunserăm la o îngrăditură din trunchiuri de copaci, iar îndărătul acesteia văzurăm numeroase colibe, făcute din araci, crengi şi frunziş.

În baricada aceasta fusese lăsată o mică deschizătură, care ne îngăduia să intrăm. Văzurăm acum câteva sute de copii zbenguindu-se printre colibe şi copaci, pe câtă vreme adulţii, atât bărbaţi cât şi femei, se îndeletniceau cu extinderea şi întărirea împrejmuirii. Pe una din cele mai mari colibe şedea un bărbat. Era căpetenia, care se cocoţase acolo pentru a avea vederea mai liberă şi ca să poată conduce mai bine lucrările. Când îl zări pe însoţitorul meu, sări jos şi ne ieşi în întâmpinare.

— *Kjer ati*; *Chode dauleta ta mazen bket* — fii binevenit, Dumnezeu să-ţi sporească avutul!

Zicând acestea îi întinse mâna şi făcu semn unei femei, care întinse o pătură, pe care ne aşezarăm. Pe mine părea că nici nu mă bagă în seamă. Aceeaşi femeie, care era desigur soţia sa, aduse trei pipe, şi o tânără fată aduse un castron, în care erau struguri şi faguri de miere. Căpetenia scoase din chimir punga cu tutun, care era lucrată din blăniţa unei pisici, o deschise şi o puse în faţa lui Ali.

— *Taklif b'ela k'narek*, *au*, *bein ma batal* — nu face niciun fel de ceremonii, care între noi sunt de prisos! zise el.

Spunând acestea, vâri mâinile murdare în miere, îşi scoase o bucată afară şi-i dădu drumul în gură.

Beiul îşi umplu pipa şi o aprinse.

— Spune-mi dacă există prietenie între mine şi tine! începu el convorbirea.

— Există prietenie între mine şi tine, glăsui răspunsul.

— Şi între oamenii tăi şi ai mei?

— Şi între ei.

— Mi-ai cere tu ajutor când ar veni un duşman să te

atace?

— Dacă voi fi prea slab ca să-l înving, te voi ruga să-mi dai ajutor.

— Dar tu m-ai ajuta pe mine dacă te-aş ruga?

— Dacă duşmanul nu e prietenul meu, o voi face.

— Guvernatorul din Mosul e prietenul tău?

— E duşmanul meu; el e duşmanul tuturor kurzilor liberi. E un tâlhar, care ne jefuieşte turmele şi ne vinde fiicele.

— Ai auzit că vrea să ne atace la Şeic Adi?

— Am auzit de la oamenii mei, care ţi-au slujit de iscoade.

— Ei vin prin ţara ta. Ce vei face?

— După cum vezi! răspunse el, arătând cu mâna spre colibele de jur împrejur. Am părăsit Kalahoni şi ne-am construit colibe în pădure. Acum ne facem un zid, îndărătul căruia ne vom putea apăra, când turcii ne vor ataca.

— Ei nu vă vor ataca.

— De unde ştii asta?

— Bănuiesc. Ca să le reuşească atacul prin surprindere, trebuie să se ferească de orice luptă şi gălăgie. Vor trece deci în linişte prin ţinutul tău. Se vor feri chiar să meargă pe drumul deschis şi o vor lua prin păduri, ca să ajungă neobservaţi la Şeic Adi.

— Mintea ta judecă drept.

— Dar dacă ne vor învinge pe noi, se vor năpusti şi asupra voastră.

— Tu nu te vei lăsa învins.

— Vrei să-mi ajuţi la asta?

— Da. Ce trebuie să fac? Să-ţi trimit pe războinicii mei la Şeic Adi?

— Nu, căci am destui războinici cu mine, ca să-l dau gata pe turci şi fără ajutor. Tu să-i ascunzi numai pe războinicii tăi şi să-l laşi pe turci să treacă în linişte, ca să se creadă în siguranţă.

— Să nu mă iau după ei?

— Nu. Dar să le închizi drumul în urmă, pentru ca să nu se mai poată întoarce. Pe înălţimea a doua între acest loc şi Şeic Adi, trecătoarea e atât de îngustă încât numai doi oameni pot merge unul lângă altul. Dacă faci acolo o întăritură, poţi omorî cu douăzeci de războinici o mie de turci.

— Aşa voi face. Dar ce-mi dai pentru asta?

— Dacă nu participi la luptă, astfel încât îi voi învinge singur, vei căpăta cincizeci de puşti; dacă va trebui să te războieşti cu ei, ca un viteaz, atunci îţi dau o sută de flinte turceşti.

— O sută de flinte turceşti? exclamă căpetenia cu însufleţire. Şi-ţi vei ţine cuvântul?

— Te-am minţit eu vreodată?

— Nu. Tu eşti fratele meu, tovarăşul meu, prietenul meu, camaradul meu de luptă, şi am încredere în tine. Îmi voi câştiga puştile.

— Ţi le poţi câştiga însă numai dacă-i laşi pe turci să treacă în linişte când vor veni.

— Nu vor vedea pe niciunul din oamenii mei.

— Şi să-l împiedici apoi să se întoarcă, dacă nu voi izbuti eu să-l împresor şi să-l reţin.

— Voi ocupa nu numai trecătoarea, ci şi văile lăturalnice, ca să nu poată merge nici înainte, nici înapoi, nici la stânga, nici la dreapta.

— Aşa să faci. Totuşi nu vreau să se verse mult sânge. Soldaţii n-au încotro, ei trebuie să asculte de guvernator; şi dacă ne purtăm cu cruzime, apoi padişahul din Stambul e destul de puternic să trimită o armată întreagă, care să ne nimicească.

— Te înţeleg. Un bun comandant de oaste trebuie să se priceapă să se folosească atât de forţă cât şi de şiretenie. În felul acesta poate birui cu o trupă mică o armată mare. Când vor veni turcii?

— Vor orândui lucrurile în aşa fel încât să poată ataca Şeic

Adi mâine în zori.

— Surpriza o vor avea ei, nu noi. Eu ştiu că tu eşti un războinic viteaz. Le vei face turcilor la fel cum au făcut-o haddedihni duşmanilor lor, colo în câmpie.

— Ai auzit de asta?

— Cine n-a auzit! Vestea despre astfel de fapte vitejeşti se răspândeşte repede prin văi şi munţi. Mohammed Emin a făcut din tribul său cel mai bogat din toate.

Ali se uită cu coada ochiului la mine şi zise apoi, zâmbind:

— E o faptă frumoasă să iei prizonieri mii de oameni, fără nici-o luptă.

— Fapta asta nu i-ar fi izbutit lui Mohammed Emin. El e puternic şi viteaz, dar a avut la dânsul un general străin.

— Un străin? întrebă şiretul bei.

Îl supăra faptul lipsei de atenţie pe care mi-o arătase căpetenia şi prinse acum prilejul să-l facă de ruşine.

— Da, un străin, răspunse celălalt. Nu ştii încă de asta?

— Povesteşte!

Şi kurdul o făcu în felul următor:

„Mohammed Emin, şeicul haddedihnilor, şedea în faţa cortului său, ca să ţină sfat cu bătrânii tribului. Deodată se deschise un nor şi coborî un călăreţ, care atinse pământul tocmai în mijlocul cercului format de bătrâni.”

„*Sallam aaleikum!”* salută el.

„*Aaleikum sallam*! răspunse Mohammed Emin. Cine eşti tu, străine, şi de unde vii?”

Calul călăreţului era negru ca noaptea; el însuşi purta o platoşă, armături la braţe şi picioare, precum şi un coif din aur pur. În jurul coifului purta un şal, pe care-l ţesuseră huriile paradisului, căci o mie de stele vii se roteau în ochiurile sale. Coada suliţei sale era din argint curat; vârful ei lumina ca raza fulgerului şi sub acesta erau ţintuite bărbile a o sută de duşmani răpuşi. Pumnalul său scânteia ca diamantul şi spada

sa putea fărâma oţel şi fier.

„Eu sunt un general dintr-o ţară îndepărtată, răspunse străinul. Te iubesc şi am auzit acum un ceas că tribul tău urmează să fie stârpit. De aceea am încălecat pe armăsarul meu, care ştie să zboare ca gândul omului, şi am venit încoace ca să te previn.”

„Cine vrea să stârpească tribul meu?” întrebă Mohammed Emin.

Generalul spuse numele duşmanilor.

„Ştii bine asta?”

„Scutul meu îmi spune tot ce se întâmplă pe pământ. Ia priveşte!”

Mohammed privi la scutul de aur. În mijlocul acestuia era un rubin, de cinci ori mai mare ca mâna unui om, şi în acesta el îi văzu pe toţi duşmanii săi, adunându-se ca să pornească împotriva lui.

„Ce armată! exclamă el. Suntem pierduţi!”

„Ba nu, căci eu îţi voi ajuta, răspunse străinul. Adună-ţi toţi războinicii în jurul Văii Treptelor şi aşteaptă până ţi-i aduc pe duşmani.”

„Zicând aceasta, făcu calului său un semn, şi animalul se înălţă cu el în nori, unde se făcu nevăzut. Mohammed Emin însă îşi înarmă oamenii şi porni spre Valea Treptelor, pe care o ocupă de jur-împrejur, în aşa fel că duşmanii puteau intra, dar de ieşit înapoi ba. A doua zi dimineaţa străinul veni iar. Strălucea ca o sută de sori, şi lumina aceasta îi orbi pe duşmani, astfel încât ei închiseră ochii şi-l urmară în Valea Treptelor. Acolo însă el întoarse cu dosul scutul său strălucirea dispăru şi duşmanii deschiseră ochii. Se văzură într-o vale, din care nu exista ieşire, şi fură nevoiţi să se predea. Mohammed Emin nu-i ucise, le luă însă o parte din turme şi ceru de la ei un tribut, pe care trebuie să-l plătească în fiecare an, atâta timp cât va dăinui pământul.”

Kurdul tăcu.

— Şi ce s-a întâmplat cu generalul străin? întrebă beiul.

— *Sallam aaleikum!* grăi el. Apoi calul său se înălţă în nori şi se făcu nevăzut.

— Povestea asta e foarte frumoasă. Dar crezi că aşa s-au petrecut lucrurile într-adevăr?

— Da, aşa s-au întâmplat. Cinci oameni din tribul Dyelu au fost în vremea aceea la Salamijah, unde au povestit-o haddedihni. Ei au trecut pe aici şi de la dânşii am aflat-o eu şi oamenii mei.

— Ai dreptate, povestea s-a întâmplat, dar altfel de cum ai auzit-o tu. Vrei să vezi armăsarul negru al *seraschier*[1]-ului?

— Asta nu e cu putinţă.

— Ba e cu putinţă, pentru că e pe aproape.

— Unde?

— Uite-l colo!

— Glumeşti, beiule!

— Nu glumesc, ci spun adevărul.

— Calul e minunat, cum n-am mai văzut altul în viaţa mea, dar e armăsarul acestui om.

— Şi acest om e *seraschier*-ul străin, despre care ai povestit.

— Cu neputinţă! exclamă el, deschizând o gură cât toate zilele.

— Cu neputinţă ai zis? Te-am minţit eu cândva? Îţi spun încă o dată că el este.

Ochii şi gura căpeteniei se căscară şi mai mult. El se holbă la mine ca ieşit din minţi. Apoi, cu o sforţare, izbuti să îngăime:

— *Katera peghamber* — În numele Profetului! E cu adevărat el?

— Ţi-am mai spus o dată! răspunse şeicul.

— O, *seraschiere*, se întoarse acum omul spre mine. *Atina*

---

[1] Generalisim (în Turcia).

ta, *insiallah*, *keirah* — dea Domnul ca vizita ta să ne aducă noroc!

— Îţi aduce noroc, asta ţi-o făgăduiesc, răspunsei eu.

— Armăsarul tău îl văd aici, urmă el, dar unde ţi-e scutul cu rubinul, platoşa, coiful, suliţa, spada?

— Ascultă ce-ţi spun! Eu sunt războinicul străin care a fost la Mohammed Emin, dar n-am coborât din cer, cum ţi s-a povestit. Vin dintr-o ţară străină, dar nu-s *seraschier*-ul acesteia. N-am avut arme de aur şi argint, dar uite aici arme pe care voi nu le aveţi şi cu care nu mă tem să dau ochi cu mulţi duşmani. Vrei să-ţi arăt cum trag cu ele?

— *Sere ta*, *Ser habe ta*, *Ser hemşer ta Ali Bey* — pe capul tău, pe capul tatălui tău şi pe capul prietenului tău Ali Bei, te rog să n-o faci! Exclamă el, speriat. Ţi-ai lăsat undeva suliţa, scutul şi spada, pentru ca să te foloseşti de armele acestea, care sunt poate şi mai primejdioase. *Nezanum zieh le dem* — nu ştiu ce să-ţi dau; dar făgăduieşte-mi că vrei să devii prietenul meu!

— La ce poate folosi dacă devii prietenul meu? În ţara ta e un proverb care glăsuieşte: „Un duşman cu minte, e mai bun decât un prieten fără minte”.

— Am fost eu fără minte, stăpâne?

— Nu ştii că trebuie să saluţi un oaspete, mai ales când vine însoţit de un prieten?

— Ai dreptate, stăpâne. Mă pedepseşti cu un proverb. Îngăduie-mi să-ţi răspund cu un altul: „Cel mic trebuie să asculte de cel mare”. Fii tu cel mare; eu te voi asculta!

— Ascultă întâi de prietenul meu, beiul Ali! El va învinge şi flintele turceşti vor fi ale tale.

— Te rog încă o dată să mă ierţi! Ca să-ţi slujesc ţie, nu voi cruţa nimic. Ia strugurii ăştia şi mănâncă-i; ia tutunul acesta şi fumează-l!

— Îţi mulţumim, răspunse Ali, care, desigur, era şi el deprins cu mai multă curăţenie. Am mâncat înainte de

plecare şi trebuie să ne întoarcem cât mai curând la Şeic Adi.

El se ridică şi eu făcui la fel. Căpetenia ne însoţi până la potecă şi ne mai făgădui încă o dată să-şi facă datoria cât mai deplin cu putinţă. Apoi pornirăm îndărăt pe drumul pe care venisem.

Sfârşitul volumului I

Către cititor

Aceleaşi personaje îndrăgite, Kara Ben Nemsi şi Hagi Halef Omar, îşi vor continua aventurile pe tot întinsul marelui „ciclu oriental”, alcătuit din şase tomuri, care, deşi pot fi citite independent, sunt foarte strâns legate între ele. Este de datoria noastră să atragem atenţia că volumul următor, **Prin Kurdistanul sălbatic**, va apărea, în forma lui integrală, pentru prima oară în România. Până în prezent, a fost editată doar prima parte a romanului, în traducerea aceluiaşi C. Constantinescu. Cu titlul *Aventuri în Turkestan* el a publicat-o în anii ultimului război mondial, acelaşi fragment fiind reluat, în l993, sub adevărata denumire a cărţii, sau modificată: *La nord de ţara diavolului*.

Editura Eden va oferi o versiune revăzută şi dublată ca volum, eveniment notabil în bibliografia de specialitate.

Asiguraţi-vă din vreme procurarea exemplarelor de care aveţi nevoie, informându-vă din vreme colegii şi librarii la serviciile cărora apelaţi de obicei pentru completarea colecţiei.

La procurarea cărţilor, reţineţi numele editurilor Eden şi Pallas, refuzând improvizaţiile, când exemplarele ce vi se oferă nu au girul de specialitate, în privinţa fidelităţii textelor cu originalele germane.

„Seria verde” a editurilor Eden şi Pallas s-a impus în lumea cititorilor, prezentând garanţia tipăririi integrale a unei opere îndrăgite, demult consacrată pe plan universal. În România, începând cu deceniul al patrulea până în prezent, generaţiile de cititori au luat cunoştinţă cu aproximativ 30 de volume din creaţia inimitabilă a lui Karl May, 30 de tomuri reluate ulterior sub diferite titluri. Această cifră a fost deja depăşită prin

cărţile publicate de noi. Scrisorile primite de la mulţi cititori mărturisesc bucuria de a fi colecţionarii unei serii de opere complete, mai exigentă decât s-ar fi aşteptat, avându-se în vedere surprizele neplăcute provocate de numeroase lecturi anterioare. Alte epistole exprimă tristeţea unor tineri de a nu fi putut procura toate cărţile noastre. Ei ne roagă să le nominalizăm, pentru facilitarea procurării lor (uneori la suprapreţ).

Este motivul pentru care tipărim lista alăturată.

Redacţia

KARL MAY – OPERE.
Cărţi apărute la editurile Eden şi Pallas.

Ciclul „**De pe tron la eşafod**”
1. **Castelul Rodriganda** (Editura Pallas, 1994)
2. **Piramida Zeului Soare** (Editura Pallas, 1994)
3. **Benito Juarez** (Editura Pallas, 1994)
4. **Plisc-de-uliu** (Editura Pallas, 1994)
5. **Moartea împăratului** (Editura Pallas, 1994)

6. **Comoara din Lacul de Argint** (Editura Pallas, 1995)

7. **Slujitorii morţii** (Editura Eden, 1995)

Ciclul „**Satan şi Iscariotul**”
8. **Capcana** (Editura Pallas, 1995)
9. **Omul cu l2 degete** (Editura Pallas, 1995)
10. **Răzbunarea** (Editura Eden, l995)

Ciclul „**În ţara leului argintiu**”

11. **Leul răzbunării** (Edituri Pallas, 1995)
12. **La Turnul Babei** (Editura Pallas, 1995)
13. **Sub aripa morţii** (Editura Pallas, 1995)
14. **Prăbuşirea** (Editura Pallas, 1995)

15. **Cacealmaua** (Editura Eden, 1996)

16. **Testamentul incaşului** (Editura Eden, 1996)

17. **Pirat şi corsar** (Editura Eden, 1996)

18. **Mustangul Negru** (Editura Pallas, 1996)

Ciclul „**Inimi germane**”
19. **Dervişul** (Editura Pallas, 1996)
20. **Valea morţii** (Editura Pallas, 1996)
21. **Vânătorul de samuri** (Editura Pallas, 1996)

Ciclul „**Winnetou**”
22. **Winnetou** (Editura Eden, 1996)
23. **Pe viaţă şi pe moarte** (Editura Eden, 1996)
24. **Testamentul lui Winnetou** (Editura Eden, 1996)

25. **Old Surehand** (Editura Pallas, 1996)
26. **Taina lui Old Surehand** (Editura Pallas, l996)

27. **Secretul ţigăncii** (Editura Eden, 1997)
28. **Insula giuvaierurilor** (Editura Eden, 1997)

Ciclul „**În ţara mahdiului**”
29. **În ţara mahdiului** (Editura Pallas, 1997)
30. **Lacrimi şi sânge** (Editura Pallas, 1997)
31. **Ultima vânătoare de sclavi** (Editura Pallas, 1997)

32. **Vulturii deşertului** (Editura Eden, 1997)

*

Volumul de faţă (33) – **Prin deşert şi harem** – va fi urmat de următoarele titluri, parte integrantă a aceluiaşi ciclu:

34. **Prin Kurdistanul sălbatic** (sub tipar)
35. **De la Bagdad la Stambul** (sub tipar)
36. **Prin văgăunile Balcanilor** (sub tipar)
37. **În ţara schipetarilor** (sub tipar)
38. **Schut – căpetenia tâlharilor** (sub tipar)

Editurile EDEN şi PALLACE
Casa Presei Libere
Bucureşti
Căsuţa poştală 33—99
Telefon 222.48.60

Imprimeria „ARDEALUL” Cluj-Napoca
B-dul 21 Decembrie nr. 146
Comanda nr. 70262/15 VIII

karl
may

OPERE

PRIN DEȘERT ȘI HAREM

Versiune **integrală,** publicată după originalul german **„Durch Wüste und Harem".** Carte aleasă de Karl May să deschidă prima serie de „Opere complete", apărută în timpul vieții lui la Freiburg. Roman-cheie pentru înțelegerea creației globale a scriitorului și care stă la baza fantasticelor aventuri petrecute în Orient de **Kara Ben Nemsi** și **Hagi Halef Omar.** Din același ciclu mai fac parte cărți, încă nepublicate în România, precum PRIN VĂGĂUNILE BALCANILOR, PRIN ȚARA SCHIPETARILOR, „ȘUT" — CĂPETENIA TÂLHARILOR, sau romane necunoscute în forma lor integrală, cum sunt PRIN KURDISTANUL SĂLBATIC și DE LA BAGDAD LA STAMBUL, toate sub tipar la editurile Eden și Pallas.

Lei 19500 + 400 T.L. = 19900